

Láma Ole Nydhal  
MINDEN HATÁRON TÚL  
AHOGY A BUDDHÁK NYUGATRA JÖTTEK

ÜBER ALLE GRENZEN – LAMA OLE NYDAHL

Joy Verlag GmbH – D-87477 Sulzberg

Az 1994-ben készült német változatot fordította: Danhauser Ágnes

Nyomda: Pannon Officina

Fedélterv: Szosznyák Vince

Karma Decsen Ózel Ling Gyémánt Út-buddhista Közösségek  
1024 Budapest, Buday László u. 7. • Telefon/Fax: (06-1) 214-2265

E-mail: [kdol@karma-kagy.hu](mailto:kdol@karma-kagy.hu) • [www.karma-kagy.hu](http://www.karma-kagy.hu)

Felelős kiadó: Major Péter

ISBN: 963 0057 7 6

2001.



LÁMA OLE NYDAHL

**Minden**  
**határon**  
**túl**

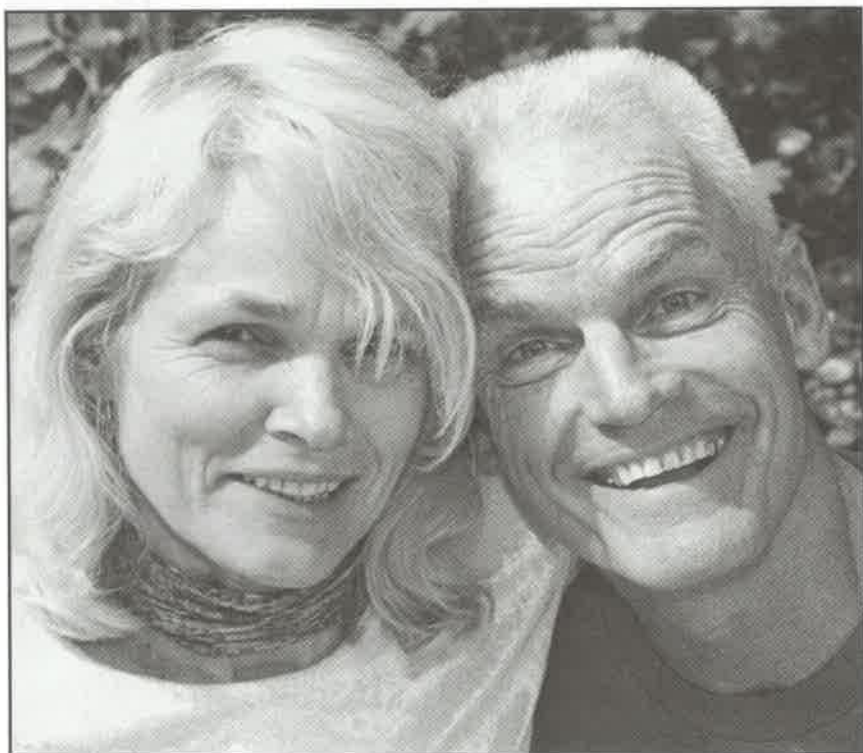
AHOGY  
A BUDDHÁK  
NYUGATRA  
JÖTTEK

*Ajánlom nagyszerű tanítványaimnak,  
a józan gondolkodásnak  
és mindenek előtt a szabadságban élő,  
nem politizáló Karmapánknak.*

*Váljon számtalan lény javára!*



Tháje Dordzsének, a 17. Karmapának ajánlva



Hannah és Ole Nydahl

# Előszó

*Aki ismeri a múltat és megérti a jelent, képes befolyásolni a jövőt. Ez a könyv ennek a látásmódnak a segítségével kínál lehetőséget, hogy megismerkedjünk a buddhizmussal Nyugaton. Ez a könyvem kritikusabb hangvételű, mint a „Belépés a Gyémánt Útra”, hiszen az elmúlt húsz év tapasztalatával együtt, a felelősségünk is óriási mértékben megnőtt. Legmélyebb kívánságunk a tibeti és az európai kultúrából a legjobbat egyesíteni.*

*Külön köszönöm barátaimnak, György Józsefnek, Danhauser Ágnesnek, Káldi Ildikónak, Pablényi Mátrának, Ince Nikolettának, Mellse Ágnesnek, Kőszegi Zsuzsának, Maglóczki Zsuzsának, Major Péternek, Szosznyák Vincének, Szabó Gábornak és Sallai Józsefnek, akik ezt a könyvet németből lefordították és hozzájárultak ahhoz, hogy jelenlegi formájában megjelenhessen.*

*A „Minden határon túl” a nyugati világ eddigi legnagyobb Gyémánt Út központjának budapesti megnyitásával egyidejűleg jelenik meg. Mindkettő sokak életében lesz meghatározó.*

*Tomek, Caty, Hannah és Láma Ole*



16. Karmapa, Rangjung Rigpe Dordze



# Bevezető

Az ősz a legszebb arcát mutatta, amikor Hannah-val 1972. október 7-én leszálltunk a koppenhágai repülőtéren. A levegő tágra nyitotta tüdönket, a színek és a fények sugárzóak és frissek voltak. Ez a nap lenne tehát egy „saga” (óskandináv elbeszélés – ford. megj.) kezdete. Három tanulóév után a Himalájában, Gyalva Karmapa – Tibet első tudatosan újrászületett lámája – hazaküldött minket egy olyan feladattal, melynek teljesítéséhez sok életre lenne szükség. Tibet mély bölcsességét kellett – mint első európaiaknak – saját világrészünk számára hozzáférhetővé tennünk, megnyitnunk a Nyugat kifelé forduló tudatát olyan távoli dolgok felé, mint a mantrák és a meditáció. Ugyan léteztek már különböző kapcsolatok a keleti tanításokhoz, de ezek csak gátolták a munkánkat. A túlságosan is lelkes guru-hívek tanítóik nyilvános és drámai magasztalásával sokakat elrettentettek.

Így az a nyitottság, amely a szabad társadalmakban az új dolgok iránt megnyilvánult, cinizmusba fordult át. A gyors megváltások ígérete nem volt bizalomgerjesztő, és a mantrák adásvétele sem illett az európai tudathoz. Tulajdonképpen úgy történt, ahogy lenni szokott: akik már gyűjtöttek tapasztalatokat a tudattal kapcsolatban, azzal is tisztában voltak, mi nem tetszik nekik; ám a többség mégis saját világának foglya maradt. Nem várt pálmalengető tömeg a megváltásra. Európa nem Afrika, ahol térítgetik a bennszülötteket, akiknek még a nadrágviselést is meg kell tanulniuk. Feladatunk abból állt, hogy egy teljes fejlődési utat

hozzunk abba a világba, ahol már minden ismert szükséglet kielégíthető. Távol akartuk tartani magunktól a féltékeny, bosszúvágyó vagy valami más miatt nem szalonképes isteneket azért, hogy szellemi tapasztalatot hozzassunk azokba a társadalmakba, amelyek már túl egyoldalúvá váltak. A Nyugat előnye a jó karma, valamint az együttérés és a tiszta gondolkodás képessége. Ilyen feltételeknek hosszú távon buddhista szemlélethez kell vezetniük, és mivel a dogmáktól mentes tanítás azt mutatja, ahogy a dolgok vannak, a nyugati szabadság és függetlenség munkánkat mindig segíteni fogja. Mivel Buddha tanítása nem a hitről szól, hanem a megvilágosodáshoz vezető utat mutatja meg, ezért az állításoknak ellenőrizhetőeknek és megtapasztalhatóaknak kell lenniük.

Első buddhista csoportjaink az érdekes hatvanas években szerzett barátainkból álltak. Izgalmasnak találták, hogy a tibeti buddhizmus tisztaságát védelmezzük pár évvel azután, hogy velük tettem ugyanezt. Tudták, hogy nem a problémáink elől menekültünk egyfajta „hitbe”, és hogy nem az élet döntései elől akarunk kitérni. Mielőtt tibeti tanítóinkkal találkoztunk volna, minden elképzelhető örömben volt már részünk. Ezért találtuk meggyőzőnek azt a kijelentést, hogy a tudat az örömmek és az értelemnek olyan, még nem sejtett szintjeit rejtje magában, amelyekhez kultúránk semmilyen utat nem ismer. A Gyémánt Út – és ez a minősítés ma érvényesebb, mint valaha – azoknak az embereknek való, akik erővel és szabad kapacitással rendelkeznek mások számára.

Kezdetől fogva hátszelünk volt. A hetvenes években nem kellett sok ahhoz, hogy akárkiből valaki legyen, a mozgásszabadságunk pedig szinte korlátlan volt. Rövidebb utazásoknál néhány rozsdás Volkswagen buszt használtunk, a hosszabbaknál pedig a Pitzner Autókölcsonzó szállítási osztályán dolgozó barátaink segítettek. Ez a cég Európa-szerte kölcsönöz járműveket, így többnyire ingyen tudtunk elérni Róma és Oslo között minden várost, hogy tanításokat adhassunk. Amikor néha stoppolnunk kellett, akkor is olyan emberek vettek fel minket, akik meg akartak tudni valamit a tudatukról. Már 1972 novemberében Ausztriába mentünk. Az első csoportnak egy előadás után, a festői Grazban adtam menedéket, amely által kapcsolatba kerülnek Buddha-természetükkel, és elmagyará-

tam nekik, hogyan tudnak egyedül továbbhaladni. Európa erőteljes szívében ezt a modellt követte sok központ és meditációs csoport. Az első években túlon túl tapasztalásaink hatása alatt álltunk ahhoz, hogy különbséget tudtunk volna tenni a tibeti kultúra és a tanítások időtlen bölcsessége között. Számunkra minden Tibet és Karmapa volt.

A hiányzó tisztánlátás később többször gátolta fejlődésünket. Az előadások alatt majdnem mindig bemutattam egy sor diát a Himalájában töltött éveinkről, hogy az új emberek a lehető legerősebb kapcsolatot alakítsák ki a tanítóinkkal, Karmapával és az ő átadási vonalával. Hogy a szükséges pénzt megkeressük, éjjelente Koppenhágában egy magánis-kolában takarítottunk, és rendbe raktuk mindazt, amit a kis lurkók napközben szétromboltak. A fáradtságtól többnyire alig álltunk a lábunkon, és én csodáltam Hannah kitartását. Miután több barátunk a tanítványunk lett, a meditációk után velünk jöttek, és segítettek nekünk a munkában. A sok európai utazás során hamarosan akadt elég kéz, amelybe seprűt lehetett adni. Takarékosan éltünk, szinte mindent használtan vettünk, de arra ügyeltünk, hogy elég vitaminhoz és fehérjéhez jussunk, mert ezeknek kellett ellensúlyozniuk a mindennapos alváshiányt. Hétfőként gyakran fát vágtam Svédországban, később pedig egy barátunk cégénél úszómedencék kiadásában segédkeztem. Az örömteli éjszakai torna mellett, ez egészséget és erőt biztosított számomra.

Csodálatos és páratlan szüleink nagyon nagy előnyt jelentettek. Hannah édesanyja még verekedős korszakom alatt is képes volt bennem a nyers felszín mögé látni, édesapja pedig még a későbbi rendőrségi ügyeink idején sem vesztette el a belénk vetett bizalmát. Ezekről az eseményekről és a Himalájában töltött évekről, valamint az azt megelőző vad időszakról a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyvem szól. Szüleim önzetlen szeretete nagyobb volt annál, mint ahogy az szavakban kifejezhető lenne. Bátor, felvilágosult és nagy élettapasztalattal rendelkező emberek voltak, akik mindig készen álltak segíteni, ha öcsémnek, Björnnek, Hannah-nak vagy nekem arra volt szükségünk. Abban a korban, amelyben sok ember megengedi magának, hogy megálljon egy szellemi szinten, ők állandóan fejlődtek. A munka külső feltételei tehát a nehéz és a jó kategória között

váltakoztak. De belső átalakulásunk nélkül ez csak külső burok maradt volna. Fejlődésünk és képességünk arra, hogy másoknak segítsünk, a Buddhákon való napi meditációk és Karmapához fűződő szoros kapcsolatunk által alakult ki. Mindenekelőtt Mityő Dordzse, a Karmapa nyolcadik inkarnációjának erőtere volt mindenütt jelen, és mint ma is, éreztem védelmezőnk, *Fekete Kabát* jelenlétét, aki minden Buddha félelemnélküli ereje.

Az elkövetkező évek során más Buddha-energiák, gyakran fehér és női formában – *Fehér Ernyő* és *Fehér Megszabadító* – mutatkoztak meg. Hihetetlen erővel és pontossággal mentettek meg minket a súlyosabb balesetektől vagy a haláltól.



A 8. Karmapa Mityö Dordzse erőterében



RUMTEK MONASTERY  
GANGTOK,  
SIKKIM

VIA INDIA

Your Majesty  
Queen Margarethe of Denmark,

By the blessing of the Highest may you and yours be well and happy.

The occasion for writing this letter is the return to Denmark of my trusted pupils, Ole and Hannah NYDANL of Denmark.

As a follower of Lord Buddha, and the head of one of the four great Sects or Schools of Mahayana Buddhism, in old Tibet, now living as refugees in India, we are especially concerned with Dharma and what you would call the religious life. Our Sect is called the Kagyudpa Sect, and includes many great historical Yogis and saints.

One of the features of the modern age is the trend of many young people towards the East, and I get pupils from many nations who are deeply sincere in their search for the truth. Ole and Hannah are two such. I have therefore entrusted them with the task of establishing a Centre and meditation centre in Denmark where many earnest seekers young and old may learn to meditate and "look within" according to our old and tried traditions.

Belonging to a country which always reveres and respects the "Dharma ruler" as we call the King or Queen, I wished to write this letter, which I send by their hands, to introduce them to you, so that they may have your moral support and protection in this work they are beginning. In essence all religions are one, and all seek "the good life", not for ministers and priests only, but for all living beings, all men and women whoever they may be.

We have had some very remarkable results with young people who are going through the trials of what might be called a war-torn and drug-deluded generation. We have our own way of showing the way to peace, and a natural healthy life.

Praying that you may take the way clearer for these young people. with blessings

*első fejezet*

# Az indulás

**R**ögtön a csúcson kezdtük. Gyalva Karmapa Margarete dán királynőhöz címzett levelével küldött minket haza. Már megérkezésünk után pár nappal megkaptuk a meghívót az audienciára. Amikor egy reggel a dél-svédországi erdőkből visszatértünk, az értesítő már a postaládánkban várt. A ház, amelynek ötödik emeletén a 30 márkás lakbérű, tetőtéri lakásunk is volt, a híres-hírhedt Christiania hippiteleppel szemben helyezkedett el, melyet pár év múlva a hatóságok lebontattak, miután fölfedezték, hogy tulajdonképpen lakott volt.

A meghallgatásig épp két óránk maradt. A Keleten töltött hosszú idő után nem voltunk fölkészülve egy ilyen előkelő fogadtatásra. Hannah csak egy ősrégi szoknyát talált, nekem pedig az egyetlen elfogadható nadrágom belső szegélyét biztosítótűvel kellett összetűznöm, abban a reményben, hogy senki sem fogja felfedezni alatta a katonai csizmámat. Fölvettem valami zakót, amit bizonyára egy törpe hordhatott bérmáláskor, és egyetlen szörnyű nyakkendőmet, amelyet az USA-ban töltött internátusi időm alatt csak a tanárok bosszantására hordtam.

Csikorgó gumikkal értünk Christianborgba, a dán kormány székhelyére. Rozsdás Volkswagenünket leparkoltuk a csillogó limuzinok mellé, és beléptünk az épületbe. Az egyik előtérben körülbelül ötven, tolldíszes úr állt karddal az oldalán; valószínűleg valamilyen érdemrend átadására vártak. Nem ülhettem le, hiszen akkor nadrágom felcsúszott volna. Szerencsére senki sem vette észre siralmas állapotunkat, s nemsokára

egy másik terembe vezettek minket. Nagy élmény volt. Mindenki azt gondol a királyságról, amit akar, de minden országban csak egy ember rendelkezik azzal a karmával, hogy ezt a legmagasabb tisztséget betöltse. Királynőnket sugárzónak éltem meg, és úgy láttam, sok erős, jó energia veszi körül. Margarete nem tudta levenni szemét fő ajándékunkról, a *Fehér Megszabadító* kis szobráról, mely Karmapa szikkimi kolostorából származott, és hajszálpontosan úgy nézett ki, mint a királynő. Margarete nyitottsága őszinte, mesterkéeltségtől mentes volt. Néhány hónappal azelőtt ő maga is Nepálba utazott, és nagyon élvezte a látogatást. Izgalommal várta „A Gyémánt Út” című könyvünket, amely Kalu Rinpoce tanításai alapján született. Öröm volt találkozni a királynővel, nagyságának benyomása máig bennünk él.

1972 telén több jel is azt mutatta, hogy Karmapa energiája az általunk meglátogatott helyeken megerősödött. Például első fizetésünket arra használtuk, hogy a legjobb tibeti stílusban fessük ki egyik kis tetőtéri szobánkat. Teljesen a gondolataimba merülve, és a festékgőzből bizonyára jócskán beszippantva, hangosan kimondtam védelmezőnk, Fekete Kabát mantráját – amit az embernek sohasem lenne szabad megtennie. Hangomat ekkor fülsüketítő lárma nyomta el. A hippy telepen tanyázó kóbor kutyák százai egyszerre üvöltöttek fel, minden látható ok nélkül. Aztán egy pillanatra minden elcsendesült, és éreztük, hogy tibeti vonalunk erőtere most igazán megérkezett Nyugatra. Soha többé nem hagyott el minket, és így szerény kis dán csoportunkból kiindulva, mára több mint 200 központ jött létre világszerte.

1972 decemberében utazásunk a Fünen-szigetre új dimenziókat nyitott. Az Odensei Pedagógiai Főiskola hívott meg, ahol az ősi buddhista meditációs tudást a csoportterápia és a szenzitivitás-tréning legújabb technikáival akarták összekötni. Ez könnyű volt, hiszen a legjobb módszereiket úgysis a buddhizmusból merítették. A kurzus után, mint az elkövetkező években annyiszor, bepréseltünk egy tucat résztvevőt a Volkswagenbe, és elutaztunk a svéd erdőkben található tanyánkra. Ott különös üdvözet várt ránk Nepálból, első lámánktól, Lopön Csecsutól: megmagyarázhatatlan módon az őt ábrázoló kép hosszan és hangosan zümmögni kezdett. Azon a télen a legjelentősebb



eseményt Kjell Sellin professzornak köszönhattük, akinek akkoriban nagy befolyása volt a kor szellemére. Erős, vidám, svéd-norvég származású férfi volt, aki Dániában szinte minden új szellemi irányzat bábja lett. Néhány, szinte éjjel-nappal nálunk lebzselő barátunk hallott egy izgalmas dolgról. A professzor egy háromhetes kiállítást készített elő „Belső univerzum” címmel. Az volt a célja, hogy megismertesse a dánokkal az országba érkező új szellemi áramlatokat.

Ez elbizonytalanított minket. Meg voltunk győződve arról, hogy a létező legjobb szellemiséggel rendelkezünk, és ezért az elhatárolódás felé hajlottunk. Nem volt kedvünk régi, nemes „cégünket” mindenféle hindu szekták, újkeresztények, popguruk és vegyes vallásúak között bemutatni. De ezt sem éreztük teljesen helyénvalónak, hiszen hogyan tudnának az új emberek ránk találni, ha nem veszünk részt az eseményen? Néhány látogató bizonyára nemcsak körülnézni akar, hanem mélyebb nyitottságra szert tenni. Karmapa kívánsága pedig mindig az, hogy a lehető legtöbb lény javára váljunk. Másnap délelőtt tehát mégis végigmentünk a kiállítás tekintélyt parancsoló, világosszürke termein. Más csoportok már felállították standjaikat, és megpróbálták egymástól pár centit elorozni. Amíg mi a Himalájában voltunk, a guruk száma igencsak megsokszorozódott. Csodálkozva láttuk, milyen igényesek, modernek és pszichológiailag átgondoltak voltak bizonyos tanítók és a mantrák hibátlanságát hirdető reklámok. A leghátsó termet a védelmezők valószínűleg nekünk tartották fenn, mert ezt senki sem vette észre. A falakat buddhista módon pirosra és sárgára festették, így ezt a környezetet elég méltónak találtuk kiállításunkhoz.

Míg Hannah bejelentett minket Kjell Sellinnél, én gyorsan felakasztottam tankáinkat úgy beborítva a terem falait, hogy ott másnak már nemigen jutott hely. Kiállítottuk Kalu Rinpoce könyvét, ülőhelynek hoztunk pár matracot, és ezzel készen is voltunk. Másnap megnyitották a kiállítást, amely végül is igazi örömünkre szolgált. Sok ember a mindenféle áramvonalas ajánlattól teljesen elgyötörve ért standunkhoz, hogy ott egy kicsit kifújja magát. Aztán megáldott tankáink alatt felfedezték, hogy tulajdonképpen itt érzik magukat a legjobban. Kialakult egy egészséges érdeklődés, és pár nappal később sokan jöttek el

második előadásomra. Mivel sosem tanultam hogyan kell nyilvánosság előtt beszélni, a szavak inkább meggyőződéssel, mintsem tiszta tagoltsággal törtek fel belőlem. Mégsem akart senki otthagyni minket. A teljes átadás, a Buddhák és tanítóim áldása jelen volt, mint mindig. Úgy éreztem magam, mintha nagyfeszültség alatt lettem volna, míg tudatom egy másik része azon csodálkozott, hirtelen mennyi mindent tudok.

Röviddel ez után „Nyuszi” Jürgen – akinek standja a termünk előtt állt – az egyik skandináv jógaiskola képviselője olyan ötletet adott nekünk, ami sok mindent megváltoztatott: dánul vezette a meditációit. Egyszerűen ez volt maga „a dolog”, a közvetlen hozzáférés a Gyémánt Úthoz a Nyugat számára. A történelemben bizonyára itt először tanult valami értelmeset a buddhizmus a hinduizmustól, és nem fordítva. De ez is csak a közvetítési módra vonatkozik, hiszen az ő jógaiskolájának az ellazulás volt a célja, nekünk pedig a megvilágosodás. Jürgen gyakorlatáról, hogy lényünkön, mint egy aranytojáson meditáljunk, pedig azt gondoltam, hogy így az ember vagy madárként születhet újra, vagy omlettként landolhat majd egy reggelizőasztalon. A tanítási módszere azonban jó volt. Így megmarad a vonal áldása anélkül, hogy az emberek a túl sok tibeti szó miatt idegenkednének. A kiállítás és az éjszakai munkánk között sok embernek otthonadtunk menedéket. A csoportok mellett dánul vezetett Karmapa-meditációkban is részestültek. Ez volt a helyes döntés ahhoz, hogy végre kimozduljunk elefántcsonttornyunkból. Bár sokan a tibeti buddhizmust még mindig valami porlepte és idegen dolognak tartották, mégis vágytak időtlen értékeire.

Mint szabad emberek értékelték a dogmák és az érzelgősség hiányát, és megkönnyebbülten hallották, hogy célunk nem a hit, hanem a tapasztalás. Csak három hétbe telt, hogy száz barátunk kapcsolatba kerüljön a tanításokkal. Sokuk a „szellemileg mozgékony” típushoz tartozó, egyetemista vagy hippy volt. De úgy látszott, hogy a tanítások minden társadalmi réteg javára válhatnak. Anélkül, hogy igazán észrevettük volna, a kiállítás szellemi középpontjává váltunk. Utolsó nap elmagyaráztam az alapvető látásmódot: minden lény javára elérni a megvilágosodást. Valójában ez csak a józan észről szólt, azonban egyetlen más csoport sem adott hasonló tanításokat. Kjell Sellin professzor nagy szívébe zárt minket, és ingyen

átengedte nekünk egy ház pincéjét Koppenhága óvárosában. Sokan segítettek a központ felépítésében, és mivel a pincehelyiség oszlopai már eléggé tibetiesen néztek ki, így csak a festés maradt hátra. Ugyanennek a régi épületnek a negyedik emeletét Guru Maharaji tanítványai bérelték. Akkoriban, amikor még lelkesen meg akarták téríteni a világot, egyfolytában és nagyon hangosan énekelték slágerüket a „Lord of the Universe”-t. Később, amikor gyakorlatiasabbak lettek, és egy vendéglőt nyitottak, biztos, hogy mindig épp akkor ejtett el valaki egy tálcát tele tényérokkel, amikor meditációt akartam tartani. Mivel az udvar is fölerősített minden zajt, így részben a Maharaji-tanítványoknak is köszönhetem, hogy ma egykönnyen nem zökkenek ki, hiszen új, merev vagy zavarodott embereket nagy zaj mellett egy ismeretlen meditációba bevezetni, nagy erőt ad.

Tulajdonképpen nem vártam el, hogy ilyen hamar dharmatanítóvá váljak, csak Karmapa áldását akartam átadni és látogatását előkészíteni. De most már volt egy városi központunk, ahol több mint száz embernek jutott hely. Majdnem minden este volt valamilyen program, én pedig állandóan tanításokat adtam.

Amióta visszajöttünk Keletről, barátainkkal folyamatosan kerestük a megfelelő helyet egy vidéki központ kialakításához. Beleszerettünk egy düledező faházba, amely Koppenhágától nyugatra egy dombon helyezkedett el, de a hatóságokkal való öt hónapi huzavona után, amely mindannyiunknak igazi tisztulást hozott, megkaptuk a végérvényes „nem”-et. A munkának tehát a városban kellett maradnia.

Mialatt ezen a tavaszon a koppenhágai központ felöltötte végleges formáját, több más helyen is beértek a jó kapcsolatok. A stockholmi Néprajzi Múzeum embereit már ottjártunk – 1972 novembere – óta ismertük. Így jött létre néhány hétvégi látogatás által egy csoport. Körutazásaink elértek Uppsaláig és Göteborgig is. Az egyik ilyen utat, amely garantáltan a leghidegebb élményem volt a katonaság óta, egyedül tettem meg. Amikor az ember az út szélén áll, a svédek gyakran megállnak, hogy elmagyarazzák hol található a legközelebbi pályaudvar, de kevesen veszik fel. Szociális államuk nyilvánvalóan annyira hibátlan, hogy már nincs is bennük semmi beleérzőképesség. Majd minden este

a koppenhágai központ termének utolsó sorában egy nagydarab oslói asszony ült. Barátai meg akartak tapasztalni valamit a tudatról, és ebből az első kapcsolatból is kialakult egy csoport. Dél-svédországi tanyánk, ahol a kissé egyházi stílusú, „A Gyémánt Út” című könyvet



Karma Ling Dél-Svédországban

írtuk, hamarosan kicsinek bizonyult. Hónapokon át minden szabad hétvégénket öcsémmel, Björnrel és más barátainkkal együtt az ország kavicsos útjain töltöttük villámátogatásokkal. A téli utazások Skandinávia érintetlen havas tájain egyszerűen csodálatosak voltak. Egy nagyobb helyet akartunk találni. Az egyik nap felbukkant egy svéd lány, akinek a pénze elfelejtetett

velünk egy régi bölcsességet: azok az emberek, akik nem tudják magukat boldoggá tenni, másoknak aligha válhatnak hasznára.

Erre később újra emlékeznünk kellett. A lányt Mariának hívták, „nyitott szellemű” volt, és Muktananda hindu gurunál, Bombay közelében lakott addig, amíg Karmapát egyszer meg nem hívták oda, és erejével a lány minden elképzelését szét nem robbantotta. Most az volt a kívánsága, hogy Karmapa számára egy központot hozzon létre Svédországban. Pénzével hirtelen minden elérhetővé vált. Nem sokkal ezután találtunk egy álomszép kis tanyát, amelyet 1973 végén 15 hektár erdővel együtt 111 000 svéd koronáért megvásároltunk. A pénz kétharmadával ő szállt be, a maradékot pedig mi teremtettük elő. A tanya egy érintetlen tőzgefennsíkron feküdt a régi svéd-dán határnál. Saját házunkat barátoknak adtuk el, akik az új terv megvalósításához tucatnyi óriásfa faanyagát ajándékozták nekünk. Az első években gyakran utaztunk Hollandiába és Belgiumba. Egy buzgó utrecht-i hölgy megpróbálta összekötni vonalunkat a holland teozófusokkal. Még ha ez a Nyugat felé akkor ésszerű hídnak is tűnt, végül sok kiváló láma rengeteg idejét pazarolta el. Sokáig tartott, amíg megértettük, hogy ezeknek az embereknek már van saját hitük, a teozófia. Noha nagyon szívesen hallgatnak minket, mégis mindent kiszűrnek, ami saját szemléletükbe nem illik bele.

A dolgokról tudni és beszélni akarnak, azonban el akarják kerülni, hogy elkötelezzék magukat, és azt, hogy a szavak mögött meditációs tapasztalatot keressenek. Úgy tűnik, sokan közülük azt gondolják, a dolgok már attól is valódiak, hogy csupán jól hangzanak. Az öregség, betegség és halál ellen ez elég gyenge védelem. A nem buddhista csoportokat jobb csak barátként, nem pedig tanítóként meglátogatni, és az emberekkel azon a szinten találkozni, amelyet megértenek. Ha később szellemi útjuk cipője szorítani kezd vagy bátrabbakká válnak, maguktól is jönni fognak. A csalódott guru hívek összegyűjtésénél azonban mégis fontosabb, hogy a tehetséges kételkedők számára kínáljunk valamit. Mialatt a munka szépen haladt Európa különböző részein, a koppenhágai csoport egyre nagyobb lett, és estéről estére egyre többen keresték fel pincehelyiségünket. Néhányan közülük csak kíváncsiskodtak, és azért jöttek, hogy megnézzék „a csodabogarakat”, míg mások védelmet és áldást kerestek, mint például azok a fekete bőrű hölgyek, akiket kikoszorozott nyugat-afrikai kérők kígyókkal és egerekkel „agyonvarázsoltak”. Igazi örömünkre az szolgált, hogy egyre több ember kapcsolta össze mindennapjaival az utat, hogy másoknak segíthessen. Ők adták a munka igazi értelmét. A legfontosabb tibeti szövegek fordítása is beindult a barátságos Tarab Tulku segítségével, aki a hatvanas évek közepén érkezett Dániába. Hannah először a 16. Karmapa meditációt fordította le, majd pedig a „Gyémánt Út Alapgyakorlatait”, a „Ngöndro” szövegét dolgozta fel.

Karmapa dicsérő levelei és a barátaink elvárásai egyre inkább egy tanító szerepébe állítottak. Mégis az első, aki Dániában egy tradicionális tibeti trónon ült, egy apáca volt. Gelongma Palmo (Indira Gandhi egy közeli barátnője, egy erős akaratú angol nagymama, még a régi iskolából) meg akarta nézni Karmapa első, fehérek által alapított központját, így 1973 októberében Rumtekből Angliába menet megszakította útját, hogy meglátogasson minket. Sokéves tapasztalattal rendelkezett. Először a Dalai Láma



Munka közben a központban



Gelongma Palmo Koppenhágában

forró égövi országokra jellemző gyerekes civakodást, amikor az emberek kiabálva egymás haját húzigálják és egymást karmolásszák. Az ötödik emeleti tetőtéri lakásunk felé tartva pedig többször kellett hullarészeg embereken átlépnie a lépcsőházban. Mégis a legrosszabb az volt, hogy nem voltunk otthon, hogy „megmentsük” őt. Szerencsére nála volt a szüleim

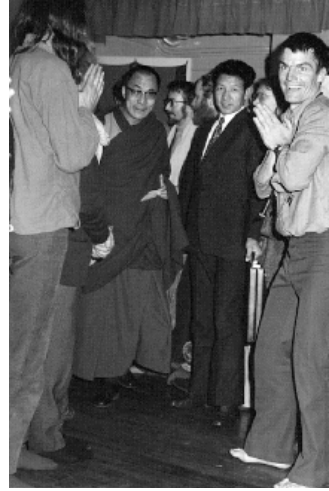


Az Oroszlánon lovagló Bölcsességbuddha

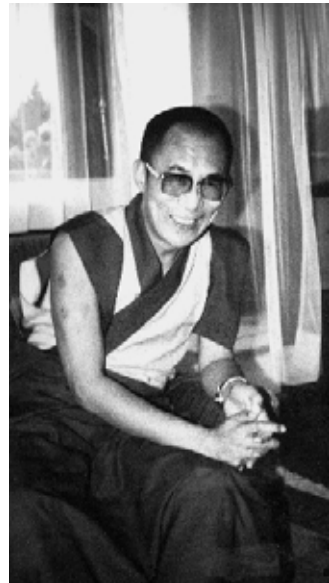
tanítványa volt, aztán mégis Karmapához ment, mert inkább meditálni akart, semmint különböző szövegekről vitatkozni; a tibeti buddhizmus négy vonala ebben a tekintetben eltér egymástól. Néhány apácájával együtt Gelongma Palmo a rumteki kolostor legfelső emeletén lakott. Ő volt vonalunk kapcsolata Delhi politikusai, valamint több nyugati szellemi kör felé. Már koppenhágai házunk ajtajában felejthetetlen élményben volt része: látott egy igazi dán verekedést, nem a

telefonszáma, s rajtuk keresztül megtalálta a központot. Mire megérkezett a finom, idősödő hölgy, addigra már kissé sokkolták a történetek. Így a már eddig is izgalmas beszédtema, amit a tibetieknek nyújtottunk, most egy társadalmi elemmel is gazdagodott: megítélése szerint mi ugyan jó házból származunk, de minden luxust megtagadtunk magunktól azért, hogy a tanításokat terjeszteni tudjuk. Ezek után Karmapa gyakorta ajándékozott nekünk ruhákat. A koppenhágai csoport talált egy kertes házat az apácának a város nyugati részében, ahol az Oroszlánon Lovagló Bölcsességbuddháról, a Megszabadítóról és Gyémánt Tudatról adott tanításokat. Látogatása végén egy

énekelt meditációt (pudzsát) először – és biztos, hogy utoljára – dánul tartottunk meg. Egyszerűen nem cseng olyan jól, mint tibetiül. Azóta az adott ország nyelvét nem használjuk a pudzsák éneklésekor. Nem sokkal ezután a Dalai Láma látogatott Dániába; ezzel a központ átesett a tűzkeresztségen. Péter herceg, a görög trón egyik várományosa hívta meg őt, és a dán külügyminiszter elég bátornak bizonyult ahhoz, hogy engedélyezze az utazást, holott a kínaiak már akkoriban fortyogtak a dühtől. Csodálatos volt! Amikor 1973. október 10-én a Kastrup Repülőtéren a Dalai Lámát üdvözlöttük, sokan a teliholdban egy emberi kéz körvonalait látták, és egy héttel később, amikor a láma kiszállt limuzinjából, hogy bemenjen a központunkba, egészen váratlanul, október közepén elkezdett esni a hó. Mialatt a centrumot a Karmapa által adott névvel, „Karma Drub Dzsi Ling” (a Megvalósítás Vonal Helye) felavatta, a terem zsúfolásig megtelt. A Dalai Láma nevetett és viccelődött, testőrei azonban kevésbé örültek, különösen akkor, amikor valaki véletlenül többször is lekapcsolta a világítást. Mindenesetre jó formában voltak: minden egyes alkalommal felugrottak, hogy golyóálló aktatáskaikkal eltakarják a Dalai Lámát. Örültünk éberségüknek, mert viszonya a veszélyes kínaiakkal csak sokkal később javult meg.



A Dalai Láma felavatja a központot



A Dalai Láma





*második fejezet*

# Kalu Rinpocsével Európán keresztül

Európai villámlátogatásaink során a legfontosabb német és osztrák városokban elültettük a központok magjait. Itt szilárd alapokra építkezünk. Bár sokan inkább egy általános és laza szellemi vibrációt részesítenek előnyben, mégis azonnal át akartam adni barátainak a megkülönböztetés képességét. Mindenekelőtt meg kellett érteniük a különbséget a buddhizmus, a drogélmények és a dualisztikus vallások között. Máskülönb a láma és a tanítványok is csak az idejüket vesztegetnék. Olyan emberekkel akartunk dolgozni, akiknek a buddhizmus eddigi fejlődésük természetes következménye.

Több mint egy évünk volt arra, hogy a szeretetreméltó Kalu Rinpocse látogatását előkészítsük. Mialatt mi benzint és gumiabroncsot nem kímélve majdnem minden nap új helyeket látogattunk meg, koppenhágai barátaink felújították az „Aktív Egyetem” termeit, hogy ott Kalu Rinpocsét és lámáit elszállásolhassuk. Legszívesebben az egész intézményt feldíszítettük volna, ahogy azt később Karmapa látogatásakor meg is tettük. Ezt megérdemelte volna a professzor is, aki a termeket a rendelkezésünkre bocsátotta, csak erre már nem jutott elég idő.

1974. május 30-án végre eljött Kalu Rinpocse. Karmapa küldte el hozzánk és látta el útlevéllal. A kíséretében utazott barátunk, Gyalcen és hat újdonsült bhutáni és szikkimi láma, akiket Karmapa Nyugaton akart munkába állítani. Kalu Rinpocse már az első napokban mély benyomást tett mindannyiunkra. Egyik lábát a derékmagasságú trónra helyezte,



A koppenhágai fogadtatás

majd úgy lendült föl, hogy az a gravitáció minden törvényének ellentmondott. Szerető Szemek- és Guru Rinpocse-beavatást adott. Sokan tették le a *Bódhiszattva-ígéretet*, hogy mások javára törekedjenek a megvilágosodás elérésére, valamint tanításokat kaptak az Alapgyakorlatokról. A terem majdnem mindig tele volt, és bár sokan nagyon csodálkoztak azon, hogy a fiatal lámák nyomban elaludtak, amint egy tanítás elkezdődött, a kultúrák találkozása mégis sikeres volt.

A következő hónapokban Kalu Rinpocsével és lámáival először beutaztuk Svédországot, majd a nyugat-európai országokat egészen az Atlanti-óceánig. Már akkor megmutatkoztak a tibeti szervezés erősségei és gyengéi. Azt is láthattuk, Nyugaton mennyire új volt még ez az egész. De a legfontosabb, hogy Kalu Rinpocse jelenléte az állandó öröm forrása volt.

A lámáknak a legnagyobb sokkot biztosan az a húsz perc jelentette, amit a Dániát Svédországgal összekötő kompon töltöttünk. Hirtelen fölfedezték, hogy a vasház – amelyről azt hitték, hogy abban csak parkolunk, amíg a kenukra várunk – egyszer csak magától megmozdult. Aztán a hajó mozgólépcsőin sem unatkoztak. Csak Kalu Rinpocse tartotta meg az egyensúlyát, míg kísérői mind orra estek. Stockholm közelében egy fordulómanőver közben egy hölgy, aki mint kiderült, nem viselt fehérműt, fejfelé a vízbe esett, ezzel is gazdagítva, a gyerekkoruk óta szerzetes lámák anatómiai ismereteit.

Stockholmi csoportunk akkor kapott nevet. Az emberek „svéd módra visszafogottak” voltak, sokat akartak tudni, és elsősorban gyakorlati kérdéseket tettek fel. Hannah és én összerándultunk, amikor Kalu Rinpocsének az az ötlete támadt, hogy dél-svédországi, vidéki központunkból, Karma Lingből, a szerzetesek és az apácák hároméves elvonulására alkalmas helyet kellene kialakítani. Ez a mi munkánk számára kevésbé lett volna hasznos, mert mi már eldöntöttük, hogy

Európában a világi és a jögi (megvalósító) buddhizmust építjük. Legtehetségesebb és legönállóbb barátaink mindenhol ezt várták tőlünk. Kalu Rinpoce lámái mégis egy napon keresztül előkészületként szabadtéri pudzsákat tartottak a magukkal hozott hangszerekkel, ezalatt nekünk olyan érzésünk volt, hogy bármelyik pillanatban szerelemtől felajzott rénszarvasok ugorhatnak elő a bokrok közül. A hosszú túlkök zúgása ugyanis nagyon hasonlított az ő párzási hívójelükhöz.

De a visszaúton, Koppenhágában, már nem sok emberre maradt idő. Mi azért megálltunk Dánia legdélebbi szigetén, ahol ma közeli tanítványaink egy elvonulási központot működtetnek Rødbyben. A fehér emberek ügyességét látva a Németországba tartó kompon már szinte alig csodálkoztak a lámák.

„Elfelejtettük” néhány igazán zavaros fejű hamburgi címét, akik csak akkor voltak kagyüsök, amikor meglátogattuk

őket. Meghívtak mindenféle tanítót, de ahhoz nem volt elég erejük, hogy fejlődjenek és bármit is beindítsanak. Így egy panzióban éjszakáztunk a tévétorony közelében, amelyet másnap reggel Kalu Rinpoceval együtt néztünk meg.

A következő állomás a rosenburgi „Csend Háza” theraváda központ volt. Ez Lübeck és az akkori NDK határa között fekszik. Kalu Rinpoce még tizenöt évvel később, Indiában is beszélt erről a látogatásról, amely valóban komikus volt. Az előadás kellős közepén – az egyébként felnőt és jól nevelt hallgatók – egyre idegesebbek lettek, székükön izegtek-mozogtak, és egyszer csak kirohantak a teremből. Csak néhány bátor, az első sorban ülő érdeklődő maradt a helyén. Egy, a „régii” iskolából származó zentanító szemináriumával egyidőben érkezünk, aki ütötte tanítványait, ha azok elkéstek a tanításairól.

Párizs felé először Salzgitterben, első német barátnóm édesanyjánál éjszakáztunk, aztán pedig tibetieknél Brüggében. Amikor Lille-ben ettünk, hirtelen mindenki felugrott, amint a vendéglősné kövérkés ujjával



Úton Kalu Rinpoceval

a Rinpocse homloka közepére bökött. Azt mondta, hogy egy fényt látott ott. Párizs már akkoriban is Kalu Rinpocse munkájának központja volt. Véget nem érő étkezésekkel kényeztettek minket, és egy egész hónapot töltöttünk el a napfényes Franciaországban. A polgárosodott franciák rémületére, Björn öcsém vezetésével velünk tartott egy erős dánokból álló csoport, akik ott vettek menedéket. Útban Lyon felé pihenőt tartottunk Plaige-ben, egy kissé düledező kastélyban.



Gyalva Karmapa megáldja Kalu Rinpocsét

Egy évvel azelőtt tanácsoltuk Didier-nek és Chrisnek, hogy szerezzék ezt meg Karmapának. Akkoriban Franciaországban gyakran több kastélyunk volt, mint buddhistánk. Addig, amíg egy épület magántulajdonban volt, minden egyes ajtóért vagy ablakért adót kellett fizetni, és így a fenntartása nagyon sokba került, akkor viszont ha nyilvánosan használták, adómentes volt. A legjobb megoldás az lett volna, ha a tulajdonosok az általuk

használt részt megtartják, a többi termet pedig a helyi centrumnak ajándékozzák. Ez azonban csak ritkán vezetett mindkét fél kölcsönös meglegedéséhez. Ha nézeteltérések merültek föl, akkor a nyugati nyíltság alulmaradt a távolságtartó keleti tárgyalási stílussal szemben. Azokban az esetekben, amikor a tulajdonosoknak nem igazán az volt a kívánságuk, hogy a tibetieknek ajándékozzanak valamit, azok végül úgy érezték, hogy becsapták őket és kiköltöztek.

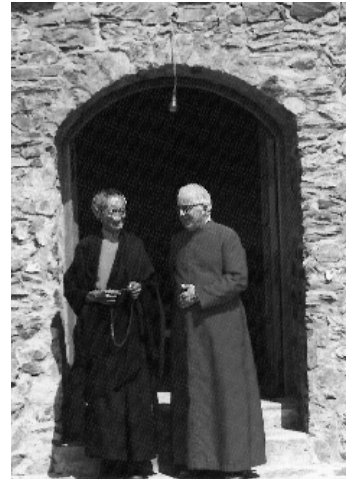
Első alkalommal beszéltek Aix-en-Provence-ban a buddhisták arról, hogy egy központot indítanak „Kalu Rinpocse számára”. Azt hittük, hogy rosszul hallunk, és elmondtuk nekik, hogy őt Karmapa küldte. A kagyüpáknak mind együtt kellene dolgozniuk és nem szabadna szétforgácsolódniuk. Csak később tudtuk meg, hogy a franciák elfordulásáért Akong Tulku volt a felelős. Ő akart az európai buddhizmus feje lenni és állandóan írásos megerősítést kért Karmapától, aki azonban erre nem volt hajlandó. Mivel a franciák egyáltalán nem bíztak Akong Tulkuban, így ezzel Kalu Rinpocse karjaiba terelte őket.

Aix-en-Provence-ben felavattak néhány szerzetest és apácát. Ezek után a központ felvirágzott, de szétesett a nyolcvanas évek elején, amikor egy szeszélyes amerikai láma elbizonytalanította őket. Alapjában véve saját beállítottságuk tette őket sebezhetővé. Túlzottan belemerevedtek a buddhista erkölcsbe, és túl kevés örömet sugároztak ki. Ez aligha ad ellenállóerőt és kitartást, és az érdekesebb emberek is távol maradnak.

A Pireneusoknak nemcsak a szépségét élveztük, hanem megtanultunk ott néhány dolgot a kereszténységről és a buddhizmusról is. Dennis, a felemelkedett francia polgárság gyermeke, szerzett nekünk egy meghívót egy szuperpüspök-féléhez, aki összevezett a Pápával, ezért egy darab földet akart juttatni a buddhistáknak. Kalu Rinpoce mégsem tudta elfogadni az ajánlatot, egy másik területet viszont – amely valóban alkalmas lett volna központnak – a tiszteletes nem akart odaadni. A két öregurat együtt látni, ahogy mindketten megtestesítették az útjukon végzett munka eredményét, tanulságosabb volt, mint a vastag filozófiai könyvek: az egyik oldalon a keresztény „felsőbb én”, amelynél minden a legszemélyesebb megítélés aranymérlegére kerül, a másik oldalon a buddhizmus közvetlen és erőfeszítés nélküli „abban időzni, ami van” állapota. Itt mindkettő teljes kivirágzásában volt látható.

Következő utunk egy Grenoble mellett élő Schnetzler nevű pszichológushoz vezetett. Kalu Rinpoce lámái, számunkra nagyon szokatlan módon, a Schnetzler kórházában lévő súlyos, pszichés betegeket „tanítványoknak” nevezték. Egyébként Franciaországban valószínűleg senki nem tett többet a buddhizmusért, mint Schnetzler. Négy vagy öt fontos központ közvetlenül az ő ügyességének köszönhető.

Kalu Rinpoce bhutáni lámákat akart Párizsban, Plaige-ben és Nizzában hagyni. Noha ő mindig mindenkinek a cölibátus útját ajánlotta, itt egészen másként beszélt a szexualitásról: ha képesek lennénk ezt a meditációban irányítani és helyesen alkalmazni, akkor a megvilágosodás egy vagy akár fél év alatt elérhető lenne.



Kalu Rinpoce  
és a püspök

Egy Nizza melletti borospincében valami egészen szokatlant éltem át. Miközben Pavo Rinpoce gazdag támogatói közül egy csoportnak a 16. Karmapa meditációt vezettem, hirtelen megjelent előttem a térben egy sárkány. Nagyon haragos volt, körülbelül két méter hosszú, átlátszó és minden részletében jól kivehető. Füstgolyókat fújt rám, úgy támadott. A helyzet nagyon összetett volt. Francia tudásom nem volt éppen a legjobb, és ilyen fontos emberek előtt nem hibázhattam. Az egyik füstgolyó már a torkomat kaparta, és a hangom már kezdett berekedni. De a legfontosabb az volt, hogy Buddha képviselője nem veszíthet. Ha a tanításokat megtámadják, akkor addig harcolok, amíg a veszély el nem járul. Anélkül, hogy az emberek észrevehették volna, mi játszódik le előttük, azon a tudati szinten, amelyen a sárkánnyal találkoztam, *Fekete Kabát* vágókését és háromélű rituális gyémánttőrököt mártottam a sárkányba. Hosszú testéből tűpárnát csináltam, míg végül remegve visszahúzódott a sziklafalba. Csak később ismertem fel, hogy ez az én hibám volt. Idegen erőterrel hatoltam be a sárkány területére anélkül, hogy erre egy felajánlással felkészítettem volna őt. Mint mindig, amikor abban a szerencsében van részem, hogy *Szerető Szemeket*, *Fekete Kabátot* vagy más Buddhákat látok, ez a sárkány is pont úgy nézett ki, mint ahogy ki kellett néznie. Olyan volt, mintha egy kínai képekönyvből ugrott volna elő.

1974. szeptember elején utunk Angliában folytatódott. Az angol baloldali közlekedés a kis utcákon hangulatos volt. Előzésnél mindenesetre vigyáznom kellett, hiszen a mellettem ülő utas – akit kitettem a szembejövő forgalom veszélyeinek – nagyon értékes volt. Kalu Rinpoce igazán feloldódott Angliában, talán azért, mert neki már Indiából annyi minden ismerős volt. Az emberek buddhizmus iránti érdeklődése azonban nem volt különösen nagy. Ők már korábban is láttak szoknyás férfiakat, és hallottak az újraszületésről. Így Kalu Rinpoce hagyta szabadon játszani időtlen jógitudatát, és egyszerűen csak élvezte a dolgokat. Sosem fogom elfelejteni, hogy egyszer, amikor épp pisiltem, elhaladt mellettem és a hátamra csapott egyet. Én majdnem lepisiltem a nadrágom, ő meg majd összeesett a nevetéstől.

Londont, a korábbi világbirodalom fővárosát nem nyűgözte le Kalu Rinpoce. Úgy látszott, még élénken emlékeztek arra, hogy Indiát

mindössze ötezer katonával foglalták el. A nagyvárosoknak gyakran okoz nehézséget, hogy megtartsák a központjaikat. A kisebbek ebben sikeresebbek, a nagyvárosokban azonban az emberek vagy azt gondolják, hogy már úgyis megvan mindenük, vagy feladták, hogy bármire is törekedjenek.

A Kham-Ház, Láma Csime központja megműveletlen földterületen feküdt egy idillikus dél-angliai falu mellett. Ott az emberek még törődtek azzal, hogy az autóikat betolva indítsák be azért, hogy a kolostor nyugalma ne zavarják. Törvényekből és korlátozásokból egyébként is jut bőven. Mégsem maradtunk sokáig. A következő állomás Manchester volt, ahol Kalu Rinpoce az előadása kellős közepén bejelentette, hogy most én fogok tovább tanítani. Mély hálát éreztem iránta. Ez egy igazi bevezetés volt az ő tudatáramlatába. Mialatt az előadást tartottam, a tekintetemet folyamatosan el kellett terelnem a terem közepéről, ahol egy egyébként teljesen átlagos kinézetű férfi méregzölden világitott. Az esetet a mai napig sem tudom megmagyarázni, de ha hagytam volna, hogy elterelje a figyelmemet, biztos, hogy nem sok lett volna az előadásból.

Akong Tulkú, aki Szamje Lingnek, egy Skóciában fekvő központnak volt a lámája, hamar skót-tibetivé vált éppúgy, mint a centrum egyszerű épületei és takarékos szemlélete. Akong Tulkúnak mostanában egyébként abban a kiegészítő megtiszteltetésben is része van, hogy 1992 óta a kommunista kínaiaktól megkapta az „Élő Buddha” címet, aminek az okára jobb nem is gondolni: vajon mit kell tenni ahhoz, hogy az embert népének elnyomói egy ilyen kitüntetéssel jutalmazzanak?

Csak az idő volt igazán skót, szeles és esős. Kalu Rinpoceének Szamje Lingben sűrű programja volt, én pedig Edinburgh-ban és Glasgow-ban adtam tanításokat, mindkettő a maga módján a szegényes '50-es éveket idézte. Anglia drágán megfizetett a korábbi gyarmatokért: az új alsóosztály a tengerentúlról mindenhol jelen volt. Kalu Rinpoce három hétig maradt, így jutott elég időnk arra, hogy a kolostor közelében álló faházban meditáljunk. Több olyan emberrel ismerkedtünk meg, akik a hely kialakításában is részt vettek. A környék látnivalói közül

megmutattak nekünk többek között egy istállót, ahol Trungpa Tulku sokáig rejtőzött a rendőrség elől, mielőtt Amerikába menekült volna. Trungpa akkoriban vékony és félénk volt, s kínai selyembrokátot viselt. A rendőrség ez idő tájt épp a kolostor kábítószer-fogyasztását vette nagyító alá. Sok esemény vált azóta legendává, mint például az, amikor egyszer részegen egy hídon át egyenesen a „vicces áruk boltjába” hajtott. Azt mondják, nem tudta eldönteni, melyik irányba menjen, mert jobbra a barátnője lakott, balra pedig a kolostora volt. A történet azért mégsem olyan vicces, mint ahogyan elsőre hangzik, mert a Tulku súlyosan megsérült a balesetben és részlegesen lebénult.

Trungpa Tulkuval csak egyszer találkoztunk, 1973 szeptemberében. Egy francia művész, Xolotl ajánlotta, hogy utazzunk el hozzá Stockholmba. Ismerőseink a Néprajzi Múzeumból megengedték neki, hogy egy Milarepa életéről szóló filmhez felhasználja kiváló minőségű tankáikat. A vele való találkozás maradandó benyomást tett ránk. Egy híres rinpocsét méretre szabott öltönyben, régi évjáratú borokkal felszolgált luxus-étkezés közben látni, az újdonság erejével hatott. Az évek alatt ahhoz voltunk szokva, hogy a lámák, akikkel találkoztunk, vörös ruhát hordtak, józanok és szegények voltak. A helyzet nagyobb átállást kívánt, mint amivel tudatunk első nekifutásra meg tudott volna birkózni. Az odaadás valahol elmaradt az úton; mégis sikerült udvariasnak maradnunk.

Szeptember végén Kalu Rinpocsének tovább kellett utaznia Kanadába, ahol egyszer 1971-1972-ben már eltöltött egy teljes évet, igaz, nem önszántából. Akkoriban gazdag támogatójának nemkívánatos tanácsokat adott éjszakai életével kapcsolatban, mire az megvonta tőle a visszautazáshoz szükséges pénzt. Gyalcenen kívül Kalu Rinpocse most magával vitte legkedvesebb lámatanítványát Trinlei Drukpat is. Amikor a repülőtéren várakoztunk, több jó jelet is kaptunk jövőbeni munkánkat illetően. A tibetiek pletykáltak egy asztal körül, amelyen egy selyembe burkolt csomagocska feküdt, ami úgy nézett ki, mint egy tibeti szöveg. Régi megszokásból röviden a fejemhez érintettem, hogy felvegyem a jó energiákat. A tibetiek megkérdezték, hogy jó érzés-e, ha megérintem. Pár nappal korábban láttam náluk olyan relikviákat, amelyek a 15. Karmapa fő társnőjének bordadarabjaiból származtak, és azokon jól kivehető



mantraszótagok látszódtak. Azt válaszoltam, hogy olyan érzés, mint egy jó áldás. Erre mind felnevettek, mert a selyemkendőben angol bankjegyek feküdtek, amelyek akkoriban nagyobbak voltak, mint ma. „Ha még a pénztől is áldást kapsz, akkor már semmi sem üthet ki balul – mondta Kalu Rinpocse –, és ha azt a két embert ott ráveszed, hogy idejöjjenek, akkor minden lény hasznára válhatsz.” Ezzel egy idejekorán megöregedett munkás házaspárra mutatott. A férfi úgy nézett ki, mintha bányász lett volna, és úgy tűnt, egyiküknek sem lehetett könnyű élete. Fogtam magam, melléjük ültem, és elmeséltem nekik, ki az a Kalu Rinpocse. Nyelvjárásuk nehezen volt érthető, valószínűleg ugyanúgy, mint nekik az én iskolai angolom. De a bizalom azonnal megjelent, és tíz percen belül Kalu Rinpocse asztalához ültek. Elfogadták az áldását, és a Rinpocse boldog volt.

Röviddel a felszállás előtt volt még egy harmadik, különleges jel is. Amikor egy bécsi lánytól elbúcsúztam, és összeérintettük a homlokunkat, hirtelen megjelent előttem Európa térképe, rengeteg fényes ponttal – főleg közepén és keleten –, és tudtam, hogy jövőendő központjaink ott fognak virágozni.

Ősszel Hannah-val a Rajnától keletre fekvő területeken korábbi munkánk nagy részét meg kellett ismételnünk. Saját, közeli tanító-tanítvány kapcsolatunk a Kagyü Vonalon belül hosszú évek óta valójában a fejlődés egyik akadálya volt. Természetesen csodálatos volt, hogy Kalu Rinpocsét és később magát Karmapát is elvihettük mindenhová a barátainkhoz, és nem is hagyhattuk volna, hogy a rinpocsék egyedül utazzák be Európát. De amikor mi nem voltunk ott a központokban, az emberek sokkal kevésbé hangolódtak rá a vonalra, és a céltudatosság szinte teljesen hiányzott.

Szivárványokkal teli égbolt alatt 1973. október 17-én, útban Amerikába, leszállt Karmapa Londonban és sok időt szakított az áldásra. Egyébként teljesen el voltunk foglalva az utazásokkal, a tanításokkal, az egyre növekvő levélhalom megválaszolásával és a szükséges pénz előteremtésével. Koppenhágában sajnos hátráltatott minket egy Szikkimből érkezett szeszélyes láma, akit később továbbküldtek Stockholmba. Egy további áthelyezés után ma San Franciscóban gondoskodik arról, hogy a pletyagyártás

folyamatosan üzemeljen. Kalu Rinpoce „ajándékozta” őt a központnak, és ez elsősorban Hannah-nak került rengeteg idejébe.

Nagy öröömre most már Európa erőteljes szíve elkezdett dobogni. Németország északon, délen és középen is ébredezni kezdett. Első müncheni csoportom ugyan Dél-Amerikába költözött, hogy ott a dzsungelben éljenek, de Duisburgban, Hamburgban és Kiel közelében is sok izgalmas dolog történt. Éreztem a nagy fejlődés lehetőségét. Mint minden más ebben az országban, a buddhizmus is erőteljes lesz.

*harmadik fejezet*

# Jön Karmapa

**K**armapa gépe, 1974. december 10-én leszállt Oslóban. A lámák, akik előtte itt jártak, már megmutatták az irányt, és mindent előkészítettek. Most azonban Minden Buddha Aktivitása maga

jött el azért, hogy a világ e gyönyörű részét gazdagítsa. Már a repülőtéren minden vibrált az energiától. Átrohantunk a vámon Karmapához, és áldása teljesen magával ragadott minket. Erőtere megrázott, mint mindig. Így utólag visszagondolva: szép kis show lehetett.

Szokásos, használt katonai ruhámban a magas rangú vendéget rozsdás Volkswagen buszunkban a vezető mellé ültettem egy túl magas párnára. Aztán miközben nagy sebességgel hajtottunk át Oslón, Karmapa majdnem beverte a fejét a tetőbe, amíg rá nem jöttünk arra, hogy el kell venni alóla a párnát. Lodi Serab, Karmapa kísérője, udvariasan megemlítette, hogy Amerikában jó autók vannak. Arra utalt, hogy az USA-ban kényelmes, több méter hosszú, méregdrága luxusautókban vitték őket. Ott gazdag adakozókból volt elég, és az egyesületek is készen álltak arra, hogy eladósodjanak. A gazdag adakozók ellen nem volt semmi kifogásunk, de eladósodni sem-



Gyalwa Karmapa megmutatja  
a Fekete Koronát

milyen körülmények között nem akartunk. Mint egy ízig-vérig észak-európai, így válaszoltam: „Azokkal a lakkozott ládákkal odaát sem vezetni, sem fékezni nem lehet, de nézd meg, mit tud itt egy öreg autó!” Ezután az európai autógyártók tiszteletére csináltam egy-két csúszásbemutatót a behavazott utcákon. A hotellel azonban még a legnagyobb sznobok is elégedettek lettek volna. Az óriási épület Észak-Európa legismertebb síparadicsomában, a Holmekollen hegyen helyezkedett el. Mindaz, amit a szálloda tulajdonosai ingyen a rendelkezésünkre bocsátottak, minden szinten örömeinkre szolgált, nekik pedig nemes belépést jelentett a mi világunkba.

Barátaink nagyon nagy izgalommal várták Karmapa érkezését. Miután rengeteget meséltünk róla, most élőben találkozhattak vele. Karmapa azonnal megáldotta és nem sokkal ezután meg is nyitotta őket a Fekete Korona által, amit itt mutatott meg először Európában. Az ehhez kapcsolódó Védelmeső-beavatáson áldott mustármagokat szórt



A kettő közül melyik vagyok én?

szét a teremben. Ezek fekete Karmapa-pírlákká váltak, amint az emberek a kezükbe vették őket. Karmapa ugyanúgy köszöntötte Európát, mint amikor a régi idők Karmapai Kínába látogattak, és „vendégajándék” gyanánt csodát műveltek.

Mikor az új élményektől mélyen megérintve és feltöltve mindenki elment, akkor jött el Hannah és az én időm Karmapával. Teljesen egygé olvadhattunk vele, és úgy mutatta meg nekünk önmagát, mint soha azelőtt. Maga mellé állított egy képet, amely díszítés nélkül, életnagyságban fejezte ki időtlen tudatállapotát, és azt kérdezte: „A kettő közül melyik vagyok én?” Majd összecsavarta a képet, és nekünk adta. Ami ezután

a Mahamudra-tanítás után következett, az szinte még ennél is nagyobb ajándék volt: Karmapa elmesélte nekünk az élettörténetét. Festői leírással újra felelevenítette előttünk az erőteljes Kelet-Tibetet, amelyre Norvégia olyannyira emlékeztette őt. Mesélt a nemzetségéről: az átadásairól, a szerelmeikről

és a harcaikról. Majd a történetben elidőzött hét bátyja közül a legerősebbnél, aki otthon, amikor átlövagolt a kapu alatt, átkulcsolta lábaival a lovát, majd megragadott egy gyűrűt a feje fölött, és a lóval együtt felhúzta magát a magasba. Karmapa egész, erős testét megrázó, mennydörgő nevetéssel mutatott a saját fejére, és ezt mondta: „Én voltam a legkisebb közülük, de most én vagyok az egyetlen, akinek még van haja!”

A program háromnapos volt, erőteljes Korona-szertartásokkal és egy lélegzetelállító Karma Paksi, azaz 2. Karmapa-beavatással. Minden előírás ellenére sikerült Karmapa rengeteg madarát karantén nélkül áthoznunk a vámon. Azt akarta, hogy mellette legyenek, és titkárának addig nem hagyott nyugtot, amíg a ketrecek a teremben nem voltak.

Sikerült az, amit legeslegjobban kívántunk. A látogatás családi találkozóvá vált. A tibetiek rugalmassága és barátaink odaadása a nyitottság olyan szintjét hozta létre, ahol igazi átadások történhetnek. Karmapa úgy ragyogott, mint a Nap. Minden pillanatban történt valami jelentős, és erőtere áttört minden határt.

A Stockholmba vezető úton szükség is volt a jó együttműködésre. Annak a sápadt, svéd lánynak egy közeli barátja látott vendégül minket egy éjszakára, aki egykor Muktananda tanítványa volt, és akinek segítségével megvettük a dél-svédországi tanyát. Karl Birgernek hívták, és az a fajta ember volt, akitől libabőrös leszek. Svédország nyugati partjáról származott, és nagyon el volt keseredve, mert a Kirlián-fotózás technikáját még Kirlián előtt felfedezte, de nem szabadalmaztatta.

Mindannyian egy csodálatos napot töltöttünk Karmapával. A busz Norvégia és Svédország havas erdein haladt keresztül. A határnál a vámosságok rajtunk kívül mindenkit átkutattak – még a madarakat sem vették észre –, így néhány órával később elértük Karl Birger elhagyatott faluját. Nem messze feküdt Mora városától, ahol rétegelt acélból nagyon éles késeket készítenek erdei munkások számára. A falu egy szennyezett iparvidék közepén feküdt, már a fákat is kivágták. Birger most ide akart egy szellemi centrumot építeni, ahol nyilvánvalóan ő maga lett volna guru.

Amikor megérkeztünk, semmi, de semmi nem volt előkészítve. Amíg Karmapa Oslóban tartózkodott, Karl többször is meghívta őt, ennek ellenére megérkezésünkkor egyedül volt egy hideg házban, és a szekrények

üresen tátongtak. Így első dolgunk az volt, hogy Karmapának valami ételt szerezzünk, mivel útközben egyszer sem álltunk meg, hogy lassú buszunkkal minél gyorsabban haladjunk. Fogalmam sincs, hogyan csináltuk, de sikerült. Mivel korábbi életeimben minden módon a női Buddhákat szolgáltam, anélkül értem meg a boldog 52 éves kort, hogy



A nevető Buddha

valaha is főznöm kellett volna. Mégis sikerült valami félig-meddig ehetőt összehoznunk Karmapa számára. A házitündéreknek, Akong Tulkunak és Lodi Serabnak, sikerült átváltoztatniuk az alapanyagokat. Aki még ezenkívül is akart enni valamit, az kaphatott tavalyi zabpelyhet.

A következő napok már stílusosan teltek. Az európai kultúra nyújtotta legfinomabb dolgokban volt részünk. Nyikita Tolsztoj, egy idősebb, de erőteljes öregúr – az azonos családnevű orosz író közvetlen leszármazottja – volt a házigazdánk. Ő és a szép Diana, a Volvo cég pénzével a háta mögött, jól egymásra találtak. Egy Uppsalától északra fekvő, rokokó stílusú kastélyba hívtak meg minket, ami

egy izlésesen felépített, óriási, sárga építmény volt. A kastélynak méteres vastagságú falai, titkos lépcsői voltak, és minden sarokban egy lovagi páncél állt. Az igen gazdag épület gondozottsága jól mutatta, hogy a svéddek – bár az utóbbi háborúkból mindenhová adtak el fegyvereket – távol tartották magukat a vitás helyzetektől.

Az első éjszaka drámai volt. A második emeleten laktunk, Karmapa szobájától pár lépésnyire. A szobák vastag tölgyfaajtói egy világoszöld folyosóra nyíltak. Mikor már mindenki elaludt, hirtelen egy hangos kiáltást és felboruló bútorok robaját hallottuk a mellettünk levő helyiségből. A mindig nálam lévő bajonettel együtt kiugrottam a folyosóra. Akkoriban minden további nélkül elképzelhető lett volna egy kínai merénylet Karmapa ellen. Azonban, akit ott találtam, nem egy Mao-egyenruhás elvtárs volt, hanem a holsápadt Akong Tulku. A szobájában egy kezét látott lebegni, amelyet egy hölgy követett, levágott fejével a hóna alatt. Azonnal be akartam menni a szobába, mivel ilyen hölgyet még sosem láttam,

de Karmapa visszatartott, és azt mondta: „Ezt én intézem el!” Bement a szobába, és szétszórta néhány rizsszemet. Másnap aztán a buszon azt kérdezte: „Tulajdonképpen mi volt a múlt éjjel különlegessége?” Azt válaszoltam: „Miért nem engedted, hogy megnézzem azt a hölgyet?” De Karmapa figyelmen kívül hagyta a kérdésemet, és annyit mondott: „Akong Tulku volt különleges. Miután azt mondtam, minden rendben lesz, félelem nélkül elaludt. Ez az igazi bizalom, amely akkor jön létre, ha az ember előző életében sokat meditált a lámáján”. Aztán megáldott egy olyan meditációval, amelynek során a test öt centrumában lévő öt Karmapán meditálunk, és amely először csak tíz évvel később merült fel újra a tudatalattimból. Gyakran raktározott el így benyomásokat Hannah-ban és bennem, amelyek által mind a mai napig még a legbonyolultabb helyzetekben is tudjuk, mi az ő kívánsága.



Nem sokkal ezután újabb esemény adott okot az izgalomra. A Stockholm és Uppsala közötti ebéd után, amelyet – úgy tűnt – Karmapa nem akart befejezni, túl későn vettük észre, hogy a busz dél helyett észak felé tart. A program, amire már biztos, hogy nem értünk volna oda, délutánra lett meghirdetve. Ezért amilyen gyorsan csak lehetett, előrementem egy kölcsönzött Volvóval. A stockholmi kultúrház üléstermében a majdnem kétezer vendég már tűkön ült. Anélkül, hogy felfedeztem volna a hangszórókat, ott tartottam őket a következő órában, amíg Karmapa meg nem érkezett. Most már Karmapára és a Korona-szertartásra is jól fel voltak készítve. Nagyon nagy öröm volt ennyi várakozóval dolgozni, a svéd tudásom pedig ritkán volt jobb, mint akkor.

Karmapa látogatást tett a stockholmi püspöknél, egy magas, méltóságteljes és számunkra igen szimpatikus embernél. Sokkal nagyobb szíve volt, mint pireneusi kollégájának, és tényleg szeretett volna tenni valamit másokért. De azért itt is jól látszottak a kereszténység és a buddhizmus közötti különbségek. Míg Karmapa képes volt arra, hogy mindig spon-tán és erőfeszítés nélkül, az adott pillanatban a lények javára a legjobbat

tegye, addig a püspököt pusztán a szándék, hogy jót akart tenni, mindig elválasztotta a lényektől. Egy hal másképp úszik egy zacskó enyvbén, mint a tengerben, és csak az, aki magában a tudat nyíltságában bíz, van jelen az „itt és most”-ban.

Gondoskodtam arról is, hogy Karmapa megnézzé az északi országok isteneinek lakóhelyeit. Gyerekkoromban a mondák hőseihez hasonlítottam magamat. Az üres érzelgősség és a mély zavarodottság korában bátorságuk és rendíthetetlenségük sohasem volt ennyire példaértékű. Mindenki csodálkozott, hogy minden tanítót, aki minket meglátogatott – Karmapát, Kalu Rinpocset és Gelongma Palmót –, Holger Danskéhoz, Kronborg kastélyába vittem, és a fényképét megáldattam a Dalai Lámával is. Ha lefordítjuk Holger nevét, azt jelenti: „Óriás Roland”. Ő verte meg az arabokat i.sz. 998-ban a Pireneusokban. Egyike volt kedvenc történelmi hőseimnek. Egyedül Kalu Rinpocse volt az, aki láthatóan nem kedvelte őt. Azok a hadvezérek is a példaképeim közé tartoznak, akik ötszáz évvel ezelőtt kiűzték a törököket Európából, és így megőrizték szabadságunkat. Kapcsolatom Holger Danskéval egy 1973-as kronborgi látogatásunkkor keletkezett, amikor egy eladó hirtelen minden külső ok nélkül, de láthatóan transzban, az asztalon lévő összes áruját odatolta elé, majd tágra nyitott szemekkel mutogatott a fülére, és egyre csak ezt ismételte: „Telefon Holger Danskétól, telefon Holger Danskétól!”

Mialatt a dél-svédországi Karma Lingben tartózkodtunk, életünk egyik fontos szereplője hagyott itt minket. Mielőtt Oslóba indultunk, Hannah édes-anya több kérdést is feltett nekünk a halálról. Hannah tudatában meg is jelent róla egyszer már egy kép, ahogy holtan fekszik Koppenhágától északra fekvő villája bejáratánál. Hasonló álma volt Stockholmban is. Egy szobában ültünk Karmapával, amikor jött a hír, hogy Hannah édes-anya szélütést kapott, és minden fájdalom nélkül meghalt. Karmapa azonnal felkelt, kiment a csűrbe, ahol előtte már egy oltárt készítettünk, és megadta neki a *Tudatos Halált*. Ez azt jelenti, hogy kapcsolatot létesített a halott tudatával, és azt egy Tisztaföldre küldte. Így nevezik azt a tudatszintet, amely túl van az „én”-ről alkotott elképzelésen. Ez egy olyan állapot, ahonnan nincs többé visszaesés. Karmapa mély jelentőséget tulajdonított annak, hogy Hannah édesanyja melyik



időpontban és milyen módon halt meg. Valamivel később meglepő módon egy *Mindenható Óceán-beavatást* adott az ő nevében. Ez a beavatás összekötötte minden jelenlévő tudatát *Vörös Buddha* és társnőjének tökéletes együttérzésével.

Másnap Karmapa ismét megmutatta Fekete Koronáját, miközben a szél a havat a pajta résein be-befújta. Jó néhány barátunk ült ott vastag takarókba burkolózva. A centrum kandúrja – egy gyilkológép, aki minden kis állatot elkapott – besurrant Karmapa köpenye alá. Már mindannyian megfeledkeztünk róla, mikor Karmapa a szertartás után széles mosoly jelent meg arcán. Felemelte a ruháját, és az állat tántorogva jött ki alóla. Attól fogva vegetáriánus lett, és többé nem vadászott. Azért férfiaságának örömeit és jó formáját mégis meg tudta tartani, nem úgy, mint Kalu Rinpoce macskája Szonadában.

Koppenhágában minden jól elő volt készítve. Ezúttal alaposan felújítottuk az „Aktív Egyetem” épületét. Karmapa szobáját különösen szépre készítették el, mégis, amikor belépett a helyiségbe, rögtön azt kérdezte: „Miféle hely ez?” Azonnal negyvenegy fokos láza lett és egy tályog nőtt a combján. Mindannyian nagyon megrémültünk. Senki sem értette, mi történt. Aztán kiderült, hogy Dánia utolsó hóhérja a XIX. században ebben a helyiségben lakott. Később a házban nyulakat vágtak le, és a bundájukból kesztyűket készítettek. Már korábban is feltűnt nekünk, hogy a ház vibrációja nem a legjobb. Amikor a munkák kezdetén a folyosón lévő, rosszul zárható és nagyon szűk vécéket kellett használnunk, gyakran dőlt ránk egy-egy kábítószeres, injekciós tűvel és gumival a karján. De azt hittük, hogy a szép, finom tapéták megtisztították a helyet.

Nem sokkal azután, hogy a tályogot felnyitotta egy orvos, Karmapa megmutatta, hogy a Gyémánt Út hogyan alakít át minden energiát. Ahogy felült trónjára, a fájdalmat és a betegséget egy sugárzó mosollyá változtatta, amely az egész



A fájdalmat és a betegséget egy sugárzó mosollyá változtatta

teremben érezhető volt. Végül áldást adott. Az ott készült filmen jól látható, hogy miután megérintett, szinte teljesen öntudatlanul tántorgok vissza a helyemre.

Karmapa Koppenhágában töltött tíz napja hasznosan telt. A központ mindig tele volt. Két nappal karácsony előtt Karmapa nyilvánosan is megmutatta a Fekete Koronát. Amint a fejére tette, az egész terem mind a kétezer emberrel együtt olyan lett, mint egy kristály. Mindenki visszatartotta a lélegzetét, és minden mozdulatlanná vált. Amikor másodszor is a fejére tette a Fekete Koronát, látóterem szélén valami óriási mozdult meg, és csak néhány másodperccel később jöttem rá, mi is történt: régi, egyetemi társam, az izlandi, két méter magas és vörös körszakállas Sigvaldi, teljesen részegen ott állt az emberek előtt, és vadul hadonászott összevissza. Nem volt vesztegetni való időm, mert elveszett volna a pillanat ereje. Felugrottam, összecsomagoltam, és a hátamra véve visszavonszoltam oda, ahol én ültem. Mindez olyan gyorsan történt, hogy szinte senki sem vette észre. Az átadást zavartalan maradt.

Minden nagyon szokatlan volt és nem túl „dános”: mikor már bezártak a boltok, és nem lehetett több karácsonyi ajándékot vásárolni, az emberek még órákat álltak sorba, hogy Karmapától áldást kapjanak. Sajnos akkor elfelejtettük reklámozni Dánia máig is legnagyobb buddhista eseményét. De még ma is jönnek emberek a központunkba, akik azt mondják: „Az az ember a Fekete Koronával, megváltoztatta az életemet”.

A karácsony és 1975 szilvesztere Karmapa jegyében telt el. Gelongma Palmo boldog volt, hogy ezúttal néhány apácát és szerzetest is fel kellett szentelni. Közöttük volt a svéd Maria is, aki Karma Ling-i adományá után teljesen lerontotta a helyet. Még ha ezek az emberek Buddha ruháiban ünnepélyesen is néztek ki, én ismertem őket, és túlságosan korainak találtam az egészet. A tibetieknek a bordó szerzetesi ruha kötelező a képzésük alatt. Gyakran épp a legerősebbek veszik föl azért, hogy ezáltal életükben továbbfejlődjenek. Nyugaton viszont inkább azokra jellemző ez, akik nem boldogulnak az élet gazdagságával, ezért választják a cölibátust. Elenyésző azok száma, akik sokáig kibírják ezt az állapotot. Abból a tíz főből, akik akkor ezt az utat választották, mára senki sem maradt. De biztos, hogy hasznos volt, különben Karmapa nem engedte volna.

Amerikában, Norvégiában és Svédországban Karmapa állandó kísérője Tenga Rinpocse volt, akit azonban Karmapa soha nem kért meg, hogy tanítson. Tenga Rinpocse az első felkérést Koppenhágában kapta, ahol a ma sokak által gyakorolt 8. Karmapa meditációt tanította, és nekem jutott a megtiszteltetés, hogy fordítsak.

December 28-án Karmapa ismét megmutatta a Fekete Koronát a zsúfolásig megtelt teremben. Megajándékozta a látogatókat a mindannyiunkban benne rejlő Buddhával való találkozással. A Fekete Korona formáján keresztül olyan nyitottság jön létre, mely lehetővé teszi a tudat legmélyebb rétegeinek megtisztítását és gazdagítását. Két fontos szútrájában maga Buddha is megjósolta Karmapát és a koronáját. Az átadás erején keresztül mindenki, aki a szertartáson jelen van, három életen belül eléri a megszabadulást. Még a Gyémánt Út egyéb hatékony módszereivel összehasonlítva is egyedülálló ez a gyorsaság.

Karmapa rövid tanításokat adott, mert az angol apáca, aki fordított, nem nagyon tudott tibetiül. Képtelen volt arra, hogy közvetítse Karmapa közvetlen jógitudatát, könnyen vált moralizálónak és merevvé. Ezért Karmapa még több áldást és személyes interjút adott. Majdnem minden nap talált alkalmat arra, hogy beavatásokat és menedéket adjon. Sokan tették le a Bodhiszattva-ígéretet is, hogy minden lény javára elérjék a megvilágosodást.

Karmapa többször kérte, hogy ejtsük útba a koppenhágai követségi negyed egyik utcáját. Ma éppen ott található központunk, amely két nagy szecessziós stílusú épületből áll. Azzal is nagy örömet okozott, hogy kétszer meglátogatta a szüleimet: először egy ebédre egész kíséretével együtt, aztán „csak úgy”. Amikor a Seeland-sziget északi részére érkeztünk, hirtelen megkérdezte Hannah-t, hol lakik az édesapja. Épp csak egy kilométernyire voltunk onnan, így azon a napon ő is különleges vendéget fogadhatott.



Karmapa menedéket ad

Karmapa madarakhoz való viszonya minden elképzelést felülmúlt. Mivel én kifejezetten szenzuális típus vagyok, hacsak tehetem, szeretem megérinteni a dolgokat, hogy teljesen megtapasztaljam azokat. Nem sokat foglalkoztam ezekkel a kicsi és törékeny tollpamacsokkal. Karmapa viszont gondoskodott „átképzésemről”. Mindez teljesen magától történt. Amikor olyan európai városokba vittük el, ahol előtte még sohasem járt, gyakran azt mondta: „Tegyéél csak ki ott!” Magával vitt minket a következő sarokig, ahol a város legnagyobb díszmadár kereskedése állt. Amikor már bent volt a boltban, egy pillanatig hallgatózott, utána azt mondta: „Ott az a madár meséli a legszebb dolgokat, de az a másik csupa butaságot beszél”. Bedugta a kezét a ketrecbe, és az a madár, amelyiket kiválasztott odarepült hozzá. A madárkereskedők, akik korábban még sosem láttak ilyet, gyakran jócskán engedtek az árból.

Mi voltunk az első nyugati tanítványai, és egyben, mintha a gyermekei is lettünk volna, ezért bármikor odamehettünk hozzá, így sok izgalmas dolgot láttunk és hallottunk. Később megtudtuk azt is, mit csinált a madarakkal. Mantrákat mondott, hideg és meleg levegőt fújt rájuk, és így szólt: „Megtanítom őket meditálni”. A Karmapa madaraira felügyelő Joel Wiley – egy amerikai, akinek elég jó ízlése volt ahhoz, hogy fülig beleszeressen Hannah-ba – egy csomó alig hihető történetet mesélt a madarokról. Később aztán ezeket gyakran a saját szemünkkel láttuk, vagy éppen maga Karmapa erősítette meg az elbeszéléseket. „Főleg a sárga pintyek és a kanárik azok, amelyek gyakran Bodhiszattvák. – mesélte Karmapa – Nézd, hogyan gondozzák egymást, ha valamelyik beteg! És nem esznek olyan magokat, amelyekben férgek vannak, nehogy szenvedést okozzanak a parányi állatoknak.”

Útban Németország felé Karmapa megáldotta az újonnan indított centrumunkat Rødbyben, és még egyszer elmentünk a „Csend Házába”, oda, ahol Kalu Rinpoce hallgatói kimenekültek az előadásról. Felbukkanásunk ezúttal a házirend rovására ment. Társaságunk jógistílusa kirántotta a talajt a jó szándékú, de mégis theraváda beállítottságú emberek alól. Amint a lámák felfedezték a vegetáriánus konyhát, elszaladtak és boltban vásárolt bontott csirkékkel tértek vissza. Hangosan beszélgettek

és nevetgéltek, amit nem volt szabad, én pedig éjjel kettőig tanítottam, holott este 11-kor már mindenkinek aludnia kellett volna.

Egyértelmű volt, hogy Karmapának volt valami szándéka a németekkel! Amikor kevesebben jöttek, akkor is többször megmutatta a Fekete Koronát. Kielközelében néhány pszichológus és orvostanhallgató nyílt meg a tanításokra. Tetszett az együttérzésük, az őszinteségük és az erejük, vizionáltam azokat a gyengeségeket is, amelyek a Gyémánt Útnak minden országban nehézségeket okoznak: ők az önállótlan és elégedetlen emberek. Ahe-lyett, hogy örömtelivé váltak volna, hogy saját véleményük lehet a dolgokról, inkább mások tanítóiról pletykáltak, és ezzel tették tönkre a közös bizalom érzését. Ez egy olyan savanyú embertípus, aki szívesen játszik „templomos-dit”, s a tanítót és a barátokat elsősorban azért tiszteli, amit nem tesznek, vagy nem mernek megtenni. Az erőteljes képességek inkább elbi-



Karmapának volt valami szándéka a németekkel!

zonytalanítják őket, és a számukra legszentebb dolog leginkább egy temetőre hasonlítana. Már akkor elhatároztam: olyan őszintén fogok élni, hogy az ilyen emberek visítva rohanjanak el tőlem – és ez nap mint nap sikerül is.

Karmapa mindent megtett, hogy Európa német nyelvű részeihez való erős kötődésemet még jobban megerősítse. Gyakran kért meg, hogy képviseljem őt ezeken a területeken. Attól a pillanattól kezdve, amikor ő, a Kívánságteljesítő Drágakő ezt mondta, a kötelék megbonthatatlanná vált, és az azóta eltelt évek alatt csak tovább erősödött. A családom dán-norvég származású, de Dél-Jütlandban lakott, és csak az 1920-as népszavazás után lett dán. Az apám 50 német nyelvkönyvet írt, hogy a II. világháború után a dánoknak ismét tanítható legyen a német nyelv. Karmapa tehát egy régi köteléket erősített meg, és ma sehol sincsenek jobb barátaim, mint Németországban. Ez a világnak az a része, ahol a legtöbb időt töltöm.

Lübeckhez közeledve Karmapa mondott valamit, amit sem előtte, sem utána nem hallottunk tőle: „Itt voltam már egy korábbi életemben”. És ezt tényleg így is gondolta. Egy pillanatra Johann Sebastian Bachra gondoltam, de

nem tudom, a többieknek mi jutott eszébe. Aztán Németországon keresztül – amelyért most már én feleltem – továbbutaztunk a teozófus hölgyekhez Hollandiába.

A németek különösen alkalmasak a Gyémánt Út gyakorlására. Erős érzéseik vannak, amelyeket fel lehet használni és át lehet alakítani. Hollandia ezzel szemben inkább egy „Mahájána-ország”. A hollandok mindkét lábbal a földön állnak, és „túl racionálisak”. Ez érezhető volt. A közép-európaiak azért mentek Karmapához, hogy megérintse és feltöltse őket, míg a hollandok és az angolok elsősorban tudást akartak felszedni. Hogy a belgák mit akartak, azt senki sem értette, a franciáknál pedig gyakran elég volt az erőteljes előadás, a dolgok külső kerete. Amíg Közép-Európában a vágy áll előtérben, addig a „peremállamokban” inkább a büszkeség és a zavarodottság jellemző.

Amszterdamban, a „Kosmos”-ban majdnem minden balul ütött ki. A kultúrház legfelső emeletén hasist árultak. Karmapa már a bejáratnál Gyémánt Tudat százszótagú tisztító mantráját kezdte el ismételtetni, ami nem számított jó jelnek. Ahogy mentünk fel a terembe, ahol Karmapának a Fekete Koronát kellett volna megmutatnia, az emberek olyan figyelmetlenek voltak – vagy annyira tele voltak nyomva drogokkal –, hogy úgy kellett félretaszigálnunk őket, hogy Karmapának utat csináljunk. Az előkészületeknél lehetetlen volt csendet teremteni: az emberek egyszerűen továbbra is beszélgettek. A kíséret tiszteletreméltó tagjai, Gelongma Palmo és Akong Tulku ugyan megpróbáltak mondani valamit a színpadon, de senki sem figyelt rájuk. A helyzet elviselhetetlenné vált, mégis kár lett volna Karmapát anélkül kikísérni, hogy megáldaná az embereket. Így hát néhány korláton keresztül felmásztam a színpadra, és egyszerűen rákiabáltam a tömegre. Ezt már megértették, és pár pillanattal később minden elcsendesedett. Érdekes módon kevésbé hízelgő kifejezéseim nem váltottak ki haragot senkiben, sőt a legtöbben ott maradtak a végén a meditációra is, amit én vezettem. Bár az eredeti gondolat az volt, hogy Tibet-Nyugat kapcsolatokat építsünk ki, ettől kezdve minden fiatalért és hosszúhajúért, én feleltem.

Párizsban, Karmapának nagyon népszerűek voltak az előadásai, csak úgy nyüzögtek a hírességek és a felső tízezer tagjai. Öröm volt látni azt, ahogy

a franciák, rájuk nem jellemző módon együtt dolgoznak. A szertartásokra a legelőkelőbb szállodák nagytermeiben került sor. Belépődíjat szedtek, amit otthon már nekünk is meg kellett volna tennünk, hiszen hosszú távon tarthatatlan, hogy a központ motorját alkotó néhány ember állja az összes költséget. Senki sem képes állandóan adósságok között élni.

Kevésbé tehető barátainkat Hannával csempésztük be a termekbe. Néha ők is tudtak fizetni, de azoknak, akiknek csak ritkán volt munkájuk és Karmapát mindenhatóvá követték, természetesen segíteni kellett.

A színpadok mindenütt egyformák voltak. Középre egy nagy trónt állítottak Karmapának, tőle jobbra ültek a vörös ruhás tibeti szerzetesek, balra pedig a fekete ruhás zen szerzetesek a helyi központokból. A teremben a germán világtól eltérő módon egy idősebb, polgárosodott réteg jelent meg. A fiatalág lázadása itt nyilvánvalóan nem volt olyan átütő, mint Észak-Európában, mert a fiatalok nagyon jól neveltnek látszottak. Tudták, hogy a kenyér melyik oldalán keressék a vaját, és inkább a fennálló rendszeren belül, mint azon kívül találták meg a számításukat.



Buddha-aktivitás ura

Arnaud Desjardin, aki a francia nyelvű „La Voi du Diamant” (A Gyémánt Út) – című, az első, és eddig utolsó francia nyelven kiadott könyvünk – előszavát írta, több előadás előtt mondott bevezetőt. A tibetieket pár évvel azelőtt „fedezte fel”, és nagyon lelkesedett értük. Mesterien elkészített filmjei és könyvei nagyszerűen eltalálták az akkori idők ízlését, így Kandzsúr Rinpoce és Kalu Rinpoce kolostorai megteltek jómódú franciákkal. Miközben Karmapa a Fekete Korona szertartást tartotta, a zen és a tibeti buddhizmus közötti különbség sokkal nyilvánvalóbbá vált, mint ahogy azt szavakkal le lehetett volna írni. A zen szerzetesek halálkomolyan és szálfagyenesen ültek fekete ruhájukban, míg a tibetiek úgy néztek ki, mint sok kis vörös kupac. Suttogtak, nevetgéltek és rizzsel dobálták egymást. Néha még a „legszentebb” alkalmakkor is elaludtak.

A buddhizmus sokszínűsége még érzékelhetőbbé akkor vált, amikor a zen tanító, Deshimaru szentélyébe hívtak meg bennünket, amely egy-kupolás építmény volt, egy párizsi ház hátsó udvarán. Először a tibetiek énekeltek néhány jókívánságimát, aztán a zenések a Szív Szútrát, miközben ütemesen hajlongtak előre, és egy gongot ütöttek, ami egy kicsit katonásnak, de flottnak hatott, majd megint teljesen mereven ültek. Aztán amikor a tanító körbement és egy lapos bottal a hátuk felső részére ütött – ami csak ébren tartotta őket, de nem fájt nekik –, a mi csoportunk már nem bírta tovább. Először Puncog, aki a legfiatalabb volt, aztán a többiek is, egyik a másik után, a köpenyüket a fejükre húzva gurultak a földön a nevetéstől. Csak Karmapának sikerült rezzenéstelen arccal ülnie.

Deshimaru nem volt tipikus japán, és mint a legtöbb szamuráj, erőteljes európai vonásokkal rendelkezett. Nagyvonalú volt, nyitott a nők és a bor nyújtotta örömekre, Karmapának pedig néhány nagyon szép tibeti Buddha-szobrot ajándékozott. Ezután a mostanában beindított plaige-i kolostort látogattuk meg, ahová elképesztően sok helybeli jött el. Bizonyára úgy hallották, hogy Karmapa valamiféle pápa. Ott megadta Hannah-nak és nekem a Mahamudra-átadást, és mindannyian kaptunk egy *Mindenható Óceán-beavatást*. Ez úgy hasított belénk, mint egy villám, és órákig tartott, mire világi szinten újra használható lettem.

Január közepén Karmapa a Pápa meghívására két napra Rómába repült. Ez nem hatotta meg különösebben a tibetieket, és a tőlük megszokott őszinteséggel csak annyit mondtak, hogy a Pápa öregnek és fáradtnak látszik.

Karma Lingben, Clermont-Ferrand közelében töltöttünk néhány szép napot, és Karmapa Kagyü vonalunk egyik különleges beavatását, a *Gyémánt a Kézben* adta meg. Ez az átadásunk még nem volt meg. Csodálkoztam, hogy amikor Karmapa megérintett, nem éreztem semmit, de aztán teljes erejével hatott át az áldás. Gyémánt a Kézben Fekete Kabát apja, és közelségét valóban megmutatta. Őrzi a titkos tanításokat, és ő minden Buddha ereje.

Mr. Benson, egy angol zseni (a Delta repülőgép és egy sor elektronikus kiegészítő feltalálója) szép, új feleségével érkezett, és tizenegy gyereke közül is elhozott néhányat. Karmapának szándékozott ajándékozni egy



hegyhátat Dordogne-ban, hogy ott egy központot hozzanak létre. A területet azonban Monacóhoz hasonlóan önálló állammá akarta nyilváníttatni, ami egyáltalán nem tetszett a hatóságoknak, ezért évekig megakadályozták minden fejlesztést.

Karma Lingben láttuk először Karmapa meditáló madarait, melyekről Joel olyan sokat mesélt. Attól fogva az egész utazás alatt az oltárokat díszítették. Akong Tulku határtalan boldogsággal jött le a lépcsőn egy kis tányéron lévő sárga madárral, aki a csőrét magasra emelve egészen mereven ült ott. „Karmapa megáldotta – mondta – és úgy gondolja, hogy tudata még ma este megszabadul.” Délre a madár egy kis tollpamaccsá vált, mint a halott madarak általában, majd nagy külsőségek közepette eltemették. „Ez egy Bodhiszattva volt” – mondta Karmapa.

Karmapa sokszor haladta meg iskolai képzettségünk és józan eszünk határait. Azt mondta például, hogy Dániában léteznek hüvelyknyi tündérek, akik a virágok essenciáiból élnek. Ha egy lény olyan kicsi aggyal, mint amekkora egy madárnak van, Bodhiszattva tud lenni, akkor idejétnmúlttá válik az az elképzelés – amit legtöbben magunkénak vallunk –, hogy az agy a tudat előállítója. Agyunkat egy rádióhoz hasonló átalakító szerkezetnek tekinthetjük, amely a tapasztaláshullámokat (programokat) kiemeli a tér határtalan lehetőségeiből. Így magyarázható a tér időtlen jelenléte, amit a vallások eltérő világossággal a tudatnak tulajdonítanak.

A milliomos Schultze meghívott minket tíz szép napra Zürich melletti kastélyába. Magas, erős ember volt, aki megnyitotta Bhután a Nyugat számára; az ország számos üzleti ügyének fonala futott össze a kezében. A kastélyban a tibetiek ki tudták magukat pihenni, nekünk pedig jutott időnk arra, hogy kialakítsuk első elképzeléseinket azzal a területtel kapcsolatban, amit Karmapa újra és újra ránk bízott: Európa Rajnától keletre



Gyémánt a Kézben, Fekete Kabát apja

fekvő erőteljes részéről volt szó. Az emberek, miután találkoztak velem, egyenesen hozzám jöttek: „Karmapa azt mondta, hogy hívjalak meg téged. Mikor tudsz jönni?” Izgalmas éveknek néztünk elébe.

A következő látogatás célpontja Rikon volt, egy Winterthur közelében fekvő tibeti kultúrcentrum. Amikor a hatvanas évek politikusai még úgy gondolták, hogy a világ menekültjeinek úgy lehetne segíteni, hogy Európába hívják őket, a svájciak okosabbak voltak. Ezer tehetséges, drogokat kerülő, keményen dolgozó és stabil családokban élő tibetit fogadtak be. Bár kevesen voltak köztük a kampák – a híres kelet-tibeti harcos törzs tagjai, akikhez maga Karmapa is tartozott –, de ezek a vad és önálló emberek amúgy sem igen illettek volna a svájci, miliméter társadalmába.

1973 decemberében már jártunk Rikonban, hogy megköszönjük a Dalai Lámának koppenhágai látogatását. Akkor mélyebb betekintést nyertünk a tibeti hatalmi viszonyokba, mint ahogy szerettük volna. Az évek során szinte az összes politikai ügyeskedésről hallottunk már, így hamar megtanultuk elválasztani a vallást a politikától. Még ma is gyakran szükséges feltúrni az ingujjunkt, hogy megvédjük a vonal szabadságát és a tanítások tisztaságát, de ahogy a mondás is tartja: „Akinak sok az ellensége, azt nagy tisztelet övezi”.

Karmapa látogatása felkavart egyet s mást. Alig érkezett meg, amikor azt mondta: „Itt túl sokat politizálnak”. Aztán egy olyan négynapos vihar tört ki, amelyet itt még soha nem láttak. Tetőcserepek röpködtek, fák törtek derékba, és a tibetiek nem tudták már szokásos köreiket róni a kolostor körül: a nagy szél szó szerint felborította őket. Ezek a külső dolgok jól illettek a belső történésekhez. A határterületekről származó tibetiek közül sokan annyira képzetlenek voltak, hogy nem tudták, ki is az a Karmapa. Mások nem tudtak vagy nem akartak viselkedni. A Korona szertartás előtt elmondtuk az embereknek, hogy nem szabad fotózni, mégis vidáman villogtak tovább a vakuk. Amikor már a harmadik figyelmeztetés sem használt, Akong Tulku és én beugrottunk a tömegbe, és kivertük a kezekből a gépeket. Ezt már megértették. Élvezet volt látni, hogy mennyire gyorsan hatott ez a módszer.

Zürichből egy időre Németországba küldött minket Karmapa, hogy új csoportokat indítsunk. Karlsruhe-ben a Tanárképző Főiskolán tartottam az első német nyelvű nyilvános előadásomat, miközben ez járt a fejemben: „Remélhetőleg nem robbantok ki egy újabb német-dán háborút”. De mindenki elégedettnek tűnt, s utána egy családi házban adtam menedéket és áldást.

Genf volt Karmapa utolsó állomása, mielőtt visszatért volna Indiába. Schultze mindannyiunkat meghívott a Park hotelbe. Itt tudtuk teljessé tenni Karmapa látogatását és meghatározni a jövő fontos irányvonalait. Közben Karmapa Bensonnal együtt egy repülőre ült és a dordogne-i domb felé repült, amelyet Karmapának akart ajándékozni. Itt található az az i.e. 40-10 000 közötti időkből származó vadászatot ábrázoló mágia-képek, amelyeket a cro-magnoni és az aurinaki emberek festettek a barlangfalakra.

Karmapa a helikopter felszállásakor ragaszkodott ahhoz, hogy a ragyogó tavaszi idő ellenére vigyen magával egy esernyőt. Kinn a terepen fölemelt egy igen különleges követ, és azt mondta: „Egy ilyet találtunk akkor is, amikor Rumteket építettük”. Aztán kinyitotta esernyőjét, és a derült égből percekig zuhogott az eső. Mosolyogva ezt mondta: „Ez is jó jel”.

Az utolsó napokban sokak fejében megfordult a gondolat, hogy visszakérjék iskolai tandíjukat. Karmapa előtt ült Barry, egy amerikai művész, aki – egy indiai hídugrása óta – merev térdét lassanként ismét képes volt mozgatni. Karmapa azt is megígérte, hogy meg fogja találni az éppen akkoriban elhunyt nagy Kandzsúr Rinpoce új inkarnációját. Amikor Karmapa és kísérete végül is elrepült, a repülőtérről hiányzott két közeli barátja: Dzsigmela és Uncela. Elviselhetetlen lett volna számukra, hogy el kell búcsúzniuk tőle. Karmapa kérte meg őket, hogy maradjanak Franciaországban.

Így tehát elkezdődött az a munka, amely minden tapasztalatunkat, rengeteg erőt és időnk nagy részét éjjel-nappal követelte tőlünk. Karmapa megígérte, hogy hamarosan visszajön. Addig Közép-Európát is be akartuk indítani. Barátainknak mindenekelőtt a 16. Karmapa meditációt kellett megtanulniuk, amelyet Karmapa a legfontosabb gyakorlatként adott nekünk, és el kellett kezdeniük az *Alapgyakorlatokat*.

Legjobb franciatudásommal tartottam Genfben egy előadást, és a Dániába vezető utunkon még beugrottunk egy Pitzner-autóért Párizsba. Útközben meglátogattuk duisburgi barátainkat, akik első kapcsolataink voltak ezen a vidéken. Megálltunk a még mindig zavaros hamburgiaknál is. Az osteradei csapatból Walli érintette meg a szívünket. Később velem utazott, és amikor megkérdezték tőle, miért teszi azt, amit mondok neki, angyalian csak annyit válaszolt: „Mi mást kéne tennem?” Most már sok éve elvonulásban él, és férjével nemrég fordította le a 9. Karmapának egy, a tudat természetéről írt fontos könyvét. Már akkor körvonalazódtak a tervek egy buddhista közösség kialakítására a Kiel melletti Langwedelben.

Dániában leadtuk az autót, és Kimmel továbbutaztunk Göteborgba. A cél az volt, hogy összekapcsoljuk az északi központokat, de a svéd apáca ügyvédjei halogatták Karma Ling Karmapának való átadását. Koppenhágába visszatérve Hannah a Királyi Könyvtárban dolgozó Tarab Tulku segítségével pudzsáink szövegét lefordította tibetiből. E munka közben ihlette Hannah a Tulkut egy gyönyörű szép verseskötet megírására.

Miután Kalu Rinpocsével újból Angliába látogattunk, Európa ismét sok munkát kívánt. De ezúttal nem mindenki felejtette el elutazásunk után azonnal a központ által meghatározott irányt. A szeszélyes szikkimi lámát, Lodrót áthelyezték Stockholmba. Koppenhágában immár ismét szabaddá vált az út a fejlődés előtt.

Karmapa elutazásakor azt mondta, hogy a koppenhágai pincében lévő centrum nem elég jó, még ha ingyen is van. Három nappal később tönkrement a ház szennyvízelvezető rendszere, és az ár előntötte a pincét. Egy héttel később egy barátunk talált egy háromszintes szecessziós stílusú villát, amelyben az amerikai irodalom professzorom lakott. Már egy 1961-es látogatásom alkalmával tisztán bevillant, hogy a házat egyszer átveszem. Mivel ez pont abban az utcában van, amelynek szépségét Karmapa többször megdicsérte, tudtuk, hogy meg kell vennünk. Mindenki annyit adott bele, amennyit csak tudott, és 1975 júniusában, azon a napon, amikor Dániában az ingatlanárak mélyponton voltak, kétszázezer márkáért megvettük ezt a páratlan szépségű épületet.

A koppenhágai csoport első osztályúan dolgozott. Azt a stílust viték tovább, amelyet mi svédországi „favágó” korunkban alakítottunk ki. Bár legtöbbször családostól alapított, és hamarosan kiköltözött, de ezzel lehetővé tette másoknak, hogy a tartósabb karmával rendelkező emberek találkozhassanak vonalunkkal és megkaphassák Karmapa áldását. Eközben én folyamatosan utaztam, ha lehetett, akkor Hannah-val, így növekedett az első központok hálóját az Alpok országaitól északi irányba.



A remekmű

1975 júniusában rövid időre Dordogne-ba utaztunk, majd Milánón keresztül Rómába. Az emberek egyenként nagyon kellemesek voltak, de olyan rossz stílusban beszéltek egymásról, hogy lehetetlenné tették a centrumalapítást. Ezenkívül termet bérelni is nehéz volt Rómában. Ahogy a hatóságok megtudták, hogy nem gelupgák vagyunk, az ajtók azonnal bezáródtak előttünk. Nyilvánvaló volt, hogy a gelupgák és az egyház itt már megállapodott valamiben.

1972 óta halogattuk görögországi utazásunkat. Tehát vonatra ültünk, és elindultunk Brindisi irányába, közben igazán szegény vidékeken haladtunk át, amelyeket az észak-olaszok már Afrikának hívnak. A kompon elaludtam a napon – holtfáradtan az egy hónapja tartó szinte napi 24 órás munka után. Mire felébredtem, már teljesen leégtem. Patrastól Athénig egész úton nem sok hiányzott ahhoz, hogy elájuljak. De nem akartam elhagyni magam, mert ez egy új országban fejlődésünkre nézve rossz jel lett volna. Miután sikerült fejemet tisztán tartanom addig, amíg a busznál várakozókat meg nem láttuk, tudtam, hogy a munkánk nagyon nehéz lesz, de végül sikerülni fog.

A találkozók egy repülőtéri leszállópálya közelében lévő házban kerültek megrendezésre. Az előadások nem lehettek nyilvánosak, nehogy vendéglátóink bajba kerüljenek. Ez akkor történt, amikor a juntát épp megfosztották a hatalomtól. Az országban nyomasztó hangulat uralkodott,

a rendőrség a Krisna-szekta tagjait, a Maharadzsi-hívőket és más, kevésbé védett embereket is letartóztatott. Az emberek szellemi beállítottsága – ortodox keresztény, a több évszázados véres török uralom sebeivel – új volt számunkra. Gyakran tartózkodtak az egyértelmű állásfoglalásokról, és az évek során csak néhányan tudták megtartani velünk kapcsolatukat. Amikor először látogattunk el a legfontosabb athéni múzeumba, kértem az ország régi isteneit, hogy segítsenek minket a munkánkban, és Karmapa áldászinórijait – a termek akkor éppen üresek voltak – a szobrok nyakába kötöttem.

Így haladt a munka Európa észak-dél tengelyén. Bár őseim közt egyaránt voltak kalózok és tanítók is, mégis tudtam, hogy a saját tapasztalatot semmi sem pótolhatja. S hol tudott volna az ember többet a szenvedésről, annak okáról, annak végéről és az oda vezető útról tanulni, mint egy keleti utazáson? Barátaim fejlődését, amelyet a kemény munka és a növekvő bátorság lendített előre, meggyorsítaná egy ilyen utazás, és felnőtté is tenné őket. Októberben készen álltunk. Elindítottuk első zarándokutunkat.

*negyedik fejezet*

# Szárazföldön Indiába és Nepálba

**B**jörn, Tom és Kate vettek néhány használt buszt Németországban, Niels (egy magas szőke orvostanhallgató) pedig előkészítette a z utazást. Hat hónapunk és ötven férőhelyünk volt barátaink számára. Nagyrészt jókedvű emberek jöttek össze, harminc-negyven dán, a többi norvég. Ahogy a következő hónapok is bizonyították, nem igazán voltak közöttünk drámai vénájúak. Koppenhágában telepakoltuk a buszt: magunknak proteinkekszeket és növénykivonatokat vittünk, a Himalájában élő menekülteknek pedig vastag, norvég filccipőket és rengeteg orvosságot, amit később „gyógyítóink” osztottak szét.

Ez volt az utolsó lehetőség arra, hogy az ember szárazföldön jusson el Ázsiába. Röviddel ezután lángolt fel a muzulmánok parázsló gyűlölete, amely háborút és elnyomást hozott. Haragjuk már akkor is sokkal érezhetőbb volt, mint korábbi utazásaink során 1966-ban, '68-ban és '69-ben.

Ezt megelőzően gyönyörű őszenben volt részünk Németországban és Ausztriában, majd az akkori sivár Jugoszlávia következett. Görög tanítványaim közül legalább egy tucat Athénból Thesszalonikibe ment, ahol két napig adtam tanításokat, még mielőtt továbbindultunk volna Törökországba. Ott bepillanthattunk abba a félelembe és erőszakba, mely ebben az országban olyannyira mindennapos. Legmélyebben a nők elnyomása rázta meg barátainkat. Egyértelmű volt: ez már nem Európa. Az események és az emberek iránti egyre inkább együttérző hozzáál-

lásunkon érzékeltük nap mint nap Hannah-val, hogy mennyire a belső szinten dolgozott velünk Karma. Ezt eddig azért nem vettünk észre, mert el voltunk foglalva az érte való munkával.

Nem sokkal az iráni határ előtt láttunk egy balesetet. Egy teherautó keresztbeállt az úton, és egy tucat férfi bámészkodott körülötte. Björn félreállt, én pedig odaszaladtam. Úgy nézett ki, szükség lehet a tudatvitelre. Ahogy berontottam a kör közepébe, sok szint nyílt meg. Minden egyszerre volt ott a tér szabadságából anélkül, hogy egymást a legcsekélyebb módon is kizárták volna. Középen egy halott férfi. Körülbelül negyvenéves lehetett, de legalább hetvennek nézett ki. A hátán feküdt, borostásan, a szája tele friss vérrrel. Mellette egy alvadó vértócsában medencecsontdarab csillogott a nap fényében. Rosszul táplált, sokkos férfiak úgy álltak körül, mint a tehéncorda az elpusztult állatot. A hátteret a japán Fujinál is szabályosabb alakú vulkán, a hóval borított, festői Ararát szolgáltatta. A tiszta, mélykék égbolt határtalan volt. Miközben lezártam a halott szemhéját, hozzátartozóira gondoltam, akik most elvesztették a kenyérkeresőjüket. Mialatt a tudatvitelt végeztem, örömmel tapasztaltam, hogy tudatom tértermészete egyetlen pillanatra sem hagyott ki semmit, miközben a testem automatikusan azt tette, amit kell.

Az irániak kellemetlenek voltak. A sok olaj nemcsak gazdaggá, de büszkévé is tette őket, ami csak tovább rontott az amúgy is kevésbé vonzó nemzeti karakterükön. Utunk során többször haladtunk el katonákkal őrzött ópiumföldök mellett. Valaki, aki megfelelő kapcsolatokkal rendelkezett, láthatóan azon volt, hogy busás mellékjövedelemhez jusson. Mashadban egy nagy mecset mullahjának karmaiból erőszakkal kellett kiszabadítanunk csoportunk néhány tagját. Mivel egy különösen szent terembe léptek be, ezért körül akarták metélni őket.

Már mindannyian nagyon vágytunk Afganisztánba, ahol akkoriban az ember még megpihenhetett, és legalább egy kicsivel természetesebben viselkedhetett. Október közepén a megszokott útvonalon keltünk át az országon: Heraton, Kandaharon, Kabulon, Jalalabadon és a Khyber-szoroson keresztül. Afganisztán olyan volt, amilyennek már korábbi utazásainkkor megismertük. A természet mély benyomást keltett bennünk.



Nem sokkal Herat után tíz forgószelet is láttunk, amint azok egyszerre felszippantották magukba a homokot. Egy alkalommal, amikor teljes sebességgel áthajtottunk egy gáton, a jobb első kerék defektet kapott. Ha Björn nem tudta volna gyorsan lefékezni a túlsúfolt buszt, a társaság néhány tagja rosszabbul is járhatott volna.

Kabulban csoportunk azzal mutatta ki Afganisztán iránti rokonszenvét, hogy egy csomó haszontalan kacatot vásárolt. A szállodában esténként, lefekvés előtt először a használt injekciótűket kellett kiráznunk a matracainkból. Ebben az időben a veszélyt nem AIDS-nek, hanem sárgaságnak hívták. Még Dániában megtanítottam a többieknek a Gyémánt Tudat-meditációt, így a buszban éjjel-nappal a százszótagú-mantra mormolása zümmögött. Ez a mantra a tudatalattinkból felszínre hoz minden zavart és villámgyorsan megtisztítja azt. Bármilyen is jött mögöttünk – lehetett az a második kisbusz, vagy akár egy idegen autó –, többször is karambolozott. Mintha egy rossz vibrációkból álló szőnyeg terült volna szét mögöttünk az útra, ami csak fokozatosan tűnt el.

Az ország keleti részén, Jalalabad közelében, régi buddhista Haddaszúpák állnak. Több mint ezer éve a muzulmánok letörték a szobrok orrát, hogy ne tudjanak lélegezni, de erőterük még így is érződött. Itt tevéken is lovagoltunk; ez a legkülönösebb közlekedési eszköz, amit az ember csak el tud képzelni.

A szűk Khyber-szoroson átvezető úton sofőrjeink bebizonyították rátermettségüket. Amikor a „Tribal Area”-ra (törzsi területre) értünk – melyet sem az angolok, sem a pakisztániak és még nemrégiben az oroszok sem tudtak elfoglalni – ragaszkodtam ahhoz, hogy éjszaka keljünk át. Ettől erősen óva intettek bennünket. Itt még a fehéreket is gyakran karóba húzták, de nem volt időnk óvatoskodni. Ha a tőlünk telhető legjobbat megtettük, akkor a többiről védelmezőinknek kellett gondoskodniuk.

Szinte a nap huszonnégy órájában úton voltunk, közben mindenkinek szörnyen megfájdult a háta a rossz és a majdnem függőlegesen álló autóülések háttámláitól. Negyedórás ritmus-



A Khyber-szoros

ban aludtunk, mégis folyamatosan haladtunk előre. Sokan ekkor váltak igazán szívóssá, és a legtöbben megtanulták, hogy a kellemetlen dolgokat tisztulásként, és ezt az utazást egy újabb erőpróbaként lássák.

Pakisztánt és Lahorét is, ahol a Road Limitet, azaz az útvonalengedélyt megkaptuk – egy nap alatt utaztuk át. Lisbeth, egy kis kelekótya lány, a határnál elvesztette az útlevelét, így át kellett csempésznünk őt. A pakisztániak észrevették, hogy valami nem stimmel, ezért újra és újra megszármoltak bennünket, miközben a tanácsomra barátaink ide-oda járkáltak a buszban, hogy összezavarják a határőröket. Lisbethet eközben egészen hátul, a csomagok alá rejtettük el. Akkor ért bennünket a meglepetés, amikor a pakisztániak már kezdték feladni a dolgot. Egy körülbelül fél méter hosszú, angolos vonású bajuszos arc jelent meg a busz körül, és az ablakokon át nyugodtan nézegetett befelé. Hogy eltereljük a figyelmét, kiküldtem Mortont, aki kétszázötven centijével a legmagasabb ember volt csoportunkban. Ha a pakisztáni óriás kinyújtotta volna a karját, Morton kis híján elfért volna a hóna alatt.

India északnyugati csücskén át Kasmir és Ladakh irányába szeretnénk volna továbbmenni. A Himalája elővonulatának ezt a részét Hannah-val még nem ismertük. Több erőteljes helyet is meglátogattunk, mint például Mandit, ahol Mandarava, Guru Rinpoce fő társnője élt. A táj úgy néz ki, mintha manók laknák. A tibetiek szerint itt kígyózszellemek élnek.

Srinagar, Kasmir egyik idilli völgyében fekszik. A hely mégis zsúfolt és elviselhetetlenül idegesítő, mint sajnos oly sok muzulmán város. A férfiak rád ragadnak, megpróbálnak becsapni vagy csak fontoskodnak. Nőket egyáltalán nem látni. Hannah-val természetesen azt tanácsoltuk a többieknek, ha tíz dollárnál drágább dolgot akarnak vásárolni, előtte kérdezzenek meg bennünket. Ennek ellenére néhány dán – akik mindig mindent jobban tudtak – mégis megvett néhányat a tibeti művészet általam látott legsilányabb utánpótlásából. Büszkén jöttek vissza pár darab, tankáchoz éppen csak hasonlítani akaró valamivel, amelyeket nyilvánvalóan nem buddhisták festettek a vakok intézetében. Az eladót meg kellett fenyegetnünk azzal, hogy felgyújtjuk a lakócsónakját, mire barátaink végre kaptak néhány többé-kevésbé jó szőnyeget azért a több száz dollárért, amit kifizettek neki.

Buszaink kétszer olyan hosszúak voltak, mint a helyi járművek, ezért már a Srinagarba vezető úton többször alig tudtunk átjutni. A Kargilon és a 4700 méter magas Leh-völgy szorosán átvezető utolsó szakasz még keskenyebbnek, és kanyargósabbnak ígérkezett. Így tehát Mercedes minibuszutánszatokban ültünk át, és kénytelen-kelletlen rábíztuk magunkat a helyi, hasisszívó sofőrökre. A hely hihetetlenül régóta muzulmán, bár az utcán minden kő Tibet után kiált, és mindenféle lerombolt sztúpák állnak. Csak egy koromsötét éjszaka után, egy Kargel



Srinagar

nevű faluban kezdtük érezni, hogyan lazul az iszlám vasszorítása. A hangulat teljesen megváltozott; nők bukkantak fel, a férfiak nyugodtnak tűntek, és egy egészen furcsa, bonyolult, könyvszagú tibetit beszéltek.

Leh alapjában véve szomorú eset, Tibet egy elveszett darabja. Mindenhol óriási, félig vagy teljesen romos agyagépületek merednek az ég felé. Hatalmas, elhanyagolt kolostorok és paloták vannak pusztulásra ítélve. A buddhista parasztok alkoholista tömegei felett egyre inkább a jobban képzett, kasmíri bevándorlók uralkodnak. Már rátették kezüket a jövő üzleteire is: az idegenforgalomra és a kereskedelemre. Ha több testünk lett volna, néhányat biztosan itt hagyunk azért, hogy biztosítsuk a helyi iskolai oktatást. E nélkül a ladakhiak arra vannak ítélve, hogy népük egyike maradjon a sok, kizsákmányolt ázsiai népcsoportnak.



Ez a felismerés csak fokozatosan kristályosodott ki. Megérkezésünkkel elsősorban arra gondoltam, hogy Ladakh, ami egykor Tibet része volt, száraz klímája miatt senkinek sem kellett. Ahogy kiszálltunk a buszból, rögtön éreztük a magasságot: égett

Lazul az iszlám vasszorítása

a tüdőnk. Egy idegen országban oly sok emberéért felelősséget érezve, bőven volt alkalmunk gyalogolni; mindez 3500 méter magasságban, hátizsákkal, előzetes felkészülés nélkül, igencsak fájdalmas volt.

Niels kedvező árakat alkudott ki a hotelekben. Másnap reggel utunk a vidék néhány páratlan ritkaságú kolostorához vezetett. Ezek közül jó néhány több mint ezer éve épült, abban az időben, amikor



számos gleccser olvadó vize még termővé tette ezt a földet. Ezek az épületek évszázadokkal régebbiek, mint a legtöbb Tibetben. Az ég valószerűtlenül kék volt, miközben gyalog vagy a teherautó tetején utazva áthaladtunk ezen a holdbéli tájon. Először azt néztük meg, amit engedélyeztek. Az izgalmas látatáncokat viszont, a turisták számára tiltott helyen, a Csamde-kolostorban tartották. Ez Ladakh egy olyan része, ahol a kínaiak minden évben utakat építettek, ezzel is elfoglalva az indiaiak földjét. Az eközben elfogott indiai katonákat „kiképzésre” Pekingbe küldték, majd szabadon engedték őket. A kínaiak kultúrájában ez a gúnyolódás egyértelmű jele.

Drubcsen Rinpoce és Dugpa Rinpoce, akiket a kelet-himalájai Dardzselingben eltöltött éveinkből ismertünk, éppen a Csamde-kolostorban voltak látogatóban. A teherautók platóján bújunk el, és amikor csoportunk megérkezett, csomagjainkkal együtt mindannyian azonnal eltűntünk az utcáról.

Nehéz volt feljutni a hegyre. Az erősebbeknek kellett vinniük az összes csomagot, de megérte a fáradságot. Hirtelen egy ezer évvel korábbi korban találtuk magunkat. Egy páratlan kilátást nyújtó pasztellszínű hegycsúcson álltunk. Ilyen lehetett a világ, mielőtt megőrült volna.

Minden jelentőségelteli és varázslatos volt. A tudat sok mesetere hagyta hátra itt az erőterét. Helybeliek százai ültek összekuporodva a falakon, a mély udvarba néztek, ahol pudzsák és táncok váltották egymást. Éjszakánként csak fokozódott a hangulat, az emberek órákon át föl-le ugráltak a helyükön, vagy hangosan kiáltozva szaladgáltak az utcákon.

A közös transzállapot egyre erősödött, mindenki ízelítőt kapott a test és a tudat ősi, elfelejtett erejéből. Amikor mindez véget ért, a második éjszakán, teliholdkor jöttünk le a hegyről, és Leh irányába néhány órát gyalogoltunk következő úticélunkhoz, a Hemis-kolostorhoz.

Amikor a szikhek több mint száz évvel korábban elpusztították az országot, a fosztogatók elkerülték a kolostort. Az épület egy nyárfaligetben búj meg, ezért nem vették észre az arra vonuló hódítók. Helyettük most turisták jöttek, és az eredményt tekintve ez sem volt sokkal jobb. A szerzetesek már érkezésünkkor szemtelenül viselkedtek. Szokásos, haverkodó stílusom ezúttal alig használt valamit, mivel egyszerűen nem szerettek minket. Hogy megakadályozzák a fotózást, az ajtókat állandóan ki- és becsukták egészen addig, amíg a legszorgalmasabbat közülük föl nem emeltem, így a többiek el tudták végezni a munkát, a végén persze nem kaptak borraivalót. Tényleg messzire mentek, hiszen mégiscsak ugyanahhoz a vonalhoz tartoztunk.



A táncoknál Ladakhban

Miután mindent megnéztünk és az út szélén megittunk egy csésze teát, egy tehetségesnek látszó, de részeg férfi egyfolytában gelongnak szólított. Ez teljesen felavatottat jelent, olyan szerzetest, aki mind a 254 fogadalmat letette, melyekbe a cölibátus és az alkoholtilalom is beletartozik. Néhányszor rámutattam a mellettem álló Hannah-ra, és felhívtam a férfi figyelmét arra, hogy az életem így több érzéki örömet rejt. Aztán megkérdeztem tőle, hogy mivel foglalkozik. „Én is gelong vagyok” – mondta, majd megemelte a poharát. Ekkor értettem meg, hogy itt nem értelmezik túl mereven a dolgokat. Való igaz, hogy ő volt a legtehetségesebb és legnyitottabb férfi, akivel Ladakhban találkoztunk.

Az Indus folyónál – Leh és a tibeti határ között – feküdt egy menekülttábor, ahol a Dalai Láma később a nagy *Időkerék-beavatást* adta. Itt Karma egyike bátor tanítványa egy kis kolostort építtetett hatalmas udvarral, és maga köré gyűjtött egy csomó vidám tanítványt. Jó, hogy volt olyas-

valaki, mint ő, mert a menekülttábor amúgy talán a legsivárabb dolog volt, amit valaha is láttunk. A házak sokszor csak alig vállmagasságnyi cementfalak fölé kifeszített vékony szövetanyagokból álltak, nem volt sem ablakuk, sem ajtajuk. A tél itt – az elégtelen táplálkozás mellett – elképzelhetetlenül kemény lehetett. A legrosszabb körülmények között élő családoknak odaajándékoztuk a norvég filccipőket. Sajnos párat



Sziputa beavatást ad

közülük már a piacon árultak még mielőtt elutaztunk volna. A menekültek vagy már nagyon eladósodtak, vagy még olyan messze volt a tél, hogy fontosabb volt számukra az étel vagy az alkohol.

A kolostorbeliekkel azonnal megértettük egymást. Nagy örömünkre sikerült meghívunk tanítani Tai Sziputát egy hónapra a kolostorba. Sziputa magával hozta a gömbölyded, igen heves vérmérsékletű Drupön Decsen Rinpocsét, akinek később Pedro Tibetben egy órát akart ajándékozni. A Rinpocse azzal az indoklással utasította vissza az órát, hogy a Karmapéért végzett, folyamatos munkája miatt nem lenne ideje ránézni. A találkozás a rinpocséknek is tanulságos volt, hiszen mi voltunk az első, fehér emberekből álló zarándokcso-

port.

Tai Sziputa már nagyon korán, a négy vonaltartó közül elsőként hagyta el Rumteket. A Nyugat-Himalájában saját kapcsolatrendszerét épített ki, bár Karmapa csak rövid időre engedte őt Ladakhba, és többször is megkérte, hogy először fejezze be tanulmányait Rumtekben. Tanulságos dolog figyelemmel kísérni fejlődését, mert az meglehetősen eltér a rumteki iránytól.

A kolostor derék apátja még soha életében nem látott hozzánk hasonló erős csontozatú, kék szemű társaságot. Ahhoz, hogy el tudjon helyezni minket valahol a világegyetemben, ezt kérdezte: „Van-e ott Nap és Hold, ahonnan ti jöttök?” „Igen – feleltem –, és ugyanolyan a színük,

mint itt”. Ez fontos információ volt számára, mert azt jelentette, hogy ugyanabból az univerzumból származunk, amelyikből ő. Ettől megnyugodott. Egy különleges, a *Fehér Megszabadítót* ábrázoló tankát ajándékozott nekünk, amely a 13. Karmapáé volt. Amíg csoportunk orvosai a szerzeteseket gyógyították, mi előkerestük a maradék ajándékokat.

Tai Szitupa néhány napig tanításokat és beavatásokat adott, köztük az *Oroszlánon Lovagló Bölcsességbuddha-beavatást* is, amelyet első alkalommal kaptunk meg, és melynek a mantráját azután álmomban hallottam. Hannah-nak is különleges álmai voltak.

Mielőtt a csoportot újra visszaküldtük volna India alföldjére, még közösen meglátogattunk néhány kolostort.

A Tiksze gompában tett látogatásnak különös jelentősége volt a számomra. Megkaptam a védelmező *Fehér Ernyő* áldását, megújítva a vele való kapcsolatomat erre az életre is. Az egyik amúgy díszítetlen teremben olyan erős áldást éreztem, hogy meg kellett keresnem a kiváltó okot, ezért felfeszítettem az ott lévő farácsot. Ott állt *Fehér Ernyő* – egy 1 méter magas szobor. Abban a pillanatban, ahogy benéztem, az élesen rávetődő nap sugar fényében felragyogott a Dukár számtalan sok arca. Vicsorgott, fújtatott, és leírhatatlanul szép volt.

Tudtam, hogy *Fehér Ernyő* mostantól fogva soha nem hagy el minket. Néhány évvel később Kassel mellett megmentette az életemet. Ezer arcával és karjával mindenhol látja és védelmezi barátainkat.

Előreküldtük csoportunkat addig, amíg még az idő jó volt, mi pedig a téli hideg és hó ellenére megkockáztattuk, hogy még fél évet maradjunk, hogy megkaphassuk azokat az értékes tanításokat, amelyeket Tai Szitupa át akart adni nekünk. Fehérek közül elsőként kaptunk beavatást Naropa Hat Tanításába, így pontosan megismerhettük a tudat energiaoldalát. Szitupa akkor még romlatlan bájától teljesen elolvadtunk.



Fehér Ernyő vicsorgott, fújtatott, és leírhatatlanul szép volt

A következő telihold mind nekünk, akik elvonuláson voltunk, mind pedig az Észak-Indiában úton lévő barátainknak nagy élményt jelentett. Nekik egy lerobbant teherautót kellett az útból eltakarítaniuk egész rakományával együtt, hogy továbbutazhassanak. Nálunk pedig az egész kolostor felbolydult. Egy holdfogyatkozásra vártak, ami a természeti népeknek egyáltalán nem tetszik. A földárnyékot a tibetiek Cá-nak hívják, és azt mondják, hogy két szája van. Amikor a Holdat az egyik szájával eszi meg, az vörössé válik, amikor a másik szájával, akkor a Hold teljesen eltűnik. Az egész kolostor talpon volt, hogy nagy kürtökkel elkeressék a holdfogyatkozás veszélyét. A Dharamszlában megadott időpont fél tíz volt, míg egy öreg rumteki csillagfigyelő, aki mindig csak a KARMAPA CSENNO mantrát mondogatta, úgy vélte, hogy az időpont fél három lesz. Neki lett igaza. Megindító volt látni örömeiket, amikor a telihold a Cá másik oldalán újra megjelent.

A következő három hetet zárt elvonulásban töltöttük, és megtanultunk még néhány testi gyakorlatot, melyeket szigorú titoktartás övez. A tibeti jógik sokkal fürgébben dolgoznak, mint a kényelmes hinduk.

Mikor kijöttünk az elvonulásból, még éppen elcsíptük a legutolsó teherautót, amely átvitt a szoroson, mielőtt még a hó áprilisig elzárta volna az utat. Kemény utazás lett belőle, a dízel üzemanyagot, ami olyan sűrű volt, mint a vaj, egy tartályból kellett kikaparnunk, és minden 20 km után tüzet kellett gyújtanunk a Mercedes busz alatt, mert befagytak az olajvezetékek. Ez alkalommal szerencsére az utastérben utaztunk, nem úgy, mint tíz évvel később Tibetben – hátul a platón.

Mivel csak magunk voltunk, könnyen tehattünk kitérőket. Mandit elhagyva, a híres Lótusz-tó, Cok Pema felé vettük utunkat. Annak idején, amikor Guru Rinpoce elcsábította Mandarava hercegnőt, annak apja olyan haragra gerjedt, hogy máglyára vetette a szerelmepárt. Mikor másnap reggel visszajött, ők még mindig egyesülésben ültek, de most már egy lótuszvirágon. S ez a tó keletkezett köréjük, ami ma egy fontos zarándokhely.

Ott élt Láma Kunu, aki 1972-ben Bodhgájában elsőként adta meg nekünk Sakjamuni Buddha mantráját. Akkoriban mindent tudni akart Dániáról, mondtam is Hannah-nak: „Amikor a fülünkbe jut, hogy



meghalt, szeretkezéskor különösen óvatosnak kell lennünk, hiszen nincs időnk arra, hogy utódokat neveljünk, és biztos, hogy ő az újraszületéséhez dán szülőket keres majd”. Láma Kunu, mielőtt a tibeti buddhizmus mellett döntött, évekig foglalkozott mindenfajta gyógy móddal, és olyan nagy tudásra tett szert, hogy a kormány kiutalt részére egy magnót. Minden szabad percében beszélt rá, főleg a hangok jelentőségéről. A mantrákat és a rezgéseket illetően olyan dolgokat tudott, mint senki más, ám Láma Kunu valószínűleg úgy halt meg, hogy tudását nem tudta továbbadni. Valójában 1978 egyik teliholdas decemberi napján egy dán lány és egy tibeti jógi fiaként született újra, akik éjszakánként a bodhgájai sztúpában bújtak el szerelmeskedni azért, hogy a lehető legnagyobb gyermek nemzzék. A lány egy böjt meditáció közben Bajorországban a B12-es országút közelében szülte meg a gyereket, és a szülésnél én segítettem neki. A tér tele volt női Buddhákkal. Másnap a nagy hó ellenére azonnal visszavittem az anyát és gyermekét Dél-Németországból Dániába.

Láma Kunu ottjártunkkor Cok Pemában egy középkorú hölgynek viselte gondját, akit Drikung Kandronak hívtak. Amint a háza sarkához értünk, és a hölgy felénk fordult, földbegyökerezett a lábunk. Ez egy azonnali felismerés volt. Úgy nézett ki, mint Hannah egy erőteljesebb kiadása. Mint a leghíresebb Dakinik egyikének – ahogy a megvilágosodott nőket nevezik – története egy darab tibeti történelem. Tizenhét évig meditált egyedül, amíg a kínaiak lyukakat nem kezdtek lőni a jógibarlangok falaiba. A hirtelen betörő fény sokakat megvakított azok közül, akik éveken át teljes sötétségben kutatták a tudatukat, mert látóidegek nem bírták a sokkot. Drikung Kandrot egy, a Himaláján át menekülő csoportnak még időben sikerült kihoznia és magával vinnie Indiába. Először nem akart húst enni, noha gyakran az volt az egyetlen élelem, de amikor már annyira legyengült, hogy másoknak kellett őt vinni, könnyekre fakadt, és attól kezdve azt ette, amit kapott. Sokáig beszélgettünk vele. Campát kaptunk tőle, mi pedig fehérjeport és pénzt adtunk neki. Búcsúzáskor egymáshoz érintett homlokunk érzése sokáig megmaradt bennem. Különleges asszony volt.

Mindenre jutott elég idő Dharamszalában a Dalai Láma egy csodálatos fogadása alkalmával. Azután amilyen gyorsan csak lehetett, Delhibe

utaztunk. Csoportunk tagjainak nevét megtaláltuk a nepáli követség vízumkönyvében, mi pedig a tengernyi emberen átfurakodva vonattal Bodhgája felé vettük utunkat. Ott a nagyobbik busz várt ránk, a másik már elindult Nepálba. Néhány kisebb balesettől eltekintve Niels szerencsésen áthozta a társaságot. Dharamszalában ők is megpróbálták találkozni a Dalai Lámával, de ez csak később Delhiben sikerült nekik. Ám a fogadtatás nem felelt meg az elvárásaiknak. Bár a Dalai Láma száműzetésben élő király, egy olyan ország legfőbb méltósága, akinek nehéz a világban nemzetközi tekintélyt szereznie, s nyilvánvalóan munkája szempontjából hasznosabb lett volna, ha a barátaink legjobb ruhájukban jelennek meg. Amint ott álltak ápolatlanul, de bizalommal telve, inkább nevelést, mint áldást éreztek ki a szavaiból.

Karmapa titkára Dardzselingben várt ránk, és egy kitérő után, amelyet Ajang Tulku dél-indiai kolostorában tettünk, végre továbbutazhattunk igazi úticélunk, a szikkimi Rumtek felé. December 25-én érkeztünk meg. Karmapa azonnal felhívta Delhit és kéthetes tartózkodási engedélyt szerzett mindannyiunknak. A csoport Rumtekben családoknál lakott sátrakban vagy



Belemerültünk erőterébe

gyakran a lapos házak tetején. Csak kevesen kaptak közülünk hasmenést. A hegyek csöndjéből visszatekintve az előző, izgalommal teli hetek az előkészítő tisztulás és egy kemény próba szerepét töltötték be azért, hogy most teljesen be tudjuk fogadni Karmapa áldását. Belemerültünk erőterébe, és az összes pórusunkon keresztül magunkba szívtuk őt. Karmapa tényleg elfogadta a mieinket. Megadta nekünk a nagy, *Tanító mint Védelmező-beavatást*, és mindegyikünk

homlokára a neve kezdőbetűjét, a tibeti „KA”-t festette. Minden nap ott lehettünk a közelében, vonaltartóinak pedig meghagyta, hogy beavatásokat adjanak nekünk. Még a legfiatalabb rinpocéknek is azt rendelte, hogy olvassák fel nekünk az újonnan tanult szövegeket.

A Korona szertartások által Karmapa naponta átadta a közvetlen megvilágosodás tapasztalatát. Tanításokat kaptunk tőle, megadta a bodhi-szattva-ígéretet, majd a 2. Karmapa-beavatást, és a mi különleges védelmezőnk, *Fehér Ernyő* beavatását. Künzig Shamarpa, a legfőbb vonaltartó, beavatást adott a vörös színű *Határtalan Fény Buddhájába*, akinek ő a megtestesülése. Az ágyban fekvő Gyalcab Rinpocsetől az *Erőbuddha*, *Gyémánt a Kézben-*, egy kései estén pedig a *Gyémánttőr-beavatást* kaptuk. Dzsamgon Kongtrul Rinpocse *Oroszlánon Lovagló Bölcsességbuddha-beavatást* adott, végül pedig Trangu Rinpocse elmagyarázta a 8. Karmapa-meditációt.

A csoport ezután Nepál felé vette útját, de Karmapa kérésére Hannah és én maradtunk. Valami nagyon fontos volt készülöben. Az egyik amerikai tanítvány egy óriási szentélyt építtetett Kathmanduban az ismert jóginak, Urgyen Tulkunak, és Karmapának kellett felavatnia. A mi dolgunk pedig



Shamarpa, Gyalcab Rinpocse és  
Dzsamgon Kongtrul Rinpocse

az volt, hogy odavigyük őket. Négy vagy öt dzsip és egy teherautó állt a rendelkezésünkre. Néhány közülük – a nagylelkű bhutáni király ajándékai – új volt, a többi azonban csupa selejt. Hannah egy Nissan katonai dzsipet kapott, amelyben Trangu Rinpocse és Palmo nővér utazott, nekem viszont az egész Himalája legöregebb és legrozogább Land Rovere jutott. Másokkal együtt Karmapa szolgálója is velem utazott, aki a Fekete Koronát a hasára erősítette. A járművek a rumtekiekkel és a csomagokkal voltak túlsúlyosak. Hamar izgalmassá vált a dolog! Karmapa vadonatúj dzsipjét kellett a többieknek valahogy követniük. Az út – egy indiai beruházás – éppen most készült el, de máris javításra szorult, a hidakról pedig egyszerűen megfélekedtek. Tízszer kellett átkelnünk a folyókon, és utunk a reklámokból ismert kalandtúrákhoz szolgáltatott volna kitűnő nyersanyagot. Mégis megcsináltuk valahogy anélkül, hogy akár a helybeliekkel, akár azok teheneivel vagy tyúkjaival díszítettük volna fel a kocsik hűtőrácseit.

Egy hágóhoz érve lélegzetelállító kilátás nyílt északra, a Kathmandu-völgy fölött a Himalája havas hegyláncaira. Karmapa megálljt intett, és amikor köré gyűltünk, végigsorolta a Mount Everest két oldalán több száz kilométer hosszan elterülő, hófedte hegycsúcsok tibeti neveit. Azt is elmondta, melyik csúcstról, melyik Buddha sugárzik a világba, hol összpontosul *Legmagasabb Öröm*, *Hosszúélet Hölgy* és több más, fontos



A Mahamudra királyja

Buddha erőtere. Páratlan élmény volt mindezt olyan valakitől hallani, aki egyszerűen csak azt mondja el, amit lát. Sohasem voltunk ennél közelebb a régi Tibethez.

Röviddel ezután olyasmi történt, amiről Rumtekben még ma is beszélnek. Könnyen kerülhettem volna Mao Ce Tung mellé a Kagyü Vonal történelemkönyveiben és emellé még ötszázszor vakondként is újraszülethettem volna. A Land Rover fékjei ugyanis – még indiai viszonylatban is – kezdettől fogva rosszak voltak. Sokszor a sebességváltóval sem lehetett visszaváltani, és a kézifék valójában soha nem is működött. Amikor pedig az előhegységen át gurultunk lefelé Kathmandu irányába, a fékpedál is felmondta a szolgálatot. Mindezt úgy, hogy Karmapa koronája ott volt mellettem! Egyre nagyobb sebességgel csúszkáltunk a kanyarokban, míg végre talál-

tam egy kavicsthalmot, amit az útépítő munkások hagytak ott. Hogy védjem a koronát, egyik karomat Karmapa szolgálója elé tartva behajtottam a kőhalomba. A Land Roverben kevés kár keletkezett, de a tibetiek nagyon drámainak találták az esetet. Első megjegyzésem: „Az autó rossz, de az áldás nagy” azonban nagyot nevettek. Utasaim hamar felmásztak a teherautókra és a többi túlszűfolt dzsipre. Ott akarták hagyni az összetört kocsit, bár tisztában voltak azzal, hogy az még aznap darabokban el fog tűnni. Ez egyáltalán nem tetszett nekem. Így Karmapa engedélyével a Land Rover-t a teherautó elé kötöttük, hogy az lefékezze. A már túl sok esős időszakot megélt kötél kétszer is elszakadt,

így mindannyiszor további kavicsalmokon kellett landolnom addig, míg végül találtunk egy acélkötelet. A Kathmanduba vezető út további részén ezután a mögöttem lévő teherautónak voltak balesetei.

Szvajambu nagy szentélyében, egy történelmi pillanatban léptem be Karmapa termébe. Éppen akkor történt az első fehér tulku elismerése. A jó karmájú, szabad országokban sok ilyen tudatosan újrászületett ember él, és aki a testét eszköznek tekinti azért, hogy mások javára váljon, már ezen a szinten van. Nyilván sok ilyen található a tanítványaim között is, és ők gyorsan fejlődnek. A tibetiek mégis ritkán ismernek fel ilyen újrászületetteket, és akkor is csak úgy, ha az illető az egész képzési rendszert befejezi. Az olyan lámák, mint Karmapa, akik tisztán látják a lények előző életeit, gyakran fontos és különleges feladatokat adnak nekik. Itt volt tehát az első elismert fehér újrászületés, akinek az egész tibeti tanulási taposómalmon végig kellett mennie. Mi a hippy-korszakban ismertük meg szüleit, és felfedezésének részleteit később az USA-ban élő barátaink is megerősítették.

Következőképpen mesélték el nekünk a történetet: amikor Karmapa 1974-ben az USA-ban járt, meghívta őt egy a délnyugati államokban élő, békés, kis, indián törzs. A hopik voltak azok, akik sajnos az alkoholnak is nagy barátai. Néhány jóslatukban az állt, hogy ha a dolgok már nagyon rosszul mennek, el fognak jönni vörös ruhás testvéreik. Úgy hitték, hogy ezek a tibetiek. Amikor Karmapa és kísérete megérkezett hozzájuk, már hónapok óta szárazság pusztított, ezért megkérdezték őt: „Egy olyan szent ember, mint te, tud-e nekünk esőt csinálni?” Karmapa azt felelte: „Tudatomban fogom tartani”. *Szerető Szemek* vörös, álló formájába adott beavatást és egy erős áldást az indiánoknak. Eközben a horizonton felhők kezdtek gyülekezni, s amint Karmapa mögött becsukódott a kocsijátó és a tibetiek is útnak indultak, eleredt az eső.



A Svajambu-sztúpa

Az új-mexikói helyi újság másnapi címdalán ezt olvashattuk: „Karmapa esőt csinál a hopik országában”. Később ennek az újságnak egy példánya eljutott Kathmanduban Hettie és Angus kezébe, akik levélben megkérdezték Karmapát, hogy igaz-e a hír. Fiuk New York-tól észak-keletre született, és rá néhány évre hirtelen erős, belső késztetést éreztek, hogy Nepálba utazzanak, így kerültek Kathmanduba. Meglepetésükre



Sangye Nyempa Rinpoche

gyermekük Karmapa Szvajambu-szentélyébe érkezve megpróbált felmászni a kolostorba vezető lépcsőkön, miközben azt mondogatta: „Az én kolostorom, az én kolostorom”. A szülők először azt hitték, hogy ezt a kis szerzetesektől tanulta. Azok viszont nem beszéltek angolul. Karmapa levelükre adott válasza azonban a lényegre tapintott: „A gyermek egy korábbi tanító újrászületése. Maradjatok, ahol vagytok, nemsokára jövök!”

Miután beadtam a Land Rovert egy műhelybe, Karmapához indultam. Mikor beléptem a szobába, két térkép feküdt az asztalon, az egyik régi és megsárgult. Ez tartalmazta Karmapa jóslatát a gyermek újrászületésének helyéről és idejéről. Mellette Massachussets térképe feküdt. A folyók, a hegyek és más földrajzi ismertetőjelek mind egyeztek. Annak idején, amikor Karmapa megrajzolta a térképet, az emberei megkérdezték, hogy elmenjenek-e a gyerekért. Miután elhagyták Tibetet, Karmapa gyakran talált újrászületeket Bhutánban vagy máshol a Himalájában. De Karmapa csak ennyit mondott: „Ez a fiú, magától jön majd el”. És most ott ült szalmaszőkéen, kék szemekkel, és úgy nézett ki, mint egy kis katona. Ő volt a megtestesülése a nagy Szangye Nyempa Rinpoche beszédcentrumának, akinek első inkarnációja a 8. Karmapa tanítója volt.

A Bodhnath melletti újszentélyben tartott beavatássorozat egy másik világ volt. Karmapa, a „Kagyü mantrák kincsét” adta, azokat az átadá-

sokat, melyeket Marpa hozott 1000 évvel ezelőtt Tibetbe. Ezeket a beavatásokat körülbelül 150 évvel ezelőtt Lodrö Thaje gyűjtötte össze, aki Dzsamgon Kongtrul Rinpoce korábbi inkarnációja. Mindenki eljött: a rinpocsék, a tibeti szerzetesek, sok barátunk Nyugatról, és a gyakran befolyásos, ám tudatosan szegényesen öltözködő emberek a buddhista nevárik törzséből. Bár évszázadokon át a hindu gurkák elnyomása alatt éltek, ők a Kathmandu-völgy kultúrájának hordozói. Amikor a gurkák elfoglalták a buddhisták földjeit, megtiltották, hogy a helybeliek kolostorokat tartsanak fenn, és elkobozták a legtöbb ősrégi buddhista ereklyét is. Ezeket még ma is katonákkal őrzik, akik fegyverrel kergetnek el mindenkit, aki nem hindu.

Néhány közeli barátunk, a régi dániai hippi-időkből, az elképzelhető legjobb lakhelyet ajánlotta fel nekünk, az akkoriban egyetlen tetőtéri lakást Bodhnathban, sztúpára néző terasszal. Itt kötöttem össze először egy himalájai tartózkodást – ahol amúgy sincs sok ínycsiklandó dolog – néhány hét böjttel. Így képes az ember elkerülni, hogy az egészségtelen ételektől megbetegedjen, és a ruhái is jobban állnak majd rajta.

Karmapa hatalmas erőteret épített föl, és sok csoda történt a három hét alatt. Az összes negatív energiát elűzte a környékről, amelyek egy része nyilvánvalóan Kopán, az egyik közeli gelugpa kolostor felé húzódtott. 1968-ban az orosz hercegnőnek, aki ez a hely volt, azt tanácsoltuk, hogy adja a tibetieknek, később azonban elvesztettük vele a kapcsolatot. Ők éppen a beavatások idején – amelyeken azért nem volt jelen senki Kopánból, mert sok pletyka terjedt el rólunk, az erkölcstelen kagyüpákról – akartak átvenni egy Buddha-szobrot az egyik épületükből a másikba. Ám az hirtelen olyan nehéz lett, hogy meg sem bírták mozdítani. Három nap eredménytelen kísérletezés után eljöttek Karmapához, és a segítségét kérték. A szobor nyomban könnyű lett, így



A Szvajamabu szentélyben

el tudták vinni a kívánt helyre.

A beavatássorozat vége felé rossz híreket kaptunk. A savanyú, svéd apáca és a nála nem sokkal élénkebb bátyja el akarták adni a dél-svédországi helyet, melyet közösen ajándékoztunk Karmapának.



Karmapa és néhány láma  
a Kagyü Nagdzó-beavatáson

A Stockholmban tartózkodó Láma Lodro nem tudta ezt megakadályozni. Az apáca Karl Birger befolyása alá került, akivel kapcsolatban bizony már voltak tapasztalataink. Bemesélte a hölgynek, hogy hét angyal veszi körül, és hogy el kell adnia Karma Linget, helyette pedig vennie kell egy darab földet az ő elhagyott falujában.

Ez olyan csapás volt a buddhizmusra Skandináviában, ami még ma is bánt minket. Hirtelen megszűnt az a hely, ahol mindannyian találkozhattunk. Ritkán láttam Karmapát olyan elégedetlennek, mint amikor meghallotta a hírt. Két táviratot is küldtünk haza azzal, hogy várjanak az adásvétellel a visszaérkezésünkig, de az apáca mégis eladta a földet.

Ami rossz volt Skandináviának, az hasznára vált a délebbre fekvő országoknak. A svéd tanya sosem lett volna vonzó ajánlat az Európa szívében élő tömegeknek. Két drága komputazással és a kínos skandináviai sebességkorlátozással aligha hívhattunk volna meg oda nagyobb csoportokat. Ott kellett tehát tovább dolgoznunk, ahol már jelen volt egy kiegyensúlyozott szellemi érdeklődés. Elérkezett Európa más részeinek az ideje, a vételárból pedig át tudtuk építeni a koppenhágai központ. 1977. április elsején nagyszabású munka vette kezdetét.

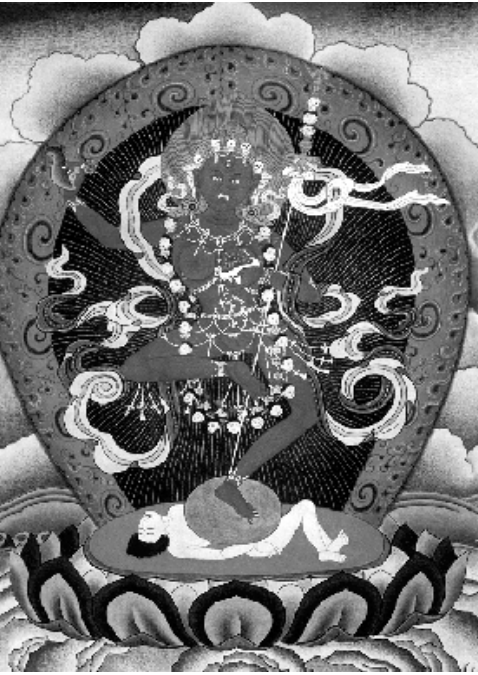


ötödik fejezet

## Nyugaton a helyzet változóban

Azonnal nekiláttunk a teendőknek. Karmapa még Rumtekben megígérte: „Mivel most ilyen messzire utaztatok, hogy engem láthassatok, ezért nemsokára ismét ellátogatok hozzátok”. Ez nagy lökést adott. Miközben Hannah Tarab Tulkuval többnyire szövegeket fordított Koppenhágában, én felépítettem a központjainkat Európában. Sokszor előfordult, hogy tanítás közben a fáradtságtól majd leestem a trónról, és amikor már éjszakákat töltöttem a volán mögött, akkor duplán láttam az autók fényszóróit. *Fehér Ernyő* először ősszel mutatta meg erejét. Ő az az ezerkarú és ezerarcú női forma, aki Ladakhban olyan erősen megáldott. Az eset a kasseli hegyekben történt, amikor egy kölcsönautót vittem vissza Bécsből. Kora reggel, sűrű ködben száguldottam egy barátnőmmel, hogy még elérjünk egy délutáni programot Koppenhágában. *Fehér Ernyő* képét belülről a kocsi tetőhöz rögzítettem, ami hirtelen minden látható ok nélkül levált, és a padlóra esett. Mivel soha nem lépnék rá egy hölgyre, különösen nem egy női Buddhára, azonnal a földön fekvő kép után nyúltam, miközben levettem a lábamat a gázzról. Az autópálya ekkor épp hegynek fölfelé tartott, a hathengeres motor lefékezett, így már csak 100 km/óra sebességgel haladtunk, amikor hirtelen egy útépítést jelző tábla bukkant elő a ködből, közvetlenül előttünk. Félrerántottam a kormányt, és így a frontális ütközés helyett, ami még ennél a sebességnél is életveszélyes lett volna, a kocsi oldalával löktem föl a táblát, ami a másik sávba repült.

Fékezés közben még hallottuk, miként lapítják szét azt a nagy teherautók. A kocsi oldala összetört, az első kerék defektes lett. Kicseréltem a gumit, szigetelőszalaggal leragasztottam az ablakot, és időben odaértünk Koppenhágába. Az, hogy épp abban a pillanatban kellett lassabban hajtanom, klasszikus példája az olyan áldásnak, amely nem túl korán és nem túl későn érkezik. Azóta *Fehér Ernyő* mindig elkísér az útjaimon.



Vörös Bölcsesség

Ez idő tájt kezdte két úr, a „hogyan” és a „miért”, átgondolni a hozzám fűződő viszonyát. Nem tetszett nekik, hogy közvetlenül kezelem a dolgokat, róluk pedig egyszerűen nem veszek tudomást. Először a „miért” távozott, aztán a „hogyan” is, és attól kezdve, hogy már nem voltak útban, hatalmas erő szabadult fel bennem. De még ma is tudom, hogy hol keressem őket. Különleges célokra igenis hasznosak, de nem szabad, hogy meghatározzák viselkedésünket, vagy késleltessék cselekedeteinket.

Kalu Rinpoce ismét Franciaországba jött, hogy a szerzetesek és az apácák számára elindítsa az első, hároméves elvonulást. Kért minket, hogy vegyünk részt, és segítsünk az előkészületekben. Így a júniust nála töltöttük. Nappal az elvonulási cellákhoz köveket cipeltünk,

éjszakánként pedig *Vörös Bölcsésségen* meditáltunk, és az elvonulásra készülődők tanításaira jártunk. Felüdülés volt, hogy mi magunk is kaptunk tanításokat, Kalu Rinpoce-nél lenni pedig időtlenül szép volt. De azoknak a tanítványoknak a körében, akik a Rinpoce egyesületében egyre inkább átvették az irányítást, mégis kevés okunk volt a nevetésre. Az én ízlésemnek túlságosan szenteskedők voltak, és állandóan „egyházasdit” játszottak. Ezenkívül azt a hajlandóságukat, hogy több évet töltsenek kizárólag azonos nemű társaikkal, egyáltalán nem tudtam megérteni.

Úgy gondoltam, hogy ez közérzetemnek nem lenne egészséges. Hannah-tól, aki valamivel mindig is erényesebb volt nálam, már nem állt annyira távol ez a gondolat. Csak akkor nyugodott meg teljesen, amikor Karmapa pár hónappal később azt mondta: „Ha ti elvonultok, akkor ki irányítja majd a központjaimat? Ugyanannyi fejlődést ígérek nektek az értem való munkátokon keresztül, mint amennyit egy zárt elvonulás nyújt, és mellé még végtelen sok erőt is kaptok.”

A Plaige-i kastélyban vált újra világossá, hogy alapvetően mennyire különbözően terjedtek el a tanítások Európa latin és germán részein. Franciaország egyházi módon és hierarchikusan fejlődött, míg a Rajnátlól keletre fekvő csoportjaink úgy nőttek, mint a fű. Spontán keletkeztek, pusztán Karmapa kívánságai, az emberek karmája, valamint a köztünk lévő erős kapcsolatok és barátságok által. Mindkét csoport viselkedése illet a környezetéhez – az első finomkodó, polgári, a másik szívből jövő és tiszta. A vad germánok érkezésekor a franciák gyakran megrémültek. Ez alkalommal, amikor ötven ember jött a Christiania hippikolóniából, hogy meglátogassa „a barátságos Kalu Rinpocset”, a helyzet különösen bizarrá vált. A világ többi részével ellentétben, itt sajnos nem jött létre semmiféle közeledés a kultúrák között. A lányok meztelen hátsóval pisiltek a megrendült szerzetesek szeme láttára, gyermekeiket pedig a beavatások alatt is szoptatták. A kastély szomszédságából állandóan áttelefonáltak, hogy az idegen férfiak legyenek már szívesek letenni az övükben hordott nagy késeket. Bár a legtöbbjüket alig ismertük, és semmi közünk nem volt a látogatásukhoz, Hannah és az én jó hírem kissé megfakult. Az üdvösséget már nem feltétlenül a friss északról várták.

Az ezt követő közép-európai villámlátogatások során a védelmezők megmutatták nekem erőterüket. A hamburgi Néprajzi Múzeumban *Fehér Ernyő* rám mosolygott, vörössé változott, és kilépett a tankából. Amikor kinyitották a vitrint, és fejemet a tankára helyeztem, hangosan vacogott a fogam, és úgy borzongott a testem, mintha a hideg rázott volna. Ez annyira erőteljes volt, mint egy áldás Karmapától. Kölnben *Sugárzó Istennő*, *Fekete Kabát* társnője elevenen állt előttem a Von-Schulemann kiállításán, Münchenben pedig a *Hatkarú Nagy Fekete* terjesztette ki védőerejét a Néprajzi Múzeumból kiindulva. Karmapáért végzett

munkánk révén ezek a védelmezők ma a *Fekete Kabátot* körülvevő erőterben gyűlnek össze. Ez az a forma, amely leginkább kifejezi Karmapa aktivitását. Ha az emberek megtartják vele a kapcsolatukat, ezek az energiák gondoskodnak arról, hogy semmi se gátolja a fejlődésüket.

Nagy élmény volt a tanításokat Lengyelországba vinni. Bécsből vonattal utaztunk az akkori Csehszlovákián keresztül, ahol eleinte alig akartuk elhinni, hogy a hatóságok egyszerűen barmokként kezelik



A Czapnik család Hannah-val és Krysztoph-fal

az embereket. Nem voltak teljesen elszegényedve, de hiányzott belőlük a küzdőszellem, ami még sokkal rosszabb. Lengyelország ezzel ellentétben majdnem romantikus élményt nyújtott. Az emberek mélyek voltak, kissé félénkek és álmodozók.

A több évszázados elnyomás ellenére – amiből egyházuk is jócskán kivette a részét – olyan tudatsíkokra talált náluk az ember, amilyenekkel a világ zaklatottabb részein csak alig találkozik. Ez az ország kétségtelenül első osztályú táptalajt kínált a Gyémánt Út számára.

Wladyslaw Czapnik, egy magas, melegszívű férfi hívott meg minket, aki egy cseh embertől hallott rólunk. Lengyelországban olyan gyorsan kellett terjesztenünk a tanításokat, ahogy csak bírtuk. A 16. Karmapa meditáció azonnal megragadta az embereket. A megvilágosodással való azonosulás igazán az ő útjuk volt. Adtam egy *Szerető Szemek* szóbeli átadást, három különböző változatú beolvasztási fázissal. Később, amikor a „megszokott” szövegváltozat terjedt el, a magyarázatom sajnos túl sok zavart okozott. Olyan jel volt ez, amely megmutatta, hogy a jövőben a vonaltól idegen szövegek használatát kerülnünk kell a központjainkban. Hiába követi az északi buddhizmusban mindegyik út ugyanazt a célt – vagyis tudatunk teljes kifejlesztését – az embernek egy átadási vonal mellett kell maradnia azért, hogy ezt el is érje.

Ez egy nagyon erőteljes hét lett, és soha, legalábbis 1989-ig, Oroszországig, egyetlen család odaadásából sem jött létre még ekkora fejlődés.

A második lengyelországi látogatásra akkor került sor, amikor Karmapa Európában volt. Éppen indulni készültem, amikor rám kacsintott, és ezt kérdezte: „Mi a tibeti neved?” „Karma Lodi Gyamco” – feleltem. Erre ő így folytatta: „A kommunista világ első buddhista központjának a neve Karma Lodi Gyamco lesz. Vigyél nekik szabadságot, és utazz keletre, amilyen gyakran csak tudsz!”

Karmapa a tervek szerint 1976. november 17-én érkezett New Yorkba. Mivel nem akartunk sokáig távol lenni tőle, ezért vettünk pár olcsó, három hétre szóló jegyet és odarepültünk. Az ottani fogadtatást világok választották el az európaiktól: hihetetlen hosszú, műszakilag elavult limuzinok, amelyek csak egyenesen tudtak haladni, és öltönyös-nyakkendősek emberek várták. Olyan volt minden, mint egy temetésen. Akadt néhány életvidám arc is a pingvinek között, mint például Barryé, de a többségé mégis kifejezéstelen volt. Nem tudtuk eldönteni, hogy közülük ki a hivatásos sofőr vagy a rendőr, és ki tartozik Trungpa Tulku Dharmadatu Egyesületéhez.

Karmapa a VIP-kijáraton át jött, s mikor meglátott minket, felkiáltott: „Ole, Hannah!” és olyan áldást adott, hogy csak a szép Long Island utcáin, egy minibuszban ülve tértünk magunkhoz. Hannah-nak ez volt az első látogatása Amerikában, míg én cserediákként 1958-59-ben már jártam ebben a nagy országban.

Mr. Csen, a buddhizmus egyik nagy támogatója az USA-ban, meghívott minket Seatucketbe, Long Island északi partjaihoz. 1946-ban Hongkongból jött ide, s az ő „American Steam Ship Company”-ja uralta a teherfuvarozást a Nagy-tavakon. Feleségével, Nancyvel együtt segítette rokonait Kínában, ugyanakkor sok buddhista iskolát támogatott. Akkoriban ötvenes éveinek derekán járhatott, és jó formában volt. Befolyása elért a nyugati partig, ahol megvett egy hatalmas



A ragyogó láma

idegyógyintézetet. Ott akarta elszállásolni az elsősorban Vietnamból várt kínai szerzeteseket, ám ők átnevelésben részesültek a hatalom új birtokosaitól. Ilyen nagy és jól karbantartott épületeket igazán remekül tudtunk volna használni Európában, csakúgy, mint Dr. Csen izgalmas előadásait és segítségét a könyvek kiadásához. Bohókás kínai módján mindig sikerült szokatlan részeket kiemelnie Buddha tanításaiból. Karmapa úgy bánt vele, mint a testvérével, többet mondanom sem kell.

Miután megérkeztünk, megmutatta nekünk azt a szép faházat, amelyben lakhattunk. Aztán azonnal Karmapához vezetett minket. A Dharmadatu-örök nem illettek a képbe. Minden sarokra jutott egy, és inkább merevnek tűntek, mint erősnek. Azért voltak ott izgalmas emberek is. Egy jógi típus, aki nyilvánvalóan korábbi életeiből merítette az erejét, éppen lefelé jött a széles tölgyfalépcsőn. Werner Erhardként mutatkozott be, és úgy mosolygott, mint Danny Kaye, a színész. Ő egy népszerű csoportterápia alapítója volt, ami Európában nem igazán vált be, mert az egymással való üvöltözés ízléstelennek tűnik, ha valaki egy kulturált családból származik. Osztottunk azonban a gyors autók iránti vonzódásban, s így elegyedtünk szóba vele.

A felső szinten Akong Tulku, Ato Rinpoce és Dr. Csen a földön ültek Karmapa ágya előtt. Amikor beléptünk, Karmapa örömtől ragyogva kiáltott fel: „Most már mindenki itt van! Hívjátok föl Csimét!” Ezután hosszan hallgatott, és a homloka egyre ráncosabb lett, majd halkán csak ennyit mondott: „Láma Csime nem ér rá idejönni”. Arról társalogtunk, hogy szerte a világban hogyan fejlődnek a dolgok, amíg egy erősebb testalkatú férfi kifogástalan sötétkék öltönyben be nem jött. Trungpa Tulku volt, akit utoljára Svédországban láttunk. Ő volt az egyetlen, aki az ágyra ült le Karmapa mellé. Úgy gondoltuk, nem ez a hozzáillő hely. Csak később jutott eszünkbe, hogy a balesete óta mozgássérült lett, és talán ezért nem tudott a földön ülni. Karmapa komolyan beszélt vele. Megkérte, hogy vegye ki az Akong Tulkut bíráló kijelentéseket a „Born in Tibet” című könyvéből, melyben paranoidként és számítóként jellemzi őt. A harmadik kiadást ezután egy kevésbé érthető utószóval adták ki, míg ma a könyv ismét eredeti formájában kapható.

Élveztük Amerika sokszínűségét. A táj, ahol laktunk, nagyon idilli volt. Dr. Csen, barátsága jeleként, kölcsönadott nekünk egy autót, amit mi azonnal a megengedett sebesség kétszeresével hajtottunk. Egyszerűen képtelenek voltunk olyan csigalassúsággal vánszorogni, mint az amerikaiak. Ahhoz minden út előtt egy marék altatóra lett volna szükségünk.

Híres és gazdag emberek jöttek és mentek. Gyakran volt lehetőségünk együtt lenni Karmapával és Dzsamgon Kongtrul Rinpocseével. Itt sokkal több szabadidőt hagytak nekik, mint Európában. Karmapa erőköreben sohasem lehetett unatkozni. Lex és Sheila, Tomo Geshe Rinpocse támogatói, fölhívtak egyik éjjel. Haladéktalanul vissza szerették volna kapni a kölcsönadott Volkswagen buszukat. Ez jó ürügy volt arra, hogy New Yorkot éjszaka nézzük meg. Hannah szívesen csatlakozott volna, de Karmapa maradásra kérte, hogy egy dán üzletasszonynak magyarázza el a 16. Karmapa meditációt. Ebből egy elég „szórakoztató” utazás kerekedett, és én örültem annak, hogy Hannah nem tartott velünk. Az autó elektromossága Harlem kellős közepén fölmondta a szolgálatot. Abban a gettóban, ahol az embernek még nappal sem célszerű mutogatnia a fehér képét, én órákat töltöttem azzal, hogy betoljam a kocsit. Csak a kora reggeli órákban értem el Lex és Sheila szép, folyóparti házáat Bronxban.

A reggelinél megismerkedtem a családdal. Lex és én 1958-ban ugyanabba az internátusba jártunk. Lex még mindig emlékezett rá, milyen vad voltam, mennyire alkalmatlan mindenféle idomításra. Most egy New Age műsort vezetett a város egyik magánrádiójában, amelyben rendelkezésemre bocsátott egy órát, aminek nagy sikere lett, sokan betelefonáltak. Hannah később elmesélte, hogy Karmapa hallgatta az adást, és sokat nevetett közben. Mindaddig, amíg Lex befolyással bírt az adó vezetőségére, az elkövetkező amerikai látogatásaim mindig egy-egy ilyen élő adással kezdődtek, amelyeket végül a hallgatók kérdései zártak. Az utolsó években már csak kezembe nyomta a stúdiókulcsot. Azoknak az embereknek a nagy része, akik ma New York kagyüpa központjait támogatják, ezen előadások segítségével vették föl a kapcsolatot, később pedig maga Lex is írt egy könyvet a buddhizmusról.

A következő napokat mindannyian Lexnél töltöttük. Karmapától sok ismert ember kapott áldást, de minden csak a felszínen mozgott. Nem érintettük meg annyira az embereket, mint Európában. Csak ritkán jött létre a legjobb alap a fejlődéshez: az odaadás. Az a legvalószínűbb, hogy legtöbbször azt gondolták, már mindent tudnak, amire szükségük van. Ha a büszkeség erősebb, mint a vágy, a mély kapcsolatok kialakulása akadályba ütközik. Ezek az emberek inkább show-t akartak, nem pedig egy tanítót.

A következő hetekben Karmapa rendelkezésére állt a New York-i Central Parknál álló Plaza Hotel teljes legfelső emelete. Vendéglátójának, a Dharmadatu Egyesületnek köszönhetően szinte teljesen elérhetetlen volt. Azon kevesek, akiknek sikerült bejutniuk hozzá, a mi európai barátaink voltak. Nagy örömmel csempésztünk be hozzá szinte minden nap néhányat közülük, teljesen mindegy volt, hány órát kellett odébb tolnom vagy kijátszanom. Olyan volt, mint 1960-ban a dán hadseregben. Egyszerűen képtelenség volt, hogy egy Bodhiszattvát, aki minden lény javára van ott, úgy elzárjanak, mint egy államfőt.

A drága szálloda szép halljában Karmapa megmutatta, hogy ragaszkodik egy rendes képzéshez. Meghívására vettünk részt egy hosszan előkészített találkozón a Vadzsradatuval, Trungpa Tulku fő tanítványaival. Eljött az ő idejük arra, hogy a legmagasabb tanítótól kérdezhessenek. Az ötven nyakkendőös férfi között feltűnt több ismert arc is, mint például Allen Ginsbergé, aki a homoszexualitásról és a környezetszennyezésről akart velünk beszélni. Mi azonban kevésbé tudtunk hozzászólni ezekhez a témákhoz, ezért inkább megrendelte az akkor még egyetlen angolul megjelent könyvünket, Kalu Rinpoce tanításait. Híres emberek ide, híres emberek oda: kérdéseik légből kapottak voltak, pont olyanok, mint egy csésze híg New Age-tea.

Amikor a dolog már több volt, mint kínos, Karmapa hirtelen így szólt: „Egy dolgot biztosan tudok, hogy megtanultatok ülni! Most csináljátok meg a teljes lótuszülést”. A mi helyünkről úgy nézett ki, hogy csak Hannah és én tettük egészen keresztbe a lábainkat, de a magas párnának köszönhetően legalább minden hát egyenes volt. Mivel nagyon szeretem Karmapát, ezért most is tudtam mit fog tenni: hirtelen előredöntötte



erőteljes testét, és hangosan ezt kiáltotta: „PHÉ!”, aztán gyorsan elhagyta a termet, miközben a hasamat fogtam a nevetéstől. Egy másodperc múlva belépett Dzsamgon Kongtrul Rinpocse, és hozzáfekedett: „Buddha egy herceg volt Indiában...”

Dr. Csen Karmapának ajándékozott egy völgyet, amely New York-tól körülbelül egy órányira északra fekszik. Azt gondolta, hogy ez a terület alkalmas lenne egy kolostor számára. A szép őszi színekbe öltözött természetben sétálva Dr. Csen elmondta nekünk az elképzeléseit. Többek közt egy szép lótusztóról álmódott. Az egész terv nagyon közel állt az ő kínai szívéhez. Mi, európaiak is lelkesedtünk az ötletért, ám a tibeti ízlésnek ez a táj túlságosan körülhatároltnak tűnt. Inkább általánosan nyilatkoztak az ügyről, és ez egyértelmű jele volt annak, hogy udvariasak, de semmi esetre sem lelkesek.

Visszafelé menet Dr. Csen dzsipje elakadt az erdőben. Minden tisztelem északi ősapáimé, mert fogtam magam, és utat törtem az erdőn keresztül. Néhány fát kitéptem, párat kitortem, miközben a szerzetesek rémülten ugrottak félre. Mire a dzsip ismét az ösvényen volt, egy alapvető dolgot osztottunk meg egymással. Barátok lettünk.

Hannah-val meglátogattuk Johnt, egy régi ismerősünket Nepálból. Minden bizonyos, ő a világ legszerencsétlenebb csempésze. Manhattan déli csücskén egy börtönben élt. Ez alkalommal nem kábítószer, hanem valuta csempészéséért élvezte az állam vendégszeretetét. Az ő karmájával és az ellene kiadott körözésekkel, még egy csomag cigarettával többet sem lett volna szabad átvinnie a megengedettnél. John egy felhőkarcoló legfelső emeletén ült a nehézfűk között, akik egészen mások voltak, mint európai kollégáik. Nálunk az elítéltek meg vannak győződve bűnöző mivoltukról. Valódi kártevőnek érzik magukat, ezáltal nehézkessé és merevvé válnak. Itt a többségében színes bőrű ügyfelek nevet-



„PHÉ”

géltek, ügyesek és kedvesek voltak. De egy pillanatra sem volt szabad hátat fordítani nekik, mert könnyen megeshetett volna, hogy ügyesen, de kevésbé kedvesen megölnek.

Ezen az amerikai látogatáson egyetlen kirándulásunk egy chicagói út volt, ahova Karmapa küldött minket. Indián nyelven találóan „Hideg Szél”-nek hívják a várost. Vickie, John egyik barátnője, szervezett ide egy előadást. A busz túl drága lett volna, az autóstop meg túl hideg, de szerencsére vannak Amerikában is olyan cégek, amelyek kocsikat szállítatnak az egyik helyről a másikra, így egy alulmotorizált, „lakkozott dobozzal” indultunk útnak.

Amerika méretei lenyűgöztek bennünket. Chicago felé az Appalache-hegységen keresztül vezető északi utat választottuk. Az utolsó órákban olyan erősen zuhogott az eső, hogy szinte elúsztuk a kocsik mellett, amelyeket éppen megelőztünk. Chicago úgy nézett ki, mint a háború utáni Európa. Egyes városrészekben négy ház közül legfeljebb ha egy állt még, a többi leégett. Az emberek elmesélték, hogy mindig ugyanaz a séma. Amikor egy fekete család költözik a környékre, leesnek az ingatlanárak, a fehérek kiköltöznek, a helyükre pedig újabb feketék költöznek. Mivel semmiféle rezsit nem fizetnek, lassanként annyira tönkremegy minden, hogy bekattannak és felgyújtják a házaikat. Mikor már minden teljesen lepusztul, a fehérek újra megveszik a földet, amire magánlakásokat és felhőkarcolókat építenek, olyan magas lakbérékkel, hogy csak ők tudnak ott lakni. Sokan szívesen megfizetik ezt az árat, hogy nagyobb biztonságban élhessenek. Chicagói sofőrjeink több alkalommal is ezt mondták: „Ha itt kiszállnátok a kocsiból, és megpróbálnátok elmenni addig a lámpáig, nem élnétek túl”. Sosem volt elég időnk leellenőrizni, igazuk van-e. Ennyire közel a gettóhoz előadásaimat egy származását és szociális hátterét tekintve, vegyes társaság látogatta. Nagy csodálkozásomra mind mozdulatlanul ültek ott, mint egy templomban. Kérdéseik – tanári múlttal a hátam mögött – sokszor borzasztónak tűntek, mert azt mutatták meg, hogy nem volt részük semmiféle iskolai oktatásban.

Egy történelmi negyedben, az Oak Parkban laktunk ismerősöknél. Ezt a városrészt a harmincas években gengszterek építették, egy utcával arrébb pedig Al Capone háza állt. Később, amikor meséltem Hannah-

nak egy keveset a város múltjáról és hozzátettem, hogy tulajdonképpen az ablakokban lövedéknyomoknak kellene lenniük, találtunk is néhányat, ami még egyszer egészen közel hozta az időket.

New Yorkba egy olyan autóval mentünk vissza, amit aztán Iránba akartak behajózni, és ezért nem volt rendszámablaja. Mi viszont még pár napig használni akartuk. Egy közlekedési dugóban, az Ötödik Sugárúton, New York legdrágább utcáján, egy borzasztó hang hallatszott mögöttünk, és több közlekedési lámpát elhagyva sem akart szűnni. Amikor iszonyodva hátrafordultunk, közvetlenül egy rendőrbusz hangszórójával néztünk farkasszemet. Csak beszélni akartak velünk, és mi a papírjainkkal igazoltuk, hogy az autó nem lopott. Az intézkedő rendőrök közül az egyiket nagyon szimpatikusnak találtam. Vörös hajú volt, ír származású, és frissnek tűnt. Mégis minden alkalommal, amikor a vállára csaptam, revolverét félig kirántotta a tokjából, anélkül, hogy ezt egyszer is észrevette volna.

Ebben a városban egyébként van elég dolga a rendőrségnek. Pár nappal korábban egy férfivel beszélgettünk a déli, Virginia államból, aki defektet kapott. Harlemben. Miközben kereket cserélt, jött két fekete úr, fölnyitották a motorháztetőt, és elkezdték kiszerezni az akkumulátort. A férfi megkérdezte, mit csinálnak, erre azt válaszolták: „Ha te elviszed a kereket, akkor miénk az akkumulátor”. Meg kellett mutatnia a papírjait, hogy elhiggyék, valóban az övé a kocsik.

Amikor lejárt a repülőjegyük és el kellett búcsúznunk Karmapától, előhúzott egy köteg nagy címletű dollárt, és ezt mondta: „RepüljeteK Hawaiiira, tanítsátok meg az ottaniaknak a 16. Karmapa meditációt, és vegyéteK rá őket arra, hogy ne szívjanak több hasist”. Egy pillanatig az orrunk előtt táncoltak a bankjegyek, de aztán visszahúzta a kezét: „Nem, ennél fontosabb az, hogy segítsetek Kalu Rinpocsénak”.

A szót tett követte. Párizsban elhoztuk a repülőtérről Kalu Rinpocsét, Gyalcent és egy érzelemgazdag skót fordítónőt, Jese Kandrát. Ott kaptam életemben először pénzt a tanításért. Nem tudtam elképzelni, mi lehet a borítékban, amit a kezembe nyomtak. Nehéznek tűnt, mert akkoriban jelentek meg a tízfrankosok. Azonnal Kalu Rinpocséhez mentem, hogy megkérdezzem, mit tegyek. „Tartsd meg, a tiéd

– mondta – úgyis szakadatlanul a tanításokért dolgozol”. Nem sokkal később Karmapa állta írországi utazásunk költségeit azért, hogy beindítsuk ott az első központot. Mialatt mindannyiunknak adott egy megáldott bankjegyet, így szólt: „Mostantól nem szenvedtek hiányt semmiben. Ha tisztán tartjátok a motivációtokat, mindig sikerülni fog, amit elterveztek”.

Hollandiában, mint mindig, a buddhizmus és a teozófia egy sajátos keveréke uralkodott, viszont az emberek ismét bőkezűek voltak, amit időközben már megtanultam értékelni. Az az idő, amikor nem kellett pénzt keresnem, teljesen Karmapáé lehetett. Ennek volt értelme, és jó érzéssel töltött el. Így az adományozók és mi osztoztunk a munkában és abban a sok jóban is, ami mindenütt történt.

Bár a hollandok szívesen ülnek meg egyszerre több lovat, fokozatosan kialakult egy kis Gyémánt Út csoport. Sőt, tervek is születtek egy nagy

központról, egy hatemeletes toronyról, amit víz-  
esárok övez.

Belgium számunkra csak Antwerpenből állt. Egy Szerető Szemek-beavatás után Kalu Rinpoce a búcsúzáskor egy áldászinórt kötött a nyakamba, ami inkább egy tűzkarikára emlékeztetett. Nyeltem egyet, és megkérdeztem: „Kinek az energiája ez?” „A Lófej nevű védelmezőé” – felelte.

Északabbra, Osteradéban (Schleswig-Holstein) nincs rá jobb szó, megható volt a fogadtatás. Pszichológus- és orvostanhallgatóink olyan magától értetődően fogadták el Kalu Rinpocsét, mintha csak a régi Tibetben lettünk volna. Sokan közülük látták már a Fekete Koronát, vagy találkoztak magával a Rinpocsével is Franciaországban, illetve Skóciában. Akkoriban a

„dharma-ugrás” a Rajnán túlra sokkal kisebb volt, mint ma. A nyolcvanas évek óta Közép-Európának a Nyugat felé szinte csak Karmapa dordogne-i központjával van kapcsolata. Azonban a keleti irányba, egészen



Lófej

Vlagyivosztokig, a lehető legjobb összeköttetésben dolgozunk egymással. Európa déli határain is – ha Jugoszlávia még ehhez a földrészhez számítható – két, történelemileg gazdag pillérré támaszkodunk. Délnyugaton Malaga mellett építjük az iszlám és az afrikai befolyás elleni védelemként Karma Gön elvonulási központunkat. Azért ott, mert az arabok ott hagyták el utoljára Európát. Délkeleten, Korinthosznál pedig a spártaiak mentették meg kontinensünket a perzsáktól. Itt Karma Bercsen Lingnek kell ugyanúgy a nők elnyomását és a szent háborúkat távol tartania világunktól.

Künzig Shamarpa éves kurzusainak és fivére, Dzsigme Rinpocse képességeinek köszönhetően Dagpo Kagyü Ling Dordogne-ban egy fontos központtá vált. A meditációs mester, Gendün Rinpocse 1975 óta ad ott tanításokat. Előtte harminc évet töltött Keleten elvonulásban, ami nyilvánvalóan nagyon tetszett neki, mert amikor Karmapa elküldte hozzá az embereit, hogy elhozzák őt, többször is elbújt az ágya alá, és csak akkor adta fel az ellenállást, amikor Karmapa érezte vele, hogy most már feltétlenül jönnie kell. Miután elhoztuk őt a párizsi repülőtérre, sokan azt gondolták, hogy valamilyen szembetegségben szenved. De könnyeinek valódi oka az együttérzés volt. A szabadság durva társadalmi korlátozását és a testi szenvedéseket jól ismerte Ázsiából, de a Nyugat érzelmi alapú zűrzavara új volt számára.

Kalu Rinpocse látogatása a „Fehér Testvériség”-nél – egy újfajta vallási csoportnál Jütlandon – megmutatta tudása mélységét. A helyi guru, egy angol, bélcsavarodásra emlékeztető csakrarendszert fejlesztett ki, és nyilvánvalóan attól félt, hogy a kedves tibetiek javára tanítványokat veszíthet. Ezért Kalu Rinpocse előadását kizárólag az orvostudományra korlátozta. Egész este olyan információkat adott, amelyeket sem előtte, sem utána nem hallottunk. Bár már nem



Gendün Rinpocse

emlékszünk pontosan mindenre, de tudása ismét ámulatba ejtett. Koppenhágában a Rinpocse a Nicolai-templomban tanított. Végül kompra szálltunk, és elmentünk abba a szép központba, amelyre nem sokkal azelőtt Oslo mellett találtunk rá. Itt sokkal több férfi fogadott minket, mint nő – ami akkoriban ritkaságszámba ment. Megvesztegethetetlenül és szívósan – ilyenek a norvégok – tartották életben a dolgokat, miközben néhány tehetséges nő sajnós elhagyta a csoportot. A férjek és a keresztény családok nyomása túlon túl megerősödött. Ez szomorú volt, mert régi és szoros baráti szálak fűztek össze minket, és sokkal többhöz értettek, mint a főzés.

Utunkat havas hegyeken keresztül kelet felé folytattuk tovább a fűtetlen Volkswagenben. Útközben Kalu Rinpocse mindig lehúzta az ablakot, amikor állatok tűntek föl az erdőben és az OM MANI PEME HUNG mantrát ismételte, ezzel jó magokat ültetve el az állatok kedvezőbb újraszületéséhez. Láma Navang és Láma Szönam akkor egy kis csoportot vezettek Stockholmban, amelyikhez több magyar menekült is csatlakozott. Felújították a várostól délre eső házat, északabbra pedig egy régi tanyát elvonulási központtá építettek át, amelyet elsőként Kalu Rinpocse áldott meg.

Azután meglátogattuk mindkét finnországi csoportunkat. Bár voltunk már ott néhányszor, a tanítások mégsem tudtak gyökeret verni. Úgy tűnt, ebben az országban nincs nyitottság egy teljeskörű szellemi életre. Ezek a túlhűtött emberek vagy szektások, vagy egészségmániások voltak, vagy teljesen fogyasztáscentrikusak, mégis legalább a lehetőséget meg kellett adnunk nekik, hogy megismerjék Kalu Rinpocsét. Mi komppal utaztunk, míg a Rinpocse és Gyalcen repülővel mentek. A tükörjeges utak már így is eléggé igénybe vették őket, ezért meg akartuk kímélni tanítóinkat a további megterhelésektől. Viszont egyikőjük sem érkezett meg Helsinkibe, ahol kocsival vártunk rájuk. Idővel kiderült, hogy kiszálltak Turkuban, és most a rendőrség vendégszeretetét élvezik. A gépnek utólagosan beiktattak még egy leszállást, úgyhogy az a stockholmi instrukció, mely szerint a második landolásnál kell majd kiszállniuk, már nem egészen stimmelt. Mindezek tetejébe az egész Skandináviára szóló vízumuk oda nem volt érvényes. Egy emberekkel

teli terem várt ránk. Az előadás, amelyet Kalu Rinpoce helyett tartottam, kellemetlen élmény volt. Bár egy szót sem értek finnül, minden idegszálammal éreztem, hogy a túlbuzgó tolmácsnő félrefordította a szavaimat. Bármit is mondtam, az indirekt módon, moralizálva vagy édesítve lett tálalva, pont úgy, mint egy szektánál. Amikor végül Kalu Rinpoce megérkezett, már csak páran várhoztak az áldásra, és azóta sem fejlődött semmi ebben az országban.

Amikor visszaértünk Dániába, még sikerült beiktatnunk az úttervünkbe egy görögországi látogatást. Ez sikeres találkozó lett, immár a tavasz közepén. Kalu Rinpoce arca és stílusa inspirálta a görögöket, míg tibeti kísérei éjjel-nappal görög joghurtot ettek. Ennél finomabbat még sohasem kóstoltak. Mint mindenütt, Kalu Rinpoce a *Szerető Szemek-beavatást* és meditációt adta, és bevezette az embereket az *Alapgyakorlatokba*. Nagy részük ezt a következő évek alatt be is fejezte, de közben csak néhányuknak sikerült egymáshoz és tanítóikhoz fűződő kapcsolataikat megtartani.

A vasfüggöny mögötti országok is megérdemelték már egy látogatást. Ezért Dániából átkeltünk a komppal Warnemündébe. Nem sokkal Rostock előtt az autó hirtelen úgy elkezdett rángatózni, mint egy ló, amelyik le akar dobni a hátáról. Egy felfüggesztés átrozsdásodott, a kerekek pedig kiszakították a hátsó hegesztővarratot. A kocsit menthetlen volt. Az első férfit, aki megállt, a szocializmus még nem bénította le teljesen, mert 100 nyugatnémet márkáért akart minket Berlinig vinni. Először a rendőrségre mentünk, hogy kipecsételtesük az útlevelünkéből a lerobbant autót, és aztán – még mindig nem tudom, hogyan – sikerült az amúgy már alaposan megpakolt kisbusz tartalmát átrakodni egy orosz ZIL-kocsiba. Sőt, még utánunk küldték azt a kamerát is, amelyet Gyalcen egy kerítés tetején felejtett. Igazán meglepő volt az emberek becsületessége.



Ennél finomabbat még sohasem kóstoltak

Kényelmetlen, esős utunk volt Kelet-Berlinbe. Több határátkelőnél próbálkoztunk, mire találtunk egyet, amelyiken átengedtek minket. A legfontosabb eközben az volt, hogy a sofőrünket védelmezzük, nehogy felfedezze és kihallgassa őt a rendőrség. Kalu Rinpocse és Gyalcen csodálkozva szemlélte a kommunizmusnak ezt az „enyhébb” formáját. Annak az elnyomásnak az európai változata volt ez, amely Tibetet 1951 óta rombolta. Mindannyian fellélegeztünk, amikor a vaskapu bezáródott mögöttünk, és ismét a szabad világban lehettünk.

Csak röviddel éjfél előtt érkeztünk meg, de ez rendben is volt. Tibet épp divatba jött, így Kalu Rinpocse látogatását jól beharangozták egy helyi rádióadóban. A legtöbben, akik eljöttek, csak a „csodabogarakat” akarták látni. Azok, akik ott maradtak, valószínűleg többet szerettek volna. Nyugat-Berlinnek – ami akkoriban Németország szemetesvödre volt, felismerhető emberi, töprengő vibrációjáról is – még sokáig számolnia kellett a zavarodottságból származó nehézségekkel, amely a város sajátossága.

Ezúttal a kábítószeresek kerültek az érdeklődés középpontjába. Távollétünkben valaki a „hasis”-t az „orvosság” szóval fordította le Kalu Rinpocsénak, aki a gyógyszer szedésében senkit nem gátolhatott, még a központban sem. Ez nem sokkal később veszélyessé vált, amikor Németország egyik legolcsóbb lapja támadást indított az „új” szellemi mozgalmak ellen. Bár mi 500 évvel régebb óta léteztünk, mint a legmenőbb európai üdvözléstan és teljesen mentesek vagyunk attól, hogy valaha is boszorkányokat égettünk, vagy más vallásokat üldöztünk volna, ezt mégsem engedhettük meg magunknak. Mindenkinek be kellett ígérnem egy kórházi ápolást arra az esetre, ha a központban nem mond le erről az „orvosságáról”.

Kieli barátaink gyorsan szereztek nekünk egy másik Volkswagen buszt, az első elfogadható kinézetűt, tolóajtókkal, ami még pár lóerővel erősebb is volt, mint az előzőek. Hamburg volt a következő megállóhely. Ott egy vaskos politikai ügy nyomaira bukkantunk. Néhány nagyon gazdag angol és német gelugpa meghívta Kalu Rinpocsét a bergedorfi állatkertben levő privát kastélyukba. Azt tervezték, hogy az ő pénzük és befolyásuk egyesülve a mi „köznépünk” erejével és odaadásával egy



Rime-központtá olvadhat egybe, amely nyitott „minden” tibeti-buddhista irányzat felé. A modellt már ismertük. Ez igazából azt jelenti, hogy nem sokkal később jönne egy professzor, egy gese a nyugat-himalájai Dharamszalából, s a végeredmény egy szerzetesek által vezetett „erkölcsös” Gelugpa-központ lenne. A hívők számára már van elég templom, de mivel Karmapa áldása és az én stílusom is a friss embereket vonzza, ez árulás lenne velük szemben. Akkor ők hová mehetnének? Többször is óvtam Kalu Rinpcset a dologtól, de nyilván nem elég gyakran, amint azt a jövő majd bizonyítja.

Münchenben Kalu Rinpcse egy orosz népcsoport, az úgynevezett kalmükök tagjainak adott tanításokat. Itt végre megcáfoltak egy mesét, amely már régóta zavart engem. A New Age könyvek „háromszáz tibetiről” számolnak be, akiket a második világháború után holtan találtak Berlinben. Néhány, inkább képzelőerővel, mint tudományos képzettséggel megáldott szerző ebből arra következtetett, hogy a lámák mantráikat Hitlerért és beteges követőiért mormolták. A tények mást mutatnak: Hitler szerencsére túl későn ismerte föl, hogy Németország kis létszámú lakossága egyedül nem képes mindazt elérni, amit ő a fejébe vett. Azt gondolta, hogy csak úgy győzheti le a kommunistákat, ha a Szovjetunió lakosságának egy részét a maga oldalára állítja. Ezért Szibéria és Mongólia népeinek függetlenséget ígért, ha az ő oldalán harcolnak. Mivel Sztálin milliókat öletett meg közülük, ezért alkut kötöttek a németekkel. Később a Berlin melletti csatában ezek közül a kalmükök közül néhány hadsegédként esett el. Legtöbbjük sem írni, sem olvasni nem tudott, és a gelugpák iskolájához tartoztak, amely aligha ad alapot „vad összeesküvésekre”. Lámájuk, Bembijev, néhány évvel látogatásunk előtt halt meg. Miközben nagy részük már kivándorolt Taiwanba és az USA-ba, a csoport maradéka München északi részén egy lakásban találkozgatott. Ott kaptak tanításokat egy rikoni gesétől is. Történetük semmiképp sem misztikusabb ennél.

Bécs várt minket. Megérkezésünkkor úgy éreztük, mintha a Balkánon lennénk. A követségen biztosítottak minket arról, hogy Kalu Rinpcsenak és kísérőjének nincs szüksége semmiféle külön papírra, az osztrák határon mégis egy halom pénzt követeltek tőlük. Az ilyesmi nyilván mindennapos esemény volt.

Salzburg – Mozart városa – közelében Kalu Rinpoce hosszasan nézte a Mondsee-t és a mögötte elterülő hegyeket. Ott tette az egyetlen politikai kijelentését, amit valaha is hallottunk tőle: „Ilyen volt az én kolostorom is Khamban, és az emberek boldogok voltak. Mit tettek a kínaiak!” Bécsben a szállás első osztályú volt. Ez idő tájt mindenki gyors megoldást várt az életére. Sajnos azonban hiányzott az egymás iránti bizalom, amely önmagában is képes állandó fejlődést biztosítani. Barátunk, Erich Skrleta az Octopus Kiadótól már korábban megjelentette az első könyvem, „A Gyémánt Út” címűt, és az újabb könyveinknél is számítottunk a segítségére. Mivel sok Pitzner-autót kellett a városból elszállítani, számos kapcsolat jött itt létre.

Délebbre, Grazban voltak a legrégebbi kapcsolataink egész Európában. Már 1971-ben, amikor Keletről visszatértünk, létrejött itt egy csoport. Az osztrákok általában kevésbé voltak rabjai annak a germán szereposztásnak, ahol a férfi leteszi az asszonyt a templomban, hogy azután nyugodtan elmehessen pénzt keresni. A férfiak is lehettek szellemileg nyitottak. A csoportokban ígéretes emberek különböző szerepekben próbálták ki az erejüket, miközben megszabadultak légváraiktól. De csak évekkel később gyűlt össze Tinával, Alexszel és Thuléval az összes erő ahhoz, hogy egy nagy ugrást tegyenek előre. Ők első bajorországi, görögországi és grazi látogatásomkor lettek a tanítványaim. Ma van egy fontos központunk Bécs történelmi szívében, amely a buddhizmust kifelé is képviseli, míg Graz, Linz, Klagenfurt és Salzburg inkább emberi kapcsolataik révén nőnek.

Egy kis várban Scheibbsben, amelyet a régebbi Linz környéki buddhista csoportok vettek meg, egy ősrégi vita újabb kiadása került felszínre. Az ott élő teraváda szerzetes egészen belebetegedett Kalu Rinpoce azon kijelentésébe, melyben Buddha tanításait egy alacsonyabb és két magasabb szintű járműre osztotta fel. Ez tulajdonképpen csak elméleti kérdés volt. Mivel a tibetiek rendelkeznek Buddha összes tanításával, ezért úgy osztják be azokat, amely a legtisztább áttekintést eredményezi. Más iskolákkal való találkozáskor mégis mindig fontos hangsúlyozni, hogy a tanítások minden szintje mély értelmű és magától Buddhától származik, aki a különböző lényekhez képességeiknek megfelelően más és más módon szólt.

A milánói csoport legalább annyira zavaros volt, mint a római, ahol a zavarok elsősorban nem az emberi kapcsolatok szintjén jelentkeztek. Boldogan keverték össze a különböző iskolák tanításait, miközben nem értették, miért válnak még zavarodottabbá. A legrosszabbak a „fordított rasszisták” voltak, akik azt hitték, az embernek sárga bőrűnek kell lennie ahhoz, hogy jól tudjon meditálni. Ha valaki kétségbe vonja saját képességeit, az teljesen félreértelmezett odaadásra vall. Franciaország előtt Kalu Rinpoce még meglátogatott egy Zürich melletti pszichológiai központot, ahol egy nő, Jung közeli tanítványa, új terápiát talált ki. A társaság előkelő támogatói belső világukat homokvárak építésével fejezték ki, amelyeket azután kiértékeltek. Majd összeestem a nevetéstől, miközben titokban falosz és agresszió szimbólumokat csempészttem be a még értékelés előtt álló homokvilágokba.

Plaige-ből jövet tettünk egy vargabetűt Dániába, ahol a Reichs Kórházban Láma Rincin Ladipa a karjaimban halt meg. Ő volt Szik-kim leghíresebb festője, akit Karmapa azért küldött Koppenhágába, hogy szép központunkat kifesse. Tudatátvitelének jele tökéletesen látszott a feje tetején, tudata átjutott a *Határtalan Fény Tisztaföldjére*. A központból senki sem gondolt arra, hogy a testet visszaküldjük Szik-kimbe, és tulajdonképpen a család is túlnőtt ezen a törzsi szokáson. Csak az ideutazott nővére, a ma meglehetősen kötekedő Decsen Cangmo apáca zavarta meg a jó érzést sokféle követelésével.

Párizsból visszajövet Kalu Rinpocsét Angliába vittük, ahol nem sok minden fejlődött. Különösen London volt kínos élmény, ahová annyi erőt fektetett be. A „Barátok Házában”, a kvékerek találkozóhelyén, elfelejtett minden illemszabályt. Bujkáló mosollyal az arcán az összegyűlt angoltanárok és más hallgatók százai előtt a tibeti buddhizmus négy vonalát a következőképpen hasonlította össze: „Tibetben az emberek a geluppákhoz mentek, ha erényt akartak kifejleszteni. Ha bölcsek



Láma Rincin Ladipa munka közben

akartak lenni, a szakjapákhoz. Ha meg akartak tanulni meditálni, a nyíngmapákhoz, és ha a gyors megvilágosodást keresték, akkor a kagyüpákhoz”. Egy pillanatra teljes csend lett, mialatt az emberek megpróbálták beilleszteni ezt a látásmódot a világszemléletükbe.

A Kham-házban még ugyanazok a rendszabályhegyek uralkodtak, mint régebben, ezért csak rövid ideig maradtunk. Sylvia, aki 1972-ben Bombaytól Koppenhágáig velünk utazott, időközben egy másik dél-angliai központban élt, amelyet egy gazdag támogató Láma Csimének ajándékozott. Ez egyike volt azoknak a „Marpa Házaknak”, amelyek ott is, aztán később Hamburgban is újra és újra föloszlottak.

Manchesterben ez alkalommal nem láttam zölden világító férfit, de



Kalu Rinpoche sármos mosolya

megfigyelhető volt az első igazi fejlődés, amely a tanítások tudatos megértésén alapult.

Ismét Szamje Lingben tartózkodtunk a legtovább. A kolostor Lockerbie mellett fekszik, ahol az arabok 1988-ban leszedtek egy Pan-Am repülőgépet az égről. A világ sok részéből voltak ott ismerőseink, akik a hatvanas évek laza stílusában, tanyákon vagy lakókocsikban laktak. Edinburgh-ban és Glasgow-ban ismét tanítottam és élveztük a tavaszt, a kis, kanyargós utcákat, amelyeket Volkswagen buszunk csúcsebessége is izgalmassá tudott tenni.

Szamje Lingben megtanultam valami fontosat a munkámhoz. Egy teliholdas napon, nyilvánvalóan Kalu Rinpoche néhány kijelentésétől befolyásolva, részt vettem egy általános hallgatási fogadalomban. Soha többé nem teszek ilyen fogadalmat, ha nem vesz részt minden jelenlévő a gyakorlatban. Aznap több ember is odajött hozzám, akinek tényleg segítségre volt

szüksége. Miközben a tanácsokat cetlikre írtam, nyomorultul éreztem magam. Önként korlátozni azt a képességet, hogy mások hasznára váljak – soha többé!

Röviddel Kalu Rinpoce elutazása után, 1975 májusának elején nekünk is el kellett hagynunk Angliát, mert két barátunk már úton volt Koppenhága felé. Mivel sokan szerették volna, korábbi tapasztalataink ellenére még egyszer szerencsét próbáltunk kolostorlakó tibeti lámákkal. Így Láma Tubten és Láma Lodi – Dardzselingben a Bhutia Basty Kolostor vezetői – feladata lett, hogy tanításokat adjanak Dániában.



*hatodik fejezet*

# Áttör a fény

**K**armapa következő európai útját már előre egyértelműen érezni lehetett. Olyan volt ez, mint amikor a nagy hullám előtt visszahúzódik a tenger. Ez alkalommal Karmapát, Dzsamgon Kongtrul Rinpocsét és mintegy húsz fős kíséretet egy használt busszal akartuk körbevenni azért, hogy elkerüljük az autók állandó cserélgetését. Hannah feladata volt a fordítás, a testvéremé, Björn és a skóciai Joché pedig a sofőrködés. Egy hónapunk volt arra, hogy előkészítsük az Oslo és Athén közötti csoportokat. Szerencsére a franciák és a britek egyedül is el tudták végezni a munkájukat.

A hónap legjelentősebb eseménye a Kurt Nüblinggel való találkozás volt. Amikor Stuttgartban, a „Német-Indiai Társaság”-ban befejeztem első előadásomat, az egyik hátsó sorban hirtelen nyugtalanság támadt. Egy fiatal férfi, szinte csak barna haj és szakáll, előreugrott az áldásra várakozók sora mellett. Valamit odakiáltott nekem ékes svábságával, amit akkor nemigen értettem. Teljesen meg volt igézve mind Karmapa Fekete Koronás képétől, mind pedig a tudat természetéről szóló tanításaimtól. Kértem,



Utazócsoportunk a busz előtt

hogy írjon le mindent, és én azonnal válaszolni fogok. A levél – irodalmi németességgel – a tanítások mély megértéséről tanúskodott, a válaszom pedig annyi volt, hogy készüljön föl a közös németországi munkára. Kurtnak fontos emberré kellett válnia. Miután évekig elkísért útjaimon és segített a legtöbb Frankfurtól délre eső központ beindításában, ő lett Schwarzenberg szíve. Nem hiszem, hogy bárkiben jobban megbíznék, mint benne.

Belgiumban az a busz várt minket, melyet Akong Tulku vett Hollandiában. Bár mi a német minőséget részesítettük előnyben, és ezt a buszt túl drágának is találtuk, de már nem volt mit tenni. Antwerpeni barátaink pirosra festették, a továbbutazás előtt pedig elmagyarázták Björnnek a busz minden apró trükkjét.

Karmapa ismét nálunk volt! 1976. június 20-án reggel Karmapa, Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és kíséretük leszállt Párizsban. Egyenesen Amerikából jöttek, és hat hónapig maradtak Európában. Karmapa már a repülőtéren bemutatott egy kenpót, egy tudós apátfélét,



Dzjamgon Kongtrul Rinpoce és a Fekete Korona

akit azért hozott magával, hogy ő közvetítse Buddha tanításainak elméleti oldalát. Cültrim Gyamcónak hívták. Karmapa a bemutatás-kor még azt is hozzáfűzte, hogy azért küldi Európába, mert ugyanolyan nagy az orra, mint a miénk.

Karmapa rögtön a látogatása elején megkérdezett (mint oly gyakran máskor is), hogy milyennek látom a világot. Az általános fejlődésről akart hallani, és meg akarta tudni a véleményemet a világpolitika aktuális állásáról. Idővel én lettem a politikai tanácsadója. Azt a sok órát, amit harminc éve a sivár Spiegel, a Herald Tribune, a Newsweek vagy a Time magazin olvasásával töltöttem és töltök ma is, most kamatoztathattam. A történelem hatalmi játszmainak széleskörű áttekintése



segített a tanítványainknak, Hannah-nak és nekem is abban, hogy a kilencvenes évek elején kivédjük a kommunista kínaiak egy hamis Karmapa-jelölt beiktatására irányuló kísérleteit. A gonosz emberek mindig egyformán viselkednek. Karmapa a maga részéről sok olyan dolgot bízott ránk, amit nem mondhatott el a tibetieknek, mert – az ő kifejezésével élve – azok mind sógorságban vannak egymással. Náluk is áttekinthetetlen klikkek állítják fel a szabályokat, mint mindenütt Keleten. A viszonylag szűk felsőrétégben egy ilyen kultúrkörben a nyílt beszéd aligha lehetséges.

A Párizsban töltött hat nap alatt Karmapa hatalmas termekben adott Korona szertartásokat, melyek élményvilágot újra meg újra aranyfénybe borították. Csak a Fekete Korona maradt meg ragyogó tisztán a térben, és Karmapa áldása napról napra erősebbnek tűnt.

A nyilvános rendezvények előtt, a franciákkal folytatott véget nem érő üléseken próbáltuk megmenteni az európai központok együttműködését. Karmapa erős kívánsága volt, hogy tartsuk együtt a Kagyü Vonalat, és saját, nagyon fontos közreműködésével újra és újra megghiúsította a „skót” Akong Tulku Európát célzó hatalmi törekvéseit.

Amikor a tibetiek Dordogne-ba utaztak, Hannah-nak és nekem rövid időre Dániába kellett mennünk. Az utazócsoporthal egy Kiel közeli tanyán találkoztunk újra, amelyet Karma Szöpa Lingnek, „A türelem helyének” hívtak, amire ott egyre inkább szüksége volt az embernek. Az ott lakók zsákutcába jutottak. Azok a merev elképzelések, melyektől mindig óvom a barátainkat, teljes virágzásukat élték. Mindannyian ájtatosan bámultak fölfelé ahelyett, hogy maguk alakították volna ki a jó rezgést.

Néhány lány, akik bizonyára átaludták a hatvanas évek fiataljainak lázadását, „templomosdit” játszott és azt tanácsolta másoknak, hogy az öröm elkerülésével váljanak szellemibbé. Az egészben az volt a legrosszabb, hogy amikor beindult egy ilyen szent cirkusz, az nekünk mindig érdekes és friss emberekbe került. Mindig halálosan elszomorodtam, amikor egy-egy helyre visszatérve azt hallottam, hogy önálló gondolkodású barátaink a fejüket csóválva hagyták el a csoportot.

Mivel gyakran kellett elúznöm a furcsa hangulatokat, ami nem mindig tetszett az emberek egójának, ezért különösen fontos volt az, hogy Kar-



Szavak nélkül



Karmapa áldást ad Oslóban

mapa gyakran nevezett lámának. Az éretlen emberek több bizalommal vannak az ilyen titulusok iránt, mint az iránt, ami az orruk előtt történik. Maga a tény, hogy a Rajnától keletre minden központot én alapítottam, nem volt elég némelyeknek ahhoz, hogy elismerjenek. Tulajdonképp mindig is lámának éreztem magam, de nem volt titok, hogy ez ellenkezett Kalu Rinpoce munkamódszerével. Őnyomban visszavette tanítványaitól a címet, amint kiderült, hogy azok nem egyedül töltötték az éjszakákat. Szerény véleményem szerint egy éjjel-nappali Bódhiszattvának legalább olyan jónak kell lennie, mint annak, aki csak napközben okoz örömet. Boldog voltam, hogy Karmapa ugyanígy gondolta. Ez egyébként egy megbízható módszer a latin és a germán-szláv befolyású övezetek megkülönböztetésére: az előbbiben a szerzetesi ruha és a cölibátus nagyra becsült dolgok, az utóbbiban inkább bizalmatlanságot keltenek.

Norvégiára és Svédországra mindössze öt napunk volt. Ezúttal nem kellett kijátszani a svéd vámosokat,

mert a madarak Karmapa bizalmasaival együtt Koppenhágában maradtak Cültrim Namgyalnál. Amikor Oslo környékén jártunk, Karmapa könnyedén ugrott az egyik szikláról a másikra, mindezt olyan magas vércukorszinttel, amivel már teát lehetett volna édesíteni. Az orvosok nem tudták megérteni, hogy miért nincs még kómában. Mindent egybevetve

csodálatos volt megélni azt, miképp „szent” Karmapa, a szó legszorosabb értelmében. Ő minden állapotban „ép és egészséges” volt.

Amikor éjszaka túl voltunk a munkán, és Karmapa nem tanított meg újabb madarakat meditálni, gyakran rám kacsintott, és meglökött a vállával: „Indulás, menjünk autózni!” Aztán ha a kocsni kerekei nem csikorogtak a kis utcákban, és nem mentünk legalább a megengedett sebesség kétszeresével, akkor nem volt teljesen elégedett. Karmapa volt az élő bizonyíték arra, hogy az ürességnek és a dolgok kölcsönös feltételekhez kötöttségének felismerése abszolút félelemnélküliséget eredményez. Jó volt, hogy megmutatta ezt, máskülönben soha sem tudta volna megérinteni azt a sok erőteljes és odaadó embert, akik ma – többen mint valaha – szerte a világon az ő erőkörebe gyűlnek.



Karmapa Rodbyben

Korona-szertartásokat és beavatásokat élvezhettünk, vendéglátóink pedig a stockholmi Néprajzi Múzeumban bemutatták Sven Hedin titkos kincseit. Az ottani „fehér éjszakák” elkápráztatóan szépek és sok régi barátunk jött össze.

A Tolsztoj-család kastélyában egy újabb sokk várt Akong Tulkura. Az asztalnál ülve hirtelen segélykérő mozdulatokat tett, miközben láthatatlan kezek belenyomták a kanapéba. A fej nélküli hölgy bizonyára régimódi, hűséges típus volt.

Amíg előkészítettük terveinket, Dánia teljes három hetet kapott Karmapa idejéből. Persze ilyen a világ! Ez elég volt arra, hogy országunk sokszínűségéről ismét olyan élő benyomások keletkezzenek, amelyekről még ma is beszélnek a lámák Szikkimben.

Rødbyben az elvonulási központról azt mondta Karmapa, hogy ott ezer Buddha fog megjelenni. Tetszett neki ez a sík, tengertől visszafoglalt földdarab, amit egy Korona szertartással és egy Milarepa-beavatással áldott meg. 1993 óta a hely egy új csoporttal igazán fellendülőben van.



Karmapa megáld e párt



A mester és műve

Koppenhága lett ismét egész Észak-Európa találkozóhelye. A rendezvényekre nagy termekben került sor a város szép, keleti részében, a svéd partokkal szemben. Karmapa Koronaszertartásokat tartott, tanításokat és beavatásokat adott, mialatt Dzsamgon Kongtrul Rinpoce a Gondolat Tréninget tanította. A jó humorú tanító Kenpo Cültrim Gyamco – aki hasonlított a nagybátyámra – Gampopa „A megszabadulás ékköve” című könyvét magyarázta. Mindenki el volt ragadtatva az elhunyt Láma Rincing Ladipa majdnem befejezett munkájától, amely a koppenhágai központ falait díszítette. Színeiben gazdag közép-tibeti stílusa páratlan, Nyugaton nem találni hozzá hasonlót.

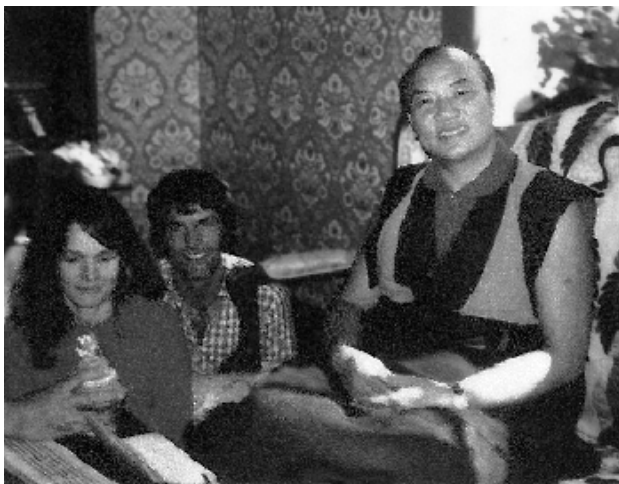
Sok barátunk elhozta az ismerőseit, így egyre több lény került Karmapa áldásának erőmezejébe. A jó időnek köszönhetően, az emberek összeismerkedtek a központ udvarán. Karmapa azzal mutatta meg minden nap, hogy ki felel az Oslo és Athén közötti munkáért, hogy mindenkit Hannah-hoz és hozzám küldött. A jövő folyamatosan rajzolódott ki. El voltunk kábulva azoknak a lehetőségeknek a sokaságától, amelyek Karmapa erőkörében szüntelenül bontakoztak ki.

A koppenhágai volt az első ilyen magas szintű tanítókkal megtartott kurzus, és itt beérett néhány különleges karma is. Elvesztettünk néhány barátot, főleg a hirtelen feltörő büszkeség miatt, s ez volt Axellel, a Fyn-szigeti gyógyítóval való együttműködésünk végének a kezdete.

Ő volt akkoriban az egyetlen támogatónk és egyben a legproblémásabb „gyerekünk” is. Az utolsó látogatásakor Kalu Rinpoce megengedte

azt, hogy közös képet csináljanak róluk. Nem sokkal ez után két dán bulvárlap miatt égett a centrum telefonvonala. Úgy hozták le a Rinpocsét és Axelt, hogy egy kanapén ülnek kéz a kézben. A szöveg ennél is rosszabb volt. Úgy szólt, hogy Kalu Rinpocse eljött Tibetből megköszönni Axelnek, hogy távgyógyítással meggyógyította Tenga Rinpocsét. Később Kalu Rinpocse képe megjelent a „szent víz” címkéjén, amit Axel árult. Fél liter került tíz márkába, és a hatóságok nem tudták betiltani, mert teljesen egyszerű vezetékes csapvíz volt. Axel most Karmapával is közeli és „termékeny” kapcsolatot kívánt kialakítani.

Axel adott nekem 5000 koronát készpénzben, amire épp nagy szükségünk volt a Rødby központban. Ellenszolgáltatásként azt akarta, hogy azok között ülhessen, akik a Korona szertartást meg-



Együtt a koppenhágai központban

rendezték. Ezek az emberek tisztelethelyeket kaptak egészen Karmapa közelében. Csak ő tudta megadni ezt a meditációt, mely időtlen áldást ad. A Fekete Korona formája közvetlen kapcsolatot teremt az emberek tudatalattijával. Karmapa ezzel számtalan jövőbeli szenvedést képes eltávolítani. A legfontosabb mégis az, hogy így elülteti a Mahamudra magjait, tudatunk határtalan, tiszta terének felismerését. A Buddhaság nem jelent mást, mint ezt.

Ez alkalommal is kétezer látogató jött el a szertartásra. Az előkészületek alatt két fényképész járt körbe, hogy Karmapát és Axelt minden irányból lefényképezhesse. Az „Extrablatt”-tól jöttek, a dán bulvárlapok egyikétől, és szemmel láthatólag egy jó reklámfotót akartak összehozni. A teremben az emberek először csodálkoztak, majd mérgelődtek, de Karmapa sugárzó mosolyával és egy kézmozdulatával mindenkit megnyugtatt.

Tehát a dolog rendben volt. Másnap reggel felhívott a „gyógyító”, és ezt mondta: „Karmapa megréfvált. Mindkét film fekete lett.

A fényképészek azt mondták, ilyen még soha sem fordult elő velük”. Nem lepődtünk meg. Már akkor is ott függött a koppenhágai központ pincéjében lévő szobánkban egy Karmapa által dedikált kép, amit Kim hozott nekünk. Ez *Fekete Kabát* erőkörenek pontos mását ábrázolta, egyesülésben társnőjével, Sugárzó Istennővel. Ezt a fényképet egy kanadai asszony készítette



Karmapa tudata

Karmapáról 1972 tavaszán Delhiben, egy dísz-telen, fehér falú, új épületben. Amint elkezdett kialakulni a polaroid kép, a nőnek elállt a lélegzete. Karmapa csak ennyit mondott: „Nagyszerű, a többiek a testemet fotózzák, te pedig a tudatomat”.

Más események azt mutatták meg, miként vonzhatja egy megvi-lágosodott erőkör a zavarodott energiákat is, és azt, hogy a védelmezők végül mindent elrendeznek. Egy napon a barátaink, akik az ebédnél segítettek, kissé csodálkozva jöttek ki a teremből. Azt akarták tudni, ki az az alak, aki a lámák között cipővel ül az asztal tetején. Egy magas fiatalembert rángattam le az asztalról, és megkérdeztem tőle, mit csinál itt. Nem egészen emberi hangon

ezt kiabálta angolul: „Seth vagyok és egy másik dimenzióból jövök”. „Akkor ugyanoda mész most vissza” – mondtam, miközben kicipeltem a házból. Amikor a lépcsőn álltunk, még azt a luxust is megengedte magának, hogy megfenyegessen a karatetudásával, mire én a biciklijével együtt nagy ívben hajítottam ki. Nem vagyok babonás, de éreztem, hogy ez az úr egészen rossz energiákat hordoz. Ami pedig a másik dimenziót illeti, az egyáltalán nem tűnt hazugságnak.

Koppenhágai tartózkodásának a vége felé Karmapa meglátogatta az édesanyámat, és Hannah édesapja is eljött. Teljes szívükből meg akarták köszönni Karmapának azt, hogy házastársaikat átkísérte a halál folyamatán. Apám egy évvel azelőtt méltóságtelesen halt meg.

Az ő személyében egy bátor és nagyon szeretetteljes ember hagyott itt minket. Annyi, mások javára megélt év után azonnal a Tiszta-földre ment.

Szeptember elején Karmapával és egy csiripelő madarakkal teli busszal a Fyn-szigetre utaztunk. Axel mindannyiunkat meghívott a szép házába. Közte és Akong Tulku között azonban nem volt jó a viszony, és Axel farkaséhes juhászcutyája sem bírta a sok embert. Amikor Akong Tulku kijelentette, hogy Axel ágya túl rövid Karmapának, Axel mindannyiunkat megkért arra, hogy távozzunk. Mind a mai napig csak a mongoloknak, Maónak és a mi támogatóknak, Axelnek sikerült elúznia egy Karmapát. Szerencsére néhányan a csoportból nem sokkal a látogatásunk előtt vettek egy nagy házat, így senkinek sem kellett szállodába mennie. Nekünk ennek ellenére nem tetszett Akong Tulku viselkedése. Az ő skót stílusa miatt éppen az egyetlen nagyvonalú támogatónkat veszítettük el.

Hollandiába menet Hannah a buszon az erős huzat miatt megbetegedett. Az első rendezvényen, egy Karma Paksi-beavatáson, alig tudott lábra állni a fájdalomtól. Karmapa magához szorította őt, egyszer erősen a háta mögé fűjt, azután a beavatás alatt a Mahamudra-tanításokat a lehető legpontosabban fordította le vele. Ennél jobb segítséget senkitől sem kaphatott volna, és Hannah a mai napig ezt tartja élete egyik legnagyobb tisztulásának.

Egy kirándulás alkalmával egy szakállas láma megmutatta az igazi elfogulatlanságot. Akkoriban a szertartások alatt ő tartotta Karmapa Fekete Koronáját, ma ő tartja Gyalcab Rinpoce Vörös Koronáját. Egyszer csak – biztos, hogy életében először – a kezébe került egy pornóújság, kemény, közeli felvételekkel. A láma az oldalakat végig ugyanazzal a sebességgel lapozgatta. Néhány ember kedveli ezeket a magazinokat, míg mások inkább maguk játsszák a főszerepeket. De egyet s mást mindenki pontosabban megnézett volna, vagy talán vissza is lapozott volna. A láma számára szemmel láthatóan minden olyan tiszta volt, mint a tankákon látható egyesülésben lévő Buddha-aspektusok. Nem mutatott se vonzódást, se zavart.

Karmapa Korona-szertartásokat tartott, és egy Hollandiában töltött hét után Wittenen át Königssteinbe utaztunk. A Frankfurti Kör egy nagy

találkozót készített elő. A körülbelül ezer látogató között sok híresség és egy nagy lap rosszkedvű újságírója is ott volt. Neki nem tetszett a kenpo tanáros stílusa, aki a Korona szertartás értelmét magyarázta, ezért a cikkében eléggé lehúzta őt. Kár volt ugyan, hogy az eseményt így lehúzta, de egyben szórakoztató is volt. Amit felemelőnek élünk meg, azt nevetségessé is tehetjük, s ez itt jól sikerült. Karmapa is



Karmapa beavatást ad, balra Láma Cültrim Namgyal

nevetett, amikor megkapta a cikk fordítását. Fritz és Lisa königsteini házukban adtak szállást a társaságnak, és mivel Fritz sokat gyakorolta a zent, adtam neki egy különleges Karmapa-meditációt. Frankfurtot mindenki kontúrok és tiszta rezgések nélkülinek találta, így nem volt olyan alap, amire építeni lehetett volna. Egészen más volt, mint a porosz, a sváb vagy a bajor részekben. Tanításokat adtunk, és a tibeti menekültek

javára kapcsolatokat kötöttünk. Ezután Karmapa és Dzsamgon Kongtrul Rinpocse Berlinbe repült.

A lámákat, akikre a Korona szertartásoknál volt szükség, Kurt és én az akkori keleti zónán keresztül vittük át. Hannah azért maradt, hogy „felügyeljen” a csoport többi részére. A szerzetesek megrémültek a fal és a „halálzóna” láttán, és megkönnyebbülve lélegeztek fel, amikor megérkeztünk Nyugat-Berlinbe, ahol még a levegőnek is más illata volt.

A részekre osztott városban Karmapa hippi-guruvá változott át. A Korona szertartást az a barátom készítette elő, akit egyszer stopposként vettem fel. A rendezvényre Kreuzberg török negyedében került sor. Mindenütt virágokat és hosszú hajakat lehetett látni. Karmapa teljesen nyitott volt a jelenlevők felé, elfogadta dicséretüket, és sugárzóan adott menedéket néhány száz embernek. Azután nyilvánosan, nagy nyomatékkal követelte meg, hogy központjainkban sem a drog, sem a poli-



tika nem lehet jelen. Éppen erre volt Berlinnek a legnagyobb szüksége.

Hannah a csoportot Frankfurtból Bécsbe vitte, és ez az út egy újabb, igazi tisztulást hozott a számára. Egy szörnyen gyenge Ford Transitot kapott, Karmapa pedig állandóan arra kérte, hogy hajtson gyorsabban és folyamatosan előzzön, amit nemigen bírt a motor „fűnyíró változata”.

Amikor Kurtal az esti tanítás után megérkeztünk Bécsbe, azonnal csöngött a telefon. Hamburgból Walli rukkolt elő újdonságokkal. Elmesélte, hogy Kalu Rinpoce gazdag vendéglátója egy találkozóra hívott minden észak-németet. Egy levél volt a birtokában, amelyben a Rinpoce arra kéri, hogy rendezzen be a házában egy Rime központot. Már korábban óvtam a Rinpocest ettől a fajta fejlődéstől, de csak akkor lettem biztos a dolgomban, amikor a vendéglátó és a felesége nem jelentek meg Karmapa látogatásakor – ez egyértelműen a rossz lelkiismeret jele. Karmapa tudatosan ugyanazt a nevet adta Hamburgnak, mint Koppenhágának azért, hogy ezzel is erősítse az együttműködést, és hangsúlyozza felelősségemet. Tehát azonnal Karmapához rohantam, és megkérdeztem, akarja-e, hogy a tanítványait lépre csalják, gyengítsék kapcsolatukat a vonallal csak azért, hogy egy szép, új házban meditálhassanak. „Nem – mondta Karmapa –, akadályozd meg!”

Az autópálya szabad volt, és másnap reggel épp a megfelelő pillanatban érkeztem meg. Barátaink, akiknek akkor még nem volt betekintésük a tibeti politika rejtelmeibe, a legjobb ökümenikus buzgalommal épp azon voltak, hogy igent mondjanak. „Karmapa tanítványai nem vesznek részt” – mondtam. Egy hideg fuvallat söpört végig a termen. Kalu Rinpoce vendéglátói felháborodtak, erre így folytattam: „A Nagy Úton mindent össze lehet keverni, a Gyémánt Úton viszont nem. Nektek, gelugpáknak ez nem sokat jelent, de nekünk, kagyüpáknak, tisztán



Karmapa a berlini áldáskor

kell tartanunk az átadásunkat. Karmapa tanítványai átjönnek velem a másik terembe”. Miután szépen megemésztették, hogy ők nem szektások, megjelentek, egyik a másik után. Jöttek, mert én a tanítójuk voltam, de eltartott még egy darabig, amíg felfogták, mit is jelent valójában az akkoriban olyannyira kedvelt „Rime” vagy „határtalan” kifejezés. Azt jelenti, hogy az ember a saját gyakorlatánál marad, miközben örül más iskolák gazdagságának.

Schiebbsben Kalu Rinpocse látogatása óta semmit sem javult a légkör. Valamennyire mindig is felelősnek éreztem magam ezért a helyért, amit néhány évvel azelőtt egy kurzussal én indítottam el. Mivel ez egy régi buddhisták által vezetett központ volt, jól kellett haladniuk a dolgoknak. Csupán némi vidám erőre volt szükség, és természetesen Karmapa nagyon gyorsan mindent egy megszabadult



Karmapával Schiebbsben

sintre emelt. Egy sugárzó őszi napon a szabad ég alatt adott egy *Megszabadító-beavatást*, valamint egy Korona szer-tartást is tartott, és ezzel kisöpörte a zavarokat.

Karmapát, Dzsamgon Kongtrul Rin-pocsét és néhány szerzetest a Pitzner cég egy nagy Ford Granadájával vittem másnap reggel Münchenbe. Ezúttal nem volt időnk buszozni, mert von Dürckheim gróf (egy ismert zentanító) már több, a szellemiség iránt érdeklődő emberrel egy hatalmas házban, Pasing-

ban várt ránk. Ahelyett, hogy a néhány „kiválasztottal” ettem volna, bevezettem a „köznépet” a 16. Karmapa meditációba. Akkoriban több kapcsolat is létrejött ezen a területen, jó és rossz egyaránt. Azt nem tudom megmondani, hogy előző életemben megszöktettem-e az asszonyaikat és elkötöttem-e a lovaikat, mindenestre néhány féltékeny starnbergi és müncheni pletyakonyhája az elkövetkező évekre némi extra fűszerezést hozott az életembe. Különös módon mindig azok haragudtak meg rám leginkább, akiknek

akkor segítettem, amikor egészen lent voltak. Ha tudták volna, hogy jógi tudatom milyen tökéletesen és hiánytalanul kiszűri a kínos emlékeket, nem kellett volna később az ellenségüké tenniük.

Következő úticélunk újra a tibeti emigránsok által lakott Rikon volt. Stabil városi centrumainknak, amelyek ma annyi jót hoznak, akkor még ki kellett alakulniuk. A Baader-Meinhoff csoport épp akkor gyilkolt meg egy köztisztviselőben álló személyiséget – Ponto urat –, ezért lezárták a határokat. Így az egyik határátkelőtől a másikig utaztunk nyugat felé. Közben Karmapa gondoskodott arról, hogy ne unatkozzunk. Mialatt teljes sebességgel egy kivilágítatlan útelágazás felé hajtottam, két kis kupac barna port szórt a kézfejére, és odatartotta, hogy szippantsam föl. Két jéghideg kéz teljesen váratlanul megmarkolta az agyamat. Csikorgó kerekkel hajtottam be a rossz irányba, és amikor megálltam, hogy megvizsgáljam, mennyi maradt a fejből, Karmapa rázkódott a nevetéstől. Ez az az indiai tubák volt, amit Kalu Rinpoce is használt, és ezt bizony dinamitból és őrölt bokszkesztyűkből készítették.

Elcsodálkoztam azon, ahogy a bajor és a sváb parasztok Karmapával viselkedtek. Ha megálltunk, hogy megkérdezzük, merre kell továbbmenni, egyszerűen megérezték Karmapa erejét. Sokan otthagyták a sörüket és a cigarettájukat, és odajöttek, hogy megkapják az áldását. Bizalmuk őszinte és közvetlen volt. Bár egy testes, sárgabőrű, bordó ruhás férfi látványa biztos valami új dolog volt a számukra, Karmapa melegsége felolvasztott minden elválasztást. Akkor is, mint olyan gyakran, elmondta, mennyire a szívén viseli Közép-Európa sorsát. Kora reggel, a negyedszeri vagy ötödszöri próbálkozás után végül átjutottunk az egyik határátkelőn. Gyorsan áthajtottunk az alvó svájci falvakon, és megérkeztünk Rikonba, ahol a tibetiek vörös szemekkel üldögéltek – egész éjjel vártak.

Svájcban ekkor Karmapa sajnos csak a tibetiekkel tudott foglalkozni. Két napot maradt náluk, ezúttal anélkül, hogy vihart kavart volna. Jött néhány gazdag szponzor is, akiket jobban vonzott a tibeti buddhizmus idegenszerűsége, mint hasznossága. Többre tartották a holtat az élőnél. A buddhizmusban csak egy ázsiai, megvilágosodott üdvözítő tant láttak, holott Keleten, hosszabb távon alig van esélye a túlélésre. Ugyanakkor

becsukták a szívüket és a pénztárcájukat azon barátaink előtt, akik erejüket és fiatalságukat adták, hogy e tanítás legjavát elhozzák azokba az országokba, melyekben szükség van rá és ahol fejlődhet. Nekik még a legidealistább és legjobban képzett nyugatiak sem voltak elég „kulturáltak”. Annak megértése, hogy a megvilágosodást eredményező látásmód csak akkor maradhat fenn, ha az a hétköznapi életben is gyökeret ver, gyakran csak a humán beállítottságú középosztálynál jelentkezett, akik viszont csekély tőkével rendelkeznek.

Karmapa egész biztosan nem volt sznob. Például, ha olyan emberek hívták meg, akik csak azt akarták, hogy egy híres ember tegyen látogatást náluk, vagy hogy megmutathassák, mennyire gazdagok, akkor ehhez hasonló dolgokat mondott: „Ezekben az emberekből egyáltalán nincs semmi odaadás, ráadásul még az ízlésük is csapnivaló. Csak azért hívnak meg, hogy elmondhassák a barátainknak, hogy náluk jártam”. Ilyenkor aztán a szegény tolmácsnak meg kellett próbálnia pókerarccal finomítani: „Gyalva Karmapa meg van hatva mély érdeklődésektől a Dharma iránt, ami mindennél fontosabb. Nagyon szépnek találja az otthonotokat, és imáiba foglal majd benneteket”. Ez utóbbit természetesen mindig meg is tette, sőt még a vele való legfelszínesebb érintkezés is csodákat művelt. Ezekből minden napra több is jutott, és így az ember megértette, hogy a tibetiek miért is hívták őt Kívánságteljesítő Drágakőnek.

Los Angelesben egyszer egy nagyobb összegre kiállított csekk úszott el az orrunk előtt. Valami kacat feltalálója azzal akarta demonstrálni a műveltségét, hogy meghívta a lámákat egy japán teaszertartásra. Miután fél órán keresztül kis csészéket mosogatott, és ide-oda öntögette bennük a vizet anélkül, hogy bármiféle tea elkészült volna, a lámák sorra dőltek a nevetéstől. Még Karmapának is a fejére kellett húznia a sálját. Vendéglátónk arca szemlátomást megnyúlt, és a csekket sem írta alá. De mit tehettünk volna? Nem mindenki ért a teakészítés magas szintű művészetéhez.

Genfből, ami Svájc utolsó állomása volt, utunk ismét Franciaországba vezetett, ahonnan Akong Tulku ezúttal hiányzott. Franciaországban is megpróbált Európa hatalmi középpontjává válni, ezért a franciák annyira megharagudtak rá, hogy megtiltották, hogy odalátogasson. Így

Karmapa Akong Tulikut a szerzeteseivel együtt székhelyére, Dordogne-ba küldte. Karmapa, Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és néhány kísérő, három héten át utaztak Hannah-val és velem ősrégi Volkswagen buszunkon a dél-franciaországi centrumokon keresztül.

Minden látogatáskor egyre nyilvánvalóbb lett, hogy a franciák Kalu Rinpoce szonadai kolostora felé orientálódtak, és nem Rumtek felé. Egyre kispolgárabbak, csoportjaik pedig egyre egyházszerűbbek lettek. Én még a szakadás lehetőségét sem akartam figyelembe venni, de különös volt megfigyelni sok francia Karmapa iránti látszatnyitottságát. Valahogy elvárták, hogy Karmapa egyszerű és tiszta szavai még részletesebben legyenek kifejtve. A központoknak azonban nem voltak pénzgondjaik. A latin kultúrában kialakult férfiszerep megengedi a szellemi érdeklődést, ezért voltak gazdag támogatóik. Ami hiányzott belőlük, az mindenekelőtt a „flash” és az a korlátlan lehetőség, amit akkor tapasztal meg az ember, ha közvetlenül belép Karmapa erőterébe.

Ami a furcsa embereket illeti, a Riviéra majdnem megütötte Kalifornia szintjét. Először egy erdei tisztásra mentünk el, ahol egy belga láma, aki saját magának adományozta ezt a címet, teljesen gyámsága alá hajtotta a tanítványait. Nizza után a Mandar-Om nevű, kopaszokból álló csoport meghívásának tettünk eleget. Minden mondat előtt és után énekeltek egy „OM”-ot, és egy egész hegyoldalt borítottak be életnagyságú, kartonpapírból készült állatokkal. Vezetőjük később Cannes-ban áldást kapott Karmapától, én pedig megadtam neki a 16. Karmapa meditációt, amit remélhetőleg nem írt át.



Dzsigmelával



Hannah Dordogne-ban tolmácsol

Volt egy másik csoport is, akik nem voltak ennyire feltűnőek, viszont annál gőgösebbek – a közismert Bhagwan Shree Radzsnis tanítványai. Bhagwan éppen akkor adott ki egy könyvet, benne néhány szerény és számunkra vadonatúj állítással, mint például, hogy Karmapa őt minden idők legnagyobb Bódhiszattvájának nevezte. Ő, Bhagwan, lenne az a férfi, aki Nyugatra hozza a buddhista tantrát. Karmapa, aki nem is ismerte őt, a lehető legdiplomatikusabban viselkedett vele. De Bhagwan tanítványai mégsem elégedtek meg Karmapa válaszaival. Újra csak a fejemet csóváltam, látva sok ember szellemi téren mutatott határtalan együgyűségét. Meggrázó volt tapasztalni, milyen szíves örömet adták fel egyszerre kritikai érzéküket és józan eszüket.

Nizzában Karmapa és Dzsamgon Kongtrul Rinpoce egy szép szállodában lakott a parton. Hannah és én kicseréltük tapasztalatainkat a Kalu Rinpoce látogatása óta Franciaországban maradt lámákkal. St. Tropezben a Rolls Royce-os guru, Rajnis egy másik nagyon gazdag követője várt ránk. A tibetieknek akart ajándékozni néhány luxusban eltöltött napot. Felmerült bennünk a kérdés, hogy mitől gazdagodott meg így, és rögtön meg is kaptuk rá a választ. Az ebédet, amire meghívott minket, saját magunknak kellett kifizetnünk. Innentől kezdve ennivalónkat újra a szupermarketekben vettük. Több ehhez hasonló előkelő meghívást nem engedhettünk meg magunknak. Karmapa már az első jachtutazáson úgy döntött, hogy ő máshol hasznosabb lehetne, ezért idő előtt befejezte látogatását.

A Karmapa közelében eltöltött három hét után megérkeztünk franciaországi székhelyére, ahol ritka beavatásokat készítettek elő.

Dordogne elragadó. Görcsös tölgyfák, vörösesebarna mészhegyek és csodálatosan kanyargós utcák jellemzik ezt az őszi tájat – élmény annak, aki tud vezetni. Mr. Benson ott egy nagy ajándékot ígért vonalunknak, de amikor végre mindenki összegyűlt, pont ő nem volt sehol. A Legnagyobb Öröm-beavatás és a hely megáldása előtt azonban mégis rendezni kellett az ingatlan hivatalos átadását, és ehhez nagy szükségünk lett volna Mr. Bensonra. Az összes információnk róla egy New York-i barátjának a telefonszáma volt. A ritka járatok ellenére Jytte átrepült Amerikába, és Hawaiiion meg is találta őt. „Most avatjuk fel a helyet – mondta neki,

és magad döntheted el, hogy ott akarsz-e lenni vagy sem”. Ez hatott, és a későbbi beszédeimben nem feledkeztem meg arról, hogy egy olyan férfi nagylelkűségét dicsérjem, akinek tizenegy gyereke van, mégis valami értékeset ajándékozott a tanításoknak. Már akkor is a tiszta fejú dánok és németek voltak többségben, ami jó jele annak, hogy a helynek hosszan tartó hatása lesz. Karmapa kívánsága pontosan ez volt, és szép, hogy az észak-európaiak azzal, hogy szerettek utazni, megszerezték neki ezt az örömet.

Én magam megtanultam, hogy mennyire személytelen is lehet a fájdalom. Pavo Rinpocse, egy nagyon fontos vonaltartó, eltörte egy csigolyáját, és ezért nem tudott saját erejéből felülni a trónjára. Amikor az akkori kilencven kilójával felemeltem őt, egy pillanatra elért hozzám a fájdalma. Egy fehér villanást éreztem a hátamban. Egyszerűen átengedtem az érzést, és finoman a párnájára ültettem a Rinpocsét. A fájdalom azonnal elmúlt. Amikor később megkérdeztem, miért volt olyan nyugtalan, azt mondta: „Féltem, hogy a lábam magasabban van, mint Karmapa”. Sok betanult minta nyilvánvalóan a legmagasabb szinteken is megmaradt.

Koppenhágában Karmapa néhány kijelentése ismét egy interjú témája lett. Az egyik legjobb napilapunk csinos, majdnem két méter magas újságírónője órákat várt rá. Csak egyetlen dolgot akart megtudni tőle: mi olyan különleges a mai ember tudatában. „Erre valójában nem kellene válaszolnom – mondta Karmapa – mert ez csak még több elképzelést eredményezne. De mivel megkérdeztél, ezért mégis mondok erről egy-két szót. A modern emberek zavarodottak. Mivel állandóan több és több elképzelésük van, egyre kevesebb kapcsolódási pontjuk marad saját időtlen természetükhöz.” Ez újabb magyarázatokkal bővült Lascaux-ban, néhány kilométerre a centrumtól. Björn és én a szüleinkkel már megnéztük az ottani kőkori barlangfestményeket. Röviddel a barlangok bezárása előtt újra ellátogattunk oda Karmapával. Miközben körbesétáltunk a barlangban, többször is utaltam rá, hogy a festmények vadászmágia képek. Azért festették ezeket, hogy az állatokon könnyebben tudjanak uralkodni, és könnyebben el tudják ejteni ezeket. Aztán visszatértem Karmapa koppenhágai kijelentésére, amelyben még mindig nem

tudtam beletörődni. Még akkor is ha különben mindenben egyet értettem vele, ezen a ponton erősen megütköztem. Ez semmiképp sem egyezett saját tapasztalataimmal. Az embereket és a tudatukat én nap mint nap egyre izgalmasabbnak és tisztábbnak tapasztalom, és elsősorban tanítványaim gyors fejlődését csodálom. „De legalább jobbak vagyunk, mint az akkori emberek?” – próbálkoztam még egyszer. „Nem” –, válaszolta Karmapa, és nem úgy nézett ki, mintha még bármit is hozzá akarna fűzni.

Elutazása előtt Karmapa azt tanácsolta az ott tartozkodó dél-afrikaiaknak, hogy hívjanak meg. Természetesen igent mondtam, és örültem, hogy egy újabb földrészen is felépíthetünk valamit.

Ezután nagy találkozót terveztünk egy Párizs környéki kastélyban. Karmapa azt akarta, hogy minden francia kagyü csoport dolgozzon együtt. Ez jó alkalom lett volna a későbbi szétforgácsolódás okainak kiküszöbölésére. Sajnos, csak a „már megmentettek” jöttek el. Azok, akik épp megpróbáltak fontos pozíciókat biztosítani maguknak Kalu Rinpoce munkájában, megérezték a vihar közeledtét és távol maradtak. Tehát nem sok egyesítenivalónk maradt. Szerencsére, néhány befolyásos barátunk megígérte, hogy súrlódások esetén közvetíteni fognak a csoportok között.

Antwerpenben csodás történeteket hallottunk. Éppen az történt, amit Karmapa Franciaországban el akart kerülni. Belgiumban skót és francia érdekek ütköztek egymással. Néhány korábbi barátunk nem volt megelégedve azzal a lámával, akit Kalu Rinpoce hagyott hátra náluk. Így hát fogták az adományládát, és Brüsszelbe vitték. A pénzt egy impozáns épületbe fektették, ami később Akong Tulku egyik központja lett volna. A botrány annyira elhúzódott, és olyan szövevényes lett, hogy még a mai napig is csak dagad. Ilyet az ember csak hadiállapotban tud elképzelni. Sokszor még azok az emberek is, akik már régóta idealisták, képtelennek tűnnek arra, hogy személyes szintet meghaladó módon és nagyobb összefüggésekben gondolkozzanak. Karmapa egy kaján mosollyal az arcán az új központnak a korábban használt nevét adta, és jókívánságokat tett, majd továbbutaztunk.

Az angliai utunk hideg és esős volt. Közben Karmapa Münchenbe küldött, hogy egy német Karma Kagyü Egyesületet hozzunk létre. A müncheni alapítóülésem én elnököltem. Karmapának azt a kifejezett



kívánságát követtük, hogy mindenhol én képviseljem őt a központjainkban. Ezért követelmény ma az, hogy egy vezetőség elnökének vagy alelnökének engem választanak, s ez azóta már az egész világon meg is történt. Öröm volt visszatérni az időközben Akong Tulku és Láma Csime között felosztott szigetre, és elmondani Karmapának, hogy legalább Németországban teljes az egyetértés.

A tiszteletreméltó Buddhist Society óriási termeiben rendezett londoni találkozó mély benyomást tett ránk. Sok buddhista hagyomány képviseltette magát, mi pedig egyaránt élveztük a tanítások gazdagságát és Karmapa rugalmasságát. Karmapa tanítása előtt Christmas Humphreys, a Buddhist Society elnöke és számos könyv szerzője, a világban uralkodó bajokról és a szenvedésről tartott előadást. Ezt a gondolatot folytatta Karmapa, és beszélt minden dolog alapvető tisztaság- és Buddha-természetéről, a szamszára és nirvána egységéről, és elmagyarázta a hallgatóságnak, hogy ez a tökéletesség itt és most megvalósul, miheyst eltávolítjuk tudatunk fátylait. Ez semmiképp sem állt ellentétben az előtte szóló szavaival, inkább egy jól sikerült kiegészítése volt annak. Az ezt követő ebédnél mindenki vidáman társalgott.

Ezután buszunk az időközben megszűnt Marpa House mellett haladt tovább Szamje Ling felé, ahol Karmapa a karácsonyt töltötte. Ahogy megérkezett, azonnal megkért pár embert a kolostorból, hogy kocsival menjenek át az egyik közelben fekvő tanyára. Egy padlásablakot kellett kinyitniuk, mert három nagy madár rekedt bent. Bár még sosem látta Karmapa ezt az elhagyott tanyát, mégis pontos leírást tudott adni róla. Egy baglyot és két varjút szabadítottak ki, melyek különben biztosan éhen haltak volna. Mivel Karmapa ehhez hasonlót már jó néhányszor csinált Franciaországban is, ezért már senki sem csodálkozott.

Röviddel karácsony előtt Karmapa néhány angol fontot nyomot a kezünkbe. Ezt mondta: „Utazzatok Írországba, és indítsátok be ott a tanításokat!” Vonattal és komppal jutottunk el Dublinba. Az ország egyszerre tűnt ismerősnek és idegennek. Volt, amikor fejedelmi módon egy nemesi kúriában laktunk, máskor a város szegénynegyedében. A főleg szállodákban megrendezett előadások hatására egy stabil csoport alakult ki, melynek tagjai még egy-két évig utána is találkoztak. Bár

a lengyelekhez és a spanyolokhoz hasonlóan az ír is katolikus nép, az ugrás a lakosság általános tudatszintjéről a buddhizmus irányába nagy volt. Azok, akik meditálni akartak, biztosak voltak a dolgukban. Mivel sokan „egyházasdít” akartak játszani, és mindig sokba került az, amikor engem meghívtak, ezért pár év múlva azt tanácsoltam nekik, hogy csatlakozzanak az angol centrumokhoz.

1978 szilveszterét Walesben ünnepeltük. Egy lószakértő (Trungpa Rinpoce tanítványa) Karmapának adományozta egy szép hegy felső részét. Ez után Londonból Athénbe repültünk, ahol Hannah ismét Karmapának tolmácsolt, és egyben a titkárnője is volt. Kaliforniából eljött Barbara Pettee is. Ő tartotta kézben az USA nyugati harmadát, és elkísérte Karmapát a hopi indiánokhoz tett eredménytelen utazásán is. Miután meghallgatta az egyik előadásomat, megragadta őt a „nyugati” tanítási stílus és az átadás ereje. Határozottan állította, hogy tulku vagyok, és arra kért, tanítsak gyakrabban az USA-ban. Ezt az ötletet Kar-



Gyémánttudat

mapa azonnal felkarolta, és később újra meg újra kijelentette: „Minden évben Amerikába kell repülnöd, tanításokat kell adnod a centrumaimban, és új csoportokat kell beindítanod. Ezt ígérd meg!”

A régi athéni központban kevés volt a hely. A díszes épületben a használható tér nagy részét oszlopok foglalták el, és bár a városközpontban voltunk, mégsem mentünk sokra vele. Görögországban annak az időnek, amikor még mindenki jót mondott a másikról, nem sokkal ezután vége lett. A Közel-Kelet szokásai itt nincsenek mélyen a felszín alá rejtve, de aki megtartotta a bizalmát, mint a Manganaris család és több közeli barátunk, gyorsan fejlődött.

Érkezett pár tucat dán, akik anyám szeretetteljes energiabombájának köszön-



*His Holiness  
The Gyalse Karmapa*

14th January 1957

For the attention of all the European Dharma centres especially those in Germany and Scandinavia.

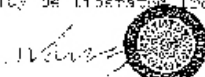
Gle and Hannah Nydahl are followers of the Kagyu lineage of Vajrayana Buddhism and they are linked to me by the Samaya Bond of Lama and disciple.

They established the first Buddha Dharma centres in Denmark and elsewhere, and have arranged for visits of study highly accomplished and learned Lamas, thereby making it possible for many to receive the precious teachings for the realisation of the true nature of the mind.

During my second visit to Europe, I was highly encouraged to see the new houses bought and centres established by members of Karma Drub Gyeling and elsewhere by the help of Gle and Hannah's ceaseless efforts and encouragement. All the Dharma activities were most beneficial and successful.

Furthermore, I have reappointed Gle Nydahl as the Head of the Dharma centres of the Karma Drub Gyeling Association and I have reappointed Hannah Nydahl as his Deputy. I have authorised both Gle and Hannah Nydahl to continue to be instructors to the people who are first entering into the understanding and practice of the Buddha Dharma and also to continue to help to establish new Dharma centres.

I pray that all beings may be liberated from the sufferings of samsara.



His Holiness The XVI Gyalse Karmapa,  
The Seat of His Holiness the Gyalse Karmapa

Dharmachakra Centre  
Runces, Gangtok  
Sikkim, India

Tashi-Choling  
Bumthang  
Bhutan

Karmaraj Vihara  
Swayambhunath  
Kathmandu, Nepal

Cable: Dharmachakra Centre, Sikkim Phone: Gangtok 161

hetően maradtak a pályán. Anyám egy *Gyémánt Tudat-beavatás* során megtapasztalta azt, amit szívem legmélyéből kívánok mindenkinek. Hannah és én ezt már akkor átértük, amikor először találkoztunk Karmapával: anyám meglátta Karmapa örömallapotát. Tágra nyílt szemekkel mutatott rá, és ezt kiáltotta: „Hiszen világít, hiszen világít!” Még órákkal utána is teljesen odavolt, és soha nem felejtette el azt az aranyfényt, amit látott.

Az Európában eltöltött hat termékeny hónap után Karmapa tett még egy utolsó látogatást Párizsban, ahol a madarai és ajándékok tucatjai várták. Innen Dzsamgon Kongtrul Rinpocséval és kíséretével 1978. január közepén repült vissza Indiába. Időben vissza akart érni a tibeti újévre Szikkimbe. Karmapa egy megnyitott földrészt hagyott hátra, melynek középső és keleti része most már a mi munkaterületünk lett. Mint mindig, most is egyértelmű útmutatásokat adott arról, mit kell tenni, és búcsúzóul még egy levelet is írt az európai centrumoknak. Még izgalmasabbnak ígérkezett mindent anélkül fejleszteni, hogy a „főnök” a hátunk mögött állna.

Az volt a feladatunk, hogy sokakhoz eljuttassuk Karmapa ajándékait, és beépítsük áldását a lények mindennapi életébe. Lehetőséget kellett biztosítanunk ahhoz, hogy az emberek megértsék a buddhista menedéküket, és otthon érezzék magukat az anyanyelvükön vagy a tibetiül vezetett meditációkban és az Alapgyakorlatokban. A lámával, mint időtlen állapotuk erőteljes kapcsolatával, gyorsan fejlődhetnek, és sok zavart kerülhetnek el. A gyors út az, hogy mindaddig félelem nélkül, örömtelien és együttérzően viselkedsz, amíg olyanná nem válsz, mint a tanítód; ennél semmi sem működik hatékonyabban. Ez a fő célja a különböző Karmapa-meditációknak, melyek hordozójává engem tett meg. A központok és a csoportok feladata pedig az, hogy ez a bizalom a tanítások és a meditációk által még jobban megerősödjön. Ezek minden szenvedést nagyon sikeresen távolítanak el, ahogy ez az utóbbi 2500 évben már újra és újra bebizonyosodott.

Barátainknak tudniuk kellett, hogy csak egy cél létezik: az emberi fejlődés. Ha önállóak vagyunk, a külső és a belső világot egyaránt uraljuk, a buddha-természet magától mutatkozik meg. Mivel a módszerek igen hatékonyak a Kagyü Úton, ezért a kedélyállapotok is felforrósodnak, ami sosem unalmas.

Hannah ereje megingathatatlan bizalmában és mély szeretetében van. Nem ismerek nála jobb embert. Az én erőm abban rejlik, hogy szeretem az embereket, vonzóknak és izgalmasnak látom őket. Ezen tulajdonságok összességét és az akadályok kezelése és elhárítása okozta örömeimet – minél nagyobb az akadály, annál nagyobb örömet okoz – adtuk Karmapa kezébe. Mindig pontosan azt tettük, amit mondott. Nekem, mint lámának utaznom kellett, és Karmapa nevében centrumokat alapítanom. Hannah feladata az volt és ma is az, hogy gondoskodjon a rumteki vonalartókról és a rinpocsekről. Neki az utazásai, a tolmácsolásoknál, illetve az írásbeli fordításoknál kellett segítenie. Munkájához tartozott ezenkívül még az is, hogy „felfelé közvetítsen”. A fejlődés kezdeti szakaszának fontos éveiben Hannah előre be tudta oltani tanítóinkat azon pletykák ellen, amelyek jógi stílusommal kapcsolatban többször felmerültek a szűklátókörű emberek körében. Erre ma már nincs szükség, mivel gyakran vagyunk együtt és állandó kapcsolatban állunk egymással, így megerősödtek a Kelet és a Nyugat közötti kapcsolatokat.

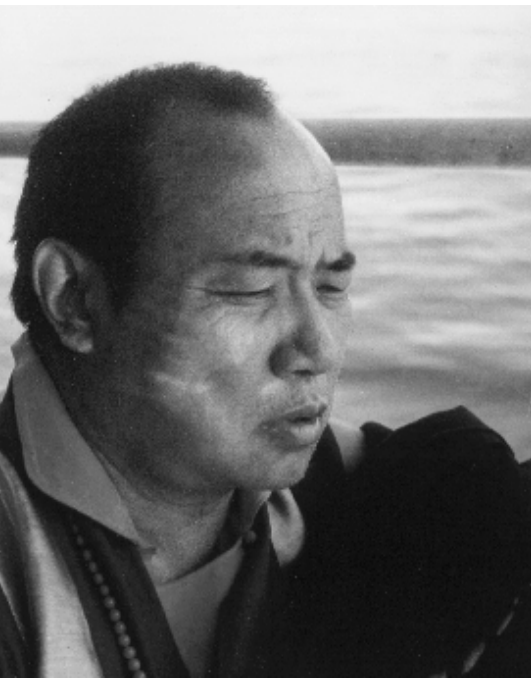
Az egészben az a legszebb, hogy Karmapa soha nem hagyott el minket. Erőtere első látogatása óta itt maradt Nyugaton, és folyamatosan erősödik. Bárhol, ahol az emberek hozzá és saját józan eszükhöz fűződő kapcsolatukat megtartják, értelmet nyer az életük. Munkája, amit Fekete Kabát erőtere fejez ki, mindenütt jelen van, és mindenkit védelmez. Ha tanítványaim elkezdik mesélni, milyen gyakran érezték segítségét, nem könnyű őket leállítani.

Hannah legközelebb Kenpo Cültrim Gyamcónak tolmácsolt Angliában. Ezután Dániában elkezdte Gampopa, „A megszabadulás ékköve” című könyvének az összefoglalását. Franciaországban egy kurzus idején fejezte be azt a szöveget, amit ma mindenütt használnak. Július végén, következő útján, a Drikung vonalhoz tartozó Ajang Tulkunak fordított, aki a Tudatos Halálról szóló első kurzusait Koppenhágában és Rødbyben adta. Azután Hannah végigvitte őt egész Európán.

Én többek között elindítottam egy fontos csoportot Bad Wörishofenben, azon a helyen, ahol Kneipp plébános kidolgozta a gyógytanait. Kurt éppen akkor fejezte be ott masszőri képzését, és meghívott egy előadásra az iskolájába. A dél-német, mindössze tízezer lakosú

gyógyüdülőhely egyik tornatermében nyolcvan tiszta koponya várt rám. Többen azonnal ismerősnek tűntek. Eriken kívül (a szülei tették lehetővé az előadást) még aznap tanítványommá lett Paul, ikertestvére Tina, valamint Karola, Ruth, Andrea, Fidi és még jó néhányan. A régi erős kapcsolatok miatt ugyanazon a helyen születtek, és már gyerekkorukban együtt játszottak. Most, hogy újra kapcsolatba kerültek a tanításokkal, szinte magától értetődően létrejött egy meditációs csoport, és naponta találkoztak. Tinának, Paulnak és Karolának még az érettségi előtt sikerült befejeznie az Alapgyakorlatokat. A tanítások és a tanító iránti természetes bizalom a legjobb bizonyítéka annak, hogy előző életeink szokásait folytatjuk tovább. Örömteli jógitudatuk nem áll meg a fejlődésében. Így ma senki sem csodálkozik azon, hogy a wörishofeni csapat egészen élen jár „fiatal oroszánjaim” között.

Karmapa már 1976-ban Franciaországban megkért arra, hogy írjak egy könyvet Milarepa élettörténetének stílusában. Kurt és néhány barátunk újra felkarolta ezt az ötletet.



Találkozás a bennünk lévő Buddhával

Azokat az éveket, amelyeket Karmapához annyira közel töltöttünk el, mindenkivel meg kellett osztanunk. Már találtak egy lektort az ismert Diederich Kiadótól, és én 1978 júniusában találtam három szabad hetet. A legjobb német nyelvtudásom szerint kellett leírnom mindazt, amire emlékeztem. A lektor dolga lett a finomítás. Egy éjszaka aztán köddé váltam azért, hogy a legelszántabb nők se tudjanak megtalálni. A világom egy csapásra egy davosi pincszoba lett. A munka eleinte nem ment könnyen, mert annyira a mostban élek, hogy alig jut idő az emlékezésre. A sok bokszkesztyű – amivel a fejem talál-

kozott –, a kilenc, drogokkal eltöltött év és egy súlyos müncheni motorbaleset biztosan nem járult hozzá emlékezőképességem javulásához. De lassanként sok minden előjött, ami fontos volt, és kis idő elteltével minden olyannak tűnt, mintha kábulatban éltem volna: alig ettem, és reggel héttől hajnali háromig dolgoztam. A teleírt oldalak pedig egyre csak gyűltek, és amikor Kurt értem jött, csak ennyit mondott: „Átfúj rajtad a szél”. Tíz kilóval nyomtam kevesebbet.

A lektor jó munkájának és annak az újabb egy hétnek köszönhetően, amit a szöveg átdolgozásával München közelében töltöttünk, a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyvem első kiadása gyorsan elkészült. 1988-ban átjavítottam a második kiadás kedvéért, és 1993-ban megjelent a harmadik kiadás is. Élveztem, hogy némettudásom időközben olyan sokat javult, hogy ezáltal még pontosabban tudtam kifejezni magam. A könyv még ma is ugródeszka azoknak az embereknek, akik először jönnek a központjainkba. Egy óriási ünneplés után Dél-Afrikába repültem, hogy egy új földrészre vihessen el Karmapa áldását.





*hetedik fejezet*

## Dél-Afrika

**D**él-Afrika szokatlan és izgalmas, itt mindenki magára van utalva. Ezt az országot három fehér „törzs” lakja: a zsidók, akik arannyal és gyémánttal kereskednek, az angolok, akik a közigazgatással és a kultúra nagy részével foglalkoznak, és a búrok, akiké az ország. Rajtuk kívül élnek még ott mulattok, ázsiaiak és egy sor fekete törzs, akik rendszeresen egymást irtják, és különös előszeretettel a civil lakosságot is. A feketék még mindig félnek a zuluktól, egy kistermetű, majdnem sárga embertípustól, mert száz évvel ezelőtt a hadizensi Charka vezetésével a zuluk leigázták és majdnem teljesen kiirtották őket. Charka ellenségeinek ezreit dobatta le a keleti parton fekvő Durbanhoz közeli szikláról. De hatalma csak addig tartott, amíg a Blood River mentén tízezer katonája megütközött háromszáz, hosszú bajonettekkel felfegyverzett, erős hollanddal. Ebben a búrok elleni csatában Charka rengeteg emberét elveszítette, ezért vissza kellett vonulnia, majd nem sokkal később saját fivére ölte meg. Sok minden, ami ma ebben az országban történik, és amin elcsodálkozik a világ, egyszerűen csak ennek a történetnek a folytatása.

Johannesburgban a Hardacre család várt. Erős, észak-angol emberek, akiket Dordogne-ból ismertünk. Geoff, aki akkoriban az ötvenes éveiben járt, korábban a hongkongi rendőrségnek dolgozott. Többször is szitává lőtték, mert mindig ő akart az első lenni akkor, amikor felszámoltak egy bűntanyát. Revolverén minden olyan

embernek jutott egy rovátka, akit „továbbküldött”, tőltényeit pedig régimódián maga öntötte egy garázsban.

Hongkongban egy Buddha-szobor nagy benyomást tett Geoffra. Talált egy kínai buddhista tanítónőt, és amikor családjával együtt Dél-Afrikában független biztosításügyi szakértőként letelepedett, már buddhista volt. Bár túlsúlyos volt, és sok olyan testi gyengeség jellemezte, amelyek egy erőszakkal teli élet velejárójói, mégis Geoff a férfi nem egyik igazi orozlánjának számított. Izgalmas dolog volt Hardacréknél lakni. Létezett már néhány kis meditációs csoport, amelyeket kifejezetten csak a maguk útját járó emberek látogattak. Feladatom az volt, hogy világossá tegyem számukra azt, hogy egyáltalán mi is a buddhizmus, és a többé-kevésbé zavaros szellemi átadásokból kikristályosítsam a tanításokat. Kellemetlen munka ez. Az ember közben állandóan sérült egókon tipor, viszont aki elmulasztja ezt, homokra építkezik. Mivel az egyház megakadályozta, hogy egyetemeket vagy más középületeket bérelhessünk az előadásaimhoz, ezért a legtöbb összejuvetel magánlakásokban jött létre.

Gyorsan feloldódott bennem néhány, Dél-Afrikáról kialakult általános merev elképzelés. Ha a fehéreket kérdeztem a feketék helyzetéről,



Dél-Afrika

akkor azt mondták, hogy az európaiak jöttek először ebbe az országba – ami történelmileg igaz is. Az ország őslakosai már kihaltak, és csak az után jöttek oda a fehérek. Amikor a rabszolgaságról akartam valamit megtudni – amit a dánok szüntettek meg először –, elmesélték, hogy a fekete törzsek egymást ejtették foglyul, azután zsákmányukat eladták az araboknak, akik a tengerpartra vitték őket. Ott főleg a hollandok vették fel őket rabszolgaként a hajóikra. Azt is elmondták, hogy különben Dél-Afrikában szemmel láthatóan jobb dolguk van a feketéknek, mint bárhol máshol a

világon. Páran még azt is hozzátették, hogy a fehér ember legnagyobb bűne a színesbőrűekkel szemben az volt, hogy penicillint adott nekik, anélkül, hogy fogamzásgátló szereket is adott volna hozzá. Ezáltal a túlnépesedés problémája a Dél-Afrikához hasonló szép országokban egyre csak súlyosbodni fog.

Ami az apartheid létrejöttét illeti, ezt a fehérek a következőképpen magyarázták: a búrok a fehér asszonyaikat csak ritkán vitték magukkal az utazásokra, ennek következményei a második és a harmadik generációnál egyre nyilvánvalóbbá váltak. Mivel azt látták, hogy a genetikai örökítőanyaguk egyre inkább eltűnik a hatalmas, fekete embertömegben, így bevezették ezt a lehetetlen korlátozást, végső soron azért, hogy ezzel saját magukat védjék. Manapság a dolog rossz híre főleg abból ered, hogy az apartheidet törvényszintre emelték. A fehér bőrszín világszerte magasabb rangot jelent – még akkor is, ha ezt kevesen merik kimondani. Egy dolog mindenesetre nyilvánvaló lett: ha itt Dharmát akarunk tanítani, akkor biztosan nem a politika a megfelelő megközelítési mód. Ismét világos lett számomra, hogy miért hangoztatta Karmapa újra és újra azt, hogy: „Semmi politikát a centrumaimban”.

Megragadott a táj keménysége és egyhangúsága. A szél a finom port a tizenegy kilométer mély aranybányákból minden hasadékba befújta, ezért az embereknek gyakran volt arcüreggyulladásuk. Johannesburg a felhőkarcolóival és a régies kereszteződéseivel, ahol mindenkinek meg kellett állnia először ahhoz, hogy kitalálja, kinek is van elsőbbsége – úgy nézett ki, mintha New Yorkot forró vízben mosták volna ki, és összement volna. Világossá vált számunkra, hogy Európában jobban kézben tartjuk a közlekedést.

Egyik nap a Drakensvaalhoz utaztunk, amely a világ valószínűleg legrégebbi hegylánca. Útközben megálltunk az ország fővárosában, Pretoriában. Épp a Parlament lépcsőin tartózkodtunk, amikor a búrok történelmet írtak azzal, hogy egy óra leforgása alatt visszautasítottak egy tucat szigorú ENSZ-határozatot. Többször eszembe jutott, hogy Afrika maradék lakossága rövid időn belül a Földközi-tengerben lenne kénytelen úszni, ha ez a pár millió ember egyszer úgy igazán dühbe gurulna. Volt valami felfoghatatlan, makacs erő a búrokban, a legtöbbször minden enyhítő humor nélkül.

Még aznap egyedül indultam útnak, hogy megmásszam az egyik legősibb sziklafalat. Arra már előzőleg rájöttem, hogy egészen biztosan ez lehet minden hegymászó álma: a szikla olyan kemény volt, hogy az ember teljes testsúlyát akár egyetlen kis ponton is megtámaszhatta, ezért egészen gyorsan lehetett mászni. Mintegy száz méter után hirtelen se jobbra, se balra nem volt felettem semmi, amibe kapaszkodhattam volna. Ezt gondoltam: „Lefelé nem mehetsz, az túl gyáva dolog lenne”. Rájöttem arra is, hogy ha akarnék sem tudnék lemenni. Felfelé többször is ugrottam egy kicsit azért, hogy elérjem a következő kapaszkodót, így most az átugrott részeken feltartóztathatatlanul a mélybe zuhannék. Igazán feszült volt a helyzet. Semerre sem tudtam menni, és egy kicsit el is fáradtam. Csak a Dániához hasonló alföldi országokból származó emberek hozhatják magukat ilyen ostoba helyzetbe. Azt hallottam, hogy ilyenkor sosem szabad lenézni, de azt gondoltam: „Ha nem nézel le, nem tanulsz semmit a tudatodról”. Elképzeltem, milyen lapos lennék, amikor földet érnék. Elgondolkoztam azon is, vajon az emberek vagy a sakálok találnák meg előbb a testemet. Erőm komolyan alábbhagyott, amikor valami végtelen szeretetteljesség közelségét éreztem. Világos volt, nőiesen lágy, és olyanak tűnt, mint egy könnyű szellő. Nekinyomott a sziklafalnak, és ugyanakkor körülbelül tíz centivel magasabbra emelt, oda, ahol volt egy rés, amiben ujjaim megkapaszkodhattak, és amit alulról nem láthattam. A hátralévő rész már könnyen ment. Amikor pár perc múlva feltornáztam magam a fennsíkra, szívesen bevallom, könnyes lett a szemem. „Megígérem, hogy keményebben dolgozom” – ez volt az egyetlen dolog, amit ki tudtam mondani. S ezt mindig újra és újra megfogadtam.

Rögtön tudtam, hogy *Fehér Megszabadító* segített. Amikor ezután az ősrégi fennsíkon mantrázva körbesétáltam, megáldotta a tudatomat is. Minden rózsakvarc színű lett, és amikor lenéztem a földre, a kövek a tibeti buddhizmus jelképeivé: csengőkké, dordzsékká és lótuszvirágokká változtak át, és én több órát tölthettem *Fehér Megszabadító Tisztaföldjén*. Amikor újra visszatértem a hétköznapi világba, olyan boldog voltam, hogy mulatt egyetlenesták egy csoportját, akikkel lefelé jövet találkoztam, meghívtam hozzánk teára. Ők egyébként nem népszerűek a helyi

parasztok körében, mert felajánlásként műanyag zacskókat szoktak a levegőbe dobálni. A búrok tehenei szerették a műanyagot, megemészteni mégsem tudták, ezért minden évben sok pusztult el közülük bélcsvarodásban.

Egy másik csúcspont a Rhodéziába (a mai Zimbabwebe) tett utunk volt, ahol Salisburyben (a mai Harare-ben) egy kis Dharma-csoport működött. A csoport motorja George volt, egy másik hongkongi exrendőr, aki szintén a biztosítási ágazatban kötött ki. Autójával járt körbe, és felmérte a terroristák által okozott károkat. Egy nap Geoff mesélt neki arról, hogy érdeklődik Buddha tanításai iránt. Ezt hallva George csak a fejét csóválta, és már majdnem leírta régi barátját. Pár héttel később azonban, egy autótúrán hirtelen egy Buddhát látott ülni a motorháztetőn, aki annyira intenzíven világitott, hogy teljesen elvakította őt, és ezért az árokban kötött ki. Amíg ott ült és próbálta összeszedni magát, tőle száz méterre egy, a helyieket szállító busz olyan aknára futott, amit valójában neki szántak. Ez volt George útja a buddhizmushoz.

Azon a napon, amikor Mugabe emberei SAM-rakétákkal lelőttek egy utasszállító gépet, és lemészárolták a túlélőket, mi is Salisburybe repültünk. Azt reméltük, hogy olcsó repülőjegyhez juthatunk. Bár ez az ötletünk füstbe ment, de cserébe miénk lett az egész gép. Amikor már láthatóvá vált a főváros, két ősrégi, angol Hawker vadászgép szállt fel, és két oldalról fedeztek bennünket, miközben motorjaikat felváltva kapcsolgatták ki-be azért, hogy így az esetlegesen kilőtt, náluk sokkal gyorsabb rakétákat cikk-cakk repülésre kényszerítsék egészen addig, amíg azok ki nem gyulladnak és le nem zuhannak.

Salisbury angol város, annak minden jellegzetességével. Az emberek bátrak voltak, rendelkeztek a híres „merek felsőajakkal”, és megőrizték



A Fehér Megszabadító

stílusukat, bár ellenségeiket az egész világ fegyverekkel támogatta. A repülőtéren Geoff üdvözölte egy régi barátját, aki az idő tájt veszítette el az egyik karját: saját gyártású gépkarabélyá csütörtököt mondott, miközben néhány, elsőosztályú AK-47-es géppisztollyal felszerelt lázadót próbált lehozni a fákról. Az esethez a férfi csak ennyit fűzött hozzá: „Előfordul az ilyesmi”.

Rhodézia értéke a tágasságában van. A házak legalább száz méterre állnak egymástól, ami jó dolog. A fehérek és a feketék között sokkal oldottabb a viszony, mint Dél-Afrikában. A különbség nem a törvények, hanem a képzettség és az aktivitás következménye. Meglepően sokan, főleg magas, északangol típusú emberek jöttek el George-hoz a kevés hirdetés és a rádióban elhangzott pár szó hatására. Az érdeklődők a szövegre akasztották fel hihetetlenül primitív „stengun”-jaikat – amelyek a második világháború idején, a dán ellenállási mozgalomban használt géppisztolyokhoz hasonlítottak –, majd leültek. Csak ekkor tudtuk meg, miért is jöttek el olyan sokan. Amikor Salisburyben végigmentem az utcákon, páran közülük „látták”, amint engem három bordóköpenyes férfi kísért. Közülük ugyanis jó páran különleges képességekkel rendelkeztek, ami gyakran előfordul olyan közösségekben, amelyek kevés kapcsolatot tartanak fenn a külvilággal.

Visszatérve Johannesburgba három gyógyító asszonynak adtam menedéket. Ők és kolléganőik gyakran abból éltek, hogy a gazdagok otthonaiban tehénfarokkal vizet fröcsköltek a falakra. A cselédek ugyanis hittek abban, hogy foghat rajtuk a babona, ha lopni mernek. Az asszonyok képzettsége nagyrészt a böjti idők ismeretéből állt, és biztosan értettek is valamit az erőkörökhöz, de a megvilágosodott erőkörökhöz nyilvánvalóan semmit. Ők csak a nehéztermészetű isteneket akarták jó hangulatban tartani. Amikor minden dolog ürességtermészetéről beszéltem, csak forgatták a szemüket. Ez a tanítás egy számmal nagyobb volt nekik, és féltek attól, hogy eltűnnek a semmiben vagy egy feketelyukban.

Indek egy csoportját is tanítottam, és élveztem, hogy azok az emberek, akiket Ázsiában éveken át csak alultápláltak láttunk, találkozásunkkor jó kondiban voltak. Ez megsejtette előttem azt a boldogságot, amit egy átfogó születéskorlátozás jelenthetne a harmadik világ számára.

Lassanként kialakult egy jó csoport, és időközben világossá vált a cél és az út is. Állandóan egyre több meghívást kaptam. Eljött az idő, hogy körbeutazzunk ebben a nagy országban. Első célunk az Indiai-óceán partján fekvő Durban volt, ahol a Souter család élt.

Durban nyitottabb volt, mint Johannesburg. Sok tanító jött-ment; például ellátogatott ide a skóciai „Findhorn” biokertészet is – ők azokhoz az emberekhez tartoztak, akik beszélnek a növényekkel, hogy azok gyorsabban növekedjenek.

Fürödtünk az Indiai-óceánban, ami azért volt nagyon izgalmas, mert minden pillanatban felbukkanhatott volna egy cápa. A Charkas Rock, azaz a Charka Sziklájának a látványa a már említett zulu főnökre emlékeztetett, aki ellenségeit erről a helyről dobatta le addig, amíg korlátlan hatalomra nem tett szert. Charka egy egész népet militarizált. Föltalálta az assegit, a római pilusra emlékeztető széles szúrólándzsát, és katonáit a rómaiakéhoz hasonló szandálokkal látta el. Olyan puha bőrből készült pajzsot is adott a kezükbe, amin megakadt az ellenség fegyvere. A férfiaknak 36 éves korukig tilos volt a nőekkel való érintkezés, mert egy férfi, aki éppen szeretkezett, nem szívesen öl. Amikor a katonák a hadjárat során egy új városba érkeztek, mindig egyformán elbűvölő ajánlatot tettek: „Ha ma megadjátok magatokat, úgy senki sem hal meg. Ha nem, holnap megölünk tíz emberből egyet, holnapután kettőt és így tovább”.

Durbanban az egyik reggel egy zulu állt Souterék kerti kapuja előtt. Jonathannak hívták, gyógyító volt és a johannesburgi busszal jött. Elmesélte, hogy álmában „őseitől” azt hallotta, hogy a Haven Road 4-be kell mennie. Ott lesz egy fehér ember, akitől tanításokat kap. Bár Dél-Afrikában nagyon szokatlan, hogy



Dél-Afrika

egy fekete csak úgy látogatóba jöjjön, mégis behozták őt hozzám a kertbe. Mivel jól beszélt angolul, sok mindenről tudtunk beszélgetni. Menedéket adtam neki, valamint a Karmapa-meditációt, és kiegészítettem ismereteit az erőkörökről. Teljesen meglepődött azon, hogy egy olyan nem keresztény fehér emberrel találkozik, aki nem mondta neki azt, hogy egy idegen tanításért adja fel régi alapjait. Soha senki nem mondta neki ezelőtt: „Lássuk, mid van! Talán hozzátehetünk valamit”. Hálából jóslott nekem, és megkért, hogy fűjjak rá háromszor egy zacskóra, amiben csontok, tollak és kövek voltak. Ezeket azután a földre szórta. Ha jól emlékszem, a jóslatai beigazolódtak. Amikor utoljára hallottam róla, naponta meditált Karmapán, és jól volt.

A féltrópusi Durbanból egy „homeland”-en keresztül ismét a száraz belső országrészbe utaztunk. Meg kellett áldanom egy helyet, New Beshedát, amit Láma Anagarika Govinda néhány támogatója ajándékozott elvonulási helynek. Néhány ottani növény szinte alig változott valamit az elmúlt 50 millió év alatt.

Azután a délkeleti partra, Port Elizabeth-be repültem. Sajnos az idő túl rövid volt ahhoz, hogy autóval tegyem meg ezt az utat. A város tiszta pasztell színekben világított, mégis egyszerre volt izgalmas és kemény. Néhány apartheidellenes írónál laktam egy művésztelepen. Vendéglátónk a feketék és a fehérek viszonyáról írt regényei és színdarabjai révén vált ismertté az USA-ban, ezért állandóan nehézségei támadtak a hatóságokkal. Mint sok pszichológus, ő is azt állította, hogy a feketék a fehérek számára a nőiést, a tudataltant és a logikátlant testesítik meg, a tudat ellenőrizhetetlen részét, amely zavarja őket. A fehérek ezzel szemben a feketék számára a férfias, a hideg értelmet, a személytelent és az elvontat jelentik, amit nem tudnak megérteni.

Házigazdánk szenvedélyes horgász volt. Többször elmagyarázta – nyilvánvaló kihívásként a láma felé –, mennyire nem buddhista dolog ez. Én csak ráfűjtam a horgászbotjára, és sok sikert kívántam neki. Amikor három órával később hazajött, évek óta először egyáltalán nem fogott semmit. Észrevehetően megviselte a dolog. Belül



megköszöntem a dolgot minden Buddhának, de kívülről úgy néztem ki, mintha ilyen „csodák” mindennaposak lennének, ami valójában egyre inkább így is van.

Közép-Európához hasonlóan, a Port Elizabeth-i csoportban is voltak melegszívű és érzelmgazdag nők. Igazán otthonosan éreztem magam, és élveztem, hogy oldottan érintkezhettem az emberekkel.

Ma, amikor több mint tizenöt év múltán leírom ezeket az oldalakat, feltűnik nekem egy dolog. Ha Johannesburgra és Durbanra gondolok, vezető- és keresztnevekre emlékszem, viszont ha Port Elizabeth-re, akkor friss arcok tűnnek fel, és olyan tapasztalások, amelyek a szívemig hatoltak.

Fokvárost látni kell ahhoz, hogy el tudjuk hinni, valójában létezik ilyen hely. Itt az Atlanti- és az Indiai-óceán találkozik egymással, a növényvilág az európai és az afrikai keveréke. A szellemi életet a teozófusok és pár hindu guru uralta, akik közül néhányan menedéket vettek. Mivel a fehérek és a malájok már régóta itt éltek, azelőtt hogy a feketék idejöttek volna, ezért itt sokkal oldottabb a rasszok viszonya, mint innen északabbra.

A teozófusoknál előadásokat tartottam, és megjelent rólam néhány cikk az újságokban. Aztán a munkát egy rhodéziai professzorra bízta, aki a legtöbbet tudta Buddha tanításairól. Megérezte, hogy a szaktudásán túl is léteznek igazságok, amikor elsőre megmondtam, hogy milyen autót is vett.

A visszaúton Johannesburg felé átrepültünk a Kimberly-bánya felett. Ez egy felfoghatatlanul nagy lyuk a földben, ahol gyémánt után kutatnak. Vicces módon valószínűleg az az ember csinálta itt a legnagyobb hasznot, aki megszerezte az engedélyt a környék struccainak a kilövésére. A nyúlánk nőstény struccok köveket nyelnek le, hogy jobban meg tudják emészteni az eledelüket. A kövek közül azok, amelyek nem őrlődnek szét, természetesen gyémántok. A férfi egyszerűen felvágta az állatok hasát, és jókora vagyonnal tűnt el az országból.

Amikor újra Hardacréknél voltam, megállapítottam, hogy az ottani csoport jól haladt tovább. Krügerrandokat adtak nekem, amelyeket később Karmapának ajándékoztam. Ő újból felajánlotta az aranypénzeket Fekete

Kabátnak. Megható volt, mennyire nehezen engedtek utamra, de felhalmozódtak az Európából érkező levelek – hiszen majdnem két hónapja voltam már távol. Igazán itt volt az idő a további fejlődésre a legmozgalmasabb és legizgalmasabb földrészen.

Hannah és Ajang Tulku pár órával utánam szálltak le Párizsban, és ők sem unatkoztak időközben. Görögországból jöttek vissza, ahol sok Tudatos Halál-kurzust tartottak, s ezalatt egy jó csapatot kovácsoltak össze.

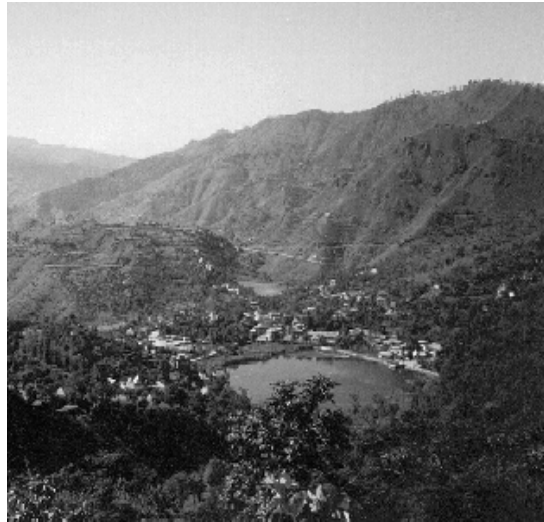
Az 1978-as év hátralevő részében Európában dolgoztunk. Miután Ajang Tulku decemberben ismét Keletre repült, Európa nagy ajándékot kapott: a szeretetteljes Tenga Rinpocse elfogadta dániai meghívásunkat azért, hogy itt gyógyítsák ki a lábában lévő csonttuberkulózist. Az egész 1979-es évet nálunk kellett töltenie.

Bár óvni kellett őt és nem volt szabad dolgoznia, mégis fenn tudta tartani az erőteret a koppenhágai központban és Közép-Európában. Ez lehetővé tette számunkra, hogy másodszor is elzarándokoljunk Karmapához. Ismét elérkezett az idő arra, hogy egy kis húst rakjunk a csupasz tanítások csontjaira. A buddhista tudást alá kell támasztani a világ szenvedéseinek, a szenvedés okainak, a szenvedés végének – a megvilágosodásnak – és az odavezető eszközöknek az alapos megtapasztalásával. Zarándokútjaink minden alkalommal pontosan ezt nyújtották.

*nyolcadik fejezet*

## Látogatás Karmapánál

Több mint száz ember tartott velünk, akik közül mára sokan közeli barátaink lettek. Többségük német volt, ami nagyobb rendet ígért a dánokénál, akik az előző utunkon kísérték el minket. Niels mindent a lehető legjobban előkészített. Elutazásunk előtt még pár napig tanításokat adtam Koppenhágában, mialatt védelmezőink ismét a segítségünkre siettek. Megakadályozták azt, hogy az utazási iroda tulajdonosa eltűnjön a jegyekért kapott pénzzel. Ezt pár héttel később tette meg, és ma Dél-Amerikában él. Akkoriban sajnos nem volt más választásunk, mint az, hogy egy arab légitársasággal repüljünk, akiket amúgy nem szívesen támogatunk. Túlontúl nyilvánvaló, hogy pénzüket elnyomásra és háborúkra fordítják. A vásárlói öntudat is egy egyszerű módja annak, hogyan alkalmazzuk az életben a tanításokat. Én például szívesen teszek kerülőt csak azért, hogy ne kelljen az ő benzinjükből tankolnom.



Cok Pema

Pár nap késéssel szálltunk le Delhiben. Kurt és más barátaink, akik előttünk szárazföldön tették meg az utat, végre fellélegezhetek, amikor újra megláttak minket. Amíg Niels kibérelte a buszokat, a csoportnak volt pár napja arra, hogy hozzászokjon az indiai zűrzavarhoz.

Előő úticélunk a Cok Pema, a lóbusztó volt. Gyógyszert szerettünk volna vinni Drikung Kandronak a tuberkolózisára, de legnagyobb sajnálatunkra pár héttel érkezésünk előtt meghalt.

A hágón a jógibarlangokat hó borította. A nádszigetek a tavon gyakran odaúsztak, ahol éppen meditáltunk. A helybeliek megjegyzték, hogy ez az áldás igazi jele. Amikor megérkeztünk, mind a kilenc sziget annak a szentélynek az irányába sodródott, ahol meg akartunk szállni.

Cok Pema csodálatos hely. A látogatók órákon át – szokás szerint az óramutató járásával megegyező irányban – járják körbe a tavat. Csoportunk eközben vonalunk legfontosabb mantráját, a KARMAPA CSENNO mantrát ismételte, ami ezt jelenti: minden Buddha aktivitása, hasson általam! Estéknént tanítottam, Hannah pedig egy házasságban élő lámának fordított.

A visszaúton Delhi felé, valamivel nyugatabbra a Himalája lábainál, két napot töltöttünk Clementtownban, ahol éppen egy nagyon fontos esemény zajlott. A nagy Dilgo Kjence Rinpocse hat hónapon át tartó beavatássorozatot adott. Eltekintve az oly fontos átadásoktól, itteni tartózkodásunk megrázó betekintést nyújtott azokba a szenvedésekbe, melyeknek a kínaiak sok tibetit tesznek ki mind a mai napig. Egészen fent, a nagy kolostor egy elfüggönyözött termében találkoztunk Mindroling Rinpocsevel, a régi Nyingmapa Iskola tulajdonképpeni fejével, aki az 1993-ban Európába látogató Kandro Rinpocse édesapja. Nagyon rossz állapotban volt. Hősies arccal, ami minden szobrász gyönyörűségére válhatott volna, és a teremben lévő hihetetlenül erős áldással, ágyában fekve tudatos és tudattalan állapotok között lebegett. Mindroling Rinpocse testét teljesen összetörték azok a kínaiak, akik végigverték őt Lhasza utcáin. Ennek ellenére gyakran nevezte őket tanítóinak.

Dudzsom Rinpocse Mindroling Rinpocset helyettesítve évekig vezette a Nyingma Iskolát. Halála után Dilgo Kjence Rinpocse vette át ezt a feladatot. 1993-ban Dudzsom Rinpocseből egyszerre kettő lett:

kiválasztott egy gyereket a Nyíngmapa Iskola, és a gyakran szerencsétlen daramsalai hatóságok is kiszemeltek egy másikat hivatalosan.

Végül meglátogattuk Gelongma Palmo apácakolostorát Tilokpurban, ami a nagy jógi, Tilopa fő barlangja felett található. Az indiaiak gyakran megelőzik a látogatókat, és elfoglalják a szent helyeket. Nagy lármát csapnak, és röviddel rá pénzért kínálják föl a meditációhoz oly fontos csendet. Nem voltam túlságosan elragadtatva a kenyérkeresetnek ettől a formájától, ezért inkább ingyen bevezettem őket a repülés tudományába.

Éppen telihold volt, amikor Delhiből – Niels ötlete alapján – bérelt vonatokkal továbbutaztunk a Taj Mahalhoz, onnan pedig Bodhgájába. Akkoriban a sztúpát még nem vette körül fal, és ott egy fehér embernek már tényleg nagyon rosszul kellett kinéznie ahhoz, hogy ne vonzza maga köré a koldusok tucatjait. Azután Szonadában álltunk meg Kalu Rinpocsénél, aki Szerető Szemek-beavatást adott nekünk, majd továbbutaztunk Rumtekbe. Ott Karmapa újra megmutatta, hogy milyen súlya van szavainak. Egy olyan országban, ahol a telefonok alig működnek, és senki semmit nem mer engedélyeztetni, egyszerűen felhívta a hatóságokat Delhiben. Bár Szikkimben az 1962-es háború óta a tartózkodási engedélyek kiadását három napra korlátozták – már ha egyáltalán megadták. Karmapa néhány szóval elintézt számunkra egy egész hónapos rumteki vízumot. Ez a létező legnagyobb ajándék volt, mi pedig igyekeztük teljes egészségében kihasználni.

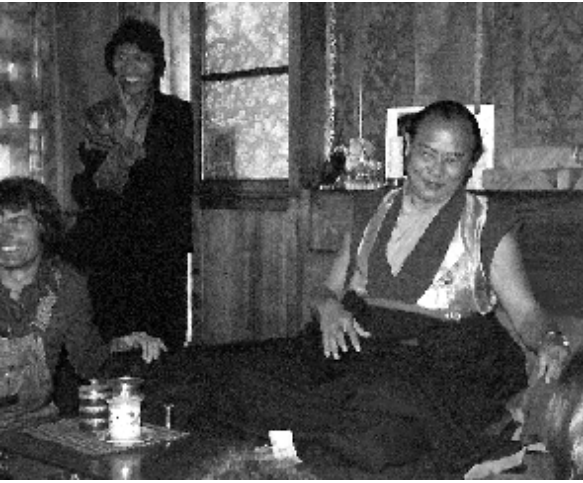
A tibeti Újév előtti két utolsó napon zajlottak a maszkok nélküli, mély benyomást keltő lámatáncok. Karmapa és a vonaltartók egy átvirrasztott éjszaka után áldást adtak. Másnap mi vettük kezünkbe a szórakoztatást. A tibetiek a karateütéseket és az erőgyakorlatokat még



Lámatánc

megértették, de egy starnbergi pszichológus arcjátékszínházát már kissé különösnek találták. Inkább a cowboyfilmeket és a vaskos bohóctréfiákat részesítették előnyben.

Az ünnepek után mély tanítás következett. Karmapa a tudat természetéről tanított, és a ritka beavatások mellett szinte naponta tartott egy Korona-szertartást. Eközben fontos magokat ültetett el tudatal-



Látogatás Karmapánál

tinkban, melyek képessé tesznek minket arra, hogy tanítónkat és Fekete Kabátot egymástól elválaszthatatlannak tapasztaljuk. Ez az a fő tapasztalás, amelyet áldáskor továbbadok. Shamarpa a Devacsenről, a Nagy Öröm Birodalmáról tanított. Gyalcab Rinpoce a „Bóodhizattvákvisselkedését” magyarázta. Ez az óindiai szöveg könnyen tűnhet nagyon merevnek és örömtelennek, ezért távol kellene tartani az ilyen tulajdonságokra amúgy is hajlamos emberektől.

Szangye Nyenpa Rinpoce és Pönlop Rinpoce, akik még gyerekek voltak, elmagyarázták azt, amit épp akkor tanultak az iskolában. Sőt az egészen kicsiknek, mint Garvang Rinpoce és Gyaltrul Rinpoce is Dharma-kapcsolatot kellett kialakítaniuk a csoportunkkal. Ők egyszerűen csak felolvasták nekünk az iskolai szövegeiket. Egyébként ott voltunk, amikor Karmapa 1969-ben rájuk talált Nepálban és Szikkimben.

Rumtek nagyszerű lehetőséget nyújtott arra, hogy legközelebbi barátainkkal sok időt tölthessünk együtt. Bár állandó összeköttetésben állunk, és ma is úgy kapcsolódunk egymáshoz szerte a világban, mint a fogaskerekek, mégis túlságosan ritkán találkozunk, ezért az együtt töltött idő a lehető legértékesebb ajándék.

Egy nap Rumtek titkára egy levelet hozott nekünk. Ebben Karmapa megerősítette, hogy Hannah és én hivatalosan az ő nyugati

tanítványai vagyunk. Mi voltunk az egyedüliek, akiknek ezt a címet adta. A szöveg, kerülve minden formáságot, megható és kedves volt. Karmapa „aktivitásának hordozóivá” nevezett ki minket. Amikor Hannah elolvasta a levelet, elbizonytalanodott a „Mostantól fogva nincs semmi ok arra, hogy rinpocséket küldjünk” – résznél, ezért még hozzátette „a teljesen képzett tanítók távolléte esetén”. Karmapa elcsodálkozott ezen a megjegyzésen, de aztán egyetértett. Nekem inkább hallgatnom kellett volna a belső megérzéseimre, és semmilyen „javítást” nem lett volna szabad engednem Karmapa dokumentumában. Később ez a változtatás csak támadási felületet adott a jogi típusú buddhizmust nem kedvelő embereknek.

A hónap a szálloda tetőteraszán tartott nagy ünnepséggel ért véget. Amikor másnap reggel épp beszálltunk a buszba, Niels és engem még egyszer visszahívtak. Niels és a csoportban levő többi gyógyító a fél falut orvosi ellátásban részesítette, ezzel nagy hasznára váltak Rumteknek. A bhutáni királyi család házához vezettek bennünket, ami körülbelül száz méterrel a kolostor felett áll. Az emberek nagyon nyomott hangulatban voltak. Gyaljum az elhunyt király méltóságos főasszonya fejét a két kezébe temetve ült egy széken, miközben folyt az orra vére. Ez a vajás-sós tea bosszúja volt, egy súlyos gutaütés, amit Niels halálosnak vélt. Karmapa azonban nem vette ennyire komolyan. Miközben viccelődve körüljárta és gyógyfüveket szórt a fejére, Acshi Pema Decsennek, a szeretetteljes fiatalabb királynőnek, azt mondta, hogy csoportunk többi tagjának hazautazása után hívjon meg minket Bhutánba. Azt, hogy Karmapa miként mentette meg a királynő életét, nem tudjuk, de Gyaljumot, aki anyánkként bánt velünk, utazásaink során még többször egészségesen láttuk viszont



Karmapa a Gyémánttör-beavatáskor

Rumtek után pár csodálatos hét következett Lopön Csecsu Rinpocsénél Nepálban. Aztán barátaink hazautaztak, mi pedig elindultunk Bhutánba. 1970-ben kétszer szöktünk be ebbe az országba: először segítség nélkül, aztán Karmapa csomagjai alá rejtőzve. Az ajándék most egyenesen ott hevert az asztalon, egy eredeti bhutáni beutazási engedély.

Egy vadonatúj dzsippel mentünk Püncoling határváros kis, kanyargós, nagyszerű kilátást nyújtó főutcáján át fel a hegyekbe. Nem sokkal Thimpu, a főváros előtt található Pema Decsen királynő fiának egyik kastélya. Itt mindent úgy készítettek elő, hogy az a fehér vendégek számára kényelmes ottlétet biztosítson. De mégsem így alakult.



Buddha Laximivel és Lopön Csecsu Rinpocsével

A mi négy derék személyi szolgálónk, két sofőrünk és különféle szakácsaink ahelyett, hogy kiszolgáltak volna minket, inkább hazájuk templomait nézték meg. Minden nap órákon át gyalogoltunk fel a hegyekbe a különleges kolostorokhoz és barlangokhoz. Olyan helyeken jártunk, amelyeket fehér ember soha nem láthatott azelőtt, és melyek mára ismét megközelíthetetlenekké váltak.

A Thimpu- és Paro-völgy legerőteljesebb áldást hordozó pontjait ott és csak akkor mutatták meg nekünk. Ezek ereje azóta is mindig velünk van. A kolostorok neveit – Csiri, Tago és Dzsovo – azért említem itt meg, mert ezek a nevek jó erőt hordoznak.

1979 áprilisának végén Kalkuttában elbúcsúztunk egymástól. Hannah és Niels Sharmarpához utaztak Nepálba azért, hogy Sharmarpa első Rumteken kívül tartott kurzusán fordítsanak. Én mint mindig, már alig vártam, hogy Európába mehessek, ahol nagyszerű lehetőségek és az ottani barátaink vártak. Két dolog biztos volt: a második zárandokutunk mindenkinek a hasz-nára vált, és hogy nem ez volt az utolsó. Ezzel az úttal egy fontos hidat építettünk fel.



Első látogatásom Koppenhága után Norvégiába, Stavangerbe vezetett. Aztán körbeutaztam Európát, most azonban már német rendszámot használt, de gyors kocsikkal. Az idő egyre növekvő nyomása és a képtelenül magas dán adók miatt ezen többé nem is változtattunk. Nagyon hálásak voltunk a Pitzner cégnek, de most már olyan autókra volt szükségünk, amelyekkel teljes egészében mi rendelkezhetünk.

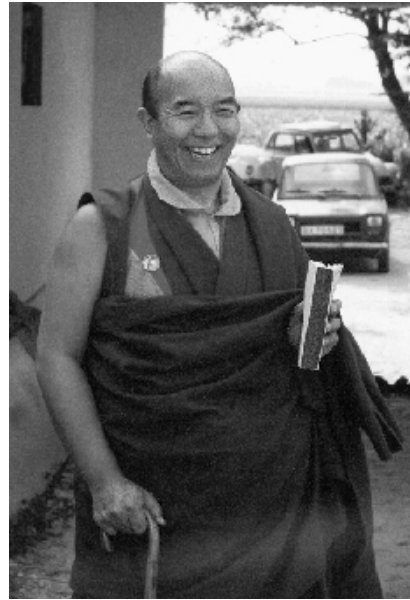


*kilencedik fejezet*

# A korlátlan lehetőségek hazájában

Az első nyári kurzust 1979 júliusában szerveztük meg Tenga Rinpocsével Rødbyben – ami mindenkinek nagy élményt jelentett. Hannah fordított, este pedig én tanítottam. Mégis néhány, Európa észak–déli tengelye mentén tett utazás után, feltétlenül újra az USA-ba kellett utaznom. Ezt megígértem Dr. Csennek annak idején, amikor az erdőben utat vágtam a dzsipjének. Már el is küldte a repülőjegyet. Hannah Dániában maradt Tenga Rinpocsével, akinek a csonttuberkulózisa már annyira meggyógyult, hogy naponta tudott tanításokat adni Koppenhágában. Európai hálózatunkon keresztül egyre több ember jutott el hozzám, én pedig örültem, hogy számtalan karmikus kapcsolatot köthetek majd a tágas Észak-Amerikában.

Az a föld, amit Dr. Csen a Carmel környéki tibetieknek szánt, túl kicsi volt a számukra. Így helyette egy régi, nagy szállodát ajándékozott nekik. Ez New York-tól északra, autóval egy órányira, a hatvanas évek híres Woodstockjának közelében, egy hegyoldalban helyezkedett el, lélegzetelállítóan szép kilátással. A földre most Dr. Csen két szentélyt akart építeni, egyet



Tenga Rinpoche Rødbyben

*Határtalan Fény Buddhájának* és egyet Kuan Jinnek, egy kínai *Megszabadítónak*. Nekem, a vad északi embernek kellett most ehhez letarolni a földet. Két vadonatúj motorosfűrész, egy dzsip, egy hernyótalpas földgép és egy ház állt a rendelkezésemre, ráadásul Dr. Csen számlájára vásárolhattam. Nagy előnyt jelentett még a telefon, amivel megszervezhettem amerikai utam további részleteit. Miután Dr. Csen megmutatta ezt a gazdag felszerelést, visszautazott New Jersey-be, ahol az adók sokkal alacsonyabbak, mint New Yorkban. Long Island-i szép telkét már eladta.

Micsoda szabadság! Itt még jobb volt, mint Svédországban. Egész nap dőltek a gyenge minőségű fák, szerencsére tölgyek vagy bükkfák nem állták utamat. Senki sem írhatott elő nekem semmit, és senkinek sem lehetett semmi félnivalója, ha valami újat akartam kipróbálni. Ha beragadt az egyik motorosfűrész, a másikkal mindig ki tudtam szabadítani. Amikor besötétedett, a dzsippel bementem New Yorkba, és Kenpo Katar vagy Láma Norla központjában tanítottam. Aztán jött a diszkó, és bárhol is ébredtem másnap, pontban nyolc órakor lerohantam a lépcsőn, és irány a dzsip. Hamar megtanulja ezt az ember. Ha New Yorkban elszállítják a kocsit, a kiváltása 130 dollárba és rengeteg időbe kerül. Lex ismét rendelkezésemre bocsátott pár órát a rádióműsorában, és így újra sok ember jött el a központba. Bár éjjel-nappal a legjobbat adtam ennek a városnak, a friss emberek valahogy nem maradtak meg, és a már meglévők sajnos évről évre egyre merevebbek lettek. Olyan volt ez, mint egy gyógyíthatatlan betegség. Gyanítom, hogy Trungpa bürokratikus Dharmadatu Egyesületének befolyása rejlett a dolog mögött.

Amikor a földet már letaroltam – a hernyótalpas dózerral végzett munka különösen nagy örömet okozott – Dr. Csen ismét eljött, és azt mondta: „Köszönöm a befektetett erőt, de te tulajdonképpen túl jó vagy erre a feladatra. Itt van egy kis pénz. Kérlek, gyere el holnapután, és tarts egy előadást Bronxban, a kínai szentélyünkben”. Ez az épület az amúgy lepusztult gettóban szemlátomást kitűnt a többi közül. Karmapával és Hannah-val jártunk itt már egyszer mint díszvendégek; akkor tűnt fel nekem, milyen nagyra értékeli Karmapa Dr. Csnt.

Tanításaim még a merev előírásokat kedvelő kínaiaknak is tetszettek. Adományaik ellenére hiányzott még egy kis pénz ahhoz, hogy minden tervemet meg tudjam valósítani ezen a szép őszön. Ezért elfogadtam egy állást az ex-szerzetesnél, Serabnál – ma Barrynek hívják –, aki régi házakat újított fel Manhattanben, hogy utána egy vagyonért adja ki őket. Térde, amit Karmapa Genfben meggyógyított, még mindig rendben volt, és a sok munka mellett szívesen szervezett kisebb kiállításokat a tibetiek javára. Barry ott volt, amikor egyszer elmeséltem, hogy a pénzemet Kimmnél úszómedencék kiásával kerestem, Karmapa pedig ezt mondta neki: „Ha egyszer majd Láma Olét alkalmazod, fizess meg rendesen!” „Természetesen” – ígérte. Majd Karmapa kacsintva hozzátette: „Annyit úgysem tudsz fizetni, amennyit ő ér”. De nem voltam elégedetlen. Nettó tíz dollár óránként, falbontásért akkoriban nem volt rossz pénz.

A Presbiteriánus Kórházzal szemben egy hatalmas régi házban dolgoztam Harlemben, a 168. utcában, amely később azoknak az embereknek biztosított betegágyakat, akik nem engedhették meg maguknak, hogy az utca túlsó oldalán lábadozzanak. A kétkezes kalapács jó nehéz volt, és nem vesztegettem az időt. Miután ledőltek a falak, és a plafonig telepakolt pincehelyiségeket is kiürítettük, alaposan megismerhettem Amerika építőipar-történelmének utolsó hetven évét, micsoda alapanyagpiac volt itt! Dolgoztunk, mint a lovak, Barry pedig minden nap átjött hozzánk piros Cadillac-jével. A környék egyáltalán nem volt unalmas. Nyilván egy bandaháború folyt valahol, mert minden negyedórában szirénáztak a mentők, mivel néhány ügyfélnek szétlőtték a fél fejét. A puerto ricoiak és más latin-amerikai csoportok erőszakkitörései kevésbé voltak kiszámíthatóak, mint a feketéké. Nekik hosszú évekig nem változott a halálozási kvótájuk egészen addig, amíg divatba nem jött a crack, a cigarettaként szívható kokain, és amíg a gettólakó gyerekek nem vehettek géppisztolyokat.

Időközben Amerika nyugati részén beértek a kapcsolatok, ezért ideje volt továbbutaznom. A szegény ember jól bevált amerikai járművét választottam, a Greyhound-buszt. Így az ember száz dollárért két hét alatt beutazhatta az egész országot, sok mindent láthatott és bárhol, ahol

akarta, megszakíthatta útját. A buszpályaudvarokon és ezek környékén lakott az amerikai társadalom legalsóbb rétege, sokszor felfoghatatlan körülmények között.

Chicagóban volt néhány jó előadás. A feltett kérdések alapján azonban világossá vált, hogy itt meglepően sok nőnek volt problémája a haraggal. New Yorkban ezzel szemben a féltékenység dominált. Ahogy átutaztunk a városon, felelevenedtek a Hannah-val tett korábbi látogatásunk benyomásai: a tópartot beborító vastag habréteg, a csavargók, akik akkoriban inkább az alkoholnak, mint a kábítószereknek hódoltak, és azok, akik bő kabátjaikban próbálták megvédeni magukat a könny-fakasztó szélről. Boldog embereket ritkán láttam.

Mivel a tél már az ajtón kopogtatott, először a nyugati part északi részét akartam célba venni. Az út Denveren át – ahol részeg indiánok meszeszerű történetekkel pénzt koldultak a buszpályaudvaron – Salt Lake Citybe vezetett, a mormonok tiszta, de sótlan fővárosába. A város úgy néz ki, mintha a túlméretezett középületek azt a célt szolgálnák, hogy a polgárt az isteni renddel szemben kellően apróvá tegyék. Az Oregon állambeli Portlandbe vezető út mellett – ezúttal Trailwaybuszon utaztam – egy autó beborult az árokba. Megkértem a buszvezetőt, hogy álljunk meg, és gyorsan kiugrottam. Szerencsére nem volt szükség segítségre, de mire megkönnyebbülve visszatértem a buszhoz, a sofőr egyszerűen továbbhajtott. Rögtön utána jött egy autó, és fel is vett, de az amerikai csigatempó mellett eltartott egy darabig, amíg a buszt meg tudtuk előzni, és le tudtuk állítani. A buszsofőr halálsápadt volt. Miközben néhány utas alaposan megmondta neki a magáét, én sajnáltam őt. Azon tűnődtem, hogy vajon milyen hosszú ideig kell ahhoz nélkülözésben és haragban élni, hogy valaki egy szál ingben otthagyon egy embert a hideg sivatagban.

A színpompás fennsíknak Antelope mellett, Oregon államban már akkor is különleges vibrációja volt. Bhagwan később itt helyezte el a 95 darab Rolls-Royce-ból álló gyűjteményét, és követőinek ezrei is bőven nyújtottak támadási felületet a keleti szellemiség ellenségeinek. Kívülről nézve többnyire egészen jól mentek Bhagwan dolgai addig, amíg el nem követte azt a hibát, hogy Hitlert nyilvánosan, pozitív értelemben hason-

lította össze Gandhival. Amerika zsidóival a nyakán, onnantól kezdve már csak idő kérdése volt, mikor borul be fölötte az ég.

A Kust-hegyek sűrű esőerdeje után értem Portlandbe, ahol Nancy várt rám. Egy erős akaratú nő, aki Amerika nyugati partjának északi részét nyitotta meg számomra. Nancy boldog volt, hogy olyan tanítóra talált, akivel közvetlen módon viselkedhetett. Sokáig akadályozták emberi gyöngeségek a tibetiekért végzett munkáját és megkönnyebbült, hogy nem játszottam meg a szerzetest. Néhány helyen már akkor is megmutatkozott, hogy Nyugaton ez nem is olyan egyszerű dolog.

Kalu Rinpocse tanítványai ebből a szempontból különösen rossz beállítottsággal rendelkeztek. A Rinpocse ragaszkodott ahhoz, hogy dharmatanítói csak addig használhassák a „láma” nevet, amíg egyedül töltik az éjszakákat. A kolostorokon kívül a szerzeteseknek ez nehezükre esett, és gyakran nagyon magányosak voltak. Az éjszakai életüket érintő gyakori és haragos pletykák mégsem a cölibátus megszegéséről szóltak, aminek a nyugatiak egyébként sem tulajdonítanak nagy jelentőséget. Sokkal inkább arról, hogy az érintett nők úgy élték meg a történeteket, hogy a szerzetesek „érzelmileg” kihasználták őket. Ez Kaliforniában örökösen szóbeszéd tárgya volt. Az első rinpocsék Amerikába érkezése óta állandóan felmerült ez a probléma, és érett lámáinak köszönhetően Portlandot és Santa Fét kivéve, szinte mindenütt dühös hölgyeket kellett megnyugtogatni. Minél rangosabbak voltak az ellenőrzés nélküli tanítók, annál rosszabbak voltak a róluk keringő történetek. Tartang és Trungpa Tulku ebben biztosan mérföldekkel megelőztek mindenkit.

Portlandben és Aberdeenben Nancy megszervezett néhány előadást. Aberdeen fürdött a napfényben; egy erős finn jelentette itt a fő erőt. Seattle-ben a csinos Ann Robben vezette a csoportot. Egy ideig úgy tűnt, hogy Amerikának ez a része nemcsak fogyasztója a buddhizmusnak, hanem maga is létrehoz valamit. De aztán itt is elkezdtek keverni a különböző irányzatokat. Ezáltal eljutottak a „csak fej irányzathoz” és ezzel vége is szakadt itt a fejlődésnek.

Ami Észak-Amerikában, de még inkább Latin-Amerikában mindenhol meglepett, az, hogy mennyire másképp néztek ki az emberek, és mennyire kevés fiatal arc járt a csoportokba. Európai tanítványaim kilencven

százaléka bármikor megfelelné a katonaság sorozási követelményeinek, vagy akár felléphetne egy divatbemutatón is. Könnyedén megteszik, hogy végigmulatják az éjszakát és másnap keményen dolgoznak. Ezzel szemben Amerikában évekig tapsoltam volna örömben, ha megjelent volna valaki harminc alatt. Aki nem élte át a hatvanas évek frissességét, az itt általában nagyon kevés szellemi nyitottságot mutatott.

A kanadai határőrök kíváncsiságát alig lehetett kielégíteni. Az érintetlen táj és a Vancouver melletti gondozott centrum mégis hamar kiengesztelt bennünket az országban ért első benyomásokért. Kalu Rinpocse – mivel támogatói megharagudtak rá – egy évig rostokolt itt, ahol Karma Trinley Rinpocse több éven át képviselte Karmapát. Aki Buddha legmagasabb tanításaihoz szerzetesi úton tudott közelíteni, az Kanadában nem szenvedett hiányt semmiben.

Vancouverben egy meghívás várt rám. Azok a barátaim, akikkel évekkor korábban Woodstockban találkoztam, küldtek nekem egy Whitehorse-ba szóló drága jegyet, egy telepések által alapított városba, messze észak-nyugaton, Alaszka mellett. A kirándulás izgalmasnak ígérkezett, így elmentem a legközelebbi használtruha boltba, hogy olcsón, meleg ruhákat vegyek.

A Yukon-vidék lélegzetelállító. Minden merev elképzelés a feje tetejére áll, amikor a tartós fagy és hosszú tél uralkodik. Ahogy elindultunk a repülőtérről, egyfolytában kérdésekkel bombáztam vendéglátóimat. Első látásra minden hihetetlenül megtervezettnek tűnt. A fák, a kis fenyők mind egyforma magasak voltak és egyenlő távolságokra álltak egymástól. Mégsem egy pontosságra kínosan ügyelő kertész ültette őket, hanem egyszerűen így kellett nőniük ahhoz, hogy életben maradhassanak. Az autók órákig álltak járó motorral nehogy befagyjanak, és amikor eleinte megpróbáltam elmenni valahova, a hideg levegő tűzként mart a torkomba. Az éjszakák leírhatatlanok voltak. Az északi fény olyan, mint egy színét szüntelenül változtató, áttetsző, lobogó fátyol. Az embernek földbe gyökerezik a lába és csak ámul, teljesen mindegy milyen hideg van.

A helybeliek olyanok voltak, mint maga az ország: nyersek és



maguknak valók. Meglepetésemre sokan jöttek el az előadásaimra, mert egyszerű plakátjaim mellett egy jól szituált New York-i úr képe függött. Ő mindenféle szellemi tapasztalást ígért, a tisztánlátástól kezdve a gyógyításon át egészen az asztrológiáig. Ezzel szemben én csak azt a lehetőséget tudtam felkínálni, hogy némi bepillantást kaphatnak tudatuk működésébe.

Az első napokban vendéglátóimnál laktam. Esténként együtt takarítottunk egy szupermarketben. Amikor már túl sok lett nekik az éjjel-nappal érkező látogatók áradata, Francine-hoz költöztem, ahol mindig volt elég hely mindennek és mindenkinek. Az osztrák Monika pedig a tanítások idejére rendelkezésre bocsátotta a házát. A környéken sok német származású ember élt. Biztos ez volt az oka annak, hogy annyira figyeltek a tanítások minőségére, és én örültem, hogy újra átadhatok mindent.

Ebben a hatalmas országban minden mozgás hihetetlenül sok időt vett igénybe. Egy napon órákon keresztül utaztunk át egy vadregényes tájon Carcross felé, ahol egy tervezett elvonulási helyet kellett megáldanom, még az aranyásó időkben épült régi fatornyot. Megállt a dzsip, és a csúszós, jeges terepen át Stan és Pan-szerű mozdulatokkal küzdöttük fel magunkat egy dombra. Amikor felértünk olyan erősen fújt a jéghideg szél, hogy nyugodtan nekidőlhattünk volna anélkül, hogy elcsúsznánk. Legalább olyan hideg volt mint annak idején Ladakhban, amikor Narópa hat tanítását megkaptuk. Visszafelé forró vizű hőforrásoknál álltunk meg és mindannyian északi emberek módjára vetettük bele magunkat felváltva a puha hóba és a meleg vízbe.

Seattle-be visszatérve Ann-nél laktam. Egy nagy pincelakást bérelt, és ahogy akkoriban észak-amerikai centrumaink igen sok jóginije, pénzét takarítással kereste. Lénye megérintette az embert. Megszervezett néhány előadást, és megmutatta nekem Seattle éjszakai életét. Nancy vitt vissza Portlandbe. Itt felhívtam az emberek figyelmét Trinlej Drukpa centrumára. Megérdemelte a támogatást, hiszen a változatosság kedvéért szerény, szeretetteljes és nem politizáló láma volt. Öt évvel korábban, első közös európai utunk alkalmával Kalu Rinpoce vitte őt magával Amerikába.

Helyi buszokkal utaztam a part mentén található többi kis csoporthoz.

Megérkezésemkor ritkán volt üres a hasis pipa vagy hideg a joint, és az emberekből többnyire csak a hajuk és a szakálluk látszott. De őszinték voltak, bíztak alapvető lényükben és tanulni akartak, hogy másoknak segíthessenek. Összehasonlítva őket a sima „én-generációval”, ami ebben az időben alakult ki, ők olyan mélyek voltak, mint a tenger.

Vicky Chicagóból egy védett észak-amerikai indiántelegen dolgozott. Nagyon tanulságos volt az ott töltött nap: a bennem élő indiánromantika minden maradéka szertefoszlott. Gyerekkoromban egyébként többnyire cowboy-osdit játszottam. Ezekben a hónapokban több törzzsel is találkoztam és Alaszkától Hondurasig mind szomorú látványt nyújtottak. Leginkább az alkohol tette őket tönkre, és mint a feketéknél, itt is mindenért a fehér embert okolták. Csak pár évvel később, amikor megismerkedtem néhány gyógyító férfival és nővel, ismerhettem meg jobban a kultúrájukat. A kilencvenes évek elejétől kezdve Vancouverben az északnyugati indiánoknak szemmel láthatóan sikerül régi szokásaikat méltóságteljesen újraéleszteniük. De bármennyire is kimagaslóan fejlettek voltak a majákhoz, az aztékokhoz és az inkákhoz hasonló népek a csillagászat és a harcművészet terén, azok a kultúrák, amelyek nem ismerik az együttérzést és megengedik a védtelenek állami elnyomását mindig is elbuktak, méghozzá keményen.

New York óta felhívtam néhányszor Barbara Pettee-t, akivel Karmapa görögországi látogatásakor ismerkedtem meg. Az ő kívánsága volt, hogy munkám súlypontja a nyugati partra essen. Sokan mondták, hogy talán ott a legnagyobb a tibeti tanítások felé történő kulturális ugrás esélye, de nekem ez nem egészen így tűnt. Hosszútávon lényegtelen, mit esznek és mit hordanak az emberek a nyitott Nyugaton. Ha a magasan képzett fehéreket és a felelősségteljes állásokban dolgozó önálló embereket ugyanazon módon tanítod mint Tibetben a gyerekeket és a parasztokat, azzal nem sokra mész. A javaslatom egyszerű: tedd és mondd ugyanazt, így elkerülöd a pletykákat! Arról beszélj, amit te magad értettél meg és az életörömedet oszd meg másokkal! Sose felejtsd el a legfontosabbat; a tudat olyan, mint a tér: nyitott, tiszta, határtalan, és minden jó tulajdonságot magába foglal! Mindig magyarázd el az utat és a célt, biztass kérdésekre másokat, és viselkedj az érdeklődőkkel úgy, mint azok-

kal, akik a munkádat segítik! Csak akkor mutass nekik határokat, ha elpazarolják az időt, vagy megpróbálnak tudatosan kellemetlenkedni. A nagyon nehéz eseteket pedig tereld a személyes interjúk irányába! Az előadásokat fejezd be egy meditációval, ami előhívja a vonal áldását! A tanítások így mélyen a tudatba hatolnak.

Ezt a tanítási stílust kellett most a világ legelkényeztetettebb és legzavarodottabb hallgatóságán leellenőrizni, a San Francisco és környékén élő szellemi közösségen, ott, ahol a guruk csak ritkán maradnak meg sokáig. Innen elindulva délnek a part mentén, egészen Mexikóig még egy öröm ért, azokon a helyeken dolgozhattam, amelyeket Karmapa már korábban megáldott.

Barbara központja a várostól délkeletre eső dombon álló szép fekvésű faház, mely pár percre északra volt Kalifornia számítástechnikai központjától, egy nagyon drága környéken. Mivel a siker sajnos sok idő igényel, az emberek hetente csak egyszer vagy kétszer jöttek össze.

A nyugati parti Santa Cruz városában több szabad időhöz jutottam. Ezt a helyet a nyugdíjba vonult maffiózók számára építették. A harmincas években, és az 1989-es földrengésig főleg leszbikus hölgyek fürdőparadicsoma volt. Rövidesen időm nagy részét az itt gyakran megforduló friss emberek között töltöttem. Az új könyvem írtam és számtalan örömben osztoztam ebben a biológiailag még veszélytelen időszakban.

A csoport többször elköltözött, sőt röviddel a megérkezésem előtt, lett volna elég ember egy nagy központ kialakításához is. Csakhogy San Franciscoból eljött az a láma, akit Kalu Rinpoce időközben ideküldött Stockholmból. Rátermettsége Koppenhága óta semmit sem javult. Esetlen angolsággal mesélte el egy szent történetét, aki azáltal érte el a megvilágosodást, hogy egy kutya sebeiből kinyalagatta a férgeseket. Ázsiában mindig nagy áhítattal hallgatják az ilyen történeteket, de a napfényes, szörfözőiről híres Kaliforniában nem ez bizonyult a legmegfelelőbb tanításnak. Az emberek undorodva hagyták el a helyet, és soha többet nem jöttek vissza.

A Santa Cruz-i egyetemen egy nagy konferenciát szerveztek „Psychology 2000” néven, ami alapvetően megváltoztatta a szellemiségről

kialakult elképzeléseimet. Itt egyaránt kellett képviselnem az európai avantgardot és a tibeti buddhizmust is. Amikor felszaladtam a lépcsőn a terembe – ahogy sokszor, ekkor is elkésvé –, először azt hittem, hogy egy dísznövényeket bemutató mezőgazdasági vásárra tévedtem. Minden kiállított könyv zöld dolgokról szólt. Azután láttam, hogy milyen növények játszották a főszerepet: kender, meszkalin, ergot (anyarozs) és psilocybin. Ekkor jöttem rá, hogy talán mégis a megfelelő helyen vagyok. A hatvanas években ezek jelentették belső megszabadulásunk lándzsahegyét. A terem zúfolásig telt hírességekkel, akiket legnagyobb meglepetésemre alig lehetett komolyan venni. Páran egyszerűen mellébeszéltek. Egy napszemüveges fiatalember például fél óráig azokkal a tapasztalataival szórakoztatott minket, melyeket egy mellékhelyiség meglátogatása alatt gyűjtött. Stanislaw Grof, találkozásunkkor nyilvánvalóan belőve, csak szakbarbárkodott. Láthatóan azon fáradozott, hogy tudományos berkekben is komolyan vegyék. Az okot egy ismert halálkutató nő körüli botrány szolgáltatta. A nő által szervezett összejöveteleken az özvegyeket egy meztelen, turbános úriember ugrálta körbe, aki túlságosan is jól helyettesítette az elhunyt férjeket. Az asszonyok közül többen trippert kaptak. A hír Dél-Kalifornia minden újságában megjelent, és most arról volt szó, hogy megvédje a mundér becsületét. Legérdekesebb az LSD-pápa, Timothy Leary volt. A vékony, ősz hajú, fehér ruhás férfi két órán keresztül kizárólag viccekkel szórakoztatta az egész termet úgy, hogy egyszer sem ismételte önmagát. Tudatának tisztasága sugárzott, de az együttérzéséből nem sokat lehetett érezni. Az ő szemszögéből nézve egyszerűen pechnek számított az, ha valaki gyengébb képességű, fekete bőrű, ügyetlen vagy alulképzett volt. Az ész állt értékrendszere középontjában, és megmosolyogta a romantika legenyhébb megnyilvánulását is. Kocsija lökhárítóján ez állt: „Intelligence is the best aphrodisiac!” (Az intelligencia a legjobb izgatószer.)

A teremben mintegy kétezer hallgató foglalt helyet, sokan közülük ismert pszichológusok, akik naponta komoly számlákat állítanak ki pácienseiknek. Elhatároztam, hogy drága idejükért legalább valami értékeset adok, ezért egyenesen a tabuikat vettem célba. Így egy bevezető előadást tartottam, nagy hangsúlyt fektetve arra, amiről

minden előttem szóló megfélekedzett, egy olyan belső szellemiség megtalálásának szükségességére, amely képes átvezetni az egyént a betegségen, öregségen és halálon. Szinte megfagyott a levegő, amint ezekhez a kényes pontokhoz értem és ezután egyikük sem tudott semmi értelmeset kérdezni. De még aznap este egy ünnepségen tucatnyian jöttek oda hozzám, és köszönték meg előadásomat. Szerintük ez volt az egyetlen olyan felszólalás, amelynek mélysége volt. Mire azt válaszoltam: „Láttam, hogy igencsak leesett az állatok, ezért mindenekelőtt Milarepa élettörténetét olvassátok el!” Jelen voltak minden idők szellemi nagyjai, azok, akik a vastag könyveket írják. Talán hatással lehettem itt Amerika következő pszichológiai hullámára, melynek központi témája a halál és a haldoklók gondozása volt. Ezen az eseményen biztosan sokak számára vált világossá, hogy a halál nem egy megmagyarázhatatlan fekete lyuk.

Egy mexikói lány Santa Cruzból megtanított nekem valamit a „fehér mágiáról”. Négy évet ült börtönben hasiscsempészsért, és ott, az ajtón keresztül tanúja lehetett annak, hogy az amerikai rendőrök miként tanítják mexikói kollégáiknak a „szobatiszta” kihallgatási módszereket. Nagyon kedvelt trükk volt, hogy az emberek fejét addig nyomták a víz alá, amíg majdnem megfulladtak. Ez az eljárás arról híres, hogy egyidejűleg erősíti az emlékezetet és az együttműködési készséget. Ez a kicsi lány nagyon szívós volt, így újból le tudta rázni magáról ezeket a benyomásokat, és most az ottani központ közelében lakott. A város környékén tett egyik utam során feltűnt, milyen gyakran jelenik meg a tudatomban. Amikor ezt elmeséltem neki, csak nevetett. Kinyitott egy kis tokot, és megmutatott egy csomót, melyet a saját és az én hajszálamból kötött: „Ezt mi otthon tanuljuk”- mondta.

San Franciscóból Mexico City-be repültem Cesarhoz és az izgalmas japán nőhöz, Yosikóhoz. Cesar a mexikói nagykövetség titkáráként dolgozott Athénben, amikor elindítottuk ott a centrumot. Mindkettőjüknek menedéket adtam, és el is jöttek Tenga Rinpocse Rødbyben tartott kurzusára. Most Buddha tanításait Mexikóba akarták vinni. Megható volt a fogadtatás. Először végigvittek a belvároson, majd családjuk nemesi házához, egy spanyol, belsőudvaros épülethez mentünk. Már késő volt, mégis mind ébren vártak. Olyan összetartást

éreztem itt ami a családomra emlékeztetett.

Az éjszaka folyamán emberek és istenek látogattak meg. Amikor aztán másnap reggel az aztékok Nap- és Hold-szentélyeihez utaztunk, már ismertem őket. Cesar első osztályú idegenvezető volt. Láttuk azt a követ, amin még lüktető emberszíveket vágtak ki kőkéssel, hogy a Napnak áldozzák. Egy másik helyen az aztékok a kosárlabda egy fajtáját játszották, sokszor az előző csapat játékosainak a fejével. Az aztékok egyrészt a legtöbb bolygó mozgását körülbelül 1988-ig előre ki tudták számolni, másrészt viszont a számlájukra írható, hogy szertartásaik során emberek ezreit mészárolták le. Ahogy már említettem, az együttérzés nélküli kultúrák nem maradnak fenn sokáig.

Cesar jól és pontosan fordított. Egy gazdag, de problémás amerikai nőt rabul ejtett az erényes Gelugpa Vonal, de az emberek Mexikóban is olyanok voltak, mint mindenütt. Sok mindenről akartak hallani és beszélni, de amíg Antonio egyértelműen ki nem állt a központért, addig csak kevesen voltak képesek arra, hogy hosszútávon is ennek az ügynek szenteljék magukat.

Ezután egy klassz Golfbal végighajtottunk az Atlanti-óceán partján fekvő Vera Cruzba vezető festői szépségű úton. Sokáig tartott, míg elhagytuk a 2400 méteres magasságban fekvő Mexikó City-t, ami mintegy 20 millió lakosával a világ legnagyobb városa. A sok kipufogógáz miatt, amit a cementpor és a háztartási-hulladék is feldúsít, a levegő tapintható és ízlelhető is. A kocogás itt gyakori halálok. A nagy teherautók sokszor kipufogócső nélkül jártak, emiatt az ember még sokáig süket maradt, ha megelőzött egyet.

Eleinte nem volt könnyű figyelmemet a közlekedésre irányítani. Soha azelőtt nem láttam még olyan eget, olyan felhőket és színeket! Nem sokkal később izgalmas hegyek tűntek fel és ebből egy álomszerű utazás lett. Szerencsére három utasom igazán félelemnélküli volt és rendőrök sem járőröztek arra. Főleg Puebla után, ahol véget ért az autópálya, számított igazi művészetnek bevenni a kanyarokat kicsi, az úton jól fekvő autónkkal. Nem hiszem, hogy sokan lettek volna, akik a szárazföldön nálunk gyorsabban jutottak el a Mexikói-öböl-beli Vera Cruzba.

Említésre méltó a város erődje, ami Cortez idejéből származik és jó

állapotban maradt fenn. Még érezhető volt az ott történt sok, izgalmas esemény vibrációja. A tiszta holdfényben úgy nézett ki az erőd, mint egy darab történelem, amibe közvetlenül beléphetünk volna.

A fél éjszakát egy diszkóban töltöttük. Másnap elrepültünk néhány újonnan felfedezett maja templomhoz. Mivel a szentélyek az őserdők mélyen találhatók, ezért ezeket csak légi úton lehetett megközelíteni. Ha az ember kegyetlennek találja az aztékokat, akkor a majákat bolondnak. Ők az ókori görögök közmondását igazolják: „Akit az istenek el akarnak pusztítani, azt először megbolondítják”. A harcos törzs évszázadokig élt Mexikó délnyugati részén és a vérfertőzés miatt a legnagyobb kárt valószínűleg saját genetikai állományában okozta. A temploaikban látható ábrázolásokon nagyon szokatlan testméretű emberek jelennek meg, akik ráadásul szörnyű módon kínozzák egymást. A hasonló szokásokkal rendelkező régi núbiaiak, egyiptomiak és perzsák, a majákkal összehasonlítva, még elég normálisan néztek ki. Egy napon a maják hirtelen felkerekedtek és elhagyták földjeiket. Kannibálok lettek és a dél-keleti Yucatán-félszigetre költöztek, még éppen időben ahhoz, hogy a spanyolok lemészárolják őket. Külön kaland volt körbejárni a jó állapotban megmaradt romokat és elképzelni a „társasjátékaikat”. Az egyetlen épület, ahova be lehetett menni, egy üres királysír volt, ami nagyon idegenül hatott. Biztos, hogy ez a kultúra a tudat fejlődésének lehetőségei közül egy zsákutca volt és meggyőződésem, hogy sohasem éltem ott. Mások viszont úgy hiszik, hogy itt áldozták fel őket, mint például a szép Adriana Kolumbiából, aki az egyik látogatás alkalmával egyszerűen kiborult. A kutatóknak, akik szeretnék átélni, mi mehetett végbe a maják fejében, elég csak néhányat enniük a vékony, világos színű gombákból, amelyek ott nőnek mindenféle a hegyoldalokban. A hippik előszeretettel gyűjtik ezeket, mert psylocybint tartalmaznak, aminek az LSD-hez hasonló hatása van.

Cesarnak hirtelen vissza kellett repülnie, ezért Yoshikoval a Mexikó nyugati partján fekvő híres Acapulcoba utaztunk. Ott természetették a nagy részét annak a kendernek, ami a hatvanas években elrepítette Amerika fiatalságát. Itt vett menedéket egy tanárcsalád, akik a legszegényebb indiánok között dolgoztak.

Néhány éjszakával később, amikor Yoshikoval visszautaztunk Mexico City-be, nem kellett használnunk a fényszórókat. Vihar támadt és a szakadatlan villámlás teljesen bevilágította a kanyargós hegyi utakat, miközben autónk a vastag vízszőnyegen csúszkált. Páratlan élmény volt.

Egy amerikai meghívott minket Guadalajarába. Ez Mexikó második legnagyobb városa, melegebb és kellemesebb, mint a főváros. Az út már önmagában is örömet okozott. Ezúttal egy nagy amerikai kocsi-



Egy maja templom

val mentünk, amit sem automataváltóval, sem „szófa-rugózással” vagy katalizátorral nem kasztráltak. Erős V8-as motorja volt. Nekem eddig fogalmam sem volt arról, hogy az amerikaiak ilyen is tudnak gyártani. De az akkori 15 pfennig literenkénti benzinnel minden lehetséges volt. Az egyik előadás után egy történelmi múltú lakásban aludtunk, amiben Maharishi, a transzcendentális meditáció megalapítója, felvázolta „világtervét”. Jegyzeteit kezemben tartva erősen azt kívántam, hogy anélkül válhassak számtalan lény javára, hogy közben elveszíteném Buddha tanításának időtlen mélységét.

Mexikó sajátos kultúrájával szemben, ahol az emberek babon élnek, amikor kiszálltam a repülőből Los Angelesben egészen más világba csöppentem. Ez a hatalmas város tiszta volt, koncentrált és céltudatos. Gyakran hasonlítják New Yorkhoz, ami szinte soha nem fedi a valóságot, mivel a New York-iak őszintébbek és szociális beállítottságúak. Bár nincs sok értelme nagy drámákat csinálni a feltételekhez kötött érzelmekből, amelyek ráadásul természetükből adódóan állandóan változnak, New Yorkban az emberek mégis jobban tudták, hogy milyen viszonyban állnak egymással. Buddhista szemszögéből nézve Los Angeles alattomos dühéhez jól illett az is, hogy nehéz



ott levegőt venni.

A vidék indián neve: „A hely, ahol a füst bent reked”. Ma nem indiántüzek, hanem autók és kémények milliói alakítják a táj levegőjét. Az emberek gyakran már 100 kilométerre a várostól a szemüket dörzsölik, nyáron pedig Los Angeles környékére állandóan egy szemmel jól látható, szürkés-vöröses füstfelhő települ. A tizennégy sávosig kiszélesedő autóutak között rengeteg egy- és kétemeletes ház áll. A downtown, a városközpont, úgy helyezkedik el, mint egy kis sziget a hatalmas tengeren. A tüdő- és szívbetegségben szenvedőknek gyakran javasolják a neonreklámok, hogy ne hagyják el a házukat és szinte állandó jelleggel azt tanácsolják, hogy tartsanak csukva minden ablakot. Épp a legjobbkor érkeztem. Joel, Karmapa madarainak gondozója – aki fülig szerelmes volt Hannah-ba – nem sokkal azelőtt egy balesetben meghalt. Ez nagyon szokatlan a „szűkebb családi körben”. Természetesen sok barátomnak és tanítványomnak voltak balesetei még az útjuk kezdetén. Karmikusan nézve, ha maradt az előző életből elég halott kínai katona és ellopott ló, amiért még fizetni kell, akkor alkalmanként előfordulhatnak kisebb, külső sérülések. A menedékvétel után azonban csak kevés embernek olyan erős a személyes karmája, hogy ez súlyosabb testi sérülésekhez vezessen. Joel esetében viszont különleges körülmények adódtak. Karmapa hét dolgot kért tőle, amelyekre mindenképpen oda kellett figyelnie. Például: hagyja abba a munkát egy Los Angelestől északra fekvő bárban, soha többé ne vezessen részegen, naponta invokálja a *Megszabadítót*, látogassa meg Karmapát Indiában, és említett még néhányat, amire már nem emlékszem. Joel azonban túl gyenge volt, nem tartotta magát a tanácsokhoz és egy szép reggelen magas alkoholszinttel a vérében, kocsijával felcsavarodott egy pálmafára. Rumtek már megkapta a hírt. Volt ott egy tibeti láma és örültem, hogy néhány jókívánságot tudtam vele küldeni. Mindenki szerette Joelt, de mint a legtöbb ember, ő is túlságosan komolyan vette magát.

Barbara Pettee Los Angelesbe jött, hogy bemutasson az ismerőseinek. Tartottam néhány előadást egy csoport gazdag embernek, akik sajnos kevésbé voltak nyitottak tudatukra. A főerőt jelentő emberek később Seattle-be költöztek. Ugyanaz volt a helyzet, mint oly gyakran a jó

társadalmi helyzetű embereknel: mind híres akart lenni, de egyikük sem akart másokkal együtt dolgozni. Ebben a krómozott városban is a kései hippikkal és más idealista emberekkel való munkának volt a legtöbb értelme. Ők legalább tanulni akartak valamit, és tovább akartak fejlődni. Miután barátok lettünk, a tanítások iránti bizalom és a rövidebb haj már mind jött magától.

A várostól néhány órányi autóútra nyugatra még a hatvanas évek éltek. A hóborította hegyek rejtettek néhány kendert szívó, de igazi embert. Nagyon megragadta őket, hogy most tartósan hatásos módszereket ismerhettek meg, sőt remélték, hogy később Karmapát is meghívhatják. Itt találkoztam először a nagyvonalú Robinnal és kedves gyermekeivel. Minden egyes alkalommal, amikor Robin az autójával el akart hajtani a kunyhómtól, felmondta a motor a szolgálatot. Mint Amerikában olyan gyakran, a csoport szétszóródott, de a kapcsolatok megmaradtak. A legtöbben még ma is felbukkannak az előadásaimon az ország különböző pontjain.

Robin később Fallbrookba költözött, a világ avokádó-fővárosába, ami Los Angeles és San Diego között fekszik, kicsit távolabbra a parttól. Ezt a területet ő nyitotta meg a vonalunk számára és az évente ott töltött hetek leginkább egy hétköznapi családi életre emlékeztetnek. A környéken élt néhány furcsa magának való ember, akikhez hasonlót ritkán találni Európában. Előző életeikben ők biztosan a törzs vándorkereskedői lehettek, a jól összeforrt európaiak pedig katonáim és tudósaim voltak. Finom jógik és bölcsességhordozó nők szerencsére Nyugaton mindenütt megtalálhatók.

Amikor egyik nap elmaradt egy előadás, Barbarával a kaliforniai félsivatagba utaztunk. Itt Karmapának egy elvonulási helynek való régi tanyát ígért valaki, amit szerettünk volna előbb megnézni. Az utolsó – úgymond nagylelkű – ajándék egy hegycsúcs volt a sivatagban, amit csak helikopterrel lehetett megközelíteni. A hegy lábánál élő tulajdonos ráadásul még nehéz eset is volt és lövöldözött a látogatókra.

Északabba, Santa Barbarában többségében idősebb emberek jöttek el. A hely az évek során gyakori találkozóhelyünké vált. Függetlenül attól, hogy mekkora volt a velünk utazók serege,

mindig szeretettel fogadtak bennünket. A helybeliek iskolázottak voltak és jutott elég idejük belső életükre. Az én feladatom viszont itt is az volt, mint Amerikában mindenütt: megtanítani őket összpontosítani, és az emberek tiszta szavak iránti fogékonyágát kiterjeszteni az eredményekre is. Ez utóbbi nem ígérkezett egyszerű feladatnak. Az „Ojai”-nak, Krisnamurti közelben levő fő központjának befolyása nagyon erősnek tűnt. Éveken át az abszolút szintről szóló negédes szavakkal boldogította tanítványait anélkül, hogy módszert adott volna a kezükbe, azért hogy meg is tapasztal-hassák azt. Még magas kort megélt embereknek is erre a vikingre volt szükségük, hogy megmondja nekik nem elég, ha az ember meg tudja fogalmazni a célt, hanem azt saját magának el is kell érnie. Ez egy nehezen emészthető tanács, amit mindenütt el kellett ismétel-tek. Remélhetőleg ez kellő humorral sikerült is.

New Yorkba visszatérve egy Kanadába szóló meghívás várt. Cynthia Torontóból, a második zarándokút óta közeli barátunk, mindent kiválóan előkészített. Itt fordult elő elsőként, hogy egy nap alatt három különböző tévéadásban szerepeltem. Különös volt az egyik börtönben főleg gyilkosokból álló csoportnak lecsendesítő meditációt tanítani. Utolsó észak-amerikáról megmaradt benyo-másom Jytte torontói régiségboltja volt. Megdöbbenve, akkor lát-tam életemben először, mekkora összegeket adnak ki a gazdagok, és főleg, hogy milyen dolgokért. Egy idő óta újra minden évben Kanadába utazunk. Lengyel barátaink Edmontonban, Vancouverben és Montrealban építenek ki központokat.

Jó érzés volt a szép Hannah-t és sok barátunkat végre viszontlátni az erőteljes Közép-Európában. Ettől függetlenül a tengeren túl töltött időt jól használtam ki: három és fél hónap alatt egy új és izgalmas világrész-t nyitottam meg vonalunknak. Guatemalától Alaszkáig most sokan meditáltak már Karmapán, és ezek a jó kapcsolatok a jövőre nézve sok lehetőséget rejtettek magukban.

Az 1979-es év második felében Tenga Rinpoce beutazta Skandiná-viát és Németországot, majd pár hónapra ismét Koppenhágában maradt. Együttérzése határtalan volt, és mi mindenkit hozzá küldtünk. Bár két

nagyravágyó, fiatal, tibeti segítőjével jobb volt vigyázni, mert a rinpocse tudtán kívül túl gyorsan kiismerték magukat a nagyvilág dolgaiban. Kettejük közül a szerzetes Bécsben abortuszra kényszerített egy lányt, a rinpocse világi tanítványa pedig heroint árult Koppenhágában. A sok tanító közül, akiket mi vezettünk be Európába, kapcsolatunk Tenga Rinpocséhoz különösen szoros lett. Ő volt centrumaink soha nemet mondani nem tudó szerető anyja, miközben a nagyon bátor Löpon Csecsu az apaszerepet vette át a csoportok tudatában.

1979 ősze hozta az első igazi törést Karmapa munkájában. Addig minden korlátok nélkül zajlott, és ez egyben erőforrást is jelentett. A tanítványok nagyon összetartozónak érezték magukat, a háborús évszázadok és a rossz szülői háttér okozta sebek pedig már begyógyultak. Mindez egészen addig volt így, amíg senki sem akart saját magának szeleteket kivágni Karmapa tortájából. Magától értetődően mindig lesznek majd különbségek, hiszen a csoportoknak a számukra megfelelő tanítókra van szükségük. Például mindenki elkerülte feltenni azt a kérdést Kalu Rinpocse tanítványainak, hogy ki az ő végső menedékük. Ők viszont minden tőlük telhetőt megtettek, hogy Karmapát dicsérjék és meghívják. Mindannyian arra törekedtek, hogy a lehető legkisebb károk keletkezzenek: a gondokra tapétákat ragasztottak, megnyugtatták vagy „gondoskodtak” a lehetetlen emberekről, és általában tartották a fedőt a dolgok felett. Aztán ekkor, egy napsütötte reggelen, a buddhista erénynek ez az állapota szertefoszlott. Ez sok jó érzésünkbe és néhány barátunkba került a legidealistábbak közül, de mégsem azokba, akik a hatvanas éveket tudatosan éltek meg, vagy megkapták Karmapa teljes áldását. Az édes Bernadett Porth Elisabeth-ből írt egyik levelében elküldte a dél-afrikai egyesületi iratok másolatát. Bár Künzig Shamarpa egyértelműen kinyilvánította, hogy ez a világrész az én hatáskörömbé tartozik, Akong Tulku egy látogatása során mégis aláíratta ottani barátainkkal, hogy Szamje Ling alá tartoznak, és ezt a központot pénzzel is támogatniuk kell. Ez pontosan az ellentéte volt Karmapa azon kívánságának, hogy egyik központ se zsákmányolja ki a másikat, és minden kagyüpa Rumtek, Karmapa és képviselőinek irányítása alatt dolgozzon együtt.

Akong Tulku újabb, arra irányuló kísérlete, hogy átvegye Karmapa munkáját, három részre osztotta Európát. Azóta ő uralja – kevés fejlődést hozva – a korán létrejött angliai, skóciai, brüsszeli és barcelonai központokat. Évek óta – dán véleményem szerint – erősen hazaáruló módon a vörös kínaiakhoz húz, akik szolgálatait fejében az „Élő Buddha” címet adományozták neki. Akong Tulku Rokpa Egyesülete például megtiltja a tagjainak, hogy részt vegyenek Kína-ellenes tüntetéseken. A tulkunak 1992 óta meghatározó szerepe volt a kommunista Kína 17. Karmapa jelöltjének akcióiban. Munkájának fontos támasza Tai Szitu és Thrangu Rinpoce. Kalu Rinpoce megkapta Franciaországot – Dordogne és mellékközpontjai kivételével –, Antwerpent és Madridot. Hannah-val a mi területünk a Rajna és Vlagyivosztk között terül el, és 1992 óta ide tartozik Japán is. Több országban Karmapa unokaöccse, Láma Dzsigmela velem közösen képviseli Rumteket. Meghívjuk Künzig Shampát, Lopön Csecsut és a vonal más, politikailag önállóan gondolkodni képes lámáit. Ügyes világi tanítványaim ezenkívül védenek a kereszténység újravirágzásával szemben és gondoskodnak a munka egészséges megerősítéséről. Mivel a területek szétszétásakor nekünk a legerőteljesebb és a legkevésbé félrevezetett emberek jutottak, így az öröm és a fejlődés a mi oldalunkon van. Az, hogy Karmapa ellene volt egy ilyen szakadásnak egy ideig még arra sarkallt minket, hogy megpróbáljuk összetartani a dolgokat, de Spanyolországot kivéve ezek az európai befolyási övezetek azóta is megmaradtak.

Így végső soron Akong Tulku hatalmi törekvése egy szükséges folyamatot gyorsított fel. Magától értetődő, hogy a germánoknak, a szlávoknak, a latinoknak és a keltáknak egy olyan sokoldalú dologhoz, mint a Gyémánt Út, saját utat kell találniuk. A racionalistáknak, a logikát keresőknek és az empirikusoknak különböző szokásaiknak megfelelően kell dolgozniuk. Közös hibánk az volt, hogy nem jöttünk össze, hogy együtt alakítsuk ki ezt az új világképet. Mivel mindannyian nagy felelősségben osztoztunk, ez elvárható lett volna tőlünk, ha nem ilyen kényes területről lenne szó. Ehelyett a tanítványokra maradt a döntés, hogy azt a tanítót kövessék, aki az „ő” Karmapájukat a legtisztábban képviseli. Így az 1980-as év tele és tavasza lelassította

fejlődésünket. Ez volt az első alkalom, hogy a saját vonalunkon belüli befolyásoktól kellett elhatárolódnunk.

*tizedik fejezet*

## Búcsú Karmapától

**K**armapa 1980 májusában egy napra megállt Londonban. Az ezt követő amerikai út volt az első, hosszabb utazása gyomorrák műtétje óta. Az emberek, akik várták, szinte mind a Rajnától keletre található csoportjainkból jöttek, és mélyen megérintette őket Karmapa áldása. A városon átvezető úton félig tréfából ezt mondtam: „Ha itt van Karmapa, szivárványnak is kell lennie”. Ahogy a következő sarkon befordultunk, már láttuk is: ott ívelt szélesen és ragyogóan az út felett, London szívében.

Csodálatos volt újra ilyen közel lenni Karmapához, és mint mindig, erőkörében most is minden kiteljesedett. Joe-nál laktunk, egy magas, erős amerikainál, aki nagyon szórakoztató volt. Értékes, régi bútorokat árult, és családjával együtt egy gyönyörű Temze-közei házban lakott, óriási kerttel és saját csónakkal. Joe valóban komolyan vette Karmapa kívánságait, és mindent megtett, hogy felrázza a lusta angolokat. Azonban legutóbbi felajánlása – amikor egy régi, üresen álló rendőrőrsöt akart központnak megvenni – megint nem hozott mozgásba semmit.

Az apácák és a szerzetesek épp végeztek Kalu Rinpoce első, Európában tartott hároméves elvonulásán. Kíváncsian kerestem rajtuk a jelentősebb személyiségváltozások, az áldás erejének vagy ehhez hasonló dolgoknak a jeleit, hiszen mindegyiküket ismertem már az elvonulás előtti időkből. Példás volt szerénységük és összetartásuk, de nem láttam bennük azt a nyers erőt, ami meg tudja törni az emberek

egoját. Hiányoltam az „üvöltő oroszlánokat”, akiknek az a feladatuk, hogy védelmezzék az embereket és a legmélyebb bizalmat nyújtják számukra.

A ház felső szintjén Karmapa következő angliai útjáról beszélt a tibetiekkel. Éppen befejeztük Joe-val a szkanderezést, amikor Láma Csime jött le a lépcsőn. Könnyes volt a szeme, és csak ennyit mondott: „Akong Tulku egy hónapot vett el magának, én pedig megint csak pár napra kapom meg Karmapát”. Mivel Láma Csime sokszor megígérte, hogy védelmezi Karmapa munkáját, és nem alapít saját centrumot, ezért együttérzésből úgy döntöttem, hogy meg kell ismernie a közép-európai Karmapa-központjainkat.

Sajnos ez barátaink számára sok nehézség kezdetét jelentette, mert Láma Csime félreértette és „isteni jogként” kezelte a meghívást. Ezáltal az épp tisztulási fázisukat élő, elégedetlen emberek ugródeszkájává vált, és így

évekkel vetette vissza őket a fejlődésben. Az is gondot okozott, hogy megpróbált más dallamokat bevezetni a tibetiül énekelt meditációkba és egy „tanulócsoportot” akart létrehozni a már régóta, stabilan Karmapáért dolgozó barátainkból. Ez először végnélküli szóbeszédhez vezetett a központban élő emberek körében, akiknek Hannah-val – némiképp naivan – azt tanítottuk, hogy minden, ami Tibetből jön már eleve szent. Csakhogy az önálló emberek megtanultak abban bízni, amit a saját szemükkel látnak – ami valójában Buddha tanításának fő célja – így többet nem hívták meg Láma Csimét. Senki sem állította a törtétek után, hogy rossz ember lenne, de itt tartózkodása mégis megakadályozott minden további együttműködést.

Mindenki Karmapa fényében fürdött és az emberek bármilyen hosszú utat



Mahakala, Fektete Kabát,  
vonalunk fő védelmezője



megtettek volna ezért. A Temze partján tartott Korona szertartás utáni közös hajóúton Karmapa mindenkire ragyogott. Aztán másnap, amikor a repülőtéren mellé ültem, a testem remegni kezdett, mint ahogy általában mindig, ha az ő közelében vagyok. Karmapa hosszan és komolyan végigmért, majd rám mutatott, és ezt mondta a többieknek: „Ő Mahakala”. Tényleg! Ez volt az! Hirtelen minden összeállt. Egyszerre világossá vált számomra, hogy milyen erő dolgozik rajtam keresztül. Ez a bizonyosság azóta sem csökkent soha, minden órában betölt, éjjel-nappal.

Még májusban követtük Karmapát az USA-ba. Drága édesanyám is velünk jött. Karmapa Dzsamgon Kongtrul Rinpocsével és Rumtek akkori erőteljes titkárával a Woodstock melletti erdőben, egy szép házban lakott. Természetesen Hannah és én bármikor, amikor csak akartunk, bemehettünk hozzá, de a tibetiek egy olyan biztonsági hálót szőttek köré, ami már üldözési mániáról tanúskodott. Minden alkalommal, amikor magunkkal vittük néhány barátunkat – akár csak egy rövid áldásra is – a tibetiek mind a plafonon voltak. Karmapa nyugati parti útja még nem volt előkészítve, ezért ezt gondoltam: „Inkább legyünk valahol máshol hasznosak, minthogy kétségbeesésbe keressük ezeket az embereket”. Amikor elmondtuk ezt Karmapának, nagy meglepetésünkre egyáltalán nem úgy nézett ki, mintha el lenne ragadtatva az ötlettől. Kézen fogott bennünket, és a házon át egy finom dróthálóra körbekerített tetőteraszra kísért, ahol senki sem zavarhatott. Meg kellett ígérnünk neki, hogy utánamegyünk Coloradóba. Ez nagyon fontos volt számára. Aztán elmondta, hogy pontosan mit is kell tennünk. Így volt ez minden találkozásunkkor, amióta 1969-ben a ta-



Édesanyámmal az USA-ban

nítványai lettünk. Biztos, hogy ezen utasítások betartásának és Karmapa áldásának köszönhető, hogy nekünk ennyire jól sikerül minden.

Ezen a napon Karmapa búcsúajándéka az volt, hogy találkozhattunk tudatával. Még egyszer elmondta Hannah-nak, hogy segítsen a rinpo-



Karmapa a jógik királya

cséknak, és álljon mellettem. Ezután – mintha megállt volna az idő – mélyen a szemünkbe nézett. Amikor eljöttünk tőle, azt sem tudtuk, hol vagyunk. Az viszont világos volt számunkra, hogy mindig tudni fogjuk, hol, mikor, mit kell majd tennünk.

Az utolsó Korona szertartás után, ahol láttuk, hogy Karmapa miként olvad fénné, egy amerikai, benzinfaló kocsival Kaliforniába utaztunk. Ez egy „Nash Rambler” volt, egy olyan típus, melyet járó motorral szinte lehetetlen teletankolni. Úgy nézett ki, mint egy akvárium, és pont olyan gyors is volt. Pennsylvániában újra megtapasztaltuk az ereklyék erejét, amelyeket egy ezüsttokban mindig a nyakamban hordok. Elütöttünk egy

madarat, amelyik valószínűleg azért repült ki az autóm elé, mert vagy túl fiatal volt, vagy a helyiek sebességéhez volt szokva. Amikor visszamentem, hogy felemeljem az útról, nagyon rosszul nézett ki. A nyakát szegte, bal oldalán pedig kilátszottak a csontjai, melyeken már sem izmok, sem inak nem voltak. Az ereklyetartót – a gaót –, amit Karmapa töltött meg, hogy áldást adjak vele, a madár fejére tettem. Évente tízezreknek ezzel közvetítem Karmapa erőterét szerte a világon. Miközben kapcsolatot létesítettem a Határtalan Fény Buddhájával, a madár teste megmerevedett, és a feje egyenesen felfelé mozdult. Ez a mozdulat ellentmondott a természet törvényeinek, mivel már nem volt se izom, se ínszalag, ami megmozdíthatta volna a fejét. Ez

egyértelműen egy központi energia volt, ami egy irányba kényszerítette a madár belső centrumait. Kicsi és merev testét rátettem a fűre, miközben megfogadtam, hogy amikor áldást adok, soha nem fogok elkényelmesedni. Karmapa ereje egyszerűen túl értékes ehhez.

Új-Mexikóban, a Mesa Verde-i romok egyértelműen arról tanúskodtak, hogy a Kolumbusz előtti korszakot nem a „nemes” amerikai vadnyugat jellemezte. Amikor felfogtuk, hogy az emberek milyen élet-körülmények között éltek ebben a korban, érzelmeink a hitetlenkedés és a mély együtt-érzés között ingadoztak. Az álomszép természet ellenére a törzsek már 1250 körül megskalpolták egymást. Csontmaradványaik olyan betegségekre utaltak, amelyek biztosan nagyon fájdalmasak voltak, és amelyeket ma elképzelni is alig tudunk.

A tervek szerint a Colorado állambeli Boulderben, Trungpa Tulku székhelyén lett volna egy előadás, de kezdés előtt pár órával, amikor már Denverben voltunk, minden indoklás nélkül lemondták a programot. Ezért egy Creston közelében lévő óriási ranchre mentünk, ami kétezer méter magasan fekszik és a harmadik világ országainak közismert barátja, Maurice Strong ajándékozta Karmapának. Előadásom célja az volt, hogy jó kapcsolat alakuljon ki a ranch lakói és a helybeliek között. Meg akartam mutatni nekik, hogy Buddha tanítása valójában a gyakorlatban alkalmazott életbölcesség, és nem valami elvont vagy egzotikus dolog. Sajnos ez a tanítás túl későn érkezett el hozzájuk. Amint ez a kilencvenes évek elején egyértelműen világossá vált, nem sokkal később szektaszellem alakult itt ki, aminek a buddhizmushoz nem sok köze volt.

Épp naplementekor értünk a Grand Canyonhoz. A mély folyóvölgy a legfantasztikusabb dolog volt, amit valaha is láttunk. Az ősi földrétegek elragadó színei mélyebb benyomást tettek ránk, mint az „új” és mindig szürke Himalája.



Úgy tűnt, megállt az idő

Los Angelesben, miután Láma Dordzse megérkezett Kalu Rinpoce központjába, villámgyorsan el is hagyta azt. Szikkim tiszta hegyi levegőjéből a város legszennyezettebb részébe érve azt hitte, hogy azon nyomban meghal. Ma a Santa Fe-i centrumot vezeti, ahol a Nyugat legnagyobb sztúpája áll. Majdnem minden évben tartok itt előadásokat, és nagy öröm számomra, hogy gondolkodás nélkül ajánlhatom őt, mint egy botrányoktól mentes lámát.

A Los Angelestől északra fekvő Topangában hét napon át szakadatlanul esett az eső. Az első hat napon minden jól ment, de a hetedikén megcsúszott a föld. Több háznak eltűnt a fele, és egy Greyhound buszt is elsodort az ár. A sofőrnek épphogy sikerült egy fába kapaszkodva megmenekülnie, mielőtt a habok elnyelték volna a nagy buszt, amit soha többé nem találtak meg.

Azoknál a filmeseknél laktunk, akikkel az előző évben megismerhettem a város édes életét. Feltörekvő szépségek, folyékony proteinek és sok orron (de nem az enyémen) át felszívandó fehér por segítette az AIDS előtti időkben a nagyon nyitott emberi kapcsolatok kialakulását. Ekkor szakítottunk néhány órát és ellátogattunk Disneylandbe. Az amerikaiak messze a legjobb szórakoztatók. Engem leginkább mozgó hologramjaik bűvöltek el, mert ezekben „a forma és az üresség elválaszthatatlan”, éppúgy, ahogy a Buddhákat a meditációban tapasztalhatjuk.

A rokonaimnak volt egy darab földjük San Louis Obispóban, ahonnan néhány telepese először látta meg a Csendes-óceánt. Dudley és a többi nagybácsim nagy örömmel emlékeztek vissza szüleim pár évvel korábbi látogatására. Sokat beszéltek a Dél-Jütlandon és Schleswigben maradt rokonságról, de tőlem elsősorban Edward bácsiról akartak hallani valamit, akinek a neve semmit sem mondott nekem. „De biztos, hogy ismered őt – erősködtek, nagyon híres kalóz volt”. Lassanként megértettem, hogy kemény próbákat kiállt szüleink annyit meséltek a jól nevelt ősről Björnnek és nekem – az örök bajkeverőknek –, hogy a végén már azt hittük, elcseréltek minket a szülőszobán. Most aztán kiegyenlítődött a számla: családfánk bizony nem csak angyalokból áll.

San Franciscóban Karmapának sok előadása volt, sokszor a legfurcsább emberek szervezésében. Karmapa kívánságára Santa Cruz-i csoportunknak meg kellett próbálnia együttműködni Trungpa Tulku tanítványaival. Nekünk embereink voltak, nekik pedig pénzük, tehát meg kellett ismerkednünk. Mégsem állíthatom, hogy ezáltal nagy, testvéri barátság jött volna létre. Számukra a szervezés önmagában is egy cél volt, valami alapvetően jó dolog, míg számunkra inkább csak korlátozást jelentett. A szervezésnek csak a legszükségesebbre kellene szorítkoznia, és azt a célt szolgálnia, hogy új területeket nyerhessünk a fejlődésnek. Mivel északtól dél felé elégedettek voltunk az előkészületekkel, újra felültünk a Greyhound-buszra, hogy visszautazzunk Coloradóba, ahova épp akkor érkezett meg Karmapa. A júniusi napfordulókort kellett vele újra találkozunk.

A Dharmadatu Egyesület boulderi székháza mintha kihalt volna. Aztán megtudtuk, hogy mindannyian a várostól pár kilométerre megrendezett nagy ünnepségre mentek. Az egyik sofőr azonnal elvitt minket, és egy mező mellett tett le, ahol néhány nagyon idegen színjáték zajlott. Mindenütt rövid nadrágos, khaki színű, angol egyenruhába öltözött szolgálók álltak, miközben Trungpa Tulku úgy nézett ki, mint valami forró égövi ország tábormoka: sapkában, fekete lovaglócsizmában, keresztszíjjal, homokszínű egyenruhában. Karmapa, Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és néhány szerzetes a helyükön ülve szunyókáltak. A japánul, hosszan kitartott magánhangzókkal előadott, hirtelen drámai mozdulatokkal és nagyon különös mimikával kísért előadást senki sem nézte.

A vendégek kis csoportokban álldogálva csevegtek, ahogy ezt az amerikaiak a legszívesebben teszik. Nagyon sok ismerőssel találkoztunk a világ minden részéről, de ismét hiányzott a megszokott nyitottság és odaadás. Úgy tűnt, mintha senki sem tudná, hogy ki Karmapa.



A Dharmadatu vendégeként

A központba visszatérve Karmapa magához hívott minket. Ez az egyesület vezetőiből kiváltott néhány epés megjegyzést. A lépcsőn felfelé legalább tizenhat ór állt mereven, egyenruhában feszítve.

Amint beléptünk a szobába, Karmapa azonnal elkezdett beszélni. Nagyon fontos dolgokról esett szó, melyeket mindenképpen közölni akart velünk. Először „gyermekeiről”, a vonaltartókról beszélt, akiknek most ki kell repülniük a fészekből, és folytatniuk kell munkáját. Mivel még tapasztalatlanok, ezért meg kellett ígérnünk, hogy odafigyelünk rájuk, és segítünk nekik. Amikor ezt mondta, először fogott el egy nagyon rossz érzés, és megkérdeztem tőle: „De ugye ez nem jelenti azt, hogy abba kell hagynod, amit teszel?” Amikor végül azt tanácsolta, hogy kerüljünk néhány embert a Vonalon belül, erősen könnyezni kezdett a bal szeme. Ez már aznap reggel elkezdődött, és hívtak is egy orvost, hogy megvizsgálja. Karmapa kiment egy pillanatra, de már jött is vissza. Ez egyértelmű jele volt annak, hogy nem akart még elengedni minket. Amikor már végképp nem volt mit mondanunk, mint mindig, most is megkérdeztük, mikor jöjjünk el hozzá legközelebb. Ezt válaszolta: „Gyertek el New Yorkba, ha tudtok, és egyébként...” – ekkor úgy nézett ránk, mint ezelőtt még soha, mintha tudta volna, hogy nagyon elszomorít minket majd, amit hallani fogunk – „...a jövő év tizenegyedik hónapjának első napján gyertek el Rumtekbe”. Karmapa olvasott a tudatomban, amiben már kirajzolódott egy harmadik zárandokút képe, és hozzátette: „...és elhozhatjátok a barátaitokat is”. Hannah tisztázta vele a dátumot, hogy ez nem a tibeti, hanem a nyugati naptár alapján értendő. Ekkor hirtelen és eléggé nyugtalanul felugrottam, és így kiáltottam: „Ígérd meg, hogy akkor már egészséges leszel!” Mialatt Karmapa kinézett balra az ablakon, azt válaszolta: „Minden úgy lesz, ahogy a legjobb. Ezt megígérem nektek”. Már félúton voltunk a lépcsőn lefelé, és tele volt a fejünk új tervekkel, amikor visszahívott minket, és ezt mondta: „A jövőre nézve jó lenne, ha Trungpa Tulkuval a jelenlétben találkoznátok”. Mivel a találkozó legközelebb hatra volt megbeszélve, így megígértük, hogy várunk. De amikor már nyolc óra lett, és a tulku még mindig nem került elő, indulnunk kellett, hogy még elérhessük az utolsó buszt.

Jó volt kettesben lenni Hannah-val. A New Yorkba tartó buszút során kirajzolódtak az Atlanti-óceán másik partján folyó munka körvonalai. A nagyvárosban ruhákat vettünk Kurtnak, Friedelnek, Gabinak és többi barátunknak, akik olyan sok időt töltöttek centrum-munkával, hogy gyakran megfélelkeztek saját magukról. Karmapa kezdte el, ezt a vonalunkon belül már szokássá vált dolgot. A legmulatságosabb az volt, amikor Hannah-nak tibeti szoknyákat ajándékozott, amelyek neki mindig túl rövidek voltak, vagy az, amikor engem karateruhába bújtatott. Közép- és Kelet-Európában most a gyors fejlődésnek kellett irányt adni. Mivel tanítványaimról sok mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy erőtlenekek és unalmasak, ezért most már barátaik is eljöttek a központjainkba. Az a mindent megszabadító látásmód, hogy a tudat maga félelemnélküliség, spontán öröm és aktív szeretet, óriási bizalmat ajándékozott nekik, és gazdaggá tette az életüket. Ott, ahol az emberek jót mondtak egymásról és tanítójukról, a hallgatók száma állandóan növekedett.

A fejlődés alapja a barátság volt, és ha fel akarnám sorolni azokat a nagyszerű nőket és férfiakat, akik mindenki javára válva olyan sokat érnek el, akkor a következő oldalak úgy néznének ki, mint egy telefonkönyv. Ehelyett inkább azt javaslom az embereknek, hogy ismerjék meg őket a központjainkban; beszélnek a főbb világnyelveket, és én teljesen megbízom bennük.

1981 telén, a következő észak-amerikai út során tovább építettük a megkezdett alapokat. Újra dolgoztam Barrynél, tanításokat adtam a nyugati parti központjainkban, beszéltem Lex rádiójában, és Cyntiánál is jártam Torontóban, igaz, most csak egy adás erejéig. Ott a tévé-



Búcsú Karmapától

toronyban, ami akkor a világ legmagasabb épülete volt, valami különleges dolog történt. Ebben a hatalmas betontűben, aminek teteje egy üvegből és fémből készült dudorral mered a térbe, egy újkori termát találtam, egy olyan „rejtett kincset”, aminek buddhista erőtere van. Miközben tudatom egyre fokozódó csodálkozással figyelt, kezem hirtelen egy darab papírt húzott ki egy szekrény és egy folyamatosan forgó üveggolyófal közül. Mivel naponta sok embert érintek meg az áldáskor, nagyon ügyelek a tisztaságra. Most annak ellenére, hogy a kezem bármelyik pillanatban egy ragacsos hotdogpapírhoz vagy más ehhez hasonlóhoz érhetett volna, csak ásott tovább, amíg el nem ért egy háromlú, kerek nyelű műanyag tört. Ez egyértelműen egy purba volt, ami Tibet egy ősrégi Buddhaformáját jelképezi, akihez erős kapcsolat fűz. Az áldása továbbra is velem maradt: amikor 1989 márciusában először írtam le ezt a történetet – Karma Gönbén, Malaga közelében – Hannah és Björn váratlanul egy rézpurbát hoztak oda hozzám. Amikor pedig 1991 áprilisában a „Minden határon túl” angol változatát állítottam össze, és épp ezt a részt olvastam át, Adrian barátom azt kérdezte tőlem, hogy mi is tulajdonképpen *Gyémánttőr* jelentése. Ki mondhatná még ezek után, hogy a Buddhák valami elvont absztrakt dolgok, vagy valahol máshol vannak.

A következő héten megismerhettem a dekadens New Yorkot, az East Side „jobbik” részét, ahol az igazán gazdagok laknak, és mindenkinek saját pszichiátere van. Aztán ennek tökéletes ellentéte következett. Még soha egyetlen nyugati országban sem láttam ennyi elszegényedett, lecsúszott embert, mint amikor a Greyhound-busszal átutaztunk a tágas Amerikán. Itt nem a Dániában vagy Svédországban megszokott viszonyok uralkodtak, ahol az embereknek, ha egy kicsit zülleni akartak, el kellett bújniuk a szociális gondozóik elől. Bár még nem jött el a Reagan-korszak, amikor a polgári szabadság nevében az őrüteknek egyszerűen azt mondták, hogy most már meggyógyultak és hazamehetnek, s így a drága intézményeket be lehetett zárni. De már akkoriban is volt elég alkoholista, drogos vagy szellemileg más módon sérült ember az utcán. Nagy részük részt vett a vietnami háborúban, és többségükben feketék voltak. A buszpályaudvarokon



és azok környékén éltek, és életüknek biztos jót tett volna némi külső beavatkozás. Szemmel látható volt, hogy közülük csak kevesen fürdenek legalább hetente egyszer.

A hosszú, egyenes buszutakat kéziratok írására és a levelek megválaszolására használtam. Ez akkoriban gyorsabban ment, mint ma, amikor mindkettő villámgyorsan összegyűlik. Bár a kézírásom nehezen olvasható, a világ minden részéből küldött üdvözleteim mégis tartották a kapcsolatot az egyre növekvő baráti társasággal, és egyben közvetítették a legfontosabb információkat.

Ma – 1994-ben – másképp néz ki a helyzet. A következő év szinte minden órája előre be van táblázva, és nagyszerű segítők Sys, Caty és Tomek másodpercek alatt mindent elintéznek telefonon és faxon.

San Diegóban Robin várt minket egy fehér Cadillackel. Yosiko Mexikóból jött ide, és így mint mindig, Dél-Kalifornia most is igazi élményt jelentett számunkra. Egész Amerikában San Franciscóban lehetett leginkább érezni Karmapa hatását. Bár legtöbbjük már csak súlyos betegen látta őt, olyan állapotban, amiről az amerikaiak rendes körülmények között nem is akarnak tudomást venni, a tény, hogy Karmapa még ilyen állapotban is szakadatlanul mindenki javára dolgozott, a felszín alatt mélyen megérintette őket, és erős bizalmat ébresztett bennük. Egy igazi Bodhiszattvával találkoztak.

Ha visszagondolok, meglepő, hogy Hannah-val nem nyugtalanított minket Karmapa egészségi állapota. Valójában három feltétel állt itt össze. Először is: vikingtudatom az általam tisztelt embereknél alig veszi észre a gyengeségeket. Másodszer: Karmapához fűződő kapcsolatunk az igazság és barátság soha nem múló, időtlen szintjein nyugodott. Minden Korona szertartáson úgy láttam őt, mint tengernyi



Nagyszerű segítők: Sys, Caty és Tomek

aranyfényt. Harmadszor pedig: egy Karmapa mindig azt mutatja az embereknek, ami leginkább segíti őket. Aki képes látni sugárzó örömet, ezzel találkozik. Ha ez nem lehetséges, Karmapa minden más eszközt bevet, hogy karmikus kapcsolatokat hozzon létre. Ezek aztán a következő



...míg egy pillanatra el nem lazultak

életekben addig fejlődnek, amíg Karmapa elvezeti tanítványait időtlen tudatuk megtapasztalásáig. Ha egy lény a fájdalom és a betegség területén volt nyitott, akkor épp ezt az oldalt mutatta neki. Sőt, akkor is megtalálta a megfelelő eszközt, amikor az emberek fényképezőgépekkel teleaggatva mentek oda hozzá. Ekkor egyszerűen csak játszott a gépeikkel, vagy lefotózta őket, míg egy pillanatra el nem lazultak. Akkor aztán egy igazi „százezer voltos” áldást adott nekik, és így olyan vírusokat helyezett el neurózisprogramjaikba, amelyek hosszútávon megváltoztatták az életüket.

Amerikában minden egyes alkalommal zavart a fejlődés hiánya, aminek nem csak a szellemi utak túlkínálata volt az egyedüli oka. Mint szabadságszerető kagyü jógik, nem a mi stílusunk, hogy az új embereket öndicsérettel lelkesítsük vagy egy különle-

ges csoporthoz való tartozás lehetőségével csábítsuk. Jó stílusunkkal pedig leginkább az áll szöges ellentétben, hogy konkrét ígéretekkel kössük őket magunkhoz. Bár az amerikaiak nagyon könnyen válnak a szektaszellemisség foglyaivá, de súlyos dolog lett volna kihasználni egy ilyen gyengeséget. Ezért más vonalak tibeti tanítóinak könnyű volt Karmapa nyomdokait követni és saját csoportjaikat már az általa kitaposott úton felépíteni. Egy Angliában élő rinpocse, akit 1993-ban egy bestseller tett ismertté, ezt nagyon ügyesen csinálta. Könnyen ment neki a játék, mert Karmapa közeli rokonának adta ki magát. Mivel a nyugatiak mindig egy szent világról álmodnak, ennyi is elég

volt ahhoz, hogy kiiktassa az emberek alapvető megkülönböztető-képességét. Így Karmapa tanítványai hagyták, hogy más iskolák elárasszák őket kurzusaik kínálatával, miközben megfeledkeztek az áldás eredeti forrásáról.

Az rendben is volt, hogy a kaliforniaiak az öneladásban szorgalmasabb iskolákra váltottak át. Viszont ha elvesztették bizalmukat, vagy abbahagyták a meditálást – ami nagy kár volt –, akkor ebben a folyamatban már tanítói szerepét kellett megvizsgálni. Semmi kétség, hogy az ügyeskedővé vált tibeti lámák többsége gondolkodásmódjában túlságosan szűklátókörű és hierarchikus volt. Hiányzott belőlük a nyugatiak iránti bizalom, pedig ők valójában a mecénásaik voltak. A lámák bizonytalanságuk miatt begubóztak és csak ritkán fogadtak el segítséget, miközben új környezetüktől alig tanultak valamit. Kevés figyelmet fordítottak a teljes élet nyújtotta gazdagságra, nézeteiket pedig csak ritkán osztották meg másokkal. Bár Karmapa gyakran mondta, hogy egy félig jó tanító is jobb, mint a semmilyen, és hogy egészen addig, amíg az ember megtartja hozzá fűződő kapcsolatát, addig a tanítás során is fejlődni fog. Mégis az a „szent tehén”, ami szinte egészen mostanáig akadályozta a jó tanítókat abban, hogy elismertek legyenek, Kalu Rinpocétól származott. A Rinpocse ragaszkodott egy teljes cölibátusban végzett hároméves csoportos elvonuláshoz. Ez a legritkább esetben vonzza azokat, akikre a mi iskolánknak szüksége van: az erős és önálló embereket, akik rendelkeznek azzal a képességgel, hogy másokat felébresszenek és védelmezenek. Ha az elvonulást úgy hirdették volna meg, mint egyet a sok lehetőség közül, sokkal életszerűbbnek nézett volna ki. Az élettapasztalattal rendelkező világi tanítók, valamint a szerzetes- és az apácaképzésben részesültek együttműködése mindenki hasznára vált volna.

Künzig Shamarpa, a rangidős vonaltartó 1981 tavaszán jött először Európába. Finom stílusa sokak számára teszi megközelíthetővé a Mahamudrát és Karmapa a helyetteseként küldte ide. Először három hétig Skóciában adott tanításokat, ahol emellett angol tudását is gyorsan fejlesztette. Aztán Hannah gondoskodott az út hátralévő részéről, ahol Shamarpa olyan becsületesnek és egyenesnek mutatkozott, hogy Hannah sokszor azt sem tudta, hogyan védje meg őt a vallási

fanatikusoktól; Künzig Shamarpa ilyen is maradt. A mai napig távol tartja magát a szokásos politikai játszmáktól, Karmapához és Lopön Csecsuhoz hasonlóan ő is tökéletesen megbízik Hannah-ban és bennem. Amikor a kevésbé sikeres lámák panaszkodnak ránk, másokkal ellentétben, ők megtartják a hozzánk fűződő kapcsolatukat. Nagyon



Künzig Shamar Rinpoche

frissítők Shamarpa nekünk, nyugatiaknak szánt figyelmeztetései: ne higgyünk vakon a címekben és a magas tisztséget betöltőkben. Saját magunknak kell megvizsgáljunk minden tanítót, és önállóvá kell válnunk. Tanácsa ma időszerűbb, mint valaha.

Barátaink a koppenhágai központból megtanulták, hogy több figyelmet kell szentelni a sajtóra. Egy zavaros értelmiségi lap olyan interjút közölt le, ami feldühödött kommunisták és homoszexuálisok tucatjait hozta el Künzig Shamarpa előadására, ami bizonyára páratlan élményt jelentett számára. Európai útjának további része, amin Hannah fordított, nagyon jól sikerült.

Karmapa 1981-ben gyakrabban írt nekünk, mint bármikor előtte. Minden más Keletről jövő új híreket csak kevés jelentősége volt számunkra. Az egyik hírből többek között megtudtuk, hogy Karmapa nagyon beteg, és csak az az akarata tartja életben, hogy mások hasznára legyen. Nem sokkal később meg azt hallottuk, hogy egész nap, szünet nélkül beavatásokat adott és ragyogóan néz ki. Nem kellett túl sokat töprengenünk ezeken a híreken. Karmapa tudta, mit csinál, és egyébként is már másfél éve pontosan közölte velünk a hónapot és a napot, amikor újra találkozunk. Minden óra közelebb hozta őt hozzánk. Niels szétküldte a meghívókat központjainkba, és október elsején 108 barátunkkal együtt újra útra keltünk.

India hű maradt régi híréhez, így az utazás egy általános hasmenéssel indult. A Cok Pemánál lévő hegyoldal sziklabarlangjai semmit sem

veszítettek erejükből, és a nádszigetek ismét felénk úsztak a tavon. Nagy örömünkre, mi is hozzájárulhattunk a hely jó vibrációjához. Átvágtuk a hangszórók vezetékeit, amelyek újabban hindu lármával árasztották el az egyébként csendes tó környékét. Ahogy már annyiszor, ekkor is komolyan feltettem magamban a kérdést: a keleti buddhisták mikor fogják végre kifejleszteni azt a bátorságot, hogy ilyesmit maguktól is megtegyenek.

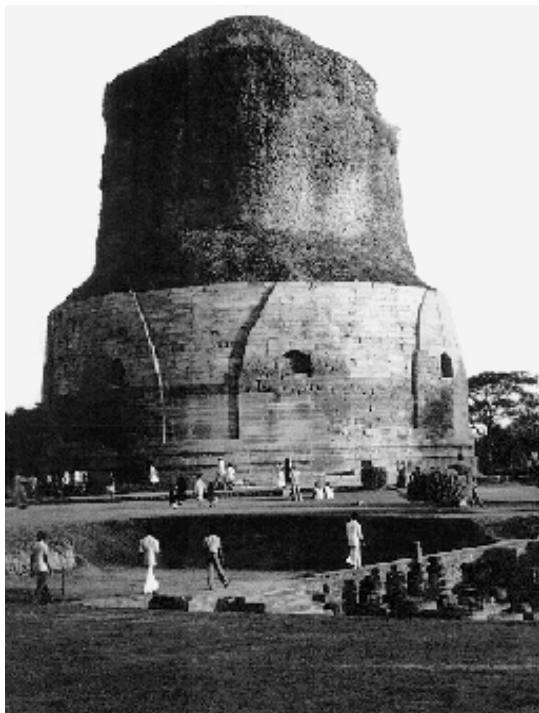
A csoport pihent pár napot a Tourist Campben, ami akkor Delhi legjobb szálláshelye volt. Azt hallottuk, hogy Karmapa egy hongkongi kórházban van, de amikor elhagyta Rumteket, nevetett, erősnek és egészségesnek tűnt.

Miután egy holdfényes éjszakán ellátogattunk a Taj Mahalba – csoportunkat újra Niels vezette –, megnéztük Sarnath-ot, ahol Sakjamuni Buddha a Négy Nemes Igazságot tanította. Egy nyugdíjas professzor, akit szórakozásból idegenvezetőnknek fogadtunk, váratlan fordulattal lepett meg bennünket; szerinte Buddha hindunak született, és úgy is halt meg. Barátaival Sarnath-ba is csak

egy hindu szenthelyeket felkereső zarándokút részeként látogatott el.

A Taj Mahal után Rajgirba mentünk, ahol Buddha felébresztette tanítványai együttérzését és bölcsességét, majd az ősi buddhista Nalanda Egyetem romjaihoz látogattunk el. Mivel az örök nem akarták kinyitni a rácsokat, 108 észak-európai barátunk 1000 év után ismét megostromolta a helyet.

Teliholdkor érkezünk Bodhgájába. Ugyanúgy, mint régebben, a *Tudatos Halál-gyakorlatot* Buddha megvilágosodásfája alatt akartuk



Zarándokút



A bodhifa

már nem csodálkoztam a „hivatásos szentek” ehhez hasonló viselkedésén, Nielst sokáig keserűséggel töltötte el a dolog. Úgy látszott, ő nem tapasztalta meg eléggé a hatvanas éveket.

Másnap Bodhgája jó népe szokatlan eseménynek lehetett tanúja. Kiástuk a vizesárkot Beru Kjence Rinpocse új kolostorához. Európai barátainknak négy-öt óra alatt sikerült elvégezniük azt, amire ugyanennyi indiainak több napra vagy hétre lett volna szüksége, a felügyelet szigorúságától függően. Főleg a csákányozást élveztük. A csákányok majdnem olyan nehezek voltak, mint Észak-Európában, de szép hosszú nyelük volt. Ahogy a forró égővi országokban, itt is a nők hordták a földet.



A csapás közben

gyakorolni. Időközben magas rácsot emeltek a sztúpa köré, ami azonban kevésbé tudta utunkat állni. Nyilvánvalóan a megvilágosodási lehetőségek is bürokratikusá váltak; amikor már félig a Tisztaföldön voltunk, előugrott egy déli iskolából származó szerzetes, és meg akarta nézni, hogy van-e engedélyünk arra, hogy ott ülünk. Idegölő volt, ráadásul más szerzeteseket is odahívott. Így egy kicsit hamarabb fejeztük be a meditatációt, mint terveztük. Bár én

Az egyik csapás közben hirtelen elszakadt a szandálom, a hátamban pedig megrándult valami, és Hannah sírva jött ki a rinpocse sátrából. Azt mondta, biztos, hogy Karmapa meg fog halni. Ez mindenkit megrázott. Bár tanítványaink fiatalok voltak és nem voltak túl gazdagok, mégis azonnal pénzt gyűjtöttek, hogy Hannah és én Hongkongba repülhessünk. Mielőtt eldöntöttük volna, hogy

elfogadhatjuk-e a pénzt, megérkezett a következő hír: Karmapa továbbrepült Amerikába.

Egy kórházban feküdt valahol. Nyilvánvaló volt, hogy nem kell utána utaznunk. Hannah-nak még mindig vannak olyan pillanatai, amikor bánja, hogy többé nem láthattuk viszont Karmapát. Én azonban tudom, hogy a dolgok azért történtek így, mert Karmapa távol akart tartani minket. Máskülönben biztos, hogy találkozássunk gyengítette volna munkámat. Az a kép, ami bennem él róla, és amit másoknak is továbbadok, az a határtalan erő arany Buddhájának képe, ami mindent mozgásba hoz. Egy ilyen kép jobban megnyitja az embereket, mintha egy beteg szentet kellene elképzelniük.

Következő célunk a Kelet-Himalája volt. Továbbutaztunk Dardzselingbe, ahol a Lhawangs Bellevue Hotelbe mentünk. Ahogy ezt már megszoktuk, Delhiből nem kaptuk meg a Szikkimbe szóló vízumot, bár az indek megígérték, hogy meglesz, miután mind a 108 barátunkat bezsúfoltuk az irodájukba. Vagy nem akartak, vagy nem tudtak mit tenni, mi mégis megtaláltuk a megfelelő eszközt, hogy megszerezzük a vízumot, mindenki hozott egy üveg whiskyt a repülőről. Miután egy hétig emelkedett hangulatban tartottuk az ottani hivatalok első embereit, megadták nekünk, amit nem tudtak és nem is lett volna szabad megadniuk, a beutazási engedélyt Szikkimbe.

Amíg erre vártunk, Szikkimből megérkezett a Dalai Láma. Bár a Kelet-Himalájában élő emberek nem igazán a Gelugpa Vonalhoz tartoznak, mégis nagyon sokan eljöttek hozzá. Áldást adott a rumtekieknek és a környékbelieknek is. Beszélgetésünk alatt kezében tartotta meditációs számlálómát (a malát), és ezt mondta: „Ez kisebb annál, amit 1973-ban a kopenhágai repülőtéren megáldottam”.

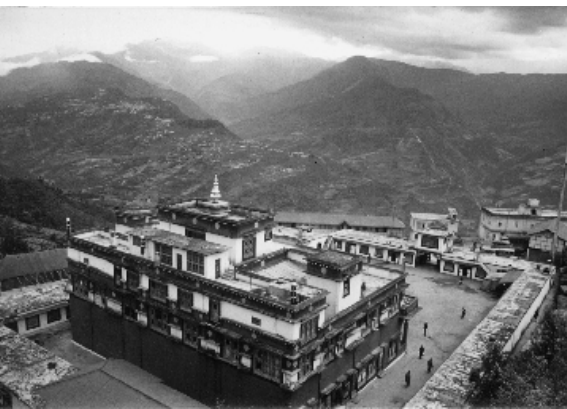


A határtalanul erőteljes Aranybuddha



A Dalai Lámával Dardzselingben

a szentély kisebb, felső termében, ahol egy Karmapa ruháiba öltöztetett, életnagyságú szobor állt, nyitott tenyereit szívmagasságban a vonal ereklyéi felé tartotta. Egyik tenyerébe egy sárga, a másikba egy zöld korongot festettek azért, hogy ezek összegyűjtsék és átadják az erőt. Mindenki igyekezett a lehető legnormálisabban viselkedni, és nagyon figyelt arra, nehogy valami olyasmit tegyen vagy mondjon, amit rossz



A 16. Karmapa székhelye, Rumtek

Jelként lehetne értelmezni. A jelek ehelyett az álmokban jelentkeztek. Hannah egy „telefonhívást” kapott nővéreitől, a Dakiniktól. Egészen távolról elmondták neki, hogy Karmapa erre az életre befejezte a munkáját. Én pedig, ugyanazon az éjjele megkaptam annak a világuralkodónak a jelképeit, akiről részletesen írok az „Alapgyakorlatok” című könyvem „Mandala”-fejezetében.

'81. november 1-én értünk Rumtekbe, pontosan úgy, ahogy Karmapa kérte. Sok pudzsát tartottak itt, főleg

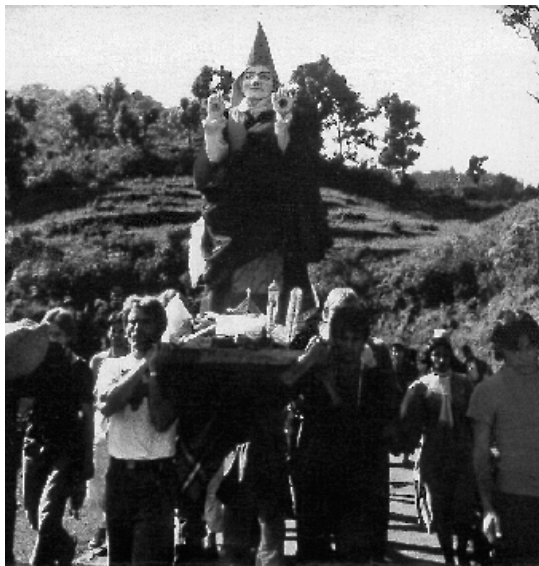
Amikor másnap reggel, november 5-én Gyalcab Rinpoce egy Korona szertartásán vettünk részt, bejött a fiatal Pönlop Rinpoce, és a fülébe súgott valamit. A teremben egy pillanat alatt megváltozott a hangulat, és mindannyian tudtuk mi történt.



Nem sokkal ezután fiatal szerzetesek egy csoportja sikertelenül próbálta meg levinni az utcára Karmapa nagyméretű, fatalapzatra állított szobrát. Végre egy nekünk való feladat! A szobrot a vállunkon vittük a kolostor és a folyó közötti tizenegy kilométeren át. Ez volt a legközvetlenebb módja annak, hogy kifejezzük Karmapa iránti szeretetünket és hálánkat.

Amikor átmentünk a hídon, valami erő hagyta el a szobrot, mert az arc mállani kezdett és ujjak estek le. Én legszívesebben ott helyben bedobtam volna a vízbe, hiszen a szoborból csupán az üres forma maradt meg. De a tibetiek, akik szereztek egy teherautót, más véleményen voltak. Így a szobrot továbbadtuk nekik. Később hallottuk, hogy az indekkel és a járművel is nehézségeik támadtak, és arra kényszerültek, hogy a szobrot pár kilométerrel odébb a folyóba dobják.

Amikor visszaértünk, a kolostor feléledt, de másként, mint ahogy azt az ember elképzelte. Jajgatás és panaszkodás helyett mindenütt pudzsákat lehetett hallani. Karmapát újra vissza kellett hívni a testnélküli *Tiszta Fény-állapotból*. Tudatának örömét kifejező, megvilágosodott erőkörok felkeltése által, Karma-



A folyóhoz vezető úton



A pudzsák közben Dzsamgon Kongtrul Rinpocse

pának gyorsan újra kell születnie minden lény javára. A szerzetesek éjjel-nappal énekelték a pudzsákat, gyakran úgy, hogy mindegyik égtáj irányában és középen is ült egy csoport.

November 9-én – egy nagyon tiszta napon – láttuk, amint a nagy Szikkim-völgy másik oldalán, a katonai repülőtéren leszáll egy helikopter. Aztán megindult egy végtelennek látszó autósor és körülbelül egy óra



Karmapa utolsó útján

múlva megérkezett Karmapa koporsója egy Mercedes teherautó platóján. Mind a négy vonaltartó ott ült összepréselődve a nagytermetű sofőr, a schwarzenbergi Erik mellett és rajtuk kívül még más erős férfiak is álltak a kocsik hátulján. Ők tették fel Karmapa koporsóját a teherautó platójára. Hannah-val egyértelműen mi voltunk az egyetlenek, akiket Karmapa a halála alkalmából meghívott Szikkimbe. Csoportunkon kívül nem volt más fehér ember Rumtekben. Mivel mi voltunk Karmapa első nyugati tanítványai, a helybeliek megkértek, hogy velük együtt vigyem a koporsót a kolostorba.

A belső udvarban megálltunk néhány percre, hogy pár száz gurka katona nem egészen odaillő módon megfújhassa trombitáit és a levegőbe lőhessen. Ezután bevittük Karmapát az épületbe, ahol a főszentélyben helyezték el. Csak

akkor lehetett lépésről-lépésre, több forrásból megérteni utolsó napjainak eseményeit. Ezek a napok méltóak voltak egy Buddhához.

Amikor közeledett halálának ideje, hat-hét komoly betegséget vett magára. Testét ezeknek a betegségeknek az átalakítására használta azért, hogy ezáltal – legalábbis az erőkörében lévők számára – a betegségek káros következményei közül sokat eltávolítson. Chicago mellett, a világ legnagyobb vágóhídjai közelében, időtlen példáját adta a megkülönböztetés

nélküli szeretetnek. Megengedte az orvosoknak, hogy rajta próbálják ki a gyógyszereiket. Ezek között óriási dózisu altatószerek is voltak, amelyek azonban semmilyen hatást nem tudtak kifejteni nála. Karmapa egész idő alatt csak másokra gondolt, gondoskodott arról, hogy ők jól legyenek és egyáltalán nem beszélt saját magáról.

1981. november 5-én este, a *Megszabadító* napján, az orvosok csodálkozva állapították meg, hogy nem működnek a Karmapára kapcsolt készülékek, mert azok maguktól kikapcsoltak. Mind ugyanazt gondolták: „Karmapa tréfát űz velünk” és abban a pillanatban a gépek újra elkezdtek működni. Öt perccel később azonban végleg leálltak. Másnap reggel, amikor az ápolók el akarták vinni a testét az ágyból, a jelenlévő lámák megkérdezték őket, hogy valóban minden, a halál beálltára utaló jel megjelent-e. Nem így volt: Karmapa teste még mindig meleg volt, főleg a szívközpontja, amely olyan forró volt hogy azt a testtől jókora távolságra is érezni lehetett. Négy napot töltött így meditációban az ágyában. Amikor megérkezett Szikkimbe, a teste még mindig meleg volt, és semmi jelét nem mutatta a hullamerevségnek. Onnan tudom, mert a búcsúnál hosszan a lábához nyomtam a homlokomat.

Az indek most az egy szer nagyvonalúak voltak, és Karmapa körülbelül másfél hónap múlva tervezett hamvasztásához megnyitották a határokat Szikkim felé. Néhány tajvanival együtt, akiket becsempészünk Indiába, december 17-én újra megérkeztünk Rumtekbe. Ez alkalommal nem mi voltunk itt az egyedüli fehérek. Több száz barátunk jött el, és meglepetésünkre sok amerikai is – többnyire idősebbek –



Karmapa mandalája

a nyugati partról. A hadsereg sátrakat állított fel tábori ágyakkal és gyapjútakarókkal. Minden pillanatot kihasználtunk. Hannah fordított a vonaltartóknak. Jó érzés volt, hogy ennyire sok embernek beszélhettünk Karmapa nagyságáról, amit az évek során megtapasztaltunk. Gyakran mondta, hogy a 17. inkarnációja még a mostaninál is jobb lesz. Erre mindig azt válaszoltuk: „Ha csak annyira lesz jó, mint amilyen te vagy, az már elég nekünk”.

Egy csendes pillanatban Barbara Pettee félrevont, és ezt kérdezte: „Láttad azt a papírt, amit Gungo, Rumtek titkára aláíratott néhány központ képviselőjével?” Nem láttam – feleltem. Egy figyelemre méltó történet körvonalai rajzolódtak itt ki, egészen addig, amíg a titkár szobájába nem mentünk és szóra nem bírtuk őt. Amíg Kathmanduban voltunk, a Dharmadatu Egyesület vezetője, Trungpa Tulku néhány tanítványával együtt Szikkimbe érkezett. Első dolguk az volt, hogy a titkárnak, aki egy szót sem értett angolul, adtak tízezer dollárt készpénzben, aztán pedig aláíratk vele egy okiratot, hogy az új Karmapa megtalálásáig ne Rumtek, hanem Boulder legyen a Kagyü Vonal fő székhelye. Végül valahonnan kivágták a négy vonaltartó aláírását és odaragasztották az iratra. Az ügy komoly volt. Bár az egyesület tagjai egyértelműen részegek voltak, ami sokakat megrázott Rumtekben, de ez mégsem lehet mentség. Most ismét a vonal tisztántartásáról volt



Az öt Rinpoce

szó. Felrohantam a lépcsőn a titkár irodájába, és követeltem tőle, hogy mutassa meg nekem az iratot. A mélyen tisztelt, tibeti kiskirály nem volt ilyen viselkedéshezszokva, és nagyon bölcsen úgy mutatta meg a papírt, hogy semmiképp se érhessem el, aztán gyorsan visszadugta a fiókba. Ennek ellenére tisztán látszódtak az aláírások közötti ragasztócsík nyomok. Ez igazi hamisítvány volt. „Ha

ezt valaha is elküldöd, akkor elfelejtheted Európát” – mondtam. „Mi Rumteket követjük, és nem akarjuk, hogy bármi közünk is legyen Boulderhez”. A titkár elég okos volt ahhoz, hogy ne hozza nyilvánosságra az okiratot, és később maga is rájött, hogy mennyire kihasználták. Barbara Pettee – aki Amerika nyugati partján a buddhizmus anyja – még soha nem volt ennyire fontos, mint ezen a napon. Ő valóban védelmezte vonalunkat.

December 19-én a legtöbb ember fennmaradt éjszaka, hogy részt vehessen a pudzsákon. Karmapa testét kihozták a mandalából, ami ahelyett, hogy a meleg teremben, ülő helyzetben eltöltött 45 nap alatt elbomlott volna, egyszerűen csak összezsugorodott. Most egy körülbelül 50 centiméter magasságú dobozban ült szemben az oltárral. Egy nyíláson keresztül be lehetett nézni, de senki sem élt ezzel a lehetőséggel. Jól tudtam, hogy később el kell majd mesélnem ezt a történetet, ezért hosszan és figyelmesen benéztem. Karmapa arcát – ami alig lett kisebb, mint azelőtt – most egy vékony fátyol takarta, míg egykor erős testének többi része gyerekméretűvé zsugorodott. A „Kagyü-mesterek Gyémánténekei” és egy 8. Karmapa meditáció után kihozták a fadobozt, és egy újonnan épített sztúpába helyezték. Ez a sztúpa a kolostor tetőteraszán áll, Rumtek déli, erdős, védelmező hegyei és a Szikkim-völgy túloldalán magasodó, Tibet határát képező hófödte hegycsúcsok között.



A hamvasztáskor

Karmapa valójában megőrzésre készítette elő a testét, ahogy ez Tibet legmagasabb szintű lámáinál szokás. Első tanítónk, Lopön Csecsu azt feltételezi, hogy így elkerülhetőek lettek volna a vonalon belüli későbbi nehézségek. Kalu Rinpoce viszont ragaszkodott ahhoz, hogy égessék el a testet, és a fiatal vonaltartók, akiknek nem sok tapasztalatuk volt ezen a téren, követték a tanácsát. Aztán hoztak egy tibeti menekültet, egy

szerzetest, akinek semmilyen kapcsolata nem volt ezzel a Karmapával. Csak egy ilyen személy gyűjthatta meg a száraz szantálfából álló rakást, amit a sztúpa alá készítettek. A világ minden tájáról ideérkezett tízezer ember figyelte visszafojtott lélegzettel, ahogy a lángok a sztúpán át azonnal több méter magasba csaptak. A helyről, ahol álltunk, a legjobb kilátás nyílt a havasokra. Velünk szemben, a sztúpa mögött Lopön Csecsu, Kurt és több közeli barátunk állt.

Lopön Csecsu Rinpocse 1993. júniusában Baselben tett nekem egy, ezekkel az eseményekkel kapcsolatos fontos kijelentést és később Schwarzenbergben magához hívta Tomeket, hogy ezt újra megerősítse. Ezeket, a Hannah és az én első tanítómától származó információkat még



A hamvasztó sztúpa

soha ezelőtt nem hozták nyilvánosságra. Mivel nagyon eltérnek Tai Szitupa és tanítványai állításaitól, ezért itt pontosan megismétlem Lopön Csecsu szavait és kérek mindenkit, hogy vegye figyelembe ezeket a sorokat: „Az északi oldalán voltam annak a sztúpának, amiben a hamvasztás zajlott. Tőlem jobbra Namkáj Dordzse kampa-láma és balra Drunye Nödrub kampa-láma állt. Semmilyen más rinpocse vagy vonaltartó nem tartózkodott a közelben. Hirtelen a sztúpa nyílásából egy égő golyó gurult felénk, Karmapa szíve. Elöttem állt meg és lángolása azonnal abbamaradt. A többiek vissza akarták dobni a tűzbe, de én azt mondtam, hogy a szívet meg kell tartani, ha már egyszer kigurult és magától aludt el a láng. Így tehát feltettem egy fém-tányérra, és a sztúpára helyeztem. Később

a vonaltartók sok más lámával együtt kijöttek a pudzsákról, és körbejárták a sztúpát. Látták a szívet és Szitupa azt mondta, hogy ő ezt magának akarja. Majd bevitte a szobájába. Így történt, nem másképp”.

A hamvasztás alatt hirtelen felfedeztünk egy hatalmas kettős szivárványt. A Nap körül látszódott az egyébként nagyon tiszta és száraz téli égbolton, ami még ott is nagyon szokatlan jelenség. Egy hamburgi nő fényképeket készített, ahol a nap-sugarakban többen még Karmapa arcának körvonalait is felismerték.

Eközben egy hatalmas sas tűnt fel a tiszta égen. Tizenkét nagy kört írt le, majd délnyugati irányába repült.

A nyugatiaknak nagyon tetszett a dolog, de nem illett bele a tibetiek elképzelésébe, akiknél a keselyű a legnemesebb madár. A rumteki újság másnapai számában ezért így jelent meg: „Egy keselyű, ami úgy nézett ki, mint egy sas, egész idő alatt a tűz felett körözött”. Néhány tanítás azt mondja, hogy a keselyűk Bodhiszattvák, és legalább érzelmi okokból bölcs dolog jót gondolni azokról, akik a végén elfogyasztják majd a testünket. A bölcs katolikusoknak a kukacokkal szemben kellene valami hasonló hozzáállást kifejleszteniük.

Kamerájával sok eseményt örökített meg az angol Marc Elliot, akinek később a Dharmadatu megbízásából, aprólékos munkával kellett kivágnia filmjéből tanítványaim értelmes arcát.

A sztúpát lepecsételték és néhány nap múlva be lehetett menni Szitupa szobájába, ahol mindenki meglepetésére Karmapa szívét tartották. Szitupa a szívet még a Nyugat-Himalájába is magával akarta vinni. De ez nem tetszett a titkárnak, és Tai Szitupa tiltakozása ellenére visszavette tőle a szívet. Abba a terembe helyezte el, ahol Karmapa ereklyéit tartották, és amit ma egy sztúpa véd,



Szivárvány a nap körül



Egy szivárvány

mely mindenki számára nyitva áll. Akkoriban az ember úgy kapta meg az energiamező áldását, hogy a feje tetejét a polc közepéhez érintette. A méteres távolság nem jelentett semmi különbséget, az áldás hihetetlen erős volt.

Hannah talált magának egy meditációs helyet és órákra eltűnt. Én pedig életemben most az egyszer egyedül szerettem volna lenni. De mivel „köztulajdon” vagyok, ezért ez lehetetlen volt. Bódultan



Ha én Buddha vagyok, akkor ő Ananda " (balról jobbra: a nepáli király, a Karmapa és Lopön Csecsu Rinpoce

támolyogtam el barátaink mellett, akik mindannyian meg akartak valamit kérdezni. Minden irányba „igen”-nel és „nem”-mel feleltem, biztos, hogy sokszor éppen fordítva, mint ahogy kellett volna. Csak néhány teherautó között tudtam végre egyedül maradni, de ott aztán úgy ömlött a könny a szememből, mint még soha azelőtt. Leginkább az viselt meg, hogy Karmapa most annyira kicsi volt. Itt értettem meg első lámánk,

Lopön Csecsu mélységét, akinek Rumtekbe érkezése óta folyamatosan könnyes volt a szeme. Ő valóban tudta, mit is jelent egy Karmapa. Amikor 1970 tavaszán Nepálban nála maradtunk, a búcsúzásakor Karmapa ezt mondta: „Ha én Buddha vagyok, akkor ő Ananda” (Buddha legkedvesebb tanítványa).

A legnagyobb érzékenység ezen napjai alatt vonalunk elkövetett egy olyan politikai hibát, ami még néhány évig kísértett bennünket. Az általános Kagyüpa találkozóra csak karma kagyü tanítókat hívtak meg előadónak a gyakran túl csendes hallgatóság számára. Ez a formai hiba bizonyosan a Karmapa iránti gyásznak volt betudható, de más iskolák képviselői rossz stílusként értelmezték. Egyébként minden úgy zajlott, mint egy családi összejövetelen. Mindenki a saját munkastílusát dicsérte, mint irányadót a jövőre nézve. Kalu Rinpoce például szerzetesi



elvonulásait magasztalta. Számomra a 16. Karmapa meditáció volt a legfontosabb, amely által Karmapa áldása mindenhol elérhető és megtartható volt. Azt mondtam, hogy ez a meditáció állandó belépési lehetőséget nyújt az ő időtlen lényegébe, függetlenül attól, hogy éppen egy testben lakozik vagy sem. Itt az idő, hogy keményen és önállóan dolgozzunk azért, hogy a következő Karmapának egy nagyobb és gazdagabb dolgot adhassunk a kezébe. Ez valóban meg is történt azokon a helyeken, ahol az emberek felkínálják ezt a Karmapa meditációt és megtartják a kapcsolataikat. Ezzel szemben azok a csoportok, akik merevek lettek, pletykákat terjesztettek, vagy azt hitték, hogy okosabbak, mint a tanítói, azok eltűntek az elkövetkező évek során, vagy üres burokként maradtak meg. Rájuk már eleve inkább az ellenszenv, mint a melegség és a barátság volt jellemző. Évről évre nő az együttérzésem azon szegény lámák iránt, akik büszke tanítványokat gyűjtenek maguk köré.

1981. december 27-én megnyitották a lepecsételt sztúpát. Tele volt ereklyékkel. Először azokat a nagy és különleges testrészeket hozták ki, amelyek egyáltalán nem égtek el: Karmapa szeméit és nyelvét. Ezek testének és beszédének energiáját tartalmazzák, míg a szív tudatának erejét hordozza. Találtak csontdarabokat mantraszótagokkal, és talán az volt a legmeglepőbb, hogy Karmapa ülése teljesen épen megmaradt a lángtenger közepette. *Legmagasabb Öröm* erőköre, ami egy vékony gyapjúsövetre volt nyomva, még mindig látható volt. Csak a sarkai voltak megperzselődve, a közepén viszont egyértelműen egy gyerektalp lenyomatát lehetett felismerni. Néhány nagyon szokatlan dolog történt a lángokban. Künzig Shamarpa búcsúajándékként adott nekünk valamennyit a hamuból, amiből kivettem a benne levő kicsi aranygolyókat, fehér gyöngyöket és csontszilánkokat. Amikor Dániában később újra megvizsgáltam a hamut, kiderült, hogy az újra megtelt hasonló relikviákkal. Az erőkör tehát velünk utazott és az áldás soha nem tűnt el.

Karmapa halála után tulajdonképpen mindannyian kábultak voltunk. Pár hónapig a megszokott módon folyt tovább a munka, és a még nagyobb felelősség feletti öröm csak fokozatosan váltotta fel a hatalmas veszteség okozta üresség érzését. Amit Karmapa jelentett számunkra,

az az volt, hogy teljesítsük minden kimondott kívánságát, bízunk erőterében és saját bölcsességünkben. A hamvasztás alatt tisztán megjelent előttem egy világtérkép. Ezen sok kicsi fénypont jelölte a vonal leendő központjait. Ezeken a helyeken visszük majd tovább Karmapa munkáját.

Nyugaton a bizalom volt a fő téma! Barátainknak tudniuk kellett, hogy továbbra is teljes mértékben számolhatnak Karmapával. Karmapa Igazság-, Öröm- és Védelmeszintjei, ekkor is ugyanolyan hozzáférhetőek voltak, mint mindig és a meditációk a jövőben is ugyanazokat az eredményeket hozzák majd, mint eddig.

Meghívtuk Koppenhágába Gyalcab Rinpocsét, a négy vonaltartó közül a legfiatalabbikat. Mindenki közül őt érintette meg leglátványosabban Karmapa halála. Dzsamgon Kongtrul Rinpocse megkérte Hannah-t, hogy készítse el az útitervét. Koppenhágából északra és délre kellett utaznia. Végigutattuk Gyalcab Rinpocsét és két, mackós külsejű lámáját Skandinávia hómezőin. Azután Hannah fordított neki Németországban, míg Gabi és Tina engem kísértek.

Az évnek abban a felében, amikor Hannah máshol dolgozik, női kísérőim nélkülözhetetlenek. Amikor „nomád karmájuk” lejár, ezek a tehetséges nők tanítók és képviselőink lesznek azokban a központokban, ahol letelepülnek. Csak ritkán vész el az egymással megosztott közelség, és a megtartott kapcsolatokból élő buddhizmus keletkezik.

Gdanskban, a legtisztább fejű lengyelek városában öröm volt a munka. A sziléziai bányászok is ugyanilyen bátrak voltak. A szabadság ízének köszönhetően az egyetem hatalmas előadótermében összegyűlt kétezer diák és professzor egyszerűen nem akarta abbahagyni a tapsot. Az előadásom volt az első hivatalos összejövetel a Szolidaritás felszámolása és a szükségállapot bevezetése óta. Tomek, aki ma jobbkezem az egész világon és bájos nővére, Maggie igazi bátorságról tettek tanúbizonyságot. A titkosrendőrség már meglátogatta a családjukat, és azt mondták nekik, hogy minden megnyilvánulásomért ők lesznek a felelősek. Vízagyúkkal és állig felfegyverzett rohamrendőrséggel körülvéve élveztem, ahogy nevetségessé teszem a materializmus és a diktatórikus hatalom gyengeségeit és dicsérem a szabad tudat

tökéletességét. A döntő pillanat akkor jött el, amikor azt mondtam: „Örülnötök kell, hogy nem működik a rendszeretek. Így kevés erőt fektettek bele és ezáltal könnyebben megtalálhatjátok a belső értékekhez vezető utat”. A tömegből egyértelműen kirívó rendőrök már félig felálltak, de mivel ők is lengyelek voltak, kicsit elgondolkoztak a hallottakon. A fejüket csóválva újra visszaültek. Hiszen igazam volt.

Ebben a városban különösen szoros volt a kapcsolatunk a Szolidaritással és a határ mindkét oldalára rendszeresen vittük a híreket. Lakásunk közvetlenül szemben volt a Szolidaritás főhadiszállásával, amit elgyötört munkások, óriási fekete kabátokban álltak körül. Fegyverük nem volt, de akár a testükkel is megvédték volna az épületet. Életem egyik legfőbb tapasztalata egyébként a kilencvenes évek elején, Lengyelországban is beigazolódott: azok a barátaink, akik az elnyomás idején a szabadságért küzdöttek, ma munkánk szilárd támaszai; míg azok, akik engedelmesekek voltak és az akkor hatalmon lévők előtt csúszva-mászva igyekeztek lefölni, amit csak lehetett, ma is hasznavehetetlenek. Szerencsére ők az évek során elhagytak bennünket.

Ezután Közép-Európa keveredett bele egy nem túl szép, Tibettel kapcsolatos szituációba, amit szívesen elkerültünk volna. Ám lehetetlen volt, hogy ne foglaljunk állást. Megpróbálok itt mindkét oldalt olyan tisztán bemutatni, amennyire csak lehet: a krízis oka néhány láma azon szokása volt, hogy még idegen központok vendégeként is azok anyagi támogatóiért versengtek. Talán Tibetben ezek voltak a játékszabályok és az ember tudta, hogy ez ellen védekeznie kell, de Nyugaton az ilyesmi káros és zavarkeltő. Ajang Tulku utolsó európai tartózkodása során – akkor már Karmapa vendégeként – sokaknak okozott csalódást ezzel a hozzáállásával. Kelet-Ázsiában, a sokszor hihetetlenül gazdag kínaiak között is, túl messzire ment el ezzel. Nyilvánvalóan az volt a célja, hogy Karmapa támogatóit saját magának szerezze meg. A régi iskola kínai tanítványai alig meditálnak, viszont nagyon jól kiépült adományozói hagyományokkal rendelkeznek. Amilyen ravaszok, számukra Buddha a legjobban jövedelmező bank. Szinte mindegyikük szégyentelentül kizsákmányolja munkásait, ugyanakkor mégis jó karmát akarnak szerezni maguknak azáltal, hogy nagylelkűen támogatják a kolostorokat.

Megrémültek, hogy egy láma, aki Karmapa javaslatára utazta be a központokat, ennyire nyilvánvalóan Karmapa ellen dolgozott.

Amikor Ajang Tulku Los Angelesben megérkezett a kínaiakhoz, egyből a legmagasabb szinten fogadták. De „jó híre” hamarosan utolérte a Fülöp-szigetekről és onnantól kezdve csak földre fektetett matrac, pizzériából hozott étel jutott neki, és szolgálókat sem kapott többé. Ugyanez történt New Yorkban, akkor is, amikor megszerezte Karmapa Woodstock-projektet támogató adományozóinak címlistáját és náluk is lejáratta magát. Ajang Tulku úgy sejtette, hogy Künzig Shamarpa hiúsította meg próbálkozásait, ezért nagyon megharagudott rá. De mint azt később Shamarpa nekünk bizalmasan elmondta, a kínaiak figyelmét valójában a háttérben dolgozó Dzsamgon Kongtrul Rinpoce hívta fel Ajang dolgaira.

1982 nyarán Künzig Shamarpa nagy találkozót szervezett egy Bonn környéki kastélyban. Ajang Tulku pedig egy ellenrendezvénnyel próbálkozott Köln mellett. Mivel erre csak kevesen jöttek el, az egyik beavatás alatt megjelent a kastélyban. Belépésekor úgy érezte, hogy nem részesült a neki kijáró fogadtatásban. Nagyon ingerült volt, amikor a szobájába lépve barátságosan megkérdeztük, hogy hogyan utazott. Beszédstílusának szóvirágai mellékesek, de kijelentéseinek tartalma a következő volt: ha nem hagyunk fel munkájának féltékenységből való hátráltatásával, akkor beveti ellenünk a dharamszalai kormányban három éves politikusi pályafutása alatt kiépített kapcsolatait és leváltatja Karmapát, mint minden kagyüpák fejét. Ez komoly dolog volt, amiért semmilyen körülmények között sem akartam felelős lenni. Mivel alig ismertük az ósrégi Tibet hatalmi intrikáit és a legtöbb túlsúlyos, korosodó urakból álló tibeti hatalmi csoportban annyira egyértelműen a „semmi szex és semmi pénz” elve uralkodott, ezért inkább nem is akartunk tudomást venni ezekről a dolgokról. Künzig Shamarpához rohantam ezután a nagyon erős, érzelmi fürdő után, élmény volt az ő finoman irónikus, királyi erőterébe belépni. Sokan kritikusnak élik meg ezt, pedig egyre ritkábban az. Miután ismertettem vele a helyzetet, odavitettem hozzá Ajang Tulkut, azt várva, hogy majd megtalálják a kivezető utat, hiszen nekünk, kagyüpáknak eddig minden jól ment.

Amit akkor nem tudtam, az az a tény volt, hogy épp a legjobban képzett tibetiek azok, akik inkább agyonhallgatják, mint megszüntetik a problémákat. Túlságosan is úriemberek ahhoz, hogy mások magánéletében vájkáljanak, vagy nevetségessé tegyék azok gyengeségeit. Ebben az esetben, mint az később kiderült, sajnos egyik rinpoce sem lépett ki a szokásos udvarias társalgás kereteiből.

Egyik reggel, amikor Kim cégénél arról az úszómedencéről beszélgettünk, amit nekem kellett kiásnom, Kim éppen akkor érkezett vissza Tibetből. Meghívta édesanyját egy drága turistaútra, amit annak idején a kínaiak első alkalommal engedélyeztek.

A fennhatóságuk alá tartozó Tibetet egyszerűen olyan helyként kezelték, amiért a „fehér ördögök” készek voltak egy vagyont áldozni. Elutazása előtt arra kértem barátomat, hogy hozzon nekem egy olyan gaot, amit a tibetiek utazóoltárként használnak. Tudtam, hogy lesz benne



egy jel a számomra. Kim soha nem feledkezett meg a barátairól, én pedig azonnal tudni akartam, mi van a tenyéryi, mélyvörös óriáskorallal díszített ezüsttokban. Valóban olyan áldást és bizonyosságot tartalmazott, amitől örömeimben kirázott a hideg, egy hatalmas hosszúélet-pirulával együtt védelmezőnk, *Fekete Kabát* – ebben az életemben első közvetlen kapcsolatomban Tibettel – alakja hullott a kezembe. Tibetben ritkán készítik ezt a kis szobrot. Míg más védelmezők gyakran több iskoláért dolgoznak, addig *Fekete Kabát* csak Karmapáért dolgozik, és az ő aktivitását fejezi ki. Csak miután Buddha tanításai megérkeztek Nyugatra, és a mi kis jógi-vonalunk az egész világon elterjedt, vált ez a forma

a legismertebb védelmezővé. Az ő nevén nevezett engem Karmapa és mindig is ismertem ezt a hatalmas erőt. Magamon kívül voltam az örömtől, hogy Tibet számtalan Buddhája közül épp *Fekete Kabát* formája jelent meg, amit Kim egy kampa-harcostól vett, akivel Lhászában találkozott. Ennél egyértelműbb jelet nem is kaphattam volna. Később Wittenben lenyomatokat készítettünk a szoborról a központjaink számára. Az eredeti ma Schwarzenberg és Koppenhága között vándorol.

Dharma Centre Centre,  
Ruralist BANGDOK  
SRINAGAR, INDIA TEL: 363



H. E. SHAMARPA RINPOCHE

Date: 14. 6. 1982

I hereby request Ole Nydahl of Copenhagen, Denmark, the first western disciple of H.H. the Karmapa and the Co-founder and organizer of most European KARMA-KAGYÜ-Centres to do a first lecture-tour of our S.E.Asian, African and American Centres to teach meditation, bring new people to the DHARMA and share his experience of Buddhism in our daily lives.

I would be grateful if you would help him on his way and organize teachings at universities, with groups of interested people and at our centres.

*Shamarpa.*

H.E. Shamarpa Rinpoche





*tizenegyedik fejezet*

## A cég világszer- növekszik

A következő amerikai útra 1982 őszén, Hannah, édesanyám és a wuppertali központ Gabi és Friedel is velünk tartottak. Shamarpa tanításokat adott Woodstockban, és végül kilenc napunk maradt arra, hogy a bérautót átvigyük a nyugati partra.

A Los Angelesben töltött napok rossz hatással voltak a Bhagwan Shree Rajneesh-sal való addigi semleges, baráti viszonyunkra. Mialatt mi használt, meleg ruhákat pakoltunk be a tibeti menekülteknek, addig a guru hosszú, fehér ruhában jelent meg a tévében, és szentimentális badarságokat fecsegett. Legfontosabb kijelentése így hangzott: minden vallás ugyanaz. Elég, ha az ember olvasni tud ahhoz, hogy meg tudja állapítani, ez egyszerűen nem igaz. Mindig azt gondoltam, hogy a volt professzor legalább filozófiai szempontból egy tiszta szinten van és csupán azért gyűjtött maga köré néhány merev embert, hogy jobban szerethesse önmagát. Viselkedése azonban meglepően mesterkéltséges és erőltetett volt. Nehezen lehetett ennél erősebb ellentétet elképzelni a legtöbb tibeti láma egyszerű és természetes stílusával szemben. Sajnáltam, mert a világnak jó tanítókra van szüksége, ő pedig ezekre tudott hatni.

A San Louis Obispóból Santa Cruzba vezető izgalmas partmenti úton hallottuk, hogy Bokár Tulku Dániába készül. Ő kiváló meditációs tanító, aki sokáig vezette a rumteki, szonadai és mireki elvonulásokat. Kim hívta meg őt elsőként Nyugatra. Mivel Hannah feladata volt a fordítás, ezért visszament Dániába, én pedig most

először utaztam Japánba, a szabad kínai emigránsokhoz.

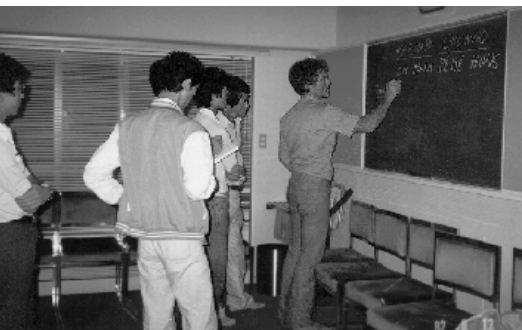
Cesar és Yosiko a tokiói repülőtéren vártak. Cesar ekkora már a mexikói követség második embere, „minisztere” lett, és mindketten a város közepén laktak. Japán egy jól ápoltságú minikerthez hasonlítható, és az emberek úgy viselkednek, mint egy laktanyában: rendkívül fegyelmekkel. Nincsenek széles karmozdulatok vagy hangos nevetés, semmi viccelődés, az ember egyszerűen csak betölti a társadalomban elfoglalt helyét. Mivel tudták, mennyire szeretek autót vezetni, ezért átengedték nekem a kormányt, ami egy kis szellemi erőfeszítést is igényelt. A japánoknál ugyanis baloldali a közlekedés, és az utak felét legszívesebben korlátozásokkal festenek tele.

Azt terveztem, hogy a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyvem végére lefordítom dánra, és minden fenntartás ellenére újtára indítom Japánban a tanításokat. A buddhizmus ebben az országban elsősorban politikai és világi színezetű. Az emberek vagy szentélyekbe járnak, hogy pénzért és hatalomért imádkozzanak, vagy kis szélsőséges csoportokba tömörülnek. Ezek aztán nagy komolysággal állítják, hogy Buddha egyetlen szútrát tanított, nevezetesen az övékét, és mindenki másé hibás vagy jelentéktelen. Aztán szerzetesi ruhába bújnak, és közösen körbejárják a lakótelepet: ez a „a heti szellemi gyakorlat”.

Röviddel érkezésem előtt Kalu Rinpoce már ellátogatott Japánba. Minden fontosabb buddhista tanító írt neki, és levelükben megköszönték, hogy eljött. A következő sorokban viszont az állt, hogy sajnos nincs idejük találkozni vele. Annak ellenére, hogy látogatását minden-

hol meghirdették, senki sem jött el hozzá. Így Kalu Rinpoce három hét múlva ismét visszautazott Indiába.

Ahhoz, hogy a tokiói egyetemeken taníthassak, szükségem lett volna az ottani tibeti bizottság „minősítést igazoló pecsétjére”. Ez hónapokba is beletelhetett volna, mivel egyeztetni kellett Dharamszalával. Ehelyett inkább az egész mexikói követség



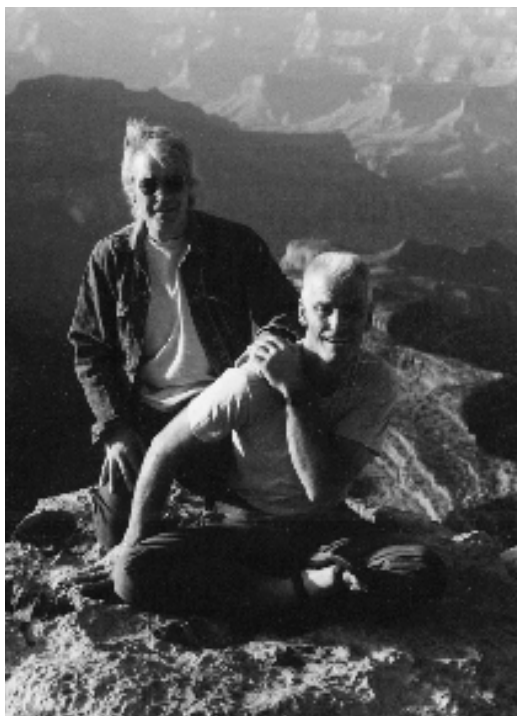
„Oktatás” Nagojában

menedéket vett, itt dolgozott Cesar. Az emberek örömteli meglepetéssel vették észre, hogy nemcsak olyan vallások léteznek, amelyek kinyilatkoztatás eredményei, hanem olyanok is, amelyeket mindenki saját maga megtapasztalhat.

Néhány tucat nyugati jött el az előadásokra, amelyeket különböző szentélyekben tartottam. Sokan közülük menedéket is vettek. A japánoknál csak a hölgyek körében arattam sikert, és közülük is csak néhánynál. Tokióban a tudatosságot főként az alkohol, a nacionalizmus és a materializmus befolyásolja. Ezek a kicsi emberek itt, a rendkívül nagy, saját maguk által gerjesztett, nyomás alatt élnek, és sem idejük, sem erejük nincs a szellemi fejlődésre.

Nagójában más volt a helyzet. Ott legalább az egyik intézmény tagjai akartak tanulni valamit. Mégis meg kellett nekik ígérnem, hogy nem hozom őket transzállapotba vagy meditációs állapotba. Valójában meghatóak voltak, ahogy megmutattak egy szép Shinto-parkot, és nekem ajándékoztak egy radarjelzőt, amivel ma sok pénzt megspórolunk. Akemi, aki időközben a barátom lett, meghívott a családjához, akik a legjapánabb otthonban laktak, amit valaha is láttam. A lakás a legapróbb részletekig tiszta és rendezett volt, melynek közepén, a díszhelyet egy elképesztően régi gép foglalta el, amelyen a család „bedolgozást” végzett.

Tokióba visszatérve óriási sokk várt rám: Björnt egy holtrészeg lengyel, Amerika keleti partján elütötte, és az öcsém életveszélyesen megsérült. Harminchat helyen törtek el a csontjai. Már ott tartottam, hogy újra átkelek a Csendes-óceánon, de négy egymás utáni mo tisztán meg-



A Nydahlok

mutatta, hogy Björn minden körülmények között életben marad. A leghasznosabb dolognak azt tartottam, ha a Buddhákat kérem meg, hogy gyorsan és tökéletesen összeforjjon minden csontja. Így aztán elkezdhettem az ország szentélyeihez zarándokolni.

Japán nagy kulturális élményt jelent, főleg Kioto és Nara városa. Építészeti stílusuk nagyon emlékeztet Bhutánra. Cesar és Akemi voltak a nyilvános előadások felelősei, és miután befejeztem a könyv fordítását, Yosikó megmutatta Tokió belvárosát. A felszínen az ország tulajdonképpen hibátlan volt, egészen addig a pontig, amíg be nem néztem egy fal mögé, ahol körülbelül száz koldus ült egy sorban, és kifejezetten rossz állapotban voltak. Ha ebben a társadalomban a normákon kívülre kerül valaki, akkor valóban mélyre zuhan.

Tajvanon az a csoport várt ránk, akiket Karmapa hamvasztására Nepálból Szikkimbe csempésztünk. Mindenekelőtt Show Loong (Kis Sárkány) viselkedett nagyon közvetlenül. Az utolsó kínai császárnő egy házasságon kívüli lányának, Kunga Aninak a szentélyét vezette. Kunga Ani egy erős akaratú, nyolcvanon felüli, nemes hölgy volt, aki korábban tábornokként szolgált a kommunisták elleni háborúban, és kung-fu mester is volt. Gyerekkorában évekig a lábára erősített homokzsákokkal, egy gödörben kellett gyakorolnia az ugrásokat. Amikor aztán egy napon eltávolították a plusz súlyokat, több mint egy méter magasra ugrott. A menekülés után épített egy nagy, vörös-sárga szentélyt Tajpejben, amelynek tetőcserepein tibeti betűkkel *Szerető Szemek* vörös aspektusának invokációja áll.

A földrajzi közelség ellenére Tajvan és Japán alapvetően különböznek egymástól. Ha Japán a humort, az étkezést, a szerelmet vagy a tájat illetően száraznak tűnik, akkor Tajvan inkább „olajos”.

Szentélyekben tanítottam és laktam. Az emberek napközben áldásért jöttek hozzám és legszívesebben estig sorolták volna kívánságaikat. Mindegyikük hosszú életet, jó üzleteket, fiú utódokat szeretett volna és azt, hogy a gyermekeik átmenjenek a vizsgákon. Amint észrevették, hogy a legtöbb kívánságuk gyorsan teljesült, még többen jöttek, annak ellenére, hogy életet elutasító történelmi szentjeik ellentéte voltam. Mondtam nekik, hogy az erőm Karmapa áldásában van, de ők ehe-

lyett inkább a „csi”-mről beszéltek. A kínaiaknál ez egyfajta életerőt jelent, ami a dolgokat mozgatja. Ahogy a taoisták, úgy ők sem tesznek különbséget a világi és a megszabadító erők között. Ha érezhető volt az energia, és rövid távon segített, már elégedettek voltak. Amikor azonban a legmagasabb szintű megszabadító látásmódot magyaráztam nekik, azt, hogy túl kell tenniük magukat a dolgokon, és minden tapasztalatból tanulniuk kell, akkor kétségbe vonták a józan eszemet. Távol állt tőlük, hogy a kellemes dolgokat áldásként, a kellemetleneket pedig tisztulásként éljék meg. De amikor az értük tett kívánságaim gyorsan beteljesültek, akkor nagyon erős bizalmat fejlesztettek ki.

Történelmi szempontból nagyon érdekes látni azt, hogyan jött a tibeti buddhizmus Kínába. Bár a Karmapák a XII. és a XVIII. század között „emberibbé” tették a kínai császárokat, amiért azok gazdag ajándékokkal támogatták munkájukat Tibetben, mégis a legmagasabb szintű tanítások Kínában, csak kevés ember körében terjedtek el. A Gyémánt Utat hatalom birtokosai nem merték hozzáférhetővé tenni a köznép számára, mert félték azoktól az óriási erőktől, amelyek ezen az úton kifejlődhetnek. Ezért inkább megtartották azt maguknak, és meghagyták az alattvalóknak a Kis és a Nagy Utat. A kínai átlagemberhez a tibeti buddhizmus először a századfordulón, a császárság széthullásakor jutott el. Ekkor adta át tanításait Konga Rinpoce, a 15. Karmapa tanítványa Guru Hannak, Kunga Aninak és más tisztán gondolkodó kínainak. Amikor 1949-ben a kommunisták végleg elfoglalták az országot, Csang Kai Sekkel együtt Tajvanra menekültek, és ott alapítottak központokat. Sajnos ma, ahelyett, hogy együttműködnének, inkább egymás ellen harcolnak a tekintély megszerzéséért. Kunga Ani például elég nehéz helyzetben van az idősebb kínaiak között, mert nem volt egész életében apáca.

Tajvan októberi nemzeti ünnepe, a Ten Ten – ahogy a dátuma (10.10) miatt hívják – nem volt szép esemény. Nyugat-Európában az én korosztályomat megkímélték az ehhez hasonló színjátékoktól. De ez még szűklátókörű tokiói millióknál is rosszabb volt. Itt George Orwell élő „1984”-e masírozott fel s alá egy egész napon át. Tajpej főterén tömött sorokban alakulatok masíroztak órákon keresztül az emelvény

előtt, ahol Csang Kai Sek fia állt. A nép a tűzoltóktól kezdve a pékekig képviseltette magát. Mindannyian kb. 160 cm magasak voltak, és még az arckifejezésük is egyforma volt. Az egyhangúságot csak néhány kung-fu bemutató törte meg. A harcosok vascsöveket hajlítgattak vagy deszkalapokat törtek szét egymás fején, aztán folytatódott a menetelés. Egy képzett nyugat-európai számára szörnyű volt ezt látni. Az emberek ehhez fogható megalázásával eddig még csak a muzulmán országokban találkoztunk. Úgy tűnt viszont, hogy a kínaiak még büszkék is erre. Még a felvilágosult Show Loong sem értette, hogy miért undorodom annyira ettől az egésztől.

Egyre több helyre hívtak, de a tíz napból csak Tajpejre futotta. Mégis meg tudtam nézni az egész szigetet. Show Loong már az elején azt mondta a többieknek, hogy egy nappal előbb utazom el, és azonnal bérelt egy buszt, amellyel elvitt a sziget déli részén lakó családjához és barátaihoz. Az itteni, nagyon megkövesedett buddhizmuson belül Show Loong egy jövőbe mutató erőnek számított.

Hongkongra tíz nap jutott. Itt olcsók voltak a bélyegek és Indiával ellentétben, a helybeliek nem áztatták le a borítékokról, hogy később újra eladják ezeket. Innen minden későbbi látogatásunk alkalmával kilőszámra küldtünk leveleket Amerikába és Európába, amelyek mindig meg is érkeztek oda.

Az előadásaimra néhány tucat fiatalabb kínai jött el. Örültek, hogy tanulhattak valamit az élethez. Azonban folyamatosan érezhető volt egy állandó ellenállás, főleg az idősebb adakozók részéről. Ők úgy gondolták, hogy csak az „egyedül alvók” taníthatnak valamit. Az unalmas, merev emberek okozták azt, hogy a központ soha nem vált igazi kínálattá a – legalább külsőleg – modern Hongkong számára. Az utazótanítók köztes állomásként használták a várost, míg az odahelyezett lámák rövid időn belül elmenekültek onnan, a hely főkísértete, egy bizonyos Mrs. Wong miatt.

Bangkokban megáldottam egy kolostort, ahol korosodó, kínai nők, Kunga Ani tanítványai éltek. A Bangkok szórakozó negyedének kellős közepén álló épület hihetetlen porosnak tűnt. A halál folyamatára felkészítő *Tudatos Halálról* tanítottam, és nagyon szívesen adtam volna

tanítást a tudatról is, de amióta láma vagyok, itt fordult elő velem először, hogy nem lehetett fordítót találni. A kis hölgyeknek nyilvánvalóan nem volt meg ehhez a karmájuk, amit sajnáltam.

Hannah Bokár Tulkunak és a mosolygó Kenpo Dönyőnek fordított Skandináviában és Észak-Németországban. Heidelbergben találkoztunk újra, ahol Ramónával, Katrinnal, Christophal, Güntherrel, Stephannal és a többi barátunkkal a kilencvenes évek elején végre egy erős központ jött létre. Innen folytattuk utunkat Kim 12 hengeres Jaguárjával Németországon át. Következő úticélunk a szép Sys volt, Kurt egy közeli barátnője, aki a müncheni Olimpia park szomszédságában lakott. Ma Sys tervezi európai útjaimat az izgalmas Schwarzenbergből (a páratlan alpokaljai vidéki központunktól) ahol a szívem egy része mindig megtalálható. Én itt „Resident Lama”, azaz helyi láma vagyok. Schwarzenberg mindannyiunk drágaköve, és a hely ámulatba ejtő. Megmutatja, hogy mire képes még ma is a bizalom, a barátság és az idealizmus.

A berni Gere már régóta arra kért, hogy látogassak meg egy helyet az olasz Alpokban Domodossolánál. Talált valamit, amit mindenképp látnom kellett: egy szürke terméskövekből épült elhagyott falut a keskeny Androna-völgyben. Negyedórán keresztül hegynek fel tapostuk a mély havat, de megérte megtenni az utat. A móim egyértelműen azt mutatták, hogy meg kell szereznünk a helyet. Gere svájci ügyességgel néhány barátjával együtt gyorsan alapított egy faluközösséget, és később Tenga Rinpoce segített felépíteni itt egy sztúpát, amely a völgyből is jól látható. A falut Bordónak hívják, és elsősorban többgyermekes „nevelőművészeket” vonz.

Időközben eljött az ideje következő himaljai utazásunknak, hiszen Karmapa sztúpáját már felavatták Szikkimben. Negyedik zarándokutunkat csak egy hónaposra terveztük, és hetvenöt barátunk jött velünk.



Bokár Rinpoceével, Kimmel és a Khenpóval



A Karmapa ereklyesztúpája



Dilgo Kjence Rinpoce

Nagy szerencsével 1982. december 20-án, Karmapa elhamvasztásának évfordulóján érkezünk meg Szikkimbe. Szokásunkhoz híven, Láma Cültrim Namgyálnál és családjánál laktunk. Fent, a sárga iskola épületében található új, nagy sztúpa belsejében helyezték el a Karmapa hamvasztásakor keletkezett legfontosabb ereklyéket. Szikkimben a csoport majdnem minden tagjának erős álmaivoltak.

A nagy Dilgo Kjence Rinpoce búcsúja a 16. Karmapatól egy egészen más világ volt: a tudat két óriása találkozott itt. A rinpoce először órákon át mozdulatlanul ült egy széken a sztúpa előtt, és amikor búcsúzásképpen némán hozzáértette a homlokát, úgy tűnt megállt az idő.

Utolsó látogatásunkkor Dzsamgön Kongtrul Rinpoce megmutatta nekünk a Time magazin új számát, amelyben arról írtak, hogy a tudósok a Zion városában tartott konferencián a rák ellen, egy új, molekuláris-biológiai gyógyszert találtak fel. Karmapa pontosan ott halt meg egy évvel ezelőtt. „Így dolgoznak a legmagasabb szintű Bodhiszattvák” –mondta a Rinpoce. „Azok közül az emberek közül, akiket Karmapához valamilyen kapcsolat fűz, nagyon kevesen fognak rákban vagy más olyan betegségben meghalni, amelyeket Karmapa magára vett”.

Dardzseling után busszal utaztunk Nepálba, ahol Lopön Csecsu Rinpocestől a *Megszabadító* egyik fontos, négyfejű formájába kaptunk beavatást. Tenga Rinpoce egy hosszú zarándokutatót vezetett Kathmandu-völgy szent hely-



eihez, aminek erőtereit egy vastag könyv alapján, útközben magyarázta el. Nem volt jó érzés, hogy többségüket hinduk uralták és gyakran találkoztunk fegyveres katonákkal is, akik csak hindukat engedték be ezekre a helyekre. Micsoda megkönnyebbülés ilyenkor, ha az embernek csak rövid ideig kell egy forró égövi országban lennie. Már nagyon taszított minket a kosz, és az emberekből hiányzó együttérzés. Viselkedésük biztosan hozzásegítette őket ahhoz, hogy legközelebb ismét hasonló körülmények közé szülessenek. Magatartásuk érthetővé teszi, hogy egy ország népessége miért csökken akkor, amikor javulnak az életkörülmények, és miért emelkedik a lakosságszám, ha rosszul mennek a dolgok: nagyon kevesen rendelkeznek a jó újrászületéshez szükséges feltételekkel. Egy társadalom eldöntheti, hogy polgárainak mennyiségére vagy minőségére helyezi a hangsúlyt. A kettő egyszerre nem lehetséges, és a szegény országokban szigorú születésszabályozás nélkül sohasem lesznek meg az emberi élethez méltó körülmények.

Európában valami különleges várt ránk. Kalu Rinpoce meghívatta magát, hogy egy *Időkerék-beavatást* adjon a hideg, svéd tél kelles közepén. Az előző beavatáson Párizsban elromlott a hangosítás, így csak a németek értettek valamit, mert a hangom technikai segítség nélkül is jól érvényesült. Ekkor Stockholmban Kalu Rinpoce ennek a tantrának a legmélyebb és legtitkosabb tanításait adta át. Ez egy valódi beavatás volt, és amikor a rinpoce esténként befejezte, én válaszoltam a kérdésekre, és elmagyaráztam az embereknek, hogy milyen energiákat kaptak meg éppen.

1983 tavaszán fejlődtek közép-európai a csoportok. Helmut és Sabine a hamburgi központból magukkal hozták a magas, vörös hajú Editát. Ő is ott volt Berlinben, amikor kiűritettünk egy, a Szamje Ling irányítása alá tartozó centrumot, ahol elzárva tartották a



Lopön Csecsu Rinpoce

Kagyüpa-központnak ajándékozott szobrokat. A Bécsben és Észak-Olaszországban tett látogatást követően kétszer jártam Cipruson Maria Aliferivel, Görögország akkori leghíresebb színésznőjével, akinek háromhetente jelentkező tévé-show-ja sok érdeklődőt szerzett nekünk. Bár egy csomó ember jött el, Ciprus gyenge táptalajnak bizonyult Buddha tanításai számára. Mint az később Máltán is kiderült, a sokszor megszállt, kis, keresztény szigetek lakói szellemileg nem különösebben bátrak. Amikor feltűnt a gyülekezetnek, hogy valami alapvetően más dolgot tanítok, mint a kereszténység, akkor többször is elhangzott a „Makarios” név,



Kalu Rinpoce az Időkerék előtt

és mindenki eltűnt. Makarios a sziget görög részének korábbi érseke és politikai vezéregyénisége volt. Ha még Máriának, – akihez mindannyian imádkoztak – sem sikerült visszatartania az embereket, akkor Makariosnak bizony elég kegyetlen titkosrendőrsége lehetett.

Ciprus még mindig sokkos állapotban volt. Naponta jöttek fekete ruhás, idős asszonyok, és azt kérdezték, hogy a fiaik nincsenek-e életben valahol egy török hadifogolytáborban. Akkoriban még kockákkal csináltam a mót, de a válasz sajnos mindig ugyanaz volt: „nem”. Az 1974-es háborúban ölték meg őket, amikor a török hadsereg elfoglalta a sziget 40 százalékát.

Európában a sok új emberrel együtt egy kis pénz is befolyt, és főleg winterthuri barátaink segítettek sokat. Az európai hálózat megszilárdult. A fejlődés közepette egyre gyakrabban jutottak el hozzánk Kalu Rinpoce üdvözlétei, melyekben emlékeztetett minket arra, hogy hamarosan meg kell jelennünk a nagy *Rinszen-Terdzö-beavatásokon*, amelyeket nyáron ad majd Szonadában. Egy barátunk Franciaországból hozta el a Rinpoce szóbeli meghívását, és nem sokkal ezután egy távirat is érkezett Gyalcentől, a titkárától. Így hát nem volt mit tenni: a szomorú és egészségtelen India ismét hívott minket.

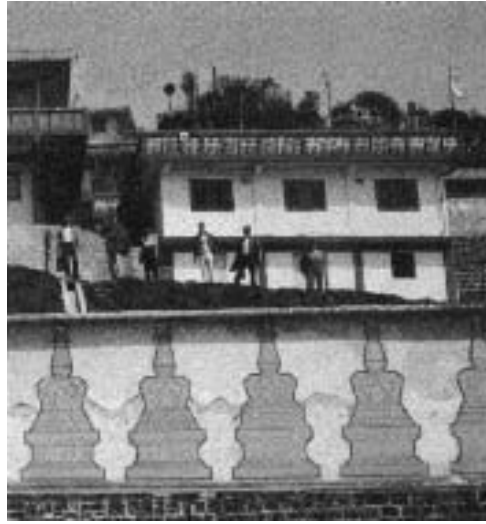
A szellemi kibontakozás érdekében hat hónapot kellett végigülnünk a Kelet-Himalájában, a monszun évszak közepén.

Igazából ez nagy megtiszteltetésnek számított. Kalu Rinpoce ez idő alatt majdnem 2000 beavatást adott, amelyeket Guru Rinpoce több mint ezerkét-száz éve hagyott hátra. Ez az ún. „Rin-ccsen-Terdzö”, a tibeti buddhizmus egyik legnagyobb kincse.

Kalu Rinpoce egy, a munkánkhoz megfelelő szobát biztosított számunkra, amely a beavatások helyszínéül szolgáló szentély és a négy vonaltartó háza között helyezkedett el a rinpoce nagy kolostorának meghosszabbított részén.

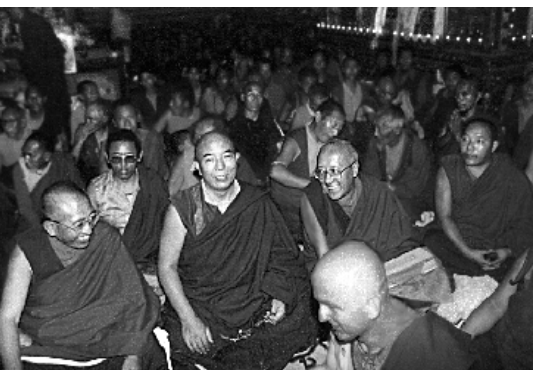
A beavatások első osztályúan zajlottak volna, ha csak feleannyian jönnek el. Tenga Rinpoce minden reggel 7 órakor a „lung”-okkal kezdte. Ez a szövegek rituális felolvasása, amely lehetővé teszi, hogy eljussunk azok belső jelentéseihez. Ezzel egyidejűleg megkapjuk az engedélyt a meditációk használatára is. Amíg a nagy szentély termének egyik felében ez történt, a másik oldalon egy függöny mögött Kalu Rinpoce készítette elő a délutáni munkát. Aztán egy órától körülbelül este hatig tartottak a beavatások. Mantrákat ismételtünk és áldással feltöltött tárgyakkal érintettek meg minket. Kalu Rinpoce a 15. Karmapától kapta meg ennek a sok Buddhának az erőterét, és most továbbadta ezeket.

A Himalájában élő buddhista népcsoportok 600–1000 tagja zsúfolódott be naponta a helyiségbe. Az esőben való hosszas álldogálás és tolongás, az emberek orrát sem kímélte. Megpróbáltuk az európaiknak kijelölt, középső három sort azok számára szabadon hagyni, akik részt akartak venni a beavatásokon, vagy meditálni szerettek volna. A helybeliek nyilvánvalóan csak az áldás miatt jöttek. Folyamatosan fecsegték, és hagyták hogy a gyerekeik bőgjenek, függetlenül attól mi történt a „színpadon”. A legszörnyűbb az a szag volt, ami akkor támadt, amikor



A szonadai otthonunk

hirtelen mind felálltak. Akik azt hitték, hogy a Himaláját csak magányos megvalósítók lakják, valami újat tapasztaltak ezekben a hónapokban, bár az igazi jógik – akik szintén eljöttek – gyakran mély benyomást tettek



Előkelő tanítványok

az emberre. Az áldás óriási volt. Mi nyugatiak megtanultuk értékelni iskolázottságunkat, és jó barátok lettünk. Öten közülünk megkapták a teljes átadást, és velem volt három kiló, barátainkat ábrázoló fénykép, így ők is részesültek minden áldásban.

A hat hónap alatt volt egy háromhetes szünet, amit arra használtunk, hogy Tajvanra utazunk. Azon a napon minden óramű pontossággal zajlott: Hongkongban megkaptuk a tajvani vízumunkat, egy támogatónk pedig fizette a repülőjegyeket. Tajpej hatalmas, üres repülőterén várt ránk a fordító. Mivel Hannah-t is magammal vittem, ezért Guru Han és felesége látott minket vendégül. A belvárosban laktak, egy előkelő, a hivatalnokok számára fenntartott sorházban. Mrs. Wong a helyi központból, csodálkozott azon, hogy ismét elmenekült innen egy láma. Itt néhány kettészakadt csoportnak adtam tanításokat.

Már a legutóbbi látogatásomkor is nagyon örültem Guru Hannak, aki egy ritka érett és kiegyensúlyozott kínai volt, és került minden politikát. Legjobban az tetszett benne, ahogyan a felesége fejlődését támogatta, és ahogy kiállt érte. A kínai kultúrában nagyon sok tehetséges nő örül bele abba, hogy nem a férjükkel élnek, hanem csak mellettük. Mindketten teljesítik a társadalom és a szerepminták által felállított elvárá-



Mindannyian a beavatásra várnak

sokat anélkül, hogy eközben egy igazi találkozás jönne létre köztük. Míg a férfiaknak kevesebb közelségre van szükségük, vagy munkaidő alatt ki tudják élni magukat, addig a nők fokozatosan tönkremennek. Itt egy ölelés vagy egy kis, egymással megosztott bizalom csodát tehetne, de a nőket csak annak alapján ítélik meg, hogy mennyire tisztá az otthonuk, és hogy a gyerekeiknek, elsősorban a fiúknak, sikerül-e letenni a vizsgáikat. Fájdalmas volt ezt látni. Mint mindig, ekkor is annyira dolgoztam ez ellen a látásmód ellen, amennyire csak a kultúra megengedte. Kiálltam a nők mellett, erőt öntöttem beléjük és kifejeztem irántuk való elismerésem.

A tajvaniak még emlékeztek áldásom erejére, és ezért állandóan jöttek. Széles körben tudtunk dolgozni, mert a tanítványok a legutóbbi alkalom óta még nem neveztek ki magukat gurukká. Ez egyébként nagyon gyorsan megtörténik a kínaiaknál, és alapjaiban tesz tönkre minden együttműködést. Minden fejlődésnek vége szakad, amikor egy tíz emberből álló csoport öt darab, kétfős kiscsoportra esik szét, akik ráadásul még veszekednek is egymással.

Karmapa képviselőiként ezúttal az egész szigetről érkező meghívásoknak eleget kellett tennünk. Azzal az elképzeléssel jöttem ide, hogy pár helyen a tanítások mélyére hatolok. Pontosan most lett volna itt az ideje, hogy néhány világi tanítványnak – akiket erős kapcsolat fűz a vonalhoz – elismerést és bizalmat adjunk. Ilyeneket viszont egyáltalán nem találtunk.

Az élő buddhizmusnak olyan emberekre van szüksége, akik lelkesíteni tudnak másokat, olyanokra, akik már a tanulás során is mernek tanítani. Semmi sem meggyőzőbb a tapasztalt és önálló embereknél. Ők sokkal erősebben alakítanak minden nagy fejlődést, mint a csupán iskolában képzett tanítók, és ma is ők központjaink erőforrásai az egész világon. Tajvanon



Guru Hannal és feleségével

a szellemiség terén kialakult jellegzetes fogyasztói beállítottság miatt valószínűleg több időre lett volna szükség, hogy nagyobb számban találjunk ilyen tanítványokat. Az emberek azt választották, ami különös és idegen volt számukra: a szerzetesi ruhát és a tömjénfüstöt. Többségük nem vágyott a gyors fejlődés forrására: a tanítókkal és a barátokkal, a belső és titkos szinteken történő közeli együttműködésre.



A megkoronázó befejezés

Így ahelyett, hogy tehetségkutatásra indultunk volna, Karmapát képviseltük. Ott töltött napjaink mégsem teltek unalmasan. Az egyik szentély Buddha-ereklyéi nagyon hasonlítottak a mi fekete Karmapa-piruláinkra. A festői Nap- és Hold-tónál a sziget őslakosaitól közkedvelt vörös korallmalákat vettünk barátainknak. Később felavattam Tajvan első Gyémánt Út sztúpáját, ami a sziget északi csúcsánál áll, a tengerre nyíló gyönyörű kilátással. Mivel Sun I, az itteni legbizalmasabb emberünk, valóban megérintett engem, még a személyesen Karmapától kapott ereklyék egy részét is odaadtam a sztúpához. Egyszerűen így éreztem helyesnek. Amikor a daruval egymásra helyeztük az utolsó kész betonelemeket, egy pillanatra mindenkiben tudatosodott, hogy most történelmet csináltunk.

Az utolsó napokat Tajpejben néhány tévéstárnál töltöttük, akik úgy sűrögtek-forgtak körülöttünk, mint a kis tündérek. Beváltottuk azt a pénzt is, amit kaptam. Bár a kínaiak csak a szerzeteseknek szoktak adományozni, ennek ellenére naponta halomba gyűltek előttem a kis, piros borítékok. Bár nem rendelkeznek jogi átadással, azt azonban tudják, hogy az a tanító – akinek barátnői vannak – különleges erőket fejleszt ki. Adományaik az Európából

Indiáig tartó teljes utunk és az ottlétünk költségeit is fedezték. Sőt még egy használt motort is tudtunk venni belőle a régi Passatunkba. Hamar híre ment ennek a nagyvonalúságnak, és amióta a tibeti kormány nem tekinti árulásnak a tajvani utazásokat, azóta egyre több rinpocsét hoz ide a munkájukért kapott pénz. Mivel Hannah-val mi vezettük őket a sok pénz nyomára, már kínos számunkra, hogy ez nem mindig a legjobb stílusban történik.

Mire a beavatások újra elkezdődtek, visszamentünk Szonadába. A hangulat azonban észrevehetően sokat romlott. Hannah, aki Dzsamgon Kongtrul Rinpocsével szinte minden nap szövegeket fordított, észrevette, hogy valami nagyon zavarja őt. Lassanként tudtuk csak meg, hogy mi volt ez: az amerikai Lea Terhune félretájékoztatta a három vonaltartót, akik emiatt eljárást indítottak Künzig Shamarpa ellen az



Tanítások Tajpejben

Új-Delhiben található, Karmapa tulajdonát képező, Karmapa International Buddhist Institute (KIBI) állítólagos átvétele miatt. Az eljárást természetesen be kellett szüntetniük, miután alaposan megvizsgálták a papírokat. A dolog azonban az első – és egyben komoly – szakadást jelentette a vonalvezetők szintjén. A félreértések tisztázása ellenére Akong Tulku Rokpa Egyesülete még ma is aláírja a támogatóival, hogy Künzig Shamarpát meg kell fosztani jogaitól. Később csak Dzsamgon Kongtrul Rinpocse kért bocsánatot.

Ezenkívül nehézségek adódtak Ajang Tulkuval is, aki éppen egyik rinpocsétól szaladt a másikig, hogy aláírásokat gyűjtsön azért, hogy többé ne Karmapa képviselje a kagyüpa-iskolákat. Így lángoltak fel újra a régi tibeti összetűzések.

Mint már említettem, mi Hannah-val mindig távol tartottuk magunkat a tibeti politikától. Ott, ahogy ezt mindenkinek mondtuk „a semmi pénz, semmi szex” elve uralkodott. Évszázadokkal ezelőtt a tibetiek a kínaiaktól lesték el ezt, és mi európaiak túl egyenesek

vagyunk ahhoz, hogy az ő feltételeik szerint vegyünk részt a játékban. A nyílt csatákban viszont sokkal jobbak vagyunk, amint az később a kommunista-Kína Karmapa-jelöltje esetében is kiderült.

Ajang viselkedése azonban már a mi felelősségünk alá tartozó területet érintette, a germán-szláv Európát. Itt mi alapítottuk a központokat, és mi vezettük be Ajang Tulkut is. Munkájának alapját mi fektettük le azáltal, hogy mindenfelé dicsértük őt, sőt Hannah hónapokig vele is utazott. Ez kínos dolog volt éppen a beavatások közepén, amelyek által a tudat

sok szintje nyílik meg.

Tulajdonképpen enélkül is volt elég dolgunk. A barátainkkal és a központokkal levelezés útján tartottuk a kapcsolatot, ami sok időt igényelt. Európában Edita adta tovább az információkat. Ő volt a jobb kezem és már ekkor is a hamburgi központban dolgozott, ma ő is tanít. Munkájának hatására több német nyelvű könyvem vált sokkal olvashatóbbá. A beavatások egyre izgalmasabbak lettek és a „számlát” ott helyben akartuk rendezni: 100 000 százszótagú tisztító mantrával.



Újra a Rincsen Terdzön

Ehhez is idő kell. Erre, ennyi erénytől körülvéve, jött ez a kellemetlen történet.

Ellenfeleink gyorsan és pontosan dolgoztak. Ajang Tulku európai képviselője anélkül, hogy megemlítette volna, hogy egy másik átadásnak dolgozik, meghívatta magát Karmapa központjaiba, és ott egymás után védelmes beavatásokat adott. A pokollal fenyegetőzve tapasztalatlan embereket vett rá arra, hogy megígérjék, minden nap, órákig tartó és a vonaltól idegen pudzsákat fognak csinálni. Mivel az ember naponta csak korlátozott ideig tud gyakorolni, Ajang Tulku ezzel akadályozta iskolánk meditációinak gyakorlását. Ez egy célzott kísérlet volt, hogy meggyengítse a központokat, melyek közül sok tényleg össze is zavaró-



dott. Végre egy igazi, nekem való feladat! Méltóan Dharma-tábornoki címemhez – ahogy Karmapa olyan sokszor nevezett – levélben adtam ki az utasításokat, amelyek zsákutcába csalogatták az ellenfeleinket. Aztán pedig örültem, hogy Európában hamarosan újra teljesen a kezembe vehetem ezt az ügyet.

A beavatások vége felé ért minket az elmúlt hat hónap legnagyobb élménye. Rendszerint Kalu Rinpoce csak egy szabadnapot adott havonta – a *Megszabadító* napját. Akkor az ember minden dolgát el tudta intézni Dardzselingben. Ezúttal azonban teljes három napot kaptunk. Ez elég volt arra, hogy Rumtekbe utazzunk. Barátaink fényképeit és a minden nap megáldott, védelmező zsinórok hegyeit vittem magammal. Ezeknek még el kellett tölteniük egy éjszakát az általunk ismert legerősebb áldás forrásánál – Karmapa szíve előtt.

Karmapa szíve ekkor már egy harminc centiméter magas aranyból és ezüsből készült sztúpában volt. A vonal ereklyéitől körbevéve egy üvegajtó mögé helyezték el, Fekete Koronája mellé. A hely erejének ellenére, egy súlyos influenza miatt alig bírtam ébren maradni. Abban az erőterben, amelynek életünket szenteltük, állandóan csipkednem kellett magamat az ott töltött órák alatt. De az áldást ez egyáltalán nem befolyásolta: amikor a következő reggel Gyalcab Rinpoce-sével és Dzsamgon Kongtrul Rinpoce-sével elmentünk onnan a dzsippel, a sztúpa Karmapa szívével még mindig előttem lebegett a térben. Bárhová is mentem, és bármennyire is megindítóak voltak a további beavatások, soha nem hagyott el engem. A láma szívének áldása a legvégső kagyüpa átadás. Túl minden szón és elképzelésen, ez az erő nagyon gyors fejlődést tesz



Edita Hamburgból



Karmapa szívsztúpája

lehetővé.

Röviddel Künzig Shamarpa elutazása előtt – aki ilyen körülmények között nem kaphatta meg a többiekkel együtt a hátralevő beavatásokat – Dzsamgon Kongtrul Rinpocsének az az ötlete támadt, hogy találni kellene valamilyen elnevezést a számomra. A politikai ellentétek kialakulása előtt ez soha nem jött szóba. A laza hetvenes években elég volt annyi, hogy egy Bonn környéki, problémás kastélyt kivéve a Rajnától keletre minden központot én építettem fel. Sokan már ettől függetlenül is barátok voltak, és közösen hívtuk meg a tanítókat, akiknek Hannah fordított. Mivel a fejlődés ellenére sem szálltunk el, és kínálatunk mindenki számára nyitott volt, természetesen a szűklátókörű emberek is megjelentek csoportjainkban. Ők aztán megbotránkoztak autóvezetési és életsílusomon, sok barátnőmön, és főleg azon,

hogy sosem hagyom el magam.

Egy jól csengő cím nemcsak politikailag erősítené meg a mi oldalunkat. Egyben hatásos elrettentés lenne a féltékeny, kicsinyes emberek számára is, akik többnyire el vannak ragadtatva az ilyesmitől. Ez a cím ezen kívül időt spórolna meg rinpocséinknek is, mert megvédené őket attól, hogy panaszkodásaikat végig kelljen hallgatniuk. A legegyszerűbb az lett volna, ha a munkámnak megfelelően egyszerűen lámának neveznek, ahogy ezt Karmapa tette. Azonban akkoriban Kalu Rinpocse miatt ez mégsem volt lehetséges. Ebben az időben ugyanis sok lámája közel állt ahhoz, hogy levesse a szerzetesi ruhát, és velük szemben meg kellett tartania egy olyan eszközt, amivel nyomást lehetett rájuk gyakorolni. Számára a láma az volt és az is maradt, aki cölibátusban él, vagy legalábbis a külvilág felé ezt mutatja.

A nehézséget az okozta, hogy nem létezett tibeti kifejezés a munkámra. A tibeti buddhizmus ezer év óta először terjedt túl földrajzi határain és találkozott a világgal. Ami Nyugaton fejlődésre készítette, azt mi hoztuk létre. Új találmány volt az egyes országok nemzeti nyelvén vezetett meditáció, és az is újdonságnak számított, hogy megengedtem kiválasztott barátainknak – akik a tanítás során maguk is tanultak – hogy tanítsanak. Egy ilyen, nem hierarchián, hanem barátságon és Karmapa iránti mély odaadáson alapuló hálószerű aktivitás, korábban még nem létezett. Aztán Shamarpa megpróbálkozott a „kjurpön”, azaz „utazótanító” kifejezéssel, ami viszont csupán a munka egy részét takarta. Csak egy késői estén, amikor a bhutáni anyakirálynő dardzselingi rezidenciáján ültünk, talált rá Shamarpa arra az elnevezésre, amely magában foglalja a felelősséget, és egyben teret hagy egy szokatlan munkastílus számára. Széles mosollyal ezt mondta: „Te leszel a mi Buddhista Mesterünk”.

Ennek nagy jelentősége volt a jövőre nézve. Elismeréssel az erős és nagy élettapasztalattal rendelkező barátaink egy csapásra „házon belülről” kerültek. A nyugati alapokon létrejött világi és jogi munkánkat, ezzel a vonal egyik útjaként ismerték el. Főleg az volt fontos, hogy Mahamudra-tanítónak neveztek ki. Ez felértékelte közös szintünket. Történelmi pillanat volt, amikor kezemben tartottam a dokumentumot, amelyen Künzig Shamarpa aláírása és Dzsamgon Kongtrul Rinpoce pecsétje állt. Most közelebb voltunk egymáshoz, mint ezelőtt bármikor.

A Szonadában töltött utolsó napok egyikén elültettük későbbi tibeti utazásaink magjait. Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és Hannah majdnem minden délután, a szünetben lefordítottak néhány jóslatot az 5. Karmapától, Desin Segpától (1385–1415). Az egyik nap, amikor épp beléptem hozzájuk a terembe, nagyon izgalmas részhez érkeztek. Először egy tibeti ember neve állt a jóslatban. Ő 1966-ban, Mao kulturális forradalma idején, beteges félelmében feltalált egy módszert, amivel a levegőbe röptették Curpuban, a Karmapa tibeti székhelyén lévő hatalmas réz Buddhát. Ezt az ötszintes szobrot a 2. Karmapa, a híres Karma Paksi (1206–1283) építtette a kínai császár ajándékainak segítségével. Azt, hogy hogyan zajlott le a rombolás, már előzőleg hal-

lottuk Dzsamgon Kongtrul Rinpocsétól. Mivel minden egyes korábbi próbálkozás során a dinamit kifelé robbant anélkül, hogy bármi kárt tett volna a szoborban, ezért a tankák és más megáldott dolgok közé helyezett dinamitrudakat berakták a szobor alá, így a réz Buddha egy hatalmas robbanással darabokra szóródott szét a völgy felett. Az első Karmapa, Düszum Tyenpa szíve kiesett a szobor közepéből, de a tibetiek gyorsan elrejtették. Egy kis része ma is a gaómban van.

A következő jóslat úgy hangzott, hogy a 16. és a 17. Karmapa között a kagyüpák helyzete az erőtlen, őszi méhekéhez lesz hasonló; az elleneséges keleti barbárok gépei a levegőbe emelkednek, és Nyugatról jön



A 2. Karmapa Karma Paksi

majd egy vad, napbarnított és szeplős arcú védelmező, hogy segítsen Curpu újjáépítésében. „Azt hiszem, ez én vagyok” – szaladt ki kissé szerénytelenül a számon. Dzsamgon Kongtrul Rinpocse bólintott, és ezt mondta: „Mi is azt hisszük”. Innentől kezdve csak idő kérdése volt, hogy csoportjainkból negyven ember köveket és fát hordjon Tibetben. Csupán később, amikor néhány felkelés miatt az országot már többé nem lehetett szabadon látogatni, ismertük meg a további részleteket. Ez a védelmező alacsony – ami nem illik rám – a szeplők az arcán valójában szemölcsök, és az 1992-ben megjelent „Karmapa Papers” szerint a 15. Karmapa halála után, 1922-ben a Kelet-

Tibetben található Karma Gönben tevékenykedett.

A beavatásokat egy hétig tartó, köszönetnyilvánító szertartások követték, amelyeken Kalu Rinpocse szívesen látott volna még bennünket. Valójában azt is szeretne volna, ha ezután egy zárandokutat vezetünk a tanítványainak, de én már egy óráig sem tudtam volna tovább nyugodtan ülni azután, hogy megadták az utolsó beavatást. Európa lángokban állt. Haza kellett jönnöm, és mindent újra kézbe vennem. Most

Karmapa területét kellett biztosítani az áskálódások ellen, és meg kellett védeni központjait és tanítványait. Mint nyugaton végzett munkájának felelősei, ismét kénytelenek voltunk megfékezni néhány urat, akik megpróbálták szeleteket kivágni Karmapa tortájából. Így tehát teljes szívből köszönetet mondtunk Kalu Rinpocsének, aki elengedett minket.

Amikor a másik három vonaltartótól elbúcsúztunk, elvártunk volna némi eligazítást az előttünk álló nagytakarításhoz, mivel ez az ő érdekükben is történik majd. Ők ellenben sajnálatukat fejezték ki, hogy nyilvánosan nem foglalhatnak állást. Mi ezt gyenge dolognak tartottuk, és elmondtuk, hogy ez sok barátba és még több bizalomba fog kerülni. Szitupa szerint, nem könnyű leváltani egy lámát, akit épp most vezettünk be. Szitupa – akit az 1976-os ladakhbeli találkozásunk óta alig láttunk, és akire stílusa alapján rá sem lehetett ismerni – így fogalmazta meg erőtlen felhívását, a „német tanítványok” inkább hallgassanak ránk. A tibeti stílus tehát semmit sem változott, minden úgy maradt, ahogy a forró égövi országokban szokásos: az erős egyedül küzd – és ha nyer – mindenki őt dicséri.

Mikor leszálltunk Frankfurtban, Közép-Európa túl volt már néhány izgalmas órán. Ezt látható volt barátainkon is, akik a repülőtéren vártak és rögtön tájékoztattak minket a pletykák következményeiről. Mi elmagyaráztuk nekik a történet keleti részleteit és elmeséltük nekik, hogy milyen volt a Himalájában töltött hat hónapunk. Ezután csak mi ketten, Hannah és én utaztunk el a Bonn melletti kastélyba, ahol a német egyesület tagjai vártak bennünket. Majdnem mind régi tanítványok voltak, akikre egyszerűen számítottunk, annak ellenére, hogy csak ritkán találkoztunk és néha különös dolgokat hallottam róluk. Mint olyan gyakran az életben, most is elfelejtettem, hogy a hatalom és a féltékenység mennyire képes befolyásolni az embereket és csodálkozva láttam, hogy már eleve, minden lehetséges módon gyengítették vonalunk helyzetét. Még ha az én egyszerű tudatom számára úgy is tűnt, hogy jobb az adminisztrációs munkát az unalmas emberekre hagyni, ezzel még nem lett kiegyenlítve a számla. Nyilvánvaló, ahhoz, hogy az ember mások hasznára válhasson, mindenben, amit csinál elégedettnek kell lennie önmagával.

Először egy starnbergi pszichológus küldött szét egy rólam szóló, kevésbé hízelgő levelet az összes központnak. Az egyesület elnöke és az intézetet vezető szerzetes egyaránt támogatták őt. Aztán a kastély lakóira jellemző ügyességgel Ajang Tulku tanítványait hívták meg megfigyelőnek, pont azokat, akik ezen a találkozón épp a megbeszélés tárgyát képezték volna. Hannah-val itt egy erőteljes, masszív bizalmatlansággal álltunk szembe, és tulajdonképpen ez a mi hibánk volt. Ki más tanította nekik, hogy minden, ami tibeti, az egyben hibátlan is? Sajnos ezt a dolgot határozottan át kellett vágnunk. Karmapa kívánságai és az autópályákon eltöltött tíz év nem hagyott számunkra más választást. Feltörtem a szükséges mennyiségű tojást és megkaptuk a kívánt rántottát.

Az elnökségi tagok, akik nem értették, hogy nem rólunk, hanem a vonalról volt szó, végül felajánlották a lemondásukat, amit Láma Dzsigmela a következő adandó alkalommal el is fogadott. Azóta jobban odafigyelünk, hogy milyen tanítók látogatják a központjainkat. Ezt követően a német nyelvterületen egyedülként levált rólunk az említett kastély, Bréma és a régi müncheni csoport is, amelyek azóta rengeteg nehéz embert vesznek le a vállunkról. Hamburg és Köln sok tagot veszített a történet miatt, és sajnos sokan fordítottak nekünk hátat azok közül is, akik Ajang Tulku első osztályú *Tudatos Halál kurzusán* vettek részt. Mindent egybevéve olcsón megúsztuk a dolgot. A Woodstock vezette amerikai központokban viszont – amelyek talán túlságosan is el voltak foglalva a Künzig Shamarpa elleni támadásaikkal és elkerülték ezt a konfliktust – még ma is, rendszeres időközönként felmerül a vonalon belüli, tiszta átadás megtartásának problémája.

Azokban a központokban, amelyek ezzel az üggyel perifériára juttatták magukat, a fejlődés helyett csak újabb és újabb pletykák születtek. Bár ezek elrontották néhány ember jókedvét, de nagyon szórakoztatóak is voltak. Semmi sem tart olyan frissen, mint néhány keserű ellenfél. Sokszor ők a legjobb tanítók.

1983 őszén tehát több okunk is volt rá, hogy Európában maradjunk, mert sok mindent kellett még helyes vágányra terelni. Ekkor viszont már könnyebb volt a helyzetünk. Úgy tűnt, hogy tőlünk távozó emberekkel

együtt a „kezelésre szoruló eseteink” nagy részétől is megszabadultunk.

Ahogy kell, a buddhizmus az egész zűrzavar által is csak fejlődött. Karmapa tanítványai megtanulták, hogy nekik maguknak is állást kell foglalniuk és vállalniuk kell a felelősséget. Ezek után már nem várták el annyira, hogy más, idegen földrészekről jött emberek magyarázzák el nekik azt, ami az orruk előtt történik. Így elkerültük a szektaszellemiséget és azóta a Nyugat demokratikus és kritikus felfogását egyre jobban összekapcsoljuk a Gyémánt Út tudat természetéről szóló látásmódjával.

Miután Karmapa „cége” ily módon megszabadult pár kiló túlsúlytól és 1984 elején újból alkalom nyílt arra, hogy átvegyük más világrések nyújtotta izgalmas lehetőségeket is, néhány barátunkkal együtt ismét New Yorkban landoltunk. Hol is oszthatná meg jobban az ember a tudatát tanítványaival, mint e nagy ország hosszú autóútjain. Az Atlanti-óceánon átívelő szoros kapcsolatok gyümölcsözőnek ígérkeztek. Az amerikaiaknak erős összetartásunkból kellett tanulniuk, nekünk pedig az ő rugalmasságukból. Mivel a két kultúra hasonlít egymásra, sok mindent azonnal át lehetett venni és megosztani egymással. 1991 óta, az új San Franciscó-i központtal ez egyre jobban sikerül.

Kentuckyban barátainknál, Bobnál és Melanie-nál töltöttük az éjszakát, amikor egy velőtrázó sikolyra ébredtünk Editával. A szobában Melanie állt, karjában hathetes kisbabájával, aki az éjszaka folyamán halt meg. Bár a gyermek teste már teljesen kihűlt, mégis elvégeztem a tudatvitelt. Mindenki elképedve nézte a szokatlan jelenséget, amint egy ötven centiméter hosszú, sűrű hab jött ki a gyerek orrából.

Ezután az amerikai autók gyenge minősége és régi karmikus kapcsolatok hátráltatták utunkat. A Kaliforniába vezető úton meg akartunk állni az ottani csoportoknál, de csak kevesen jöttek el az előadásokra. Az Új-Mexikó állambeli Santa Rosa közelében eltört az egyik autó tengelye. Valószínűleg túl sok ólmot kevertek az acélhoz, meggyorsítva ezzel az alkatrész „halálát”. Az autót még épp be tudtuk tolni egy szervizbe, amely a magasfennsík közepén állt a szikrázó napsütésben. Amíg azon a hanyagságon csodálkoztam, hogy egy nagy, csőre töltött revolver hevert a szerszámosláda közepén, eszembe jutott, hogy az országnak ebben a részében is vannak meditációs csoportjaink. Karmapa és Kalu Rinpoce

is jártak már itt. Mint olyan gyakran, noteszem most is megbízható barátunk bizonyult és hamarosan már Láma Dordzse volt a telefonvonal másik végén. Meghívott, hogy tanítsak Santa Fében, és mesélt egy Albuquerque-ben működő Karmapa-csoportról is, melyet a woodstocki Kenpo Katar alapított. Addig egyébként is el kellett vontatni a kocsit.

A szél és az időjárás formálta vörös hegyek és a sugárzóan kék ég lélegzetelállító látványt nyújtott. Bár hatalmas ugrásra volt szükség az ott megszokott kemény „redneck”-öntudattól Buddha tanításainak pszichológiai szintjéig, Albuquerque-ben mégis kialakult az első csoport. De sajnos az évek múlásával – és erre is csak az amerikaiak képesek – áldozatul estek a marihuánának, ezzel egyidejűleg pedig nagyon szűklátókörűek és keresztény-erkölcsűek lettek. Santa Fe tele volt „kevertudatú” emberekkel, akik már eleve mindent jobban tudtak, de az ott élő Láma Dordzse nagyszerű volt. Taoszban viszont mindent örömelemnek éreztem. Itt lakott Norbert, aki az első Kielben töltött napok óta a barátunk. Jól menő asztalosműhelye volt, és a tágas fennsíkon épített magának egy álomszép fekvésű kupolás házat, amit háromszög alakú faburkolat és üvegtáblák borítottak. Az odavezető úton inkább csúszkáltunk a havon, mintsem gurultunk. Minden izgalmas volt, és csillogóan tiszta a farkasordító hidegben.

Az autó a tengelycsere ellenére újra lerobbant. Így inkább repülővel utaztam tovább, mert előadásokat kellett tartanom a nyugati parton. Barátaink később jöttek utánam. San Diegóban Robin és gyermekei hoztak el a repülőtérről egy hatalmas fehér Cadillackel. Ismét sok régi kapcsolatot erősíthettem meg, és a dél-kaliforniaiak élvezték, hogy egy új lökést kaptak a gyakorlásukhoz. Itt nagy zavarodottság és bizonytalanság uralkodott, és állandóan újabb és újabb, bizalmat aláásó pletykák keringtek néhány szerzetesi ruhát viselő tanítóról. A nyugati part biztosan a legalkalmasabb hely az olyan tanítóknak, akik a külső szabályok helyett inkább saját belátásukat követik.

Az army street-i csoport San Franciscóban páratlan volt. Körülbelül harminc pár és család kibérelt egy már nem működő, de még jó állapotban lévő gyáracsarnokot. Mindannyian közvetlenül egymás mellett laktak, mindenféle elválasztás nélkül, így éjjel-nappal kölcsönösen



osztozhattak egymás örömeiben. Egy erős kisugárzású férfi – aki akkor már nem élt – néhány évvel korábban vezette rá őket erre az életformára. Tankönyvbe illő esetnek számított. Egy olyan életstílus volt itt letűnőben, ami jó emberek odaadásából táplálkozott, azonban nem ismert egy időtlen látásmódot, és a tanító kisugárzásának elhalványulásával együtt maga is elhalványult. Itt érthetővé vált, hogy miért nem saját, megkedvelt elképzeléseinket kell átadnunk, hanem olyan módszereket kell nyújtanunk az embereknek, melyek által megtapasztalhatják saját, időtlen buddha-tulajdonságaikat.

Mount Shasta egy alvó vulkán fent, Kalifornia északi részén, amit az indiánok és a hippik szent helyként tisztelnek. A hegy lábánál egy orosz jögi különleges tibeti műkincseket gyűjtött össze. Ezek között van egy tanka, amely Karmapa örömallapotát mutatja, egyesülésben Gyémánt Dakinivel. Ez nagy ritkaság és az orosz jógitól ajándékba kapott erről készült képek sok központunkat díszítik világszerthe.

Berkeleyben, San Francisco egyik sokszínű részében beérett egy régi karma, és egy darázs-fészek kellős közepén találtam magam. Az egyáltalán nem szokatlan kiváltó ok gyorsan nagy hullámokat keltett. A vidám, dán származású Wendy, a berkeley-i Dharmadatu csoportban az „Ambassadeur” azaz a nagykövet pozícióját töltötte be. Meghívott, hogy tartsak egy előadást, előtte azonban nem kérte ki a boulderi székhely véleményét, hanem Karmapa és Künzig Shamarpa tanácsára, valamint a saját józan eszére hallgatott. Így előadásomra összehívta a „köznépet”. A jelenet megérintett. Túlsúlyos, öltönyös-nyakkendő, vörös orrú testőröktől körülvéve ott ült előttem pár száz ember, akik eltűrték, hogy folyamatosan gyámkodjanak felettük. Sokan éveken át kevéssel is beérték: alkoholtól összezavart tanítások, a Dharmadatu „seregéért”, „flot-tájáért” és „légierejéért” szervezett felvonu-



Karmapák örömallapota

lások vagy a japán bokornyírás tudománya messzemenőig pótolták számukra a valódi képzést. Fő gyakorlatuk abból állt, hogy kevés külső irányítással egyszerűen csak ültek, miközben számolniuk kellett a meditációval eltöltött órákat, ami engedelmessé tette őket. Csak egy bizonyos óraszám után léphettek feljebb a mesterségesen kialakított ranglétrán.

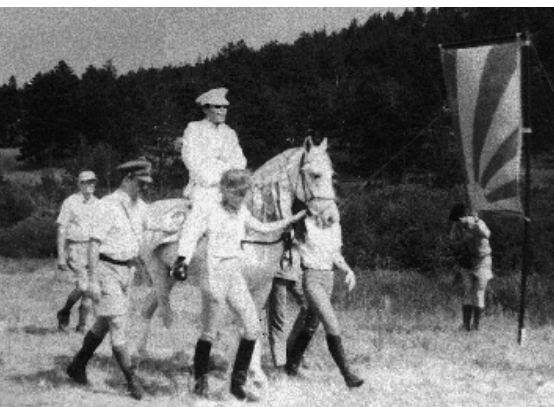
Tibeti iskolázottságomnak megfelelően néhány igen hízelgő szóval kezdtem. Aztán az útról és a célról szóló tanítások következtek, melyekre mindenkinek szüksége van. Az ezt követő órákban valóban a hallgatókhoz fordultam, és előadásomat a sokszor kihívó kérdésekre adott egyenes válaszokkal, egy Karmapa-meditációval és áldással fejeztem be, amit az emberek szabályosan magukba szívtak. Útban hazafelé Wendy és én igazán boldogok

voltunk. Teljesítettük Karmapa egyik kívánságát.

A következő napokban maradtam a már jól bevált módszernél. Amikor a szelíd viselkedésükről könnyen felismerhető Dharmadatu Egyesület tagjai megkérdeztek, hogy kövessenek-e, tanácsom mindig ugyanaz volt: annál kell maradniuk, amit már ismernek. Vezetőiknek a szexuális élet és az alkoholizmus területén mutatkozó gyengeségeit is a lehető legjobb

színben tüntettem fel. Ennek ellenére megmutatkoztak a későbbi vitára utaló előjelek. Boulderben kezdték észrevenni a tanítványaikra gyakorolt hatását, és Wendy barátja, az egyesület egyik oszlopos tagja, szintén nem volt elragadtatva ettől. Az étteremben az utolsó estén, amikor búcsút vettünk Amerikától, érezhetően forrongott valami.

Európában Hannah Beru Kjence Rinpocsének fordított. Nagyszerű volt újra Hannah-val lenni. Mint mindig, most is fő védelmezője volt rinpocséinknek, és első rangúan mutatta be őket a Nyugat számára. Márciusban eljött hozzánk Koppenhágába Siwaldi, akit 1974-ben



Trungpa Tulku lovon

Karmapa Korona szertartásán „csomagoltam össze”. Az óriás csak ennyit mondott: „Ole, épp most örököltem egy kis pénzt anyámtól. Mielőtt hullá részegre iszom magam, legalább egy hasznos dolgot szeretnék tenni az életemben. Gyere el velem egy hétre Izlandra, és indítsd el ott a tanításokat, én fizetem a repülőjegyedet”. Sikerült öt napra szabaddá tennem magam, de ez az öt nap nagyon szokatlannak ígérkezett.

Miután leszálltunk Izlandon, az időjárás szinte teljesen megbolondult. Egyébként ez gyakran előfordul, amikor Karmapa és Fekete Kabát erőterét új területre viszem. Az eső, szél, hó, napsütés és jégeső negyedóránként váltották egymást. Az északi istenek tudatták a véleményüket az ide érkező új, legmagasabb tudatszinttel kapcsolatban, bár legfőbb istenük Wotan (Odin) már biztosan találkozott néhány Buddhával. Wotan, Mimer kútjánál az egyik szemével fizetett az időtlen bölcsességért, ezért attól fogva hollói: Hugin és Mugin figyelték helyette a világot.

Mivel senkit sem ismertünk a szigeten, a legolcsóbb hotelbe költöztünk, a tengerészszállóba. A következő napokban egy maroknyi embernek adtam tanításokat az egyetemen, és a város üzleteiben saját magam ragasztottam ki előadásom kézzel írott plakátjait, ami elég különös érzés. Interjúkat adtam az újságoknak és mindenkinek, aki csak a legkisebb nyitottságot is mutatta a dolog iránt, de nem volt valami lenyűgöző a helyzet. Ott fent északon a szellemi szint nem volt épp a legmagasabb.

Viszont átélhettem életem egyik legnagyobb természeti élményét. Néhány helybeli megmutatta nekem az „ő” Izlandjukat. Kemény ellen-szélben egy kietlen jéghágóra küzdöttük fel magunkat. Szinte állni is alig lehetett, és a jégkristályok az arcunkba vágta. Amikor a fennsík másik végére értünk, összevezettünk egy vulkánikus kénforrást egy jeges vízáramlással, és órákig feküdtünk benne, miközben arcunkba fújta a hó. Fent a magasban egy sziklafalon hó nélküli felületek alakultak ki, amelyek pont úgy néztek ki, mint Karmapa arca. Lélegzetelállító élmény volt.

Egy másik természeti tapasztalatom egy bivalyerős lány volt, akivel egy diszkóban találkoztam. Mindenáron haza akart vinni. „Egészségesnek” nézett ki, és már fel is kapott a hátára. De mivel olyan részeg volt, hogy

másnap reggel úgysem ismert volna meg, inkább leléptem.

Csak a legutolsó éjjel történt valami a teozófusoknál, ami igazán Izland hasznára vált. Az emberek hajnali kettőig kérdeztek, és egy igazi találkozás jött létre köztünk. Így, amikor az ötödik nap végén újra a repülőn ültünk, nem éreztük úgy, hogy csak tettünk egy felesleges kört.

1984 tavasza a lehető legjobbat nyújtotta számunkra, amit csak ismerek: időt, melyet számtalan sok barátunkkal oszthattunk meg. Legtöbbjüknek sikerült megemészteni az „Ajang-ügyet”. Csak a régi müncheni csoport, mely a saját útját járta, akarta bebizonyítani a függetlenségét. Meghívták hát Láma Pema Dordzsét, de aztán nem gondoskodtak róla. Itt mellékelem a láma müncheniekhez intézett, udvarias, az ázsiai stílustól igencsak eltérő búcsúszavait, amiket akkor mondott, amikor áttelepült Berlinbe: „Büszkéek vagytok, mint a hatyúk, mind egyikőtök megpróbálja másoknál magasabbra nyújtani a nyakát. Olyanok vagytok, mint a lócitrom, kívül síma, de belül rohadt. Egyébként is a csoport olyan, mint egy döglött tehén. Elég csak egyszer ránézni, hogy az ember megállapíthassa, nincs benne semmi élet”. Az olyan centrummunka, ami büszkeségen és ellenszenvben alapul, nem vezet sehová. Csak

1986-ban jött létre Ulla és Detlev körül új és friss csoportunk, akik ma Münchenben Karmapat képviselik.

A Lengyelországban végzett munka majdnem határtalan lehetőségeket kínált. Mivel az ország olyan szegény, hogy a pénzéhes guruk semmit sem tudtak volna innen elvinni, a buddhizmus kínálta szinte az egyetlen lehetőséget. Ezáltal sok zavarodottság vált elkerülhetővé. Akik szembeszálltak a kommunistákkal és a katolicizmus sem mosta át az agyukat, azok sokszor a nyitottság és érettség izgalmas keverékével rendelkeztek. Így a lengyelek képesek befogadni a hasznos dolgokat, és ezzel egyidejűleg a zavaró hatásokat is ki tudják szűrni. Legerősebb tanítványaim közül egy



Lengyelországi fogadtatás

tucatnyi gondoskodik egyre jobban arról, hogy minden egyértelmű maradjon.

Ha tíz napot vagyok Lengyelországban, akkor kereken ötszáz ember vesz menedéket. Az előadások éveken át csak reggel hat körül fejeződtek be akkor, amikor már elaludtam azokon az embereken, akiket épp



Beru Kjence Rinpocse Lengyelországban

áldottam. Aztán tizenegykor már mind újra ott álltak. Hihetetlen nyitottságuk mindent lehetővé tesz és sokszor előfordult, hogy száz barátunk kísért minket végig az országon. Régebben, amikor mi autóba ültünk, ők vonatra szálltak, és a következő városban újra találkoztunk. Néhány éve már együtt szállunk fel a vonatra, mert nagyon sok autót törnek fel. Az ország jó karmája 1986 óta egyre inkább megnyilvánul a schwenningeni Beate és Manfred segítségével által. Ők sok nyugati kapcsolatot aktivizálnak, ami eddig több központ természetes fejlődését tette lehetővé. Azok a lengyelek, akik most Nyugaton élnek, gyakran rendelkeznek azzal a pozitív képességgel, hogy anélkül adnak, hogy elvárják érte valamit. Ilyen tulajdonságokkal hamar fontos munkaterületeket vesznek át központ életében. Jó példa erre Tomek, akit azon a napon hoztunk Dániába, amikor Gdanskban a rendőrség már a lakása ajtaján kopogtatott.

Sajnos egyre kevesebb időnk jutott Skandinávia északi részére. Ezért meghívtunk két éret, tibeti lámát Oslóba és Stockholmba. Azt mondtuk nekik, hogy mivel nem szeretnénk zavarni klasszikus tanításaikat, ezért elnézést kérünk, de ezentúl ritkábban jövünk majd. A valóságban túl nagyok voltak a távolságok, és egyszerűen túl kevés nyitott ember élt ott. Még akkor is, ha Hannah-val valószínűleg ismét északi géneket keresünk majd következő újrászületésünk számára, a munka állandóan Európa közepébe húz minket.

Az Alpoktól délre csökken a szellemi rugalmasság. A katoli-

kus és ortodox Dél-Európa kevés táptalajt nyújt a fejlődés számára. Az emberek vagy túlságosan egysíkúak vagy babonások, vagy mindent egyszerre akarnak. Ahogy az egész világon, itt is a közép-európaiak segítik a fejlődést.

Egy szép tavaszi napon Alex hívott fel Bécsből. Ő 1976 óta közeli barátom és tanítványom. Amikor Athénben felépítettünk egy központot, az apja épp kereskedelmi tanácsadóként dolgozott ott. Bécsben akkoriban az összes buddhista csoportnak ugyanabban a házban voltak a termei. Tehát mindenki tudta, hogy mit csinál a másik. Alex szinte a plafonon volt, amikor elmesélte a történeteket. A boulderi Dharmadatu egy körözőlevelet küldött rólam a csoportjainak. Mellékeltek hozzá egy rólam készült, egyébként elég jól sikerült farmeringes fotót, azzal az utasítással, hogy mindenhova ki kell függeszteni, és nem szabad levenni. Amit a „régensük” ebben leírt, azt nem lehetett félvállról venni.

Egyéb „hízeltő” dolgok mellett azt állította, hogy „rudra” vagyok, ami a buddhizmusban valami abszolút gonosz fogalmához áll a legközelebb. Szerinte ezenkívül humorom sincs, és mind a Buddhák, mind pedig Karmapa kívánságai ellen dolgozom. Természetesen a dharmadatusoknak meg volt az okuk arra, hogy haragudjanak. Mi dánok egyszerűen nem tudjuk komolyan venni a mesterségesen felfújott dolgokat. Nem tudtuk kihagyni a vicceket, amikor ál- vagy önmagát túl fontosnak tartó szellemiséggel találkozunk. De nem voltam ellenséges. Abban a néhány esetben, amikor rám támadtak, teljesen udvariasan viselkedtem, még ha ez nem is vált a hasznukra. Amikor például 1980 körül Trungpa Tulku egyik képviselőjét megpróbálták elismert tanítóként bevezetni Európában, elfelejtették, hogy a mi oldalunkról nem biztosították be magukat. Barátaink természetesen felhívtak minket, hogy mit is gondoljanak a szépen lepecsételt, hivatalos levélről, amit a szervezet a képviselőjéről küldött. A valóságnak megfelelően csak ezt válaszoltam: „Nem ismerem ezt az embert”. Ennyi elég is volt, hogy támadási kísérletük megghiúsuljon.

Tanítványaim nagyon mérgesek voltak. Száz erős közép-európai, akik reggeli előtt egyenként meg tudtak volna enni egy tucát „Vadzsrá-

őrt”, legszívesebben repülőre ültek volna, hogy szétszedjék Bouldert. De Editának volt egy kevésbé költséges javaslata: jelentessük meg a Berkeleyben tartott előadásomat, ami támadásuk ürügyét szolgáltatta. Akkor az emberek majd maguk ítélik meg. Így is tettünk, és a Berkeley-i előadás gyorsan meg is jelent a „Basic Dharma” (Alapvető tanítások) című füzet formájában. Ez a kiadványunk az „Ahogy a dolgok vannak” című könyv különböző nyelveken történő megjelenéséig kapható volt központjainkban. Személy szerint én már akkoriban sem akartam további kapcsolatot fenntartani a Dharmadatuval. Azzal, ahogyan eljárak, egyértelműen bizonyították gyengeségüket. A kis kutyák ugatnak, a nagyoknak erre nincs szükségük. Mivel korábban négy évig boksoltam, ezért jó érzékkel fel tudom mérni az emberek terhelhetőségét és határait. Valami erősen visszatartott a további beavatkozástól, és így lett Ole egy bátor buddhista, aki nem áll bosszút.

Az Alpokban a szufik által vezetett kevert szellemiségű nyári táborok néhány év alatt megmutatták, milyen eredményesek is tudnak lenni a hosszabb kurzusok. Lehetővé teszik, hogy az emberek találkozzanak, a tanítók arcot kapjanak és pénzt hoznak a program szervezőinek. A régi müncheni csoport tagjai, akik az angliai Láma Csimével álltak kapcsolatban, most valami hasonlót akartak tető alá hozni Dél-Németországban. Meg is hirdettek két ismert tanítót anélkül, hogy megkapták volna hozzá a beleegyezésüket. Künzig Shampar-pával egyáltalán nem is beszéltek. Így ő el sem jött, és Tenga Rinpocsét is csak mi tudtuk rávenni Hannah-val, hogy halassa későbbre nepáli teendőit. A Rinpocsének egyáltalán nem volt ideje, és meg is ígérte, hogy előtte még Rødbyben ad majd tanításokat. Valójában részünkről inkább barátságos, mintsem hasznos dolog volt, hogy megmentettük ellenfeleink rendezvényét, de Hannah már csak ilyen kedves! Átugrottam megnézni a dolgot, de nem találtam sok értelmet ebben a felhajtásban. A nagy New Age és jóga kínálat mindent bhagwan-szerűvé és zavarossá tett, ráadásul még sokat is fecsegték.

Ehelyett Edita, Sys és én ezeket a napokat egy Spanyolország déli partjára tett villámutazásra használtuk. Egy kedves stuttgarti hölgy hívott meg minket Motrilba azzal az ígérettel, hogy ott gazdag emberek



СВЯТАГОРА

Академия наук и Высшая школа

1. April 1957

Dear English Teachers:

At the request of the Tajikistan, I am writing to inform you of a situation that recently took place in the Ben Franklin and Berkeley Theodotus. It seems that a certain Mr. H. H. Khalil presented himself at the Pharmacy with a letter from H. T. Vomer, Rimoch, introducing him as an authentic Chinese teacher author and Mr. H. H. Khalil the Old Karmas to teach and perform acting and religious work. He probably teaches students concerning meditation techniques, such as visualization of His Holiness the Dalai Lama, and so on. In addition, he teaches people with a religious belief that he claims holds a ring, a hair from each of the sixteen Karmas, along with other values.

According to reports from the Ambassador to New Zealand and other senior students in the Big Area, Mr. Khalil managed to produce considerable confusion among our students there, and in general to spoil the atmosphere of serenity. According to all reports, his teaching style, even though the content, was necessary to establish so have been taught and have come to be regarded as genuine. Our students' basic perception of his approach is one of self-aggrandizement supported by a so-called "spiritual rap" which he seemingly transfers to other people. He lacks of having achieved powerful incursions into the good of all "sacred values" and he also speaks extensively about his own personal experiences of being benefited by various powers. All in all, his presentation at the drama has been described as a hard-to-accept with little or no interest and a total absence of originality.

1. April 1957  
2. April 1957  
3. April 1957  
4. April 1957  
5. April 1957  
6. April 1957  
7. April 1957  
8. April 1957  
9. April 1957  
10. April 1957  
11. April 1957  
12. April 1957  
13. April 1957  
14. April 1957  
15. April 1957  
16. April 1957  
17. April 1957  
18. April 1957  
19. April 1957  
20. April 1957  
21. April 1957  
22. April 1957  
23. April 1957  
24. April 1957  
25. April 1957  
26. April 1957  
27. April 1957  
28. April 1957  
29. April 1957  
30. April 1957  
31. April 1957  
32. April 1957  
33. April 1957  
34. April 1957  
35. April 1957  
36. April 1957  
37. April 1957  
38. April 1957  
39. April 1957  
40. April 1957  
41. April 1957  
42. April 1957  
43. April 1957  
44. April 1957  
45. April 1957  
46. April 1957  
47. April 1957  
48. April 1957  
49. April 1957  
50. April 1957  
51. April 1957  
52. April 1957  
53. April 1957  
54. April 1957  
55. April 1957  
56. April 1957  
57. April 1957  
58. April 1957  
59. April 1957  
60. April 1957  
61. April 1957  
62. April 1957  
63. April 1957  
64. April 1957  
65. April 1957  
66. April 1957  
67. April 1957  
68. April 1957  
69. April 1957  
70. April 1957  
71. April 1957  
72. April 1957  
73. April 1957  
74. April 1957  
75. April 1957  
76. April 1957  
77. April 1957  
78. April 1957  
79. April 1957  
80. April 1957  
81. April 1957  
82. April 1957  
83. April 1957  
84. April 1957  
85. April 1957  
86. April 1957  
87. April 1957  
88. April 1957  
89. April 1957  
90. April 1957  
91. April 1957  
92. April 1957  
93. April 1957  
94. April 1957  
95. April 1957  
96. April 1957  
97. April 1957  
98. April 1957  
99. April 1957  
100. April 1957



11 April 1984  
 Page 2

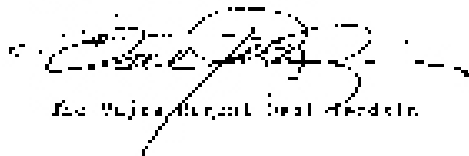
The Vajnarany has instructed me to tell you that Mr. Khytal is not welcome as any of our workers on the role of a teacher. The Vajnarany feels very strongly that there is some real pressure on the students taking place by Mr. Khytal, and a definite pervasion of His Holiness's teachings, intentions and wishes. As we know, because of the power of the magazine's teachings, there are many writings concerning the teaching of karma and the possibilities of Karma. There have been instances in the past where students, out of confusion, have not been their previous teachers to create a personal picture of Karma and Karma. This appears to be the case with Mr. Khytal.

Therefore, you should be especially careful and watch a right any attempt on his part to teach or give advice or a spiritual or any message.

The Vajnarany has requested that this letter be posted at your house, along with the enclosed photograph of Mr. Khytal.

The Vajnarany sends his blessings for your continued health, prosperity, and success in the path.

Om in the dharm,



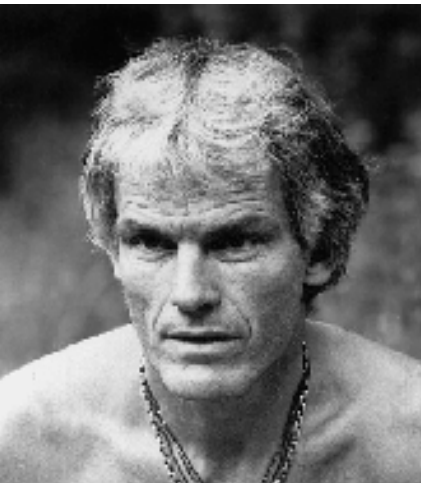
The Vajnarany, Head of the Dharm.

11/11/84  
 11/11/84

várnak, akik a központjainkat akarják támogatni. Ahogy ez lenni

szokott, épp ezt az embertípust nem lehetett sehol fellelni, ezért inkább meglátogattuk az ottani gelugpa-központ barátságos tibeti tudósait. A Mahamudráról tartott előadásom alatt, szinte azt is hallani lehetett volna, ha leejtünk egy gombostűt. Ilyesmit ők nem tanulnak. A gelugpák főleg a „Nagy Út” filozófiáját tanulmányozzák, ami igen nagy szellemi megterhelést jelent.

A környék első osztályú feltételekkel rendelkezett egy elvonuló központ kialakításához, ezért erős kívánságokat tettem, hogy létrejöjjön egy Karmapa-központ. Későbbi barátaim, Pedro és Dorrit Gomez valóban ebben az időben vásárolták meg azt a Malaga közelében fekvő falut, amely most elvonulási helyként munkánk nyugati pillére. Pedro



A bátor buddhista

Gomez, spanyol barátom Hannah-val és velem Koppenhágában találkozott, amikor a feleségével, Dorisszal együtt menedéket vettek.

1984 őszén ismét összeállt minden feltétel egy újabb világkörüli úthoz. Megegyeztünk, hogy Nielsszel és száz barátunkkal januárban Kalkuttában találkozunk. Hatan először New Yorkba repültünk. Jó volt újra együtt lenni Hannah-val. Most kellett bepótolnunk azt, amit az előző télen elhalasztottunk, többek között egy előadást Albanyban. Ott egy medvefogat kaptam ajándékba, és megismertük az indiánok erdei szent helyeken tartott néhány rítusát. Valódi természetvallás, mely teli van jó

szándékkal, de nem megszabadító, sok tapasztalást mutat fel, de semmit sem magáról a tapasztalóról.

Ezúttal nem dolgoztam Barrynél. Időközben már meg tudtam keresni a legszükségesebbre valót az előadásokból, hiszen valódi feladatomból az emberek és Karmapa között. Két autóval „átszántottunk” a hótömegen nyugatra, és először láttuk a Flagstafftól délre fekvő szép Sidona-völgyet. Új élmény volt számunkra az arizonai sivatagban élt indián törzsek szent helyeihez tett kirándulá-

sunk is, ahol hatalmas, ősrégi kaktuszok alatt meditáltunk.

San Diegótól északra, Del Marban lakott Van és Carolyn. Nélkülük sokkal kevesebbet tehettem volna a Mexikó és Vancouver közötti területért. Ők igazi otthont nyújtottak nekünk, mindegy mikor, hányan és mennyire fáradtan érkeztünk meg hozzájuk. Minden alkalommal több ezer kilométerre adták kölcsön autóikat. Az út innen a nyugati part mentén felfelé, néhány előadással folytatódott.

San Franciscóban a teozófusoknál tanítottam. Vezetőjük Joe Miller egy fehér kecskeszakállas, klasszikus erőzseni volt. Időnként, hirtelen ismeretlen mantrákat kezdett el fennhagon ismételni. A San Franciscó-i szellemi mozgalomból sokakat vitt magával a város botanikus kertjében tartott vasárnapi sétákra, és nagyon népszerű volt.

Az egyik előadásomra eljött Carol, aki a következő években több szinten is hatással volt munkánkra. Carol átélte a hatvanas évek Londonját, és bölcsészprofesszorként dolgozott. Kalifornia határán, Nevada Cityben elhatároztuk, hogy könyveimet angol nyelven Paul Clemensnél, a Blue Delfin Kiadónál adjuk ki. Más európai nyelveken már sok hasznos kiadványt jelentettünk meg. Carol feladata lett, hogy a nyelvi stílusomon csiszoljon, és hogy addig ne engedjen el, amíg a munka nincs készen. Még meglátogattuk filmes barátainkat Los Angelesben, mielőtt a gép Hawaiiiba indult.

Először a legrégebbi szigeten, Kauain tanítottam. Mauin, Láma Tenzingnél, Hannah-nak és nekem nagyon erős álmaink voltak Karmapával. Talán ez volt az a hely, ahova Karmapa tíz évvel korábban akart minket küldeni. Oahun, ahol Hawaii szinte összes lakója él, portlandi barátnőmnél, Nancynél laktunk. Itt hagytam abba a tubákolást. Bár az „átadást” magától Karmapától kaptam, most végig szükség volt arra, hogy saját magam szabjak ennek korlátokat, mert az amerikaiakban mindig felmerült a kérdés, hogy állandó jó kedvemet a vonal áldása – ahogy azt én állítottam – vagy pedig a dohány okozza. Ez nem mehetett így tovább. Egyébként, ha valaki kétségbe vonná, hogy a nikotin függővé tesz, elég, ha megnézi a rákövetkező előadásról készített videofelvételt: két órán keresztül úgy tekergek, mint egy kígyó, és a kezeimet hol az ekkor már üres mellényzsebembe, hol meg az arcomhoz teszem, ami

állandóan az újabb adagot várta. Az előadás tiszta érthetőségén azonban, ez mégsem változtatott semmit.

Japánban, utazócsoportunk egyértelműen túlságosan nagy volt ahhoz, hogy alkalmazkodni tudjon az ország kispolgári kereteihez. Már a tokiói repülőtéren balul sült el minden. Mivel tengerészsáskjainknak nem volt elég hely a mexikói nagykövetség elegáns Toyotájában, ezért ráültem a csomagtartó tetejére, ami az európai modelleknél egyáltalán nem okoz problémát. Ez azonban japán gyártmány volt, és azonnal be is horpadt. Amikor újra megpróbáltam visszahajlítani, csak rontottam a helyzeten. Ezután csoportunk egyik tagja túlságosan feltűnően csokolóz-



A „túl nagy” csoport Japánban

zott egy helybeli hölgygel, egy másik meg nem igazán értékelte azt a lehetőséget, hogy megtekintse a Régi Császári Palotát, ami itt nemzeti szenthelynek számít. Ehelyett inkább vásárolni akart menni. Ezzel aztán tényleg betelt a pohár. Szerencsére jutott időm arra, hogy Yosiko édesanyját előkészítsem a halálra, így egy erős kapcsolat jött létre közöttünk. Később, amikor Cesar és Yosiko Mexikóban laktak, ahol nagyobb mozgástér nyílik az érzések kifejezésére, újra egymásra találtunk, és 1993 óta Marknak segítenek az új tokiói központban.

Japánnal ellentétben Korea friss volt. A kelet-tibeti kampákon és néhány oroszországi kalmükön kívül még egy mongoloid népcsoporttal sem találkoztam eddig, amely ennyire közvetlen lett volna. A kínaiaknál és a japánoknál az ember csak ritkán tudja, mi rejtőzik a szép, sima felszín alatt, a közép- és nyugat-tibetiek szintén nem túl őszinték, ami az arc kifejezésüket illeti. Mind egymás közt, mind pedig országos szinten végnélküli játszmák folynak. Koreában ezzel szemben az emberek a szemünkbe néztek, és kimutatták, amit éreztek, ez igazán felfrissítő érzés.

Nem akartunk egyből eltűnni a fővárosban, Szöulban, így felültünk

az éjszakai vonatra, és a part mentén Pusanba utaztunk. Eltöltöttünk néhány napot a város hatalmas kolostoraiban, amelyek egyébként inkább nemzeti, mintsem buddhista jellegűek. A japánok – akik kellemetlen érzéssel fedezték fel itt saját kultúrájuk eredetét – évszázadokon át újra és újra felégették az óriási épületeket. A koreaiak, mindig mikor felszabadult az országuk, azonnal újraépítették ezeket, a szép termekben, ennek ellenére alig lehetett meditáló embereket látni.

Az ország világosan megmutatta, hogyan működik szellemi szinten a kereslet-kínálat törvénye. Mi nyugatiak – miután a szenvedés legdurvább formáit már eltávolítottuk, és elértük a szabadságot jelentő legfontosabb dolgokat – az önállósághoz és erőnk kibontakoztatásához vezető utat keressük. Ezzel szemben az olyan országokban, ahol nincs szabadság és nem élnek jól az emberek, ott szívesebben követnek külső, és érzelmekkel felruházott példaképeket. Megváltókra vágnak, akik értük szenvednek, istenek és próféták után áhítoznak, akik irányítják az életüket.

Sokszor, főleg a legelevenebb koreaiak voltak keresztények. Úgy tűnt, hogy az ottani buddhizmusnak sikerült olyan élettől elrugaszkodottá, mesterkéltté, korszerűtlenné, megkövesedetté és „eliteskedővé” válnia, hogy sok, mások számára szabad kapacitással rendelkező ember egyszerűen feladta. Ők most a győzedelmes fehérek tanításait keresték. Mindenhol saját készítésű templomocskákat lehetett látni, és itt, mint ahogy Japánban is, buddhizmusuk túlságosan követelődővé, keménnyé és férfiasá vált, a kereszténység pedig az elnyomott, női oldalt képviselte. Az újonnan érkezett tanítás megengedte nekik, hogy gyengék legyenek – többségük már eleve az is volt – megbocsátást nyújtott, ezáltal lehetővé tette számukra az egyszerű újrakezdés érzését, zavaró, régi terhek nélkül. Az, hogy már Buddhák vagyunk – akiknek csak a bennük rejlő fényt kell megtalálniuk – nem egyértelmű, ha az ember napi húsz órát dolgozik, elnyomás alatt él, tizenöt gyereket kell etessen, és teljesen iskolázatlan. Ilyen esetben az embernek elsősorban valami kézzelfogható dologra van szüksége.

Az utcai piacokon vásároltunk az ország olcsó, de szépen kidolgozott termékeiből, többnyire válltáskákat vettünk otthoni barátainknak.

Eldönthettük, hogy melyik hamis márkanévet nyomtassák az árukra, és mi a „Hang ten”-t választottuk. A nehéz bőrdzsekik csak pár dollárba kerültek. A hotelekben a hagyományos fűtési rendszer működött, a meleg levegőt a padlóban futó csövekbe vezették, ezért éjjel a testnek az a része melegekedett fel, ami alul volt. Az étel sokszor nyers és csípős volt, de a reggeli szójaleves, amit a járdán árultak, igazi élmény volt. Itt találkoztunk a hotelünk szobáiban zajló drámák, akkor már teljesen ártatlan főszereplőivel, akik, ki tudja miért, egész éjjel egyfolytában kiabáltak és csapkodták az ajtókat.

Dzsamgön Kongtrul Rinpoce ekkor már Tajvanon volt, és jó érzéssel töltött el, hogy a repülőből kiszállva közvetlenül az egyik beavatására érkezhettünk meg. Neki is izgalmas mondanivalója volt, és ebédidőben, amikor világméretű fejlődésünkről beszéltünk, Rumtek nevében megköszönte, hogy az Ajang Tulkuval kapcsolatos ügyet ilyen gyorsan elrendeztük Európa számára.

Ekkor messziről került engem sok kínai – apácák és világi gyakorlók egyaránt. Főleg azok nem tudtak ellenállni a kísértésnek, akik a legnyomatékosabban ígérték meg nekem, hogy együttműködnek, és igazi kínálatot nyújtanak a keresőknek, ehelyett azt kezdték el játszani, hogy ők a guruk. Ez szétforgácsolja a csoportokat. Iskolázatlanságuk, hiányos élettapasztaluk és saját bizonytalanságuk miatt túlságosan személyesre véve a dolgokat, követőiknek inkább ártottak, mint használtak. A rossz lelkiismeret rémisztette el őket, ha megláttak; csak Kunga Ani és Guru Han őrizték meg jó stílusukat. Guru Han combnyaktöréssel kórházban feküdt, és egy kínai múmia időtlen nyugalomával tűrte, hogy megborotválják. Neki is volt mit megemésztenie: tanítványainak fele azonnal elhagyta, ahogy baleset érte. Ők most már egy olyan tanítót akartak követni, akiben több a „csi”.

Mindent egybevetve Tajvan kellemetlen élmény volt, ezért elhatároztam, hogy a jövőben kevesebbet dolgozom itt. Az együttézés és az odaadás nélkülözhetetlen a Gyémánt Úton, de a megtört kapcsolatok tönkretesznek minden fejlődést. Mivel kevés az időm, inkább azokkal kell töltenem, akik tanulni akarnak valamit, hogy mások javára válhassanak – a nyugati világban élő tanítványaimmal és barátaimmal.

Hongkongban is abból állt a munkánk, hogy összetartsuk az embereket. Itt az egyéni interjúk fontosabbak voltak, mint a tanítások, ami nem jó jel. Amikor meghívtak minket valahova vacsorázni, többször is át kellett mennünk egy másik étterembe. A színes halakkal teli, hatalmas akváriumok itt ugyanis nem a díszítést szolgálták. A vendéglátók azt várták, hogy az ember kiválasszon egyet közülük, ami aztán nemsokára megjelent az asztalán. Ez nem volt annyira rossz, mint később a kutyák és patkányok Kína belső, szárazföldi részén, de nekünk ez már így is túl sok volt. Szerencsére mindig találtunk a közelben olyan helyeket, ahol sülteteket vagy tofut adtak, és vendéglátóink zokszó nélkül követtek minket.

Bangkok, India előtti utolsó állomásunk, fullasztó volt. Megnéztük a legfontosabb szentélyeket, és csodálkozva figyeltük, amint hirtelen a legmélyebb odaadás volt kivehető az emberek hangjában, amikor arról beszéltem, mennyi aranyat tartalmaznak a szobrok. Az országnak biztosan származott előnye Buddha tanításaiból, de azt a mély odaadást, amit a mi tibetieinktől ismertünk, nem találtuk meg bennük. Az egész inkább a „valamit-valamiért” elvén működött, ami egyébként az egész világon megszokott dolog. Egyszerűen minden megvehető volt.

Repülők 1985. január 1-jén szállt le Kalkuttában. Szokás szerint a repülőtérén az étterem előtti szőnyegeken aludtunk, mert a közeli szállodák drágák és idegölők voltak. Kalkuttában találkoztunk Beru Kjence Rinpocsével. Ősszel Hannah fordított neki, és most sokáig beszélgettek. Aztán megérkezett száz barátunk, akik azonnal megbotránkoztak az indiai szegénység láttán. Néhány óra repülőtéri káosz után továbbrepültünk a Kelet-Himalájába.

Dardzseling hideg és tiszta volt. A hatóságok Delhiben ismét megne-



Guru Han

hezítették a szikkimi beutazást, amiért most otthon fizettünk meg nekik – tizenhét, papírok nélküli lengyelt csempésztünk át a határon. Miután megérkeztünk Rumtekbe, naponta többször kaptunk tanításokat. Ez igazi élmény volt! Még azok a tanítványok is, akik csak rövid ideje ismertek bennünket, hamar észrevették, hogy a Cültrim-Namgyal család és Rumtek olyan, mintha az otthonunk lenne.

Ezután következett a klasszikus éjszakai buszutazás Katmanduba, ahol a Vadsra Hotelben Beru Kjence Rinpocse minden nap a „Bodhiszattvák viselkedését” tanította. Amikor a kurzust egy különösen bonyolult idézzettel fejezte be, ami a nők meditációra kifejtett rossz hatásáról szólt, nagyon komoly arcot vágott. Uralkodnunk kellett magunkon, nehogy hangosan felneveessünk, mert tudtuk, hogy az esküvője a következő napra volt kitűzve. Ez egy furcsa szerelemnek számított a máskülönben eléggé szabályozott ázsiai házassági piacon. Amikor a szépséges lány legelőször meglátta a gömbölyű rinpocsét, fogta magát és ellovagolt Musztáng derék hercegével. Rinpocse nem sokra rá, mégis talált egy másikat, nemesi származású, nyugodtabb vérmérsékletű hölgyet, aki biztosítani tudta számára a kívánt utódokat.

Ennél az útnál a tanításokon volt a hangsúly, míg az előzőnél a szent helyekre látogattunk el. Mivel a kultúra itt hanyatlóban van, ezért barátainknak meg kellett ismerniük a még fennmaradt részét. A Rajnától keletre fekvő területekkel való egyre szorosabb kapcsolatok által tudásuk gyorsan elterjedt a központokban.

1985 tavaszán mutatkozott az első fejlődés Észak-Olaszországban. Bár sokan a legnagyobb beteljesülést az ebédlőasztal mellett élték át, és a tehetséges emberek több városban a temérdek marihuána és a „fehér por” hatására teljesen elnehezültek, mégis – elsősorban Bresciában – kialakult néhány jó barátság. Néhány ember kitartása megható, és egészen a mai napig működtetünk egy vékony hálózathoz álló kapcsolattrendszert ebben, a katolikusán sajnos erősen sérült országban.

Svájcban – az országnak megfelelően – folyamatosan és erős alapokon fejlődik a tanítás. Már pár évvel korábban, az ötszöri átköltözés után alapítottunk egy központot Bernben, a Medve-gödör közelében. Őstehetségek jöttek és mentek, s ma a csoport Heidinéél és Bennynél



meditál a háborúktól még soha le nem robbolt óvárosban. Annemarie-nek köszönhetően van egy csodaszép házunk Zürich szívében. Markus, Kasia és mások innen kiindulva dolgoznak szerte Európában. Hannah-val itt saját szobánk van.

Basel közelében egy másik nagy központ van kialakulóban. Mindannyian szorosan és gyümölcsözően dolgoznak együtt a szomszédos délnémet központokkal. Mivel az ország szinte az összes tibeti láma kívánságlistáján az első helyen szerepel, ezért gyakoriak látogatásaik. Néha fontos volt külön is odafigyelni arra, hogy a lámák ne csupán néhány szép napot töltsenek ott, hanem tanítsanak is.

Mivel nem találtunk tibeti tanítót, ezért 1985. június 1–15-e között megtartottam az első nyári *Alapgyakorlatok kurzusomat* Rodbyben. Száz ember jött el, főleg németek és lengyelek, és mivel nagyon jól sikerült, azóta évente egy tucat kurzust vezetek szerte a világon, több-nyire azért, hogy a „Tudatos Halál”-t tanítsam. Carol épp ek-kor érkezett meg Kaliforniából, így megkezdődhetett a „Die Buddhas vom Dach der Welt” (Buddhák a világ tetejéről) című könyv angol nyelvre fordítása, amely az „Entering the Diamond Way” (Belépés a Gyémánt Útra) címet kapta.

Később ugyanezen a forró nyáron, a Dalai Láma egy nagy Időkerék-beavatást adott Svájcban, Rikon mellett. Tehát odaküldtük kagyü-seregeinket, elsősorban azért, hogy Tibet ügyét segítsük, hiszen többségük már megkapta ezt a beavatást Kalu Rinpocsétól vagy Tenga Rinpocsétól. A beavatást sajnos alig lehetett követni, mert a fordítás túlságosan fennkölt volt. Még Carol, aki professzor volt egy amerikai egyetemen, sem értette a felét se annak, amit a fordító az erőkörökről mondott.

A Dalai Láma ezt megelőzően egy valóban erőteljes *Guru Rinpocse-*



Beru Kjence Rinpocse elmagyarázza a bódhiszattva viselkedést



A zürichi centrum

*beavatást* adott. A szertartás alatt majdnem elnézést kellett kérnie a jelenlévőktől, akik többnyire „az erényes” gelugpa-útat követték, mert közülük csak kevesen értékelték a kultúrhős Guru Rinpocsét, akinek olyan sok társnője volt.

Egy átutazott éjszaka után Künzig Sharnpát fogadtuk a párizsi repülőtéren. Innen együtt utaztunk tovább Vadzsradhara Lingbe, Kalu Rinpocse egyik normandiai elvonulási helyére. Audink a legnagyobb élvezettel falta a kis utakat. A parasztházakon még ma is felismerhető a vikingek építési stílusa. Az emberek itt magasabbak, és

világosabb a bőrük, mint az ország más területein.

Sharnpa Bódhiszattva-ígéretet adott. Én az „egyáltalán semmi alkohol” fogadalmamat – amit 1971 óta megtartottam – „semmi mámoros állapot”-ra változtattam. Ettől társasági életem kiszélesedését vártam, ami nem következett be. Az öröm azon állapotai mellett, melyeket állandóan tapasztalok, az alkohol amúgy is csak az ízlelés szintjén nyújt élvezetet. Kémiai hatása inkább kellemetlen, és főleg tiszta időpocsékolás. Ez az oka annak, hogy most ismét tartózkodom a fogyasztásától.

Északnyugat-Franciaországból Hannah és én a szeles partmenti úton utaztunk tovább, amit mindketten ismertünk már a szüleinkkel megtett korábbi utazásainkból. Hannah Dordogne-ban maradt Künzig Sharnpával, de nekem keletebbre volt dolgom. Münchenben húsz év után újra találkoztam régi barátnőmmel, Susannéval. Az „izgalmas vörös hajú” hölgy (ld. a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyvben) most nyitott volt a buddhista menedékre, és a viszontlátást egy dél-néme-

tországi közös úttal ünnepeltük meg. A bajor Füssenben Tenga Rinpoce kívánságára nekem kellett tartanom az esti előadásokat a nyári kempingben. Ő délelőtt adott tanításokat, míg a délután Láma Csiméé volt. Tenga Rinpoce mint mindig, most is a szeretet tengere volt, viszont azt már nehezen állíthatnánk, hogy a kurzus résztvevői az elkövetkező



Egy közeli kapcsolat

hetekben a szelíd buddhista erényeket gyakorolták volna. Láma Csime és az én tanítványaim egyre jobban fűjtak egymásra. Egyszerűen túl különbözőek voltak. Semmi sem kötötte össze a korábbi bajkeverő barátaimat Csime bhagwanjaival és virággyermekeivel. Ráadásul az volt a véleményem, hogy Láma Csime felhívította Karmapa munkáját, ő meg úgy találta, hogy mogorva vagyok és még humorom nincs. A kurzus megszervezése a régi müncheni csoport dolga volt, akik még mindig meghívták Ajang Tulku képviselőjét. Így nem nehéz elképzelni, milyen tisztulásokon mentek itt keresztül a szent világot kereső német buddhisták, akiknek – a rózsaszín szellemi felhőkből hirtelen lezuhanva – el kellett dönteniük, hogy valójában miben akarnak bízni.

Elhoztam Hannah-t Dordogne-ból, ahol felváltva vagy fordított vagy a franciáknak magyarázta az dharma-tábornoki munkám lényegét. Karmapa nagyon gyakran használta ezt a megnevezést, mivel pontosan ez volt az, amit elvárt tőlem. Ki más végezne ilyen gyorsan az egokkal, amelyek elzárták a fejlődés útját?

Amszterdamban indulásra készen állt Hannah repülőjegye. Már várták Malajziában, mert tőle függött Gyalcab Rinpoce programja. Épp beszálltam az autóba, amikor gépe elrepült a parkoló felett. Alacsonyan, nehézkesen és hatalmas robajjal húzott el lassan a fejünk fölött, de tudtam, hogy Hannah jó kezekben van. Fekete Kabát vele utazott.

1985 őszen Maia és Carl beköltöztek a koppenhágai központba. Rendet raktak, és véget vetettek néhány elégedetlenkedő ember buta

fecsegésének. Amióta újra rendszeresen medítálnak, azóta fejlődésnek indult minden, és ma egy kiváló csapat dolgozik Koppenhágában. Sőt 1990 júniusában még a szomszéd villát is meg tudtuk vásárolni, amivel teljesítettük Karmapának egy még 1977-ben tett kívánságát. Ha Hannah és én nem vagyunk itt, akkor Catytól lehet érdeklődni a dolgok aktuális állásáról.

A következő amerikai út előtt Közép-Európában jól álltak a dolgok. Schwarzenbergben építkeztünk, és a dél-németországi csoportok érettségük és jó együttműködésük által folyamatosan fejlődtek. Ausztriában ekkor már négy központ működött, Lengyelország nagyon lelkes volt, és Észak-Németországban Hamburg és Wuppertal hatására egy sor szomszédos központ jött létre. Frankfurt és Kassel ugyan még fehér foltok voltak a térképen, és időről időre meg kellett tisztítani néhány egészségtelen fejlődési folyamatot, de minden Oslo és Brescia között eltöltött nap igazi ajándéknak számított. Az élet és a tanítások olyan módon gazdagították egymást, ami aztán az egész világon iskolát teremtett. Térképünk egyre gyűröttebb lett. A 200 lóerős használt autókkal és Sysszel, aki összeállította úttervetem, minden órát hatékonyabban tudtunk kihasználni, mint valaha. Soha nem volt még ennyi dolgunk, mint ebben a decemberben, mielőtt ismét Amerikába indultunk.

Maiának ez volt az első útja ebbe a nagy országba. Fiatalos gondtalansággal – lévén, hogy egy jóléti államban, Dániában nőtt fel – egyszerűen kölcsönt vett fel a banktól. Grazból Maxi, Hamburgból pedig Deborah, Wolfgang és Burkhard tartottak velünk. Ulla és Gabi később csatlakoztak hozzánk.

New Yorkban egy fontos találkozás jött létre: megismerkedtünk Rolanddal, Maxi egyik közeli barátjával. Arca mélyen bevésődött emlékezetembe. Ahogy később, a „Rolo”-üzletláncot szinte a semmiből hozta létre, megmutatta, hogy él még az amerikai álom. Ma az új San Francisco-i központban lakik, és képes számtalan területen – többnyire észrevétlenül – kifejtenie pozitív hatását.

New York már nagyon hideg volt. A Manhattan nyugati oldalán fekvő központban laktunk, egy kedélybeteg környéken. Az elkövetkező években ez lenne a legutolsó hely, ahol tanításokat tartanék. Minden egyes

látogatásomkor ugyanaz történt: már szinte fejen álltam, hogy egy kis frissességet vigyek az emberekbe, de Buddha örömteli tanításaiból mégis azonnal „egyházat” csináltak, és nagyon nehézkesé váltak. Annak ellenére, hogy a csoport tagjai külön-külön rendben voltak, együtt mégis szörnyűek lettek, minden bizonnyal a Dharmadhatu befolyása miatt. Itt akkor egy igazi kihágást kellett elkövetnem.



Úton Maival

A tanításhoz – mint mindig – egy olyan helyre volt szükségem, ahonnan a legtöbb embert láthattam. Így leültem az egyetlen magasabb párnára, amit nyilvánvalóan Kenpo Katar használt korábban. Egyébként trónról szoktam tanítani, és semmilyen tábla vagy szivárványfény nem jelezte, hogy ezt a párnát nagy tisztelet övezi. Már nem emlékszem arra a borzongásra, ami átjárhatta az „igazhitűeket”, de az általános megdöbbenésre annál inkább. Az embereket ezért a szokásosnál is jobban kellett „húznom”, hogy többé-kevésbé jó érzéssel tudjam hazaengedni őket. Ezt szívem legmélyéről kívántam nekik, hiszen New York egy nehéz eset. Csak nagyon kevés nő meri használni este a metrót, és félórába kerül az is, mire az ember talál egy parkolóhelyet – azt is többnyire csak a tilosban. Itt aztán találkozhatasz csavargókkal, útonállókkal, szélhámosokkal, lecsúszottakkal, csirkefogókkal, drogosokkal, zsebeseikkel, svindlerekkel, koldusokkal, kéregetőkkel, lumpokkal és az amerikai nagyváros egyéb vonzó látványosságáival, mint például az „autós lövöldözéssel”, hogy az igazi bűntényeket már ne is említsem.

Az autókölcsönző cég ismét a megfelelő kocsival állt elő, egy nagy dzsippel. Albuquerque-nél, az út kétharmadánál, megkértem Maxit, hadd vezessen egy darabon. Miközben épp arról beszélt, hogy nem fáradt, és az előző éjjel úgyis végig én vezettem, az utat hirtelen tükörsima jég borította, és az autó stílusosan három villanyoszlop felé tartva

rohant az árokba. Csak jó testi kondíciónk mentette meg a helyzetet. Maxi még a megcsúszás pillanatában félrehúzódt, és a kormányhoz engedett. Sikerült kikerülnöm a cölöpöket, átváltottam négykerék-meghajtásba, és hamarosan ismét az úton voltunk. Amikor nem sokkal később a tenger tiszta fényében felkelt a nap, megálltunk és visszaraktuk a különböző dolgokat, amelyek szétszóródtak az utastérben. Az úttest olyan tükörsima volt, hogy a kocsiba kellett kapaszkodnunk.



Roland

Taosz hegylánca soha sem nyújtott nagyszerűbb látványt. Az erős napfényben a mély hó a szivárvány minden színében csillogott, sőt szinte már narancssárga volt. Maxival fejenként 100 dollárt adtunk Norbertnek, hogy vegyen itt egy kis telket, így ma egy több mint kétezer méter magasán fekvő, 20x70 m-es sztyeppe-darab tulajdonosai vagyunk. Víz csak 2 km-re van, és ott is 800 méter mélységben. Mindketten széleskörű kapcsolatokat szeretnénk kialakítani Amerikában, és idővel egy elvonulási helyet is szeretnénk itt felépíteni, ahonnan lélegzetelállító kilátás nyílik egy óriási fennsíkra és néhány indián törzs szent hegyeire.

Phoenixben már várt rám egy csomag, az „Entering the Diamond Way” című könyvem első kiadása. Épp a legjobbkor jelent meg, s így az utazás alatt többször is be tudtam mutatni a rádióban és a tévében. Most már az angol nyelvű országok is első kézből kapcsolódhattak a tanításokhoz és Karmapához.

Ez alkalommal Van és Carolyn adták kölcsön a Volkswagen-buszukat. Következő úti célunk San Francisco volt. Gabi és Ulla repülővel érkez-

tek, és az utolsó, izgalmas hetekben együtt utaztak velünk.

Amerikában gyakran megtörténik, hogy ami még röviddel ezelőtt, „trend” volt, az újra megváltozik. Azonban feladatunk minden egyes alkalommal az volt, hogy „guru-sérült” embereknek bizalmat és útmutatást adjunk, ezúttal a San Francisco-öböl körzetében élőknek. Továbbutazásunk előtt Maia hazarepült, mert hiányzott neki a kislánya, és az sem volt egyszerű számára, hogy annyi emberrel kellett megosztania engem. Az utolsó tíz nap alatt újabb könyvek kiadásáról állapotunk meg Paul Clemensszel, és meglátogattuk Mount Shastát, az egyik indián törzs legszentebb hegyét. Furcsa, hogy a szent hegyek – ahogy a tibeti Kailas is – a mi fogalmaink szerint egyáltalán nem is „hegyek”. Alapjuk tehát nem szilárd kőzet, amelyen kiválóan lehetne hegyet mászni. Ezek sokszor csak magasabban fekvő talajrészek, amelyek megmaradtak, miközben a környezetük lepusztult. Mount Shasta esetében ez egy halom vulkáni hamu.

Karácsonykor Seattle-be utaztunk, a kanadai határ közelébe. Barátnőm, Ann, aki a Dharmadatu-levél óta minden tiszteletet megadott kapcsolatunknak, jól volt. Szervezett egy előadást a nagy szakja-központban, az egykori templomban, amelyet az ottlakó tibetiek „kereszteltek át”. Amerikai viszonylatban, mindkét estén jó csoportok jöttek össze, amelyeket szerencsére nem rettentett el egy, a tibeti szokásokat hüén őrző nő, aki újra és újra elmondta nekik, mit szabad és mit nem ebben a teremben. De a nagy nyitottság ellenére sem akarta senki felvállalni a csoportalapítással járó felelősséget. Az érdeklődőknek ezért csak a délebbre fekvő központjaink címét tudtuk megadni, és ajánlottunk nekik néhány könyvet.

Nagy élményt jelentett találkozni Dabsan Rinpocséval karácsony első reggelén. A családja és nyugati tanítványai körében megjelenő erős testfelépítésű, öltönyös férfi erőtere kiegyensúlyozottnak tűnt. A kezét jó darabig a fejemen éreztem, és sokat meg akart tudni a munkánkról. Ő tulajdonképpen Szakja Trinzin Rinpocse, a Szakja-iskola vonaltartója. A tibeti kormánynak már évekkel korábban sikerült más vonalak vezetőit kicserélnie. A 90-es évek elején annak ellenére, hogy a vitatott tanítók elismerése mind a nyíngmapák, mind a kagyüpak vonatkozásában már

szinte árverésszerűen történt, mégis gyakran fordultak elő a történelemben a leváltások alkalmával ismétlődő esetek. Ha valami ehhez hasonló kitudódik, a hatóságok később csak ennyit mondanak: elnézést, de most már túl késő, hogy bármin is változtassunk. 2000-ben mégis sikerült a „csoda”: a 17. Karmapa 14 éves inkarnációjaként egy 21 éves fiatalembert ismertek el.

Los Angeles után felszállt a köd, amely a kanadai határ óta ezer kilométeren keresztül arra kényszerített, hogy szinte vakon vezessek. A fehér dombok földöntúli holdfényben ragyogtak, és egyszer csak minden ok nélkül, elkezdtem az édesanyámról mesélni. Arról beszéltem,



A mi 20x70 m-es földünk az USA-ban

milyen csodálatos és hogy még mindig kicsi Olénak hív. Később Van és Carolyn otthonában, már aludni készültem, amikor Maia felhívott Koppenhágából: „Édesanyádat ma délelőtt fél tízkor elütötte egy teherautó Lyngbyben. Épp most járt itt a rendőrség. Ők közölték, hogy meghalt”. Elmesélte még, hogy amikor ez történt, szivárvány jelent meg a

nap körül, majd felragyogott az ég.

Egyszerre éreztem sokkot és megkönnyebbülést. Ez számunkra nagy veszteség volt, számára viszont nagy boldogság. Anyám 83 évet élt anélkül, hogy valaha is beteg lett volna. Ezenkívül erős szálak fűzték Karmapához. Utolsó éveiben legfőbb kívánsága az volt, hogy ne legyen mások terhére. Mivel a halál egy szempillantás alatt talált rá, nem is szenvedett.

Felhívtam Hannah-t Tajvanon, aki épp egy fegyveres rablót kergetett ki a házból, dán szidalmak kíséretében, ezzel is jól őrizve a családi stílust. Mikor meghallotta, hogy édesanyám meghalt, azonnal haza akart repülni. De ez hátráltatta volna a rinpocse programját, amit nem akartunk.



Hannah valójában mindig velem van, bárhol is legyek. San Diegóban egy este az előadás keretében az ő nevében emlékeztem meg édesanyámról. Annak ellenére, hogy a hangom gyakran elcsuklott – hiszen végtelenül szerettem őt – mégsem vesztettem el az előadás fonálát. Van és Carolyn megvették a lekedvezőbb repülőjegyet, mialatt Koppenhágában Björn előkészítette a hamvasztást.

Kora reggel – körülbelül 68 órával édesanyám halála után – felébredtem koppenhágai szobámban. Amit átéltem, az nem álom volt: anyám ott állt mellettem, hozzám közel a jobb oldalamon, életnagyságban és minden részletében jól kivehetően. Előttünk Karmapa hatalmas volt, mint egy ház, áttetsző, aranybarna színű, és egy széken ült. Mosolyogva dobált minket fekete piruláival, amelyek szivárvánnyá váltak, amint hozzánk értek. Az egyik nagy erővel eltalálta a bal lábamat. Ezalatt édesanyám úgy mozgott felfelé, mint egy bűvár, aki igyekszik minden terhet ledobni magáról, majd eltűnt. Soha életemben nem voltam még ilyen hálás. Minden Buddha tanításai szerint történt, minden részlet stimmelt. Tudata három nappal a halála után test nélkül ébredt fel, és eljött hozzám. Itt találkozott Karmapa erőkörével, és ez egyenesen az ő Tisztaföldjére vezetete. Ugyanez történt bátor édesapámmal is, aki 1976-ban agyvérzésben halt meg. Sikerült a szájába tennem egy Karmapa-anyapirulát, amiből akkor még volt. Később mindig fényoszlopként jelent meg a meditációimban. Az azt követő rumteki látogatásomkor Karmapa egyszer csak megkérdezte: „Hol van most édesapád?” Habozás nélkül azt feleltem: „A legmagasabb öröm tiszta földjén”. Karmapa egy pillanatra felfelé nézett, majd azt mondta: „Így van”. A határtalan öröm egy hulláma érintett meg ekkor is.

Sokan eljöttek a temetésre, és Björnnel megígértük azt, amit édesanyánk a legszívesebben hallott volna: az elfoglaltságaink ellenére többet leszünk együtt a jövőben.

Maia gyorsan megszervezett pár előadást a központban, a bécsi és a grazi látogatások után röviddel, 1986 elején ismét Amerika nyugati partjára utaztam. Ezalatt Gabi, Ulla és Deborah tartották ott a frontot. Közben megterveztük az első tibeti utat, majd továbbrepültem Hawaiiiba, ahol Kiffer várt. Ez a kedves nő mutatta meg nekem a természet eddig

számomra teljesen ismeretlen részeit. Mauiin napfelkeltekor a világ legnagyobb vulkánkrátere hihetetlen színekben és formákban ragyogott. Kiffer előkészített egy előadást Big Islanden is. Ezen a szigeten is van egy ezer méter széles és körülbelül háromszáz méter mély lyuk, tele gőzölgő, forró, mozgásban lévő lávával. Évenként tör ki, és a hegyoldalt megolvasztva magával sodorja a tengerbe, így növelve a szigetet. A föld szurokfekete volt, és ősréginek tűnt. A kráter egész erejét Fekete



Csodálatos szüleim

Kabátnak ajánlottam. Ennek élménye még ma is elevenen él bennem.

Az utolsó napon, amikor épp a legnagyobb hullámokon akartam szörfözni, „lecsúsztam”. Amikor a fejemet a homokra tettem, furcsa roppanást hallottam a tarkóm felől. Csak annyi időm maradt volna, hogy bemenjek a kórházba vagy elbúcsúzzak Kiffertől. Így egyszerűen csak abban reménykedhettem, hogy semmim sem tört el. Valószínűleg viking-örökségemnek köszönhető, hogy még egyben vagyok.





*tizenkettedik fejezet*

# Titkos utazás Kelet-Tibetben

**K**alandos utunk Hongkongban kezdődött, ahol Hannah és Kurt már vártak rám. Egy német pár vendégeiként úgy éltünk, mint a királyok. Barátaiknak és egy kínai csoportnak adtam tanításokat, sajnos anélkül, hogy hosszabb távra össze tudtam volna őket hozni. Pedro és Ilse csak később jöttek utánunk, míg Jatzeknek tovább kellett repülnie Kínába, mert lengyel útlevele miatt a helybeliek nem akarták, hogy olyan kommunista országok állampolgárai legyenek a szigeten, akiknek jelenléte nem kívánatos.

Az utat előkészítő bevásárlásoknál megmutatkozott Pedro nagyszerű tudata. Megértette a pénz ürességtermészetét, és ennek megfelelően szabadon használta azt. Egy cápa kinézetű eladónál, a videokamera vásárlásakor olyan alacsonyra alkudta le az árat, hogy az már szinte sértő volt. Később ezzel a kamerával Tibetben negyvenórás, felbecsülhetetlen értékű anyagot készített. Ugyanennél az eladónál Pedro egy jó minőségű, kelet-német távcsövet is vett, mindössze 100 dollárért. Kurt is szakembernek számított ezen a téren. Egy Schwarzenberg környéki, alpinista sportüzletből hozott meleg ruhákat, amelyeknek az extrém hidegben kellett helytállniuk. Szerencsére a csoport többi tagjának felszerelését nem Hannah és az én takarékoságom határozta meg. Mivel meg akartam kímélni a drága holmikat, ezért azok az egész út során becsomagolva, hátizsákom legmélyén heverték, miközben inkább kiselejtezett katonaruháimat hordtam.

Pedro előrerepült, mert meg akarta találni Jatzecket, hogy segíthessen neki. Mi Hongkongban egy zajos motorcsónakba szálltunk, hogy azzal, amennyire csak lehet, Kína belsejébe jussunk. A folyón haladva kihúztuk „belső antennáinkat”, mert fogni akartuk annak az országnak a rezgéseit, melynek népe lerombolta a mi szeretett Tibetünket. Fontos volt tudnunk, hogy milyenek ezek az emberek, és hogyan élnek.

A lerobbant gyárak, köztéri szemétdombok és tönkrement házak – amelyek enyhén szólva is „szeretetlenüliek”, szürkék és toldozott-foldozottak voltak – minden melegséget és örömet nélkülöztek. A különbség Hongkonghoz képest több volt, mint feltűnő: ott az emberek csak üldögéltek vagy lassan mozogtak, míg itt minden futólépésben történt. A férfiak és a nők egyaránt zöld vagy kék Mao-egyenruhát viseltek, és mi hamarosan megint „ikreknek” neveztük őket úgy, mint 1968-ban Nepálban. Szinte elképzelhetetlen, hogy egymil-liárd embernek ilyen hangyakarmája legyen.

A csónak egy angolok által épített városban, Kuangcsouban (Kanton tartományban) kötött ki. Egyenesen egy szállodába vittek minket, ahol a személyzet igyekezett házon belül tartani az idegeneket, nehogy megnézhessek a várost. Mi természetesen nem tettük meg nekik ezt a szívességet.

A piacon és a városközpontban töltött pár óra tanulságos volt: az emberek csak bámultak, de egyikük sem mert kapcsolatba lépni velünk. Az iskolában még mindig azt tanulták, hogy mi vagyunk a „fehér ördögök”. Úgy tűnt, hogy minden szegényes, szürke, szűkre szabott, és nélkülöz minden szabadságot. A nagy és szabad szocialista testvériség nyilvánvalóan kudarcba fulladt. Bizonyossá vált, hogy az elidegenedést, amitől állítólag mi szenvedtünk a kapitalizmusban, itt nem szüntették meg.

A Kujlinba tartó busz, a Sárkányfog-hegyeken haladt keresztül. Ezek úgy néztek ki, mint egy kínai művészeti iskola díszletei: magas, csúcsos hegyek meredtek az égbe, az alföld közepén. Még az apró fák is olyan-  
nak látszottak, mint a régi képeken. A hegyek a korábbi tengerfenékről lávaként nyomódtak fel, majd megszilárdultak a vízben. A terület három-negyed millió évvel ezelőtt, az indiai földkéreg Euráziához gyűrődése

következtében kiemelkedett, és így keletkeztek a Sárkányfogak. Kujlinban meglepő módon pezsgett az élet. A város egy „gazdaságilag, félszabad” zónában terült el, ahol az embereknek megengedték, hogy egy kicsit kizsákmányolják egymást, ami aztán formában tartotta őket. Kevésen hordtak egyenruhát, sőt többen még mosolyogtak is, és néhányuk szinte már szexisnek számított. Sok helybeli szerette volna az ország pénz-  
nemét valutára váltani, hogy megvehessék a devizaboltok által kínált jobb minőségű árukat.

Az állami tulajdonú buszokkal egy nap alatt értünk a következő városba. Az itt élő emberek olyan ellenszenvesek voltak, mint az a hideg, nyirkos pusztaság, ahol éltek. Sokak szerint ez az oka annak, hogy kevés utazó akar visszatérni ide. Biztosan szörnyű lehet ilyen emberek hatalma alatt élni. Egy ideig lökdösődtem a tömegben, mert látni akartam, hogy megkeseredett arcuk tud-e még keserűbbé válni. De aztán a továbbutazásra kellett gondolnunk, ami korántsem tűnt túl egyszerűnek. A kommunista Kínában évente csak egyszer adnak szabadságot, akkor is csak öt napot újévkor, januárban vagy februárban. Ezért aztán mindenki ekkor utazik, feltéve, ha megkapják az ehhez szükséges engedélyeket.

Egy egyenruhás nő, akinek láthatóan tetszett a „fehér ördög” kék szeme, állóhelyeket szerzett nekünk egy Csengduba tartó vonatra. Az ötmillió város mindössze pár száz kilométerre fekszik Kelet-Tibet hegyeitől. Az odavezető úton már-már túlzásnak tűnt, ahogy a mezőgazdaság minden négyzetcentimétert hasznosított. Az éttermek előtti ketrecekben tartott kuttyák és patkányok is ijesztőek voltak, mert ezeket, az ember kis idő múlva almával a szájukban láthatta viszont egy tányéron. Sokszor szerettünk volna egy jó fogót, hogy kifeszíthessük a ketreceket.

Csengtu óriási, szürke és sivár. A levegő olyan, hogy Mexico City vagy Athén szanatóriumnak számítana ehhez képest. A kis szénkályhák milliói a tüzelőanyagot csak félig égetik el, így szinte lehetetlenné teszik a légzést, ezért a lakosság fele fehér maszkot visel a szája és az orra előtt. A város ezenkívül poros, barátságtalan és nyirkos semmiképp sem olyan hely, ahol szívesen időzik az ember.

Amikor beléptünk a legnagyobb turisztaszálló halljába, egy hatalmas sárga kockaépületbe – ami előtt 1989-ben a Tianmen-téri felkelés idején több száz embert megöltek – épp akkor jött le Pedro és Jatzeck a lépcsőn. Ők egy gyorsabb utat választottak, és készítettek már pár fotót a folyó mentén kicsit lejjebb található, épen maradt Buddha-szoborról. Sőt ismerték a külföldi valuták helyi árfolyamát, és azt is tudták, hol ehetünk anélkül, hogy megbetegednénk. A hotel a maga éjszakánkénti kilencdolláros szobáival ilyen szegény országban egyértelműen drágának számított, ezért egy olcsóbb ajánlat után kutatva először egy föld alatti kávézóban kötöttünk ki. Ott legnagyobb meglepetésünkre valódi élettel teli és modern emberekre leltünk. Már három, a kommunista Kínában eltöltött nap után is tátva maradt a szánk, ha éber emberekkel találkoztunk.

Pár száz méterrel odébb állt az olcsóbb szálloda, aminek egyetlen helyisége egy gőzfürdőre hasonlított, mert eltört a melegvízcső. Az ott eltöltött éjszaka, a bizonytalan eredetű étel a vonaton, és az előző életemben összecsomagolt, sok kínai katona nyilvánvalóan már túl sok volt. Hannah és én reggelente magas lázzal ébredtünk. Amikor eltámolyogtunk az elegáns hotelbe, hogy elhozzuk száraz ruháinkat, Pedro azonnal látta, milyen állapotban vagyunk. Ő és Jatzeck rendbe tették az ágyukat, és elhatározták, hogy a földön alszanak. Kurtot, Ilsét és Burkhardot előreküldtem az utolsó gépek egyikével, mielőtt a tibeti újév miatt bezártak volna a boltok és a hivatalok. Mindent elő kellett készíteniük Lhászában, és nem akartam, hogy a mi hogylétünkkel foglalkozzanak. Soha azelőtt nem voltunk ilyen rosszul. Ezt a tapasztalatot nem volt könnyű áldásként és a tudat szabad játékaként megélni. Pedro és Jatzeck meghatóan viselkedett az alatt a tíz nap alatt, míg mi 40–41 fokos lázzal és erős fejfájásokkal izzadtuk végig karmikus adósságainkat Kínában. A szórakozást a hongkongi, maszek kapitalista kung-fu filmek és a magas láz okozta izgalmas álmok váltakozása biztosította. Odakint a kínaiak éjjel-nappal, megállás nélkül, kilószámra robbantott petárdákkal szennyezték a levegőt. Hannah és én még időben, az első lehetséges gép indulása előtt, úgy döntöttünk, hogy inkább szeretnénk Tibetben meghalni, mint Kínában. A Himalája folytatása Kelet-



Tibetben nagy ívet ír le észak felé. Pedro a repülőőről filmre vette első, tiltott felvételeinket a „Titkos utazás Kelet-Tibetben” című videofilmünkhöz. A kifutópálya egy barna kősvatagban volt és az első tibetiek, akikkel találkoztunk, kicsik, kopottasak, de melegen öltözöttek voltak. Háromszögletű, vörös és zöld, buddhista szimbólumok nélküli, tibeti újévi zászlókat lobogtattak, amelyekkel valószínűleg újra szabadon díszíthették házaikat. Amíg arra vártunk, hogy a buszsofőr megtegyen száz métert és felvegyen minket a repülőnél, ismét éreztük, milyen egyhangúnak és értelmetlennek tűnhet a világ a kínaiaknak. A hordárok csak akkor jöttek oda, amikor már veréssel fenyegettük őket.

A Lhászába vezető kavicsos út egy folyó mentén haladt. Az út során csak egyszer álltunk meg pisilni, de a hely szörnyen bűzlött. Azon tűnődtem, vajon mit ehetnek ezek az emberek, hogy ilyen bűzt képesek kitermelni magukból. Néhány nap múlva megkaptam a választ: egy északi völgyben termő, rossz szagú zöldhagyma volt a tettes.

Lhásza sokkal kisebb, mint azt az ember gondolná. Mindössze néhány hivatali épületből, és pár közlekedési lámpával díszített széles utcából áll. Ha az alacsony buszból – melynek ablakaiból egyáltalán nem is lehet felfelé nézni – kiszáll az ember, rögtön ott találja magát a hatalmas, ragyogó Potala, a Dalai Láma palotája alatt. Bármennyire lerombolt és szegény is Tibet, Kína után mégis a belső szabadság kincsesbányájának számít. Lhásza csak addig volt szép, amíg a kulturális örökségét hordozó óvárost 1993-ban egyszerűen le nem rombolták a kínaiak. Így bosszulták meg a világnak, hogy a 2000-es nyári olimpia rendezési jogát nem Peking kapta meg.

A „Boldogság utcában”, a Bernaksol Hotelben laktunk. Ez azon kevés tibeti szállók egyike, amely az idegenek számára nem számított tiltott helynek, ezért állandóan zsúfolásig tele volt, míg a legtöbb kínai hotel üresen tátongott. Mivel a nyugatiak nem beszéltek a nyelvet, ezért csak ezen a módon tudták kifejezni politikai nézeteiket. Nap mint nap hallottuk, amikor valaki az úti terveiről beszélve azt mondta: „Tibetbe biztosan, de Kínába soha többé”. A kommunista kínaiak valahogy nem tudtak bánni az emberekkel. Érzéseik a sértődöttség és a féltékenységtől vegyes káröröm-orgiák között mozogtak. Rend-

szeresen emlékeztettük magunkat a szabad világban élő kínai dharmabarátainkra, remélve, hogy nem válunk túlzottan rasszistákká.

Amikor először sétáltunk Dzsokhangban, Lhásza városközpontjában, és megnéztük legfontosabb szentélyeit, történt valami, ami annyira értékes volt, hogy Pedro teljes negyven percet áldozott rá a videofilmjéből. A hatalmas, kerek építmény főbejáratánál tibetiek csoportosultak körém. Erős testfelépítésű, hosszúkás arcú emberek, hajukban vörös újévi szalagokkal: Kelet-Tibet kampa törzseinek harcosai. Valójában csak ők harcoltak a kínaiak ellen, és az országban egyedül ők számítottak igazi férfiaknak. Miközben teljesen magával ragadott a történés időtlen ismerős érzése, a mindenhol jelen lévő tiszta fény, a lassítottfelvétel-szerűen leboruló és felajánlásokat tevő emberek között – észrevettem, hogy egy közeli szinten is történik valami. Alaposan szemügyre vettem. De nem az útlevelem és nem is a pénzem miatt – a rezgések egészen mások voltak. Hirtelen az előttem álló harcos, a fejét szinte belenyomta a hasamba, és én gondolkodás nélkül megáldottam őt. Erre aztán mindenki odasereglett, és a következő pár órában a Dzsokhang környékéről még ezrek próbáltak odajutni hozzám, hogy félig beteg állapotom ellenére is megáldjam őket. Ahogy Nyugaton, itt is az ereklyékkel teli kis, kerek, ezüst dobozkat használtam, melyet maga Karmapa töltött meg erre a célra. Minden további tibeti állomásnál ugyanez a jelenet ismétlődött meg, a kínaiaknak pedig majd kiesett a szemük. Egy tibeti rinpoce így nem sokáig maradt volna szabadlábban, de mihez kezdenek egy nyugatival?

Két héttel újév után 1986 februárjának teliholdas éjszakája történelmet írt Tibetben. A felgyülemlett energiától már délután lüktetett a város, mialatt a kínaiak buszokkal és katonai járművekkel elzárták a városközponthoz vezető utakat. Egyértelmű volt, hogy az esti szertartáson csak a meghívott vendégek jelenhettek meg, így hát meghívtuk



A Dalai Láma palotája, a Potala

magunkat. Huszonhat év után most rendezték meg az első „Mönlam Csenmo”-t, ami Nagy Imát jelent. Átugráltunk néhány dzsipen a katonák mellett anélkül, hogy feltartóztathattak volna minket. A rendőrséget pedig úgy tévesztettük meg, hogy azonnal szétszóródtunk a Dzsokhang mögötti, nyitott téren, és eltűntünk az épület előtt álló pár száz kiválasztott között. Vakító reflektorfényben, szerzetesek és világi gyakorlók egy csoportja, nagy, fekete asztallapokat erősített egy magas emelvényre, amelyre vajból készült, színesen díszített szimbólumokat – Buddháknak szóló felajánlásokat – helyeztek. A helyzet egyszerre volt megható és kínos. Még akkor is, ha a kínaiak kamerái előtt csak kevés érzelm kinyilvánítására nyílt lehetőség, legalább egy kis szabadságot visszanyertek a tibetiek. A három nagy gelugpa kolostor körülbelül kétszáz szerzetese énekelte egyszerre az imákat. Régebben ez a szám 20 000 volt, most mégis úgy hatott a dolog, mintha sokkal többen lennének. Jelen volt a Pancsen Láma is, de annak ellenére, hogy ekkor közvetlen közlőlől láthattuk, nem tudtunk róla egyértelmű véleményt alkotni. Egyfelől nagyon hasonlított Karmapára, másfelől viszont nem éreztem igazi erőteret körülötte, ugyanakkor kínai parancsra jött el a szertartásra, ami sokat rontott a hitelén. Mindez talán a kínaiak azon szörnyű kínzásainak volt betudható, amiket átélt.



A Dzsokhang előtt

A tibetieket halálosan elszomorította a Pancsen Láma viselkedése, amit igazán meg tudtunk érteni. Amikor először láttuk őt, épp azt a tanácsot adta a több ezer fős, összezsúfolódott hallgatóságának, hogy mosakodjanak sűrűbben, és ne lopjanak, mert sok turista jön majd az országukba. Mindenki elszörnyedt, mert a láma túl szorosan működött együtt az ország megszállóival. Erős felháborodásukat elsősorban az váltotta ki, hogy újból és újból dicsérte a kínaiakat. Bár a tibetiek

szokásukhoz híven, az életükben történt minden jót a Dalai Lámának köszönnek meg, mégis ha a Pancsen Láma a hatalom központjából nem segített volna, hiszen időközben Kína 13 alelnökének egyike lett, újdonsült szabadságukból biztos, hogy nem sok marad meg. A világ elnyomott népei tragikus hőseiket mindig sokkal többre becsülték, mint azokat, akik inkább a taktikus megoldásokat választják, azért hogy népük élete elviselhetőbb legyen. Még magától a gondolatától is libabőrösek lettünk, hogy egy jövőbeni Karmapa-jelöltet egyszer ebbe az árulószerembe kényszeríthetnek majd, és ez volt az oka annak, hogy Hannah-val 1992-ben belefolytunk a tibeti politikába. Pancsen Láma 1989 januárjában Sigacében, egy nappal a halála előtt azonban kifejezésre juttatta valódi véleményét, mikor azt mondta, hogy a kínaiak lerombolták hazáját és tönkretették a népét. Izgalmas lesz látni ezek után, milyen színben tűntetik majd fel a következő években.

Amint a Pancsen Láma kocsija elhajtott, a hadsereg megnyitotta a kordonokat. Ekkor megindult a föld: tibetiek ezrei másztak elő a buszok alól, sokan szakadt ruhában és olajosan. Nekinyomták egymást a házfalaknak, és a hatalmas tér pillanatok alatt zsúfolásig meg-



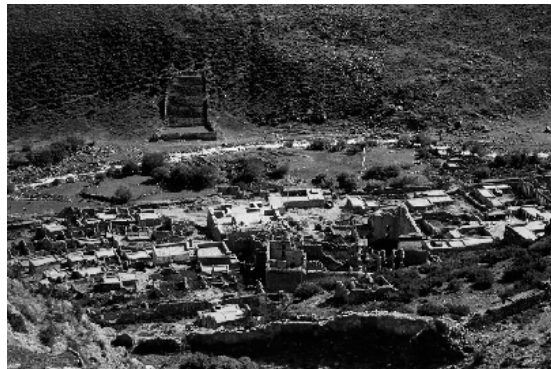
A Lovo

telt. Egyszerűen mindenki oda akart jutni. Sokan hónapokat utaztak azért, hogy részt vegyenek a „Nagy Imán”. Emberek jobbra-balra dőltek ki a sorból, amikor a körülöttük állók nyomása már nem tudta egyenesen tartani őket; és biztos, hogy többen meg is haltak. Felbőgött néhány sziréna, de senki sem foglalkozott a földön fekvőkkel, akik ekkor már remélhetően a Tisztaföld felé vezető úton jártak. Pár nap elég arra, hogy az ember megismerje Lhászáat. Az a hely, melyet tényleg meg akartunk látogatni Curpu volt,

a Karmapák székhelye. A fővárostól csak hetven kilométerre fekszik északnyugaton, de kész cirkusz oda eljutni. Amikor a lehetetlen sofőr másnaposan, többórás késéssel végre előkerült, és sikerült valahogy beindítania a teherautót, csak annyi esze volt, hogy közvetlenül egy kínai ellenőrző pont előtt, felvegyen egy rakás fával megpakolt férfit. A nyugatiaknak – az engedéllyel rendelkező csoportokon kívül – tilos utazniuk, ezért le kellett szállnunk a kocsiról. De lefényképeztük a katonákat, és fél órán át azzal fenyegettük őket, hogy panaszt teszünk ellenük. Ezért aztán már nem merték megbüntetni a sofőrt, és visszaadták a papírjait is. Így tovább tudtunk utazni, de a hadsereg még kétszer megállított minket, és néhány kilométert gyalogolnunk is kellett, hogy kikerüljünk egy ellenőrző pontot.

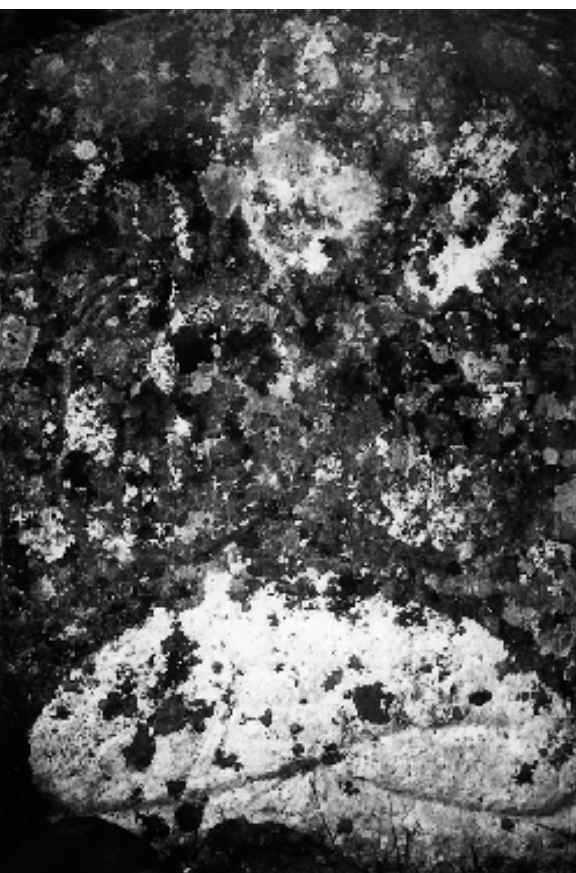
Negyven kilométer után, egy különösen csipkézett hegynél, letértünk a kátrányozott főútról északra, Golmund felé. Egy köves ösvény vezetett le a völgybe, aminek a végén Curpu áll. Néhány kilométerrel a kolostor előtt a sofőr egyszer csak feladta. Stílusa reggel óta semmit sem javult, és most úgy találta, hogy az út túl jeges. Tehát továbbcipelhetjük a csomagjainkat, és a faanyagot később jakokkal kellett utánunk hozni. Nem unatkoztunk. A telihold sugárzó fényében 4200 méter magasan jártunk, és egy kerékcserevel együtt az utazás tizenkét órán át tartott. A vidék mágikusnak és valószínűtlennek tűnt. Nehéz csomagokkal megpakolva botladoztunk lefelé azon az ösvényen, amit vonalunk legfontosabb tanítói 1150 óta használtak. Egy utolsó magaslat után, lerombolt falak közé értünk, amelyek a háború utáni szétbombázott Hamburgra emlékeztettek.

Egy nyomorúságos, új épület bejáratát egyetlen gázlámpa világította meg. Bent egy tucat idősebb láma várt minket egy csomó kérdéssel. A campa és a tea után felvezettek bennünket a legjobb szobájukba, ahol eddig csak Dzsamgon Kongtrul Rinpocse aludt. Amikor szóltam



A Curpu romjai

Hannah-nak, hogy jöjjön velem, nagy szemeket meresztettek és megdöbbsentek, amikor látták, hogy



A híres Szeret Szemek kép, amely magától jelent meg egy sziklán Curpu közelében. Amikor lerombolták a várost, felismerhetetlen lett, de amióta újjáépítették a kolostort, újra láthatóvá vált

hálósákjainkat összecipzároztuk. Végül is szerzetesek voltak. Hogy megmentjük tudatuk nyugalmát, szétválasztottuk a hálósákokat, és a matracokat is távol tettük egymástól. Ettől láthatóan megkönnyebbültek.

Nehéz volt elaludni a ritka levegőben. Ezenkívül a hely óriási energiával rendelkezett. Olyan álmaim voltak, melyek több életet fogtak át. A hajnali szürkületben, amikor hirtelen megfordultam, egy különleges áldást kaptam: közvetlenül a Curpura vigyázó, *Országvédel- mező Sing Tyong* kék-fekete kutyaarcába néztem, aki Shamar-pának és Tenga Rinpocsénak is nagyon fontos.

Miután elajándékoztunk egy csomó laminált fényképet Karmapáról, a vonal tanítóiról és Fekete Kabátról, a teherautóval visszautaztunk Lhászába. Innen egy olyan utat terveztünk, ami fehér embernek eddig még nem sikerült: egy egyhónapos túrát a

Karmapák szent helyeire, a tiltott Kelet-Tibetben.

Éjfélkor – majdnem teliholdkor – felszálltunk egy teherautóra, amin már egy tucat kampa szorongott a csomagjaival együtt a nyitott platón. Ezzel kezdetét vette titkos utazásunk. A kínai ellenőrző pontok éjjel üresek voltak, ezért egész éjszaka utaznunk kellett, és csak

reggel tudtunk megállni. Egy folyómederben, ahol a bokrok eltakarták a kocsit, az emberek árpalisztet és teát kevertek össze, ezt campának hívják, amit aztán mi proteinporral és vitaminokkal dúsítottunk. Ez kötötte össze a rendelkezésre állót az egészségessel.

Meglepett a velünk utazó kampák udvariatlansága, de lassan megértettem az okát. Lhászában az újévi ünnepségek idején többször kihívták szkanderozni a több mint két méter magas és bivalyerős Burkhardot. Az udvarias óriást már akkor legyőzték, mielőtt egyáltalán észrevehette volna, hogy elkezdődött a küzdelem. Ilyesminek sohasem szabad megtörténnie, mert az emberek egy csoport vagy nép összes tagját az első kontaktus alapján ítélik meg. Tehát rajtam állt, hogy megmentsem a fehér emberek becsületét, ami ebben az esetben nem tűnt könnyű feladatnak. Nem hívhattam ki a győztest csak úgy egy visszavágóra, hiszen mégiscsak láma vagyok. Pár nap múlva viszont adódott egy nagyszerű lehetőség: amikor egy alkalommal épp gyakoroltak, így szóltam hozzájuk: „Ezt mi otthon még gyerekkorunkban játszottuk! Beszállhatok én is?” Gyorsan lenyomtam háromszor a legerősebbet, s aztán csak ennyit mondtam: „Igen, ez tényleg pont olyan. Milyen vicces!” Ettől a pillanattól kezdve többé nem kellett tolakodnunk, hogy helyhez jussunk a platón. Most egy olyan szinten ismertek el minket, amit szavak nélkül is értett mindenki. Utunk első hosszabb állomása Bovo vagy más néven Bomi volt, egy nagyobb falu az északi Himalája és a Közép-Tibeti fennsík határán. Itt találkoznak a Jura-korszak ősi dombjai a világ legmagas-



Fekete Kabát egy Curpuhoz közeli sziklán

abb és legfiatalabb lánchegeyeivel. A 60 millió éves korkülönbség nagyon szembeűnő, és az ember hetekig, egy tisztán látható vonal mentén utazik ezen a tájon.

Sofőrünk azt színlelte, hogy lerobbant a motor, azért hogy a családjánál tölthessen néhány napot. Minket is meghívott falubeli házába. Nagyszerű volt újra egy pajtában aludni. Ragyogó kilátás nyílt a völgy nagy részére, miközben csendesen hullott a hó.

Felajánlottak nekünk egy helyet a házban, de a serpáknál és a tibetieknél minden sötét, savas és füstszagú. Csak egyetlen háznak volt kályhája és kéménye. Hannah-val hosszú idő óta először, újra volt időnk meditálni, sőt még a környéket is meg tudtuk nézni. Olyan volt ez, mint egy üdülés. Az emberek csak este jöttek, hogy áldást kapjanak.

A területet szinte teljesen lerombolták. A kínaiak nagy mennyiségű,



Az emberek este jöttek, hogy áldást kapjanak

tűlevelű fát vágtak ki, de helyette nem ültettek újakat. A szanaszét fekvő fatörzsek gyakran akkorák voltak, hogy nem lehetett átlátni felettük. A favágóknak nem voltak gépeik, melyekkel kivághatták volna a legelső, legvastagabb részeket, így ezek csak egyszerűen ott maradtak, és korhadni kezdtek.

Az utazás során a teherautó állandó rázkódása volt a legkel-

lemetlenebb. Ehhez most még a hideg is társult, ezért a legmelegebb holmikát odaadtuk Hannah-nak és Ilsének. Bhutánától keletre, ahol a Himalája egy kanyart téve északról délnek fordul, nem lehetett többé a békés 4000 méteres magasságban maradni. Már nem kerülhettük ki a magas hágókat, ennek ellenére sohasem lankadt Pedro és Kurt jókedve. A Csamdo előtti utolsó szorosnál valahányszor a sofőr össze akart roskadni a fáradtságtól, Kurt leugrott a platóról, és felajánlotta neki, hogy átveszi a kormányt. Így újra és újra arra ösztönözte, hogy megtegyen



még pár kilométert. Mindenképpen meg kellett akadályoznunk azt, hogy egy esetleges hóvihár miatt a szorosban rekedjünk, mert ez rendszerint egy-két utazó halálát jelentette.

A teherautók egyébként a szegény országok dicstelen hősei. Ahogy India egy nap alatt összeomlana, ha eltűnne a *Mercedes-licenccel* gyártott „Tata”-teherautó, ugyanígy tartja mozgásban Kína közlekedését egy történelmi konstrukció: egy négyhengeres, oldalventillátoros benzínmotor, melynek gyújtógyertyái a lapos hengerfejen sorakoznak. A motort először az Opel Művek gyártotta 1934-ben, aztán a háborúban ellopták az oroszok, majd átvették a kínaiak. Ezek az állandóan túlszúfolt teherautók mindenhová elviszik az embereket. Nappal azokat, akiknek van engedélyük, éjjel pedig azokat, akiknek nincs. Tibetben a kínaiak a teherautókat főleg arra használják, hogy elszállítsák az országból lopott fát. Az egész szakaszon csak egyetlen busszal találkoztunk, (és még ez sem vett fel senkit). Ennek oka az volt, hogy nem lett volna hasznos, ha az emberek meglátogatják egymást, és megbeszélnek minnyit mindennel elégedetlenek. Akkoriban csak a párt vezető elvtársai kaphattak engedélyt arra, hogy autóval járjanak, és úgy tűnt, ők nem igazán szeretik a hegyeket.

Miután a kínaiak 1951 telén elfoglalták az ország keleti és egyben legizgalmasabb harmadát, Csamdót tették meg a ma agyonszabdalt Kelet-Tibet új fővárosává. Mikor reggel öt órakor megérkeztünk, gyorsan a csomagjaink mögé bújunk a rendőrség elől. A hajnali fényben láthattuk az egykori bombatámadások nyomait.

Csamdóból Karma Gönbe, vonalunk második legfontosabb meditációs helyére szerettünk volna továbbutazni, amit még Curpu felépítése előtt az 1. Karmapa, Dűszum Tyenpa (1110

– 1193) alapított. Fehér ember ezen a helyen eddig még nem járt. Miközben egy arra alkalmas teherautó mögül terepszemlét tartottunk, felfedezett minket a rendőrség. Azt akarták, hogy amilyen gyorsan csak



Még egy lapos kerékkel több

lehet, hagyjuk el a várost. Úti célként azt a helyet adtuk meg, ahonnan éppen jöttünk, mert a kínaiak mindig a legutolsó helyre küldik vissza az embert. Mivel nagyon határozottak, és mégis barátságosak maradtunk, így nyertünk egy napot. Tulajdonképpen a tibetiül is beszélő rendőrfőnök, a simára vasalt Mao-egyenruha mögött, jó srácnak tűnt.

A következő reggel gyorsan felmáztunk egy teherautóra. Egy rakomány teabála tetején, egy csodaszép völgyön keresztül utaztunk északi



Ébredés egy hideg éjszaka után

irányba. Az út egy folyó mentén kanyargott, és a sofőr többször megállt, hogy egy botot szúrjon le a földbe. Így akarta ellenőrizni, hogy a talaj elbírja-e a teherautó súlyát. Gyakran voltunk olyan közel a folyóhoz, hogy csak pár száz méter szabadesés választott el tőle. Az út sokkal rosszabb állapotban volt, mint bármelyik másik tőlünk nyugatabbra. A nyári hónapokban az erre járó teherautók fele lezuhan itt, de

mi Karmapa védelmének és a fagyott talajnak köszönhetően biztonságosan átjutottunk.

A természet csupa öröm volt. Eddig elsősorban Kurt tűnt nagyon lelkesnek, amikor a hegyek az otthoni Alpokra emlékeztették. De Pedro még rajta is túltett, amikor rátalált, a spanyolországi Salamanca közelében töltött gyerekkorából jól ismert virágokra. Az út mentén található falvak lakóinak a teherautóról adtam áldást, és szétoztottam az utolsó „Csig Se Kün Dröl”-áldózsínórokat, amelyeket Tenga Rinpoce az előző ősszel adott Németországban a 9. Karmapa egyik fontos beavatás-sorozata alkalmával.

Késő délután véget ért a kavicsos út, és az éjszakát újra egy csűrben töltöttük. Úgy volt, hogy a következő reggel lovakat kapunk a továbbutazáshoz, de meglepően sokáig tartott, amíg elővezették az enyémet. Ugyan nem értek a lovakhoz, de még én is láttam, hogy hiányzott

róla a kengyel: úgy tartották, a láma lovát vezetni kell, ő maga nem lovagolhat. Ez épp csak addig tartott, amíg a következő sarok után már senki sem láthatott minket. Ekkor a lovat vezető fiú kapott egy áldást, és onnantól kezdve már magam lovagoltam, úgy ahogy voltam, kengyel nélkül. Eltekintve attól, hogy az a részem, amin ültem, eléggé sajtzott,

jól ment a dolog. Hannah, Kurt, Pedro és én galoppban értük el a szállást, míg a többiek inkább nyugodtan baktattak felfelé.

Karma Csü volt a Karmapák pihenőhelye a Karma Gönbe vezető úton. Itt Karmapa erős és független tanítványai laktak – olyan emberek, amilyenek a tanítványokat látni szeretem. Az óriási, háromszög alakú folyómederben, melyet széles, szürke hegyek öveznek, ők irányították a kolostor újjáépítését. Találékonyan – a durva gerendákból és az ottani gránitkövekből – felhúztak egy épületet, mely úgy néz ki, mint egy szekérvár. Késő éjjelig beszélgettünk, és meglepett minket tájékozottságuk. Tudták például, hogy több tanítónk éppen hol tartózkodott a nagyvilágban, és hogy milyen általános célokat követtek.

Mivel meséltünk nekik a Nyugat szép autópályáiról, ezért Kurttal két, valóban gyors lovat kaptunk. Miután belovagoltuk őket, és Jatzeket meg Burkhardot ledobta magáról a két

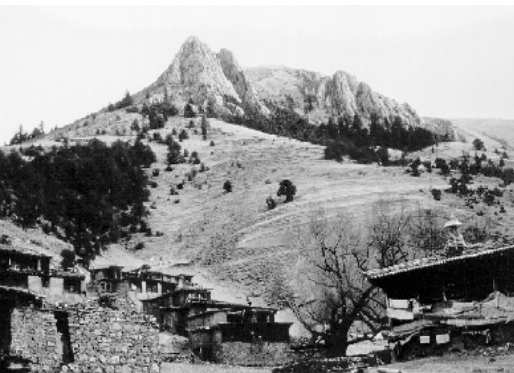
sutább ló, egy folyó mentén haladtunk tovább a teljesen érintetlen tájon. Lóról áldást adni különös, de teljesen ismerős érzés volt.



Kurt egy lovat mustrál



Megérkeztünk Karma Gönbe



Karma Göñ

Kora délután érkezünk meg, miután a lovakat átvonszoltuk egy folyó jegén. Előttünk állt Karma Göñ részben lerombolt faépületeivel.

Az emberek sorokban álltak és már vártak minket, bár ma sem értjük, hogy ez hogyan volt lehetséges. A kolostor főbejárata előtt leborultunk, és bementünk. Csodálatos volt látni a sok régi tankát és a kisebb szobrokat, melyeket meg tudtak menteni Mao vörös hordái elől. Ezek ismét illő

környezetben voltak, és újjáépítették a szentély központi Buddha-szobrát is. Annál is inkább örültünk az emberek szorgalmának, mert Karma Göñ – Curpu után – Karmapa második legfontosabb helye volt.

Míg Curpu újjáépítése elsősorban egy kis termetű fickónak volt köszönhető, akit érdekes metszőfogai miatt – több foga nem is volt – „hódnak” neveztem el, itt a munka három erős férfire épült. Olyan rezgéseik voltak, melyeket szinte kézzel is tapintani lehetett. Az ott

töltött pár óra alatt elvittek minket a legfontosabb helyekre. A félhold formájú szikla, melyet Gampopa – Milarepa tanítványa és az 1. Karmapa tanítója – jósolt meg, kevésbé érintett meg minket, de egy félig lerombolt sztúpa, melyet a 2. Karmapa egyik foga köré építettek, szinte élőnek tűnt. A helyiek hozzáértik a fejüket, ha fáj a foguk. Sok embert áldottam meg, és majdnem az összes megmaradt ajándékot átadtuk. A schwarzenbergi, laminált képek újra nagy örömet szereztek, és ma Lhászától keletre fotók ezrei díszítik az oltárokat. Karmapa, Künzig



A hód

Shamarpa, *Vörös Bölcsesség és Fekete Kabát* képei most gyakrabban láthatók itt, mint a kínaiak bejövetele előtti időben. Vendéglátóink cserébe az első három Karmapa sapkájából, ingéből és cipőiből származó darabokat ajándékoztak nekünk. Két nappal később akarták felavatni új, nagy Buddha-szobrukat, ezért a többi ereklyét már a szobor szívébe helyezték.

A visszautat teliholdas éjszakán, egyhuzamban lovagolva szerettük volna megtenni. Egészen addig minden jól ment, amíg Karma Csüben be nem sötétedett. A holdat egyáltalán nem lehetett látni az égen. Az emberek azt tanácsolták, hogy maradjunk. Hallgatnunk kellett volna a tapasztalt helybeliekre, mivel hús perccel később koromsötét lett, és az a romantikus elképzelésünk, hogy a lovak éjjel is látnak, egyáltalán nem jött be. Tökéletes zúrzavar támadt. Hannah a rossz irányba haladó Kurtot követte lefelé egy ösvényen, és amikor leszállt a lóról, hogy könnyebben megfordulhasson, a gebe egyszerűen elszaladt. Kurt lova még ennél is jobban megbolondult, továbbbügetett lefelé a szakadékba, felbukott, és ahogy esett, csak pár centiméteren múlt, hogy nem temette maga alá lovasát.

A Karma Gönben tett legfőbb kívánságom, hogy a munka soha ne legyen unalmas, nyilvánvalóan meghallgatásra talált. Védelmzőink erejét e drámák közepette is érezte mindenki, ezért egyikünk sem gondolt arra, hogy valami baj történhet. Pár percre tőlünk az emberek már a házaik előtt vártak ránk. Már biztosan hallottak mindenről, ami velünk történt és csodálkoztak is rajta, de most áldást akartak, sőt szívesen kereskedtek volna velünk. Miközben a tűz körül ültünk, és a 16. Karmapa meditációt tibetiül tanítottam, előkerültek az eltűnt lovak és a hátizsákok is. Csak olyan dolgokat veszítettünk el az éjszaka sötétségében, amiket erről a vidékről szereztünk: egy olajtartály bádofgalából készült serpenyőt és egy szárított jaklábat, amiből Pedro többször is ízletes sülteteket varázsolt.

A következő este nem érkezett meg a teaszállító teherautó, de ami még ennél is rosszabb volt, Kurt sem. Előrement a leggyorsabb lóval,



Egy nagyon régi oltár

hogy egy kicsit szórakozzon. Tulajdonképpen már jóval előttünk meg kellett volna érkeznie. Az emberek idegesek voltak, de amikor a móm azt mondta, hogy jól van és nemsokára megjelenik majd, épp akkor futott be Kurt, verejtékező lova hátán. Eltévedt egy másik völgyben.

A tibetiek mindig fellelkesültek, amikor kézbe vettem meditációs számlálómat, és csináltam egy mót. De a legtöbben valószínűleg nem tudták, hogy mi is történik ilyenkor. Azt gondolták ugyanis, hogy az ember ezzel meg tudja változtatni a dolgokat, amit a bölcs inkább a Buddhákra hagy. A mónál az a mély kívánság, hogy mások hasznára legyünk, felébreszti a tudat időtlen belső tisztánlátásának szintjét. Időn és téren túl az ember egyszerűen „tudja”, hogy mikor,



A mo, ami felébreszti a tudat belső tisztánlátásának természetét

mi fog történni a jövőben. Mint minden mást a Gyémánt Úton, ezt a képességet is a tanító adja át.

A teherautó késése értékes időt ajándékozott nekünk, amit meditációra és levélírássra fordítottunk. Meglátogattunk egy idősebb jócipárt, akik életük hátralevő részét elvonulásban akarták tölteni. Ez megható volt, de egyben felelőtlen is, mert szinte teljesen iskolázatlanul kezdtek hozzá tervük megvalósításához. Szerencsére a kagyü szövegek könnyen érthetőek. Meg kellett küzdenünk azért, hogy a helyiséget anélkül tudjuk elhagyni, hogy egyetlen tulajdonukat is nekünk ajándékozzák.

Végül jött egy üres teherautó. Mivel az út a völgy felénk eső oldalán időközben leomlott, az utazás a folyó túloldalán folytatódott.

A sofőr ragaszkodott hozzá, hogy mi menjünk át először az ősrégi hídon. Ő ezután teljes gázzal akart áthajtani rajta a teherautóval, mert kisebb sebességnél a híd egyszerűen beszakadt volna az ingadozó állványzat korhadt deszkái miatt.

Az utolsó heteket olyan területeken töltöttük, ahol a helybeliek még soha előtte nem láttak fehér embert. Megszabadító érzés volt,

hogy ennek ellenére az áldások alkalmával mennyire nincs meg bennük az igény, hogy megbámuljanak minket. A tibetieknek ezen a téren is jobb volt a stílusuk, mint a harmadik világ más lakóinak. A folyón túli faluban viszont nekünk nyugatiaknak majd kiesett a szemünk a csodálkozástól: a házak méretei és arányai olyan tökéletesek voltak, és annyira összhangban álltak a természettel, hogy az egész úgy hatott, mint egy élő egység.

Meglepetésünkre Csamdo és Derge között rendszeresen járt egy busz. Tulajdonképpen nem volt szabad külföldieknek jegyet eladni, de a hőn áhított valutáért mégis meg merték tenni. Nagy öröm volt, hogy végre egyszer ülve utazhattunk, úgy, hogy a fejünk felett tető volt, és nem kellett félig a hóban fekvve egy nyitott platón zötykölődni. A mellettem ülő lány a család szégyene volt, mert beleszeretett egy kínaiba, ami egyébként, szinte sohasem fordul elő. Az előtte lévő ülésen egy különös, erotikus beállítottságú mongol fiú egyértelmű jelzéseket tett a buszban utazó lányoknak.



Kampák

Ötpercenként vissza kellett nyomnom a székébe, mert lármázott és eltakarta a szép kilátást. Mégis, csak akkor csendesedett el, amikor egy erős kampa asszony azt mondta neki: „Na, lássuk csak, mije van a kicsikének”, és belemarkolt a nadrágjába.

A kerek filcsátrákban lakó nomádok izgalmasnak tünnek, gondtalan szabad rezgéseik jót tettek nekünk. Sokkal nyitottabbak voltak, mint az egyébként frissen letelepült kampák, mert nekik nem kellett állandóan a szomszédra figyelniük. A nomádoknál még mindig megtalálható az a nagy, vörösesbarna kutya fajta, ami Közép-Tibetben oly gyakran végzi a kínaiak húsosfazékjában. A Karmapák szétrombolt nyári rezidenciájánál ennek a fajtának az egyik zavart képviselője hihetetlenül hangosan mutatkozott be. Annak ellenére, hogy ezek a kutyák

kétségtelenül bátrak voltak, életük nyomorúságos volt, többnyire olyan, mint nepáli rokonaiké.

A tibetiek gyakran mesélik el annak a híres szeretőnek a történetét, aki a nomád törzsek számtalan lányát tette boldoggá. Amikor egy tábor őrkutyái el akarták kapni, gyorsan leguggolt, mintha a dolgát végezné. Ezután, mialatt a négy lábúak a várt eledelt keresték, ő beugrott egy sátorba a következő szépséghez.

A Derge előtti hídnál aludtak a katonák. Tengerészcsákjainkkal leugrottunk a buszról és egy pillanat alatt elbújtunk a farakások között a hidegben, majd addig vártunk, amíg az első fény ki nem gyúlt az egyik házban, egy „tibetizált” kínai étkezőjében. A kínai nagyon kedvesen bánt velünk. Egy világtérkép függött nála a falon, amelyen Oroszország nagy része, és az egész Himalája vidéke Kínához tartozott. Egyáltalán nem zavarta, amikor elmondtuk neki, hogy ezek olyan határok, amiről a világ más részén semmit sem tudnak.

Derge különösen sokat szenvedett a megszállás alatt. A völgyet mintha arra találták volna ki, hogy átküldjenek felette pár vadászbombázót. A kisváros már 1950–51 telén a kínaiak legfontosabb támadási célpontjává vált. A sok magyarázat közül, hogy Kína miért épp ekkor támadta meg Tibetet, én egy egyszerű verziót tartok valószínűnek. Akkoriban néhány elégedetlen tábornok közelebb került a tűzhöz Pekingben, mint ahogy az Maónak tetszett volna. Mielőtt valóban veszélyessé válhattak volna Mao számára, elküldte őket Tibetbe. A népi felszabadító hadsereg már akkor elfoglalta azt a területet, melynek határa az a folyó volt, amin épp átkeltünk. Így Tibet legértékesebb, ásványkincsekben leggazdagabb harmadát foglalták el. Itt éltek a legerősebb és legszabadabb nők és férfiak. A városban csak egy fontos kultúrépítmény maradt érintetlen, amit még használni is szabad volt, bár szemmel láthatóan csak szigorú felügyelet mellett. A máskülönben nagyon magabiztos munkások teljesen elképedtek, amikor Hannah-val be akartunk lépni ebbe az épületbe. Ez volt a „Bakang”, Derge híres nyomdája.

Dergében a vendéglős kétségkívül besúgó volt, kínosan alázatosan viselkedett. A kínaiak nem biztosítanak egy ilyen állást egy tibetinek csupán azért, mert szorgalmas, hanem csak akkor, ha a tenyerükből



eszik. A tulaj ugyan állandóan a hazafiasságát bizonygatta, és szidta a megszállókat, de a tibetiek, akik kereskedni vagy csak beszélgetni jöttek oda hozzánk, azonnal elhallgattak, amint felbukkant. Amikor Pedro egy évvel később egyedül utazott Dergébe, a vendéglős már meg sem ismerte. A parancs, amely korábban úgy szólt „nyitottság a nyugatiak felé”, úgy tűnt, megváltozott.

Eközben a wuppertali központban barátaink százait várták a húsvéti kurzusra, tehát tovább kellett utaznunk. Még előttünk állt minden átjárók leghírhedtebbje, egy Kance közelében lévő 5600 méteres magasságban fekvő hegygerinc. Itt nem sokkal ezelőtt négy utazó fagyott meg egy teherautón. De most alig éreztük a magasságot, és szinte átugrottuk a hágót. Ünnepelhettük légutaink szabadságát, és gyönyörködhattunk a páratlan kilátásban. A hosszú szakasról két benyomás különösen erősen belénk vésődött: láthattuk, hogy a hegyek ásványkincsekben nagyon gazdagok, és azt, amint a kínai aranyásók, akik szorosan egymás mellett álltak a folyóban, nyilvánvalóan találtak valamit. A talaj annyira laza volt, hogy a teherautó első kerekeiről felverődő, nagy mennyiségű, hihetetlenül finom por még a vezetőfülkét is belepte. Ez a porfelhő aztán, mint egy óriási cső, egyszerűen mozdulatlan maradt a levegőben, több kilométer hosszúságban.

A platón feküdtünk, testünkkel takarva Pedro videokameráját és minden mást, ami megsérülhetett volna. Hannah és én hirtelen felugrottunk. A porfelhő mögött egy erődítmény fala sejlett fel, melyet egyszerűen ismertünk. Nemsokára kiderült, hogy ez az Arany-folyó melléki Atub Canghoz tartozik, ahol a 16. Karmapa 1924-ben megszületett. Amikor Kancében leugrottunk a platóról, majdnem néhány öreg lámán landoltunk. Egy Kalu Rinpocséhoz tartozó kolostorban éltek, és a legmagasabb szintű rinpocsékról szerettek volna új híreket hallani. Szerencsére volt még pár elajándékozni való képünk.

Azoknak a kellemetlen éttermeknek az egyikében ettünk, amelyek a Tibetben kialakult új viszonyok büszke eredményei. Az ebédlő ajtajainak még rossz időben is mindig nyitva kellett maradniuk. A huzatnak az volt a szerepe, hogy megakadályozza, hogy az emberek boldogan és minden elfoglaltság nélkül üldögélhessenek az asztaloknál.

Amikor megáldottam néhány tibetit a Kance magasabban fekvő, szétbombázott romjaihoz vezető úton, megállított minket egy magas rangú, sok kitüntetést viselő motoros tiszt. A mellére aggatott fém plecsnik és bejártatott Hondája biztos jelei voltak annak, hogy egész magasra jutott a számléltrán. Nagyon jó tibeti kiejtéssel azt követelte tőlünk, hogy azonnal jelentkezzünk a rendőrőrsön. Ott talán megkapjuk az engedélyt, amivel megnézhetjük a város romjait. Örömmel láttam, hogy néhány tucat tibeti közelebb jön. Végre ott volt a rég várt lehetőség, hogy kiálljak mellettük. Túlzott szívélyességgel megütöttem az úr vállát, miközben nagyon hangosan ezt mondtam neki: „Tudod mit? Nem megyünk be. Sokkal jobban érdekelnék minket a szentélyek, mint a te rendőrőrsöd. Amikor már mindent láttunk, ha akarsz, meglátogathatsz minket, lent a buszoknál”. A tibetiek nyeltek egyet, a tiszt pedig felbőszülten, teljes gázzal elszárguldott. Sem ő, sem a kollegái nem jelentek meg újra.

Kancében is csak egy szentély maradt sértetlen, egy szép, régi, Védelmező-szobrokkal teli szakja templom. Ez a város lehetővé tette számomra azt is, hogy végre kifejezhessem Guru Rinpocse iránti odaadásomat. Mivel ő 750 körül pontosan úgy hozta Tibetbe a Gyémánt Út tanításokat, ahogyan most mi visszük Nyugatra ezeket, ezért gyakran kértem az áldását. A róla készült ábrázolások sokkal izgalmasabbak, mint azok a szobrok és falfestmények, melyek mostanában újra láthatók az ország sok részén. Annak ellenére, hogy nagyon erényes gelugpa rinpocskéket és szerzeteseket ábrázolnak, ezekből mégis hiányzik az erő. Utunk során leginkább az zavart engem, hogy szinte teljesen hiányoztak a Guru Rinpocse hatását bizonyító külső jelek. Alig maradt fenn róla néhány sztúpa vagy őt ábrázoló tanka, annak ellenére, hogy Guru Rinpocse a világ kiemelkedő kultúrhősei közé tartozik. Amíg Pedro, Kurt és én a koromsötét éjszakában egy-egy róla készült félméteres agyagszobrot cipeltünk – amiket titokban vettünk egy ház hátsó udvarában – az örömtől könnyek szöktek a szemembe. Nagy kekszes dobozokba rejtve szinte sértetlenül hoztuk ki ezeket az országból, és ma a koppenhágai, a schwarzenbergi és frankfurti központban vannak.

Tovább, keleti irányban átkeltünk Tibet első, vasláncokból készült függőhídján, ami egy igen széles folyó felett ívelt át. Ezt 600 évvel ezelőtt építtette a nagy Tangtong Gyalpo jógi. Az ő termékeny tudatának köszönhető a Szerető Szemekhez szóló invokáció is, melyet központjainkban régebben tibetiül énekelünk. Miután egy hatalmas, fehér *Időkerék-sztúpa* mellé értünk, az úttól balra még sokáig látszódott egy egyedülálló felhő a mélykék égen. Úgy nézett ki, mint egy vérvörös dordzse. Pedro lefilmezett valamit, ami kínai rakétabázisokhoz hasonlított. Nemsokára férfiak tűntek fel a láthatáron, akik keményen dolgoztak csákánnyal és lapáttal a kezükben, miközben a katonák fegyvert szegeztek rájuk. Az egész terület nyilvánvalóan egy fogolytábor lehetett, pont úgy, mint az előző, szinte kizárólag férfiakból álló tibeti város is, ahol megálltunk. Pedrónak az útról készített videofilmje az itteni embereknek adott áldásokkal fejeződik be.

Egy hágón haladva, amely Kínába, a Jangce folyóhoz visz, a buszban velünk utazók egy csomó apró színes papírdarabot dobtak ki az ablakon. Ezekre olyan lovakat nyomtattak, melyek kincseket vittek a hátukon. Ezek Tibetet védelmező felajánlások voltak. Egyértelműen érezni lehetett, hogy itt húzódik az igazi határ Tibet és Kína között.

A Csengduból induló legolcsóbb repülő Katonba vitt, ahova legutóbb csónakkal jutottunk el. Onnan délnek tartó buszokra szálltunk, melyek a legújabb gazdasági területeken mentek keresztül, ahol időközben szinte minden megengedett volt. Gyermekmunka, hiányzó biztonsági előírások, kizsákmányolás és ehhez hasonló dolgok a hongkongi kapitalistákat tömegével vonzották a nagy anyaországba. Mint mindig és



Guru Rinpoce – a világ  
kiemelkedő kultúrhőseinek egyike

mindenhol a világon, az emberek itt is aszerint ítélték meg egymást, hogy kinek mekkora vagyona volt. Az öreg Mao biztos forgott a sírjában. Hongkongba egy új határátkelőhelyen mentünk át, ahol az ellenőrzésnél az ember úgy érezte, mintha egy ketrecben lenne, de technikai berendezéseik szerencsére nem működtek. A röntgenkészülékek nemcsak a ruhánk alá rejtett tibeti tárgyakat „nem vették észre”, hanem a csomagba helyezett sok katonai felszerelést sem. Ezek Ling Gesartól, Tibet nemzeti hőstől származnak, és Curpu romjainál gyűjtöttem össze ezeket. Gesar úgy őrizte meg Tibet szabadságát, hogy megfagyasztotta a muzulmán hadsereget. Ezenkívül sok más mágikus erővel is rendelkezett. A lapos, rozsdás, bőrszíjjakkal összetartott kicsi vaslapok hordozzák energiakörét és védelmezik legtöbb központunkat szerte a világon.

Kalu Rinpocse Hongkongban megfogalmazott egy levelet, melyben az a felhívás állt, hogy az európaiak dolgozzanak az én vezetésem alatt. A következő néhány nap igazi luxusban telt el Karinnál és Hansnál, majd Hannah Nepálba utazott Shamarpához. A következő hónapokban Hannah-nak egy mindkettőnk számára fontos beavatássorozaton kellett részt vennie és Shamarpának segítenie. A többiekkel pedig alig vártuk már, hogy visszatérjünk Európába.

Nagyszerű volt újra Európa gyors útjain lenni. A termék előadásról előadásra egyre inkább megteltek, és egyre nehezebbé vált a sok cím áttekintése. Északtól délig a központjaink a régi nomád szokásokat követve egyre gyakrabban költöztek nagyobb és nagyobb lakásokba. Egy szorgalmas, munkával eltöltött kaliforniai május után, 1986 nyara egy szép kurzust hozott Tenga Rinpocsével. Mint mindig, most is Hannah fordított, este pedig én adtam tanításokat. Ez gyakorlattá vált, és minden egyes alkalommal újra és újra bevált. Az esténkénti, gyakran forró hangulatú beszélgetéseinkből lengyel barátom, Woytek kérdéseket válogatott az „Egy jögi 108 válasza” című könyvhöz.

Rødby után útjaink ismét elváltak. Hannah Dordogne-ba utazott Shamarpához, Tenga Rinpocsével pedig a Bonn melletti problémás kastélyba mentünk. Nem ért minket meglepetésként, hogy most is

egy pletykaáradat fogadott. A hely ismét az emberek legrosszabb tulajdonságait hozta elő, azonban az időzítés stimmelt. A kellemetlen, de szükséges tapasztalatok sokakat tettek gyorsan éretté. Most jobban megértettem Kalu Rinpoce levelének kemény szóhasználatát. Itt végre sok közép-európai alakította ki a szükséges, kritikus érzékenységet a megtört kapcsolatokkal szemben, melyek a Gyémánt Út számára olyanok, mint a halálos mérég. Míg a mély bizalom a megvilágosodott tulajdonságok gyors kifejlődését teszi lehetővé, addig nincs pusztítóbb dolog a mások tanítóiról szóló ellenséges pletykáknál, és ez igaz azokra is, akik terjesztik ezeket.

Előadásaim során ritkán érintettem ezt a kérdést. Reméltem, hogy sosem lesz erre szükség. Ízléstelennek tartottam az erről szóló tanításokat, és az addig felmerülő zavaró eseteket alkalomról alkalomra megoldottam anélkül, hogy a szövegek fennkölt szavait és a poklok szenvedéseiről szóló fenyegetőzéseket használtam volna. De egy Angliából érkező, önjelölt fordítóval hirtelen teljesen időszerűvé váltak a régi tanítások. Az angol szívesen tanított volna, de nem akart engedélyt kérni rá, és Tenga Rinpoce, szokásához híven, az estéket nekem engedte át, mert ez munkájának természetes folytatását jelentette. A fordító, Edward, először a kastélybeli szerzetesekkel szövetkezett, akik azonban semmit sem tudtak elérni, ezért megpróbált nyomást gyakorolni a Dordogne-ban tartózkodó Künzig Shamarpára, de ez sem sikerült neki. Shamarpa azonnal visszahívott, és Edwardot többször is ezekkel a szavakkal jellemezte: „such a bad man” azaz „milyen rossz ember”.

Mindez csak félig zajlott nyilvánosan, és elsősorban a „szent világot keresők”-nek fáj, de nem tettem semmit, hogy meggyorsítsam a folyamatot. Ennek egy erős védőoltásnak kellett lennie a jövőre nézve, hosszúnak és kínosnak. Ha az emberek nem bíznának a saját tapasztalataikban, akkor az autópályákon eltöltött tizenöt évem valójában elpazarolt idő lett volna. És a dolog működött! Az, hogy leráztuk azt az édeskés tévhitet, miszerint a szellemi életben az embernek nem kell választania és gondolkodnia, felébresztette a „német óriást”. És ahogy ez a kilencvenes évek elején újra megmutatkozott – amikor vonalunk a kommunista kínaiak és a „Stern”-hez hasonló újságok erős nyomása alá került – azóta sem aludt el.

Még mielőtt Tenga Rinpoce kurzusa befejeződött volna, keletre utaztunk. Mivel Kelet-Európa útjain csak ritkán lehet gyorsan autózni, Maia és én megtöltöttünk egy Volkswagen buszt a barátainkkal. Krakkóban ötszáz ember várt ránk egy nagy sátorban. Éppen akkor ért véget Tai Szitupa kurzusa. Ezután, a stílusra nagyon ügyelő látogatás után, a lengyelek most a határtalan erő és a teljesen nyitott éjszakák élményét várták, melyeken tudatunkat mindig megosztottuk egymással.

Pár nappal később Varsóban barátaink izgatott hangjára ébredtünk. Épp ekkor értesültek arról, hogy tönkrementek. A Kuchary központ – egy Varsótól nyugatra fekvő hét hektáros földterület, amit egy évvel előtte 600 márkáért vettem meg – építésére szánt pénzből a rinpoceék utazási költségeit fedezték.



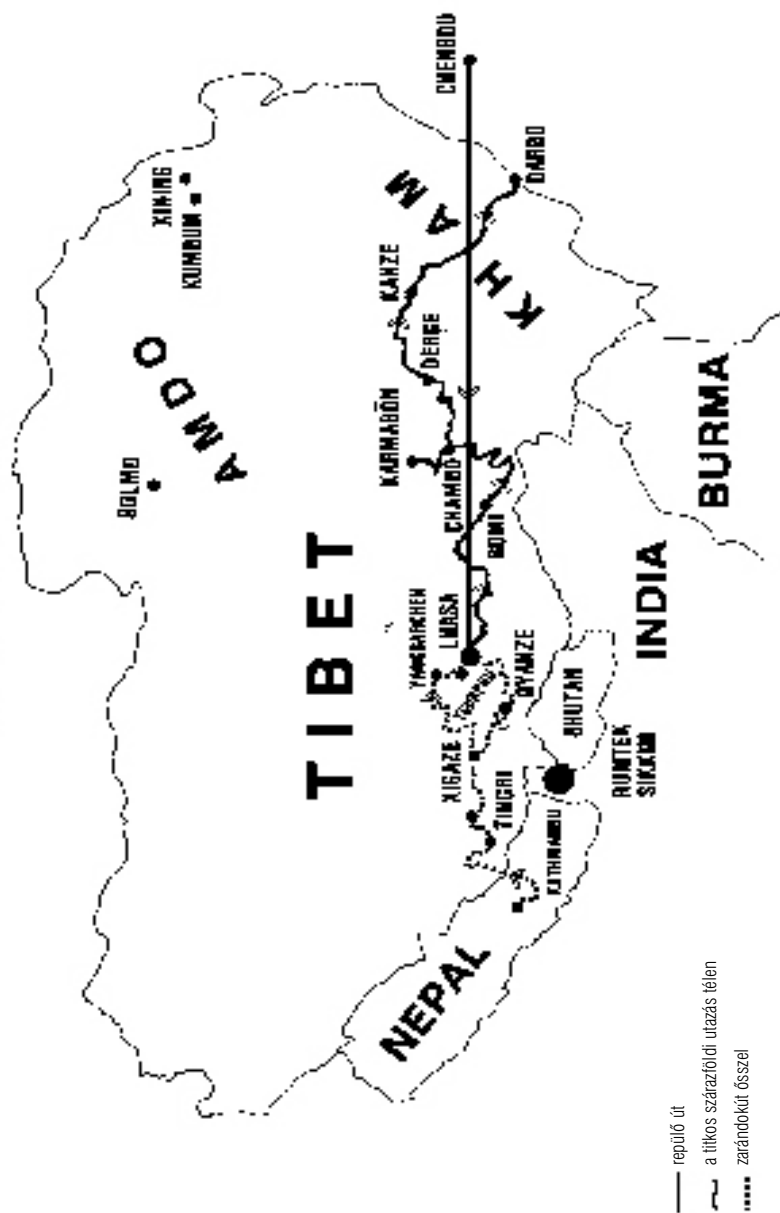
Kuchary 1985-ben, amikor megvettük

Bár a lengyelek megpróbáltak jó minőségű, szerzetesi ruhának való bordó gyapjuszövettel fizetni a kurzusért – ami az akkor többnyire üres állami boltokban tűnt fel – de Akong Tulku Szanje Lingből, nem engedett az árból. Köszönettel elfogadta a ruhaanyagot, de mellé még követelte a dollárokat is, annak ellenére, hogy valószínűleg nem volt titok, hogy ez a kelet európai ország mennyire nehezen juthatott nyugati

valutához. Kuchary egyébként csodálatos hely, egy időközben teljesen újjáépített, szép parkkal körülvett kúria. Vezetőjünkkel, a magas Zbigniewvel és a sok, aktívan dolgozó keleti és nyugati barátunkkal létrejött kapcsolatokkal, a lengyelországi központ jól kiegészíti az izgalmas, új csoport munkáját Rødbyben, ami pedig Észak-Európa elvonulási helye.

Varsó után Gdanskban is, egy másik, szintén bátor lengyel városban, százak jöttek el az előadásokra. Friedel nagyon jól tanított, és Claude a kínai orvoslás alapján adott tanácsokat. Bár az előző később nagy családot alapított, az utóbbi pedig túl drága lett és túlságosan is a kínai befolyása alá került, ők voltak a sok „fiatal oroszán” első előhírnökei, akiket ma szétküldök a világba, hogy tanítsanak.

Titkos utazás Tibetben 1986-ban



*tizenharmadik fejezet*

## Egy félreértés sok jót okoz

**A**nnak ellenére, hogy egyre kevésbé szeretem otthagyni a pezsgő Nyugatot, 1986 őszén mégis elérkezett az ideje, hogy az 5. Karmapa félreértelmezett jóslatát – mely szerint én lennék Curpu védelmezője – átültessük a gyakorlatba. A távoli Nyugatról érkező, szeplősnek leírt védelmezőnek és barátainak a Karmapa-kolostor újjáépítésében kellett segíteniük.

Noha az 1992-ben kiadott „The Karmapa Papers” című munka új forrásanyagaiból egyértelműen kiderült, hogy a védelmező már 1922-24 között Karma Gönbén dolgozott, a hibásan értelmezett jóslat mégis sok jót eredményezett.

Bár időközben a kínaiak felemelték a tarifákat, Nielsnek mégis sikerült a tibeti út költségeit fejenként 2000 dollár alatt tartania, amit körülbelül negyven barátunk engedhetett meg magának. Bepakolták a lapátokat és a munkáskesztyűket a keménynek ígérkező himalájai hónapra, és szeptember elején elindultunk.

Minden eddigi ellenszenvünk csak megerősödött. A kínaiak és a nepáliak egyaránt siralmas szervezésről és még annál is rosszabb motivációról tettek tanúbizonyságot. A nepáli-tibeti határ előtti az út egy része leomlott a hegyoldalban, így nyolc kilométer hosszan, keskeny ösvényeken, teherhordók, marhák és kecskepásztorok között kellett továbbmászunk. A helybeliek csodálkozva nézték, hogy a csoport erősebb tagjai mennyire természetesen vették át a gyengébbek



hátizsákjait. Egy eléggé felületes kínai ellenőrzés után az első éjszakát Kodari határvárosban töltöttük. Szálláshelyként két bádogbarakkot adtak nekünk, mert valószínűleg meg akarták akadályozni, hogy rossz hatással legyünk a dolgozó tibeti népre. Mivel a világ mégis hagyja magát elcsábítani, így a tibetiek még inkább odajöttek hozzánk, sőt meditáltak is velünk.

A következő reggelen átváltottuk valutánkat, és megállapítottuk, hogy azokat a minibuszokat és oxigénmaszkokat, melyeket Niels Európában megrendelt, egy érték több pénzt kínáló amerikai turistacsoportnak adták oda. Ez sok pénzt spórolt meg nekünk. Mivel a mó-m azt mondta, hogy az egész csoport plusz oxigén nélkül is túléli ezt



A tibeti szárazföldön át

a magasságot, így béreltünk egy buszt. A sofőr tibeti volt, és a Lhászába vezető útért fejenként csak 20 dollárt kért. Mint sokszor, ezt most is Hannah szívósságának és jó tibeti nyelvtudásának köszönhattük.

Egy jó tanács, amely mindig beválik: Tibetet az utakról nézve kell megismerni. Az elkövetkező napokban bőven jutott erre idő, hiszen néhány

emelkedőnél gyakran csak csigalassúsággal haladtunk. Már az első délután több órán át vánszorogtunk felfelé egy keskeny hegyszorosban. Miközben a növényvilág a szubtrópusi esőerdőkből lassanként átalakult hideg égövi sivataggá, közeledtünk Nyelamhoz, a sűrűn emlegetett faluhoz, amelyben Milarepa élt.

Sötét szállodánkban ugyan sem bolhákkal, sem tetvekkel nem volt dolgunk, mégis mindannyian erős és nyomasztó magaslati fejfájásra ébredtünk. A fennsíkon, innen nyolc kilométerre található Milarepa fő barlangja. A szomszédos kis kolostor gelugpái nyilvánvalóan nem a legtehetségesebb szerzetesüket bízták meg a hely gondozásával, mert

állandóan körülöttünk lábatlankodott, és egyszerűen képtelen volt felfogni, mit is jelent ez a barlang Karmapa tanítványainak. Végül beállítottam az egyik sarokba, hogy nyugodtan elmélyülhessünk és gyönyörködzhessünk a völgyre nyíló kilátásban. Ezer évvel ezelőtt Milarepa erről a helyről szemlélhette, hogyan változtak a különböző emberek és szokások. Kevés szemmelátható változás történt itt azóta.

Utunk következő állomása a Nyelam és Sigatce között elterülő északi szakaszra esett. Itt egy hosszú L-alakú barakkot kaptunk éjszakára, aminek azonban sehol sem találták a kulcsát. Mindenki udvariasan elfordult, míg német, katonai törömmel feltörtem a zárat anélkül, hogy az élet kicsorbítottam volna. Egyébként ez a tör eredeti kivitelben – csavarral rögzített, nem pedig a pengével egybeöntött nyéllal – mindössze 50 márkába kerül. Igazán első osztályú szerszám, melyet többnyire magamnál hordok, és a tibetiek körében is közkedvelt ajándéknak számít.

Sigatce izgalmas hely volt, mivel a város szíve tibeti maradt. A szál-lodatulajdonos családnak volt egy szép oltára, ami egyértelművé tette, melyik oldalon is állnak. Egyszer sem problémáztak azon, amikor váratlanul tibetiek százai rohanták meg a hotelt, hogy megkapják áldásomat.

Csoportunkban undort keltett a nyilvános agy mosás: a kínai fennhatóságú városokban reggel hat óra körül óriási hangszórók ébresztik az embert, melyek aztán egész nap, moralizáló, unalmas propagandát és egyhangú szocialista dalokat sugároznak. Arról a hegyről, ahol a lerombolt királyi palota feküdt, jól látszódott a helyi szennyáradat három hangforrása. Arra gondoltam, hogy Nyugaton az emberek vajon meddig tűrnék az ilyesmit, hiszen annyi véletlen baleset történhet az ilyen készülékekkel...



Milarepa barlangja

Mivel csoportunkból már többen is szenvedtek az állandó fejfájással vagy szívdobogással járó magaslati betegségtől, ezért gyorsan tovább kellett mennünk. Miután kiürítettünk egy büfét, amiben valószínűleg tévedésből szinte már gusztusosan kínálták az ételeket, újra beszálltunk a buszba. Az utazás egyre inkább egy erőpróbává vált, és tanítványaim megállták a helyüket. Szinte a teljes útvonal 4000 méter magasságban húzódott, és ha sűrűbb levegőt szerettünk volna szívni, egy mély lyukat kellett volna ásunk a földbe. Egy végtelen hosszú, 5300 méter magasban fekvő hágóban, eléjutt egy hatvanéves asszony, az egyetlen velünk tartó turista. Gyermekkori tuberkulózisa miatt nehézlégzéssel küszködött. Úgy vezettem át a tudatos és tudattalan állapotokon, mint a halál folyamatánál, és ez nem csak a hágón segítette őt tovább. Annyi többletenergiát szabadított fel benne, hogy Lhászába érve azonnal beleszeretett egy holland orvosba.

A kínai turisztikai iroda nyilvánvaló feladata a félreinformálás és a tiltó szabályok megalkotása volt, ezzel szemben nagyon jól működtek titkos, tibeti összeköttetéseink. A túlsúfolt Lhászában Szönám és azok a barátaink vártak, akiket az első utunkról a „Boldogság úti” (Happiness Road) Bernaksol Hotelből ismertünk. Itt csoportunk negyven tagja részére felár nélkül foglalták le a szobákat.

A következő napokat Lhászának szenteltük. Mivel most mi voltunk csoportunk idegenvezetői, sok olyan helyre látogattunk el, amelyekre legutoljára nem jutott időnk. A Dzsokhang belsejében nem éreztem igazán nagy erőt, ennek ellenére folyamatosan kívánságokat tettem, hogy mielőbb találjanak olyan ellenszereket az AIDS és más vírusos betegségek ellen, melyeket a forró égővi országok is meg tudnak fizetni.

A tibetiek sok szörnyű történetet meséltek, és hogy sokan mégis túléltek ezeket, azt az áldás fogalma nélkül egyszerűen nem lehetne megmagyarázni. Néhány magasabb rangú kampa feleségének, akiket nem öltek meg vagy éhezettek halálra a munkatáborokban, évekig



Az idegenvezetők

disznóólakban kellett élniük, az állatokéval azonos táplálékon. Az, hogy eközben mégsem vesztették el jó stílusukat, mutatja az emberi tudat erejét. Curpui utunkhoz néhány nap alatt szereztünk két teherautót. Reggel olyan korán indultunk, amikor a kínaiak még nem foglalták el ellenőrzési pontjaikat. Mint megérkezésünkkor kiderült, Curpu újjáépítése jól haladt az utóbbi nyolc hónapban. Még mielőtt kiterítettük volna hálósájkainkat, már az állványokon lógtunk. Ezen a helyen valóban szívóssá válhatsz. 4600 méteres magasságban megfeledkezni a fejfájásról, és közben kemény fizikai munkát végezni, igazán jó gyakorlat. A tibetiek vízmérték és más, általunk nélkülözhetetlennek tartott segédeszköz nélkül építkeznek. Egyszerűen meglepő, hogy egyik-másik idősebb, igencsak alkoholos állapotban lévő úr mire képes, látszólag pusztán emlékezetből. Bár csoportunkban volt néhány építész, mégsem akartuk ismeretlen építészeti módszerekkel összezavarni a helybelieket. Így a magasan képzett vendégek a munkapiramis legalsó szintjén foglaltak helyet, és egy hónapon át hordták a falak alapanyagául szolgáló követ és fát. Az első napokban – amikor a munka még nagyon nehéz volt – közel jártunk ahhoz, hogy az Ázsiában megszokott „egy lapáthoz két ember” módszerrel dolgozzunk. Ennél először az egyik ember a földbe nyomja a lapátot, aztán a másik meghúzza a lapát lapjához erősített kötelet. Ez azonban nyugati ízlésünk számára túl nevetségesnek tűnt, ezért inkább gyakrabban váltottuk egymást, vagy a kis, katonai ásolapátokat használtuk, amiket Lengyelországban és az USA-ban vettem. Rengeteg szerszámot ajándékoztunk



Jól halad az újjáépítés



A munkapiramis legalján



Köveket és fát hordtunk

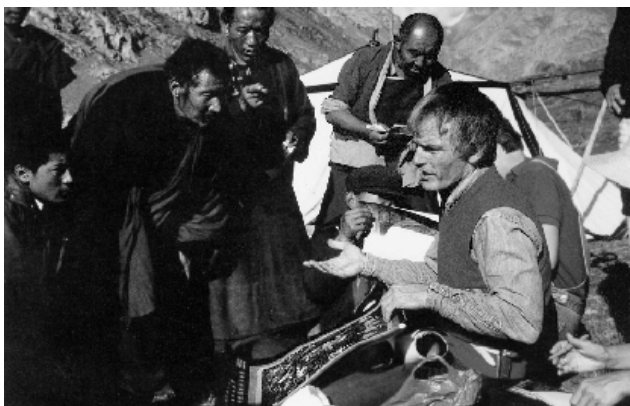
a helybelieknek. Valahányszor Kelet-Berlinben jártunk, az akkoriban kötelező va-lutabeváltásból származó pénzből szinte fillérekért vettünk kalapácsokat, fűrészeket és vésőket, ami egyáltalán nem tetszett a kelet-német rendőrségnek.

Lhászában találkoztunk a hawaii magas, vékony és idealista beállítottságú Yongduval, aki 1971 óta a barátunk. Tibetbe küldték, hogy „feketén” váltson át egy halom pénzt egy nepáli rinpocsének. Azonban az ezzel járó veszély már egyáltalán nem tetszett neki, így Hannah-val átvettük tőle ezt a feladatot, hiszen nekünk már amúgy is nagyon sok dolgot kellett kicsempésznünk az országból. Beszélgetésünk a Curpu Alapítvány kezdetét is jelentette, melynek célja a Karmapák székhelyének újjáépítése Tibetben. Egészen addig, amíg a kínaiak 1992-ben egy politikai Karmapa-jelölttel durván be nem avatkoztak, szívesen támogattuk a helyet.

Amikor két héttel később a csoport egy részét visszaküldtük Lhászába, majd kiesett a szemünk a csodálkozástól. A „Boldogság úton” végigsétálva két alakot láttunk, akik csak Bokár Tulku és gömbölyded barátja és segítője, Kenpo Dönyo lehetnek. Bokár Rinpocse, Kalu Rinpocse munkájának örököse, és a legjobb meditációs tanítók egyike, mostanáig elég okos volt ahhoz, hogy távol tartsa magát mindennemű politikától. Épp észak-tibeti, nomád törzsüket látogatták meg, ahonnan Bokár Rinpocse édesanyja és egy tanítványokkal teli teherautó követte őket. Így most együtt utazhattunk vissza Curpuba. Ostoba udvariassággal visszautasítottuk a teherautójuk vezetőfülkéjében többször is felkínált helyet, hogy a Rinpocse édesanyja és más idősebb emberek helyhez jussanak. Ezzel viszont egy szörnyű utazást szereztünk magunknak. Mi voltunk az egyetlenek, akik vékonyan öltöztek, és így teljesen ki voltunk téve az eső és a hó nyújtotta viszontagságoknak.

Bokár Tulku aranyport és pénzt ajándékozott Curpunak, amelyeket épp a nomádoktól kapott. Nyilvánvalóan nem voltak annyira szegények, és ez tényleg több volt, mint amit egész csoportunk ott tudott volna hagyni. A tulku adott egy 2. Karmapa-beavatást is, miközben Hannah-t és engem addig dicsért, amíg teljesen zavarba nem jöttünk. Mégiscsak egy elsőrangú jógi volt. Így aztán eddigi karrierem, mint ismeretlen

kő- és fahordó munkás, véget is ért. Többé nem jutott idő erre a pihentető munkára, mert az emberek egész nap jöttek, hogy Karmapát és Fekete Kabátot ábrázoló képeket kapjanak. Áldást vagy mó-kat szerettek volna, és elhalmoztak a híres Ringzeln csomagocskákkal. Ezek kicsi, szürkésfehér pirulák, melyek a nagy győzelmi oszlopot körülvevő erőter által spontán keletkeznek. Néhány éve a kolostor megkapta rá az engedélyt, hogy ezt újjáépítsék. Nagyon nagy tiszteletben tartják a pirulákat, mert ezek megvilágosodott lények összesűrűsödött szeretetenergiái. Talán még ennél is értékesebbek voltak azok, az olykor tenyérnagyságú öntött rézdarabok, amelyeket ezeknél is ritkábban kaptam ajándékba. Abból a közel ötemelet magas szoborból származtak, melyet a 2. Karmapa, Karma Paksi építtetett 1270 körül. A kínaiak 1966-ban a levegőbe repítették, és darabjait ma már aligha lehet fellelni. A szobrokba elég ebből egy kis darabot behelyezni, hogy feltöltődjenek. Jó érzés a pirulákat és a rézdarabokat a hozzájuk tartozó erőterrel az egész világon szétosztani. A kolostor mögötti meredek hegyről egyértelműen látszódott, milyen jól dolgoztak az emberek. A házak egyharmadát már újra tető fedte. Egy idős apáca örült



Azért jöttek, hogy képeket kapjanak

a legjobban, mert annak ellenére, hogy szinte teljesen vak volt, mégis ő találta a legtöbb kis gyöngyöt. Az utóbbi években a hegyekben élt, és így szemtanúja volt azoknak az eseményeknek, amelyeket most nagyvonalakban adok közre az általa elmondottak alapján: „1966 elején kínai hivatalnokok jöttek Curpuba, hogy megszámlálják a szobrokat. Három hétre rá teherautók jelentek meg, amelyek minden fellelhető nemesfémből készült tárgyat Kínába szállítottak. Aztán második lépésként, 18 hónapon át minden hétvégén



A szemtanú

idefuvarozták Lhásza legalsóbb néprétegét, és a kínaiak fegyvert szegezve rájuk, arra kényszerítették őket, hogy lerombolják az épületeket. Mivel minden nép csak bizonyos számú hőst tud felmutatni, így a lhászaiak engedelmeskedtek. Aztán a kínaiak megtiltották a helyi parasztoknak és nomádoknak, hogy a völgynek ezen a részén lakjanak”.

Nyomás okuk volt a lakott területektől távol eső épületek hatékony lerombolására: a kínaiak különösen haragudtak Karmapára, mert legtöbb tanítványa kampa volt, akik született harcosok, és Karmapa erőköre védelmében alaposan helybenhagyták a kínai katonákat. Kardokhoz és elöltöltős puskákhoz hasonló elmaradott fegyvereik ellenére nagy veszteségeket okoztak a kínaiaknak. A megszállóknak az sem tetszett, hogy Karmapa volt az egyetlen az igazán nagy lámák közül,

aki a kíséretét és az összes ereklyét magával tudta vinni. Méltóságteljesen és jó előre megszervezett módon hagyta el Tibetet a támadások idején. Tibet lerombolásáról szóló pontos jóslatait már több évvel az események bekövetkezése előtt egy népdalba öntötte, melyben a délkelet felé tartó, Bhutánon átvezető legjobb menekülési útvonalat is leírta. Így tanítványai számára időben lehetővé tette a menekülést, míg a legtöbben azok közül, akik dél vagy nyugat felé vették az irányt, meghaltak, vagy kínai táborokban kötöttek ki.

Otthoni barátainknak tréfás, a szocializmus gyártotta apróságokat vettünk Lhászában: a legjobbak a fafésűk és a hosszú életet kívánó selyemnyomatok voltak, melyeket állítólag maga a Pancsen Láma áldott meg. Minden alkalommal nagyon jól szórakoztunk, amikor a kínai eladóktól vásároltunk az állami boltokban. Ez szokásos módon mindig azonos séma szerint zajlik: mikor megközelítéd a területüket,

először felhúzzák az orrukat, hogy megmutassák, te itt egy nemkívánatos személy vagy. Utána amennyire csak lehet, eltávolodnak attól az árutól, amit meg akarsz venni. Ha kellő ideig folyamatos figyelmeddel és széles mosolyoddal tiszteled meg őket, megpróbálnak túladni a sok selejtes darab egyikén. Ha aztán végre hozzájutsz ahhoz, amit szeretnél, akkor egyből nem tudnak visszaadni, úgyhogy előbb ki kell menned az utcára, hogy felváltsd a pénzed.

Ez az eljárás hatásos fogyasztáskorlátozás, és fejleszti az eladók öntudatát, ám csak ott tudják alkalmazni, ahol nincs más lehetőség. Mivel mindig siettünk, ezért le kellett rövidítenem ezt a procedúrát, amire nyílt is lehetőség: az ember egyszerűen átugrik a pulton, és elveszi azt, amit szeretne. Ezután már meglepően gyorsan és teljesen önként szolgálják ki a vevőt. Ha az eladók grimaszai és rosszkedv-kinyilvánításai nem tudták elvenni a kedvedet, a végén még kezet is adhatsz. A legtöbb férfi bedől ennek. A nagy végjáték az, hogy csodálkozva figyeled őket, ahogy fel-le ugrálnak, miközben épp szétlapítod a kezüket. Az eljárásnak ennél a pontjánál megdicsérheted őket baráti segítségükért. Még a férfi eladónál is sokkal elégedetlenebb eladónők búcsúzóul egy széles, erotikus vigyornak örülnek a legjobban. Ha mindezt azzal a hozzáállással teszed, hogy a jövőben a gyengébbek is jó kiszolgálást kapjanak, és a tulajdon elosztóit rossz karmától tisztítsd meg, ez még buddhista dolog is. Csak nem szabad mérgesnek lenni vagy túlzottan élvezni az előadást!

A nepáli visszaútra sajnos lehetetlen volt tibeti sofőrt találni. Így kénytelenek voltunk elviselni a rosszindulatú kínaiak egyikét. Teljesen különült tőlünk, és egyáltalán nem akart semmiféle kapcsolatot a „fehér ördögökkel”.

Sigatcében a sofőr egy kínai fogadónál parkolt le. Mivel egyszerűen ülve maradtunk a buszban, ahhoz a tibeti szállodához kellett hajtania, amit már az odaútról ismertünk. Gondoskodtunk arról, hogy ott jól bánjanak vele, amire igazán szüksége is volt. Mivel cigarettán és keserű teán élt, ráadásul haragos is volt, ezért ezek együttesen úgyis gyorsan végeznek majd velem.



Áldás Sigatcében



A következő reggelt a Tasi Lünpo kolostorban töltöttük, a Pancsen Lámák székhelyén. A hatalmas épületeknek csak a déli felét rombolták le. Azt a kevés szerzetest, aki engedélyt kapott arra, hogy ott lakhas-  
son, még kínai kémekkel is figyeltették.



A régi nagyság lehelete



A legszebb sztúpa – Hannah bortöne

Amikor beszélgettünk velük, érezni lehetett a régi nagyság leheletét.

Következő állomásunkon, Gyantcében egy hatalmas sztúpa áll, a legszebb, melyet valaha is láttunk. Csakúgy, mint Tasi Lünpo, ez is a Pancsen Láma irányítása alá tartozott, és valószínűleg ezért került el a pusztítás. Több, egymásra épülő szinten helyezkednek el a termei, amelyeket kívülről lehet megközelíteni. Minden egyes teremben egy első osztályúan kidolgozott szobor áll, a falakon pedig békés, védelmező vagy egyesülésben lévő Buddha-formákat ábrázoló tankák függnek. Ezek, mint a megvilágosodott tudat kifejeződései, hamar felébresztik a lények buddhatermészetét.

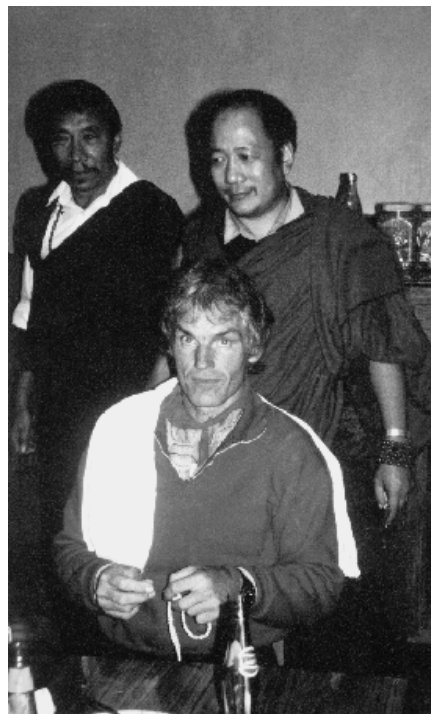
Feljebb az épületben Hannah és barátaink valamit bizonyára rosszul csinálhattak, mert az egyik szerzetes hirtelen rájuk zárta az ajtót, és csak egy kis idő múlva engedte őket szabadon. Gyantce egyébként szinte mindannyiunknak kellemetlen élmény volt, és a leggyakoribb zavaró érzelem mindvégig a harag maradt.

Tingri – ahol a határ átlépése előtt éjszaktáztunk – egy megtört város. Korábban itt tanított Padampa Szangye mester. Itt ugyan nem látni harcok és bombák nyomait, mint Kelet-Tibetben, mert min-

dent szinte olyan jó állapotban és kifejezetten tibeti stílusban őriztek meg, mint egy múzeumban. De ahogy ez lenni szokott, a lakosság belső életével fizetett a hiányzó bátorságért. Elvesztették méltóságukat, és sok gyerek koldult. Az itt élők a kínaiak értelmezésében kirakatba való „mintatibetiek” voltak – ami valóban nyomasztó példa. Viszont az emberek még mindig tibetiül beszéltek, amit Nyelamban, Milarepa falujában, többé már nem mertek vagy nem tudtak megtenni. Később talán néhányan közülük, ezáltal ismét visszanyerhetik az önbecsülésüket.

Könnyen átléptük a kínai határt. A vámok időközben fekete Mao-egyenruhát kaptak, de fiatalok voltak és könnyen átverhetők. Azokkal a dolgokkal, melyeket nem akartunk megmutatni nekik, egyszerűen megkerültük a vámot. Amikor a nyolc kilométer hosszú, leomlott útszakaszon újra lefelé gyalogoltunk, egy busz várt ránk Niels figyelmeztetésével, miszerint a valódi veszélyt most a nepáli vám jelenti. Minden csempészárut a testünkön kellett átvinnünk. Az első csoportot sok mindentől megszabadították a Bokár Tulkutól kapott értékek közül, amelyeket a hőség miatt a csomagjaikban hagytak. Normál esetben nem vizsgálja át az embert pénz és ezüst után kutatva annak az országnak a vámosa, ahova be akar utazni. Szerencsére Lopön Csecsu segítségével Niels visszakapta a lefoglalt javak nagy részét. Főleg az ezüst felajánlási tárgyak okoztak örömet sok lámának.

Kathmanduba visszatérve Lopön Csecsu és Tenga Rinpoce meghatóan fogadták barátainkat. Aztán folytattuk utunkat tovább kelet felé, ekkor már csupán húsz fővel. Ezúttal rendelkezünk igazi szikkimi vízummal, ami tíz rumteki napot is magába foglalt. Mivel Karmapával 1959-ben sok tibeti menekült jött ide Curpuból, örömmel hallgatták



A rumteki búcsúzáskor  
Láma Cültrim Namgyállal

az otthonuk újjáépítéséről szóló híreket. Ott-tartózkodásunkért nem akartak pénzt elfogadni, és még előzékenyebben bántak velünk, mint egyébként.

Ennyi, sok jó dologban részesülve elhatároztam, hogy „örömteli és félelemnélküli” tanítványaimnak – ahogy joggal nevezem őket – ki kell állniuk még egy testközeli próbát. Most a világ nagy részén uralkodó életkörülményekről kellett még többet megtanulniuk. Kiváló lehetőséget kínált erre egy utazás Kalimpongba – ahova nem volt engedélyünk – és onnan Dardzselingen át az indiai alföldre. A gurkák nemzeti jogaikért folytatott felkelése akkor már javában zajlott. Naponta egy tucat ház égett le, és két-három férfit öltek meg mindkét oldalon. Az indiai katonák legnagyobb veszteségeiket akkor szenvedték el, amikor megpróbálták eltávolítani az útról azokat a fákat, amelyeket a nepáliak döntöttek ki. Ilyenkor orvlövészek tizedelték meg őket. A helyiek többnyire akkor haltak meg, amikor a rendőrség belelőtt az őtjögő tömegbe.

Érthető volt a gurkák neheztelése. A halotti torokon mindig ők kerültek legutoljára sorra, és mások itták azt a teát, amit ők szedtek. De nem is volt könnyű megoldást találni erre a helyzetre. A felelősök magyarázatai pont úgy hangzottak, mint szinte bárhol a világon, ahol népcsoportok találkoznak. Azok a népek, akik képességeiket korábban annak a kultúrának megfelelően fejlesztették ki, melyben otthon érezték magukat, most a reklámok és a tv-adások áradatának hatása alatt mind azt akarták, amit a fehér ember. Ez azt jelentette, hogy amikor az állam egy felsőfokú iskolát létesített a területükön a Himalájában, először 80 százalék nepáli és csak 20 százalék bengáli – köztük a legokosabb hindukkal – iratkozott be. Három évre rá azonban megfordult az arány, és ha még pár évvel később látott is valaki gurkákat az iskolában, az biztos, hogy söprút tartott a kezében. Aztán megint panaszkodtak a gurkák, és a kormány alapított egy újabb nepáli főiskolát egy másik helyen, és kezdődött minden előlről.

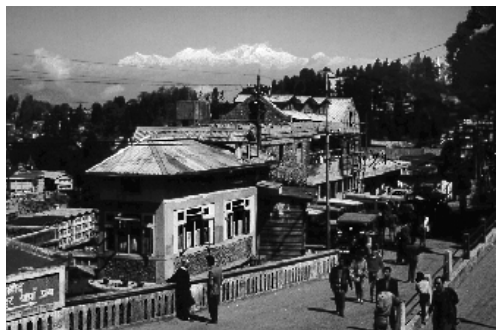
Dardzselingben ostromállapot uralkodott, ez Hannah és Niels számára akkor vált nyilvánvalóvá, amikor meglátogatták a rendőrfőnököt. Azokban a percekben, amikor a csoport továbbutazásáról beszéltek

vele, érték el a várost délről a kommunista gurkák, és áramlottak lefelé a nacionalista gurkák a közeli dombokról. Amikor a tábori telefonok az előrenyomulásokról informálták a rendőrfőnököt, ő állandóan ugyanazt a parancsot adta ki: „Shoot to kill”, azaz „Lőjétek le őket!”.

Két verőfényes napot töltöttünk a Bellevue Hotel tetőteraszán, az egész zúrzavar felett. Mint mindig, most is kézirataimon dolgoztam, míg barátaink Nepál, Szikkim és Bhután hegyeivel ismerkedtek, melyeket késő ősszel tisztán látni onnan.

Sajnos az ünnepre nem maradhattunk, mert két napon belül Kathmanduba kellett érnünk, máskülönben lejártak volna az Európába szóló repülőjegyeink. A gurkák megtiltották, hogy bárki is közlekedjen az utakon, és mivel napok óta nem jártak a buszok, ezért ragaszkodnunk kellett az evakuáláshoz. Óriási cirkusz kerekedett ebből, ami felülmúlta az indiai tervezéssel és szervezéssel kapcsolatos összes addigi élményünket. A katonaság által a külföldiek számára lefoglalt busz azonnal megtelt a helyi vezetők kiabáló családtagjaival. Benyomultak a busz vascsövekkel megerősített elülső részébe, és nyilvánvalóan elvárták, hogy a jelenlétünkkel védjük meg őket. Miután elegánsan felszálltunk, még tizenhét katona zsúfolta be magát a harminc férőhelyes kisbuszba. Mivel az események előtti hetekben több buszt is felgyújtottak, ezért megkértem csoportunk néhány erős férfi tagját, hogy velem együtt utazzanak a busz tetején, a csomagtartón. Így hajtórudakkal, vascsövekkel és a meggyőzés egyéb hatékony eszközeivel felfegyverkezve mind a busz ajtaját, mind hátizsákjainkat megtudtuk védeni.

A dolog hamisítatlan indiai stílusban folytatódott. A busz már hat kilométerrel Dardzseling után lerobbant. Ezzel elvesztettük egyetlen lehetőségünket arra, hogy átjussunk. Amíg járművünket szerelték, a gurkák a mellettünk elhúzó dzsipekből azt kiabálták oda nekünk, hogy lejjebb várnak ránk.



Dardzseling

Felgyorsultak az események. A Ghoomi-szorosból körülbelül egy tucat égő házat lehetett látni, és amikor Kalu Rinpoce városába, Szonadába értünk, az utat kétszáz részeg nepáli torlaszolta el. Először megpróbálták megölni a sofőrt, akit korábban az indek kényszerítettek arra, hogy vezesse a buszt. Ezért a katonáknak most elsősorban őt kellett volna megvédeniük, de már az első támadásnál mély sebet kapott a homlokára. Míg a gazdag indek a busz biztonságos részében sikoltoztak a félelemtől, Hannah-nak – aki mint mindig, most is bátor volt – sikerült annyira kinyitnia az ajtót, hogy a sofőr bejöhessen a kocsiba. Itt aztán a félelemtől reszketve egy jól megtermett, dán nő szoknyája alá bújt. A következő támadáshullámot



Kalu Rinpoce kolostora előtt álló sztúpák Szonadában

egy kőzapor szolgáltatta, ami betörte a busz fényszóróit és több ablakát. Közben a tizenhét magas, egészséges kinézetű, hatalmas bajuszú katona minden tiszteletet kivívott hadseregének. Méteres fegyvereikkel és muníciójukkal együtt kilopóztak a buszból, és a jármű bal oldalán – amit nem ért támadás – olyan kicsire húzták össze magukat, amennyire csak tudták. Még soha életemben nem láttam ennyire kellemetlen és gyáva dolgot. Odakiáltottam nekik, legalább lőjenek a levegőbe, hogy megfélemlítsék a támadókat. Mégsem mertek semmit sem tenni, mintha teljesen megbénultak volna.

Az egyik gurkát nagyon szerettem volna magam is kezelésbe venni. Szinte ökölbe szorult a kezem. Mind közül ő volt a legmagasabb, neki volt a leg-hosszabb kése, és egész idő alatt hangosan ordított, miközben verte a mellét. Teljes meditációs erőmet felépítve,

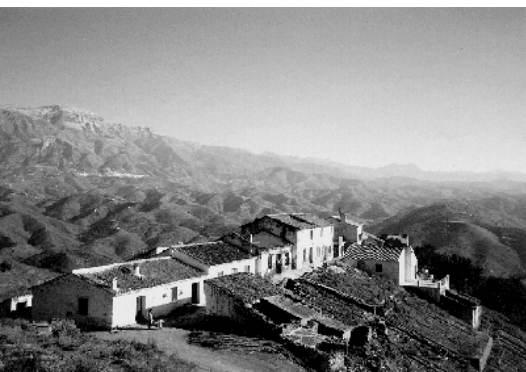
távrolról éppen meg tudtam akadályozni őt abban, hogy kilyukassza a kerekeket. Ha ez megtörtént volna, semmiképp sem értünk volna időben Kathmanduba. Most már nem a szellemi fejlődés állt előtérben, hanem a csoport és a csomagok megmentése. Eddig a pontig még senkit sem sebesítettek meg az üvegszilánkok és a kövek, de ekkor a nepáliak benzint hoztak, és fel akarták gyújtani a buszt. Lekiabáltam Hannah-nak, hogy senki sem hagyhatja el a járművet, azoknak pedig, akik a tetőre akartak felmászni, forró fogadtatást ígértem. Totális zúrzavar uralkodott, és a helyzet kiéleződött. Végül az egyik helybelinek az az ötlete támadt, hogy a busz hátramenetben hajtson ki a városból Kalu Rinpocse sztúpájáig. Itt kiengedték a fékolajat, majd eltűntek.

Néhány óra múlva megérkezett az erősítés: több dzsip és körülbelül száz teljesen felfegyverzett katona formájában. Bátran masíroztak végig a már üres Szonadán. Végre tanúi lehetettünk a dicső indiai hadsereg hatalmának is. A katonák addig rugdostak és vertek gumibottal néhány karszelai nepálit – akiknek túl sokáig tartott elhúzniuk egy fa gyökerét az útról –, amíg oda nem szaladtunk és le nem állítottuk őket. A kellemetlenségek itt még nem értek véget. Egyenruhában vagy anélkül, mindenki megtalálta a módját, hogy teljesen lehetetlenül viselkedjen.

Két kemény éjszaka után – az egyiket Sziliguriban szűnyogháló nélkül töltöttük, a másikat a buszban Nepálon keresztül – jó érzés volt a következő reggelen felszállni az Európába induló gépre. Már nagyon vágytunk olyan emberek társaságára, akiknek volt tartásuk.

Ezen az őszön Dorrit és Pedro nagy ajándékkal lepték meg Karmapát és tanítványait: egy Malagától keletre fekvő hegyhátal, amin egy elhagyott falu állt. A helyet mintha eleve központnak találták volna ki, és irányítása a mi feladatunk lett Hannah-val. Amióta Dorrit és Pedro menedéket vett nálam, odaadásuk megingathatatlan volt, és ez itt meg is hozta a gyümölcsét. Minden megbeszélésünket elhalasztottuk, hogy velük együtt Dél-Spanyolországba utazzunk. Az odavezető kanyargós úton örömmel koptattam le félig egy piros BMW gumijait. A Pireneusok déli szélén egy kis szállodában töltöttük az éjszakát. A következő reggelen Pedro és Dorrit felajánlották nekünk, hogy a délen fekvő központ közös tulajdonunk legyen. Amikor kinéztünk

az ablakon, az előttünk elterülő hegyek körvonalai pontosan olyanok voltak, mint a Kelet-Tibetben húzódó hegyeké, melyek Gampopát, az 1. Karmapa tanítóját 900 évvel ezelőtt arra ösztönözték, hogy



Egy nagy ajándék – Karma Gön 1986-ban

Milarepa egyik cipőjét beépítse híres koronájába. Ez szemmel láthatóan megfelelő helynek tűnt egy ilyen felajánlásnak.

Pedro családja Madridban élt. Mi a nővérénél laktunk, aki csakúgy, mint Pedro, egy energiabomba és egy valódi kincs. Pedróval a kasztíliai magas fennsíkon át dél felé vettük utunkat, míg végre elértük úti célunkat, egy régi kilátótorony alatti keleti hegygerincet. Kelet-Tibet fő helye után

„Karma Gönnek” neveztem el a központot. Karmapa egyszer már ezt a nevet adta egy a Pireneusokban található centrumnak, ami később feloszlott; ezért most így akartam kifejezni tiszteletemet kívánsága iránt.

A falu akkoriban két sor beomlott parasztházból állt egy hegymagaslat tetején. Gyönyörű kilátás nyílik innen, mind a délen fekvő Földközi-tengerre, mind pedig az északi „Oroszlánkapura”, ahonnan jöttünk. Ezen a hegyszoroson át évezredek alatt a föníciaiaktól kezdve egészen a vandálokig



Dorrittal és Pedróval Karma Gönben

sok nép vonult már keresztül. Karma Gön már 1989 tavaszán annyira kiépült, hogy 250 embernek taníthattam itt a Tudatos Halált, és azóta minden évben pünkösdkor tartok itt egy kurzust. Aki azt hiszi, hogy egy maroknyi idealista ma nem képes hatást gyakorolni a világra, elég, ha csak megnézi az itt végbement fejlődést. Ha politikai téren minden tisztázódik, akkor Görögországban is elindítunk egy ehhez hasonló fejlesztést.

Sokan segítettek és segítenek ma is Karma Gön építésében, jelenleg Fidi ezen a helyen a bizalmi emberünk. Előreláthatóan itt lesznek majd Európa első jógibarlangjai, és Buddha Kandzsurja, összegyűjtött tanításai is itt kerülnek lefordításra. Már akkor egy tizenhárom méter magas *Időkerék-sztúpát* terveztünk oda, és miután Tenga Rinpoce a legelső alkalommal megáldotta a területet, Lopön Csecsut és engem kért meg a munka irányítására. A sztúpa feladata – egy hasonló, görögországi társával együtt –, hogy Európát megvédje a muzulmán befolyástól.

Gibraltár meglátogatása után megáldottam néhány német barátunk házát Portugáliában, akik kapcsolatba szerettek volna kerülni Karma Gön-nel. Portugália szűk, kanyargós kis utcáin észak felé a gumik maradék bordázatával fizettünk a sebességért. A spanyol határt Salamanca közelében léptük át, ott, ahol Pedro felnőtt. Falujában parasztyerekként minden elképzelhető szegénységben része volt. Tizenegy évesen került be az Escoriálba, a spanyol konzervativizmus fellegrárába, ahol kemény szerzetesi képzésen ment keresztül. A rákövetkező tíz évben az ott tanult tantárgyak magukba foglaltak mindent az önkínzástól kezdve egészen a skolasztikus filozófiáig. Mivel kevés áldást illetve értelmet talált itt, ahelyett, hogy elmenekült volna, leveleivel arra kényszerítette a Vatikánt, hogy szabadon bocsássák. Ez volt az első alkalom, hogy valakit ilyen módon engedtek el. A kemény spanyol katonai kiképzés után a világos éjszakák és a világosbőrű emberek utáni vágya szerencsére Dániába vonzotta. Az idegenrendészet kétszer is kiutasította őt az országból, hogy aztán végül a harmadik alkalommal, a Mallorcára tartó repülőgépen összetalálkozzon a szép Dorrittal. Most két szép fiuk van. Pedro és Dorrit eljöttek koppenhágai központunkba, és meggyőzte őket, hogy áldásom közben minden fénné vált.



Egy Időkerék-sztúpa Khamban



1987 januárjában Hannah-val, Pedróval és raidwangeni barátainkkal együtt San Franciscóba repültünk. A rádió és a televízió itt széles tömegekhez jutott el, köztük egészen furcsa néprétegekhez is. Egy kisebbségi programban ragaszkodtak ahhoz, hogy a dánok nem fehérek, hanem a Kaukázusból jöttek. De legalább senki sem állította azt, hogy Buddha fekete bőrű, mint azt néhány évvel később Los Angelesben tették. Egy szemmel láthatóan tönkretehetetlen Volvo kombival heten utaztunk, az összes csomagunkkal együtt, az USA vonzó délnyugati csücskén át. Szégyenemre be kell vallanom, hogy egyszer – mint ahogy sokan mások is – egy árokban landoltam a kocsival. Miközben a helybelieken viccelődtem, hogy hóbuckákban parkoltak, én éppen ugyanezt tettem. Az út egyszerűen túl jeges volt ahhoz a sebességhez, amivel hajtottam.

Egyre világosabbá vált, hogy Karmapa miért ragaszkodott ahhoz, hogy gyakran utazzak Amerikába. Ebben a nagy országban csoportjainkat sokszor évente csak egy láma látogatja meg, többnyire Kenpo Katar Woodstockból. Mivel én voltam az egyetlen, aki felhatalmazta őket, hogy saját maguk, az anyanyelvükön vezessék a meditációkat, ezért érthető volt, hogy sokkal kevesebb dolog történt itt, mint Közép- és Kelet-Európában. Buddha célja az emberek teljes körű fejlődése, és ha nem önállóak, kifelé sem fejlődik semmi.

Igazából több olyan tényező is volt, amelyek túl szűk keresztmetszetet nyújtottak a fejlődéshez. Gyakran okoztak nehézségeket a Kelet és a Nyugat közötti, a dolgok tapasztalásában jelentkező eltérések, amelyet sokan a gazdagság forrásaként szerették volna látni. Portlandon és Santa Fén kívül mindenhol, minden vonalon belül adódtak bosszúságok. A tibetieket zavarta a nyugatiak csapongó felszínessége, rendezetlen családi viszonyai, és hogy gyakran az értékes és addig titkos átadásokat összekeverték a szellemiség más, furcsa formáival. Másrészről viszont a Nyugatra jött lámák közül többen is súlyos hibákat követtek el. A legrosszabb az volt, hogy tanítványaik gyakran védtelennek vagy másodrangúnak érezték magukat, akkor is, ha egészen szorosan működtek együtt velük és az utazásaikra is elkísérték a lámákat. A tibetiek azon kijelentései, hogy nem szeretik a Nyugatot és csak

a lámájuk nyomására jöttek ide, nem igazán nyitottak meg egyetlen szívet sem. Egyébként ehhez hasonló szavak általában önvédelemből hangzanak el. Gyermekkori, gyakran veréssel járó büntetéseik következményeként a lámák be akarták bizonyítani, hogy még mindig jó szerzetesek, és nem maradtak alul a „lágý élet” csábításával szemben. De mit gondoljanak erről nyugati támogatóik, akik értékes idejüket és drága pénzüket azért fordították rájuk, hogy jót tegyenek velük?

Végül még a legbarátságosabb szándékú megfigyelőknek is meg kellett állapítaniuk, hogy a lámák általában hajlottak arra, hogy hatalmi területeket jelöljenek ki. Ennek többnyire nem az volt a célja, hogy a tanításokat vagy a tanítványokat megvédjék a zavarodottságtól – ami szükséges és fontos –, hanem a hatalmat vagy bizonyos szolgáltatások elnyerését célozta meg, ami már kevésbé elfogadható. Ilyen esetekben időnként érdemes jól kiszellőztetni, és Karmapa ezt tőlem várta. Ezáltal elkerülhetővé vált, hogy az értékes, önálló emberek elhagyjanak bennünket; másrésztől nem járható út, hogy túl sok kakukktojásunk maradjon. Bár csak egyetlen alkalommal ért engem nyílt támadás (a Dharmadatu Egyesület levele) mégis a bürokraták állandó réme lettem. Nem nézték jó szemmel, hogy a szellemi fejlődést a humoron és a józan emberi ítélőképességen keresztül mérem le, pedig ez hatékonyabbá teszi a munkát, és érezhetően szűkíti a hatalmi játszmák terét.

Kim, dán pénzvarázslónk és barátunk, meghívott minket a szerencsejátékok városába Renóba. 1971-es szonadai találkozásunk óta mindig szoros kapcsolatban álltunk, és ez alatt több tucat úszómedencét ástam ki neki, a saját két kezemmel. Kim és testvére, Bo támogatták a munkát Koppenhágában, San Franciscóban és mindenhol, ahol csak tudták.

Kim valami egészen különleges dolgot akart megmutatni nekünk, egy óriási show-t, 500 táncos lánnyal, akik azonban pont ezen az estén vagy szabadnaposak lehettek, vagy megfázhattak. Helyettük néhány kabarét tűztek műsorra. Az amerikaiak első osztályú szórakoztatók. Később nyertem 100 dollárt egy játékasztalnál, de azonnal abbahagytam a játékot, amint megéreztem azt az erőt, ami másokat túlságosan is befolyásol. Annak ellenére, hogy központjainknak szükségük van minden egyes fillérre, a keresetnek ezt a módját mégsem éreztem helyénvalónak.

1987 áprilisában és májusában teljesült egy régi kívánságunk. Lopön Csecsu, a buddhizmus fő védelmezője Nepálban, szakított ránk néhány hónapot. Ő annyira fontos a Himalájában, hogy a bhutáni király az útlevelében tíz évvel fiatalabbnak tüntette fel, mint amennyi valójában, mert így a kormány inkább megengedhette magának, hogy a Rinpoce ilyen keményen dolgozzon. Még biztosan sokáig lesz képes erre. Bár akkor már hetvenéves volt, a koppenhágai orvosi vizsgálatok mégis egy negyvenéves ember leleteit mutatták.

Látogatásának azt a feltételt szabta, hogy mindkettőnknek, Hannah-nak és nekem is, vele kell utaznunk. Svédországon, Norvégián és Görögországon kívül, melyekre ezúttal nem jutott idő, megáldotta Karmapa főbb közép-európai központjait. Ez igazán örömteli volt. Már sok barátunk ismerte őt Nepálból vagy a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyvemből, és nagy bizalommal voltak iránta. A hatvanas évek végétől kezdve nyomon követte a nyugati kagyü központok alapítását és

felépítését, és tudta, hogy minden Karmapa kívánsága szerint haladt. Úgy bánt velünk, mint egy szerető apa.

A kérdésekre adott válaszokban, amit Hannah fordított, Lopön Csecsu pontosan rátapintott arra, amire az embereknek szükségük volt, esténként pedig adott egy-egy óra tanítást vagy egy beavatást. Aztán hagyta, hogy én tanítsak to-

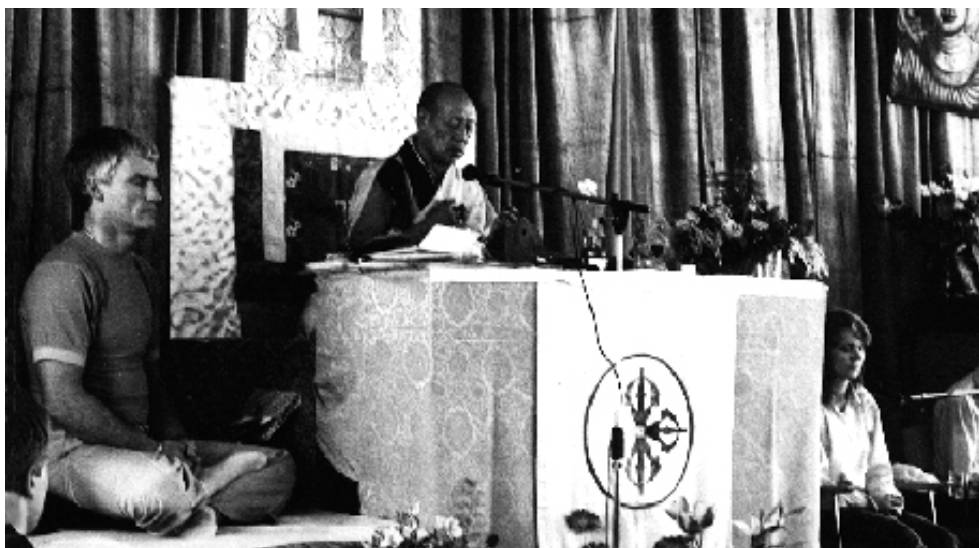
vább. Estéimet többnyire éjjel egy és két óra között fejeztem be. Bár nem lettünk sem öregek, sem pedig kispolgárok, mégis, a barátokkal töltött hosszú éjszakákra egyszerűen nem volt már annyira szükség. Az általános tudatszinten és a kitartáson túl már felépítettük a legmélyebb közös bizalmat. Erőterünk megingathatatlanul jelen volt, és önállóan, de mégis egymással összhangban cselekedtünk úgy, ahogy ezt Karmapa kívánta.



A szerető apa

Stílusosabb is, ha Buddha tanítását egy kipihent, friss tanító közvetíti. Évekig majdnem leestem a trónról a fáradtságtól. Bár az átadás az előadásokon olyan erős, hogy minden más inkább csak mellékes, de egy elalvással küzdő láma nem éppen az, amit az új emberek elvárnak. Igazán kínossá akkor vált a dolog, amikor kamerák előtt az egyes meditációs szakaszokat többször egymás után vagy különböző nyelveken ismételt meg. Annak ellenére, hogy egyetlen kívánságom az volt, hogy mindenkiért mindent megtegyek, még viking testem sem bírjt éjjel-nappal dolgozni.

Lopön Csecsu nagyon szerette Rødbyt, Wuppertalt, Grazot és bresciai barátainkat. Azonnal megértette az akkori különös lengyelországi viszonyokat, hiszen ő maga még furcsább dolgokat élt át. Utazásai során egyaránt ismerte az orosz és a mongol bürokráciát is. A nepáli és az indiai hatóságok pedig mindenben túltesznek. Az öreg BMW-nkkel több mint 200 km/órás sebességgel, a többhetes európai utazásunk után, május végén a holland határnál elbúcsúztunk Lopön Csecsutól. Ez után a hajtós időszak után most neki is kijárt egy kis szabadság.



Lopön Csecsuvaló





tizennegyedik fejezet

## Musztáng és Bhután

Újra elérkezett az ideje egy himalájai zárandokútnak. Körülbelül ötven barátunkkal együtt szálltunk le Kathmanduban, és mó-im, melyek Tibetre vonatkozólag ezúttal nagyon rosszak voltak, csak a jéghegy csúcsát mutatták. A fakitermelés miatt egész hegyoldalak szakadtak le mind a tibeti oldalon, mind pedig ott, ahol már az előző évben is másznunk kellett. Itt minden nap szörnyethalt néhány teherhordó.

Ezen a szakaszon egyébként a wuppertali Marion, Annette és Christian egy csoda szemtanúi lehettek, amit csak később meséltek el. Az út felett elszabadult egy embernagyságú szikla, és egyenesen a buszuk felé tartott. Sokkot kaptak, de védelmezőnket, *Fekete Kabátot* invokálták, így a szikla, a természet törvényeinek ellentmondva, hirtelen irányt váltott, és egy sor fát kidöntve, legördült a hegyen.

Minden akadály ellenére csoportunk „felfedezői” feltétlenül Tibetbe akartak menni. Mi viszont nem kívánhattuk az emberektől, hogy egy isten háta mögötti faluban napokat várjanak egy soha meg nem érkező teherautóra. Ezenkívül közülünk már sokan jártak Tibetben, és a legtöbben főleg azért jöttek, hogy együtt lehessenek velünk. Tudat alatt élt bennem egy különös remény, hogy ezen az úton valódi szűzföldekre léphetünk, de erről csak Hannah-nak beszéltem. Tenga Rinpoce mó-i szerint az a csoport, amelyik Tibetbe akart utazni, túléli majd az utazást, ezért odaadtuk barátainknak a Curpunak szánt pénzadományokat és ajándékokat, melyekre akkor nagy szükségük volt

a helybelieknek, hiszen ez volt utazásunk fő célja. Most egy régi kívánságunkat válthattuk valóra. Egy kis szerencsével, a turistaszezon és az esős időszak között érkezhettünk Musztángba.

Béreltünk egy buszt Pokharában, ahol a leszállópálya melletti hotelben szálltunk meg. Az emberek felének már másnap sikerült helyet kapnia egy zsúfolt gépen. A szegény országoknak nincs jó stílusa, ezért Tomeknek a kevés helyért is meg kellett küzdenie. Ezen a vidéken minden nap reggel tízkor forró szél kerekedik, ezért ezután lehetetlen le- és felszállni. Soha ezelőtt még nem éltünk át ilyen repülést. A kristálytisza levegőben a több ezer méter magasságban található havasok olyan közelinek tűntek, hogy az ember szinte már azt hitte, megérintheti őket. Ezen hegycsúcsok mögött terült el a Musztáng-fennsík, ami valójában Tibet része. A 18. században a gurkák Nepálhoz csatolták, a kínaiak ezért nem tudták lerombolni.

A pilóta ügyes volt. Második neki-futásra, az erős szellőkések ellenére, sikerült a főváros, Dzsomso, keskeny kifutópályájára letennie a gépet. Mint mindig, amikor tibetiek lakta területre értünk, rögtön otthonosan éreztük magunkat. Az öt alapszín, amelyet mindenhol használnak, tisztán ragyogott a ritka levegőben. A házak lapostetősek, és mindenfelé mantrákkal teleírt köveket látni. Teljesen idegenül hatott a sok nepáli katona, akik egyáltalán nem illettek Közép-Tibetnek ehhez a részéhez. Másnap reggel rendeltünk pár lovat a csoport később érkező tagjainak. Reméltük, hogy ezek jobbak lesznek annál, mint amit én kaptam, mert az annyira bolond volt, hogy vissza kellett adnom, még mielőtt kifizettem volna. A csomagokat az emberek erejéhez mérten osztottuk szét. A



Az erőpróba



folyó menti szakasz, melyet a tűző napon tettünk meg, nem volt könnyű. Barátaink hamarosan elátkoztak minden szál cigarettát, amit valaha is elszívtak, és minden gramm zsírfelesleget, amit felhalmoztak a bordáikra. Utazásunknak ez a szakasza igazi erőpróba lett. Egy magasan képzett passauai barátunk, aki ekkor már egy gyógyíthatatlan betegség kezdeti stádiumában volt, úgy fűjtatott, mint egy gőzmozdony, de kitartásával hamarosan kivívta a csoport elismerését.

Egy sebes sodrású hegyi patakon túl található a festői falu, Kagbeni. Nem volt tanácsos közelebb merészkedni a tibeti határhoz, ezért itt töltöttük az éjszakát. Az idő túl rövidnek bizonyult ahhoz, hogy ennyi emberrel tovább-



Fehérnemű-bemutató

gyalogoljunk észak felé. Ráadásul Lopön Csecsu és Topgala meghívása miatt is be akartuk tartani az ország törvényeit, bár jó lett volna meglátogatni az odafent, északon lakó tibeti kampa törzseket, akik régebben gyakran támadtak rá onnan a Tibetben élő kínaiakra. Mindegyikük a maga ura volt. Hannah-val már 1968-ban arra gondoltunk, hogy tanulunk egy kis orvoslást, hogy segíthessünk az ott élő kampáknak. De ahogyan ez a törvények nélküli helyeken lenni szokott, itt is elsősorban káosz uralkodott. Például tévedésből megöltek néhány hippit, mert besúgóknak hitték őket. Vezetőjük, Vangcsuk kampa tábornok, a hetvenes évek elején az egyik völgyből a másikba menekült a gurkák elől. Már az indiai határ közeléig jutott, ahol egy magas kitüntetés várt rá. Indiában ugyanis szívesen látják a kampákat, hiszen ők alkotják az ejtőernyős vadászalakulatokat és az ötödik hadtestet, míg az ország fiai a biztonságosabb munkákat részesítik előnyben. Amikor a tábornok és csapatai már majdnem átjutottak a határon, a gurkák helikopterekről semmisítették meg őket. Ezt sokan nem tudják megbocsátani a nepáliaknak, de a kínai megrendelők bizonyára elégedettek lehettek.

A következő nap többet mutatott meg Kagbeniből, ami izgalmas és egyben szomorú is volt. Első látásra a városkép rendezettnek tűnt. Itt is mindenfelé mantrakövek és sztúpák vettek minket körül, de ha közelebbről megnéztük azokat, láthattuk, hogy rettenetes állapotban voltak. Senki sem gondozta ezeket a szent dolgokat, és tudtuk nagy részük hamarosan romokban hever majd. Mint olyan gyakran, most is zavart, hogy a „tradicionális” buddhisták közül nagyon kevesen értenek a karma alatt lehetőséget. A legtöbb, kevés képzelőerővel megáldott ember az eseményekhez, mint „sorshoz” alkalmazkodik, pedig a karma semmiképpen sem az. Tudásunk az ok-okozatról valóban arra kötelez minket, hogy hosszú távon a lehető legjobb világot hozzuk létre. Sajnos túlságosan is sokan értelmezik a karmát egyfajta mentségként arra, hogy mindenbe beletörődhessenek.

A Musztángban élők egyszerű eszközökkel megőrizhetnék gazdag kultúrájukat anélkül, hogy feladnák azt egy felszínes, a belső békét és a helyes viselkedést gyengeségnek feltüntető világért. Jó kezdet lenne, ha a gyerekeiket megtanítanák saját anyanyelvükre. Szent helyeik gondozása és alkoholfogyasztásuk korlátozása megvédené őket attól, hogy egy újabb gyökértelen néppé váljanak valahol a Himalájában. Az, hogy ezt a hanyatlást éppen Buddha megvilágosodásának napján fedeztük fel, csak még kirívóbbá tette a jelenséget.

Öt vagy hat teherhordót vittünk magunkkal a vízimalomtól, akiknek többet ajánlottunk, mint amennyit ott kereshettek volna, bár még

mindig a fejenként, napi egy dollár alatti bért fizettük. Nem helyes átugrani egy adott vidék bérszínvonalát.

Az ösvény egy végtelen hegyoldalon vezetett felfelé, aznapi célunk, a környék legnagyobb szakja kolostora felé. Ez volt az utolsó állomás Tyume-Gyasa, a hinduk által Mukhtinath-nak nevezett hely előtt, „ahol lángol a föld, a kő és a víz”.



Az ösvény egy végtelen hegyoldalon vezetett felfelé

ez egyike a Himalája legrégebbi szent helyeinek. Az út menti táj hihetetlen, sokkal változatosabb, mint az egyhangú Közép-Tibet. Amikor hegynek fel egy rövidebb utat választottunk a páratlan helyen álló kolostorhoz, egy egészen különleges áldást kaptunk. Ahogy felfelé másztunk, a helybeli asszonyok körtáncába kerültünk bele. Sok közülük kitűnő keveréke volt mindannak, ami szép, vad és méltóságteljes. Gyémánt Út bölcsességszövegeket viseltek magukon. A kolostor vezetője nyilvánvalóan egy nagyszerű jögi-láma volt, aki fel tudta ébreszteni tanítványai képes-ségeit. Miközben még tartottak az imák, mi már megosztottuk vele tapasztalatainkat, melyeket Buddha tanításainak terjesztésénél szereztünk Keleten és Nyugaton.

Amikor este végre a kolostor vendégházában ültünk, megérkezett a csoport másik része is. Nekik még a miénknél is keményebb hegymenetét állt a hátuk mögött, és főleg Tomek tett ki magáért. Először a repülőtéri hatóságokat dolgozta meg, hogy adjanak felszállási engedélyt, aztán a pilótát, hogy szálljon fel. Leszállás után megtalálták azokat a lovakat és teherhordókat, amelyeket mi rendeltünk nekik, majd választottak egy gyors utat. Tomek eközben fel-le szaladgált a hegyen, hogy mindenkinek segítsen. Ő már csak ilyen. Most néhány erős férfire volt szükségük, mert pár nő még úton volt, és az egyik erős hasmenéstől szenvedett.

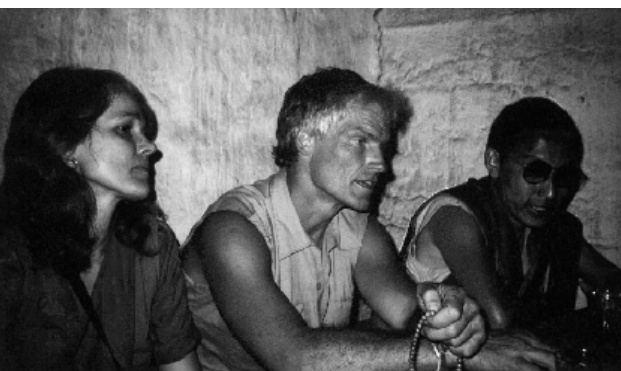
Az újonnan érkezettek a legjobb fekhelyeket érdemelték. Mivel Hannah-val álunkban is nyitottak akartunk lenni a hely erőterére, ezért elmentük a többiek szálláshelyétől pár percre lévő szalmatetősházba. Zarándokok szoktak ott megszállni, amikor nagyobb csoportokban érkeznek. Azonban sem kettesben nem lehettünk, sem az álmainkra nem koncentrálhattunk, mert már hajnalban felébresztett minket néhány gyerek, akik édesen, de kitaróan azt kérdezték: „Miért alszotok, hiszen már világos van?” Elmagyaráztuk nekik, hogy a fehér



Szépek, vadak és méltóságteljesek

emberek éjszaka is dolgoznak, ezért reggel aludniuk kell, de nem könyörültek meg rajtunk. Olyan volt minden, mint az állatkertben. Pont úgy, mint Tibetben, csak álltak és nézték, ahogy átöltözünk, pisilünk és minden mást, amit csak csináltunk. Mindeközben nagyon tárgyilagosak maradtak, és egy kissé felnőttesen viselkedtek.

A következő napon a friss jógi-láma elkísért bennünket az úton. Kitűnően ismerte a környék szent helyeit. Az ösvény egy nyitott hegyháton vezet keresztül, ahol a fény és a felhők állandóan váltakoznak. Egy problémás rendőrőrsön ismét mint Donald Kacsa, Jozsef Sztálin, Popeye és más hírességek nevei alatt jelentkeztünk be. Egy jól képzett lovastiszt nem hagyott békén minket. Kollégái örömeire provokálni kezdett minket, és azt mondta, hogy a gazdag világból kötelességünk lenne több pénzt küldeni a szegényeknek. Azonban leesett az álluk, amikor azt tanácsoltam nekik, hogy először korlátozzák a népesség növekedését. Amíg országukban ennyi gyerek születik, addig a ma adott pénz



Tapasztalatscere

holnap még több éhezéshez vezet. Nyilvánvaló, hogy eddig még nem ismerték fel az igazi összefüggéseket.

Az őrsöt elhagyva láthatóvá vált az a magas hágó, amely a Manang-vidékre és az „Égő Vizekhez” vezet. Az „Égő Vizek” egy sötétzöld nyárfaligetben helyezkedik el az úttól jobbra.

A hegyektől megmámorosodva néhányan közülünk már korábban eljöttek ide, és most velünk tartott egy szakember is, aki életre keltette ezt a helyet. A láma megmutatta, hogy a hindu-gurka hatóságok hol kényszerítették a buddhistákat először arra, hogy lerombolják Mani-falaikat, a Himálája híres, mantrákkal televesett kőfalait. Aztán megtiltották nekik, hogy felújítsák az épületeiket, annak ellenére, hogy azok már összedőltek. A legrosszabb talán az volt, hogy a buddhista fészekbe egy kakukktójást

raktak: egy kathmandui stílusban épült hindu templomot, ami aztán tényleg nem illett a képbe. A hely különleges ismertetőjelei – ahol feltör az égő gáz, a kő, a föld és a víz – még mindig szilárdan buddhista kézben voltak. Ezek egy ősrégi *Szerető Szemek-szentély* oltára alatt találhatóak, a bejáratától jobbra. A Karmatükör – egészen a szikla tetején – a felnéző emberek tulajdonságai alapján vagy homályossá vagy ragyogóvá válik. Minket fényesen ragyogva fogadott. Sőt, egy helyen még a földszellemek morgását is hallani lehetett. Csak a Guru Rinpoce-templomot építették újjá, mert pár évvel korábban egy vihar teljesen lerombolta. A felső szint és a tető akkor egyenesen a szobrokra esett anélkül, hogy kárt tett volna bennük. Ez még a hindukat is annyira meghatotta, hogy engedélyt adtak arra, hogy újra felhúzhassanak ott egy egyszerű épületet, amivel megvédhetik a nyilvánvalóan szent szobrokat.



A hely, ahol „lángol a föld, a kő és a víz”

A következő a sport napja volt, a bölcseknek és a kevésbé bölcseknek egyaránt. Az előbbieket korán felkeltek, rendes felszerelést, valamint elegendő élelmiszert vittek magukkal, majd mérsékelt tempóban felmentek a hegyre. Más barátainkkal együtt Tomek és én csak délben fedeztük fel, hogy valójában maradt még egy kis szabadidőnk. Akkor viszont, történnie is kellett valaminek. Az öt és fél kilométer magasságban húzódó hágót futva akartuk megközelíteni. Munkánk során nagyon ritkán fordult elő, hogy napközben is lehetőség nyílt testünk teljesítőképességének megismerésére. A hölgy, akinek a hegyre felvezető út mentén, a szép panorámájú kis teaházban néhány szóban megtanítottam a 16. Karmap meditációt, még soha nem látott ehhez hasonlót. „Először itt voltatok együtt, aztán nagyon gyorsan felfutottatok a hegyre, majd néhányan közületek visszajöttek, és most újra itt vagytok!” – mondta

csodálkozva, amikor este betámolyogtunk Tomekkel. Addig futottunk, amíg össze nem estünk, és amint újra kaptunk levegőt, továbbrohantunk, amíg elérkeztünk az ötezer méter magasságban fekvő hegyek jéggel borított falaihoz. Mivel nem tudtuk, mikor sötétedik, ezért azonnal leszaladtunk a hegyről. Az első csoport később és stílusosabban érkezett meg, de ők is jól érezték magukat.

A következő napon visszatértünk Dzszomsomba, Musztáng fővárosába. Lopön Csecsu legfontosabb segítőjének családjához kaptunk meghívást. Buddhista volt, de a hindu Krisna nevet viselte, ami könnyen előfordulhat a Himalája kevert kultúrájú területein. Amikor délután beléptünk a házba, néhány nagyon furcsa ember várt ránk. Általában elég könnyen meg tudom különböztetni az eltérő iskolák követőit, az ismertetőjegyek mind Keleten, mind Nyugaton egyformák: a gelugpák sokszor úgy hatnak, mintha internátusban tanuló iskolások lennének, a szakjapák – különösen a hölgyek – erős akaratúak, mi kagyüpák – legalábbis az én tanítványaim – erősek, a nyingmapák pedig gyakran olyan benyomást keltenek, mintha nem egészen egymáshoz illő részeket raktak volna össze. Ezek az emberek azonban nem illettek az átlagos buddhisták közé. Néhányuknak nagy feje és nagyon kicsi teste volt, míg másoknak pont fordítva. Vezetőjük magas, vékony testalkatú volt, és a legkeskenyebb fejjel rendelkezett, amit valaha is láttam.

Mégsem azért jöttek, hogy megbámuljuk őket. Lopön Csecsu kérésének megfelelően nagy szolgálatot tettek nekünk, és mi azonnal árkon-bokron keresztül követtük őket a földek között húzódó agyagos ösvényeken. Körülbelül egyórás, többnyire hegynek felfelé tartó gyaloglás után, hihetetlen hegyoldalak mellett elhaladva, egy szürkés-kék jéghegy alatt fekvő faluba vezettek minket. Fél tucat ember különböző kulcsokat hozott elő más és más irányból, és amikor végre kinyílt az ajtó, egy szentélyben találtuk magunkat.

A kinti vakító fény miatt a helység először koromsötétnek tűnt. A teremnek különleges rezgése volt. Eltartott egy ideig, amíg rájöttünk, hogy a sámánok egy bön templomában állunk. Amíg mi, pillanatok alatt felismertük a buddhizmushoz fűződő nyilvánvaló hasonlóságokat

és különbségeket, a különböző irányokból feltűnő újabb férfiak újabb kulcsokkal kinyitottak egy erős bőrládát. A helyzet csak most vált igazán izgalmassá. Több tucat finom selyemkendőbe csomagolt tárgy került elő, melyekért Karmapa 1956-ban a Tibetből Bodhgájába tartó útja során egy nagy kerülőt tett. Már 1970-ben azt mondta nekünk, hogy feltétlenül látnunk kell ezeket: Guru Rinpoce ereklyéinek elképesztő gyűjteménye volt ez. A kincs az 746 előtti időkből származik, amikor ez a megvalósított láma öt évet töltött Tibetben, és elterjesztette ott a tanításokat. A kincs a „Kuternga” nevet viselte, és elsősorban olyan szobrokból állt, melyeket Guru Rinpoce maga készített. Ezenkívül láthattuk itt a cipőit is, és egy mellényt, amit tizenhárom évesen viselt, valamint olyan ruhadarabokat, melyeken női Buddhák táncoltak. Mindegyiket a fejünkhöz érintettük, és arra gondoltunk, hogy most a szívünkbe hullna, és belénk olvadnak. Nagy szerencsével, mielőtt a nyaktörő sötétség leszállt volna, még éppen beértünk Dzszomsomba.

A következő naptól kezdve nem szállt fel több gép, mert már gyülekeztek a monszunfelhők a horizonton. A pilótánk ennek ellenére mégis kétszer megkockáztatta a felszállást, így egész csoportunk kijutott Dzszomsomból. Ha ezt nem teszi meg, mi, férfiak öt napig gyalogolhatunk volna piócákon át a szakadó esőben. Pokharából busszal mentünk Kathmanduba, ami most egy nagyváros érzetét keltette. Amikor újra megérkeztünk a szép Vadzsra Hotelbe, megterveztük az elkövetkező heteket. Még mindig lehetségesnek tartottuk, hogy barátainkat gyalog vigyük magunkkal Tibetbe. Bár a hegyszorosokon szinte naponta lezuhant egy-egy – gyakran részeg – teherhordó, de mi nem voltunk annyira megpakolva, mint ők, és mő-im is biztató válaszokat adtak. Az út azokhoz a területekhez, melyekért megérte volna teherautókra és buszokra várni, több napig is eltartott volna, és a földcsuszamlás óta szinte senki sem járt arra.

Legfőbb kívánságunk egy bhutáni út lett volna, ami tulajdonképpen lehetetlennek tűnt. A hatóságok évente csak kétezer turistát engednek be az országba, és napi 150 dollárt kell fizetniük a teljes ellátásért. Ez így folyt évekig, mert ily módon akarták megakadályozni, hogy tönkretegyék a kultúrájukat, ami Nepálban már húsz éve szemmel

látható volt. Ezenkívül tizenöt főnél nagyobb létszámú csoportokat egyáltalán nem is engedtek be. Lopön Csecsu viszont nagyhatalmú ember, már Európában azt kívánta, hogy eljuthassunk ide. Hollandiában töltött értékes szabadságát egy héttel megrövidítve, előre repült Bhutánba, hogy segíthessen nekünk. Ez idő tájt házasságkötési tervek is lógtak a levegőben. Miután már bizonyították termékenységüket, a Rinpocse négy unokahúgának formálisan férjhez kellett mennie a bhutáni királyhoz.

Papírjainkat Kalkuttában, a Bhután Házban kellett megkapnunk. Az odavezető út módját illetően Niels és én eltérő látásmódot képviseltünk. Niels azt mondta: „RepüljeteK Kalkuttába, csak hetven dollárba kerül. Már eddig is épp elég nehézségen mentetek keresztül, most kényeztessétek magatokat”. Ezzel szemben az én tanácsom így hangzott: „Ami nem öl meg, az erőssé tesz! Tapasztaljátok meg a Sziliguriba és tovább, a Kalkuttába tartó, zsúfolt éjszakai buszokat! A függőleges támlájú vasülések és az alvás hiánya tudatotok új oldalait mutatja majd meg. Ezenkívül megspóroltok ötvenöt dollárt, amit aztán vásárlásra fordíthattok vagy felajánlhattok Bhutánban”. Huszonnyolc ember követte a kemény iskolát. Azt a hét embert pedig, akik repültek, becsapták a repülőtér melletti drága hotelben, és gyorsan csatlakoztak a főcsoporthoz a Sutter Street-i Üdvhadsereghez.

Kalkutta sokrétű tapasztalatokat kínál. Naponta halnak meg itt emberek az utcán. A hetvenes évek elején, amikor a Himalájából rendszeresen a városba jöttünk vízumért, sokkal nehezebb volt szobát találni. Az ország pár évvel ideérkezésünk előtt egyre merevebb és bürokratikusabb lett, így egyre kevesebb embernek támadt kedve Indiába utazni.

A Bhután Ház egyik emeletén semmiről sem tudtak, a másikon újra megmutatkozott mó-im haszna. Ázsiának ezen a részén teljesen használhatatlanok a telefonok, így a mó-k szolgáltatták a szükséges információkat. Anyagilag is nagy szerencsénk volt, mert a helyiek legnagyobb sajnálatára a drága repülőgépet, amelyikre a jegyünk szólt, éppen javították, ezért ehelyett buszokat indítottak a Sziliguri melletti Baghdográba. Ennél jobban nem is történhetett volna. Így



megnézhattük az út menti hegyeket, és egyidejűleg sok pénzt takarítottunk meg. Két jó busz várt a Himalája szélénél, igaz, nem német, hanem japán gyártmányúak, de teljesen újak voltak. A meglepően hosszú szakasz után, ahol a Himalája előhegyeit követtük kelet felé, átgördültünk a Puncölingbe vezető „Dicsőségkapun”, mely Bhután ablaka a világra. Két szállodában is találtunk még helyet. Miután elosztottuk az összes szobát, és épp egy Guru Rinpocse-szentélybe akartunk bemenni, elcsípett minket egy régi, tibeti barátainkból álló csoport. Mindegyikük ugyanazt kérdezte: „Mikor látjuk Öt?” Mint annyiszor, most is azt kellett válaszolnunk, hogy a történelemben Karmapának a következő újraszületésére vonatkozó kijelentései mindig egyértelműek voltak, és a vonaltartóknak biztosan megvan rá az okuk, hogy ezt titokban tartásák. Ahogy ez lenni szokott, sokan nem akarták elhinni, hogy ennél többet tényleg nem tudunk, de mi valóban ritkán gondoltunk ezekre a dolgokra. Nagyon lefoglalt minket az, hogy a lehető legtöbb tanítvány számára hozzunk létre kapcsolatot Karmapával. Ezért inkább hagytuk, hogy meglepetésként érjen minket a jövő. Az, hogy ez kínai befolyás nélkül, a megfelelő időpontban következik be, akkoriban még egyértelmű volt számunkra.

Másnap reggel, amíg barátaink bepakolták a csomagokat a buszokba, elugrottunk a szentélyhez, ahol az álló Guru Rinpocse-szobor mindenben igazán erős benyomásokat keltett. Aztán továbbindultunk. A kátrányos út a Guesthouse (vendégház) és a Rest-House (pihenőház) mellett kanyargott, ahol első ittjártunkkor, 1970-ben állami vendégek voltunk, és később egy izgalmas éjszakát töltöttünk itt el Karmapa közelében, amikor Karmapa szó szerint fényt árasztott magából. Aztán a zöld hegyek következtek ugyanazokkal a rendőrörsökkel, mint legutóbb. Amikor este Timpuba, Bhután fővárosába értünk, barátaink szokatlanul csendesek voltak. A termékeny hegyek, melyek sokban különböznek Musztáng tiszta száraz sivatagjaitól, mély benyomást tettek rájuk. Sokan most is a Kalkutta utcáin haldokló emberek látványát eméztették.

Mindenki választhatott egy drága, egy kevésbé drága és egy olcsó szálloda között, és már aznap este megtudtuk, kinek is köszönhattük, hogy most a paradicsomban találtuk magunkat. Lopön Csecsu mellett

Topgala, Rumtek titkára is segített, sőt még maga a fiatal király is. Olvasta az „Entering the Diamond Way” („Belépés a Gyémánt Útra”) című könyvemet, és ezek szerint tetszett neki. Bár az idegenforgalmi miniszter megsértődött, mert nem kapott egy fillért sem, de mi „kagyüpak”-ként, nem pedig pénzeszsákként tartózkodtunk Bhutánban.

A következő napokban azt tettük, amiért jöttünk. Sok erőteljes helyet kerestünk fel, gyalog téve meg az utat a hegyekben. Néhány különösen erős energiájú barlangot, melyeknek rezgését Hannah-val legutóbbi látogatásunk óta még mindig éreztük, sajnos már elzártak a turisták elől. A kormány megpróbálta fokozottan távol tartani a külföldieket a legszentebb helyektől. Kár volt érte, ugyanakkor érthető is. A cigarettázó turisták füstfelhője talán nem lenne a Buddhák kedvenc füstölője, de a Buddhák és a Bódhiszattvák nem uraságok, akik az egyik embert szeretik, a másikat pedig nem. Számukra minden tiszta, és boldogok, ha az emberek egyáltalán kapnak egy lehetőséget, mely által kapcsolatba kerülhetnek saját buddhatermészetükkel. „Hadd lehessenek ágy, mikor fáradtak az emberek” – írja Tenga Rinpoce egy versében.

Timpuban még mindig lehetett látni fehér arcokat. Elsősorban a Németországból és Svájcból érkezett szakemberek segítették elő a fejlődést, és jó munkát végeztek. De oda, ahova most akartunk menni, csak ritkán jöttek el. A Kelet-Bhutánba vezető utat mindössze pár éve nyitották meg. Másfél sávot építettek ki, úgyhogy mindig meg kellett állni, ha szembejött valaki. Célunk Karmapa 1959-es, Tibetből való elmenekülése utáni első állomása volt. Ez a hely Bumtanganban, az ország legszentebb és legeldugottabb részében volt.

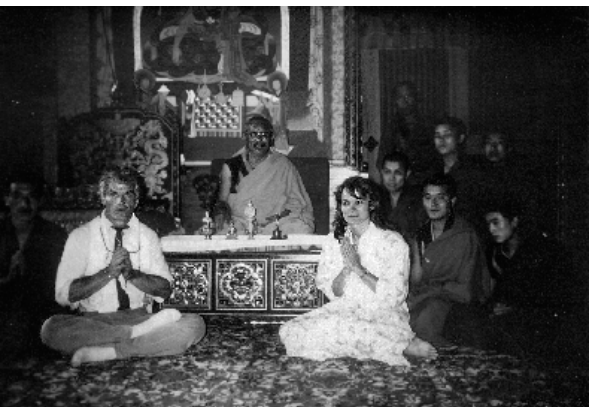
Buszaink csak vánszorogtak a számtalan kanyarral tarkított úton. Amikor áttekinthetőbbé vált a táj, tágas kilátás nyílt minden irányba. Szinte kilométerenként meg kellett állnunk, amíg a munkások elhordták a lecsuszamlott földet. Épp monszunidőszak volt, de ahol mi jártunk, ott ritkán esett. Később, amikor gyalogoltunk, már fordult a kocka.

Alig tudtam levenni a szemem a munkásokról. Egy olyan vidéken, ahol ritka az erőszak, ők már kivételnek számítottak. A Naga törzsből származtak, akik rendszeres időközönként bangladesiek ezreit ölik meg,

mialatt Kelet-Pakisztán túlnépesedése a Kelet-Himalája előhegységeibe űzi őket. Különös volt olyan szemekbe és arcokba nézni, amelyek nem fogadják be a közeledést vagy az érzelmek kifejeződését, hanem egyszerűen csak néznek. Tudtam, hogy teknőseik lábait egyenként levágva adják el, miközben az állatok még élnek, és gyakran abban a hiszemben mérgeznek meg embereket, hogy ezzel majd magukra vehetik azok jó karmáját. A bhutániak a munkával egy jó megoldást találtak számukra, hogy ne ragadjanak az országban, és ne okozzanak olyan nehézségeket, melyekkel ma a világ gazdag és humanista része nem tud megbirkózni: képzetlen, sokgyermekes bevándorlók tömegei, elnyomott asszonyaikkal, akik azért jönnek, hogy jobban éljenek. Ehelyett azonban gettókban kötnek ki, gyökértelessé válnak, és elveszítik azt a méltóságukat is, amivel korábbi környezetükben még egyáltalán rendelkeztek.

A királyi család egyik kastélyában és vendégházaiban laktunk. Kelet-Bhután magasfennsíkjai és kultúrkinccsei mély benyomást tettek ránk. Sok minden változott utazásunk első napja óta, amikor barátaink megostromoltak egy bhutáni színekkel díszített benzinkutat, mert az hitték, hogy egy szentély. Ez körülbelül olyan mulatságos volt, mint amikor a helybeliek leborulásokat végeznek a fehérek helikopterei előtt abban a hitben, hogy azok istenek. Már sok hihetetlen dolgot láttunk a mindennapos utazások és kirándulások során, mégis voltak olyan tapasztalások, amelyekre semmi sem tudott volna felkészíteni minket – például akkor, amikor kizárólag Karmapa irányítása alá tartozó épületekbe jártunk. Ezek a házak ugyan nem voltak olyan gazdagon berendezve, mint a nagy nemzeti szent helyek, de ez nem is volt lényeges. Akár turista, akár buddhista volt az ember, itt mindenki a legerősebb kapcsolatot érezte Karmapával. Amikor körbejártuk a helyiségeket, és később, amikor egy meditációt vezettem az ágyánál, csak kevesen voltak, akiknek nem lett könnyes a szemük. Karmapa ereje annyira közeli volt, mintha ő maga is ott lett volna a szobában.

Punakha, az ország fővárosa a téli félévben, súlyos fagerendákból épített, ősrégi épületeiről könnyen felismerhető. Itt találkoztunk Lopön Csecsuval és majdnem a királlyal is, akinek mindannyian szívesen



Je Kenpo

szinte állandó ide-oda mozgása mutatta a láma jelentőségteljességét. Úgy, mint ahogyan Karmapa, ő is hatalmas szellemi erők gyújtópontja volt. Egyszerű és érthető szavakkal beszélt *Szerető Szemekről*, a tér szeretete és ereje iránti bizalomról. Amikor eljött a fényképezés ideje, gyorsan



A bhutáni kormánypalota előtt

köszönetet mondtunk volna. Aztán Je Kenpónál, Bhután legfőbb lámájánál töltöttünk egy délutánt. Ő a hatalmas kormánypalotában lakik, és a törvény szerint ugyanolyan hatalmas van, mint a királynak, csak éppen szellemi síkon. Az emberek gyakran éveket várnak arra, hogy találkozhassanak vele, és most – ismét Lopön Csecsu hatására – nekünk is lehetőségünk nyílt erre. Arcizmainak

tapsolt egyet, erre három szerzetes behozta frissen megtisztított fogsorát egy ezüstantányéron. Berakta, a felvételek alatt mosolygott, aztán újra kivette.

Csoportunk egy utolsó reggelire volt hivatalos Topga Rinpocséhez és drága feleségéhez, Acsi Dekihez, aki hercegnő léte magá készítette el számunkra az ételt. Aztán a buszok elindultak nyugatnak

a Paro-völgybe, ahol a híres „Tigrisfészek” található, melyben Guru Rinpocse Gyémánt Lógóhas formájában jelent meg. Ez egy vörös-fekete, haragvó, várandós tigrisen lovagló, elképzelhetetlenül erős forma, amelyet a 2. Karmapa, Karma Paksi testesít meg. Más bhutáni szent helyekkel ellentétben ezt száraz ruhában értük el. A többi helyre

egyébként átázva és félig összefagyva érkezünk meg, ennek ellenére mégis mindegyik látogatás igazi élményt jelentett.

A Takcangba vezető ösvény lélegzetelállító. Hannah-val sokkal izgalmasabbnak találtuk, mint legutoljára. Az energiával feltöltött helyeken tett kívánságok a következő életekben is folytatódnak, és itt minden tanítványomat erősen a tudatomban tartottam.

Amikor visszatértünk Indiába, azonnal indultunk volna Nepálba. Csakhogy Kakabhitában, a lehetetlen határátke-lőhelyen, egy sztrájk miatt tíz órán keresztül megállt az élet. Csak akkor kaptunk egy buszt Kathmanduba, amikor Tomek a hadsereget hívta. Csoportunk felfedezői éppen ekkor tértek vissza Tibetből. Bár napokat vártak a közlekedési eszközökre, mégis minden sikerült nekik, amit elterveztek. Sokat tanultak saját magukról is, és örültek, mint ahogyan mi is mindannyian, hogy ezeket a tapasztalato-  
kat megoszthatják barátaikkal.

Az utolsó napon tiszteletét tette nálam néhány fehér-ruhás jógi. Ők 1969-ben tanúi lehettek annak, amikor elő-  
ször találkoztunk Karmapával.

Amikor a szentély meredek, korlát nélküli, hátsó kőlépcsőjén mentünk lefelé, Karmapa egy széles mosollyal és több mint száz kilójával egyszerűen és váratlanul a hátamra ugrott. A térdem roppant kettőt, aztán az út hátralévő részén a hátamon cipeltem



Gyémánt Lógóhas



Tigris fészek

öt. Korábban pedig, mint derült égből a villámcsapás, bedugta a kezemet egy nagy kőoroszlán szájába, és közben az arcomat figyelte. A történet időközben közismertté vált, és nem fordult elő azóta hasonló eset. Az ünnepség, melyet a könnyed, fehér ruhába öltözött jógik adtak a tiszteletünkre, Karmapa Hannah-ba és belém vetett bizalmát ünnepelte,

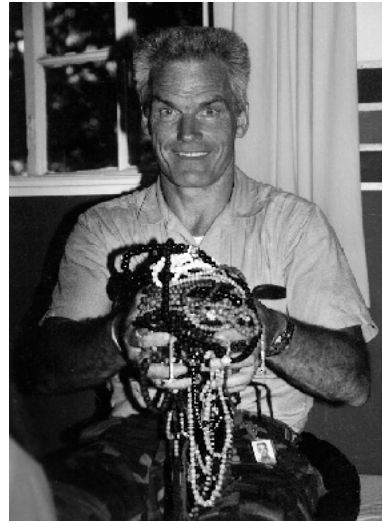
tizenötödik fejezet

## A világ egyre kisebb lesz

Rødbyben található német-dán elvonulási központunk jól fejlődött, 130 barátunk jött el egy kéthetes, Gyémánt Út *Alapgyakorlatok-kurzusra*. Azután ugyanezt a kurzust tartottam meg San Francisco mellett, ahova meghívtam Európából Syst, Irmtrautot és Christianét. Az Atlanti-óceánon átívelő kapcsolatoknak erősödniük kellett, és barátaink igazán megérdemelték, hogy ne mindig ők legyenek a vendéglátók. Roland, Kiffer és sokan mások már vártak ránk.

A kaliforniaiak a Csendes-óceánra néző sziklák mögött elterülő elhagyott, katonai barakkokat béreltek ki, ahonnan hihetetlen kilátás nyílt San Franciscóra és a Golden Gate hídra. Itt láthatóak azok az ágyúállások is, amelyeknek a második világháborúban a japánokat kellett távol tartaniuk. A kurzuson azonnal belevetettük magunkat a gyakorlatokba, mivel az európai nők diktálták a tempót, és húzták magukkal az inkább beszélgetésre hajlamos kaliforniaiakat is. Nagyon élveztem, hogy jutott elég időm a kéziratokra, a levelekre és a közeli barátaimra is.

Ezzel egyidőben Hannah Dzsamgon Kongtrul Rinpocsénak fordított Frankfurtban. A Rinpocsénak tíz év óta ez volt az első látogatása, s júli-



Malákat áldok Rødbyben

ustól decemberig tartott. Együtt beutazták az összes központot északról délre. Dzsangon Kongtrul Rinpoce volt az első vonaltartó, aki pontosan megfigyelte, hogyan dolgoznak csoportjaink. A tibetiek közül Lopön Csecsun és Tenga Rinpoce kivül senki más nem tette meg ezt előtte.

A harmadik *Alapgyakorlatok-kurzusra* ezen a nyáron Lengyelországban került sor. Ötven kaliforniai után, akik legszívesebben inkább csak megbeszélték volna tapasztalásaikat, most két héten át, több mint ötszáz tanítványom gyakorolt keményen és koncentráltan. „Felemelő” volt, mint minden, amit a volt kommunista országokban teszünk. Kuchary már legutóbbi lengyelországi látogatásomkor is kitett magáért. Ez a kúria



„Meglátom mit tehetek”

azóta, egyre inkább összeköti az ország erőit. Autóval másfél óra Varsótól észak-nyugatra, Közép- és Kelet-Európa találkozóhelyeként pont a megfelelő helyen fekszik.

Egy napon a szomszédok is szerettek volna részesülni a felépített erőteréből. Egy sivár betonkockákból emelt, mezőgazdasági bolt ajtajánál – amit az állam ízlésesen a korábbi uradalom bejáratánál

húzott fel – alkoholistá parasztok egy csoportja jött oda hozzám. Már régóta szerették volna látni a lámát. Elhozták egy kis papírdarabra felírt kívánságukat is. „Ha szent ember vagy, – mondták –, akkor tudnál-e nekünk néhány száraz napot csinálni? Két hónapja minden nap esik az eső, és elrohad a termésünk”. „Meglátom, mit tehetek” – feleltem, hiszen a tanítóim is mindig ezt válaszolták. Ezután erős kívánságokat tettem. Három napsütéses és szeles nap következett, és már a második napon harminc helybeli jött el családjával együtt, hogy menedéket vegyen. Csupán néhány kilométerre tőlünk, csakúgy, mint egész Lengyelországban továbbra



is szakadatlanul esett az eső. Visszatértünk Dániába, ahova hamarosan megérkezett Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és Hannah.

Nagy veszteségekkel járó időszak következett. Kim – közeli barátunk és társunk – öngyilkos lett. Ügyetlen emberek tönkretették a cégét Dániában, miközben ő a testvérével, Bóval Amerikában felépítette azt. Amikor hazajött, a többéves állandó munka után egyszerűen már nem maradt elég ereje az újrakezdéshez. Ez akkor történt, amikor Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és mi az országban voltunk, és Bokár Tulku, Kim fő tanítója Franciaországba utazott. Utolsó találkozásunkkor már volt valami a levegőben: Hannah egy kézzel írt meditációt ajándékozott Kimnek, én pedig hosszabb áldást adtam neki Karmapa ereklyéivel, mint valaha. Tulajdonképpen beszélnem kellett volna a hamvasztásakor, de sajnos nem ment.

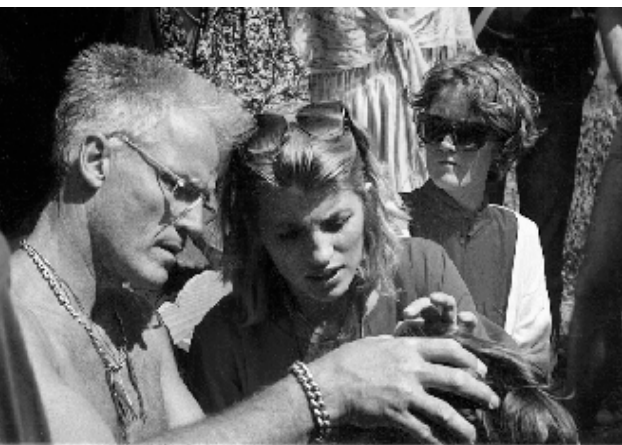
Az első, nyugati tanító által tartott *Tudatos Halál-kurzust* az osztrákok szervezték meg. 130 barátunk várt Graz mellett, ahol számomra Európa véget ér. Tenga Rinpoce Ázsiába utazása előtti utolsó napon megadta nekem a tanítói felhatalmazást erre a fontos átadásra. A meditáció alig különbözött attól, amit Ajang Tulku, *Tudatos Halál* meditációs mestere már 1972-ben megtanított nekünk és amelyre utána Künzig Shamarpa is megkért, hogy adjam át mindenkinek, aki kéri.

Mivel soha nincs időm az előkészületekre, így egyszerűen elkezdjük a gyakorlást. Maia éles szemével segített megtalálni azokat a külső jeleket, melyek a mélyreható gyakorlat során keletkeznek. Ezen az első kurzuson nyolc napon belül mindenkinek meglett a jele, ami valódi ok az öröme, mert ha a tanítójukhoz és a gyakorlathoz fűződő kapcsolataikat megtartják, a halál után közvetlenül a Tisztaföldre jutnak. Barátainkra a legnagyobb hatást a testi jelek tették: a fejen



Künzig Shamarpa

keletkező kis lyuk és a vércsepp. De még ennél is jelentősebb volt belső fejlődésük, és mindenekelőtt állandóan növekvő bizalmuk. A halál itt elvesztette agyrait. Még egy annyira kritikus ember, mint a páratlan, hamburgi Caty is azt mondta, hogy a *Tudatos Halál* után nincs visszaút a materializmusba. *Határtalan Fény Buddhájának* ereje és



Maia éles szemei segítenek

odaadásunk egy szemvillanás alatt találkozott – ez mindenki számára nagy élményt jelentett.

Amíg Dzsamgon Kongtrul Rinpocse új útlevelét intézte Bhutánban, Hannah rövid időre Ausztriába utazott. Bécsben a barátaim teljesítették egyik régi kívánságomat, egy ejtőernyős ugrást. A 35 másodpercig tartó szabadesés maga a tiszta gyönyör, ami csak egy nagyon

gyors motorral való száguldáshoz hasonlítható. A földet érés azonban már nem volt annyira izgalmas. Hannah azt mondta, ritkán látott ennyire túláradónak. Egy ilyen ugrás egy jógi számára lehetőséget nyújt arra, hogy megvizsgálja az ürességről alkotott megértését, és még a sokkal rövidebb ideig tartó bungee-ugrás is – amit néhány évvel később hamburgi tanítványaimmal együtt éltünk át – olyan volt, mint egy közös beavatás.

Máltán nem sok minden történt. Ajándékba valószínűleg szívesen elfogadták volna a megvilágosodást, de nem voltak biztosak benne, hogy dolgozni is akarnak érte. Egyik délután hirtelen erős késétetést éreztem arra, hogy lefeküdjek. Normál esetben napközben nem teszek ilyet ok nélkül. Még mielőtt a fejem a párnához ért volna, egy sor, nagyon erős érzést éltem át. Láttam magamat, ahogy otrombán, mint egy tank, keresztülmegyek Kim házán, és közben mindent félredobálok, ami az utamba kerül. A következő pillanatban egy nagy, kerek tükröt tartottam

a kezemben, és máris arra a zajra gondoltam, ami akkor keletkezne, ha összetörne, de aztán odaállítottam a falhoz. Végül elrepíttettem Kimet egy nagyon boldog helyre.

Ahogy visszatért nappali tudatosságom, egy kis vércseppet találtam a fejem tetején, és tudtam, hogy valami nagyon jó dolog történt. Ebben a pillanatban hívott fel Maia Koppenhágából. Nála volt a történet hiányzó fele. Amikor néhány órával ezelőtt elbóbiskolt, arra az erős érzésre ébredt, hogy Kim a zárt ajtón keresztül bejött a szobájába. Tudta, hogy tudata engem keres, és azonnal elmondta neki, hogy Máltán vagyok. Mivel korábban már voltunk ott együtt, ezért jó képet tudott közvetíteni neki, és aztán Kim el is tűnt.

A Gyémánt Út azt tanítja, hogy a tudat a halál és az azt követő újraszületés között, kötetlen energia formájában nem több mint hét hetet tölt el. Mindig keletlenül érzem magam, ha logikusan nem megmagyarázható tanításokat kell továbbadnom, és szívesen emberibbé teszem ezeket egy kis lefegyverző pszichológiával. Mégis minden egyes alkalommal, amikor le tudtam ellenőrizni, minden szóról szóra Buddha tanításai szerint történt. Egyikünk sem gondolt arra, hogy pontosan 49 nap telt el Kim halála óta. Mivel az öngyilkosság a gyilkoságnál is erősebben terheli meg a tudatot, ezért csak most először tudtam nyugodt maradni, amikor rá gondoltam.

Szeptember elején Hannah-nak újra Keletre kellett utaznia. Kalu Rinpoce kérte, hogy legyen mellette Észak-Indiában, Bodhgájában, azon a helyen, ahol Buddha megvilágosodott. Negyven különböző, nagyon nehéz tibeti szöveg fordításánál volt szüksége Hannah segítségére „A



A Határtalan Fény Buddhája



A Megvilágosodás Sztúpa Bodhgájában

Schwarzenbergben ünnepeltük. Azután szilveszterig kiástuk a wupertali központ pincéjét. Közben esténként tanítottam, és így Karmapa munkájához minden elszállított konténerrel több tér jelent meg.

Újév első napján azonnal New Yorkba repültünk. Ezúttal ötödma-



Az eredeti fordítócsoport

Tudás Kincse”-n dolgoztak, mely az 1. Dzsamgon Kongtrul Rinpoce öt főművének egyike. Hannah a vonaltartók között követként megtett, gyakori, titkos utazásainak egyike után itt teljesen belemerült a munkába. Ebben az időben Kalu Rinpoce 25-30 legközelebbi tanítványával együtt Beru Kjence Rinpoce újonnan épült kolostorában lakott. Legtöbb szerzetese kétszer végezte el a hároméves elvonulást, mivel kevesen bírják sokáig Indiában, ezért számuk hamarosan tíz alá csökkent. Hannah erejére most minden félévben, Shampárnak van szüksége a KIBI-n. Reméljük, hogy mások folytatni fogják majd a munkát, mert ez volt Kalu Rinpoce utolsó kívánsága, és a szövegek valóban fontosak.

1987 karácsonyát a hófedte úton ünnepeltük. Azután szilveszterig kiástuk a wupertali központ pincéjét. Közben esténként tanítottam, és így Karmapa munkájához minden elszállított konténerrel több tér jelent meg. Újév első napján azonnal New Yorkba repültünk. Ezúttal ötödma-gunkkal indultunk útnak, és Tomek úgy szervezte, hogy a repülőtéren találkozhatunk Dzsamgon Kongtrul Rinpocseivel. Az épület előtt a jól ismert tekintélyelv erőteljes megnyilvánulásának lehettünk tanúi. Egy rendőr rosszkedve átragadt egy tíztagú dél-amerikai családra, ami azzal végződött, hogy jól belerúgtak egy kutyába.

Amikor Dzsamgon Kongtrul Rinpocsével a Swissair első osztályon utazó vendégei számára fenntartott várótermébe tartottunk, csoportunk tagjainak arckifejezése a csodálkozásból a mély zavarba váltott át. Még én is elcsendesedtem, ami pedig csak ritkán fordul elő. Kínos volt találkozni régi ismerőseinkkel. A korábban szinte élő New York-i központ – amelynek felépítésében magam is résztvettem – vezetői felfoghatatlan módon megváltoztak. Miután a Dharma-madatu központ befolyása alá kerültek, merevségük a maradék örömet is kiszorította. Sajnálkoztak amiatt, hogy nem tudnak meghívni, mivel a legutóbbi tanításkor a kenpo párnájára ültem. Dzsamgon Kongtrul Rinpocse szemmel láthatóan megkönnyebbült, hogy viccelődhetett velünk egy kicsit, és tudni akarta, hogyan mennek a dolgok Európában, ahol mély kapcsolatot alakított ki az emberekkel. Sőt, mikor már az ajtóban álltunk, még onnan is visszahívott minket néhányszor. Biztos szívesen velünk utazott volna.



A wuppertali központ

Este Lisa, megmutatta nekünk New Yorkban a World Trade Centert, a világ legmagasabb épületét, mely Manhattan déli csúcsán áll. A földszinten sok csavargó ácsorgott, néhányuk elég rossz állapotban volt. Amikor a jéghideg éjszakában fel akartunk menni az épület tetejére, hogy megnézzük a város panorámáját, megállítottak: azt mondták, úgy nézek ki, mint aki bármikor kiugrana innen egy ejtőernyővel. Maia és Lisa, nem sokkal ezután, kissé sápadtan jöttek ki a női mosdóból, mert két feketebőrű lányon kellett átverekedniük magukat, akiknek egy-egy injekcióstű állt ki a karjából.

Lisa lakása olyan kicsi volt, hogy kénytelenek voltunk élni a legolcsóbb ajánlattal, ezért az egyik helyi motelben vettünk ki egy szobát, ahol minden megkezdett óráért fizetni kellett. A szobában

<b>MÁJUS</b>		
4. 3.	Ankündigung in Frankfurt 7.35 *129 ALI India	
5. 3. -15. 3.	DÄNEMARK und SCHWEDEN	0045 1-292711
16. 3.	Hamburg	040-380 5611
17. 3.	Wuppertal	0622-560373
18. 3.	Frankfurt	06933-81767
19./20. 3.	SCHWEIZ, Seminar in Rünenberg	
21./22. 3.	Villingen	07721-35570
23. 3.	Schwarzenberg	08366-897
24./25. 3.	Nachbesetzungsmassnahmen - N.G. Tätigkeits	07022-41404
26./27. 3.	WOHNEINKURSOR in Heidelberg	06221-413495
28./29. 3.	Wiesbaden	0631-75641
30. 3.	Nizza	06402-6135
31. 3.	Frankfurt	069-...-577
<b>APRIL</b>		
1.-4. 4.	OSTERKURS in Wuppertal	0622-560373
5. 4.	D - Mitte / Ost / Flug	
6.-19. 4.	SWITZERLAND, Flug ab Frankfurt	
14./15. 4.	D - Mitte	
16./17. 4.	VEREINIGTES KÖNIGREICH in Karlsruhe	02256-7168
18.-22. 4.	Reisezeit	
23. 4.	15.00-18.00 Seminar beim FRANKFURTER RING	
	abends Vortrag in Kitchin	06151-145205
24. 4.-2. 5.	POLEN, Seminar in Krakow	
<b>MAI</b>		
3./4. 5.	<del>D - Mitte</del> Seminar in Schwarzenberg	
5. 5.-10. 5.	ÖSTERREICH	0043-212-6225434
11.-15. 5.	ITALIEN	0039-3055-782
16.-18. 5.	SCHWEIZ	0041-31-256621
19./20. 5.	D - Mitte	
21./22./23. 5.	SPRINGKURS in Hamburg	040-380 5611
24. 5.	<del>D - Nord</del> Frankfurter Ring	
<b>JUNI</b>		
25. 5.-9. 6.	DÄNEMARK mit Flug nach Grönlandland	
10.-29. 6.	RUSSLAND von Helsinki aus	
20.-30. 6.	D - Nord	
<b>JULI</b>		
1.-15. 7.	ROSEN Elythro-Kurs	0045-30-16097
15.-24. 7.	D - Nord/Mitte/Süd	
24.-28. 7.	DDR und BRUNNEN	
29. 7.-9. 8.	WYOMING, POLSKA - KURS	
<b>AUGUST</b>		
10.-26. 8.	USA - PHOENIX - KURS	
27. 8.-1. 9.	D - Mitte/Süd	
<b>SEPTEMBER</b>		
2.-11. 9.	ÖSTERREICH - Elythro-Kurs	
12.-25. 9.	D - Süd/Nord	
26. 9.-10. 10.	SPANIEN	D-Deutschland
<b>OKTOBER</b>		
	SCHWEIZ, Seminar in der Bergkette u.a...	
Viele Grüße Sja - 08366-897 - Änderungen vorbehalten...		

Az amerikai és indiai utazás után: egy pillantás az 1988-as utazásainkra

mindenfélé tükrök voltak. Nem kellett sokat tudni a pornóról ahhoz, hogy teljesen nyilvánvaló legyen, ez az egész dolog magányosságról és önimádatról szól, hiszen az ember minden esetben látja a partnerét. Ilyen sok tükröre csakis azért van szükség, hogy saját magát láthassa benne. Mínusz 30 fokban vezettük le a szokásos 16 órát, a Kentucky államban található Lexingtonba. Maia először vezetett autót, mert a többiek mind túl fáradtak voltak. Mivel a kocsi automata-sebességváltóval rendelkezett, röviden elmagyaráztam neki a pedálok működését, és aztán teljes bizalommal a közvetlen átadásban és védelmezőinkben, elaludtam. Miután Bob és Melanie elköltöztek nyugatra, Albuquerque-be, Lexingtonban többé nem sok minden történt.

A továbbutazás St. Louis felé különösen izgalmassá vált, mert egész végig az úton hóvihár tombolt. A rádióadók figyelmeztetései ellenére, hogy mindenki maradjon otthon, egy előadás várt ránk aznap este, ahol két tucat ember vett menedéket. Néhány órára rá, hogy elhagytuk a nagy Missouri partján fekvő várost, egy igazi csoda szemtanúi lehettünk. A kisbuszunkban utazó hét feddhetetlen, józan és jókinézetű buddhista igazolhatja a történeteket. Maia vidáman hajtott 150 km/órával, miközben Amerikában 85 km/óra a megengedett legnagyobb sebesség. Amikor lekanyarodtunk egy kijáratnál, a csúszós úton nem tudott lefékezni, így egyenesen egy olyan hatalmas, zöld tábla jobboldali, vas tartóoszlopa felé száguldottunk, amely Középnnyugat-Amerika tornádóinak is ellenáll. Ezek a táblák négy-öt méter magasak, olyan nehezek, mint a vasúti sínek, és négy csapszeggel szilárdan a talajba ágyazott betontalapzaton állnak. Amikor a vasoszlop már közvetlenül az autó orra előtt állt, és szinte hallottuk a roncsolódó fém és a szétpattanó üveg kellemetlen hangját, akkor az oszlop elegánsan oldalra lendült, és mi teljesen sértetlenül áthaladtunk középen. Csak ekkor kaptam el a csomagok alatti kéziféket és állítottam meg a kocsit.

Amikor visszanéztünk, mind láttuk a fekete keréknyomokat a hóban, és köztük állt a tábla egyik vasoszlopa! Öt perccel korábban erősítettük fel *Fehér Ernyő* és *Fekete Kabát* laminált képét belülről az autó tetejéhez. Úgy éreztem, hogy egy óriási kéz söpörte el a közvetlenül előttünk

tornyosuló akadályt, aztán újra visszahelyezte azt. Mielőtt bármiféle hatóság megjelenhetett volna, továbbhajtottunk. Mikor legközelebb megálltunk, egy karcolást sem találtunk az autón, pedig a japán autók fémlemeze ahhoz a minőséghez hasonlított, amiből a tejesüvegek teteje készül.

A schwarzenbergi magas Erik csatlakozott hozzánk Albuquerqueben ott, ahol Bob és Melanie jó munkát végeztek. Több régi ismerős viszont kevésbé volt jól. Mint sok más, Woodstock irányítása alatt álló központban, a régi ismerősökön az összes amerikai betegség közül a legszörnyűbbnek, a puritanizmusnak erős megnyilvánulásai jelentek meg.

Van és Carolyn ismét kölcsönadták Volkswagen buszukat, és így a nyugati part mentén is tarthattam előadásokat. Közben találtunk három szabad napot a „Gyakorlati buddhizmus” című új könyvecske megírására. A San Franciscó-i előadásokat most videóra is felvették. A könyvek, a füzetek, a kazetták és a videók egyre inkább segítik a munkámat. Tartalmazzák a látásmódot, az utat, a célt és azt a hozzáállást, hogy a mindennapi tapasztalást fejlődésünk részévé kell tennünk. Ma semmi sem fontosabb ennél. Ez a könyv például egy józan dán láma Mahamudra látásmódját mutatja meg. A merev elképzelések megszüntetése – az épp divatos tabuk számbavétele és gyakori széttiprása által – átvágja a zavarodottság gyökereit. Ha fennáll egy karmikus kapcsolat, nincs gyorsabb út a szellemi egészséghez.

A gyakori amerikai látogatások meghozták a kívánt eredményt, ezáltal szinte megteltek a termék. Reklám nélkül is kialakult a bázisunk. A Dharmadatu egykori körözőlevelét sokan minőségi pecsétnek tartották, míg mások azt tapasztalták, hogy a friss, európai jogistilust hasznosan be tudják építeni a hétköznapijaikba.

Végül a schwarzenbergi Paul is csatlakozott csoportunkhoz. Ő „fiatal oroszlánjaim” egyike, és pár tucat más közeli tanítványomhoz hasonlóan már régóta járja Németország központjait. Újabban csakúgy, mint Gerhard, Karola és Erik, Oroszországban is tevékenykedik. Még három másik észak-kaliforniai központ meglátogatása után nyugatra repültünk, Mauira. Hawaii szép szigetein tett évenkénti látogatásaink



is tartós kapcsolatokat alakítottak ki. Itt már többen is a családukhöz tartoztak, és Karmapán meditáltak.

Miután a legtöbb meghívásnak eleget tettünk, csoportunk visszarepült Európába. Maia még két hétig ott maradt, míg Tomek, Paul és én folytattuk utunkat Szöulon, Hongkongon és Bangkokon keresztül Kalkuttába. Ott Hannah és egy hamburgi német-román építészházaspár várt ránk. Ők régebbi tanítványaim, akiket egyértelmű feltörekvő szándékaik miatt gyorsan továbbadtam tibeti tanítóinknak. Mivel senki sem foglalkozott velük megfelelően, és a pénzük miatt senki sem fékezte meg őket, sznobizmusuk révén sajnos egy ragadós példát szolgáltatott arra, hogyan nem lenne szabad a Keletnek és a Nyugatnak találkoznia.

Átengedtem másoknak azt a tapasztalatot, milyen Indiában jegyet venni. Ezután jó 27 órát töltöttünk az indiai vonatban, hogy megtegyük a 200 kilométer hosszú utat. Sziliguriban a minden évben megismétlődő cirkusz várt ránk: nincs vízum Szikkimbe, bár Hannah hónapokkal előtte személyes ígéretet kapott rá Delhiben. A polgárháború, melynek során 1986-ban kövel hajigálták meg a buszunkat, és ami barátaink korai érését eredményezte, még javában folyt. Mindkét oldalon naponta haltak meg emberek, és esténként házak égtek a hegyoldalokban.

Bár a hatóságok nem akarták, hogy mi nyugatiak szemtanúi legyünk a polgárháborújuknak, ennek ellenére befolyásos barátaink pár telefonhívás segítségével megszerezték nekünk a kért engedélyt a Szikkim Házban. Felszálltunk hát az első Gangtokba tartó buszra, mivel a taxik már hetek óta nem közlekedtek.

Mint Rumtekben mindig, most is erős álmaink voltak. Néhány, a kolostor környékén lakó világi embernél egy bizonyos fajta megvesztegethetőséget figyeltünk meg. Gyakran elfelejtettük, hogy mennyire függnek támogatóiktól. Különösen jól lehetett hallani a fegyverropogást azokban a helyiségekben, ahol Shamarpával és a többi vonaltartóval találkoztunk – 1976 óta Szitupa, szokásához híven nem jelent meg. A Szikkim és India közötti hídon a gurkák épp egy benzinszállító teherautót repítettek a levegőbe, ami a közúti forgalom végét jelentette a Himalájának ezen a részén. Az így szükségszerűvé vált és hihetetlenül olcsó helikopterjárat szép élményt nyújtott. Először láttuk fentről azokat

a hegyeket, ahol éveket laktunk.

Bodhgájában két napot töltöttünk Kalu Rinpocsénél. Bokár Tulku néhány rumteki lámával együtt nem sokkal ezelőtt ámulatba ejtette a Stanford Egyetem tudósainak egy csoportját. A Dalai Láma küldte őket Rumtekbe, hogy „igazi jógikat” vizsgálhassanak meg, most pedig meg kellett magyarázniuk mindazt, amit a készülékeik rögzítettek. A legkevésbé érthető az volt, hogy a Tumo gyakorlatnál maga a bőr hőmérséklete nem változik. Az a kisugárzás, amely még a havat is képes megolvasztani, és a leghidegebb körülmények között is fenntartja az életet, a testtől először csak két és fél centiméterre érzékelhető, és onnan sugárzik tovább. Amikor a Rinpocsét dicsértük, csak ennyit válaszolt: „Én állandóan csak Karmapához imádkoztam”.

Kathmanduban Lopön Csecsu és Tenga Rinpocse tartotta az erőteret. Én főleg a fehéreknek adtam tanításokat a Vadzsra Hotelben és Trangu Rinpocse kolostorában, aki épp *Kagyü Nagdzö-beavatást* adott, a Gyémánt Út átadás kincsét, ami jó darabig az utolsó lehetőség volt. Mivel Nepál eladta magát Kínának, és kiutasította a tibetbarát nyugatiakat, sokáig tart majd, mire újra ilyen sok tiszta gondolkodású embert össze lehet hozni ebben az országban.

A szórakoztató Kenpo Cültrim Gyamcónál tett látogatás – aki az 1977-es európai útján Karmapát kísérte – kitisztította a levegőt. Tanítványai – nyilvánvalóan azért, hogy lazítsanak egy kicsit a sok tanulás közben – éveket első helyen álltak a más tanítókról szóló pletykák terjesztésében. Mivel a történetek sokszor inkább rosszindulatúak, mint szórakoztatóak voltak, ezért örömmel láttuk, hogy a kenpo ezek felett áll. A közös ebéd után magával vitt minket Bodnath közelében álló iskolájának tetejére. Elmesélte, melyik láma éppen mit épített. Fentről a táj még gyönyörűbbnek tűnt, mint amikor az ember körbejárt a szentélyek között. Később Tajvanon egy szerzetes elmagyarázta, hogy az építkezésekre fordított pénzek fele az ő szigetéről származott, és nagy részét tulajdonképpen Karmapának ajándékozták. Időközben más vonalak lámái is felfedezték, mennyire híres Karmapa a kínaiak körében, és aztán örömmel használták fel a nevét gyűjtéseiken. Sajnos nem sokkal ezután nagy hindu találkozó zajlott le a közelben, az egyik legfontosabb

szent helyüknél, ahol azonban kevés a fejlődés. Bár a rinpocsek a sok új buddhista épületet aligha tudnák megtölteni szerzetesekkel, a hindu résztvevők mégis féltékenyek lettek rájuk. Ezzel egyidőben a kínaiak újra nyomást gyakoroltak a nepáli kormányra, ami aztán megtiltotta a tibetieknek a templomok továbbépítését. Még ma is kérdéses, hogy be lehet-e fejezni a munkálatokat, és ha igen, akkor mikor.

Hannah rövid időre még Új-Delhiben maradt, hogy segítsen a vonaltartóknak. Megható volt az a fogadtatás, melyben hetven barátunk részesített reggel hat órakor a frankfurti repülőtéren. Az autópályákon eltöltött sok év nem volt hiábavaló, a lehető legjobb család lettünk. Az ezt követő úton egy freiburgi előadás adta „Mahamudra” című könyvem alapját. Majd májusban, Krakóban egy általános szellemi kongresszus került megrendezésre egy tucat ismert tanítóval, ami Hannah-nak és nekem egy dupla programra adott lehetőséget. Napközben a nagy kultúregyesületben zajlottak a rendezvények, aztán értünk jöttek kocsival, és éjfélről reggel hat vagy hét óráig ötszáz tanítvány gubbasztott összezsúfolva a város külső részén található pavilonban.

A helynek volt egy előtörténete. Az épület pincéjét titokban használtuk, amikor 1981-ben felszámolták a Szolidaritás Szakszervezetet. Felszínre törtek az érzelmek, amikor a *Bódhiszattva-ígéretnél* azt tanácsoltam a lengyeleknek, hogy harcoljanak az elnyomás ellen, de közben ne tápláljanak személyes haragot.

Mint olyan gyakran, Krakóban most is a barátainknál, Hannah-nál és Krzysztofnál laktunk az óvárosban. Az utcák tele voltak rendőrségi rohamosztagokkal, akik úgy néztek ki, mint a kismalacok. Egy európai egyetem ősi szabadságának azonban nem tudtak gátat vetni. Izgalmas dolog megfigyelni azt, ahogy a lengyelek találkoztak a New Age-dzsel. Olyan volt, mint a megvesztegethetetlen gyerek magatartása a „császár új ruhájával” szemben. Először udvariasan és elgondolkozva megvizsgálták, hogy ad-e egy alapvető és logikus szemléletet. Azután a módszerekről és azok működéséről akartak hallani valamit, és amikor nem találtak benne semmilyen tiszta, egyértelmű célt, az egészet a kései kapitalizmus várható hanyatlásakor jelentkező jelenségnek tudták

be. Végül letörten, de még mindig udvariasan odébbálltak. Filozófiai szempontból szeretik a lovat a kocsi elé fogni, és nem fordítva.

Eközben, amennyire lehetett, megmentettem néhány sámán és indián fellépését azáltal, hogy lekerekítettem magyarázataikat, és egyre jobban örültem az európai logikának, ami legalább következetes. Egy utolsó, a wáweli várban tartott zsidó-keresztény irányítású „szellemi” találkozó után megtettük a magunkét a kölcsönös megértés területén, és boldogan eltűnhettünk. A teistáknak és a buddhistáknak nem kellene túlságosan keveredniük.

Ezután dél-lengyelországi látogatásunk következett. A Tátrában található fálvak több helyen még az érintetlen középkori stílusról tanúskodtak. A budapesti József hozott el minket, és déli irányba utaztunk az akkori Csehszlovákián át. A különösen szemellenzős kommunizmus karmaiban felváltva volt minden unalmas vagy szürke. Nem sokkal a magyar határ után láttunk egy házat, aminek az udvarán egy sztúpa állt. Ebben az országban nem mi voltunk az elsők, akik egy élő buddhizmust népszerűsítettek: a magyar Körösi Csoma Sándor – egy hivatalosan is elismert Bódhiszattva – száz évvel ezelőtt járta be Tibetet.

A németek a II. világháború végén itt az utolsó emberig küzdöttek abban a reményben, hogy tudósaik feltalálnak egy újabb, a háború sorsát eldöntő csodafegyvert. Az utcai harcok ellenére Budapest belvárosa mégis úgy nézett ki, mintha a Habsburgok épp most hagyták volna el. Az ötvenes években, amikor az emberek még bíztak a kommunizmusban, a régi tervek alapján újjáépítették a várost, ugyanúgy, ahogy ezt a lengyelek Varsóban és Gdanskban tették. A diákszervezet tagjai, akiknél ezalatt a fontos négy nap alatt laktunk, kritikusán figyeltek minket. Semmilyen körülmények között sem akartak felülni egy gátlásos vagy unalmas tanítónak. Miután már megbizonyosodtak afelől, hogy az élet minden szintjét uraljuk, harminc ember vett menedéket. Többen közülük nagyon erőteljesek voltak, és a kezdet sokat ígérőnek mutatkozott.

Dániába visszatérve megtudtuk, hogy az 1968 óta tervezett első oroszországi utunk nem jöhet létre. A vízumok kiadását nyilvánvalóan azért késleltették, mert másokhoz hasonlóan sátorban akartunk lakni

ahelyett, hogy a drága szállodáikért fizettünk volna. Így aztán nem vártunk tovább, hiszen Svédországban és Finnországban már meghírdették a programokat, ezért Hannah, Maia, Pedro és én beültünk egy 735-ös BMW-be, és a lélegzetelállító „fehér éjszakákon” át száguldottunk északra. Semmi sem annyira magával ragadó, mint a skandináv nyárban az a néhány hét, amikor nem lesz sötét – ez még a legérzékletlenebb emberek számára is szép élmény. Ezután Pedro meghívására négy napra a Malaga melletti központba utaztunk, majd a hónap végén Hannah Kelet-Ázsiába repült, mert Dzsamgon Kongtrul Rinpocsenek kellett fordítania Malajziában.

Egy kéthetes Rødbyben tartott *Alapgyakorlatok-kurzus* után, az eddigi legnagyobb *Tudatos Halál-elvonulás* várt 400 lengyelrel és 150 nyugat-európaival Kucharyban. A dánok – szerényen, amilyenek vagyú – azonnal elfoglalták az első sorokat, és nagyon hamar megkapták a jeleket. Ezután a jó rezgés érdekében szétszórtam őket a nagy sátorban, erre előreültek a németek. Csak azután ültek előre udvarias vendéglátóink, miután az összes könyöklő kapitalistának lett egy szép lyuk a fején. Az első kurzus Grazban egy hétig tartott, ezt azonban már öt nap múlva be kellett fejezmem, mert mindenkinek megvolt a jele, és néhányan már épp ott tartottak, hogy túl sok lyuk keletkezett a fejükön. Az utolsó éjszakán tartott nagy buli előtt éreztem a hosszúélet ima erejét, melyet a hamburgi Sabine írt nekem. Csak álltam, mintha áramot vezettek volna belém, amikor az egész sátor egyszerre felugrott, és lengyelül elénekeltek a hosszúélet imát.

1988. augusztus 10-én szálltunk le San Franciscóban. Az első amerikai *Tudatos Halál-kurzus* állt előttünk, és a tizennégy európai között ott volt első igazi csoportunk Frankfurtból, egy a szellemiség elől elzárkózó városból. A repülőtérről a Point Bonitán lévő katonai barakkokig tartó utat sietség nélkül tettük meg.



Több mint 500-an a lengyelországi Phován



A Tisztaföldön

Fontos, hogy rendszeresen erős áldást hozzunk ebbe az országba, és most minden nagyon jól ment. Ráadásul megtörtént az, aminek a legjobban örültem: az amerikaiak és az európaiak barátok lettek. Még a legegészebb tanítónak is tudatában kell lennie saját mulandóságának, főleg ha több mint 220 km/órával szeret utazni. A motoron az ember nagyon sok munkát rászózhathat a védelmezőire. Mindig tudatában voltam annak, hogy az a bátorság és önállóság, melyet tanítványaim fejlesztenek ki, semmit sem ér hosszútávon, ha tőlem függetlenül a határokat átszelve nem válnak barátokká. A néha előforduló amerikai panasz ellenére – hogy a velünk utazó európaiak elszigetelnek, ami nem csak egy új betegség miatt volt fontos – a kapcsolatok lassan, de biztosan elmélyültek. A szabadság és a biztonság az Atlanti-óceánon

átívelő szoros politikai együttműködés által győzött, és ebből a budhizmus is hasznot húzott. Ha megismerik egymást az emberek, csak akkor egészítik ki egymás erőköreit.

Maia és a csoport visszatért Európába, mialatt Tomekkel továbbrepültünk Manilába. 17 óra, 17 sör, 4 film és több mint 100 – olvasható – levél és képeslap megírása után Tomekkel leszálltunk a Fülöp-szigeteken. A szép Hannah egy sofőrrel és egy álomszép Mercedesszel várt minket. Egy kínai nő Manila melletti csodálatos házába mentünk, ahol Dzsamgon Kongtrul Rinpocsével ültünk egy asztalhoz. Ez a trópusi éjszaka szabad volt, így kicseréltük egymással a növekvő kagyü világ új híreit. A kínaiak csak most figyeltek fel – Dzsamgon

Kongtrul Rinpocsének köszönhetően – Ajang Tulku viselkedésére. A Rinpocse az a vonaltartó, aki a legtöbbet utazott Karmapával, így nagyon jól ismerte a kívánságait, és munkánk egyszerűen és tökéletesen egészítette ki egymást anélkül, hogy egyeztetnünk kellett volna. Ez Karmapa erőterének köszönhető, és nemcsak a tervezés szintjén: a tanítások, amelyeket Hannah fordít a rinpocséknek, gyakran maguktól bukkannak fel az előadásaimban. A kapcsolat attól függetlenül működik, hogy figyel rá az ember vagy sem.

Manilában élt Ázsia legkevésbé maradi kínai emigráns közössége, amivel valaha is találkoztunk. Tartottam néhány előadást a szigeteken, többek között a fiatalokúak börtönében és a rendőrség kábítószercsoportjánál is. Mint más forró éghajlatú ázsiai országban, itt is nyilvánvalóan csak a gazdag sárgáknak volt igényük a magasabb rendű világnézetre. A barnáknak, azaz az átlaglakosságnak – ha nem muzulmánok uralták őket – minden megfelel, ha az valamiféle istentől származik. Minden filozófiai és vallási furcsaságot képesek keresztben lenyelni, ami a kétségbeesésbe kergeti a katolikusokat, akik a hit mellé szívesörömet hozzatennének még legalább egy tucat dogmát is.

Az országot átszelő egész napos kirándulás és egy múzeumlátogatás, nagyon tanulságosnak bizonyult. Ahhoz, ami az ország kultúrájából még fennmaradt, a katolicizmus nyilvánvalóan a bűnt és a szenvedést tette hozzá. Megkínzott szentek képeinek és szobrainak száza gondoskodtak a hangulatról és a fesztelenségről, míg a japánok a második világháború alatt egyszerűen lemészárolták a lakosságot. Amerika a Coca Colát és egy olyan demokráciát ajándékozott ennek az országnak, amit nem tudtak megérteni az emberek.

A Subic Bayen, az akkoriban legnagyobb tengerentúli amerikai katonai támaszponton eltöltött egyik délutánunk lenyűgöző volt, mert a gépezet olajozottan működött. Ott tanítottuk meg Dzsamgon Kongtrul Rinpocsét úszni, ami nem tartott sokáig, hiszen elég volt mindent csak egyszer megmutatni. Egyik nap, amikor Tomek Manila nagy bevásárlóutcájából visszafelé jött, valami szokatlanba ütközött: a nyomornegyedekben élőknek jobb módú emberek iránti gyűlölete teljes erővel zúdult rá. A nagy üzletektől alig ötven méterre, kiabálva özönlöttek felé,

és meg akarták lincselni.

A visszaút során Tomekkel 24 órát kellett eltöltenünk Ammanban, Jordánia fővárosában. Számtalan módját csodálhattuk meg annak, miként járják le egymást az arabok. Aztán szeptember elején leszálltunk Bécsben. Sokan utaztak velünk tovább Grazba, egy *Alapgyakorlatok-kurzusra*.

Röviddel ezután újra életre kelt az oroszországi kapcsolat. A kiel Michael kitartóan tartotta a „vasfüggöny” mögötti országokkal a kapcsolatot. Mindent megszervezett, így Hannah és én a nagy BMW-vel újra átvágtunk Svédországon és Finnországon. Kilenc napunk maradt addig, amíg a Dalai Láma, kormánya felével négy jelentőségteljes napra a koppenhágai központba érkezik.

Finnország, mint mindig, ápolt, hideg és szellemiség nélküli volt, Oroszország viszont már egy másik világ. Az egyenruhás határőrség (a titkos rendőrség más kaliberű) szinte csak fiatalemberekből állt. Zavartnak és álmosnak tűntek, a szocializmus szent tüze már rég kialudt. Furcsa kaland volt az ország hetven kilométeres, lakatlan, védelmi zónáján keresztül vezető út, ami Wiborgig tart, egy régi finn-svéd kikötővárosig, ahol rá tudtunk állni a hatalmas ország rezgéseire; 1968 óta csak Moszkva repülőterét láttuk. Sokáig sokolt az amit éreztem. Sokkal jellegzetesebb, mint Kínában, ahol az emberek soha sem támasztottak európai elvárásokat az emberi természettel szemben. A legerősebben egy tompa, tudatalatti vágyat éreztem valamiféle túlvilág iránt. A külvilággal való törődés durva elhanyagolása könnyen felismerhető a mindenütt megtalálható szeméthalmokról, és többször megállítottak minket olyan emberek, akik szinte bármilyen árfolyamon, de túl akartak adni rubeljeiken.

Leningrád előtt az autóban aludtunk pár órát. Anélkül, hogy tudtuk volna pont annál az egyetlen hotelnél álltunk meg, ahol külföldiek is megszállhattak. Reggel, amint észrevettük a bejelentkezésre felszólító táblát, azonnal a városba utaztunk. Még mielőtt a hatóságok a nyomunkra akadtak volna, aktivizálni akartuk minden kapcsolatunkat.

A nagyvárosok közül, amelyeket meglátogattunk, Leningrád rendelkezett messze a legrosszabb utakkal. Ezek még egy kelet-törökországit is kétségbe ejtettek volna. Több mint egymillió ember halt itt éhen a második világháború alatt, és Sztálin rendőrsége még egyszer



ugyanennyit mészárolt le, általában a legértelmesebbeket.

Felhívtuk az összeköttetéseinket, és a Téli Palota közelében parkoltunk le, ahonnan 1917-ben elindult a kommunista forradalom. Miközben képek és könyvek milliói ábrázolják az egészséges munkásosztály elkorcsosult, elnyomók elleni felkelését, most egy másik verziót is hallhattunk, a matrózok, akik az emberileg nagyon értékes cár kormányát kiűzték a hatalmas fehér épületből, leginkább egy részeg, női katonaszázadhoz akartak bejutni, akik az ablakokból biztatták őket, hogy menjenek fel hozzájuk.

Épp be akartuk zárni a kocsit, amikor két egészséges kinézetű fiú angolul megkérdezte, hogy akarunk-e pénzt váltani. „Hiszen ti tudtok beszélni! – válaszoltam – Akkor gyertek velünk!” Így sajtátítottuk ki őket az elkövetkező öt napra.

Különböző csoportoknál magánlakásokban tanítottam délelőttönként, délutánonként és esténként. Szokás szerint a fontos emberek nem akartak együtt dolgozni, úgyhogy több dolgot újra el kellett ismételnem. Soha ezelőtt nem találkoztunk még a nagyvonalúság és a bizalmatlanság ilyen keverékével hétköznapi emberek között. A besúgókkal, munkatáborokkal és számtalan kivégzéssel teli hetven év sok tanult embert tett zárkózottá. Mégis minden pillanatot kihasználtunk, és az oroszok ugyanolyan korlátlanul nyitottakká váltak, mint a lengyelek. Ráadásul mindent felvettek magánoszagra, ami később igen hasznossá vált.

Felvertünk egy sátrat, amivel elvontuk a rendőrség figyelmét, mialatt mi a tiltás ellenére Észtország fővárosába, Tallinba utaztunk. Egy ebédet követően a távot három óránál rövidebb idő alatt vezettem le, ezt később kevesen hitték el nekem. A kis országban az emberek olyan zártak és szellemileg tompák voltak, mint a finnek, csak sokkal szegényebbek, és majdnem ugyanazt a nyelvet is beszélték. A balti államoknak természetesen szabadoknak kellett lenniük, de a kép nem olyan egyszerű, mint ahogy azt mutatják. Mivel az észtek gyakorlatilag tehetségesebbek az oroszoknál, ezért nem akarják megosztani velük a bevételeiket.

Sokáig tartott, amíg megtaláltuk azt a professzort, akinek az egyébként egyszerű címét tudtuk, de mivel „pénzváltóink” oroszul kértek útbaigazítást, ezért az emberek állandóan az ellenkező irányba küldtek

minket. Még a mentőautók is kikerültek, ha az ember oroszul kiáltott feléjük. „Mi nem kértük, hogy ide jöjjenek az oroszok” – mondták az észtek. A professzor és két barátja tökéletesen egyesítették a nacionalizmus és a tradicionalizmus lehetetlenségét, és buddhizmusuk sem volt sokkal jobb ennél. Ez többnyire nem-meditáló keresztények által írt, rosszul lefordított könyvekből, valamint szibériai burját gelugpa kolostorokban tett látogatásokból állt, melyek során aligha beszélhettek azzal a kevés szerzetessel, akik valahogy túléltek Sztálint, és maguk is csak ritkán rendelkeztek valamilyen átadással. Mivel inkább vitatkozni akartak, mint meditatálni, ezért csak keveset tehattünk értük. Tudásuk harmadik forrását egy Leningrád északi részén álló, mongol kinézetű kolostor jelentette, melyet a Tibet-kutató, Rörich épített. Az épület túlélte a háborút, de most a kommunisták, baráti módon, állatkísérleteket folytatnak itt. Már kétszer fogadtak ott minket fehér köpenyesek, és a városba vezető úton minden nap elhaladtunk a díszes épület mellett.

A hatóságokkal való addigi találkozásaink csak a képtelen sebes ségkorlátozásokból adódó esetekre szorítkoztak, ami ott 60 illetve 90 km/óra. Valaki embergyűlölő radarkészülékeket adott el a helyi szerveknek, mi pedig egyetlen olyan radarjelzőt sem vitünk magunkkal, amely használata évről évre, szerte a világban igen kifizetődő. Így a rendőrök kerestek rajtunk pár márkát, és kaptak egy-egy áldást. Amikor azonban a büntetés meghaladta a tíz márkát, „nem”-et mondtunk. Erre írtak egy hosszú cédulát, amit majd a határon kellett volna bemutatnunk. Az európai sebességből adódó problémák mellett, a rendőrségnek az önmagáról kialakított képéről is volt mit átgondolnia. Ebben az időben néhány értelmes ember egyszer tényleg utánaszámolt, és be tudta bizonyítani, hogy Sztálin és hatóságai ötvenmillió embert kergettek a halálba. Még Oroszországban is nehéz olyan széles vállú embereket találni, akik elbírnák ennek az örökségnek a terhét.

A hazautazásunk igencsak hektikus volt. Még aznap este sikerült elég kazettát és könyvet hagynunk leningrádi barátainknak, hogy lefordítsák azokat. Mikor már a csomagjainkat vizsgálták át az orosz vámon, Hannah egyszer csak elsápadt: hiányoztak az útleveleink. Utoljára Tallinban

használtuk ezeket a szállodában, mivel a helyiek túlzottan haragosak voltak, így megkönnyebbülve mentünk el onnan anélkül, hogy még utoljára beszéltünk volna velük. Az útleveleinknek és a papírjainknak tehát még ott kellett lenniük. Nem lepődtünk meg azon, amikor a helyiségben álldogáló erős urak hirtelen mint titkosrendőrök mutatkoztak be, és közölték, hogy ők az illetékesek az ügyben. Felhívtak egy irodát a közeli Wiborgban, ahol már mindent tudtak, és az útleveleket állítólag továbbították a leningrádi repülőtérre. Szinte lehetetlen volt, hogy odautazzunk és még az éjféλι határázár előtt visszaérjünk, de ha ez nem sikerül, akkor ugrik a Dalai Láma kopenhágai fogadása. Ezek után még az orosz nép erejét is megtapasztalhattuk: egy maroknyi munkás egy pillanat alatt visszaemelte súlyos autónk hátsó részét a rámpára, ahonnan a túl gyors visszaváltásom miatt lecsúszott. A repülőtér a város másik felén volt, és biztos, hogy a hely már önmagában is államtitkot képezett, mert egyetlen tábla sem vezetett oda, és senki sem tudta, hol található. De a jó öreg BMW-nek sikerült. Egy utolsó – és maradandó – benyomás Oroszországról egy férfi gátlástalan káröröme volt. Amikor egy katonai busz és egy rendőr dzsip összeütközött, kiugrott a kocsijából, és magánkívül az örömtől körbe-körbe ugrált.

Éjjel a Dalai Láma Helsinkiben lévő szállodája mellett haladtunk el, és Svédország távlatai után elértük a Koppenhágától északra található Helsingöret, három órával azelőtt, hogy a Dalai Láma kormánya feléval megérkezett. Központbeli barátaink a lehető legjobban készítették elő ezt a látogatást. Képviseletet magát a dán kormány is, amely egyébként, ha Kínáról van szó, ugyanolyan nyúlászívű, mint a többi kollégája. A dán vezetés időközben rájött arra, hogy Kínán csak veszíteni lehet, ezért megengedték a kormányképviselőknek, hogy részt vegyenek a rendezvényeken. Ez egyértelműbb állásfoglalás volt Tibet szabadsága mellett, mint bármikor korábban. A Dalai Láma előadásából, amelyet nagyon intellektuálisan úgy hirdettek meg, hogy „A nyugati tudomány és tibeti buddhizmus közötti érintkezési pontok”, pontosan az lett, amire az embereknek szükségük volt: egy szeretetteljes és bölcs ember látásmódja arról, miért kell kerülni a haragot. Amikor egy kissé tartózkodó úr az előadás végén mégis szeretett volna hallani valamit

a meghirdetett témáról, a Dalai Láma lefegyverzően csak ennyit válaszolt: „Sajnos, arról semmit nem tudok”.

Erős tanítványaim éjjel-nappal védték a házat és a vendégeket. Az utolsó rendezvényre, amikor a központban tanítottam, pont annyi ember jött el, mint amennyien befértek. Szokatlan módon meghatódtam, amikor Karmapa nevében megköszöntem a Dalai Lámának a látogatását, és újra meghívtam. Ügyünk ezekben a napokban felnőttebbé vált. A buddhizmus vallásként történő állami elismeréséhez is jól illett, amit közben a szorgalmas szerzetes, Tendar vitt végbe Dániában. Johannes Aagaard barátunk, az aarhusi Keresztény Párbeszéd Központ (ez egy olyan szervezet, mely a különböző szektákat veszi nagyító alá) vezetője nagyon támogatott minket ebben. A muzulmánoknak és hinduknak viszont nem adta meg az ehhez szükséges hozzájárulást. Ettől fogva már hivatalosan is összeeskethettem a párokat, és temetést is vezethettem.

Novemberben Hannah-nak újra Bodhgájába kellett utaznia Kalu Rinpocse fordítói csoportjához. Bár nem volt kedve, de megígérte a Rinpocsénak. A Rajnától keletre fekvő, szinte az összes központban végbemenő, meglepően gyors fejlődés után – Sys tanácsára, gyakrabban maradtam egy helyen két napig – a karácsonyt Pedro családjánál ünnepeltük Karma Gönben. A Malaga közelében található hegygerincen, Pedro nagyvonalúsága és közeli barátaink munkájának köszönhetően egy fél, jól megépített falut hoztak létre, mi pedig meg akartuk szerezni



Karma Gön éjjel

a másik felét is. Björn megígérte, ha megjelennek az érdeklődők azokra a kis házacskákra, melyeket még nem tudtunk megvenni, akkor vagy meztelenül, vagy vörös ruhába bugyolálva kiugrik a falu utcájára, és megfúj egy csontkürtöt.

Maia kéziratai egyre halmozódtak, míg Donnal egy nagyon nehéz kétkezes kalapáccsal szétvertünk pár omladozó házat, amelyeket már

meg tudtunk vásárolni. 1988 végén (abban az évben már harmadik alkalommal) repültünk Amerikába. Ez szokás szerint az éves világszerte utunk kezdete volt.

New Yorkban egy levél várt, melynek tartalma Amerika buddhizmus iránti bizalmát nagyon megingatta, és egyben fontos kiváltó oka lett ennek a könyvnek is. A levél a legfontosabb amerikai újságok legkínosabb, féloldalmi terjedelmű cikkeit tartalmazta a Dharmadatu Egyesület régenséről, Özel Tenzinről, akinek tanítója, Trungpa Tulku pár évvel azelőtt májzsugorodásban halt meg. Tenzin 1985 óta tudatában volt annak, hogy AIDS-beteg, mégis továbbadta a halálos kórt a többnyire férfi partnereinek. Az esetet egy coloradói anya hozta nyilvánosságra, akinek a fia így fertőződött meg. A megrázó történetbe vonalunk is belekeveredett. Bár a nagyon szigorúan vezetett egyesület az évek során kivonta magát Rumtek befolyása alól, és kiépítette saját, óriási hatalmi gépezetét, mégis többször úgy emlegették, mintha a Karma Kagyü Vonalhoz tartozott volna. Ezt tényleg nem érdemeltük meg, és amint Lisa és Tomek szerzett két kölcsönautót, a szép téli tájon át elindultunk északnak. Fontos dolgot kellett megbeszéljünk Dzsamgon Kongtrul Rinpocséval a Woodstock kolostorban. Pont úgy, mint az előző télen, most is a keleti parton kellett volna találkozunk. A botrány okozta aggodalmak miatt azonban a Rinpocse olyan beteg lett, hogy nem akartunk csakúgy berontani a szobájába. Amikor másnap eljött a haditanácsra, teljesen kétségbeesettnek tűnt a fejlemények miatt, és azt mondta: „Mi, vonaltartók már többször megkértük Özel Tenzint, hogy mondjon le. Ő azonban elutasította ezt, és inkább elutazott Kalu Rinpocséhez, akivel aláíratott egy támogató levelet. Reméljük, hogy az egyesület ki tudja kényszeríteni a lemondását, mielőtt még több kárt okozna Karmapa munkájában. Mi vele szemben tehetetlenek vagyunk. Ő már tényleg «Dharmán kívüli» lett”.

Egy, az európainál sokkal erényesebb és porosabb tanítás után – ami azonban egy az egyben megfelelt a kolostor barátságosan hangulatának – elegünk lett. Pontban éjfélkor keresztben álltunk meg a havas autópályán, New Yorktól északra, és miközben néhány üveg pezsgő autóról autóra járt, megünnepeltük 1988 szilveszterét.

Amikor megérkeztünk New Yorkba, még emberek ezrei hömpölyögtek a Times Square-en. Ámulatba ejtett minket, hogy több rendőrt láttunk az utcákon, mint a keleti blokk országában, és a tömegben szinte alig tűnt fel fehér arc.

Évek óta először tartottam újra előadást a coloradói Baca Grande ranchen, ami csak néhány kilométerre fekszik Bouldertől. A nagy földterület egyébként sem túl friss hangulatára ránehezedett a Dharmadatu-követők fájdalma. Soha nem volt még ennyire nyilvánvaló, mint akkor ott, hogy nekünk átláthatónak kell maradnunk, minden egészségtelen hatalmi gépezet és mesterkéltséggel viselkedés nélkül.

Los Angeles nagyszerű volt, modern és zavarodott, mint mindig. Barátaink két csoportjának, melyeknek együtt kellett volna dolgozniuk, sikerült különböző városrészekben ugyanarra az estére két programot összehozni. Ez gyengítette tevékenységem hatását, de az előadás során mégis összejött a városban egy jó csapat a boldog AIDS előtti évekből. Kalu Rinpoce többhetes látogatásának köszönhetően még így is zavaros volt a helyzet, ezért többször el kellett magyaráznom a tibeti szokások jellegzetességeit. Többen rasszistának tartották azt, hogy Kalu Rinpoce már megint egy tibeti tanítót nevelt ki egy nyugati költségére, és ez a tanító ráadásul már két hároméves elvonulást is végigült. Az emberek azt is nehezen tudták megemészteni, hogy a Rinpoce támogatta Tenzin régenst. A hangulat javítása érdekében szívesen maradtam volna még tovább, de a nyugati parti programok miatt időnként csak egy kazettafelvétellel futotta, amit sokszorosítani szerettek volna. Az Egyesült Államokban végzett több éves munka akadt itt el, a legjobb emberek mindenhol hitetlenkedve csóválták a fejüket.

Amerikának most nagyobb szüksége volt az általunk nyújtott közép-európai példára, mint előtte bármikor. Az országnak érett csoportok kellenek, akik együtt tudnak dolgozni, és képesek saját maguk is felelősséget vállalni. Átfogó, dogmamentes tanítások, modern, anyanyelven vezetett meditációk és élettapasztalattal rendelkező tanítók látogatásai voltak a legfontosabbak. A demokratikus Nyugaton nincs helye a hierarchikus rendszereknek, amelyek csak vérszegény követőket

vonzanak, akik aztán elvárják, hogy mindent megmondjanak nekik, és féltékenyek lesznek egymásra a tanító közelsége miatt. Másrészt viszont a mindennapok kis döntéseinél a demokrácia könnyen fárasztó, kávéházi fecsegéssé alakul át, viszont mindenki erőssé válik azáltal a nyitott modell által, melyet „meritokráciának” hívok. Ez azt jelenti, hogy az ember a bevitt energiák mennyisége és tisztasága alapján hozhat döntéseket azokon a területeken, melyek felett rendelkezik, ezáltal segíti elő a fejlődést és az együttműködést.

Az arra utaló jeleket, hogy a központok jól vagy rosszul működnek, egyébként könnyű felismerni, mert ezek mindig ugyanazok. Az nagyon jó, amikor az emberek függetlenné és nyitottá válnak, rendelkeznek többletenergiákkal mások számára, és egy örömteli, széleskörű beállítottsággal a szexualitás és az élet felé. Rossz jelnek számítanak viszont a bizonytalan érzések, a rosszindulatú pletykák és ha az emberek az önálló gondolkodás helyett állandóan a „tisztviselőkre” hallgatnak ahelyett, hogy maguk is gondolkodnának. A Gyémánt Út a szellemileg éretteknek kínál nagy lehetőséget, és ennek tudatában kell lenni anélkül hogy emiatt büszkévé válna az ember.

Aki tud viselkedni, többletenergiával rendelkezik mások számára, és képes a dolgokat kevésbé személyesre venni, csak annak származik előnye ebből az útból. Mivel a képességek a tanítóval való közeli kapcsolat által szilárdulnak meg, fontos a bizalom, hogy ő valóban rendelkezik is ezekkel a tulajdonságokkal. Ma, sok ezer tanítvánnyal a világban és a vonalvédelmező látásmóddal, a Gyémánt Út tanítóit a következőképpen mérem le: ha az unalmas emberek és a moralisták ellenük vannak, az izgalmas emberek pedig a barátaik, akkor jól állnak. Buddha nem kis birkákat akart nevelni belőlünk, hanem fel akarja szabadítani az erőnket. Hogy is akar valaki másokat boldoggá tenni, ha saját magát sem képes?

A nyugati partról hawaii programjaink szólítottak el. A strandon töltött órák alatt az Alapgyakorlatokról szóló könyvet angol nyelvre fordítottuk. A legrégebbi szigeten, Kauain, újra akadt dolguk a Buddháknak: Tomeket és engem egyszerre sodort el egy víz alatti áramlás a Secret Beachen, ahol nem sokkal később vízbe fulladt egy tibeti láma. Miközben Tomeket először a sziklákra,

majd a partra dobta a hullám, örömmel fedezte fel, hogy a *Tudatos Halál-kurzus* óta minden halálfélelme eltűnt. Én sokkal távolabb, hullámok mélyén ezt gondoltam: „Ole, te bolond. Már megint!” Végül egy szörfdeszka mentett meg. Két évvel ezelőtt a schwarzenbergi Peterrel aki az életét kockáztatta értem ugyanitt vetett ki minket a sziklákra a víz. Pár perccel később újra a hullámok között voltam, de Maia még sokáig sokkban volt. Szinte már látta, ahogy odaveszek.



Dechennel és Jasonnal Mauin

Ezen a szép szigeten azt is elhatároztam, hogy Őzel Tenzin AIDS-es történetét Gabin keresztül fokozatosan továbbítom Európába. Így mi magunk irányíthattuk a hír áramlását, miközben védelmezzük vonalunkat. Móm erre az ötletre a lehető legjobb választ adta. A kagyüpák körében jelentkező nyugtalanság amúgy is csak ellenfeleink és a „béke, öröm és sütemény”-buddhisták

között alakul majd ki, akik nem annyira az eseteim. Őket állandóan fel kell rázni, hogy legalább egy kicsit is önállóan gondolkozzanak és higgyenek a szemüknek.

A három, Hawaii-szigeten tartott elvonulás és az előadások után barátaink visszatértek Németországba és Dániába. Tomekkel 1989. február 2-án Tokión át Bangkokba, majd Kalkuttába repültünk. De Hannah nem volt a repülőtéren! Keserű indiai teával kitisztítottuk a fejünket, és amikor mó-im azt mondták, hogy Hannah nincs sem Bodhgájában, sem a vonaton, és nincs sehol máshol sem, akkor egyszer csak ott állt előttünk, frissen és egészségesen. Az úton sztrájkoltak valahol. Felültünk a Gájába tartó zsúfolt vonatra, majd taxival Bodhgájába mentünk, ahol Hannah Kalu Rinpocsnak és fordítóinak segített. Indiában a vadul váltakozó áramerősség nem sokkal azelőtt tette tönkre a Rinpocse számítógépét, és most Hannah kis nyomtatója köpködte



ki a fontos szövegeket. Ebben az évben csak kevesen jöttek vissza az eredeti csoportból, bár Kalu Rinpocse teljes szívéből kérte őket, sőt saját zsebből fizette volna az ellátásukat, és ha szükséges lett volna, még a repülőjegyet is. Évek óta ismertük egymást, és tudtuk, hogy közülük már mindenki kétszer elvégezte a szerzetesek hároméves elvonulását. Mivel csak ritkán találkoztunk és erősen eltérő nézeteket vallottunk arról, hogyan is terjesszük a tanításokat Nyugaton, ezért volt bizonyos feszültség közöttünk.

Ahhoz képest, hogy 86 éves volt, Kalu Rinpocse jól érezte magát. Túl sok idő telt el azóta, hogy láttuk egymást. Hajszálpontosan emlékezett a tizenöt évvel ezelőtti Európában tett utazásainkra, és főleg a „Nyugalom Háza” zen mesterén nevetett, aki verte a tanítványait. Beszámoltunk neki a világszerte végzett munkánkról és a központokról, melyeket azonnal Karmapa irányítása alá helyeztem már azelőtt, amikor a kínaiak még nem tartottak fogva túszként egy Karmapa-jelöltet. Elmagyaráztam, hogyan simítottam el a hullámokat Los Angelesben, és újra megköszöntem, hogy 1986-ban Hongkongban támogató levelet írt, melyet épp akkor kaptak meg a központok, amikor visszatértünk a Tibetben tett téli utazásunkról. Szavai tisztázták azokat a homályos dolgokat, amelyek egy féltékeny francia fordító és egy nyilvánvalóan belém szerelmes fehér ruhás hölgy miatt keletkeztek, akik 1984-ben a Bonn melletti intézetben azt a benyomást keltették, mintha Kalu Rinpocsenek nem tetszene a munkám. A Rinpocse elismerésben gazdag és barátságos hangvétellű levelében igazolta, hogy áldásával Hannah és az én munkám mögött áll. Arra kérte a közép-európaiakat, hogy a vezetésem alatt gyakoroljanak.

A sztúpánál tartott három előadáson kívül minden pillanatot arra akartam használni, hogy hosszútávon a lehető legtöbb ember hasznára váljak. Eljött az idő, hogy megírjuk azt, amit csak mi írhattunk meg: vonalunk történetét itt Nyugaton – vagyis ezt a könyvet. Így akartam megelőzni a hibák megismétlődését, és előtérbe helyezni azt, ami frissességet és fejlődést hoz. Rinpocse, mint mindig, kedvesen meghívott, hogy lakjak a fordítóival, és ő állta az étkezésem költségeit is. Beru Kjence Rinpocse szolgálói pedig Tomeknek és a többi velünk utazó barátunknak biztosítottak olcsó szálláslehetőséget a kolostorban.

Napközben Kalu Rinpoce úgy takarékoskodott az erejével, hogy ágyban pihent. Tanítványai azt mondták, egyszerűen addig akar élni, amíg a fontos mű fordítása be nem fejeződik. Most már nem ragadott meg minden alkalmat, hogy dicsérje a szerzetességet és a hároméves elvonulásokat, inkább ezeknek a könyveknek a bölcsességét magasztalta. Röviddel azelőtt, mielőtt elmentünk Bodhgájából Rumtekbe, hogy részt vegyünk egy találkozáson a vonaltartókkal, Kalu Rinpoce sok mindenben megkönnyítette a dolgunkat. Utolsó nyilvános beszédében – egy hónappal később tartott még egy legutolsó beszédet néhány közeli, szonadai tanítványának – megvilágította több éven át tartó, zavaró hallgatásának okát. Szavai leginkább azok számára okoztak nagy megkönnyebbülést, akik szívesen látták volna a világot úgy, ahogy ő, azonban képtelenek voltak megtagadni saját tapasztalataikat. Azáltal, hogy a korábban nagyra tartott hároméves elvonuláson részt vett lámáit lehozta egy hétköznapi szintre, amelyen az emberek többsége kezdettől fogva tapasztalta őket, lehetővé tette, hogy szerzetesei most már képességeiknek megfelelően működhettek együtt jogijainkkal és világi gyakorlóinkkal. Ettől kezdve senkinek sem kellett eleve jobbnak lennie a másiknál, ami régóta akadályozta egymás megértését. Az ember most az volt, amit tett, és nem az, amit viselt.

Kétszáz nyugati előtt, akik azért jöttek el, hogy hallhassák őt a kolostor meditációs termében, Kalu Rinpoce először egy mesteri áttekintést adott Buddha tanításairól. Ezután szó szerint, mély fájdalommal a következőket mondta, miközben fordítói elvörösödtek: „Számos hároméves elvonulási centrum alakult, és létrejöttek az elvonulások. Mégis, kevés kivétellel, ez az aktivitás nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Ennek oka az, hogy az emberek nagyon gyorsan kezdtek el az elvonulásokat, anélkül, hogy valójában megértették volna a Dharmát. Az elvonulás során pedig nem voltak igazából abban a helyzetben, hogy hatékonyan meditáljanak. A meditációnak ez a módja talán elvezet a Buddhasághoz, talán nem. Ezt nagyon nehéz megítélni. Ezért alapítottam meg a fordítóbizottságot, mely „A Tudás Kincse” című szöveget fordítja le különböző nyelvekre. Remélem,

hogy a fordítások által mindenki saját anyanyelvén olvashatja majd a szöveget. Azoknak pedig, akik egy hároméves elvonulást terveznek, ez a szöveg különösen nagy segítségükre lesz a Dharma megértésében – nemcsak az elvonulás előtt, hanem utána is. Ez egy rendkívül hasznos módszer lesz a Dharma tanításában”.

Azáltal, hogy Kalu Rinpocse megengedte, hogy bízzunk saját belátásunkban, egyúttal lefegyverezte a minden buddhisták legszörnyűbbjeit, az úgynevezett „groupie”-kat is. Ők többnyire sznob és szerelmileg alultáplált hölgyek vagy elégedetlen szerzetesek, akik gyakran a magas rangú lámák környezetét akarják uralni. Lehetőség szerint megjátsszák magukat, és közben szívesen panaszkodnak azokra, akik a tényleges munkát végzik a központokban. A legzavaróbb pletykák közül sok akkor keletkezett, amikor tanítóik nevében kis politikai játszmákba kezdtek, miközben maguk a tanítók gyakran semmit sem tudtak ezekről. Ez a fajta zavarodottság egyébként hamar eltűnt akkor – különös módon csak majdnem húsz év elteltével –, amikor visszanyúltunk nyugati tapasztalataink gazdagságához. Éppen az átláthatóság szabadítja fel a legtöbb erőt. Fontos volt, hogy Kalu Rinpocse most kevesebb lehetőséget hagyott a tekintélyelv számára. Ha lámái készen állnának erre, az ő centrumaiban is friss szelek fújnának.

Kalu Rinpocsének az AIDS-betegséggel kapcsolatos megértése máig tisztázatlan. Egy 1981-es mója alapján tulajdonképpen mindenki szakértőnek tekintette ezen a téren. Akkoriban, amikor még nem találták meg a vírust, a szemünk előtt meg tudta állapítani, hogy a betegség egy afrikai fával kapcsolatos. Ha több időt szánt volna rá, talán az ezen a fán élő és a betegséget hordozó majmokra is rájött volna. Az is lehet, hogy a Rinpocse azt hitte, ez egy bőrbetegség és ezért nem kereste tovább az eredetét. Mert például, amikor februárban meglátogatta őt egy tibeti nemesasszony, akinek az arcán az éppen eltávolított szemölcsök sebhelyei látszódtak, azzal viccelődött, hogy úgy néz ki, mintha a régenssel hált volna.

Ez a fajta tudatlanság főleg a kezdőket lepi meg, hiszen ők már az első előadáson azt hallják, hogy az Igazságállapot mindenén áthat, és szokás szerint megvilágosodottnak tartják tanítójukat. Bárhogy is legyen, a belső

tisztánlátás kötelez, és sohasem szabad az érintettek kívánsága ellenére alkalmazni. Aki szert tesz bizonyos képességekre, és ezt arra használja fel, hogy másokat meglessen, az komoly hibát követ el. Az emberekkel azon a szinten kell találkozni, amelyen kapcsolatot kívánnak létesíteni, és innen kiindulva kell őket segíteni annyira, amennyire lehetséges. Ha az embereket levetkőztetik vagy terápiászerűen vájkálnak bennük, az az egészséges embereknél csak az „én”-be vetett hitüket és más furcsa elképzeléseiket erősíti. A buddhista módszer az, hogy egyre inkább magát a tapasztalót, a személyen túli teret és a tudat tisztaságát képzeljük el. A végső cél nem az, hogy a szép elképzelések rozsdás vasláncait szép elképzelések aranyláncaira cseréljük. Az így keletkező simulékony, mindent édes szavakkal leöntő önelégültség ugyanúgy gátolja a tudatot, mint a szenvedésteli állapotok, és az ember talán csak a halálkor döbben rá arra, hogy rossz nyomon járt. Az ügyes tanító ezért enyhén túllépi tanítványai korlátait, és újra meg újra a belső gazdagságukhoz vezető utat közvetíti. Bölcs dolog a feltételekhez kötött érzéseket nem komolyan venni, hiszen ezek amúgy is állandóan jönnek-mennek.

A megvilágosodás nem annak a kérdése, hogy a rossz gondolatokat leépítjük-e és a jókat felhalmozzuk. Ez úgyis magától történik azáltal, hogy tudatosabban élünk. Az a fontos, hogy a belső állapotokat többé ne ítéljük meg. Ezeket a tudat tisztaságaként és szabad játékaként kellene megélnünk, miközben szentimentalizmus nélkül, fáradságtalanul azt tesszük, amit az élet lehetőségei kínálnak. Így a tapasztaló feltételek nélküli és időtlen öröme egyre erősebben átragyog mindenben, és elérünk a Mahamudra szintjeire. Ott minden úgy illik össze, ahogy van, és minden lény javára cselekedhetünk, hibák nélkül.

Bodhgájában tehát Kalu Rinpoce állt ennek a két hétnek a középpontjában. Ezalatt az idő alatt jött látogatóba Kathmanduból Kenpo Cültrim Gyamco és magával hozta sok tanítványát. Szinte hihetetlen balesetsorozat üldözte őket, amivel általában nem találkozni a kagyüpáknál. Hannah és a fordítói csoport tagjai gyakran mentek el hozzá és a környéken élő más kenpókhoz is, hogy magyarázatokat kapjanak a szövegekhez, de csak ritkán kaptak segítséget. Kalu Rinpoce munkája, mivel azt inkább meditalók, mint tudósok végezték, nem

élvezte bizalmukat.

Miközben Tomek minden reggel 600-700 leborulást csinált Buddha Megvilágosodás-Sztúpájánál, én az egész Amerikában felszedett zsírréteget lekoplaltam a testemről, mert napi 18 órán át írtam. Hannah-val nagyon élveztük, hogy újra együtt lehettünk. Miután február 13-án elkészült az „Alapgyakorlatok” című könyv angol változata, azonnal belefogtam a „Minden határon túl” című alapos műbe. Előző éjjel – még hozzá ezen a szent helyen – szokatlanul erős álmom volt. Egy havas tájon fekete szánnyomok között mentem lefelé egy úton. Előttem egy majdnem ovális faláda feküdt régi, elnyűtt brokátba csavarva. Amint felnyitottam domború fedelét, *Szerető Szemek* fénylő aranszobrát tartottam a kezemben, melynek ragyogása teljesen elvakított. A szobor körülbelül harminc centiméteres volt, és én óriási örömet éreztem, mert nagyon tiszta stílusban készült: trapéz alakú, nem kerek arccal, és mind a négy karját közel tartotta a testéhez. A mellkasomhoz szorítva felszaladtam a tőlem bal oldalon fekvő hegyre, és eközben csak egyre tudtam gondolni: „Meg kell őt mentenem, mielőtt elkapják a múzeum emberei!” Tengernyi örömmel ébredve egyértelművé vált számomra: *Szerető Szemek* hasznossá akarta tenni magát. Így áldását magamban hordoztam, hogy megszabadítsam munkánkat azoktól a kulturális korlátoktól, melyek távol tartják a Nyugatot a Gyémánt Úttól. Áldása széleskörű fejlődésünk öröme, és annak szükségessége, hogy mindig frissek és átláthatóak maradjunk – ez még ma is jó nyomon tartja az orromat. Egy ilyen gazdagságból kiindulva aligha zavar, hogy gyakran el kell vágni az olyan behatásokat, amelyek csak elrabolják a munka örömét és eredetiségét. Többek között a politikának is inkább a fenntartás, mint a terjeszkedés lenne a feladata. 1992-ben a magas rangú tulkuk is lelepleződtek, mert kínai pártiak voltak. Ezt figyelembe véve egyszerűen össze kell hasonlítanunk vonalunkat más iskolák és vallások történetével, és emlékeznünk kell arra, hogy az a szó, hogy buddhista vagy rinpocse – nem jelenti mindjárt azt, hogy Buddha.

A következő hetek külső keretét újra Kjence Rinpocse bodhgájai kolostora adta. Indiai viszonyok között ez a legnagyobb gazdagság ékköve volt: olyan sok cementet használtak

fel a falakhoz, hogy nem hullott le a festék. Egy harmadik emeleti erkélyen néhány írászta bizonyosan India legértékesebb ritkaságát kínálta nekünk: elegendő nyugalmat, hogy zavartalanul dolgozhassunk. Alkonyatig írtunk, aztán Hannah szokása szerint lefutottunk pár kilométert Buddha nagy sztúpájáig és vissza, hogy formában maradjunk. A szokásos áramszünetektől



Szerető Szemek

eltekintve kora reggelig folytattuk a munkánkat. Egy magnón gyűjtöttük össze a fontos álmokat, és pár óra alvás után tudatalattim már össze is állította a következő fejezetet. Mivel sosem gondolok vissza a dolgokra – erre időm sincs –, ezért olyan volt ez, mint egy teljes kábelcsere. Az, hogy ennyi régi dologra kellett visszaemlékezni, a feje tetejére állított minden tudati megszokást, de működött, és Hannah sokszor segített. A könyv vázát telepecséltelt útleveleink és az 1972 óta készített útiterveink adták. Amikor az emlékek egyre erősebben hatoltak át behegedt agyszöveteimen, egy csomó apró részlet állt össze. Innentől kezdve már csak az volt a feladat, hogy kiszűrjük a mások számára legfontosabbakat.

A nemes Tomek hegynyi csomagjainkkal elindult Bodhgajából, de Gajában az embertömeg a Delhibe tartó vonat helyett a kalkuttaiba nyomta.

Egy varázslatos, teliholdas éjszaka után Kalu Rinpoce és Bokár Rinpoce fordítói a busszal Sziliguriba utaztak. A kenpo fordítói átestek még néhány nagyon komoly baleseten, melyekbe páran majdnem bele is haltak. Hannah-val a hegyeken át Rumtekbe utaztunk.

Karmapa halála óta megjelenésünk nagy felbolydulást keltett a tibetiek körében. Mindig azt várták, hogy majd mi mutatjuk be az új Karmapát, ami végül meg is történt. Bár szívesen támogattuk a tibetiek közös törekvéseit, mint például a rumteki szállodát, de ezúttal nem jutott időnk arra, hogy végig üljük a napi öt egymást követő reggelit, amit az emberek nekünk hoztak be a terembe. Ezáltal akarták kifejezni

köszönetüket az adakozó támogatóknak, és felhívni a figyelmünket arra, hogy szükség van ilyenekre, így gyakran hozták el az egész családjukat is. Ezúttal tehát Láma Cültrim Namgyal megvesztegethetetlen családjához költöztünk, akiknek volt némi fogalmuk a munkához elengedhetetlen nyugalomról, és így kézírataim tovább halmozódhattak.

Elutazása előtt Topga Rinpoce írt egy számunkra igen hasznos levelet. Topga Rumtek főtitkára és egyben közeli barátunk, akit Karmapa bízott meg a Karmapa Charitable Trust vezetésével. Ez a szervezet irányítja a vonalunkat Karmapa újraszületései között. Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és ő nagyon csalódottak voltak, mert Rumtek egyik korábbi, nagyra becsült és tudós apátja elkezdett „saját” központokat kiépíteni Hongkongban és Malajziában. Bár ez komolyan szétforgácsolja a helyi kagyüpák munkáját, régi barátokat és támogatókat fordít egymás ellen, mégis egyre több rinpoceként tette ezt, nyilvánvalóan különböző okokból. Például Dzsamgon Kongtrul Rinpoce Rigpe Dordzse Egyesületéről is csak halála után tudtunk meg valami közelebbit Hannah-val. Amikor a főtitkárnak visszaigazolták, hogy Németországnak hasonló nehézségei akadtak Láma Csimével, akkor írta meg Topga a központjainknak, hogy álljanak mögénk.

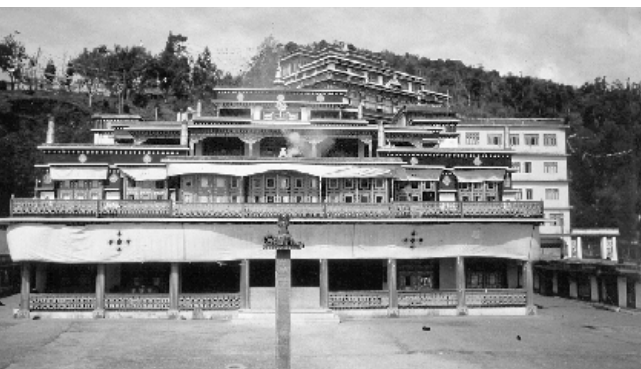
E levél által végre a „jó” buddhisták számára is lehetővé vált, hogy egyértelműen állást foglalhassanak. Nem kellett többé nehéz tanítókkal vesződniük, ehelyett minden jót kívánhattak nekik és a hozzájuk hasonlóknak. Karmapa tanítványai – és mindenekelőtt azok, akik Hannah és általam jutnak el hozzá – többnyire friss típusok, és örömeiket lelik a munka felépítő szakaszában. Más csoportokat az elégedetlenség vagy a zavarodottság jellemez. Topgala sorai után senkinek sem kellett többé görcsösen együttműködni a saját lényegüktől idegen emberekkel. Most mindenki szabadon, barátaival együtt haladhatott az úton.

Több is múltott még Rumteken: más buddhista iskolákhoz és a Kagyü átadáson belüli többi vonalhoz fűződő viszonyunk tisztázása. Karmapa ereje által mi, kagyüpák évekig az élő tibeti buddhizmust képviseltük az egész világon úgy, ahogy ezt ma Dél-Amerikában, valamint a Rajna és Vlagyivosztok között tesszük. Ilyen helyzetben az ember szívesen nagyvonalú, ezért központjaink örömmel hívtak meg

más tibeti tanítókat. Sajnos ez senkinek nem használt. Még a korábbi tanítványok is rövid idő múlva szülőszerepben szerettek volna látni minket, aminek kevésbé felelünk meg, és ingerültek lettek, ha nem tudtunk nekik mindent megadni. Ráadásul gyakran túl éretlenek voltak ahhoz, hogy különböző utakat értékelés nélkül hagyjanak a térben. Ezért inkább megpróbálták erőszakosan felértékelni saját tanítójukat, miközben másokét lehúzták vagy pletykákat terjesztettek róluk. Ha az ember megvizsgálta a történetek kimenetelét, akkor láthatta, hogy a tanítók inkább eltúrték ezeket, mintsem a világ elé tárták volna. Sőt, sokszor nem is tudtak semmit a szóbeszédekről. Mégis elérkezett az ideje annak, hogy csak olyanokat hívjanak meg, akik Karmapa munkáját

támogatják.

Egy szent világ követőinek ez fájalmas, de ezek a szétválasztások szükségesek és hasznosak. Hiszen a munka célja a szellemi fejlődés és az, hogy urai legyünk saját életünknek. Olyan erősen és függetlenül – amilyenné a tanítványaim válnak – kellett a külső kereteiket



Rumtek

(de nem az átadásunkat) demokratikusabbá és nyugatibbá formálniuk. Ez elkerülhetetlen volt, és így is van rendjén. A magabiztos tanítók egyébként is jobban érzik magukat, ha az emberek félreértelmezett odaadásból nem próbálnak meg különlegesen vagy tibetiesen viselkedni. Ők ugyanis valóban értékelik érett nyugati tudásunkat és döntőképességünket.

Szikkimben – szerencsére teljesen magától – azonnal megoldódott egy kényes helyzet. Szögyal Tulku, a Nyingma átadás egyik nagyon tehetséges lámája Angliából, többször kérte a lengyeleket, hogy hívják meg. Ez nehéz helyzetbe hozott minket. Egyrésztől senkinek sem akartam az útjában állni, másrésztől annyira hivatkozott a „kiterjedt tibeti nagycsaládra”, hogy a látogatásai után az emberek szinte azt hit-



ték, hogy a tulkunak Karmapa az apja és Kalu Rinpoce az anyja. Ennek a szemléletnek van egyébként frissítő oldala is, például minden olyan férfit, aki ugyanannak a nőnek a kegyeit élvezzi, rövid úton testvérnek nyilvánít. Szögyal Tulkut ráadásul erősen befolyásolta Trungpa Tulku, ezért másképpen is használta a fogalmakat, mint mi. Ez összezavarta a barátainkat. Például a Mahamudra nála csak az utat jelölte, míg ez nálunk magában foglalja az alapot, az utat és a célt is. Mindig megpróbáltam elodázni ezt a kérdést, anélkül, hogy gyámkodó lennék, de aztán egyszer csak odajött hozzám egy lengyel szerzetes, és ezt mondta: „Megkérdeztük Dilgo Kjence Rinpoce-t Szögyal Tulkuval kapcsolatban, és ezt felelte: „Nagyon fiatal, és nem tudjuk, hogy mit csinál”. Innentől kezdve a kérdés lekerült a napirendről.

Karmapa munkáját folytató Shamarpával és Dzsamgon Kongtrul Rinpoce-sal töltött tíz nap, jövőbe mutató volt. Hannah következő évi fordítási munkáját is egyeztetjük. Amikor újra Topga Rinpoce-nél ültünk, Künzig Shamarpa egy kicsi és merev halott madarat hozott be a szobába. „Ugye most már te is csinálod?” – kérdeztük, de ő így felelt: „Nem. Az egyik madár a kalitkában Karmapa megtestesülése, és a többit meditálni tanítja”.

Azért, hogy megnézzük Gyalcab Rinpoce, az ország egyik legszebb és még érintetlen területén folyó új építkezését, néhány órán át utatlan utakon utaztunk. A terület távol esik a nepáliaktól, az indektől és a turistáktól, de sajnos nem esik messze a politikától. Ezt egy nagyon gazdag és problémás, szikkimi család ajándékozta a Rinpoce-nak, mintegy Rumtek és Topga Rinpoce elleni sakklépésként. Topga, Karmapa parancsára hű maradt, és nem akart elismerni egy Tai Szitupa által adományozó családjában talált reinkarnációt.

A visszaúton, lefelé haladva az időközben meglepően túlnépesedett Kelet-Himaláján, még el kellett intéznünk egy fontos dolgot. Kalu Rinpoce nyomatékosan arra kért minket, hogy látogassuk meg még egyszer, mielőtt Európába megyünk. Sziliguri mellett tartózkodott, ahol derék szonadai szerzetesei ismét egy hatalmas építkezés kellős közepén tartottak. Ezúttal egy teljesen feldíszített 33 méter magas sztúpáról volt szó. Csak a Rinpoce-nak juthatott eszébe, hogy a minden lényben

benne rejlő megvilágosodásnak ezt a hatalmas kifejeződését a szenvedő, túlnépesedett és lármás Észak-India egy füstös utcájában építsék fel. A sztúpának biztosan nagyobb haszna lesz az emberek elkövetkező életeiben, mint a mostaniban.

Gyalcen és a szerzetesek jól voltak, kitűnő munkát végeztek. Ahogy felszaladtunk a Kalu Rinpoce terméhez vezető lépcsőkön, eszembe jutott, hogy mennyi kitartást és összpontosítást tanultunk ettől az öreg harcostól. Ez a szívósság, összekötve egy maroknyi tanítvány odaadásával, tette olyan széleskörűvé a munkáját.

Kalu Rinpoce kopasz volt, időtlen arca pedig földöntúlinak tűnt. Sajnos nem volt jól. Mivel sok helybeli ült a teremben, nem a szavak voltak a legfontosabbak. Hannah megígérte, hogy lehetőség szerint segíti a fordítási munkáit, én pedig Karmapa munkájának kiszélesítésére vonatkozó legutóbbi terveimről beszéltem. Ezután minden jót kívántunk neki, és megáldott minket. Mindannyian tisztában voltunk azzal, hogy talán ez volt a legutolsó találkozásunk ebben az életben. Amikor a Bodhgájába tartó vonaton ültünk, boldogok voltunk, hogy eleget tettünk a Rinpoce utolsó kívánságának.

Patna zsúfolt pályaudvari kávézójában újra megmutatkozott Karmapa



Az időtlen arc

határtalan tere. Amikor a mellettünk ülő asztalnál a kellemes és képzett indus meglátta telepecsételt útleveleinket, melyekben kiradíroztunk egy oldalt az újabb bejegyzések számára, hirtelen megkérdezte, hogy nem ismerjük-e Olét és Hannah-t Dániából. Igent mondtunk, azonban mi sem ismertük fel őt. Ő volt az a mérnök, akinek egy tizennyolc évvel ezelőtti futó találkozáskor a KARMAPA CSENNO mantrát adtam. Ettől kezdve nagyon jól ment a sora, és időközben sikeres politikus lett. Most a mantrához tartozó 16. Karmapa meditációt tartalmazó füzetet is odaadtuk neki. Talán elnök lesz, mire legközelebb

találkozunk...

Bodhgája ismét jó alkalmat kínált arra, hogy Shamarpával és Dzsigmelával Európáról beszéljünk. A sok év után, melyet híres és gazdag, de többnyire nehéz emberek társaságában töltöttek, most kezdték felfedezni a köznépet. Tetszett nekik, hogy csoportjaink kerültek az életidegen egzotikát, és hogy egy olyan megvilágosodáshoz vezető utat építettünk fel, amely minden élethelyzetben közvetlenül Karmapához kapcsolódik.

Amikor megérkeztünk Delhibe, Hannah felfrissítette a Tourist Camphez fűződő tibeti kapcsolatainkat. Az utolsó este Künzig Shamarpa egy kiváló vacsorára hívott meg minket. Új-Delhiben az általa vezetett KIBI a kínai emigránsok támogatásával most igen gyorsan fejlődött.

Néhány órás késéssel érkeztünk meg Frankfurtba, ahol mélyen meghatott, hogy száz barátunk várt ránk a repülőtéren. Felmentünk az épület felső szintjére egy meditáció és sok áldás kedvéért.

A Dániában és Wuppertalban megtartott zsúfolt kurzusokkal, izzó mikrofonok társaságában töltöttünk tíz napot, majd utunk újra a nagyvilágba vezetett. A müncheni Évával és Tomekkel Párizson át a venezuelai Caracasba repültünk. Tomek egy dán – és kopasz – barátunk útlevelével lépte át a határokat, mert akkoriban a keleti blokkból senki sem utazhatott be az országba. A forró égövi országok sajátosságához híven csak egy nappal későbbre számítottak ránk. Ezért várunk kellett néhány órát a repülőtéren, majd hajnalban fogtunk egy taxit. A gömbölyű, fekete sofőr még mindig sokkos állapotban volt: „Lelőttek néhány ezer embert – mondta – még láthatjátok a lövések nyomait a falakon. Egy reggel, az emberek a «barrió»-kban – itt a taxis a hegyoldalak nyomornegyedeire mutatott – arra ébredtek, hogy az árak a duplájára szöktek fel. Látták, hogy annyi pénzünk még van, amivel elmehetnek a munkahelyükre, viszont a visszaútra már nem futja. Ezért először a buszsofőrökkel verkedtek össze”. Amikor az embertömeg elért a városközpontba, már teljesen fel volt paprikázva. Azok a dolgok, melyekre sokszor évekig gyűjtöttek, hirtelen megfizethetetlenek lettek. Ezért elhatározták, hogy kiszolgálják magukat. Az, hogy a rendőrség ekkor mit gondolt vagy milyen parancsot kapott, nem világos. Talán egyfajta társadalmi igaz-

ságosságból kiindulva cselekedtek: akik csak egy rádiót vagy egy tévét vittek el, futni hagyták, azokat viszont, akiknél két készülék volt, lelőtték.

Ilyesmi még sohasem történt ennek az országnak a történelmében, mely arról híres, hogy közel áll az európai kultúrához. Igaz, hogy a gazdaság a katolikus országok szokásos túlnépesedése miatt nem lesz egészséges, és később tönkre is megy, de ha a kormány bizalomgerjesztően irányította volna, a válság nem következik be. Az államadósság megduplázódását, ami az ugrásszerű áremelkedéshez vezetett, az ország polgárainak privát folyószámlái okozták – csak éppen Floridában.

A caracasi központból egy nő néhány könyvemet már évekkel ezelőtt lefordította spanyolra. Valóban az utolsó pillanatban érkeztünk ide, mert a központ éppen feloszlóban volt. A woodstocki kenpo néhány nagyon haragos kijelentéssel szakított Latin–Amerikával. A tanítások közvetítésekor óriási kulturális ugrások, a tanítók túl ritka látogatásai és a saját felelősségvállalásra való buzdítás teljes hiánya Buddha életközeli tanácsait nagyon elméleti dologgá változtatták át. Az történt, ami mindig, ha a tanító az idegenszerű dolgokat hangsúlyozza ki a tanításokban: kifelé engedelmes tanítványokra tesz szert, akik viszont keveset tudnak majd, és nagyon elbizonytalanodnak. Szellemi táplálékukat lámáik múltbeli és eljövendő látogatásai adják, és így senki sem válik önállóvá. Ilyen körülmények között néhány, már említett nápolyi és angliai lámának nem okozott nehézséget, hogy a tanításokkal többeket is megnyerjenek maguknak a csoportból.

Négy nap alatt minden talpra állt. A szinte éjjel–nappal folyó tanítások és meditációk óráról órára növelték a hallgatók táborát. Felgyűrt ingujjban kora reggelig áldottam az embereket, és közben állandóan visszatértem a fő tanításokra, melyek annyira fontosak a forró égövi országokban. Mindent felvettek magnóra vagy videóra, és így elég anyaghoz jutottak a további munkához. Bár sem kitartásban, sem döntőképeségben nem hasonlíthatók Európához, mégis meg kellett adjuk nekik a lehetőséget, megígértük nekik, hogy a következő látogatáskor egy *Tudatos Halálkurzust* tartunk.

Az éjszakai busz Meridába vitt minket, és az Andok Egyetemén tar-

tottam előadást. A hallgatóság jó kérdéseket tett fel, és egy tucatjuknak adtam menedéket. Többen a már említett lámák tanítványai voltak. Csak csodálkozni tudtam azon, hogy ezek a tanítók anélkül ismertették meg tanítványaikat az olyan mélyreható eszközökkel, mint a Mahamudra (ők a saját kiadásukat erről Dzogcsennek nevezték), hogy alapvető védelmet is biztosítottak volna hozzá. Most Fekete Kabát erőterében fejlődhetnek tovább.

A következő busz a zöld hegyeken keresztül Cucutába vitt bennünket, a kolumbiai bűnözők egyik hírhedt rejtekébe. A város főépülete egy hatalmas börtön, és már az útlevelellenőrző-pultnál ellopják az ember csomagját. A buszpályaudvaron több, széles vállú úr megpróbált meglepni a bőröndjeinkkel, én viszont keresztülhúztam a számításaimat. A csarnok közepén álló utazási iroda nem létező buszokra adott el jegyeket, de nem Tomeknek. Sokéves tapasztalatunk, melyet a forró égővi országokban a zsidóakkal üzletelve gyűjtöttünk, most megtérült. Az erőszaktól eltekintve nyilván nem volt itt semmi, amit már ne ismertünk volna Keletről.

A busz indulásáig egy tucat levelet írtunk meg. Az éjszakai utazás felejthetetlen volt. A táj gyakran Dél-Svédországra emlékeztetett, az ég pedig annyira smaragdzölden világított, hogy csak részeket láttunk az „Indiana Jones”-ból, amit videón vetítettek a buszon. Bogotában, a 2500 méteres magasságban fekvő fővárosban egy klasszikus szépség, Adriana várt minket Eduardóval és másokkal a központból. A munka itt is kezdett leépülni. Kenpo Katar Woodstockból az utóbbi két évben nem látogatott el ide, a nápolyi láma pedig itt is gondoskodott a hiányzó tanításokról.


A Kolumbiában töltött négy nap megér számomra pár sort. Az ország nagyon szokatlan, és szinte mindenütt egész közeli barátaink és első osztályú csoportjaink vannak. Spanyol nyelvű könyveink nagy részét Eduardo nyomtatta ki. Ez nem nyugati „majdnem-demokrácia”, amilyen Venezuela 1989-ig volt, hanem a világ legerőszakosabb helye. Itt pár dollárért is megölnék valakit. Annak a meglepő adatnak, hogy naponta átlagban 50-60 embert lőnek itt le, több oka is van. A belső okok világosak, az emberek azt gondolják, hogy ezáltal megszabadulnak

ellenségeiktől, ami azonban a mai napig sehol, senkinek sem sikerült még. A külső okok abban állnak, hogy az ország sohasem nyugodott le. A mindenkori hatalmi csoportok úgy, mint a kormányok, a kommunisták, a kokainbárók, a földtulajdonosok, a rendőrség és a hadsereg kölcsönösen egymást ölték, amióta csak Kolumbia megjelent a térképen.

A számos magánhadsereg és bérgyilkos sem teszi egyszerűbbé a képet. A hírhedt MAS-társaság tagja például csak az lehet, aki három ismeretlen embert megöl a nyílt utcán. A város minden éjjel olyan volt, mint egy céllövölde, Adriana pedig nagyra értékelte védelmezőinket. Tíz év óta először csak most a társaságomban mert kijönni az utcára. Különben mindig a sűrű kis autójában ült zárt ajtók és felhúzott ablakok mögött. Mindenkire hatással volt az állandó veszély okozta félelem, ami főleg az emberek szájkörüli ráncairól ismerhető fel. Előadásaim alatt a hallgatók minden félórában az ablakokhoz rohantak, mert ilyen gyakran szólaltak

meg az éppen feltört autók riasztói.

Eduardónak négy tanyája volt, de a négy közül csak egyre járhatott el, mert különben elrabolták volna. Két nagybátyját emberrablók lőtték le. Bátyjának az utcán egy cigarettában szkopolamint adtak be, ami igazságszérum és idegméreg is egyben. Pár nappal később meztelenül és könnyű fejszerűléssel találtak rá egy szántóföldön.



Adriana, 10 év óta először az utcán

Kolumbia erőszakszintje akkor vált számunkra a legegyszerűsebbé, amikor egyszer két kisbusz olyan lehetetlenül rángatózva haladt előttünk az úton, hogy sofőrünk nem tudta megelőzni őket. „Ezek biztosan gengszterek, akik egy támadást akarnak megghiúsítani” – mondta Eduardo. Amikor végre egymagasságba értünk az egyik kisbusszal, egy férfit láttunk, aki súlyos gépfegyvert tartott a kezében. A fegyvereket a hadseregből ismertem, de ilyen arcot még sosem láttam: mintha gránitból faragták volna.

Adriana anyósa vezeti Bogota legjobb angol iskoláját. A gyerekek sok kérdést tettek fel. Ugyanakkor annyira érzéketlenné váltak, hogy szinte már el is felejtkeztek azokról a hullákról, akiken át kellett lépniük akkor, amikor kiszálltak az iskolabuszból. Az ország legdrágább egyetemén tartott előadásomra többnyire idősebb emberek jöttek el, ahogy az sokáig Venezuelában és az USA-ban is jellemző volt. Húsz köztisztviselőben álló személy vett utána menedéket. Időközben a bogotai csoport megtöltötte annak a sorháznak a középső szintjét, amit Adriana egy vegyes származású környéken vásárolt, a menekülttábor mellett, melynek lakói nagyon szorgalmasan törték fel a kocsikat. Itt is jól bevált a 16. Karmapa meditáció, és ki akarták cserélni az előadásaimról készített videokazettákat a caracasi és meridai központokkal.

Búcsúzóul Eduardo egy kézzelfogható ajándékot adott Karma Bercsen Lingnek, új görögországi meditációs centrumunknak: egy hetvenkilós gépet, amivel nedves agyagból cserepet lehet préselni. Mivel azokon a szakaszokon, ahol nem az amerikai légitársaságok működnek, alig találkozik az ember a csomagok furcsa, húszkilós súlykorlátozásával, ezért gyakran kényszerültünk kézipoggyász-hegyeinket magunkkal vinni. Viszont ezt a csomó vasat Párizson át Frankfurtba és aztán Münchenből Athénba juttatni úgy, hogy ne fedezzék fel, már igazi kalandnak számított. Münchenben kihívtak minket a repülőgépből, és mivel szigorúan a túlsúlyra vadásztak, úgy kellett tartanom a gépet, mintha csak öt kilót nyomott volna. Ennyit engedélyeznek.

Május 10-én hunyt el Kalu Rinpoce, mialatt Hannah Malajziában fordított. Amikor szonadai szobájából végre sikerült kiküldenie a sok buzgó indiai orvost, felült az ágyon, rátámaszkodott Bokár Rinpocséra és Gyalcenre, és egyszerűen kilélegzett. Miközben meghalt mindketten éreztük áldását. Hannah könyvéből pontosan a Rinpoce halálakor esett ki egy róla készült fénykép. Később, júniusban, amikor Európába utazott vissza, meglátogatta a jógi múmiáját, és átadta legmelegebb köszönetünket.

Ezután Karma Gönben tanítottam a *Tudatos Halált*. Erről a szép hegyhátról minden évben több száz ember jut el a *Tisztaföldre*. A hely, ahol Karma Gön áll, igazából semmilyen szempontból sem marad el Rumtek



Kalu Rinpoce temetési szertartása

mögött. Karmapa sehol sincs közelebb, mint itt. Már a lungnál – a szövegek első éneklésénél – eleredt Pedro orra vére, és lyuk keletkezett nemes koponyáján. Négy nap alatt mind a 250 embernek sikerült.

A Svájcban és Schwarzenbergben töltött néhány hét után, sok barátunkkal az oldalunkon, rendet raktunk a német egyesületben, ami már régóta esedékes volt. A Bonn környéki barna kastélyban lezajlott nagy találkozó egyértelműen megmutatta, hogy idealista munka csak barátságon alapulhat. Örömteli jogjaink egyáltalán nem értették a bürokratikus szerzeteseket, akik befészkelték oda magukat, és mérvadóvá tették tehetetlenségüket. Még mialatt a hullámok magasra csaptak volna, az édes Sys rátalált a megoldásra: az akkoriban működő körülbelül 30 központ, mely kiállt a stílusom mellett, kapcsolódjon össze egy egyesületbe. Ezáltal az egyesülethez csatlakozó négy csoport is hasznossá vált. Azóta végre vannak helyeink, ahová a nehéz embereket küldhetjük.

A kolumbiai Adriana eljött velünk Magyarországra és Olaszországba is.



Karma Gön-ben, úton a Tisztaföldre

Amit mellettem tanult, az a későbbiekben Dél-Amerika hasznára vált. A legnagyobb német központok meglátogatása után görög kiadóm egy repülőjegyet küldött Bécsbe. Egy napra Athénba kellett mennem, hogy bemutassam a sajtónak a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyv görög kiadását. Bár az igényes szellemi könyvek Nyugaton szinte csak kis példány-



számban kelnek el, itt ez a kiadványunk jól fogyott.

1989 legnagyobb buddhista eseménye kétség kívül a nagy Kagyü Nagdzö-beavatás volt a dániai Rødbyben található elvonulási központban, ahol 600 résztvevő a teljes három hetet végigülte, és százak jöttek-mentek. Ezt a beavatássorozatot egyébként Dzsamgon Kongtrul Rinpoce először adta és ráadásul itt Nyugaton. Utolsó előtti újraszületésében, mint Lodrö Tájé, összegyűjtötte azokat az átadási szövegeket, amelyeket kagyü vonalunk atyja, Marpa 950 évvel ezelőtt Tibetbe hozott.



Egy kis véraláfutás, tipikus Phova jel

ARinpoce ebben az életében 1976-ban kapta meg az átadást Karmapától Nepálban, az első buszutunkon velünk tartó barátainkkal együtt. Rødbyben egyértelműen érezni lehetett, hogy ez ugyanaz az áldás-áramlat. Bár komolyan azt tanácsoltuk a Rinpocének, hogy a beavatásokat ajándékként adja, az egyébként szokásos meditációs fogadalmak nélkül, melyek rosszul alkalmazhatók a Nyugat számára, kérésünk ellenére mégis mindent átadott. Senkit sem szabadna olyan helyzetbe hozni, hogy a túl szigorúan megszabott kötelezettségek miatt meg kelljen szakítania a már kialakult kapcsolatait. Ez az érzékeny lámák élet-tartamát – de a tanítványokét is – nagyon megrövidítheti.

Minden jól ment, és az utolsó szertartás előtt pedig valami olyasmit tett a Rinpoce, amit az Özel Tenzin-botrány óta elképzelhetetlennek tartottunk: megdicsért egy fehérbőrű tanítót. Elmondta, mekkora bizalmuk van a vonaltartóknak bennem, és köszönetet mondott a sok központért és tanítványért szerte a világban. Mivel már minden csatát megnyertünk, ezért anélkül beszélhetett, hogy politikailag veszélybe sodorta volna magát. Szavai kikerekítették az elmúlt néhány év munkáját, és mindenki jól érezte magát. A kemény döntéseknél jobb, ha az ember a bizalmasai között van, de a győzelem mindenkié.

Tenga Rinpoce segített neki a beavatásoknál. Augusztusban a problémás kastélyban ő is egy hasonló kijelentéssel örvendeztette meg



A schwarzenbergi ház

portot, így újra volt értelme meglátogatni ezt a várost. A regensburgi Hans és Martina dízelmotoros Opelje várt a további útra. Kölcsönadták nekem, mert akkoriban Lengyelországban alig lehetett benzint kapni. Azóta gyakrabban utazunk vonattal, hiszen a tíz nap alatt két balesetünk volt az országban, és kétszer törték fel az autót.



Dzjamgon Kongtrul Rinpoche  
a Kagyü Nagdzó beavatáson

az embereket. Először kapcsolatunk mélységét hangsúlyozta, és utána tanúsította – ami később a kasztély körlevelében is olvasható volt –, hogy jelen volt akkor, amikor Karmapa megígértette velem, hogy Németországban és világszerte őt képviselve tanítok majd.

Berlinben Michael és Gunda végre felépített egy németekből és lengyelekből álló egészséges csoportot,

Komoly teljesítmény volt, hogy a Kucharyban található kúria újjáépítése még ennyire kevés eszközzel is haladni tudott. Hegymászó tanítványaim ekkor munkacsoportokba verődve Norvégiába költöztek, és a tetőkön és a kéményeken sokat megkerestek a szükséges pénzből.

Azért, hogy egy pár előző évi bónusz repülőjegyet még lejártuk előtt felhasználjunk, Tomek és én Bécsből Chicagón át Los Angelesbe repültünk. Kora reggel aztán egy használt 750-es BMW motorral folytattuk utunkat észak felé. Vattát dugtunk a fülünkbe a hideg ellen, és kilenc órakor két használt bukósisakot vettünk egy bolhapiacon, egy órával később pedig régi katonai ruhákat a köd ellen. Így felszerelve élveztük Kalifornia egyedülálló parti hegyeinek kanyargós útjait.

Különösen szórakoztató volt az, amikor megelőztünk néhány Pokol Angyalai csoportot, akiknek egyáltalán nem tetszik az ilyesmi. A legtöbbjük tele volt droggal, ezért meg sem próbáltak követni minket. Az országukban megengedett sebesség kétszeresénél, az európai vezetési szokásokkal szemben amúgy sem mentek volna sokra. A Golden Gate hídon kicsúszott a hátsó kerék, és egy férfi is ránk kiáltott, hogy lapos a gumi. Ezért az utolsó mérőföldeket lépésben tettük meg, de még így is előbb érkeztünk meg Point Bonitába a *Tudatos Halál-kurzusra*, mint azok a barátaink, akik a Santa Barbarából kiinduló főutat választották.

Rolandnak jól ment, „Rolo”-butikjai virágoztak. Üzletét tudatosan az alatt a szint alatt tartotta, melynél a törvény szerint már a gettóból kellett volna embereket alkalmaznia. Szorgalma egész Amerikában munkánk fő pilléreit képezte. Később átküldtem még Jespert Dániából, és a nőekkel együtt, akik Kalifornia szellemi életét uralják, egy jól sikerült egyensúly alakult ki.

Több európai – Frankfurtból ismét kilenc barátunk – érkezett a *Tudatos Halál-kurzusra*. Ezt egy Alapgyakorlatok-kurzus követette egy San Franciscótól északra fekvő közösségi házban, és a minden évben szokásos, fontos kulturális műsor számára készített rádióinterjú, melyet később a hiányzó „p.c.”, azaz politikai kifogásolhatóság miatt leállítottak a baloldaliak.

A következő *Tudatos Halál-kurzusra* Mauiin, az esőerdőben került sor, és Hawaii minden szigetéről jöttek résztvevők. Mélyen a *Legmagasabb Öröm Tisztaföldjére* érkezvén egyszer csak megfellelkeztem arról, hogy tiszteletteljes asztalomnál néhány új ember előtt Buddhát képviseltem. Az örömtől hangosan nevetve dobáltam a fejemet, a karjaimat és a lábaimat. Közben Maia bejött a terembe, és azon amit látott, igencsak elámult, mert ez tökéletes ellentéte annak a „merev felsőajknak” és az erőteljes és biztos viselkedésnek, amit tanítok. Ott Hawaiiion, a hatvanas évek időközben felnőtt virággyermekait az ilyesmi kevésbé zavarta. Azóta viszont nagyon ügyelek arra, hogy amikor egy határtalan élmény veszi kezdetét, megtaláljam a megfelelő testi kifejezést. Ez semmiképp sem korlátozza a gyönyör megtapasztalását.

Dan, aki nagyon elégedett volt a munkájára adott áldással, – balesetek áldozatai számára fizetett hatalmas kártérítési összegekkel foglalkozott – hálából kétezer dollárt, utolsó munkájából befolyt nyereségének egy százalékát közvetlenül az Alapgyakorlatokról szóló, angol nyelvű könyvemre fordította. A könyv már nyomdakész állapotban volt. Gosir Gyalcab írta az előszót hozzá, és mint az Irmtraut és Gabi által javított német kiadás, ez is pontosan az volt, amire az angol nyelvű Dharma-világnak szüksége volt. Több gyakorlat és kevesebb szellemi zavarodottság. Ezzel a segítséggel plusz Tomek és Roland ezer-ezer dollárjával, valamint a korábbi könyvek eladásából származó bevételből ki tudtuk nyomtatni az első ötezer példányt.

A Jasonnél és Decsennél eltöltött nyolc, csodálatos napot további kéziratok írására használtam fel. Most arra is hagyunk időt, hogy a sziget fantasztikus óriáskráterébe mélyen besétáljunk. Ez a világ legnagyobb krátere, mely olyan nagy, hogy az egész Manhattan-sziget felhőkarcolókkal együtt eltűnhetne benne.

Frankfurtban ismét sok barátunk várt ránk a repülőtéren. A hamburgi központban tett rövid megálló után – ahol egy erkölcsös gelugpa-apácának az élő buddhizmusunk elleni támadásán barátaink a hasukat fogták a nevetéstől – hullafáradtan értünk Koppenhágába, öt perccel az első Nyugaton adott 15. Karmapa-beavatás előtt. Azon a sok csodán kívül, melyet minden Karmapa véghezvisz, a 15. Karmapa társnői tizenkét magas rangú inkarnációt hoztak a világra. Ezt az erős világi gyakorlók megértik, és emellett a beavatás mellett még különösen szerették volna megkapni a két lábbal a földön álló Marpa-beavatást is.

Másnap reggel Hannah, Pedro és én egy hétre Karma Gönbe utaztunk. Pedro egész idő alatt kilincselte a helybelieknél azért, hogy újabb földet vehessen. A főközpont, Atalaya Alta mellett most még egy kicsi, félig elhagyott falut, Atalaya Baját is fel akarta építeni, hogy szálláslehetőségeket teremtsen Karmapa tanítványai számára. Időközben a regensburgi Hans és Martina biztos kezeikben tartják a Karmapa-falu tervét és kivitelezését. Hannah lefordította Kalu Rinpocse szövegeit, én pedig ismét találtam pár napot erre a könyvre. Ezután Hannah továbbitte Gyalcab Rinpocsét, mi pedig megtöltöttünk néhány autót a

barátainkkal, és ahogy az minden évben lenni szokott, gyorsan meglátogattuk a közép-európai centrumokat.

A Görögországban eltöltött egy hét kellemes meglepetést okozott. A görögök könyvet olvasnak! A „Belépés a Gyémánt Útra” című könyv görög kiadása friss emberek nagy hullámát hozta a központokba, melyeket az évek során indítottam el ebben az országban. A túl sok megtört kapcsolat miatt a csoportok mégis minden látogatás után megint egyre kisebbek lettek, és főleg egy ciprusi nő volt az, aki fejlődés helyett inkább hatalmat akart, ezzel gyorsan elijesztve minden önálló embert. Athén, Thesszaloniki, Ceres, sőt még Bercsen Ling, a Korinthosz környéki hegyekben található új elvonulási hely sem tudta megtartani az embereket. Csak 1994-ben adódott ismét lehetőség egy újrakezdesre. A Manganaris család és a többi önálló ember csak arra várt, hogy zavar nélkül hozzákezdhesen a munkához.

1989. október közepén Hannah-val Wuppertalból az utolsó egyesületi gyűlésre utaztunk a Bonn melletti kastélyba. Készek voltunk, hogy elegendő tojást törjünk fel egy nagy rántotta elkészítéséhez. Ez lett Sys nagy napja. Az utolsó találkozó óta mindent átgondolt, és most egy érett modellt mutatott be. Létre kellene hoznunk egy csúcsegységet, melyben a már működő egyesületeink lennének a tagok, és amelyben Láma Dzsigmela és én elnökölnénk azért, hogy Rumtek vonalát kövessük, vigyázva arra, hogy csak azok a könyvek jelenjenek meg és csak azokat a tanítókat hívjuk meg, melyek hasznunkra válnak. Időközben hat regionális egyesület jött létre 50 központtal a csúcsegységet irányítása alatt. Csak három vagy négy centrum és néhány utazótanító támogatja a Bonn melletti kastélyt.



*tizenhatodik fejezet*

## Minden határon túl

A kreuzbergi központban töltött hasznos este után az autót Berlinben hagytuk, és az éjszakai vonattal indultunk el Leningrádba. A kelet-európai utak és az ott kapható benzin nem volt elég jó a Porschéket és Mercedeseket üldöző, mély fekvésű Audi Quattro Turbo 200-asom számára.

Sok terület a háború utáni Nyugat-Európára emlékeztetett. Annak ellenére, hogy Sztálin ötszáz kilométerrel toltta ki Ázsia határait Európába, és a kelet-lengyeleket a korábbi német területekre telepítette, a táj és az épületek stílusa keveset változott. Mivel a balti államokban uralkodó viszonyok a szabad világban megjelenő újságok címlapjainak hosszú ideig bőséges témát szolgáltatottak, ezért elég csak annyit mondani, hogy a Dél-Svédországra emlékeztető tájak vagy Csipkerózsika-álmukat aludták, vagy tele voltak szeméttel. Egészen addig, amíg Leningrád közelébe nem értünk, csak a hivatalnokok beszéltek oroszul, a vonaton fel- és leszálló emberek lengyelül vagy a helyi nyelven társalogtak. Vilniusnál egy olyan gyönyörű nő ment el a vagon mellett, hogy elakadt a lélegzetem. Egyenruhát viselt, ami kétségessé tette, milyen karmát épít fel majd ebben az életében. A legutóbbiban biztos, hogy néhány dolgot helyesen tett. Barátaink a leningrádi pályaudvaron vártak ránk, és a legutolsó látogatásunk óta mindent egyben tartottak. A fürdőszobával is felszerelt egyszobás sűrű dobozrakások egyikében laktunk, amilyenekben az ország számtalan családja él, egymás hegyén-hátán.

Izgalmas emberek jöttek és mentek, gyakran gazdag belső életet élő művészek is feltűntek közöttük. Egy, a tudat természetéről tartott félórás tévéfelvételt kellett volna leadni az „Ötödik Kerék”-ben, az egyetlen olyan műsorban, melyben nem sugároztak termelési, statisztikai adatokat közlő, órákig tartó felolvasásokat vagy menetelő katonákról szóló képeket. Akkor sajnos nem sikerült a hangfelvétel, de azóta gyakran jelentünk meg az orosz képernyőkön, és az emberek nem felejtenek. Mivel saját csoportunk szépen fejlődött, így maradt idő arra is, hogy eleget tegyünk a meghívásoknak. Oroszország buddhista múltja egyszerűen szörnyű, és a kis csoportok idős tagjainak és tanítóinak többsége az ötven éven át tartó elnyomás és kivégzések túlélője volt.

A burjátok és kalmükek mongol törzsei kb. 1750 óta az „erényes” Gelugpa Vonalhoz tartoztak, és tudósaik Mongóliában kaptak képzést. Sztálin rendőrsége szinte teljesen kiirtotta őket. Még ma is találni olyan tömegsírokat, ahol gyakran ötezer szerzetes holtteste fekszik, mind egy-egy golyóval a fejében. A másik meghívást egy dzogcsen (dandaron) csoporttól kaptuk, akik szintén Bajkál-tó környéki gyökerekkel rendelkeztek. Az embereik itt sem éltek jobban, tanítójuk pedig megőrült egy koncentrációs táborban. Főgyakorlatuk a „Gana pudzsa”, mely során az emberek evés közben énekelve ajánlják fel az ételt. Ez a gyakorlat sokaknak tetszik, főleg a rengeteg alkohol miatt, de nehezen összeilleszthető a szüleim házában megszokott polgári étkezési szokásokkal.

Rosszul lesz az ember azoktól a dolgoktól, amelyekről ezek a régi csoportok számolnak be. A harmincas években például a titkosrendőrség behatolt a Kelet-Ázsiai Intézetbe, ahol akkoriban a történetet elmesélők közül néhányan dolgoztak. Mivel a rendőrség nem tudta elolvasni a szövegben szereplő írásjeleket, ezért az alkalmazottakat rövid úton japán kémeknek nyilvánították, és a felét ott helyben az udvaron agyonlőtték. Akik megmaradtak, azok húsz év szibériai munkatáborban kaptak. Ötezer lecsukott gelugpa tudós közül csak húsz maradt életben. Az ötvenes évek közepén hirtelen szabadlábra helyezték őket, de már egynek sem volt ereje az újrakezdéshez. Ezt most tőlünk, európaiaktól várták, akik újra és újra a minőséget hoztuk az országukba. „Az em-



berek el fogják fogadni tőled. – mondták – Láma Ole, arra kérünk, gyere olyan gyakran, amilyen gyakran csak tudsz”.

Leningrád (ma Szentpétervár) épp olyan sivár volt, mint legutoljára. Egyszer sem sütött a nap, de ez azt is jelentette, hogy kevesebb dolog terelte el a figyelmünket a tanulásról és arról, hogy új barátságokat kössünk. Amikor egy csomó tehetséges színész jött el a kis lakásba, akkor tudatosodott bennünk, hogy most éppen buddhista történelmet csinálunk.

Azért, hogy vendéglátóinkat megvédjük – és kíváncsiságból is – le akartuk pecsételtetni a papírjainkat egy hivatalban. Ott olyan utánozhatatlan dolgokat tapasztaltunk, amelyek jó témát szolgáltatnának egy mai Kafka-regény számára. Ha így néztek ki az emberek hétköznapijai, akkor érthető, hogy miért tápláltak olyan langyos érzelmeket Gorbacsov glasznosztjával szemben. Egy volt moziban végre felfedeztük a hivatalt, melyben három súlyos múzsa elsáncolva, teljes csatarendben ült. A legfiatalabb a korlát mellett volt, a kettes számú balra egy polc mögött megbújva, széles hátát mutatta a látogatóknak. A harmadiknak és egyben e műfaj legveszélyesebb képviselőjének a jelenlétét pedig csak sejteni lehetett egy mellékhelyiség félig nyitott ajtaja mögött. Céljuk egyértelmű volt: azáltal, hogy semmit sem engedélyeztek, az uralkodó rend tökéletességét akarták bizonyítani, és eközben a segítségkérőket megalázták. Mialatt vártunk, egy tucat ügyfelet kergettek a kétségbeesésbe azzal, hogy egyszerűen egymás után szép sorban leszidták őket. Senki nem ért el náluk semmit. A jelenet teljesen valóságértelmennek tűnt, és sokáig azt hittük, hogy mindjárt kiosztják az Oscar-díjakat. Amikor sokan összegörnyedve mentek ki a teremből, akkor sajnáltam először, hogy nem beszélek oroszul. Szívesen tettem volna valamit a három hölgy neveltetéséért.

A leningrádi csoportnak időre volt szüksége ahhoz, hogy ilyen sok tanítást megemésszen. Addig is meglátogattuk azokat a moszkvai barátainkat, akik legutóbb hívtak meg minket. Az éjszakai vonaton nem álltak le az álmain, ébredés után pedig erős kíváncsággá változtak át. Oroszországban a nők átlagosan hat abortuszon esnek át. Biztos lenne mód ezeket a gyerekeket nyugati családokhoz közvetíteni.

Az is kézenfekvő, hogy az anyáknak ezért valamennyi pénzt kellene kapniuk, ami mindannyiuknak jól jönne. Mivel a gyerekek genetikai szempontból tulajdonképpen európaiak, ezért a nyugati teljesítményorientált társadalmakban lépést tudnának tartani a többiekkel. Egyes esetekben már sikerült nekünk is gyerekeket közvetíteni, ezért erősen bízom abban, hogy hamarosan egy rátermett ember kézbe veszi ezt a dolgot.

Moszkva sokkal zavarodottabb volt, mint Leningrád. A magas szőke férfiak vagy a hadseregben, vagy a rendőrségnél szolgáltak, gyakran a hatalom bámulatós ereje áradt belőlük. A kövérek és elnyúttak munkásként dolgoztak, míg az ázsiaiak és a muzulmánok a fekete-kereskedelemből és más, ehhez hasonló munkákból éltek. Azért, hogy normális árat ajánljanak, ki kellett játszanunk egymás ellen a taxisofőröket, majdnem úgy, mint Indiában. Szürke lakótömbök közötti végtelen, benyomásokban viszont gazdag utazás következett a széles és üres utcákon.

A moszkvai csoport néhány dologban önállótanabb volt a leningrádinál, mert még nem alakult ki az álláspontjuk a sokoldalú buddhista gyökereikkel kapcsolatban. A Dalai Láma egy gelugpa irodája sikertelen kísérletet tett a fejlődés irányítására. Bár jót akartak, teljesen eltévesztették a piacot. A hagyományos szerzetesi buddhizmus, amit annyira derekasán próbáltak visszaállítani, már teljesen idejétmúltá vált. Életközeli tanításaink és a hétköznapiakban alkalmazható meditációink mellett kevésbé hatottak vonzónak.

Moszkvában fontosabbnak tartottam, mint más helyeken, hogy partnerré tegyük az embereket saját fejlődésükben. Találkozásainkkor többször arra kértem őket, hogy bízzanak a tudásukban, és hogy ezt mások javára is használják. Bár az ennyire különböző karmák csak ritkán maradnak együtt, két ember kivételével mindenki igényt tartott a menedékre, mellyel együtt Karmapa áldását is megkapták a további fejlődésükhöz. Nyilvánvalóan egyetlen tanító sem vitte végbe ezt az egyszerű, de fontos lépést.

Négyszögletű asztalok mellett, különböző magasságú székeken ülve, az egykori kolostorban található ferdén megépített építésziroda igazi

keretet nyújtott a történethez. Miközben eltűnt az az orosz konyak, amit Hannah-val hoztunk, a nagyvilág eseményeiről alkotott buddhista értelmezésünk az egész csoportot magával ragadta. Ma a moszkvai csoport saját erejéből fejlődik, de akkoriban a többségnek mindenképpen szüksége volt címre, rangra és a tibeti lámák minőséget igazoló pecsétjére, hogy képesek legyenek a meditációk mellett dönteni. Ez jól működött. Mindössze ötven dollárból – már alig kellett feketén váltanunk, mert megérkezésünk napján a rubel 2,50 márkás árfolyama 25 pfennigre zuhant – kilencnek közülük ki tudtuk fizetni az útját Lengyelországba és vissza. Az éber tudatosság az ilyen alkalmakkal kapcsolatban most is, csakúgy, mint mindig, munkánk sikerének kulcsa az egész világon.



Áldás Oroszországban

Eddig már pár ezer márkával is nagyon sok dolgot véghez tudtunk vinni, és már alig vártuk, hogy egy tucat leningrádit hívhassunk meg ugyanennyiért.

Leningrádba visszafelé a vonat több órát késett, így megismerhettük az ország szocialista „várakozási kultúráját”. Várni azt tudtak! A kétnapos kurzus végén, a búcsúzkodásnál egy nagyon édes lány egy szabálytalan alakú rézdarabot nyomott a kezembe. Egy kétszáz éves ötkopejkás érmét, ami még ma is Oroszország időtlen erejét jelképezi számomra.

A varsói csoport talált egy szép lakást Gosir Gyalcabnak, akinek mő-ja igazolta Maia álmát, miszerint a következő dél-amerikai utamnak fegyverrel vágok neki. „Tibetben még a szerzeteseknél is volt fegyver, amikor utaztak” – mondta.

Hannah Gyalcabbal Lengyelországba utazott, végül pedig Görögországba. Másnap reggel Németországhoz fűződő erős kapcsolataim különleges kifejeződést nyertek: a fal leomlásakor léptem át a berlini határt. A keserű rendőrök teljesen lenyűgözve álldogáltak.

A széles vállú férfiak közül soknak könny csillogott a szemében. Miközben az embertömeg véget nem érő sorokban nyomult előre, csak ennyit kiabáltak: „Útlevelemmel balra, személyigazolvánnyal jobbra!” A kelet-németek arca meggyötört maradt, amíg a késve érkező gyorsvasút elindult. Nagyon szokatlan kifejezéseket találtak, amikor felfedezték, hogy most már valóban szabadok. A keleti országokban eltöltött idő után az ebéd Michaelnél és Gundánál egy más világ volt. Mindenkinek ezer elképzelés jutott eszébe arra nézve, mi is történik majd a kelet-németekkel.

Este hatra vártak minket Passauban, de csak éjfélre érkezünk meg. Bajorország felé a kelet-német - nyugat-német határon egy 16 kilométeres Trabi-dugó keletkezett, aztán meg néhány sofőr elaludt a kormánynál, ezért állandóan a baloldalra áttérő autók akadályozták a haladást. Szerencsére a bölcs Theresia a zsúfolásig megtelt terem hallgatóságával első osztályúan el tudta magát fogadtatni, és kora reggelig több szó esett Gorbacsovról és a kelet-németek tudatáról, mint a megvilágosodásról és Karmapáról.

Észak-Németországban a Südergellersen melletti központ kínálta az első kapcsolódási pontot a pszichológiához. Ezt a gyorsan fejlődő, Hamburgban, Kielben és a Marne közelében található Schmedesworthban tartott tanítások követték. A hollandiai Groningenben Marja és Jolanda egy háromnapos kurzust szerveztek, amire sokan eljöttek. Nagy öröömre Marja elkészült a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyvem fordításával, és már találtak is egy kiadót. Két nap következett Hágában Franznál és Gülfennél, akiket már Isztambulban is meglátogattunk, és akik a korai évektől kezdve támogatták Schwarzenberget és a munkámat. A múltban gazdag kultúrával rendelkező holland belvárosok most megsemmisítő látványt nyújtottak. Az egykori afrikai népesség és az ázsiai gyarmatokról érkező bevándorlók igazi gettókká változtatták ezeket a városrészeket, ami komoly megterhelést jelent a társadalomnak. A népszaporulatuk és iskolázottságuk elkerülhetetlenné teszi a jövőbeli nézeteltéréseket, ami nagyon sokba kerül majd egy humanista beállítottságú Európának.

Svájci barátaink december elejére kibéreltek egy hegyi házacska. Egy havas túra során, ahol már a felhők felett jártunk, a zürichi Annemarie többéves keresés után megtalálta igazi kapcsolatát Buddha tanításával. Elhatározta, hogy Markusszal, Kasiával és más barátaival együtt szép zürichi házat központtá alakítja át.

Ezt követően Maiával és több barátunkkal együtt néhány napra a malagai Karma Gönbe repültünk, ahol Tenga Rinpoce megáldotta a tervezett sztúpa helyét. Később átadta a felelősséget Lopön Cse-csunak és nekem, és mi attól fogva szorgalmasan gyűjtöttük a pénzt. A sztúpa tizenhárom méter magas lesz, és jól látható a Földközi-tengerről.

Ausztria és a havas, schwarzenbergi karácsony után Heidelberg, Wuppertal és Hamburg következett, ahol csatlakozott hozzánk Caty. Koppenhágában Hannah és egy óriási szilveszteri buli várt ránk. Mivel áttáncoltuk



Elvonulás a svájci Alpokban

az egész éjszakát, kevés időnk maradt a csomagolásra az elkövetkező dél-amerikai, majd a déli féltekén folytatódó utazásunkhoz. Tomek a szervezés terén ismét kitett magáért, így jól ki tudtunk használni minden egyes órát.

Reggel öt órakor szálltunk le Caracasban. A Kelet-Európában történt változások óta Tomek már a lengyel útlevelével utazhatott. A jó szimatú vámós csak egy valamit akart megnézni: a koffert, melyben a revolveremet tartottam. Amikor már minden próbálkozásunk meghiúsult, hogy eltereljük a figyelmét, hirtelen telefonhoz hívták, mi pedig eltűntünk. Pedro is zavartalanul átcsempészte videokameráját. A dán tévé számára filmet készített „A fehér láma világkörüli útja” címmel. Bár levett minket a lábunkról egy súlyosan influenza, amitől ebben az időben Európa fele szenvedett, ennek ellenére egyikünknek sem volt ideje betegeskedésre, mert a város előtti egyetem területén

harmincöt reménnyel telt venezuelai várt a Tudatos Halál-kurzusra.

A központban ötven új ember azonnal elkezdhette a gyakorlást, mert már az első látogatásom alkalmával átadott tanításokat kinyomtatták, és azóta ezek forgalomban is maradtak. Bár a lakosság kitartása és szellemi szinten mutatott képessége nem valami lenyűgöző, az évenkénti látogatások, videók és szövegek lehetővé tették az állandó fejlődést. Az erőteljes Hoogenstein-nővérek Caracásról, Paula pedig



az El Lionban található központról szeretett volna gondoskodni. Minden fejlődött, úgyhogy ezúttal már nem a centrum „mentéséről” kellett gondoskodni. Végül Detlev és Ulla is csatlakoztak csoportunkhoz, ők a müncheni központ vezetői, és a „Kagyü Life” című folyóiratunk fő felelősei.

A kolumbiai *Tudatos Halál-kurzust* Tunja város közelében, Bogotától északra tartottuk. Negyven ember jött el a smaragd országába, Adriana szép szülőházába. Itt kokain helyett drágakövekért folyt a harc, de ez nem jelenti azt, hogy a háborúk kevésbé lennének véresek.

Az ország általános karmájában – legalábbis átmenetileg – eltolódott valami, ezt mutatták az álmaim. Előző évben szinte minden éjjel házakat

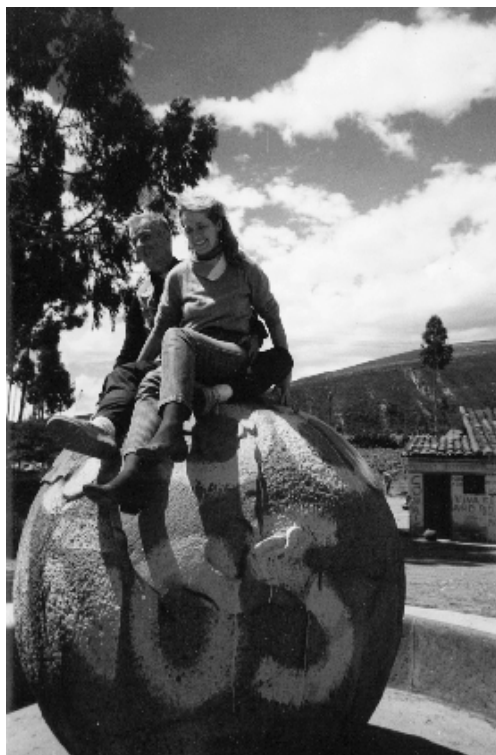
támadtam meg és túszoikat szabadítottam ki. Most arról álmodtam, hogy az ajtók kiugrottak a sarokvasakból, az emberek mégis békésen üldögéltek az asztalok körül. Valóban, pár nappal később Pablo Escobar, a legnagyobb drogbáró, tárgyalásokba kezdett a kormánnyal, és jó szándéka jeleként elengedte a legtöbb túszt. Ezzel egy időben alakult át politikai párttá a három nagy gerillaszövetség egyike, az „M 19”.

A *Tudatos Halál-kurzus* után Eduardo velünk jött Kolumbia déli részén át az ecuadori határig. Busszal utaztunk, bár Tenga Rinpoce azt tanácsolta nekünk, hogy biztonsági okokból ezt a szakaszt inkább repülővel tegyük meg. De a helyzet ismét rendeződött, és egy kis pénzt is meg akartunk spórolni.

A magasan az Andokban fekvő Ecuador teljesen különbözik északi és keleti szomszédaitól. Itt kevés az erőszak, és a helybeliek, akik az inkák leszármazottai, hihetetlenül kicsik, udvariasak, és úgy élnek, mintha egy egészen más világ lakói lennének. Magát az Egyenlítőt egy betonból készült földgolyó ábrázolja. A közelben börtönöket vettünk barátainknak. A fő-városban, Quitóban mind az épületek, mind pedig az árak csodálatosak voltak.

A Guayaquilba, Ecuador második legnagyobb városába vezető úton, Pedrót majdnem megszabadították kamerájától. Miközben igyekezett megörökíteni valami színes helyi érdekességet, lefilmezett egy rendőrt, amint éppen csúszópénzt fogadott el valakitől. Akadt itt éppen elég szokatlan dolog. Az utcán sétáló néhány vonzó hölgy, akik mély hangon férfiaságomat dicsérték, valójában férfiak voltak. A legnagyobb meglepetés azonban mégis a vendéglátónkat érte: nyakába akasztottam éjszakára a gaómat, ahogy ezt sokszor megteszem. Annak ellenére, hogy sosem emlékezett az álmaira, ezen az éjszakán vörös ruhás embereket és hatalmas hegyeket látott. Karmapa áldása nyilvánvalóan felébresztett benne néhány rejtett emléket, és máris a Himalájába akart utazni.

Aztán újabb banánültetvények következtek, majd a perui határhoz értünk, ami este hatkor nemes egyszerűséggel bezár. Semmi esetre sem akartunk a nem túl barátságos határfaluban éjszázani. Míg nehéz csomagjainkkal a határ felé futottunk, megmutakozott a sok szegény ember fehérek iránti ellenszenvé. Tapsoltak, miközben gúnyosan ezt kiabálták: „Fussatok csak fehérek, fussatok!



Az Egyenlítőnél

A határ úgyis zárva!” De tévedtek. A legjobb szolgáltatást biztosította számunkra az ecuadori hivatalnoknak adott tíz, és a peruinak adott tizenöt dollár.

Így sikerült elkerülnünk Dél-Amerika egyik legkellemetlenebb vámját, azonban rá kellett jönnünk, hogy éjszaka semmilyen busz nem indul Limába. Ezért a következő városig tartó ötórás útra béreltünk két ócska taxit, a hozzájuk tartozó, szélhámós kinézetű sofőrökkel együtt. A szerencse velünk maradt: a koromsötét sivatagi éjszakában pont azokon a helyeken tértek le a Panamericana Highway mellékútjairól, melyeken gyakoriak a rablótámadások. Ahogy olyan gyakran, amikor védelmezőimnek dolga van, és nem akarják, hogy zavarják őket, most is szinte az egész utat végigbóbiskoltam. A sofőrök a maguk részéről csak az irántam való bizalmuk miatt utaztak éjszaka. Most pedig nagy szemeket meresztettek, amikor megtudták, hogy több buszt és taxit is kiraboltak az elmúlt órákban, egy spanyol nőt pedig le is lőttek, mert semmit sem akart odaadni a rablóknak.

A Limába vezető utolsó útszakaszon kifogtuk a legrosszabb állapotban lévő buszt, amit Dél-Amerikában ez idáig láttunk. Gépolaj állt a padlón, az üléseket, melyek ragadtak a kosztól, teljesen szétvagdoszták. 100 méter után bedöglött a motor, és újabb 100 méter után kiürült a benzintank is. Mikor pedig már végre úton voltunk, a sofőr egyetlen gödröt sem hagyott ki. Mindenütt a sivatag szokásos jelei látszódtak, ami egyre inkább elnyeli ezt a termékeny országot. Akár tetszik ez a Pápának vagy a mullahoknak, akár nem, ahhoz, hogy a szegény országokban emberhez méltóan lehessen élni, sürgősen csökkenteni kell a népesség számát.

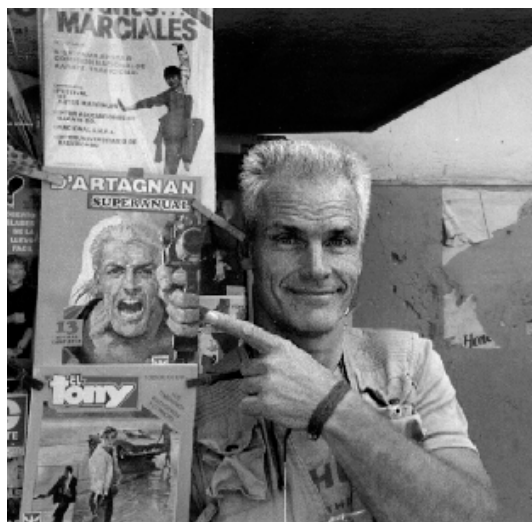
A mélykék Csendes-óceán partján fekvő száraz éghajlatú Limában Ricardo fogadott minket. Lengyelországban tanult, és 1985-ben ott lett a tanítványom. Most képzőművészetet tanított, és fel akart ajánlani a városának egy buddhista központot. Három nap leforgása alatt egyre jobban megtelt a régen oly gazdag Miraflores városában álló háza, ahol több tucat ember vett menedéket, és így létrejött egy stabil Dharma-csoport.



Peru a legszegényebb ország, amit valaha is láttunk. Amikor Ulla és Detlev egyszer rossz buszmegállónál szálltak le, ugyanazt élték át, amit Tomek manilai utazásakor. Többet tapasztaltak meg a nyomornegyedek gyűlöletéből, mint amennyi még kedvükre lett volna. Egy zsebtolvaj különleges teljesítményt nyújtott: az utazás alatt a tömegben ellopta Hannah táskájából az útleveleinket. Keleten ez senkinek sem sikerült volna.

Az amerikai hatóságok álláspontja szerint Lima olyan veszélyessé vált, mint amilyen régebben Bejrút volt. A „Fényes Ösvény” nevet viselő maoista gerillaszervezet időközben szilárdan a kezében tartotta Peru nagy részét. Szép neve ellenére ugyanazokat a módszereket alkalmazta, mint a kambodzsai Vörös Khmerek, és körülbelül 27 000 embert gyilkoltak meg, amíg vezetőjüket, Guzmant el nem fogták. Akkoriban célirányosan turistákat öltek meg, azt remélve, hogy a gazdaság szétrombolásával kirobbanthatnak egy polgárháborút, amit aztán meg akartak nyerni. Pár héttel ottjártunk előtt például kirángattak két francia lányt egy buszból, és pusztán a fehér bőrük miatt agyonlőtték őket az utcán. Pont ez volt az a vidék, amivel kapcsolatban azt tanácsolták nekünk, hogy kerüljük el. Így repülővel mentünk Cuzcoba, a régi inka birodalom fővárosába.

Gerhard, Kurt egyik gyerekkori barátja hozott el minket a repülőtérről. Gerhard egy erőteljes idealista. Miután az ország fejlődését elősegítő szakemberként öt évig dolgozott itt, tökéletesen ismerte a környéket. Megmutatta nekünk az inkák erődítményeit és szentélyeit, melyek ugyanabban a lélegzetelállító magasságban találhatóak, mint Lhász. Vele és perui barátnőjével egy a város felett fekvő hegyoldalon laktunk, és két gyors ménjén is lovagoltunk. A táj vál-



A kettős életet élő



Vendégségben Gerhárdnál

dett emiatt. Ez sokat ártott a helybelieknek, akik népes családjukat a turisták pénzéből tartották el. A revolveremet az út során egyetlen alkalommal használtam néhány lögyakorlatra, este pedig egy pár gallon friss, mézédess borral mérgeztem magam. Tanulva az esetből abbahagytam a túlzott ivást. Az élet egyszerűen túl rövid ahhoz, hogy az ember másnapos legyen.

A gerillák miatt nem volt ajánlatos busszal utazni a Titicaca-tóhoz, amely mentén húzódik a Peru és Bolívia közötti határ. Felültünk tehát egy indiánokkal és kereskedőkkel teli helyi vonatra, amely 4000 méter magasságban megy keresztül az Andokon, és széles fennsíkokra nyújt kilátást, ahol furcsa kinézetű alpakka és lámacsordák láthatók, és gyakran feltűntek hóborította hegyek a horizonton. Nem sokkal naplemente után megállt a vonat, és a helybeliek csak ennyit mondtak mielőtt eltűntek: „Most jönnek a rablók!” Úgy látszott, hogy a vonatvezető együttműködött a banditákkal, mert egy mellékvágányra vezette a vonatot, és lekapcsolta a világítást. Ezután kitört a felkelés. Zömök, de azért erős, kék sportdzsekis urak csoportjai vonultak végig a vagonokon, és gátlástalanul megnézték az utasokat és a csomagjaikat. Bár biztos, hogy ezek olyan rendőrök voltak, akik ki akarták egészíteni éhbérüket, lőfegyvereket mégsem láttunk náluk. Északi méreteink meggyőzték őket arról, hogy jobban teszik, ha továbbállnak. Persze mi sem voltunk túlzottan vendégszeretőek: Tomek elvakította őket egy zseblámpával, Pedro egy német katonaságnál használt bajonettet (a tokjában) a bordáik közé nyomott, Detlevvel

tozatos: láthattunk itt indián fálvakat, lámákat, hegyi patakot és gerillákat, akiknek a területe már a hegyek mögött kezdődött. Ott ölték meg a hivatalnokokat, a jószágokat pedig dinamittal repítették a levegőbe. A Cuzcót körbefogó gerillagyűrű egyre szorosabbá vált, a turizmus pedig szenvedett

pedig a hasunkkal lökdöstük őket jobbra-balra. Hannah és Ulla az ablakban álltak, ők voltak a szemünk és a fülünk. Az előző éjszakai másnaposságot leszámítva mi csak szórakoztunk, de a másik két vasúti kocsit mégis kirabolták.

A Titicaca-tó, mely a világ legmagasabban fekvő tava, mélykék és végtelenül csendes. Külön kompok viszik át az embereket és a buszokat. Bolívia fővárosa, La Paz meglepetésként ért minket. A városban kevesebb a nyomornegyed, és a környező vidék Tibetre hasonlít. A város kellős közepén szerencsehozó tárgyakat és bűvészkellékeket árultak, mindenféle ugyanazokat az olcsó kínai használati tárgyakat lehetett látni, mint Nepálban.

Egy hihetetlen luxusvonattal mentünk délre. Argentína síkságain a kagyü buddhizmus maga volt a teljes zűrzavar. Bár egy ország szellemi központjainak állapota végül is az emberek karmájától függ, itt az idegenek mégis nagyban hozzájárultak a zavarodottsághoz. Aki elég bátorsággal és érettséggel rendelkezett ahhoz, hogy a teret, mint gazdagságot és lehetőséget lássa – ami a Gyémánt Út sikeres gyakorlásának fő feltétele – az itt teljesen kapaszkodók nélkül maradt. Buenos Airesben a túlságosan sok pletyka miatt esett szét a munka. Cordobában Kalu Rinpoce egy Franciaországban élő bhutáni lámája alapított központot, azonban később, néhány súlyos balesetben szerzett sérülése miatt soha többé nem tért vissza. Az ugyanehhez az iskolához tartozó lámák későbbi látogatásai kölcsönös egyeztetések nélkül zajlottak, és szokás szerint senki sem hatalmazta fel a helybeli reménykedőket, hogy maguktól is csináljanak valamit. Tehát itt is a múltban éltek, sok elvárás közepette, és mint Caracasban, ide is ellátogatott a nápolyi Rinpoce, aki vásárolt a közelben egy szép fekvésű tanyát. A betegeskedő központ nagy része csatlakozott az egyesületéhez.

Az előadásokra csak kevesen jöttek el, de ők is legszívesebben meghagyták volna másoknak a buddhizmust. Ahhoz sem volt sok kedvük, hogy különbséget tegyenek az átadási vonalak és a szaknyelvek között. Ezért az egyetlen lehetséges dolgot tettem: egyszerűen megáldottam azt, ami volt. Így legalább buddhista hatás alatt maradtak. Az emberek szintjén azonban itt elég nagy a felelősség: az emberek

éjjel-nappal jöttek, és nagyon bizonytalanok voltak, amihez az ország pénzmemének romlása is nagyban hozzájárult.

A következő busszal nyugatnak tartottunk az Andok lábához. A múlt században innen kelt át a magas hágókon San Martin hadvezér, kellemetlen meglepetést okozva ezzel a Chilében állomásozó spanyol csapatoknak. A Csendes-óceánra néző, óriási hegyoldalak egy kietlen holdbéli tájra emlékeztettek, de mégis érezni lehetett, hogy Chile Dél-Amerika gazdaságilag legegészségesebb országa. Ez nem sokkal azelőtt a választás előtt volt, melynek következtében Pinochet katonákból álló kormányának mennie kellett, és az emberek váratlanul szabadon viselkedhettek. Santiagóban egy orvostanhallgató lány megállapította, hogy a vérnyomásom olyan, mint egy húszévesé, Hannah pedig a



Hannah

mérések alapján körülbelül tizenöt éves lehetett. Két éjszakát töltöttünk egy olyan hotelben, melyből áradt, hogy valamiféle szexuális peremcsoport igényeit szolgálhatta ki. Másfél hónap itt tartózkodás után elhagytuk Dél-Amerikát.

Az Új-Zélandra tartó út egyharmadánál található Húsvét-szigetekig, hatórás repülőút várt ránk a Csendesóceán felett. Ennek, a legközelebbi szárazföldtől 4000 kilométerre eső chilei természetvédelmi területnek ámulatba ejtő a felszíne. A nagy kőszobrok, melyek híressé tették az itt kialakult vulkánokat, nagyon megtetszettek nekem. Azonnal meggyőződtem arról, hogy tulajdonképpen Buddhákat ábrázolnak. Felszínesen szemlélve ugyan egy kissé szögletesnek tűnnek, vibrációk azonban egyeznek. A sziget belseje felé tekintenek

azért, hogy megáldják azt, nem pedig kifelé a tenger felé, hogy védelmezzék. Kétségkívül jó erőt sugároznak. Az egyes részletekről is elmondható, hogy aligha lehetnek véletlenek. Ilyen például a fülek méretaránya és

az a kéztartás is, amit a Belső Hő (Tumo) gyakorlásakor használnak. Ezzel a kéztartással meditált ezer évvel ezelőtt Milarepa, a tibeti jógi is.

1500 évvel ezelőtt, a feltehetően polinéz halászok csodálkozva bámulták meg a Balin található Buddha-szobrokat. Ezek emlékeit keleti hajóútjaikon apáról fiúra adták tovább, amíg a Húsvét-sziget lávakövei lehetővé nem tették, hogy itt is hasonlóakat emeljenek. A későbbi törzsi viszályok során a sziget lakói ledöntötték egymás szobrait, ezzel azonban nem űzték ki belőlük a jó energiákat. A hatalmas, fekvő alakok azonban fájdalmas érzéseket keltettek bennem, olyan volt, mint-ha közeli barátaim lettek volna.

A Húsvét-szigeteken, Pedro élete első autóvezetési óráit vette egy dzsippel, míg mi Tomekkel megosztottunk néhány izgalmas pillanatot egy sziklán, miközben a tenger hullámai összecaptak a fejünk felett. Amikor egy impozáns kráter kövei alá elrejtettem Karmapa ereklyéit, azon tűnődtem, vajon ez az áldás hosszú távon hogyan hat a halak milliárdjaira.

Innen hat órányira nyugatra feküdt Tahiti, a világ talán legdrágább helye. A sziget Hawaiiira emlékeztet, csak sokkal melegebb annál. Ide mindent Franciaországból hoznak repülőn, ezért egy újság akár tíz dollárba is kerülhet. Leszállás előtt egy tornádó jól megdobta a gépet, a Nap elsötétült, az ég pedig ragyogó sárga lett. Sok tengerparti strandon a homok nehéz és fekete, s itt még Secret Beach-nél is veszélyesebbek a víz alatti áramlatok. Szerencsére vártak ránk, így a repülőtérről egy francia művész kínai barátjánője vitt el minket abba a tengerparti szállodába, amit idegenvezetőként már jól ismert. Annak ellenére, hogy nem ismertek minket előtte, az elkövetkező három napban nála és japán férjénél fejedelmi vendéglátásban volt részünk.



Buddhák?

Barátaiknál franciául tartott előadásokat szerveztek, és biztos, hogy közülük sokukkal fogunk még találkozni.

Új-Zéland úgy néz ki, mintha Észak-Angliát a déli féltekére helyeznénk. Ilyen lehetett a világ, mielőtt megőrült volna, és a korábbi gyarmatok lakosai be nem települtek. Bár több volt a sportolástól kipirosodott térd, mint az erotikus rezgés, az ország mégis frissítően hatott. Minden tiszta volt, az emberek magasak, világos bőrűek és egészségesek. Mindenhová felhőkarcolókat építettek, színes tónusú, az elvonuló felhőket visszatükröző üvegből. Az északi szigeten fekvő aucklandi központban az ottani láma nem sok értelmet csinált. Így felültünk egy vonatra, ami birkákkal teli tájakon haladt keresztül, majd átkeltünk a komppal a Christchurchnél lévő déli szigetre. Bár a helyi újság egy kaliforniai barátnőnk cikkét csak egy nappal az előadásom után hozta le, mégis minden szék foglalt volt a kis teremben. Az emberek befogadóképessége megegyezett az európaiakéval, és néhányukkal elindult egy Karmapa csoport. A menedék és vonalunk áldása után a következő lépést a 16. Karmapa meditáció és a Mahamudra mindent felszabadító látásmódja jelentette. Páran közülük már az Alapgyakorlatokat is el akarták kezdeni, ami meglehetősen nagy kulturális ugrást jelentett.

Numeát, egy másik drága francia gyarmatot, elkerültük, de cserébe további két napot engedélyeztünk magunknak Ausztráliában. Ez helyes döntésnek bizonyult. John várt minket a repülőtéren egy magas építésű dzsippel. John, Sidney nyomornegyedének egyik angyala, sok utcagyereket ment meg a gyors lecsúszástól. A hárommillió város az európai építési stílusok keveredése kovácsoltvas kerítésekkel. Jytte és Peter meghívtak minket a drága elővárosba, Mona Valéba, ahol a part menti dombokon a gazdagok házai állnak. Számunkra ez sok és zavartalan munkát jelentett a könyvön, és egyúttal egészen közeli, csodálatos strandokat is. Vendéglátóink sem unatkoztak, állandóan a faxon vagy a telefonon lógtak, pénzzel és áruval üzleteltek a világban, kevés sikerrel.

Öröm volt Láma Trijamot újra látni, akit Dardzselingből ismertünk a hetvenes évek elejéről. Személyében Karmapa értékes ajándékot adott

Ausztráliának. Sajnos a szokásos tibeti kérészek miatt csak négy évvel a megbeszélte időpont után érkezett meg, ami némileg lehűtötte a várakozók odaadását. Ahogy más lámákat is, akik megtartották keleti stílusukat, úgy őt is „hozzáférhetővé” akartuk tenni, ahogy az szerte a világban már nagyon gyakran sikerült. Sok ember javára kellett válnia.



Láma Trijammal Sydneyben

A táj a kora márciusi ausztráliai őszi tiszta fényében fürdött. Első előadásaimat a Sydney Egyetemen tartottam, ahol pár tucat ember vett menedéket, és egy fekete bőrruhás úr mindent megtett azért, hogy zavarja a tanításokat. Hírreható volt erről, de hozzám csak egyszer jött el. A régi, kemény időszakomból megmaradt az a tulajdonságom, hogy valóban élvezem, ha elővehetem a kellemetlen embereket. Ráadásul ez a műfaj még hasznossá is tehető. Buddha csak azért tanított, hogy ezáltal jobban tudjunk élni, meghalni és újraszületni. Pontosan ezért sokkal értelmesebb az, ha közösen vizsgáljuk meg a kényes pontokat, mintha a hallgatókat csupán kellemes szavak kíséretében küldjük vissza egy kemény világba. A helyzet csak akkor válik kínossá, ha az „ellenfelek” túl nyíltan mutatják ki, hogy nem szeretik a korábban adott beavatásokat vagy a magyarázatokat.

Szögyal Rinpocsét Jytte vezette be. A pletykákban jártas Jytte elmesélte nekünk, hogy a Rinpocse az előadásaira vezető úton Trungpa Tulku könyveit olvasta. Reméltem, hogy a Rinpocse nem került túlságosan a tulku befolyása alá, mert volt pár közös tanítványunk. Többen, akiket az ő lépcsőzetes tanulmányi elvonulásai és lágy pszichológiai stílusa vonzott, hozzám is eljöttek a merész példa és az áldás miatt. Az anyához, akit az ő személyében már megkaptak, egy apát is hozzátéve kiegészült szellemi világuk.

Ezt egy, a Blue Mountainsben működő zen iskolában tartott Tudatos Halál-kurzus követte. A táj felért az USA Grand Canyonjával.

A kis csoportban vagy mindenki született jögi volt, vagy megnőtt az átadás ereje, mert rövid időn belül mindenkinek meglett a jele. A szünetekben Peter és Jytte megmutatta nekünk Maseratijukból a környék ősi természeti képeit. Az új barátokon kívül régi kapcsolatokkal is büszkélkedhettünk az országban. Ezek több mint húsz éve jöttek



Phova a Blue Mountainben

létre, és izgalmas volt látni, hogy mi is történt azóta. Viviana és Malcolm évekig tették lehetővé önzetlenül teraváda szerzéseknek, hogy hagyományos stílusukban élhessenek. Ez ugyan kellemes volt, de biztosan akadályozta tanítói tevékenységük fejlődését. Nem tesz elég keményvé, ha túl sok kellemes dologgal találkozol az út elején.

Egy jól sikerült ausztráliai látogatás és sok olyan ígéret után, hogy évente visszajövünk, este Szingapúrban landoltunk. Bár Hannah

kínai barátai kijöttek élénk a repülőtérrre, mégsem vártak eleget, ezért ki kellett vennünk pár szobát egy olcsó hotelben. Szingapúr önmagában egy nagy bolt, Pedro pedig örömmel sürgött-forgott itt, és vett egy első osztályú videokamerát Kurtnak. Karmapa szingapúri csoportjának új és régi elnöke az utóbbi bowling-termébe vitt minket, ahol meditálni szoktak. A bohókás orvos, Gancsen Rinpoce látogatott éppen ide, aki munkája kezdetén Athénben életem legdrágább étkezésére hívott meg. Az elnökök hallottak a nyugati jögi életmódról, valamint hatalmas fejlődésünkről, és először kishitűnek mutatkoztak, de aztán a közös áldásfolyam megnyerte többségüket, az erkölcsöségről és polgári életről alkotott elképzelésekkel szemben. Egy csapásra tanításokat és egy Tudatos Halál-kurzust akartak, ez utóbbi viszont nem ígérkezett könnyűnek, mert Malajzia muzulmán törvényei – a lopásért járó kéz- és láblevágás mellett – évente csak öt nap szabadságot engedélyeznek. Másnap kora reggel aztán Hannah barátai hoztak el minket egy szemmel láthatóan összetörhetetlen Volvóval, míg a csoport másik része busszal jött. A Malajzia felé vezető híd egyetlen nagy dugónak



tűnt. A következő órákban pedig, az országon keresztülhaladva csak páлмаolajat, termőföldeket és banánt lehetett látni.

A Patabahat központot, ahol Hannah oly sokat és gyakran fordított, kizárólag kínaiaknak tartották fenn. Az ország a törvényei szerint muzulmán, és ezért a malájoknak tilos buddhista helyeket látogatniuk. Mint a „race norming”<sup>★</sup> Amerikában, amelynél a kisebbségek különleges, pótlólagos támogatásokat kapnak – a mindenkori számatlag kétharmadát és háromnegyedét a fehérek szintjéhez igazítják – itt is sok, ehhez hasonló törvény dönti el, hogy milyen részarányban lehetnek jelen a különböző rasszok a cégeknél. Noha a hangyaszorgalmú kínaiak alig fizetnek valamit, mégis az olyan emberek miatt érzik kihasználva magukat, akik nem akarnak sokat dolgozni.

Megáldottam egy darab magasföldet egy később felépülő elvonulási hely számára. A terület széles rálátást biztosított a part menti hajókra, de közelebről megvizsgálva egy kevésbé örömteli dolgot is tapasztaltunk ott. Mint szinte mindenütt a világ trópusi esőerdeiben, a nemes, százéves fák félig megperzselve feküdtek körös-körül, és a termőtalaj teljesen eltűnt. Este a központ megtelt hallgatókkal, és az előadás után fontos tudnivalókról tanítottam azért, hogy egy ennyire ellenséges kultúrában is meg tudják állni a helyüket. Külön örültem annak, hogy a hatvanas években Észak-Afrikában és a Közép-Keleten szerzett tapasztalataimat megoszthattam, és megmutathattam, hogyan lehet még a legelvakultabb, őrült muzulmánokat is leszerelni, vagy kikerülni a támadásaikat anélkül, hogy ártanánk nekik. Éjjel tizenkettőkor barátaink egy óriási tortát hoztak a 49. születésnapomra.

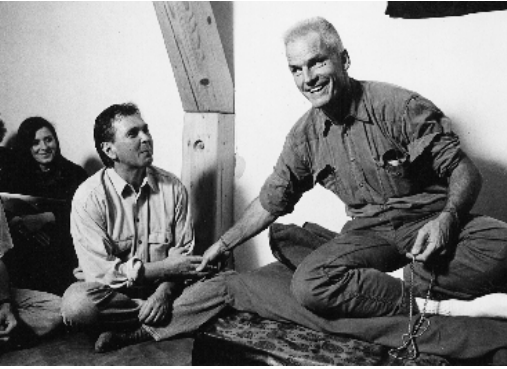
Másnap reggel a búcsú után felszálltunk a Kuala Lumpurba, Malajzia fővárosába tartó buszra. Ott Peggy és Eugene viselték gondunkat. Hatalmas szentélyükben aludtunk, sőt még a bangkoki repülőjegyek költségeit is ők állták.

Egy unalmas éjszaka után (nekem nem tetszik Bangkok) továbbrepültünk Kalkuttába. Az indiai vámosok megint „szagot fogtak”.

---

★ faji normák

Többször is videokamerák után kérdezősködtek, majd fölfedezték Pedro kameráját. Beállították azok sorába, akiket különösen át akartak vizsgálni, és azt mondták, minden további holmit lefoglalnak. Ez igazán nem volt ínyünkre, hiszen Pedro a csomagjai közé rejtette Kurt kameráját is.



Kurt

Hirtelen némi aggodalmaskodó ráncot fedeztem fel spanyol barátom hősi homlokán, de egy trükkel, amely egyébként csak a forró égövi országokban sikerülhetett, megoldottam a helyzetet. Egyszerűen levettem az ominózus dobozt a kocsijáról, és Tomekéra tettem át. Tíz egyenruhás úr pontosan látta a történeteket, de nyilvánvalóan nem fogták föl a dolgot.

A további utunk Szikkimbe ismét megmutatta nekünk, milyen értelmesen töltöttük el az elmúlt húsz évet. Karmapa európai erőtere mindenütt jelen volt: Kalkutta repülőtérén Thomas várt a Joy Kiadótól. Amikor a buszban Sziliguri felé az éjszakát magunk mögött hagytuk, három koppenhágai barátunk csatlakozott hozzánk. A szikkimi határnál, közvetlenül schwarzenbergi barátaink nevei után írtuk be magunkat: Kurt, Susanne, Ute, Susanne és Mác. Később este összejött a nagy csapat Rumtekben. Bár Dzsamgon Kongtrul Rinpoce és Gyalcab Rinpoce egy ötnapos elvonuláson vettek részt, naponta fogadtak minket. Az emberek várták az új Karmapát, és Szikkimet le kellett zárni az idegenforgalom elől. Rumtekben is nagyobb szállodákat akartak építeni, ezért most fontosabb volt, mint valaha, hogy megvédjük azoknak a titkos völgyeknek az erő-mezejét, amelyekben tanultunk, és ezzel egyidejűleg megértessük a világgal ezeknek a helyeknek a jelentőségét.

*tizenhetedik fejezet*

## Újra a világ körül

Rumtekből korán reggel indultunk el és megálltunk Szonadában, Kalu Rinpocse kolostoránál, hogy köszönetet mondjunk a közös évekért, kiszáradt és most már bearanyozott teste előtt. A rinpocse utolsó építménye, az észak-indiai mélyföldön, Sziligurinál álló, 33 méter magas sztúpa építési munkálatai jól haladtak. Az unokaöccse, Gyalcen egy bambuszállványon sorra végigvezetett minket a sztúpa, művészileg első osztályúan megépített szintjein.

Dardzseling utcái időközben teljesen eldugultak a sok embertől. Mivel a húsz évvel ezelőtt ide települt rengeteg nepáli gyerek, felnőve most már maga is egész gyerekseregeket nemzett, így az élet szabadsága és értékei érezhetően csökkentek.

A nyugatabbra fekvő Patna városánál a vonatban utazó néhány kis növésű, orrában karikát viselő törzsi asszony hihetetlen dolgot vitt véghez, ellopták Hannah bőrdíjét, miközben Tomek rajta aludt. Delhiben Künzig Shamarpa nagyon örült, hogy a repülőtéren viszontlátta Hannah-t és engem. Megálmodta, hogy ott fogunk rá várni. 1990. március 31-én ismét az erőteljes Európában landoltunk.



Csoportos meditáció az erőteljes Európában

A Rajnától keletre óriási volt a fejlődés. Mint olyan gyakran, most is csak csodálni tudtam tanítványaim önállóságát, azt, hogy mennyire megerősödtek, és hogy időközben milyen ötletgazdag módon működtek együtt a központok. Ennek a könyvnek az első kiadása – német nyel-



Reggeli önálló tanítványaim társaságában

ven – júniusban látott napvilágot. Kivitelezése a családnak köszönhető, Sys, Paul, Erik és Nina segítettek át – amennyire az én makacs fejem engedte – a nyelvi nehézségeken. Paul és Markus választották ki a képeket – amit sosem szabad, hogy maga a szerző tegyen – és a Logos könyvterjesztő cégtől, Mác tette át számítógépre a szöveget. A zürichi Kuhn Grafikai Stúdió szerkesztett mindent és a Joy kiadónál dolgozó Thomas nyomtatta

ki az anyagot. Így lassan megértettem, hogy Karmapa miért nevezett bennünket Hannah-val a nyugati buddhizmus anyjának és apjának. Bár ez a kifejezés kissé régimódián hangzott, valójában nagy megtiszteltetést és még nagyobb felelősséget jelentett.

Június közepén néhány előadásomon, csináltam egy kis reklámot a „Belépés a Gyémánt Útra” című könyvem holland kiadásának. Meglepett volna, ha egy ennyire tiszta üzenettel rendelkező könyv bármilyen hatást is kifejthetne itt, hiszen zavaros humanizmus uralta a szellemi talajt, és Hollandia rossz bevándorlási törvényei már ijesztő módon, irányíthatatlan, harmadik-világbeli nyomornegyedekké változtatták a belvárosokat. Ez az ezredforduló előtti utolsó években, a Hollandiában tartott előadásokon egyre inkább megmutatkozott. A karma és a genetikai állomány nem változik meg azáltal, hogy az ember egy másik országba költözik, és amint azt az egypetűjú ikrek és a nomád népek körében végzett kutatások bizonyítják, a külső körülmények megváltozásának kevés hatása van az emberek viselkedésére. Még évszázadokkal azután is, hogy elszakadtak attól a környezettől, ahol a túléléshez szükséges magatartásmintáknak még

volt értelmük, az emberek olyan társadalmakat hoznak létre és olyan házakat építenek, amelyek mintái az évezredek során bevéődtek a génjeikbe. Főleg bizonyos külföldi kultúrák – melyekben a férfiak úgy kényszerítik engedelmességre asszonyaikat, hogy azok állandóan terhesek – megfélemezhetetlen gyerekseregeik jelentősen rontották az iskolai osztályok átlagteljesítményét, és mint mindenhol, ahol egyes népcsoportok úgy érzik, mintha egy rossz filmben játszanának, növekedett a fiatalok bűnözés és megtelek a női menedékházak.

A szabadságszerető emberek számára a legkellemetlenebbnek a hosszú távú kilátások mutatkoztak: az európai társadalmak hány évig tudják vagy akarják még előteremteni a külföldi állampolgároknak – akiknek sokszor háromszor akkora a családjuk, mint például a hollandoknak – szánt gyermekgondozási segílyt. És mi lesz a folytatás? Amszterdamban és Rotterdamban, a külföldi és színes bőrű fiatalok már ekkor többségben voltak az általános és a középiskolákban. Egy olyan példaértékű demokráciában, mint amilyen Hollandiáé is, ez feltétlenül problémákat szül majd, különösen azért, hogy az európai kultúra nyílt játékszabályait, a nem-európai bevándorlók saját szemszögükből nézve gyengéségnak tartották és messzemenőig elutasították. Mindenekelőtt a kevésbé toleráns muzulmánok száma nőtt meg olyan mértékben, hogy többséget alkottak és nem elképzelhetetlen, hogy a 21. században Hollandiában és más nyugat-európai országban szavuknak döntő súlya lesz. Annak, hogy ezeket a dolgokat a nevükön nevezzük, semmi köze nincs a rasszizmushoz vagy a diszkriminációhoz. Ez csak azt jelenti, hogy az ember világosan látja, ahogy a dolgok vannak és, hogy a jövőre nézve milyen következményekkel jár majd, ha társadalmunk továbbra is szemet huny ezek felett, a dolgok felett, és senki sem veszi a bátorságot, hogy például, egy maximum kétgyermekes családokra



A könyv anyagán dolgozunk  
Detleffel, Erikkel és Paullal

korlátozódo család támogatáson keresztül, már most eltávolítsa ezeknek a problémáknak a kiváltó okait.

A magas szintű kultúrák régebben is azért gyengültek meg, mert az ott élő szabad nők nem voltak hajlandók gyerekeket szülni, és ez a nyugat-európai utcafépet nézve, egyre inkább nyilvánvaló. A Kalacsakra-tantrának a teokratikus (azaz egy istenállam felé elkötelezett) iszlám (a szövegben Ka-csé-nak nevezett) és a civilizált világ közti óriási összeütközésről szóló jóslatai egyre inkább elkerülhetetlennek látszanak. Mivel a jó emberek lappangó, állandó büntudatukkal hozzájárultak ezeknek a visszas állapotoknak a kialakulásához és most legszívesebben eltussolnák ezt a tény, ezért az önállóan gondolkodni képes emberekre hárult az a hálátlan feladat, hogy újra és újra rámutassanak a világ szabadságát fenyegető, egyre gyorsabban növekvő veszélyekre. A Gyémánt Út Buddhizmus csak azoknak szól, akik tudni akarják azt, ami van. Távol áll a rövidtávú terveket kitűző politikától és attól, hogy rózsaszínű szemüvegen keresztül lássuk a világot, ezért tudatosan részt vesz az ilyen jövőbeli szenvedések csökkentésében. A jó embereknek az a tulajdonsága, hogy képtelenek világos és a jövőre nézve szükséges döntéseket hozni, mind a mai napig megmaradt egy szívós és egyben megható ellenfélnek. Ez részben jó gyökerekből indult ki, de fejlődése során teljesen elment a tények mellett. Mivel a kereszténység ezer évig minden olyan embert üldözött, aki másképp gondolkozott, és ma a muzulmánok világszerte szembetűnőbben, mint valaha, másokat és egymást is elnyomják, a világot megjavítani akaró emberek számára – és az észak-európaiak csakúgy, mint a hollandok, teljes mértékben ilyenek – egyetlen kiút maradt. Mivel toleranciájuk ellenére képtelenek voltak megérteni, hogy a különböző utak különböző lényeknek válnak hasznára, ezért a békepártiak azt hangsúlyozták, hogy minden szellemiség ugyanaz. Az igazi feladat megtanítani az ehhez hasonló, jó szándékú embereknek azt, hogy ez bizonyíthatóan nem így van. Az a kijelentés, hogy nincs semmilyen üdvözítő tan vagy vallás, mely az emberi jogok felett állna, a hetvenes és nyolcvanas években egy állandó, védekező magatartást váltott ki belőlük. Az emberek egyszerűen nem szerettek ilyesmit hallani, mert ez rákényszerítette

Őket arra, hogy rózsaszínű látásmódjukat összhangba hozzák a világ eseményeivel és állást foglaljanak. Ez túlságosan is emlékeztette őket más világbirodalmak több száz évvel ezelőtti háborúira és világméretű hódításaira, melyeket a „politikai korrektség” szabályait követők állandóan az orruk alá dörgöltek. Annak ellenére, hogy a rabszolgákat a szomszédos törzsek fogták el, és először arab emberkereskedőkön keresztül jutottak az európaiak hajóira, a rossz lelkiismeret mégis mélyen befészkelődött az emberek tudatába, azt pedig, hogy mi szinte mindenhol kíméletesebben bántunk a bennszülöttekkel, mint ők egymással, és hogy sok átláthatóságot és fejlődést vittünk az országaikba, csak kevesen tudták világosan kifejezni. Ezért tehát olyan embereket engednek országainkba költözni, akik soha nem fogják otthon érezni magukat a nyugati kultúrában, később pedig rossz lelkiismeretük miatt nem mernek állást foglalni a nők elnyomása és a születésszabályozás témáiban, melyek nagy terhet jelentenek a jóléti társadalmak számára.

A holland „józanág” is kihatott a buddhizmus iránti hozzáállásra. Itt az emberek sokszor a cölibátus jellegű, ésszerű és gyakran idegen nyelven bemutatott, rituális megközelítési módokat keresték, pedig úgy tűnt, hogy ez inkább a latin országoknak felel meg. Így tehát a Teraváda és Mahájána buddhizmus, a gelugpa iskola és a zen buddhizmus sokkal erősebben vert itt gyökeret, mint a Rajnától keletre fekvő területeken, ahol egy egész más buddhista világ kezdődik. Eurázián át egészen Vlagyivosztokig az emberek azt várták, hogy megérintsék őket, merni és tapasztalni akartak valamit. Mivel a legmagasabb szintű látásmód a mindennapi életükben is beigazolódott, így elegendő odaadást és bizalmat fejlesztettek ki ahhoz, hogy az ezredfordulóig több mint 200 Gyémánt Út központot hozzanak létre a világi gyakorlók számára. Ottani tanítványaim és barátaim példái szerte a világban lelkesítik a szabad embereket és a Karma Kagyü Vonal világi irányzata húsz év után Groningenben, és a kilencvenes évek vége óta Amszterdamban, Rotterdamban, Hágában, Utrechtben és Leeuwarde-ban fejlődik. Hollandok százaai vettek menedéket látogatásaim során és közülük néhány tucat a világszerte tartott Tudatos *Halál-kurzusokon* is részt vett.

Miközben a fenti, Európa jövőjére vonatkozó megfigyelések a helyükre kerültek tárháztudatomban és társultak az életem célját jelentő Gyémánt Út Buddhizmus fejlődéséért tett imént említett kívánságaimhoz, megérkeztünk mind az öten Miami-ba. Mark, közeli tanítványom és az orosz Romanov cári család leszármazottja, várt minket a hihetetlenül páras hőségben, ő volt az, aki a későbbiekben fáradhatatlan kitartással segítette megnyitni Japánt. Üres bankoktól körülvéve, amelyek egy új törvény miatt nem tudtak többé kokain-pénzeket mosni, mintegy húsz ember vett menedéket. Miami felülmúlhatatlan felszíne ellenére, azóta működik egy csoportunk a városban, és megtalálható itt néhány szakjapa is. A *Gelugpa Vonal* néhány geséje pedig szinte kilátástalan csatát vív, mert megpróbálnak tibeti módon tartott tanításokkal összetartani egy központot, ami nem egy irigylésre, méltó feladat.

Az év első, Amerikában tartott *Tudatos Halál-kurzusára*, a dél-nyugati sivatagban található Albuquerque-ben került sor. Ennek megszervezését Bobnak és Melanie-nek köszönhattük, akik már korábban meglátogattak minket Európában. Az egyre problémásabb Woodstock melletti kolostorból, egy Tenzing nevű, politizáló tibeti sikertelenül próbálkozott megakadályozni, a minket dicsérő cikkük megjelenését. Tenzing a Dharmadhatut is támogatta, és egyáltalán nem volt ínyére, hogy a mi európai, humorra és a józan emberi észre épülő munkamódszerünk most Amerikát is elérte. Ez kevésbé zavart minket. Harold és Ariane



A Tisztaföldön tett utazás után

átengedték nekünk a kősvivatagban álló, csodálatosan szép otthonukat. Ahogy az Amerikában lenni szokott, ismét csak harminc-negyven ember jött el, így bőven jutott idő az áldásokra. Mivel a perzselő napon adtam interjúkat, az emberek csupán a legfontosabbat kérdezték meg, és így maradt idő arra, hogy ellátogassunk, a Taosz közelében élő Norberthez. Ő ott



Láma Dordze sztúpája mögötti földbirtokunkat további 20 x 70 méteres területtel növelte meg. A szomszédos telek a hawaii Yongdué volt. Az egyik domb mögött sokoldalú lögyakorlatok folytak, Harold páciensei gyakran a legkülönlegesebb fegyvereket ajándékozták neki – amikor épp le tudta őket beszélni az öngyilkosságról – és mint az már korábban is kiderült, a katonai szolgálatot megtagadók nem is lőttek olyan rosszul.

Bár már hajnal két óra körül elindultunk Phoenix felé, hogy elkerüljük a legkeményebb sivatagi hőséget, a hatalmas Pick up motorja szinte egyfolytában leállt. Az úttól pár mérföldre terül el Nyugat-Amerika legnagyobb krátere, mely lélegzetelállító látványt nyújt. Amikor megérintettem egy ember nagyságú meteor fém részét, villámcsapásként nyilallt a csontjaimba: ez valóban egy teljesen más álom.

A városban az egyik úszómedencéből, egy mormon hölgy vízzel fröcskölt le minket. El akarta úzni a rossz szellemeket, mert a nem túlzottan okos fiának beszélt valaki a meditációról. A repülőgép négy napig nem tudott felszállni Phoenixből, mert a hőség miatt túl ritka lett a levegő. Később Maiával San Franciscóba repültünk. Ott Tomek és Roland igazi örömet szereztek nekünk, egy utat a régi, de gyors 750-es BMW-mel lefelé, a kanyargós „Highway One”-on.

Santa Barbaránál lángokban álltak az erdők. Egy pihenő alatt megnéztük a jól sikerült „Total Recall” című filmet. San Diegóban Björn csatlakozott a csapatunkhoz, és több, a hetvenes évek végéről ismert barátnőnk bukkant fel újra. Kalifornia rossz memóriájának előnyei is voltak, a Los Angelesben töltött két nap – az Özel Tenzing körüli botrány kitörése óta – a legtöbb hallgatót vonzotta. A grazi Karinnál laktunk, aki Roland régi barátnője volt. A szőke, hamburgi Annette szintén a közelben élt. Jó európai képzettségükkel mindketten gondoskodtak a kultúrfilmek számára megfelelő háttérrel. Néhány embernek nem tetszettek a Dharmadhatuval kapcsolatos kérdésekre adott egyenes válaszaim, ezért később panaszkodtak rám Woodstockban. De már tudtam, hogy mit tegyek: csak az összes tény gyors és teljes feltárásával kerülhető el, hogy évekig forrjanak a pletykák.

Az egyenesség, a nyitottság és az őszinteség iránti nagyrabecstülésünk valószínűleg a legutolsó dolog lesz, amit egyes tibetiek bennünk, nyugatiakban megértenek majd. Még akkor is – ha a Lexhez hasonló, Karmapát hosszú évek óta támogató emberek minket „Catch-you-pák”-nak, a megreformált iskolát pedig „Glue-pák”-nak nevezik – a hagyományos buddhizmus terjesztőinek van még mit tanulniuk.\*

San Franciscóban az Alapgyakorlatokról tartott kurzus és a sok érdeklődőt vonzó előadások után, Tomek és Annette velünk jöttek Hawaiiiba. A kolumbiai Adriana már a szigeten várt és elbűvölő volt, mint mindig. Épp ex férje elől menekült, aki meglehetősen zavarodottan jött ki Láma Norla nagyon kemény, hároméves, New York környéki elvonulásáról. Csak kevesen értik meg, hogy ez szerzeteseknek és apácáknak való dolog.

A pipázó Angeline, aki először a spanyolországi *Tudatos Halál-kurzusra* jött, a Kauai-szigeten a régi Lomi-masszázszt tanította, aminél agyaggal és sóval dörzsölik be az embereket. A hatalmas Iniki szélvihar, ami a sziget 80 százalékát sivataggá változtatta, mindenki meglepetésére az ő kis faházaikat sértetlenül hagyta. Mialatt kint tombolt a vihar, a csoport tagjai összegyűltek a nyolcadik Karmapa szobor körül és meditáltak.

Újra Secret Beachen voltunk, ezúttal nyáron, és átélhettük azt, amiről sok helybeli is csak álmodik – együtt úsztunk a delfinekkal. A parttól körülbelül félóránnyira, mintegy negyven delfin úszott oda hozzánk, hogy játszanak velünk. Sokkal nagyobbak voltak, mint képzeltem, átugráltak felettünk, körbeúsztak bennünke és egyre kijebb vittek minket a nyílt tenger felé. Amikor újra eltűntek, már csak a part menti hegyeket láttuk.

A nyolcadik Karmapa utolsó sárgaréz szobrát Kauain hagytuk. Az erőterek ezen tartóit most szétszöttük az Egyesült Államokban. Amennyire tudtam, gondoskodtam arról, hogy ez a szobor ne kerüljön

---

\* Angol nyelvű szójáték, melyben a „Catch-you-pák” a kagyüpákra utal, a „Glue-pák” pedig a gelugpákra; A catch jelentése elkapni, megragadni, míg a glue-ragasztót jelent.

– ahogy ez a kulturálisan zavarodott Amerikában megszokott dolog volt – lábmagasságban állítva az oltáraikra, Jézus, Szvámi Zúrzarar, a békés pózban lévő Mohamed vagy különféle újkori üdvözítők képei közé.

Hawaii után Tomek Coloradóba utazott egy szép nőhöz, látogatása mégis egy balesettel végződött. Senki sem csodálkozott azon, hogy Tomek a jó biztosításának köszönhetően a kártérítésként kapott pénzzel, innentől kezdve még keményebben dolgozott Karmapáért és értem.

Amikor 1990 júliusában leszálltam Amszterdamban, egy hete szinte már alig aludtam, de a levelezést és a terveket elintéztük. A wuppertali Gabi, Ulla és Lothar a repülőtéren vártak, és a lehető legrövidebb idő alatt Németországba utaztunk. A tanításokat a központban még végig tudtam csinálni, de azután már semmire sem voltam használható. Ezúttal valóban túlhajtottam a testemet.

Passau szinte túlcsoordult az emberektől és a tettvágytól. Theresia, Charlie és Renate kiváló példái itt annak, hogy egy központ hogyan képes egész környezetét magával húzni.

A szép Doris kísért el Magyarországra, ahol szokatlan helyzetben van a csoportunk, a Rajnától keletre fekvő más országokkal ellentétben, itt már akkor is létezett egy említésre méltó buddhizmus, mielőtt idejöttem volna. Mivel nyelvük finnugor eredetű, és arccsontjuk gyakran kiáll, ezért a magyaroknak sokáig romantikus kapcsolatuk volt Közép-Ázsiával, és sokan úgy hiszik, hogy a „Budapest” szó a „Buddha” névből ered. Körösi Csoma Sándor már több mint száz évvel ezelőtt Tibetbe utazott, és összeállított egy tibeti szótárt, melyet mind a mai napig használnak. A német Láma Anagarika Govinda is gyakorolt némi hatást az országra. Őt és feleségét, Li Gotami művésznőt, egy évvel Govinda halála előtt látogattam meg San Franciscóban, ami kellemes tapasztalat volt. Az egyik „Arya Maitreya Mandala”-csoport épített egy sztúpát Budapest határában, mégis mélyen zavartnak tűntek. Ezzel egyidőben Láma Navang Svédországból, a koreai Szan Sza Nyim, és Szakja Dordzse a nyingmapa csoportokból is jelen voltak. József, aki Hannah-t és engem először hozott el az országba, tulajdonképpen a szakjapa iskolához tartozott.

A nyolc Karmapa központ, melyeket ehhez a gazdag kínálathoz mostanáig hozzátettünk, tanítványaim örömteli jógi beállítottságának és a kiváló hattingeni kapcsolatoknak köszönhetően jól fejlődik. A Rurh-vidéki Zsuzsi és Didi segítségével a csoport mindig naprakészen értesül a dolgokról, István és barátai gondoskodnak Budapesten a nyilvánosság felé végzett munkáról, és erőteljes fiatalok tucatjai jönnek rendszeresen meditálni.

Fejlődésük teljesen hűen követi az összes újonnan megnyitott ország példáját: ha az előző életekből származó erős karmák újra összehozzák az embereket, a motorozás, a karate, a marihuána vagy a politizálás utáni következő és hosszú távú lépés az, hogy újra felveszik a kapcsolatot szellemi gyökereikkel. Sok tanítványom, akikkel előző életeinkben lovakat loptunk és akik erősebb kívánságokat tettek a fejlődésre, mint a fogyasztásra, most a keleti blokkban születtek újra. Ez egy könnyen felismerhető ellenség és egy önzetlen neveltetés jellemformáló körülményeihez vezetett. Mégis elsősorban az összetartás értékes tulajdonságát tanította meg számukra. Azzal az érett és nyitott érzéssel, mellyel legelőször Lengyelországban kerültünk szembe, Kelet-Európában is gyakran



Akik támogattak minket a Keleti Blokkban:  
Tatjana Oroszországban  
és Zsuzsa Magyarországon

találkoztunk. Magyarország még ma is az I. világháború utáni szétdaraboltságtól szenved, polgárainak jelentős része él külföldön. Azokban, akik Romániában vagy a Jugoszláviában élő kisebbség tagjaként, elnyomásban nőttek fel, gyakran nagyon erősen él a megvilágosodás utáni vágy. Bár a karma törvényei szerint szegény területekre születni nem a legjobb, kelet-európai és orosz tanítványaim mégis kiválóan használták ki helyzetüket. Néhány öntelt, zúgolódó vagy felszínes nyugati buddhistához hasonlítva őket, ma felnőtt és nagyon egyenes emberek. Kedves Hannah-m már várt rám Bécsben. Abban az időben én voltam

az egyetlen Európában tanító láma, és az 1990-es év nyári kurzusait már együtt adtuk. Először a görögök szerveztek egy régóta várt *Tudatos Halál-kurzust* a Korinthoszhoz közeli hegyekben. A földdarabot – azért, hogy megmaradjon egy tiszta vonal – a nevemre írták. Itt hallottunk először Kuvait iraki megszállásáról. A helyet védelmezőnknek, *Fekete Kabátnak* ajánlottam fel, és így, mint Európa másik lába, a Malaga melletti, nagy vidéki központunk társa lett. Az 1200 méteres magasságban, egy természetvédelmi terület közepén elterülő, két tengerre is kilátást nyújtó hely igazán szép. A rossz utak ellenére százhetven barátunk jött el az akkor még létező Jugoszlávián keresztül, és Karmapa áldása ismét csodát tett: az Erdőfelügyelőség úgy döntött, hogy kétszer akkora területet vettünk meg, mint amekkorát eredetileg a rendelkezésünkre bocsátottak.



A Korinthoszhoz közeli hegyhát

Barátainkkal együtt Ausztriát tíz napig élvezhettük. Akkoriban éppen sok szó esett a románokról, akik ezelőtt nem sokkal csapatostul jöttek az országba. A szépen gondozott parkokban megették a hattyúkat, mert azt hitték, hogy azok libák.

A nemsokkal ezután, Kucharyban tartott *Tudatos Halál-kurzuson* mind az 550 résztvevő jó jelet kapott. Lengyelország minden egyes látogatáskor egyre európaibb lett, és örömmel láttam, ahogyan a tanítások itt is egyszerre tartották éberén és idealistán barátainkat, minden



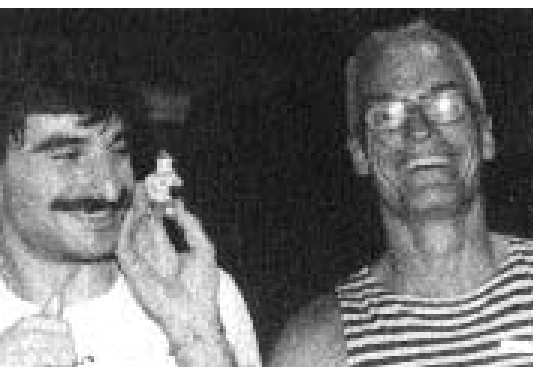
Megtaláltuk a külső jeleket

fejlődés csúcán. Tizenkét év óta, lengyelországi hegyászó tanítványaim több hónapon át, kéményeket és magas tetőket javítottak Norvégiában és Finnországban. Fizetésük egyötödét mindig a központnak adták. Néhányan azok közül is, akik Lengyelországban maradtak, elkezdtek annyi pénzt keresni, hogy támogatni tudták a központokat. A krakkói Karollal az élen, csoportjainkban lassanként megjelentek az első yuppiek.

Örültem, hogy Woytek velünk jött Leningrádba, a mai Pétervárra. Ő a jobb kezem Lengyelországban, egy igazi hős. Barátaival, mint Tadeusz, Misek, Zbignyev, Mira és Karol, erősen kézben tartja a fejlődést. Vele együtt szálltak fel a vonatra a kielii Maren és Michael. Leningrádban nagy zűrzavar uralkodott. Szinte alig volt telefonösszeköttetés a külvilággal, a rendőrség pedig minden levelet elolvasott, melyek így hónapokon át úton voltak, és nem jutottak el hírvívóinkhez.

Az a több mint száz ember, akiknek legutóbbi látogatásomkor menedéket adtam, kivétel nélkül színész volt. Mivel nagyon sokáig semmit sem hallottak rólunk, nem maradt más választásuk, minthogy aláírják a nyári szezonra szóló szerződéseiket. Így szerteszét szóródtak ebben a hatalmas országban.

Mestertolmácsom, Vagid kibérelt egy, a várostól néhány órányira fekvő óriási, régi téglapüületet. Az épület egy történelmi templom, a folyó partján, egy dombon áll, annak az első erődnek a közelében,



Vagid az én szuper tolmácsom

amit a svéd vikingek a délnek tartó, Oroszországon átvezető útvonalon építettek. Mivel kétszer olyan erősek voltak, mint a melegebb éghajlatú országokból származó emberek, a helybelieket évszázadokon át arra kényszerítették, hogy megvédjék a Kelet-Római Birodalmat. Először ameddig lehetett, délnek eveztek, aztán átvitték csónakjaikat a vízváltásokon, majd pedig egy másik

folyóáramlaton hajóztak tovább. Ezért érthető, hogy a vikingek ezt a tágas vidéket így nevezték el: „Az ország, ahol az ember evez, Oroszország”.★

Mivel rendelkezünk ugyan hellyel, de nem voltak embereink, ezért két estén keresztül „magas nyomású előadásokat” tartottam Péterváron, és egyszerűen azt mondtam a hetvenfős hallgatóságnak, hogy jöjjenek el a tervezett *Tudatos Halál-kurzusra*. Teljesen felkészületlenek voltak, úgyhogy ez nemcsak korai, hanem merész vállalkozás is volt, a dolgoknak mégis azonnal meg kellett történniük. Nem engedhetjük, hogy munkánk egy helyben álljon, vagy kicsi, jelentéktelen dolgokban merüljön ki. A sok éves elnyomás és besúgás dacára az oroszoknak most meg kellett tanulniuk hogy bízzanak egymásban és egy csoporttá kellett válniuk. Ez nem történhetett elég gyorsan.

Az ócska busz egy gondozatlan, erős vibrációjú dombnál állt meg. Itt az épület alsó szintjét a legerongyolódottabb katonák foglalták el, akiket valaha is láttunk. Az európaiak, bár hálásak az amerikai fegyveres erők két világháborúban nyújtott segítségével, mégis sokszor megmosolyogják őket. Az általános vélemény szerint, most már az amerikai katonák fele a gettókból jön, és sem írni, sem olvasni nem tud. Ha itt ezek a katonák lennének az ellenség, akkor a dolgok nem is állnak olyan rosszul, a hatalmas Vörös Hadsereg – amelynek képviselői



Szása – ma már szakáll nélkül – első emberem Oroszországban



Phova Grazban

★ Németül Oroszország (Russland) neve a rudeln, evezni szóból származik

lepusztult katonai teherautók között, rosszul szabott egyenruhákban tetvek után kutattak – nem hatott különösebben fenyegetően. Soha azelőtt nem kellett még ennyire keményen dolgoznom. Hetven mélyen csalódott embert kellett bevezetnem a buddhizmusba, menedéket és bizalmat kellett adnom nekik Karmapában, mint a *Határtalan*



Phova Oroszországban

*Fény Buddhájában*, mindezt öt nap alatt. A harmadik délután hozta meg az áttörést, így megnyertük Oroszországot. Egyszerre „fogott” az áldás. Azok az emberek, akik megszokásból inkább kitértek az útból és akiket a sok éven át tartó besűgás, a csúnya, kis lakásokban való összezsúfoltság és mellé még a rossz táplálkozás is félénkké tett, vonalunk tanítványaivá váltak. Büszkén érezték az erőt, ami

hirtelen megragadta őket. Egy félóra leforgása alatt történt mindez és szemmel láthatóan változtak meg az arcok. Egy szokatlan mosoly kezdetei és a készség, hogy megosszák az újonnan meglelt gazdagságot, mindenütt megtalálta első, eddig még nem próbált kifejezését.

Egy televíziós interjú és az utolsó éjszaka tanításai képezték a program végét. Mivel könyveimet Vagid már a katonaság alatt lefordította, így adva voltak a szükséges feltételek, hogy a Földnek erre a hatalmas területére is kiterjesszük Karmapa áldását. Az 1990-es év nyolcadik *Tudatos Halál-kurzusa* leírhatatlan boldogság érzését keltette bennem.

Topga Rinpoce gépe Koppenhágában szállt le. Ő egy magasan képzett, egykori kelet-tibeti király, akit Karmapa először ugyanúgy, mint Tenga Rinpoceét, meditációs mesternek, Dordzse Lopönnek nevezett ki, aztán megtette Rumtek főtitkárának. Lopön Csecsu Rinpoceével együttműködve segített abban, hogy nagy csoportunk bejusson Bhutánba. Mivel alapjában véve nagyon szerény ember, ezért valóban kételkedett abban, hogy bármilyen módon hasznunkra válhatna



Nyugaton. Amíg az igazi, nem kínai Karmapa 1994-ben ismertté nem vált, ő, Hannah és én voltunk az egyetlenek, akik hivatalosan is megtagadták a kínai politikai jelölt elismerését. Topga Rinpoce felfedezte sikerünk receptjét, a közép-európai központjaink közötti kölcsönös bizalmat és az erős barátságot. Mivel mi terveztük meg az útját, ezért azokkal az emberekkel is találkozott, akik a valódi munkát végezték. Ez új dolog volt a számára, hiszen a híres látogatók évekig csak azokkal a feltörekvő emberekkel találkoztak, akik magas pozíciókba helyezték magukat. A Koppenhágában, Hamburgban, Wuppertalban, Heidelbergben, Schwarzenbergben, Münchenben, Passauban és Bécsben töltött tizenkét nap egy sor munkakapcsolatot és ismeretséget eredményezett, és látogatása által Rumtek



Topga Rinpoce

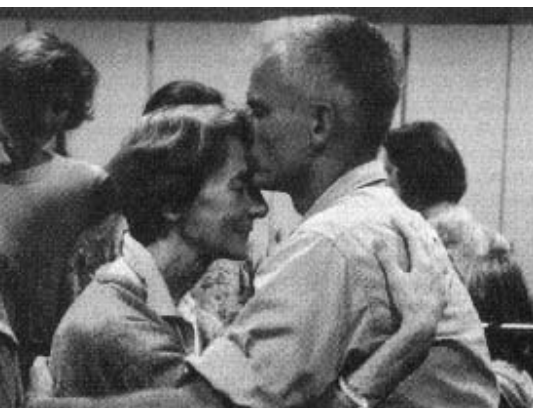
sok barátunk számára sokkal közelebb került. A tibeti kultúra innentől kezdve már nem töltötte be a szent tehén szerepét, amit tisztelni vagy csodálni kellett, hanem olyan erővé vált, melyet vagy élvezni lehetett, vagy elhagyni, ha senkinek sem válik a hasznára.

1990 őszén nyugati csoportjaim között sok feladatot kiosztottam a keleti résszel kapcsolatban. Már láthatóvá váltak azok az erős karmikus kapcsolatok, amelyeket most használni kellett. Svájc – különösen Annemarie Zürichből – valamint Kiel és Koppenhága különböző módon tették lehetővé Oroszország megnyitását, amit később Gabi messterien folytatott. Lengyelországról, főleg a Kuchary melletti elvonulási helyünkről, már évek óta szakszerűen gondoskodott a schwenningeni Manfred és Beate, és amint már említettem, a hattingeni központ pedig kulcs volt Magyarországhoz. Mivel Bécs Tinával,



A schwarzenbergi Mandala

Alexszel és Thuléval az állandó és módszeres munkához volt szokva, nekik adtam Csehszlovákiát, Kelet-Európa leglassabb országát. Évekkel ezelőtt elindítottam Prágában egy Sasha köré gyűlt csoportot, aki később Havel elnök titkára lett. Maxi és Gerhard, Astrid és Wolfgang Grazból kiindulva a Balkánon lefelé dolgoztak. Jakob a görögországi



Az én kedves Annemariemmal



A bécsi Tina és Alex

elvonulási centrumot támogatta, és egy lakóközösséget szeretett volna kialakítani azon a területen ahol első *Tudatos Halál-kurzusaim* létrejöttek. Magyarországnak természetes befolyása volt a romániai, a jugoszláviai és a bulgáriai csoportokra. Barátaink ma Kelet-Európa összes országában összeköttetésben állnak a helyi Karmapa-csoportokkal, és két tucat nyugat-európai utazó tanítványom gondoskodik róluk.

Hannah néhány napon át Künzig Shamarpának fordított, és a németországi, svájci és dániai látogatások között eljött a frankfurti könyvásárra, ahol a Dalai Láma bemutatta egy új művét, és ott jelent meg először a „Minden határon túl” első kiadása is.

Ahogy ez várható volt, dán stílusom nem nyerte el mindenki tetszését. Néhány úr a gelugpa kormányból előre megrendelt néhány könyvet és nem tetszett nekik a politikai események őszinte fel-

vázolása. Nyilvánvalóan rám panaszkodtak, ami azonban engem egyáltalán nem zavart. Soha sem jutnánk egyről a kettőre, ha azt állítanánk, hogy nem hibázunk. A tibeti buddhizmus alapvető egészségességének

az a legtisztább jele, hogy tudunk viccelni különbségeinken és a múltunkon. Mivel a tanításnak tisztán kell Nyugatra jönnie ahhoz, hogy egészségesen tovább fejlődhessen, még egyértelműbben fogalmaztam. A Tibetről szóló szokásos mesebeli elképzelések mellett azok a gonosz hatalmi játszók, mint amelyek például a kilencvenes évek elején a kínai Karmapa-jelölt körül folytak, teljesen érthetetlenek.

Az egyetlen valódi kritika az, hogy a könyvben túl sok kép van Hannah-ról és rólam. Ezt azonban könnyen megmagyarázza az a tény, hogy nem mi választottuk ki a fotókat.

Egy konferencián a Dalai Láma nehéz helyzetbe hozta magát Kuvait Szaddam Husszein általi megszállásával kapcsolatban. Mint Nobel-békedíjas, nem helyeselhette az egyetlen észszerű megoldást, ezért nekem kellett leállítanom egy mániákus kérdezőt. Jó volt, hogy koppenhágai központunkban tett látogatása óta újra viszontláthattuk a Dalai Lámát, és ő pedig – aki minden tibeti iskola képviselője, és nem csak egy gelugpa, ahogyan ezt sokan gondolják – mint mindig, most is megmutatta bizalmát.

Tulajdonképpen Tibet állami egyháza sportszerűbb magatartást is tanúsíthatna. Azon az óriási veszteségen kívül, amit Tibet elvesztése jelentett, kevés oka van panaszra. A gelugpák – akiket sárgasapkásoknak is neveznek – amikor csak tehetik, egész Tibet nevében beszélnek. Országukon belül és kívül gyorsan betöltöttek minden, a vallásban vagy a hatalomban keletkező rést, és szinte kizárólagos hozzáférési lehetőséget béreltek a nyugati egyetemekhez. Az emigrációban élő gelugpák kapták majdhogynem az összes nyugati támogatást. A régi, jógi beállítottságú „vörös sapkás”-iskolák, mint a nyíngmapák, szakjapák és kagyüpák lámáinak gyakran fel kell hívniuk magukra a figyelmet, mert a nyilvános bemutatásoknál többnyire mellőzik őket. Bár az is igaz, hogy a legtöbben nem ismerik



Beate és Manfred

a különbségeket, és élvezik azt a leegyszerűsítést, miszerint minden tibeti egyforma. Hiba volt, hogy az 1990-es, hatalmas San Franciscó-i kiállításon egyetlen egyszer sem említették meg Karmapát. Ő vitathatatlanul Tibet legnagyobb jógija és pár száz nyugati csoport vezetője, ami voltaképpen az összes tibeti-buddhista központ nagy többségét



A KIBI-Egyetem Új-Delhiben

jelentí. A 16. Karmapa által alapított, Új-Delhiben működő KIBI Egyetem feladata az, hogy kiegyensúlyozza a képet a nyilvánosság számára. A gelugpa iskola ürességről alkotott száraz elképzelései mellett, a világ megérdemli örömteli jögi tapasztalatainkat is, azt, hogy a tér elválaszthatatlan a félelemnélküliségtől, az örömtől és az aktív együttérzéstől, és hogy a tértől nem lehet elvenni ezeket a tulajdonságokat.

Karmapának ezt a kívánságát Künzig Shamarpa valósította meg azért, hogy Karmapa halála után továbbvitte a KIBI Egyetem ötletét és így ma senki sem csodálkozik azon, hogy tanítványaim is szívesen tanulnak ott.

Októberben élveztük a szép spanyol őszt, először a gyors Golfban Marionnal és Peterrel az ország északi részén, majd Pedróval „Karma Gön”-ben. A San Sebastian-i Antonio és John jól dolgoztak, a madridi és barcelonai központok viszont elég merevnek tündek: az emberek akár katolikusok is maradhattak volna, mert megint „egyházadit” játszottak. Mint korábban Dél-Amerikában és az Államok több városában, itt is legalább az egyik kezünk meg volt kötve, mivel meglátogattuk más lámák központjait – Barcelonában Kalu Rinpocse egyik centrumát –, ezért az induláshoz szükséges segítséget csak ajánlani tudtuk.

Ibiza szigete olyan volt, mint a hatvanas évek, szinte eredeti csomagolásban. Sok, a régi csempésidőkből származó barátunk élt ott. 1967 óta ez volt Hannah-val az első olyan látogatásunk, amiből

egy igazi vizontlátás lett. Itt is a pletykarovatokban szerepeltünk, és könyveim elnyűtt példányait évek óta körbeadogatják. A szép Ulli Heidelbergből, kitűnő orvosunk, Christoph egy régi barátnője és a berlini Harald hívtak meg ide.

Néhány gelugpa gesse miatt, akik évente egyszer Barcelonából Ibizára jöttek, inkább visszafogtuk magunkat. Semmi esetre sem viselkednénk úgy, mint azok a tanítók, akiket évek óta fékezni kellett, mert megosztották vagy átvették más lámák központjait. Ibiza esete mégis különleges volt. A gesék, mivel képtelenek voltak kezelni a még mindig hasist szívó embereket csak rövid előadásokat tartottak. Menedéket sem adtak és meditációkat sem tanítottak. Újra csak Karmapa széles válla volt az, ami elbírtá ezeket a terheket, a 16. Karmapa meditáció pedig éppen azt a lökést adta, amire sokuknak igazán szüksége volt.

Koppenhágában megvettük a szomszédos szép villát és most már több mint húsz barátunk él a központban. Így beteljesült Karmapa egyik 1977-ben tett kívánsága. Berlin is megváltozott. Mióta a fal leomlott, nagyon gyorsan fejlődtek a dolgok és a törökök lakta Kreuzbergből hamarosan átköltöztünk Klaus-Dieterhez a Bundesalleéra. November közepén adtam az első tanításokat Kelet-Németország főbb nagyvárosaiban. Nem okozott sok örömet, mert az emberek nagyon problémásak voltak, vagy nyárspolgárokként vészelték át a korábbi rendszer otromba stílusát, vagy most lettek bhagwanisták. A San Franciscó-i táncosnő, Jenny, és a kolumbiai Eduardo csodálkozva bámultak erre a merőben hihetetlen világra. Az együttöltött szép idő után, a Delhiben lévő KIBI-nek, mint minden ősszel, most is szüksége lett Hannah szolgálataira. Eduardo is elutazott, Jenny és én pedig Jasont és Decsent vittük el sok központba. Vendéglátóink a nyugodt Maui-szigetről, 240 km/h sebességnél ismerték meg Európa szívét és közben vízszűrők eladásáról



Tibet legnagyobb jógija  
és Shamar Rinpoce



Jenny

szóló információkat terjesztettek, melyekből azonban az inkább humanista beállítottságú tanítványaim közül csak kevés tudott hasznot húzni. Maia most csak rövid ideig utazott velünk. Fiala kora ellenére, érzékeny testét nagyon megviselték az utazással töltött évek. Egyre gyakrabban betegedett meg, Fia is több gondoskodást igényelt, mert Maia kedves nővérét, Mirát időközben lefoglalta két saját gyereke. Számtalan közös barátot szereztünk, és most eljött az idő, hogy Koppenhágában tanuljon tovább. Amit mellettem tanult meg, az később az életben biztos előnyt jelent a számára.



Shamar Rinpoche folytatja  
Karmapa aktivitását

Az év a nagy schwarzenbergi, wuppertali és hamburgi kurzusokkal fejeződött be, több száz barátunk részvételével. Caty az elképzelhető legjobb karácsonyi ajándék volt számomra és Karmapa munkája számára is. Született vezéregyéniség és mivel már majdnem letette az államvizsgáját, felkérhettem az együttműködésre. Dinamit és bölcsesség egy különösen vonzó formában, sok szívet megnyert a koppenhágai szilveszteri partin.

1991. január elsején Tomekkel San Franciscóba utaztunk. Ezt a világszerte is nagyobbra tervezte.

Öt év tartós aszály után a kaliforniaiak már komolyan aggódtak, ezért San Franciscóban arra kértem *Határtalan Fény Vörös Buddháját*, hogy essen az eső. Meglepetésünkre másnap arra ébredtünk, hogy a fák leveleiről csöpögött a víz.

Roland elrepült velünk öt napra Mexico Citybe. Nagy örömmre Cesar és Yosiko vártak ránk a repülőtéren. A meggyötört Toyota és a kulturális különbségek Karmapa áldásának ragyogásától és barátságunktól felolvadtak és olyan közel kerültek

egymáshoz, mint még soha Jens és Karin, közeli barátaink az első svábországi csoportból kifogástalanul készítették elő látogatásunkat. Mindenhova elvittek minket és óspanyol házukban fejedelmi bánásmódban részesültünk.

Antonio csodálatra méltó munkát végzett Mexikóban és nagyon gyorsan a barátunk lett. Bár Boulderben, a Dharmadhatunál töltött éve során sok furcsa dolgot látott, mégsem rendült meg mély bizalma. Erősen azt kívánta, hogy Buddha tanításai által segíthessen a lényeknek, menedéket pedig a kagyüpákban vett. Mégis hagyta, hogy politikailag sarokba szorítsák azáltal, hogy a központ, mint „Tibet-House” (Tibet-Ház) állt fel. A külső kötelességeket, vagyis Tibet szellemi gazdagsága és mély szenvedése tudatosításának terjesztését, értelmes dolognak találta. Ezzel szemben a belső kötelességek gyakran nagyon kínosá váltak a számára. A tibeti kormány erényes szerzetesei közt folyó harcok miatt akkoriban alkalmi kagyü gyűléseink úgy néztek ki, mint a „világjobbítók egyesületének” tagjai közti kisebb nézeteltérések. A Dalai Láma tiltása ellenére egy politikai gese Guadalajarában gyakran idézett meg egy nem-megvilágosodott és egyáltalán nem közkedvelt kísértetet, ami már a központban is nagy nehézségeket okozott. Tibetben ez a kísértet főleg a többi iskolát zaklatta.

Nem messze a Nap- és Holdszentélytől indiánok egy csoportja kibérelte a városháza épületét. Nagyszerű vendéglátókhöz híven, több új inycsiklandó ételt tálaltak fel, és az előadásom után harmincan vettek menedéket. A teremben intenzív erőteret éreztem, és egy pillanatra elképzeltem a központjainkat több barna és fekete arccal. Ők egyébként még az Amerikához hasonló vegyes etnikumú országokban is inkább csak a távollétükkel tűnnek ki. Modern gondolkodásúak lévén Antonio és mi ugyanazt akartuk, bevezetni a tanításokat az emberek életébe. Az, hogy valaki hetente néhány órát eltölt egy buddhista „templomban” és külső segítségre vár, miközben egyszerűen hagyja, hogy a megszokott gondolkodásminták tovább peregjenek, semmiképp sem elegendő. A Karmapán való meditáció pontosan az a lépés, melyre szükségük volt. Ezért elutazásunk előtt elhatároztuk, hogy 1991. novemberében egy *Tudatos Halál-kurzust* tartunk majd ott, ami időközben most már minden évben megrendezésre kerül.

Mexikó után visszatértünk a Miami déli partján fekvő, elegáns, art deco stílusú szállodánkba. Roland, mint mindig, most is nagyvonalú volt. Épp akkor kapcsoltuk be a CNN híreket, amikor az első bombák Bagdadra hullottak. Mivel tudtam, hogy sem Amerika, sem Oroszország nem bírja majd sokáig tartani akkori fegyverkezési politikáját, nagyon megkönnyebbültem: ha másoknak békésnek kell lenniük, a világ most kevésbé engedhet meg magának egy bajkeverő arab országot, mint valaha. Csak egy dolog lepett meg az, hogy Schwarzkopf tábornok olyan sok embert akart. Egy gyors és biztos győzelemhez szükséges szokásos arány: egy európai katona tíz arabra.

Másnap reggel Dél-Amerikába repültünk. Ebben az időben az Aero Peru ősrégi repülőivel, mindössze 700 dollárért egy 7 repülőútből álló csomagot kínált. A következő három hónap során, amikor az arabok azzal fenyegetőztek, hogy lelövik a nyugati gépeket, a világ körüli utazást 43 feltűnően üres repülőjáraton élvezhettük.

Limában, ahol a „Fényes Ösvény” gyilkosai most már a repülőtéren környéki nyomornegyedeket is uralták, Ricardo és Jota tartották életben csoportunkat. A központ állandó bizalma megmutatta, hogy jó tanítók. Egyébként kevés megbízható dolog történt Peruban. Pénznemük, az intin értéke egy év alatt, dolláronként 15000-ről 500000-re zuhant. Három napon át tanítottam Ricardo házában és egy kultúrházban, majd megtekintettük Ricardo galériáját. Bár Jota szép háza egy őrzött lakóterületen áll, tehetséges felesége soha nem mehet el otthonról vele együtt, mert rövid időn belül betörnének hozzájuk. A perui sivatag maradandó emléke, néhány különösen mérgező szúnyog. Csípéseik csak akkor gyógyultak be, amikor már mélyen bent jártunk Braziliában.

Jota elmesélt egy viccet az úton, ami annyira tetszett, hogy tovább kell adjam: Lima polgármestere meglátogatja Washington polgármesterét. Megkérdezi tőle, hogy vajon mitől olyan gazdag amerikai kollégája. Mire az rámutat egy nagy épületre és azt feleli: „Látod azt a kórházat? Abból 10 százalék az enyém”. Később, amikor az amerikai viszonozza a látogatást, megállapítja, hogy perui vendéglátója még nála is gazdagabb, és egy városnézés során meg akarja tudni,



hogy miként lehetséges ez. A tájra mutatva Lima polgármestere megkérdezi: „Látod ott azt a hidat?” „Nem”, válaszolja kollégája. Erre Lima ura a zsebére csapva így szól: „Azért, mert ebből 100 százalék az enyém”.

Argentína egy másik, gazdaságilag szerencsétlen esetnek számított. Pár órával azelőtt, hogy pénzt váltottunk, az australes dolláronkénti árfolyama 6000-ról 9000-re esett. A cordobai csoport eléggé zavarodott volt, mégis valami jó dolog volt kilátásban, úgy nézett ki, hogy Portlandból Láma Trinle – egy kellemes, őszinte és jó képességű tanító – talán idejön, és itt is marad.

Több pilótáról, akiknek menedéket adtam, gyakran azt álmodtam hogy védelmezem őket, ekkor valószínűleg Irak felett bevetésen vettek részt. A brazil határnál levő Igazu-vízesések egyedülálló látványt nyújtottak. Sehol a világon nem zuhan több víz a mélybe, mint ott a dzsungelben. Amikor az „Ördögtorokban” álltunk, hetven méterrel a morajlóan lezúduló víz felett, Tilopát idéztem Tomeknek: „Ha lenne egy jó tanítványom ...”

Bár csak egy kis kitérőt tettünk a dzsungelbe, a környék növényzetének gazdagsága leírhatatlan volt. Az egész világ genetikai állományának 80 százaléka megtalálható ott, a növények pedig hatékony gyógyírt rejtenek magukban a világ jó néhány betegségére.

Rióban, Nina és Ramon vitt minket a városközpontban

álló idilli házukba. Életük egyáltalán nem nevezhető unalmasnak, az Amazonas tönkretételéről számoltak be, és arról, hogy épphogy megmenekültek néhány feldühödött farmer merénylete elől. Az egyik legfájdalmasabb történet, amit elmeséltek, egy indián törzsről szólt, amit éppen akkor térített meg, egy amerikai protestáns szekta. Most a két világ közt gyökértelenül bolyongtak, és minden héten felakasztotta magát néhány közülük.



Bejelentik az Öböl-háború kezdetét

A hatóságok egyszerűen lehetetlen módon viselkedtek. A fiatal és az időközben sikkasztás miatt leváltott elnök akkoriban naponta koccogott a tévében. Néha befagyasztották a gazdagok bankszámláit. Amikor a rendőrség sztrájkolt, a gyilkossági ráta – ami átlagban napi 50 fő körül állt – közel a nullára esett vissza. Ez az arány 100 fő fölé emelkedett akkor, amikor a rendőrség fizetésemelést akart kialkudni magának. Brazília gazdag ugyan nyersanyagokban, viszont egy teljesen kevert etnikumú és kultúrájú ország megszámlálhatatlanul sok gyerekkel. Itt még kevésbé bízom abban, mint Indiában, hogy valaha is behozzák a lemaradást.

Ezután Ramon megmutatott nekünk egy dombot, ami teli volt „favelákkal”, azaz nyomornegyedekkel. Láma Jese gelugpa központjában adtam tanításokat, Dzsamgon Kongtrul Rinpoce egyik tanítványánál. A Nina és Ramon házában tartott utolsó tanítások után a Prostituáltak Szakszervezetének nyárspolgár elnök asszonya meg akarta mutatni nekünk a város legszórakoztatóbb transzvesztitáit. De első a munka, és amikor hajnali háromkor az utolsó embert is megáldottam, a transzvesztiták sajnos már elmentek.

Újra egy ősrégi repülő vitt minket tovább Kolumbiába. Adriana, Eduardo és mások vártak bennünket dzsipekkel. Egyenesen Eduardo négy birtokának egyikére utaztunk, melyre még félig-meddig biz-

tonságban el lehetett jutni; 1994 óta ezeknek az időeknek sajnos már vége. A birtok egy gyönyörű környéken fekszik, alacsonyabb és melegebb helyen, mint Bogota. Harminc ember vett részt egy két-napos kurzuson, és kihasználtunk minden pillanatot.

Barátaink, akik a kolumbiai tiszta kezű társadalom krémjéhez tartoznak – hiszen vagyunk nem koka-

inüzletekből származik – figyelmeztettek minket, hogy ne szárazföldön menjünk tovább Caracas irányába. Csoportunk azt is szerette volna, hogy



Kolumbiában, jobbra Adriana és Eduardo

csináljak egy módot, ehelyett megkérdeztem, hogy mennyibe is kerülnének a jegyek. Mivel a buszút ára 20 dollár, a repülő pedig 200 körül volt, a malám a zsebemben maradt. „Hannah-val barátaink adományából utazunk” – mondtam, „és nem akarom luxus dolgokra költeni a pénzüket”.

Nem sokra rá, tanítványaim nagyvonalúsága iránti tiszteletem, védelmezőinknek rengeteg munkát adott. Korán reggel egy Bucaramanga nevű város, és a hírhedt Cucuta között Hannah hirtelen egy, az úton keresztben álló tartálykocsit pillantott meg, ami előtt géppisztolyos lányok álltak. Egy pillanattal később verejtékező férfiak elnyűtt géppisztolyokkal jelentek meg a busz ajtajaiban, és felszólítottak mindenkit, hogy szálljon le. Azt tettük, amit mondtak. Annyira ingerültek voltak, hogy senki sem gondolt arra, hogy bármit is meg lehetne velük beszélni. Miután fegyver után kutatva mindenkit megmotoztak – mivel itt kevés hasznát vettem volna, ezért az ülés alá rejtettem Bundeswehr bajonettet – az úton felfelé egy faluba vittek minket, amit a gerillák ellenőrzés alatt tartottak.

Az utca közepén állt a commandante, egy alacsony, erős kecskeszakállas férfi. Elmondása szerint a tizenöt fegyveres, többségében álarcot viselő alak a „Nemzeti Felszabadító Hadsereg Simon Bolivar Gerillacsapatának” tagja volt. Épp egy nagyobb támadásban vettek részt, melynek keretében országsszerte hidakat és utakat repítettek a levegőbe. Tehát baloldaliak voltak, és nem jobboldaliak. Ami azt jelentette, hogy az életünk forgott veszélyben, de a holmink nem. A másik oldal elrabolná csomagjainkat, és hangulatuktól függően vagy agyonlőnének, vagy nem.

Elhatároztam, hogy nem veszek rólok tudomást. Pazarolták értékes időnket, és nem voltam feldobva a túszedés helyi szokásától. Tehát vasfegyelemmel továbbdolgoztam



Útlezárás

kézirataimon. A commandante tartott egy háromórás, gyűlölködő és önmagát ismételő beszédet: mi gringók (fehérek) vagyunk a felelősök minden rosszért. Ráadásul azt a kolumbiai társadalmi osztályt ítélte a legrosszabbnak, akiknek nevei megtöltötték noteszeinket. Nem unatkoztunk. Miközben befejeztem „Mahamudra” című könyvem angol nyelvű kiadásának utolsó oldalait, megnéztem, hogy mennyire voltak kibiztosítva az F.N. márkájú géppisztolyaik, és már tudtam, hogy kinek a fegyverét fogom megszerezni abban az esetben, ha komolyra fordulna a helyzet. A legnagyobb problémát azok a gerillák jelentették, akik a dombokról mindenre ráláttak. Igazi Karl May stílusban adtam tudtára Tomeknek, hogy egye meg a notesz legterhelőbb oldalait. Szemmel láthatóan megkönnyebbült, amikor felfedezett egy tüzet, és észrevétlenül bele tudta dobni a címekkel teleírt papírdarabokat.

Védelfőnököt nagy tisztelet illeti azért, hogy kimentettek minket ebből a slamasztikából. Munkamódszerük meglepő volt. Bár csak pár méterre ültünk a commandante mögött, egyszerűen nem látott minket! Mindenegyed alkalommal, amikor egyik embere felhívta ránk a figyelmét – az összes fekete között egyedül mi négyen voltunk szőkék, ráadásul narancssárga és piros pólót viseltünk, rajtuk óriási Buddha képekkel – szemei jobbra-balra, fel-le jártak, de sosem akadtak meg rajtunk. Pontosan abban a pillanatban, amikor egyszerre többen is ránk utalva „gringót” kiáltottak, egy ősz hajú ortodox pap feltett egy kérdést, ami újra elterelte a commandante figyelmét.

A mögöttünk elterülő városban semmit sem tudtak az emberrablásról, ezért az autók és a buszok továbbra is feljöttek a dombra, és ott a fegyveresek feltartóztatták ezeket. Amikor a gerillák már több túszt ejtettek, mint amennyit kezelni tudtak, egyszerűen elengedtek minket. Búcsúzóul megígérték, hogy mindenkit megölnek, akit újra meglátnak az úton. Ez már engem is meggyőzött arról, hogy repülővel kell továbbmennünk. Bár nem unatkoztunk, azonban még a legjobb védelmezőket sem szabad éjjel-nappal hajszozni.

Bogotában minden barátunknak akadt olyan rokona, akit túszként végeztek ki. Ők tudták, mekkora szerencsénk volt, és nagyon örültek, hogy viszontláthattak minket. Este a televízióban kiegészítették

az eseményeket. Az utóbbi harminc év legnagyobb támadásába keveredtünk bele. Több mint 400 embert öltek meg ezen a napon, és Bogotát minden oldalról elzárták a külvilágtól. Mutattak néhány beesett arcú angolt is, akik három hónapig raboskodtak a gerillák fogságában. Míg a legtöbb túszt megölték, ezeket az angolokat magas váltságdíj fejében szabadon engedték. De nem panaszkodhattunk, a gerillákkal töltött órák különös fűszerezést adtak angol nyelvű „Mahamudra” könyvem utolsó oldalainak.

Caracasra így már csak két napunk maradt, de ez a két nap fontos volt. Itt volt az ideje annak, hogy a központban átadjuk a munkát azoknak, akik igazán buddhisták, és érzik, hogy kapcsolat fűzi őket Karmapához. A New Age emberek itt nem voltak elegendőek. Ismét a közép-európaiak mentették meg a napot. Szellemi erejük és kitartásuk egyébként is világszerte központjaink nagy részének gerincét alkotja. A négy magasra nőtt, szemrevaló Hoogesteijn nővérnek elege lett a „mañana-kultúrából”, és most maguk akarták kézbe venni a dolgok irányítását. Meditációkat vezettek, és Bogotával együtt a következő év áprilisára megszervezték egy *Tudatos Halál-kurzust*.

Amikor az átszállás miatt egy éjszakára Limában landoltunk, a repülőtéren épp felrobbant egy autóba rejtett pokolgép. 150 év óta először tört ki a kolera, és a város vezetékes vizének a fele megfertőződött. Egy kedvelt halétel lehetett a betegség fő hordozója. Azért, hogy elkerüljék a feldühödött halászok felkeléseit, az elnök megparancsolta az egészségügyi miniszternek, hogy egyen ebből az ételből a televízió nyilvánossága előtt. A rákövetkező nap, a minisztert gyanús tünetekkel kórházba kellett szállítani. Egy ilyen helyzetben nem szívesen hagytuk ott Ricardót, Jotát és az időközben harmincfősre gyarapodott baráti körünket, de tudták kezelni a helyzetet. A repülőtéren szembesültünk még egy helyi, színes érdekességgel, miután az Aero Peru személyzete szinte már időtlen idők óta nem kapott fizetést, ezért hónapok óta minden második nap sztrájkoltak. Szerencsénkre itt hallottunk erről először.

Mikor ismét Miami-ban voltunk, Jack szeretett volna valami közelebbit hallani a Dharmadatuval kapcsolatos álláspontomról. Elmagyaráztam,

hogy én a szervezetben lévő újítókat támogatom, és be akarom őket oltani egy jövőbeni kizsákmányolás ellen. Azután Los Angelesbe mentünk. A bőrsarusok egy része nem kedvelte az öbölháborúval kapcsolatos „győztek le Szaddamot” nézeteimet, de el kellett ismerniük, hogy tudom, miről beszélek. Európa igen közel fekszik a Közép-Kelethez, és minél többet tud meg az ember az ott élő haragos emberekről, annál kevésbé kedveli őket.

Egy helyi rádióadón kora reggel sugárzott talk show eléggé bizzra sikerült. Európai barátaink, akik elkísértek minket a stúdióba, komolyan megkérdőjelezték azt, hogy a gettóból kikerülő amerikaiak jártak-e iskolába. A betelefonálók most nem állították azt, hogy a dánok mongolok, de ragaszkodtak ahhoz, hogy Buddha fekete bőrű, és hogy minden civilizáció Afrikából ered. Az átadások szövegei Buddhát kék szeműnek írják le. De ezt inkább nem mondtam nekik, mert bizonyára sok további életre zárná el számukra a tanításokhoz vezető



A Nydahlok kettesben

utat. Valójában itt is, mint más, rasszokkal és szokásokkal kapcsolatos nézeteltéréseknél igazi gyönyör volt buddhistának lenni, mert az ember csontja velejéig tudja, hogy mindenkinek Buddhatermészete van, és a világnak is a jövőre nézve a legjobbat kívánja. Ezért egyáltalán nem kell, hogy rossz legyen a lelkiismerete, ha rámutat a visszás helyzetekre, a különbségekre és a szenvedés gócpontjaira. Érintettek miatt is határozottan felhívom a figyelmet az iszlámnak, a nők elnyomásának, a gettóknak, az iskolázatlanságnak és a túlnépesedésnek a veszélyeire, tudva, hogy mindenki el akarja kerülni a szenvedést, és ha ismerjük a szenvedés okait, akkor ez a messzemenőkig lehetséges is.

A San Diegótól északra fekvő központban az emberek időközben megértették, hogy a „szent” nem valami egzotikus dolgot

jelent, hanem azt, hogy az ember teljes mértékben alkalmas valamire. Ezzel újra hozzákezdhattünk ahhoz, hogy Dél-Kalifornia tiszta tudatú lakosainak időtlen kínálatot ajándékozzunk. Már másnap elkezdődött a *Tudatos Halál-kurzus* Phoenixben egy kúriában, és *Határtalan Fény Buddhája* második kívánságomat is teljesítette. Most egy napon és egy éjszakán át tartó esővel áldotta meg a sivatagot.

Roland Saabjával utaztunk a tengerpart mentén vezető úton észak felé San Luis Obispóig. Dudley unokabátyám meghívott egy nagy előadásra az „Egység Templomába”. Szinte majdnem annyi hallgató jött el, mint amennyi Európában szokott és fiatal papjuk jónak bizonyult.

Dél-Kalifornia valóban feketére sült a napon. Családom egyik farmján tett látogatás egyértelműen megmutatta, milyen károkat okozott az öt évig tartó szárazság. Az újonnan felszerelt zuhanyrózsákból több levegő jött, mint víz. Csodálkozva hallottam saját hangomat, amint újra azt mondja, hogy majd kérem a vörös Buddhát, hogy essen az

eső és biztos, hogy harmadszorra is segíteni fog. Ez minden alkalommal nagyon különös érzés volt. Tudatom józan része mindig azt mondta eközben: „Állj! Nem szabad nyomás alá helyezned a Buddhákat. Te őket képviseled, és ha nem teljesítik a kívánságodat, akkor a kijelentésed által rossz színben tűnnek majd fel mások előtt”.

Ennek ellenére többször is rajta-

kaptam magam ezen a kijelentésen, és lassanként befészkelődött mellé egy nagyon „dán” kívánság: az, hogy az ország és az emberek legjavát szolgáló esőzések csak Kaliforniából való elutazásunk után kezdődjenek.

Február 25-én nyolcan szálltunk le Hawaii szigetén. Jenny két hétig maradhatott, nekünk többieknek csak három napunk volt. Amikor Jasonnál és Decsennél Mauin bekapcsoltuk a tévét, majd kiesett



Családom San Luis Obispóban, jobbra Dudley

a szemünk a meglepetéstől. Dél-Kaliforniában zivatarok törtek ki, és mint kiderült, ez az időjárás hosszú távú változását jelentette.

Március másodikán az új-zélandi Christchurchben értünk földet. Maureen és Manfred három előadást készítettek elő, ezek közül egyet a teozófusoknál a Bank's-félszigeten. A helyi növényzet néhány helyen valóban érintetlen volt, és nagyon szokatlan fajtákat lehetett látni. 100 évvel ezelőtt törvény írta elő azt, hogy ki kell vágni a fákat az óriás földterületeken, mivel több birkát akartak tenyészteni. A hihetetlenül kemény fa nem korhadt el, és ma a körös-körül fekvő különös farönkök, gyakran Goya festményeire emlékeztetnek.

Sydney fejlődött. Csoportunk legutóbbi látogatásomkor adott tanításait legépelte, és elterjesztette, és most többet akartak ennél. Az ausztrál tengerpart mentén felfelé vezető úton Jytte és Peter kocsjának négy felújított kerekéről lenyúztam a gumit. Épp 1000 km bírtak ki, egy olyan útszakaszon, ami teli van izgalmas kanyarokkal, vízfolyásokkal és nagyon különleges fákkal.

A Surfer's Paradise-ban – itt találhatóak a világ legszebb strandjai – Terry, James és Kim egy előadást akartak szervezni, de végül csak ők jöttek el, bizonyára túl szép volt a hely. Délebbre a fővárosban, Canberrában, az emberek érettebbek voltak, és másokra is tudtak gondolni. Itt dolgozott régi barátunk, Lee, aki munkájával Ausztrália őslakosainak javára akart válni, azoknak, akik minden alkalommal, amikor kapcsolatba kerültek a nyugati kultúrával, elpanaszolták gyökereik elvesztését. Ugyanakkor ők is hozzájárultak néhány elragadó kép kialakulásához, sokan közülük szenvedélyes autóvezetők. Miután kijönnek a helyi önkormányzat szociális ügyekkel foglalkozó osztályáról, azonnal beülnek az első taxiba, és addig sétakocsikáznak, ameddig a frissen kiutalt segélyük el nem fogy.

Wollongongban egy teraváda csoportnál tanítottam. A csoportot egy szerzetes vezette, aki hajszálpontosan úgy nézett ki, mint Dzsamgon Kongtrul Rinpoce. Sőt ugyanolyan rövid felsőkarja is volt, és miután a rinpoce 1992-ben egy autóbalesetben meghalt, fájdalmasak voltak a szerzetessel való későbbi találkozások.

Március 21-én egy *Mahamudra-kurzust* tartottam a Sydney környéki erdőkben, mely Ayya Khemáé – egy sikeres német theraváda apácáé –



volt, és az 1994-es nagy januári tűzesetig az ország érintetlen növény- és állatvilágának adott otthont. Ezt a csodaszép területet egy angol szerzetes, egy „bhante”, vezette, aki ma jógiként él.

Április elején elhagytuk Petert, Jyttét és szép házukat. Az éjszakai busszal mentünk Melbourne-be, és onnan Kuala Lumpurba, Malajziába repültünk, ahol a kedves Uguen és Peggy fogadtak bennünket. Előttünk már meghívták egy hétre Markust és Kasiát Zürichből, és vendégszeretetük ismét leírhatatlan volt. Egy évvel előtte pedig a Bangkokba szóló repülőjegyeket ajándékozták nekünk.

Sajnos lehetetlen volt elkerülnünk, hogy megálljunk Bangkokban. Itt egyre jobban terjedt az AIDS, és ezért a „kuncsaftok” óvatosabbak lettek. Bár nem terveztünk semmilyen találkozót Szikkimben, mégis azok az idők, amikor egyedül mentünk Rumtekbe, végleg elmúltak. Fiatal, lengyel, vállalkozó szellemű barátaink szerettek volna látni valamit a világból, és mivel útiterveink mindig ismertek, így harminc barátunkkal együtt utaztunk.

A Nyugat felé, Kathmandu irányába vezető út rosszabb volt mint valaha, és az emberek időközben már „Kakmancu”-ként emlegették a várost. Nepál infrastruktúrája szétesett, és barátaink, akik átélték a legutóbbi zavargásokat, meséltek néhány dolgot. A politikamentes „Shangri La” már a múlté volt.

Szvajambu közelében laktunk Lopön Csecsu Rinpocsénél és segítőjénél, Láma Kalcagnál. Minden nap új és izgalmas dolgokat terveztünk a jövőre nézve. A Vadzsra Hotelben tartott előadásaimat néhány angolul beszélő, a szakja iskolához tartozó láma véleményezte. Látható örömmel töltötte el őket az, hogy a hagyományos tanításokat korunk embere számára ennyire érthetővé lehet tenni és hálás voltam dicséretükért. Tenga Rinpocséval is sikerült beszélünk anélkül, hogy két rosszhírű őre kihallgathatott volna



Az utolsó találkozás Pavo Rinpocséval

bennünket. A nagy vonaltartóval, Pavo Rinpocséval történt utolsó találkozás rövidebb a halála előtt, maradandó élményt hagyott bennünk.

Azután Hannah Hongkongba repült Shamarpához, míg mi Tomekkel, remélhetőleg utoljára, repültünk az Indian Airlinesszal. Már teljesen elegünk lett zavarodottságukból, a csomagok súlyának pedáns ellenőrzéséből és hiányzó nagylelkűségükből. Úgy tűnt, hogy maguk a stewardessek is személyes győzelemnek tartották, ha mindenből a lehető legkevesebbet adhatták.

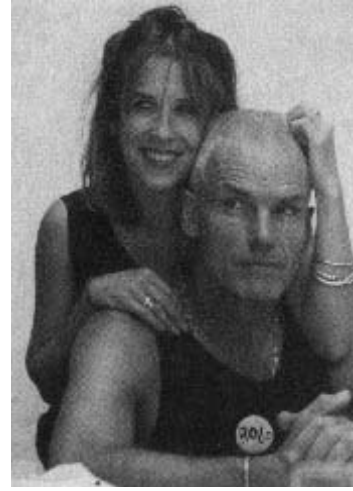
Amikor Frankfurtban hatórás késéssel szálltunk le, még mindig több mint nyolcvan barátunk várt ránk a repülőtéren. Büszke voltam rájuk, mindenből frissesség és önállóság áradt. Mivel csoportjaink világi tanítókat támogatnak, és korlátozzák a szerzetesek és apácák látogatásait, ezért egyre több erőteljes ember jön központjainkba. A nyílt tapasztalatcsere által nem merevedtünk bele egy hatalmi piramisba. Az emberek felelősségteljes buddhista termelők, nem pedig fogyasztók voltak. Az új hírek kicserélése, az áldás és egy rövid, közös meditáció után egy bizonyos Clemens Kuby, egy filmes, mindenképp Wuppertalba akart minket vinni. Már az autója is megbízhatatlan volt, de amikor teljesen váratlanul Caty sugárzó arca megjelent a lerobbant autó ablakában, azt hittem megérkeztem az összes Tisztaföldre. Este 11-kor érkeztünk meg a központba, és az utca zsúfolásig megtelt emberekkel. Először arra gondoltam, hogy épp szünet volt és az emberek kijöttek az utcára, hogy szívjanak egy kis friss levegőt, de nem így volt. A házban minden centiméter foglalt volt. Több mint négyszáz barátunk jött el egyetlen estére és öt órát várt ránk. Ilyen emberekre lehetett építeni. Egy három és fél hónapos világszerte uti végén ez egy valódi hazatérés volt.

Egy 24 órás maratoni interjú után, amiben Caty segített, Berlinbe utaztunk. A város megváltozott. Az emberek már kevésbé tűntek kaotikusnak, mint a fal leomlása előtt. Néhányan, akik évekig hagyták filcszerűen összecsomózódni a hajukat, most levágták a rojtos seprűt. Michael, Gunda, Ali, Eva, Peter és Jürgen jól dolgoztak, bár a város még mindig nagyon szélsőséges volt, a csoport mégis erőre kapott és jól fejlődött.

A kelet felé tartó vonat régi, orosz típus volt. A vagonok bejáratánál csak szénnel fűtöttek és a forró vizet is itt adták a teához. Lotte Dániából és Gabi csodálkoztak a vasúti kocsik ízléstelen és teljesen elavult belső berendezésén. Tomeknek és nekem kellett elmagyaráznunk nekik miért voltak olyan idegesek a hivatalnokok; egyszerűen nem voltak hozzászokva ahhoz, hogy váratlan helyzetekkel találkozzanak, vagy kérdésekre válaszoljanak.

Varsóban negyven lengyel tanítványom kijátszotta a vasúti alkalmazottakat. Egyszerűen megszállták a szerelvényt és több mint egy órán keresztül kaptak áldást a vonaton. Jó híreik voltak számomra, könyvem, a „Belépés a Gyémánt útra” Lengyelországban első kiadásában 20 000 példányban jelent meg. Woytek fordítása kitűnő volt, azonban a kiadó az utolsó pillanatban megengedte magának, hogy egy kissé finomítson néhány kijelentésemre, amit nem lett volna szabad megtennie. A kiel Michael ott csatlakozott utazócsoporthoz. A síneken eltöltött egy nap és egy éjszaka után – a termékeny, de egyhangú tájakon át, melyek korábban Lengyelországhoz tartoztak, és most Ukrajna részei – megérkeztünk Kijevbe.

Ahogy leszálltunk a vonatról, egy erőteljes meleg fuvallat vett körbe minket és előttem állt a csinos Tatjana, Tolek, Szása és többi barátunk a pétervári csoportból. A következő hetekben megmutatták nekem Oroszország mélységét, és egy tökéletes csapattá váltak. Vagid, a tolmácsom, egy nyelvzseni, aki egyedül tanult meg mindent. Amióta megismerkedtünk, azerbajdzsáni bakui gyökereiből hihetetlenül sokat fejlődött. A Vörös



Jó kezekben – Catyvel



Kelet felé



Csak a kocsikísérő kabinjában volt elég fény



Hadseregnél töltött éveit jól használta ki. Azon kívül, hogy szerzett néhány csillagot a vállára, németül, angolul és több ázsiai nyelven is megtanult. Célját, hogy az eddig megjelent könyveimet oroszra fordítsa, már elérte.

Kijev Oroszország eredeti fővárosa, ahol azonnal megtudtuk, hogy szinte mindenhez utalványokra van szükség. Csak az ukránoknak volt szabad a kevésbé rosszul elkészített tárgyakat megvenni, amelyeket egyáltalán fel lehetett hajtani. Meglehetően sok történelmi épületük maradt épen. Az ukránok, a németek ellen a II. világháborúban, a „félégetett föld” taktikáján nyilvánvalóan csak kíméletesen estek át.

Egy színpompás művészeti kiállítás egyik alacsony termében csak pár tucat hallgató talált helyet. De nem is annyira a mennyiségről volt itt szó; miközben egy meditációt vezettem, egyedülálló élményben volt részem: a helyi istenségek és más energiák is megjelentek. Megmutatták nekem a szent helyeket, a rejtett nyírfaligeteket és a feltöltött sziklákat, melyek az erőterüket őrzik. Kétségtelenül kedveltek bennünket, és készek voltak támogatni munkánkat. Az a mély vágy, amit belém töltöttek, egybeolvadt azokkal a hasonló élményekkel, melyekkel az ország északi részén találkoztam. A megnyilatkozás minden egyes részletében nagyon sok érzés volt. Akadtak még más

jelek is, melyek arra utaltak, hogy Oroszország aktivitásom jelentős területe lesz. Mint korábban más helyeken is, melyeket megnyitottam a tanítások számára, itt is eleredt a vérem – ezúttal a beleimből. A Nepálból induló repülőn elfogyasztott étel, amit Tomek bölcsen kihagyott, nyilván tele volt amóbbakkal, és egy marék orosz tetraciklin sem tudta semlegesíteni őket.

Miután újabb két és fél napot töltöttünk a vonaton, megérkeztünk Zaporozséba, a kozák fővárosba. Egy busz várt az akkoriban még szerény, tizenöt barátunkból álló csoportunkra; 1992 januárjában már 60 fővel utaztunk át Szibérián, és ugyanezen nyáron pedig már több mint 100 emberre egy egész vonatot béreltünk ki.

A kozákok megmutattak nekünk néhány történelmi helyet az úton, ahonnan törzsük újra és újra erőt merít. A Dnyeper folyó torkolatánál fekszik egy sziget, nagyszerű kilátással. A svéd vikingek útjukon, hogy megvédjék a Római Császárságot, itt pihentek meg utoljára. Egyértelmű volt, hogy a kozákok nem csak kapni, hanem adni is akartak. A tanítások közben az 500 tehetséges és nagyon nyitott ember állandóan kérdezett. Azután mi voltunk az ő vendégeik és lovagoltunk gyors lovaikon.

Mivel 200 ember akart menedéket venni és ezrek fogják követni őket, ezért egységes neveket kellett adnom. Tehát úgy döntöttem, hogy a férfiaknál a Karma Dordzse (Gyémánt) és a nőknél a Karma Pema (Lótusz) nevet használom. Ezek a nevek kifejezik az alapvető férfi és női tulajdonságokat, és az általános áldás a nemeket is közelebb hozza egymáshoz. Amíg a menedékre váró emberek lassan elhaladtak



Üdvözlő áldás

előttünk, megáldottam őket. Gabi levágta egy-egy hajtincsüket, Lotte és Tatyana osztották a feltöltött áldászinórokat, Tomek és mások pedig arról gondoskodtak, hogy mindenki sorra kerüljön. Ez lett a minta a Lengyelországtól keletre eső országok számára. Ismét látható volt, hogy semmisen véletlen: a Buddhák tudnak számolni! Mint koráb-



Csomagjaink egy része

ban már Lengyelországban és Dél-Amerikában, a menedékkártyákból itt is pontosan annyi volt, amennyi kellett. Ami a Kijevből magunkkal hozott 1200 darab menedékkártyából megmaradt, azt az utolsó napon vidéken osztottam szét.

Harkov – az a főváros, amit az oroszok azért erőltettek az ukránokra, hogy rövidebb pórázon tarthassák őket – vibrált a szellemi nyitottságtól. Itt ismét több mint kétszáz ember

vett menedéket. Helyi emberünknek rubelek jártak a fejében és nagyon erősen gondolkozott azon, hogyan lehetne a dharmával pénzt keresni. Ezért ma Harkovban egy új, közhasznú csoport működik.

Volgográd, a korábbi Sztálingrád, volt az első valóban oroszországi állomásunk. Mivel egy kommunista ifjúsági csoport látott vendégül minket, ezért kevesen jöttek el, és az emberek inkább egymást kémlelték, semmint, hogy odafigyeltek volna. Nagy precizitással különítették el minket: Tomeket, Tatjánát és engem az utazócsoport többi tagjától azért, hogy ők maguk minél több időt tölthessenek velünk. Üres volt az életük, viszont nagy előnyöket élveztek, volt kocsijuk, és már jártak Nyugaton.

A város még mindig sokk alatt állt. A háborús emlékmű körüli park óriási volt, a Volgára néző dombnak pedig léírhatatlan a rezgése. Ott voltak a II. világháború döntő ütközetei. Sztálin állandóan új csapatokat küldött át a folyón, és mindenkit kivégeztetett, aki meg akart szökni.

Ezért a németek először a lovaikat, majd a csizmáikat ették meg, és végül elpusztultak a jéghideg télben.

Volgográd városa 1993 nyarán nekünk ajándékozott egy hektár háborús sírok nélküli hátországot, és reméljük, hogy hamarosan meglesz a pénzünk arra, hogy egy 160 négyzetméteres központot építhessünk itt fel.

A szintén Volga partján fekvő Szamara városa volt a következő állomás. A város épp akkor kapta vissza a kommunizmus előtti nevét. Mindenhol leszedték a helységet ékesítő, egy korábbi zsarnok nevét viselő táblát. Sajnáltuk, hogy itt is szép régi házak egész sorát bontották le. Az unalmas betonépületeket, amelyeket ezek helyére húztak fel, már akkor javításra szorultak, mielőtt még elkészültek volna. Aztán később megtudtuk, hogy a régi, népies kinézetű házakban nem volt zuhanyzó, a WC pedig kint volt a kertben.

Egy tehetséges burját család baráti társaságát élveztük, és megkértem Láma Hepet arra – aki nem csak a neve alapján volt tanító –, hogy vezesse a csoportot.

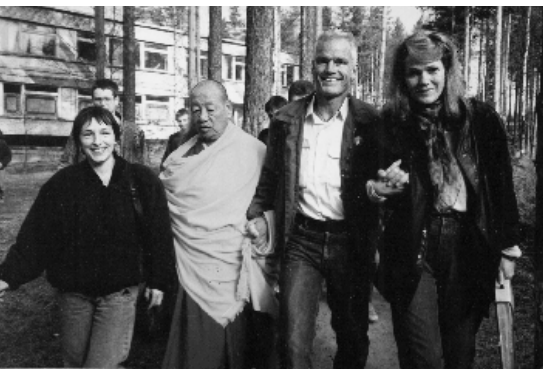
A helyi, vallásért felelős KGB hivatalnok, akit még Gorbacsov nevezett ki, de a jelicini törvények szerint hivatala egyáltalán nem is létezett, nagy hatást tett rám. Egyrésztől megemlítette, hogy mennyi pénzt hoztak a környéknek a beáramló protestáns szekták, másfelől viszont nagyon megérintette az



Kelet és Nyugat ismerkedik



az ígéretem, hogy egy vallást sem helyezünk a valóság és az ember szellemi szabadsága fölé. Miután röviden elmagyaráztam neki, hogy a buddhizmus mennyiben mutat túl a filozófián, a pszichológián és



Hannah és Lopön Csecsu Rinpocse megérkeztek – Balra Gabi, aki egy ideig Oroszországban a munka nagy részét végezte

a hittudományokon, nyertünk egy barátot. Elkísért minket a végtelen folyosókon és lépcsőkön át, le egészen a szigorúan őrzött főkapuig. Amikor a szélben és a napsütésben a Volga partján álltunk, számtalan rendőr képe merült fel bennem a fiatakoromból. Mégis mennyivel kellemesebb dolog, ha saját kívánságunk alapján szemlélhetjük meg őket.

Ismét több száz orosz vett menedéket, végül pedig beszálltunk egy csónakba, ami Lenin születési

helyéhez vitt minket. Korábban Szimbirszknek, ma Lenin családnévének tiszteletére Uljanovszknek hívják ezt a helyet. A város e rokonság miatt nagyobb szeletet kapott a vékony szocialista tortából, mint



A Tudatos Halál-kurzus résztvevői

amennyi egyébként járt volna neki. A motorcsónak egymás után többször is lerobbant a számos zsilipen átvezető úton. Így csak két óra késéssel érkeztünk ahhoz a sok hallgatóhoz, akik egy nagy teremben vártak ránk. Meglepetésemre kijelentéseim néhány, a hallgatóság soraiban elvegyült és kitün-

tetéseikkel teleaggatott tisztnek is tetszettek. Még az a kijelentés sem zavarta őket, ami Lengyelországban a szükségállapot idején majdnem



bajba sodort, azaz, hogy örülniük kellene annak, hogy rendszerük nem működik. Így szellemi értékeket fejleszhetnek ki, ahelyett hogy csak értelmetlenül fogyasztanak.

A következő nap történelmi jelentőségű volt – ez volt az utolsó kommunista május elseje, a munkásosztály napja. A rendőrség elbátortalanodott csoportokban ácsorgott, az utcákat pedig lezárták az ünneplő embertömegek részére, akik viszont már nem jelentek meg. A teremhez vezető kerülő úton, ahol tanítanom kellett, egy előttem haladó zászlóvivő eltalálta az államot. Amikor már épp azon voltam, hogy elkapom a grabancát, meglepve láttam a legelső buddhista-kommunista nézeteltérés eredményét. Ez alkalommal mi győztünk. Csoportunk csodálkozó pillantásai közben a sarló, a lobogó és más jelképek leszakadtak a botról, és recsegve-ropogva a földre estek.

Uljanovszk friss szűzföld volt. Itt is sokan kezdtek el meditálni. Pétervári barátaink a lehető legjobban készítették elő a látogatást. Egy ifjúsági klub diszkójában töltött éjszaka után vonatra szálltunk nyugatnak Moszkva irányába. A nagy főváros már csak kevés eredeti dologgal rendelkezett. Időközben sok minden érkezett ide a legkülönbélebb kultúrákból, ami világszerte nem a legjobbat váltja ki az emberekből. Tatjana és én a Kreml előtt talákoztunk a csoportunkkal és hallottuk, hogy a rendőrség éjfélkor kipakolta őket egy kevert szellemiségű központból. Aztán mások, szláv vendégszeretettel az utcáról hívták be őket az otthonukba. Az út során



Vendégségben Oroszországban



Láma Hep lányával

mindenhol történtek hasonló dolgok, és mindannyian egyetértettünk abban, hogy korábban még soha nem találkoztunk ennyire nyitott néppel, mint ebben az óriási országban.

Az utolsó tanítás után Tatjana édesanyja, sőt nagymamája is menedéket vett. Lassan világossá vált számunkra, hogy mi is történt az utóbbi hetekben. Ukránok és oroszok ezreit érintette meg és lelkesítette



Lopön Csecsu Rinpocse megáldja Oroszországot a legelső Kagyü átadással



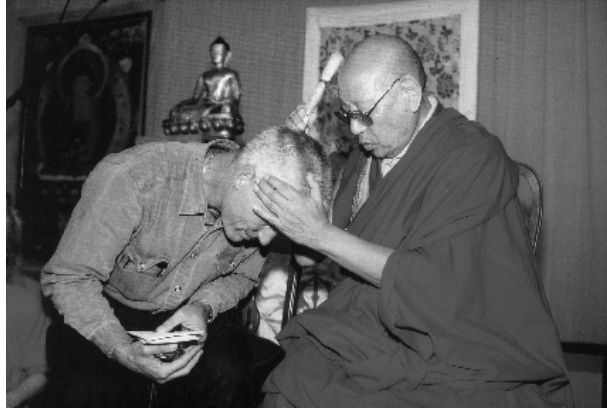
Ebben az esetben nincs mit mondanom

Lopön Csecsu Rinpocse megáldotta Oroszországot a legelső kagyü átadásokkal. Bár Lopön Csecsu Rinpocse mellett ültem a színpadon és tulajdonképpen úgy gondolom, hogy egy láma a nyilvánosság előtt ne mutassa ki személyes érzéseit, zárószavainál nem volt más választásom.

fel a dolog. Hat új központot alapítottam és több mint ezer embernek adtam menedéket. Másnap érkezett meg Nepálból Lopön Csecsu Rinpocse és a nagyszerű Hannah. A csoportok mindenhol az „OM AMI DEVA HRI” mantrát mormolták, készülve a *Tudatos Halál-kurzusra*, mely néhány nappal később Pétervár közelében kezdődött. Az utolsó este, miközben Lopön Csecsu Rinpocse és én ebben a szép városban tanítottunk, barátaink a világ minden tájáról érkeztek. Másnap reggel háromszáz ember szállt buszokba, hogy a várostól északra fekvő úttörőtáborba utazzon, amely egy tó közelében, az általam nagyon szeretett, fenyő- és nyírfaerdők között található. Itt, a vonal erős erőterében sok jó kapcsolat jött létre, mindössze három nap alatt mindenki megkapta a jelet; végül

Forró hullámok öntötték el a testem és szememben a hála könnyeivel, melyeket megpróbáltam elrejtetni, hallottam a jelentőségteljes szavakat, melyek magyarázatot adnak mindenre.

Gyakran mondom, hogy Ole és Hannah Karmapa aktivitásai, sőt kisugárzásai. És azt is elmondom nektek, hogy miért. Nem azért, mert annyira szeretem őket, hanem mert magától Karmapától tudom ezt. Ott voltam, amikor először látták Gyalva Karmapát. Kathmanduban egy Korona szertartás után egy hosszabb áldásra jöttek Karmapa szobájába a Szvajambu kolostorba. Miután távoztak, Karmapa megkérdezett engem, kik ők. Gondolkodás nélkül azt feleltem: a tanítványaim. „Mostantól az én tanítványaim!” – mondta Karmapa. „A jövőben ők fejezik ki az aktivitásomat”





# Buddha aspektusok neveinek magyarázata

**Fehér Ernyő** (tib.: Dukár): Ezer fejű, karú és lábú, védelmező női Buddha. Ő és mantrája Buddha koronájából származnak.

**Fehér Megszabadító** (ld. Megszabadító)

**Fekete Kabát** (tib.: Bernakcse, szkr.: Mahakala, szó szerint Fekete Kabát Viselője): Bal kezében koponyacsészét, a jobban vágókést tart, ami elvágja az egót. Ő a Karma Kagyü Vonal fő védelmezője.

**Gyémánt a Kézben** (tib.: Csana Dordzse, szkr.: Vadzsrápáni): Minden Buddha erejének és energiájának megtestesülése, Mahakala apja.

**Gyémánt Lógóhas** (tib.: Dordzse Drollő): Guru Rinpocse haragvó kifejeződése.

**Gyémánttőr** (tib.: Dordzse Purba, szkr.: Vadzsrakilaja): Gyémánt Tudat haragvó megtestesülése, egy fontos Buddha-aktivitás.

**Gyémánt Tudat** (tib.: Dordzse Szempa, szkr.: Vadzsraszattva): Fehér, ülő formájában bal keze csengőt, a jobb dordzsét tart. Minden Buddha tisztító erejének megtestesülése.

**Gyógyító Buddha** (tib.: Szangye Menlá, szkr.: Baiszajaguru): Ülő, kétkarú, kékszínű forma. Bal kezében nektárral teli tálal és a jobban aurora-növényt tart.

**Határtalan Fény Buddhája** (tib.: Öpame, szkr.: Amitába): Tudatának erőtere a Legmagasabb Öröm Tisztaföldje.

**Hosszú Élet Istennője** (tib.: Ceringma): Milarepa fő társa.

**Időkerék** (tib.: Dütyi Korlo, szkr.: Kalacsakra): Fontos Buddha-aspektus; a tudatlanságot változtatja át azáltal, hogy az időről alkotott merev elképzelések megtisztulnak.

**Legmagasabb Öröm** (tib.: Korlo Demcsok, szkr.: Csakraszamvara, szó szerint: „A Legmagasabb Öröm Kereke”): Ő a személyen túli, sugárzó öröm, a tér igazi természete. Haragvó formájú, kékszínű és csípőjén tigrisbőrt visel. Megjelenhet egyedül vagy egyesülésben Vörös Bölcseséggel. A kötődést változtatja át.

**Lófej** (tib.: Tamdrin, szkr.: Hajagriva): A Legmagasabb Öröm Tisztaföldjének védelmezője.

**Megszabadító** (szkr.: Tara): Fehér Megszabadító (tib.: Dölkar); Zöld Megszabadító (tib.: Dölma): Bal kezében lótuszvirágot tart, a jobbal pedig az adás mudráját mutatja. Minden Buddha együttérzésének női megtestesülése. Védelmez az éhség, a félelmek és a fájdalmak ellen. Segít partnert találni.

**Mindenható Óceán** (tib.: Gyalva Gyamco, szkr.: Dzsinaszagara): Szerető Szemek vörös, ülő, egyesülésben lévő, négykarú formája.

**Oroszlánon Lovagló Bölcsességbuddha** (tib.: Dzsampel Maszeng, szkr.: Szimhaszana Mandzsusri): A Kagyü Iskola sokat használt meditációs aspektusa. Minden Buddha bölcsességének megtestesülése. Fő ismertetőjelei: a bal kezében könyvet, a jobban kardot tart. Megtestesíti mind a még koncepciókkal és kifejezésekkel dolgozó bölcsességet, mind pedig a legmagasabb szintű, végső bölcsességet.

**Szerető Szemek** (tib.: Csenrézi, szkr.: Avalókitésvara): Négy karja van és szemeivel mindenkit lát. Ő minden Buddha szeretetének és együttérzésének megtestesülése.

**Vörös Bölcsesség** (tib.: Dordzse Palmo, szkr.: Vadzsraarahi): Bal kezében nektárral teli tálat, a jobban vágókést tart, és egy disznó van a fején. Ő minden Buddha legmagasabb bölcsességének megtestesülése. A disznó a legmagasabb bölcsességgé átalakított alapvető nemtudást testesíti meg.

**Zöld Megszabadító** (ld. Megszabadító)





# Szójegyzék

**Alapgyakorlatok** (tib.: Ngöndro): A négy általános és a négy különleges előkészítő.

A négy általános alap életünk négy alapvető tényének mély megértését fejleszti ki: megértjük

- jelenlegi helyzetünk ritkaságát és értékességét, azt, hogy arra használhassuk, hogy elérjük a megszabadulást és a megvilágosodást.
- a mulandóságot, hogy ezt a létet most kellene használnunk.
- a karmát, az ok és okozatot, azt, hogy mi alakítjuk saját életünket.
- és végül azt a tényt, hogy a megvilágosodás az egyetlen igazi és tartós öröm.

A különleges alap a négy ismétlendő, érdemekben gazdag gyakorlatot jelenti, amelyekkel számtalan jó benyomást ültetünk el a tudatalattinkban. Ezek mélyen a tudatunkban dolgoznak, növekvő örömet ajándékoznak nekünk, és eltávolítják a jövőbeli szenvedések okait. Ezzel érdemeket és bölcsességet is felhalmozunk.

A „Ngöndro” az alap a tudat felismerésére, hogy természetét, mint energiát és tudatosságot lássuk.

Lásd. Még Ngöndro és Ole Nydahl: Ngöndro című kiadványát.

**Bardo** (tib., szó szerint: „a kettő között”): Általában minden köztes állapot egy „átjáró”. A Gyémánt Út tanításokban hat bardóról beszélnek

**Beavatás** (tib.: Vang, szkr.: Abiseka): Jobb szó rá a felhatalmazás. Ez egy olyan szertartás, mely által a gyakorlót bevezetik egy bizonyos Buddha erőterébe, és ezáltal felhatalmazást kap arra, hogy ezen a Buddhán meditáljon. Áldásként is adható. A Gyémánt Út gyakorlatban a felhatalmazás mellett az olvasás által történő átadás (tib.: Lung) és a szóbeli magyarázatok (tib.: Tri) is szükségesek.

**Bodhgája:** Egy falu Észak-Indiában. Minden Dharma-periódus első Buddhái itt mutatják meg teljes megvilágosodásukat.

**Bodhiszattva-ígéret:** Azt jelenti, hogy mindig teljes erővel és kitartással dolgozunk mindenki javára mindaddig, míg mindenki meg nem szabadul, illetve meg nem világosodik. Egy Bodhiszattva jelenlétében tesszük le ezt az ígéretet, amely nap, mint nap, erősíti a motivációnkat.

**Buddha** (tib.: Szangye): A név a megvilágosodott tudatállapotot jelöli. „Szang” azt jelenti: „tökéletesen megtisztult” a tudat tisztaságát beárnyékoló összes fátyoltól, „Gye” a bölcsesség és minden tulajdonság „tökéletes kibontakozása”.

**Buddha-aspektus** (tib.: Jidám): A megvilágosodott tudat végtelen tulajdonságai számtalan különböző fény- és energiaformában fejeződnek ki. Amennyiben azonosulunk velük a meditációban és a hétköznapi életben, úgy felébresztik a mindenkiben benne rejlő Buddhatermészetet. A Buddha-aspektusok elválaszthatatlanok a tanítónktól.

**Buddha-energiák:** ld.: Buddha-aspektusok és Fekete Korona

**Dakini** (tib.: Kandroma): Megvilágosodott női lény. A Dakiniknek összekötő vagy védelmező feladatuk van.

**Darma** (tib.: Csö): A buddhista tanításokat jelenti. Megkülönböztetjük a tanítások és a megvalósítás Dharmáját.

**Dordzse** (tib.: Vadzsra, szó szerint: „Gyémánt, a kövek ura”): A legmagasabb tudatállapotot jellemző elpusztíthatatlanság és megingathatatlanság jelképe, amire a Gyémánt Úton törekszünk. A módszert, az együttérzést és az örömet szimbolizáló szertartási tárgy.

**Eggüttérzés-állapot** (tib.: Trülpéku, szkr.: Nirmanakája): A valóságállapot egy kifejeződése, melynek célja, hogy minden élőlényt segítsen az útján. A tudatnak azt a képességét fejezi ki, amely képes akadálytalanul megjelenni a térből.

**Erőtér:** ld.: Mandala.

**Fekete Korona:** A Karmapák különleges ismertetőjele. Azt az erőt fejezi ki, ami arra irányul, hogy minden lénynek segítsen. Ez az erőtér mindig ott van Karmapa feje felett, de csak a magas szellemi szinten lévő lények számára látható. A Fekete Korona formája által egy olyan nyitottság jön létre, amely a tudat legmélyebb szintjeinek megtisztítását és megvalósítását teszi lehetővé. Buddha megjósolta Karmapát és a Fekete Koronát. Jung Lo kínai császár, aki az 5. Karmapa tanítványa volt, képes volt érzékelni a koronát, és Dakinik bölcsességéből készítette el, majd ajándékozta Karmapának a korona fizikai mását. Ezzel koronázták Karmapát a „Buddha aktivitások urává”. Ezt a koronát azóta a Karmapák egy különleges szertartás keretében használják arra, hogy közvetítsék megvilágosodott tudatállapotukat. A korona egy eszköz arra, hogy pusztán a megpillantása által elérjük a megszabadulást.

**Gampopa** (1079–1153): Milarepa fő tanítványa, és az első Karmapa, Düsüm Tyenpa tanítója. Buddha megjósolta, hogy Gampopa egész Tibetben el fogja terjeszteni a tanításokat. Ő a kolostori kagyü-átadás szerzetesi ágának forrása.

**Gelug:** A tibeti buddhizmus négy fő vonala közül az utolsó. Ez a megreformált, Congkapa által alapított iskola, különös hangsúlyt fektet az írások tanulmányozására és a kolostori hagyományokra. Bár rendelkezik különböző tantrákkal, mégsem ismeri el a buddhizmus első tibeti átadását – a Nyingmát –, és gyakran a Mahajánához, és nem a Vadzsrajánához sorolja magát.

**Guru Rinpoce** (tib.: Pema Dzungne, szkr.: Padmaszambava, szsz.: a Lótuszban született): Az a jögi, aki a buddhizmus teljes tanítását vitte Tibetbe a nyolcadik században. Érdekes életet élt, és számtalan csodát mutatott be. Nagy tisztelet övezi a tibeti buddhizmus három nem megreformált iskolájában. Energiatere különösen erős az újjhold utáni 10. napon.

**Gyémánt Út** (tib.: Dordzse Tegpa, szkr.: Vadzsrajána): A nagy út (Mahajána) része. A megvilágosodás-tudatot alapul véve gyorsan és mélyreható módszereken keresztül a célt, a tökéletes megvilágosodást teszi az ösvénnyé. Csak azzal a beállítottsággal gyakorolható, hogy minden dolgot tiszta szinten szemlélünk. A Gyémánt Út szinonímái a Tantrájána és a Mantrájána.

**Hároméves elvonulás:** A kagyü szerzetesek és apácák hagyományos képzése. Három évig, három hónapig és három napig tart, a nők és férfiak külön csoportokban gyakorolják.

**Kagyü Vonal:** A tibeti buddhizmus négy fő iskoláján belül ez a jógiatadási vonal. Egyaránt magában foglalja a Tibetbe eljutott régi (nyigma) és új (szarma) tanításokat. Mivel kifejezetten gyakorlás-központú, ezért „szóbeli” vagy „tökéletesítő” iskolának is nevezik. A hős Marpa hozta Tibetbe kb. 1050-ben, és erejét a szoros tanító-tanítvány kapcsolatból adja.

Marpa fő tanítványa Tibet nagy jógija, Milarepa volt, akit Gampopa követett. Gampopa után négy fő és a nyolc kisebb iskola jött létre. Mára nagyobbak már mind beolvadtak a Karma Kagyü Iskolába, aminek szellemi vezetője a Gyalva Karmapa. A kisebbek közül a Drugpa és Drikung kagyüinek Bhutánban és Ladakh-ban van számos követője.

**Kandzsor:** Buddha közvetlen tanításainak gyűjteménye, a kiadásoktól függően 100, 103, 106 vagy 108 kötetből áll. (lásd még: Tendzsor)

**Kapcsolat-kötélék** (tib.: Damcig, szkr.: Szamaja): A Gyémánt Út buddhizmusban a gyors fejlődés alapja. A tanítóhoz, a meditációs formákhoz és az azokhoz fűződő töretlen kapcsolat által, akikkel együtt kaptunk beavatásokat és tanításokat, a gyakorló gyorsan kifejleszti a benne rejlő képességeket.

**Karma** (tib.: Le, szó szerint: „tett”): Az ok és okozat törvénye, mely szerint a világot azoknak a tudatban tárolt benyomásoknak az alapján éljük meg, amelyeket testi, szóbeli és gondolati cselekedetekkel hozunk létre. Ez azt jelenti, hogy tetteinkkel itt és most határozhatjuk meg jövőnket.

**16. Karmapa meditáció** (tib.: Lámé Naldzsor, szkr.: Guru Jóga): Buddhán való meditáció, aki tanítónk formájában jelenik meg. Ezáltal megkapjuk testének, beszédének és tudatának áldását, és azonosulunk megvilágosodott tudatával. Ez nem azt jelenti, hogy a tanító másolataivá válnánk, hanem ennél sokkal többet, azt, hogy ugyanabban a félelemnélküli térben időzünk.

**Karmapa** (szó szerint: A Buddha tevékenység ura): Tibet első tudatosan újrászületett lámája, és a Kagyü Vonal szellemi vezetője. Karmapa minden Buddha aktivitását testesíti meg, megjelenését már Sakjamuni Buddha és Guru Rinpocse is megjósolták. A Karmapák közül sokan egy levelet hagynak hátra a haláluk előtt, ami következő születésük pontos körülményeit tartalmazza. Karmapáknak eddig 17 inkarnációja volt:

1. Düssum Tyenpa, 1110 – 1193
2. Karma Paksi, 1204 – 1283
3. Rangdzsung Dordzse, 1284 – 1339
4. Rolpe Dordzse, 1340 – 1383
5. Desin Segpa, 1384 – 1415

6. Tongva Dönden, 1416 – 1453
7. Csödrag Gyamco, 1454 – 1506
8. Mityő Dordzse, 1507 – 1554
9. Vangcsug Dordzse, 1556 – 1603
10. Csojing Dordzse, 1604 – 1674
11. Jese Dordzse, 1676 – 1702
12. Dzsangdzsub Dordzse, 1703 – 1732
13. Dödül Dordzse, 1733 – 1797
14. Tegcsog Dordzse, 1798 – 1868
15. Khatyab Dordzse, 1871 – 1922
16. Rangdzsung Rigpe Dordzse, 1924 – 1981
17. Tháje Dordzse, 1983-

**Karmapa-meditáció:** ld.: 16. Karmapa -meditáció.

**Kis Út** (tib.: Tek Csung, szkr.: Hinajána, ma Teraváda): A „hallgató” Buddhák (Sravakák) és a „nem tanító” Buddhák (Pratyekabuddhák) útja. Itt a saját megszabadulás áll a középpontban.

**Korona szertartás:** ld. Fekete Korona.

**Láma** (szó szerint: legfőbb anya): Tanító. A láma különösen fontos a Gyémánt Úton. Nélküle elérhetetlenek a legmélyebb tanítások.

**Lung:** A Gyémánt Út-szövegek szertartásos felolvasása. Már a szótagok pusztá hallása képes átadni belső jelentésüket (lásd még Beavatás/Felhatalmazás)

**Maha Ati:** (tib.: Dzogpa Csenpo): A „nagy tökéletesítés” a „rRégi” vagy Nyingma hagyomány végső tanítása. Lényege és célja megfelel a Kagyü-átadás Mahamudrájának. Az út és a módszerek mégis különböznek.

**Mahamudra** (tib.: Csagja Csenpo): A valóság „nagy pecsétje”. Buddha szerint, ez a legvégső tanítás. Főleg a Kagyü hagyományban tanítják, és a tudat közvetlen megtapasztalásához vezet. A Mahamudra magában foglalja az alapot, az utat és a célt, és ez minden buddhista tanítás lényege.

**Mahasziddhák** (tib.: Drubcsen): India nagy tantrikus mesterei, akik arról a képességükről híresek, hogy tudatuk ereje által változásokat tudtak létrehozni a jelenségvilágban. A legkülönbözőbb társadalmi rétegekből származtak, és olyan módszereket fejlesztettek ki, melyek segítségével a különböző képességű és hajlamú emberek is hatékonyan gyakorolhatták a Dharmát. A legismertebbeknek, Tilopának és Naropának, kiemelkedő jelentőségük van a Kagyü hagyományban.

**Mahajána:** ld.: Nagy Út.

**Mandala:** (tib.: Tyil-khor, szó szerint: centrum, környezet): A tér megszámlálhatatlan lehetőségéből keletkező erőter. A megvilágosodott mandala a 37 tökéletes Buddha- és Bodhiszattva-tulajdonságból jön létre.

**Mantra** (tib.: Ngag): Egy Buddha-aspektus természetes rezgése. Ahol használják, Buddha ott megjelenik. A Gyémánt Út gyakorlatának fontos része.

**Marpa** (1012-1097): A „Nagy Fordító”. Háromszor utazott Indiába, és újra fel tudta építeni a buddhizmust Tibetben. Fő tanítói Naropa és Maitripa voltak. Marpa a Kagyü hagyomány első tibeti vonaltartója, és Milarea tanítója. A Kagyü Vvonal világi- és jögi-átadását gyakran nevezik „Marpa Kagyünek” is.

**Megszabadulás Ékköve:** Gampopa főműve. Elmagyarázza a „Nagy Út” látásmódját és útját. Kiváló bevezetést nyújt az alapvető tanításokba.

**Megvilágosodás:** ld.: Buddha.

**Megvilágosodás-tudat** (tib.: Csang Csub Tyi Szem, szkr.: Bodhicsitta): Tudatállapot, melynek két aspektusa van: a relatív, mely azt jelenti, hogy a hat megszabadító cselekedet által tökéletesítjük magunkat minden lény javára. Abszolút aspektusa az üresség és az együttérzés elválaszthatatlanságának felismerése, spontán és fáradhatatlan cselekedetek gondolatok és tétovázás nélkül. Az alany, a tárgy és a cselekvés többé nem egymástól elválasztva tapasztalható meg.

**Menedék** (tib.: Tyab Dro): Találkozás saját Buddhatermészetünkkel. Azokhoz az értékekhez fordulunk, amelyekben valóban meg lehet bízni. Menedéket veszünk Buddhában, mint a célban, a Dharmában – a tanításokban –, mint az útban, és a szanghában – a Bohiszattvákban –, mint barátainkban és segítőkben az úton. Ez az úgynevezett három Drágakő. A Gyémánt Úton menedéket veszünk még a három Gyökérben, a Lámában, a Jidámban és a Védelmezőben. Ők az áldás, az inspiráció és a védelem forrásai.

**Milarepa** (1040–1123): Marpa főtanítványa és Gampopa tanítója. A legismertebb tibeti jogi. Miután anyja kívánságára bosszút állt családja 35 ellenségén és megölte őket, egy olyan utat keresett, aminek segítségével a felhalmozott rossz karmát megtisztíthatja. Ekkor talált rá Marpára. A belé vetett megingathatatlan bizalom és az, hogy a leg- nehezebb körülmények között akart meditálni volt az alapja annak, hogy egy életen belül megvalósította a tanításokat.

**Nagy Öröm Birodalma** (tib.: Devacsen, szkr.: Szukavati): A Határtalan Fény Buddhájának Tisztaföldje, ahol az érző lények megérik a megvilágosodásra.

**Nagy Tökéletesítés:** ld.: MahaAti.

**Nagy Út** (tib.: Theg Csen, szkr.: Mahajána): A megvilágosodás elérésére való törekvés minden lény javára. Alapja az együttérzés és a személyen túli bölcsesség kifejlesztése.



**Naropa (1016–1100):** Tilopa tanítványa és Marpa tanítója. Indiai Mahasziddha és a Nalanda Egyetem, India egyik nagy buddhista egyetemének egykori tudósa. Nyolc év után lemondott az akadémikusi életről, és vándor-kolduló jógi lett, aki igazi tanítóját kereste. Sok nehézség után találkozott Tilopa Mahasziddhával, aki megtanította neki a magasabb szintű tantrákat és a Mahamudrát.

**Naropa hat tana:** A Kagyü Vonal leghatékonyabb módszerei. Céljuk a tudat természetének felismerése a tanok ereje által.

A következő meditációkat tartalmazza: Belső Hő (Tumó), Tiszta Fény (Öszel), Álom (Milam), Illúziótest (Gyülü), Köztes Állapot (Bardo), Tudatátvitel (Phova). Az alap, az út és a cél a Mahamudra.

**Ngöndro:** ld.: Alapgyakorlatok.

**Nirvána** (tib.: Nga ngén lé dé pa): Általános jelentése: megszabadulás a létforgatag (Szamszára) szenvedéseitől, speciális jelentése: a tökéletesség (Buddhaság) Mahajana állapotában lenni

**Nyingma:** a tibeti buddhizmus négy fő vonala közül a legkorábbi, a „Régi” Iskola. Eredete a nyolcadik századba, a buddhizmus Tibetben való elterjedésének kezdetéhez vezethető vissza. A külső formát és az átadást „Langdarma” király később egy rövid időre elpusztította, de a rejtett „kincsek” a mai napig fennmaradtak.

**Örömállapot** (tib.: Long Ku, szkr.: Szambhogakája): A tudat tisztaságának tiszta aspektusa. A tudat szabad játéka és legmagasabb spontán öröme. Az Igazságállapotból jelenik meg azért, hogy a lényeket segítse útjukon. Lásd még: Buddha-aspektusok.

**Öröm-szint:** ld.: Örömállapot.

**Pudzsa:** Különböző Buddha-aspektusokon való, tibetiül énekelt meditáció.

**Rinpoce:** Tiszteletbeli cím, melynek jelentése „értékes”. Ma is gyakran adják buddhista mestereknek.

**Szamádhi** (tib.: Ting-nge dszin): Meditatív koncentráció.

**Sztúpa** (tib.: Csörten): A tökéletes megvilágosodás egyik szimbóluma, többnyire ereklyékkal, mantrákkal stb. van megtöltve. Minden érzelem és természeti erőnek az öt megvilágosodott bölcsességgé és a négy Buddha-családdá való átalakítását szimbolizálja.

**Tantra** (buddhista tantra): ld.: Gyémánt Út.

**Tendzsur:** Indiai mesterek Buddha tanításaihoz írt kommentárjainak gyűjteménye, többnyire 256 kötetből áll.

**Tilopa** (988–1069): Nagy indiai mester és Mahasziddha, aki a Gyémánt Út összes átadását egyesítette. Továbbadta ezeket főtanítványának, Naropának, és ezzel a Kagyü Vonal atyjává vált.

**Tisztaföld:** Egy Buddha tudatának erőtere, mely egy energia- és fénypalota belsejében, áldásban gazdag és folyamatos fejlődésként tapasztalható meg. A Tisztaföld egy Buddha 37 tökéletes tulajdonságából jön létre.

**Tisztaság** (tib.: Szelva): A tudat belső tulajdonságainak egyike. A másik kettő az üresség és a határtalanság. A tisztaság megfelel a megvilágosodás Szambhogakája-aspektusának, és általa megtapasztalható a tudatban rejlő képesség.

**Tulku** (szkr.: Nirmanakája): Az együttérzés állapota. A tulku tudatosan születik újra a lények javára. Azért jeleníti meg magát, hogy a lényeknek lehetővé tegye a kapcsolódást buddhatermészetükhöz. Vannak tulkuk, akik emlékeznek korábbi életeikre, és vannak, akik nem. A „tulku” „illúziótestet” jelent. Az ember nem a test, hanem van egy teste, és képes ezt eszközként használni minden lény javára.

**Tumo:** ld.: Naropa hat tana.

**Üresség** (tib.: Tongpanyi, szkr.: Shunyata): Az üresség azt jelenti, hogy semmi sem önmagából, hanem feltételek alapján keletkezik. Ez a minden külső és belső jelenség fogalmakon túli legvégső természete.

**Vadzsrájána:** ld. Gyémánt Út.

**Igazságállapot** (tib.: Csö Ku, szkr.: Darmakája szó szerint: „A jelenségek teste”): A Igazságállapot maga az időtlen megvilágosodás, a tudat igazi természete és sugárzó tudatossága, valamint az öröm- és együttérzésállapot alapja. Ez egy Buddha legvégső állapota, túl minden formán, tulajdonságon és korlátozáson.

**Védelmeső:** Háromféle védelmesőt különböztetünk meg: a nem megvilágosodott energiamezők – Dzsigtenpák –, akik hisznek egy „én”-ben, őket jobb elkerülni, mert nagyon nehéz kuncsaftok lehetnek. A Guru Rinpocsehez és a Karmapákhoz hasonló jógik ellenőrzése alatt Damcigpákká válnak, akiket kötelez az az ígéretük, hogy nem okoznak szenvedést más lényeknek. A védelmesők sokszor egy kicsit szokatlanul néznek ki, és amennyiben Bodhiszattvákká válnak, fokozatosan egy függőleges bölcsességszem jelenik meg a homlokukon. A legfontosabb védelmesők a Buddhák közvetlen kisugárzásai: férfi Mahakalák és női Mahakálik. Ők mindig a nyolcadik Bodhiszattva szinttől felfelé találhatóak meg. A buddhista menedéknél a védelmesők biztosítják azt, hogy minden tapasztalás a gyakorló megvilágosodáshoz vezető útjának részévé váljon, egészen a megvilágosodásig.

**Vonaltartók:** A Kagyü Vonal négy vonaltartója, akik a Karmapák között tartják az átadást: Künzig Shamar Rinpocse, Tai Szitu Rinpocse, az elhunyt Dzsamgön Kongtrul Rinpocse és Gosir Gyalcab Rinpocse.

# Meditációs központok

A 17. Karmapa Tháje Dordzse szellemi vezetése és Láma Ole Nydahl irányítása alá tartozó fontosabb Karma Kagyü központok címlistája, Magyarországon és világszerte:

## **MAGYARORSZÁG**

### **Budapesti Buddhista Központ**

Major Péter, H-1074, Huszár u. 7-9.

Lázár Éva, Buday László u. 7.

H-1024 Budapest

Tel/Fax: 36-1-21 42 265 (Éva)

Tel: 36-1-3221746 (Zsuzsa)

E-mail: [Budapest@karma-kagy.hu](mailto:Budapest@karma-kagy.hu)

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Dabasi Buddhista Csoport**

Hetényiné Kanyi Judit

H-2370 Dabas

Címer u. 8.

Tel: 36-29-362089

E-mail: [Dabas@karma-kagy.hu](mailto:Dabas@karma-kagy.hu)

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Debreceni Buddhista Központ**

Fibi András és Erika

H-4026 Debrecen

Bethlen G. u. 37 II.

Tel: 06-20-9749154 vagy 06-20-3927735

E-mail: Debrecen@karma-kagy.hu

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Egeri Buddhista Központ**

Szilágyi Róbert

H-3300 Eger

Veres Péter u. 9. fsz./3.

Tel: 36-20-2527398

E-mail: Eger@karma-kagy.hu

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Kecskeméti Buddhista Központ**

Gódor Emőke és Nagy Árpád

H-6000 Kecskemét

Csongrádi u. 55 I/3

Tel/Fax: 36-76-486579

Mobil: 06-30-9553494 vagy 06-30-3835597

E-mail: Kecskemet@karma-kagy.hu

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Miskolci Buddhista Központ**

Lates Tamás

H-3532 Miskolc

Illyés Gyula u. 2.

Tel: 36-30-9954889

E-mail: Miskolc@karma-kagy.hu

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Pecsi Buddhista Központ**

Kósa Anna

Vince u. 22.

H-7625 Pécs

Tel/Fax: 06-72-510052

Mobil: 06-30-9757171

E-mail: [Pecs@karma-kagy.hu](mailto:Pecs@karma-kagy.hu)

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Szegedi Buddhista Központ**

Takács Éva

Lendvai u. 11/c

H-6725 Szeged

Tel: 06-62-442251 vagy 06-20-4503367

E-mail: [Szeged@karma-kagy.hu](mailto:Szeged@karma-kagy.hu)

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Székesfehérvári Buddhista Központ**

Kertész Csilla

H-8000 Szekesfehervar

Horváth István lpt. 12. II/3.

Tel: 06-22-390173

E-mail: [Fehervar@karma-kagy.hu](mailto:Fehervar@karma-kagy.hu)

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Szekszárdi/Bonyhádi Buddhista Csoport**

Szegedi Zsolt

H-7100 Szekszard

Tarcsay lpt. 10.

Tel: 06-30-2270392

URL: <http://www.karma-kagy.hu>

### **Szolnoki Buddhista Központ**

Bakos Kornél  
H-5000 Szolnok  
Mályva u. 3.  
Tel: 06-30-9675229  
E-mail: Szolnok@karma-kagyu.hu  
URL: <http://www.karma-kagyu.hu>

### **Tatabányai Buddhista Csoport**

Rákosy Emese  
Petőfi u. 24  
H-3836 Baj  
Tel: 06-34488147 vagy 06-30-9497357  
URL: <http://www.karma-kagyu.hu>

### **Veszprémi Buddhista Központ**

Puskás Gergő  
H-8200 Veszprém  
Hajnal u. 20.  
Tel: 36-88-405117 vagy 06-30-9488523  
E-mail: Veszprem@karma-kagyu.hu  
URL: <http://www.karma-kagyu.hu>

### **Becskei Buddhista Elvonulási Központ**

H-2693 Becske  
Petőfi Sándor u. 47.  
Tel: 06-1-322 1746  
E-mail: Becske@karma-kagyu.hu  
URL: <http://www.karma-kagyu.hu>

## **AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK**

### **Buddhist Centre Albuquerque Central**

c/o Kathleen Kess

227 Jefferson NE

Albuquerque, NM 87108

Tel: 1-505-2563054

E-mail: [AlbuquerqueCentral@diamondway-center.org](mailto:AlbuquerqueCentral@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway.org/albuqsched.html>

### **Buddhist Centre Austin**

c/o Corey Ferguson and Sergio Ayala

1507 Northridge St.

Austin, TX 78723

Tel: 1-512-420-9388

E-mail: [Austin@diamondway-center.org](mailto:Austin@diamondway-center.org)

URL: <http://uts.cc.utexas.edu/~diamond>

### **Buddhist Centre Clear Lake**

1611 Dakota Str.

League City, TX 77573 Tel: 1-28

E-mail: [ClearLake@diamondway-center.org](mailto:ClearLake@diamondway-center.org)

URL: <http://members.tripod.com/~diamondway/kagyuu.html>

### **Buddhist Centre Houston**

c/o Beth Harrison

2103 Spyglass Dr.

League City, TX 77573

Tel: 1-281-935-5993

E-mail: [Houston@diamondway-center.org](mailto:Houston@diamondway-center.org)

URL: <http://members.tripod.com/~diamondway/kagyuu.html>

### **Buddhist Centre Lacrosse**

c/o Ken Maly

N5424 Aspen Rd

Onalaska, WI 54650

Tel: 1-608-779-1424

E-mail: [Lacrosse@diamondway-center.org](mailto:Lacrosse@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway.org/lacrosse>



---

**Buddhist Centre Los Angeles**

c/o Karin Grillitz

432 S. Curson Av. Apt. 2B

Los Angeles, CA 90036

Tel: 1-323-9311903

Fax: 1-323-9310909

E-mail: [LosAngeles@diamondway-center.org](mailto:LosAngeles@diamondway-center.org)

URL: [http://members.tripod.com/diamond\\_way/0simplepage.htm](http://members.tripod.com/diamond_way/0simplepage.htm)

**Buddhist Centre New York**

c/o Lisa & Tasso Kallianiotis

335 Court St. Suite 137

Brooklyn, NY 11231

Tel: 1-718-5225052

Fax: 1-212-2531883

E-mail: [NewYork@diamondway-center.org](mailto:NewYork@diamondway-center.org)

URL: <http://diamondway.12pt.com/>

**Buddhist Centre San Diego**

c/o Anna Michell Casco & Witek Myslinski

2823 Curie Pl.

San Diego, CA 92122

Tel: 1-858-55 80 705

E-mail: [SanDiego@diamondway-center.org](mailto:SanDiego@diamondway-center.org)

**Buddhist Centre San Francisco**

110 Merced Ave.

San Francisco, CA 94127

Tel: 1-415-6616467

Fax: 1-415-6652241

E-mail: [SanFrancisco@diamondway-center.org](mailto:SanFrancisco@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway.org>

**Buddhist Centre San Luis Obispo**

c/o Jeff Foster and Betsy Schwartz

282 Ramona Drive

Pismo Beach, CA 93405

Tel: 1-805-5444036

Fax:1-805-1733902

E-mail: SanLuisObispo@diamondway-center.org

**Buddhist Group Santa Fe**

c/o Paula Brumly

P.O.Box 2959

Santa Fe, NM 87504

Tel: 1-505-9829590

Fax: 1-505-982 0165

E-mail: SantaFe@diamondway-center.org

**Buddhista Retreat Texas**

c/o Michael Williams

302 East Palm Rd.

RR1 Box 157

Fresno, TX 77545

Tel: 1-281-4316235

E-mail: Houston@diamondway-center.org

**ANGLIA**

**Buddhist Centre London**

c/o Steven James

27 Johns Mews

UK London WC1N 2NS

Tel: 44-20-7916 2282

E-mail: London@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhismlondon.demon.co.uk>

**ARGENTINA**

**Buddhist Group Buenos Aires**

Rodriguez Pena 2048 apt 5 D

AR-1021 Capital Federal, Buenos Aires

Tel: 54-114-8140886

E-mail: BuenosAires@diamondway-center.org

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/argentina>

## **AUSZTRÁLIA**

### **Buddhist Group Melbourne**

c/o Annik Foreman

20 Alexander Avenue

Oakleigh East, Victoria 3166

Tel: 61-3-9544-3345

Fax: 61-3-9562-8755

E-mail: [Melbourne@diamondway-center.org](mailto:Melbourne@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway.org/australia/>

URL: <http://www.diamondway.org/australia/melbourne/index.htm>

### **Buddhist Centre Perth**

c/o Phil & Merril Watts

P.O. Box 219

Melville, WA 6956

Tel + Fax: 61-8-93305864

E-mail: [Perth@diamondway-center.org](mailto:Perth@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway.org/australia>

### **Buddhist Centre Sydney**

c/o Donald Marshall

99 Gowrie Street

Newtown, (Sydney), NSW 2042

Tel + Fax: 61-2-9557 3275

E-mail: [Sydney@diamondway-center.org](mailto:Sydney@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway.org/australia>

## **AUSZTRIA**

### **Buddhist Centre Bregenz**

c/o Manfred Gehrman

Josef-Hutter-Str. 1

A-6900 Bregenz

Tel: 43-5574-44596

Fax: 43-5574-45121

E-mail: [Bregenz@diamondway-center.org](mailto:Bregenz@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus.at>

**Buddhist Centre Graz**

Pfeifferhofweg 94

A-8045 Graz

Tel: 43-316-670700

Fax: 43-316-67070023

E-mail: [Graz@diamondway-center.org](mailto:Graz@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus.at>

**Buddhist Centre Linz**

Reuchlinstr. 53

A-4020 Linz

Tel: 43-732-680831 (Arthur)

Tel + Fax: 43-732-602182

E-mail: [Linz@diamondway-center.org](mailto:Linz@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus.at>

**Buddhist Centre Salzburg**

c/o Peter Sauer

Hechtstr. 54

A-5201 Seekirchen

Tel + Fax: 43-6212-7104

E-mail: [Salzburg@diamondway-center.org](mailto:Salzburg@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus.at>

**Buddhist Group Tirol**

c/o Alexander Artner & Florinda Stemer

Krippstr. 7/2

A-6067 Absam/Innsbruck

Tel: 43-5223-56 886

E-mail: [Innsbruck@diamondway-center.org](mailto:Innsbruck@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus.at>

**Buddhist Centre Wien, Vienna**

Josef Melichargasse 20

A-1210 Wien

Tel/Fax: 43-1-2631247

E-mail: [Wien@diamondway-center.org](mailto:Wien@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus.at>

## **BELGIUM**

### **Buddhist Group Bruxelles**

c/o Anja Hannah Mangels and Leszek Woloszyn  
Chaussee d'Alseberg 306  
B-1190 Bruxelles  
Tel: 32-2-3438538  
Fax: 32-2-3450402  
E-mail: Bruxelles@diamondway-center.org

## **BULGÁRIA**

### **Buddhist Centre Sofia**

c/o Nikolai Neshev  
9 Arso Pandurski St., Apt. 22  
Studentski Grad  
BG-1700 Sofia  
Tel: 359-2-680886  
E-mail: Sofia@diamondway-center.org

### **Buddhist Centre Varna**

c/o Elena Evtimova  
ul. Mir 2, bx E, et 5, Apt. 43  
BG Varna 9010  
Tel + Fax: 359-52-870236  
E-mail: Varna@diamondway-center.org

## **CSEH KÖZTÁRSASÁG**

### **Buddhist Centre Brno**

Trilkova 18  
CZ-61200 Brno  
Tel: 420-5-45 22 32 44 vagy 420-5-46 21 55 13  
Fax: 420-5-46 222 963 (Call 420-5-64215513 first)  
E-mail: Brno@diamondway-center.org  
URL: <http://www.budhismus.cz>  
URL: <http://www.kagju-brno.org>

### **Buddhist Group Budejovice**

c/o Jan Latal

ul. 28. Ríjna 17

CZ-37001 Ceske Budejovice

Tel: 420-38-73 11 287

E-mail: Budejovice@diamondway-center.org

URL: <http://www.budhismus.cz>

URL: <http://www.volny.cz/charlye/>

### **Buddhist Group Hradec Kralove**

c/o Jiri Tuma

Pospisilova 281

CZ-50003 Hradec Kralove

Tel: 420-604-735389

E-mail: HradecKralove@diamondway-center.org

URL: <http://www.budhismus.cz>

URL: <http://lide.uhk.cz/~fsmorat1/>

### **Buddhist Group Olomouc**

c/o Milan Streda

Riegrova 16

CZ-77200 Olomouc

Tel.: 420-604-116009

E-mail: Olomouc@diamondway-center.org

URL: <http://www.budhismus.cz>

### **Buddhist Group Plzen**

c/o c/o Karolina Vlckova

Skretova 26

CZ-30122 Plzen

Tel: 420-60-48 09 476

E-mail: Plzen@diamondway-center.org

URL: <http://www.budhismus.cz>

URL: <http://plzen.budhismus.cz/>

### **Buddhist Centre Prague**

c/o Jakob Kadlec

Michalská 19

CZ-11000 Praha 1  
Tel: 420-603-423296  
E-mail: [Prague@diamondway-center.org](mailto:Prague@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.budhismus.cz>

## **DÁNIA**

### **Buddhist Centre Jylland**

c/o Eva & Claus Hermansen  
Korsholmvej 178  
DK-9631 Gedsted  
Tel: 45-98645655  
Fax: 45-98645699  
E-mail: [Jylland@diamondway-center.org](mailto:Jylland@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.buddhisme.dk>

### **Buddhist Centre Kopenhagen**

Svanemollevvej 56  
DK-2100 Kobenhavn O  
Tel: 45-39 292711  
Fax: 45-39 295733  
E-mail: [Kopenhagen@diamondway-center.org](mailto:Kopenhagen@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.buddha.dk>

### **Buddhista Retreat Rodby**

Korterupvej 21  
DK-4920 Sollested  
Tel: 45-54616097  
Fax: 45-54616067  
E-mail: [Rodby@diamondway-center.org](mailto:Rodby@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.buddha.dk>

## **EL SZALVADOR**

### **Buddhist Group San Salvador**

c/o Dina Oporto de Flores  
Colonia Santa Leonor,  
Ave. Portugal 29,

Final Paseo Miravalle

San Salvador

Tel: 503-2742939

Fax: 503-2261485

E-mail: SanSalvador@diamondway-center.org

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/elsalvador>

## **FEHÉROROSZORSZÁG**

### **Buddhist Group Minsk**

c/o Irina Poleshchuk & Piotr Kalachyn

14 Kalinin St., flat 5

g. Minsk, Bielorusia

Tel/Fax: 375-17-2665607

E-mail: Minsk@diamondway-center.org

## **FINNORSZÁG**

### **Buddhist Group Helsinki**

c/o Markku Jääskä

Tarkk'ampujankatu 14 A19

SF-00150 Helsinki

Tel: 358-9-604110

E-mail: Helsinki@diamondway-center.org

## **GÖRÖGORSZÁG**

### **Buddhist Centre Athens**

Sonierou 15 a,

Platia Vathis

GR-10438 Athens

Tel: 30-1-5231491 or; 30-321-52892

Fax: 30-1-9831926

E-mail: Athens@diamondway-center.org

URL: <http://www.diamondway-buddhism.gr>



## **GUATEMALA**

### **Buddhist Group Guatemala City**

c/o Jaime & Olga Freire

1 calle 20-03 zona 15, VH2

GT Guatemala-City

Tel: 502-369 4241

Fax: 502-365 6726

E-mail: [Guatemala-City@diamondway-center.org](mailto:Guatemala-City@diamondway-center.org)

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/guatemala>

## **HOLLANDIA**

### **Buddhist Centre Amsterdam**

c/o Michel van Dinteren

p/o. Snaarsmanslaan 72

NL-1815 SK Alkmaar

Tel + Fax: 31-20-6792917

E-mail: [Amsterdam@diamondway-center.org](mailto:Amsterdam@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamantweg-boeddhisme.nl>

### **Buddhist Group Rotterdam**

c/o Mireille & Xavier Hazenbosch

Walenburgerweg 78a

NL-3033 AG Rotterdam

Tel: 31-10-26 54 466

E-mail: [Rotterdam@diamondway-center.org](mailto:Rotterdam@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamantweg-boeddhisme.nl>

### **Buddhist Group Utrecht**

c/o Sander Ossevoort

Kornalijnlaan 11-2

NL-3523 BL Utrecht

Tel.: 31-30-251 8511

E-mail: [Utrecht@diamondway-center.org](mailto:Utrecht@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamantweg-boeddhisme.nl>

## **IZRAEL**

### **Buddhist Group Haifa**

c/o Tarass & Maria Kostyuk

36 Pe'er st.

ISR-32492 Haifa

Tel: 972-4-82 33 525 vagy 972-53-29 37 57

E-mail: [Haifa@diamondway-center.org](mailto:Haifa@diamondway-center.org)

### **Buddhist Group Jerusalem**

c/o Brian Streett

16/9 Hatzionut

ISR-93661 Jerusalem

Tel: 972-2-6433974

E-mail: [Jerusalem@diamondway-center.org](mailto:Jerusalem@diamondway-center.org)

### **Buddhist Group Tel Aviv**

c/o Leonid Ioffe

13/4 Hakalir St

ISR-64245 Tel Aviv

Tel: 972-3-5228947, 972-55-710426 vagy 972-53-511885

E-mail: [TelAviv@diamondway-center.org](mailto:TelAviv@diamondway-center.org)

## **KANADA**

### **Buddhist Centre Calgary**

c/o Peter Piasecki

414 Brae Glen Crescent SW

Calgary, Alberta T2W 1B6

Tel: 1-403-24 53 745

Fax: 1-403-21 54 411

E-mail: [Calgary@diamondway-center.org](mailto:Calgary@diamondway-center.org)

### **Buddhist Centre Edmonton**

c/o Janice + Paul Pype

11643 - 111A Avenue

Edmonton, Alberta T5G 0G2

Tel: 1-780-447-1845

E-mail: [Edmonton@diamondway-center.org](mailto:Edmonton@diamondway-center.org)

## **KOLOMBIA**

### **Buddhist Centre Bogota**

c/o Eduardo Velazquez

Calle 87 #11A-42

Bogotá

Tel: 57-1-86 08 297

E-mail: [Bogota@diamondway-center.org](mailto:Bogota@diamondway-center.org)

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/colombia>

## **LENGYELORSZÁG**

### **Buddhist Centre Gdansk**

c/o Wlodek Wiszka

ul. Pomorska 41

PL-80-343 Gdansk

Tel + Fax: 48-58-5563015

E-mail: [Gdansk@diamondway-center.org](mailto:Gdansk@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddyzm.pl>

### **Buddhist Centre Katowice**

c/o Patryk Persich

ul. Grabowa 5a/3

PL-40-645 Katowice

Tel: 48-32-7810846

E-mail: [Katowice@diamondway-center.org](mailto:Katowice@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddyzm.pl>

### **Buddhist Centre Krakow**

c/o Karol SleczeK

ul. Stattlera 5

PL-30-666 Kraków

Tel + Fax: 48-12-6574166

Tel: 48-12-6342215

E-mail: [Krakow@diamondway-center.org](mailto:Krakow@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddyzm.pl>

**Buddhista Retreat Kuchary**

Kuchary 57

PL-09-210 Drobin

Tel+ Fax: 48-24-2601056

E-mail: [Kuchary@diamondway-center.org](mailto:Kuchary@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddyzm.pl>

**Buddhist Centre Poznan**

c/o Tadeusz Uchto

os. Sobieskiego 41b/9

PL-60-688 Poznan

Tel: 48-61-8235936

Fax: 48-61-8235248

E-mail: [Poznan@diamondway-center.org](mailto:Poznan@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddyzm.pl>

**Buddhista Retreat Ropki**

c/o Marcin Cywinski

Ropki 3

PL-38-316 Wysowa

Tel: 48-18-3532 417

E-mail: [Ropki@diamondway-center.org](mailto:Ropki@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddyzm.pl>

**Buddhist Centre Warszawa**

c/o Mira Boboli

ul. Anielewicza 4/79

PL-00-157 Warszawa

Tel: 48-22-8311473

Fax: 48-22-8338376

E-mail: [Warszawa@diamondway-center.org](mailto:Warszawa@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddyzm.pl>

**Buddhist Centre Wroclaw**

c/o Piotr Gubernat

Jednosci Narodowej 189A

PL-50-302 Wroclaw

Tel: 48-71-3227517 (center), 48-71-3370396 (Ela, Piotr)

E-mail: [Wroclaw@diamondway-center.org](mailto:Wroclaw@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.buddyzm.pl>

## **LETTORSZÁG**

### **Buddhist Group Riga**

c/o Edgar Luste  
Zala jela 10-8  
LV-1010 Riga  
Tel: 371-13-7336602 vagy 371-9231219  
Fax: 371-2591181  
E-mail: [Riga@diamondway-center.org](mailto:Riga@diamondway-center.org)

## **LITVÁNIA**

### **Buddhist Group Vilnius**

c/o Danas Kazlauskas  
p.d. 2789, Centrinis pastas  
LT-2000 Vilnius  
Tel: 370-2-263322  
Mobil: 370-86-35814  
E-mail: [Vilnius@diamondway-center.org](mailto:Vilnius@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.budzimas.lt>

## **MEXIKÓ**

### **Buddhist Group Mexico City**

c/o Casa Tibet  
Orizaba 93, Col. Roma  
CP 06700 Mexico City  
Tel: 52-5-5140443 vagy 52-5-5147763  
Fax: 52-5-5110467  
E-mail: [MexicoCity@diamondway-center.org](mailto:MexicoCity@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/mexico>

## **NÉMETORSZÁG**

### **Buddhist Centre Berlin**

Grunewaldstr.18 45

D-10823 Berlin

Tel: 49-30-78704213

Fax: 49-30-78704214

E-mail: [Berlin@diamondway-center.org](mailto:Berlin@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-ost.de/Berlin>

### **Buddhist Centre Braunschweig**

Bertramstraße 68

D-38102 Braunschweig

Tel: 49-531-798601

Fax: 49-531-791009

E-mail: [Braunschweig@diamondway-center.org](mailto:Braunschweig@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-mitte.de>

### **Buddhist Centre Darmstadt**

Dieburgstr. 148 a

D-64287 Darmstadt

Tel: 49-6151-77572

Fax: 49-6151-788496

E-mail: [Darmstadt@diamondway-center.org](mailto:Darmstadt@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-mittelrhein.de>

URL: <http://www.buddhismus-darmstadt.de>

### **Buddhist Centre Düsseldorf**

c/o Sandra Janke

Kronprinzenallee 192

D-42119 Wuppertal

Tel: 49-202-421770

E-mail: [Duesseldorf@diamondway-center.org](mailto:Duesseldorf@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-duesseldorf.de>

### **Buddhist Centre Frankfurt**

Scheidswaldstr. 63

D-60385 Frankfurt am Main

Tel: 49-69-4691001

Fax: 49-69-4691002

E-mail: Frankfurt@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhismus-mittelrhein.de>

**Buddhist Centre Hamburg**

Thadenstr. 79

D-22767 Hamburg

Tel: 49-40-4328380

Fax: 49-40-43283810

E-mail: Hamburg@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhismus-nord.de>

**Buddhist Centre Hattingen**

c/o Mechthild & Markus Sa

Talstr. 32a

D-45525 Hattingen

Tel: 49-2324-55225 vagy 23649

Fax: 49-2324-22217

E-mail: Hattingen@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhismus-hagen.de>

**Buddhist Centre Heidelberg**

Kaiserstr. 39

D-69181 Leimen

Tel: 49-6224-951530 Mobil: 49-172-6237244 (Ramona)

Fax: 49-6224-951758

E-mail: Heidelberg@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhismus-mittelrhein.de>

**Buddhist Centre Kassel**

Goethestr. 30 15

D-34119 Kassel

Tel: 49-561-719774

Fax: 49-561-7398661

E-mail: Kassel@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhismus-mitte.de>

### **Buddhist Centre Kiel**

Jungmannstr. 55

D-24105 Kiel

Tel: 49-431-93533

Fax: 49-431-93633

E-mail: [Kiel@diamondway-center.org](mailto:Kiel@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-nord.de>

### **Buddhist Centre Köln, Cologne**

Aquinostr. 27

D-50670 Köln

Tel + Fax: 49-221-7327475

E-mail: [Koeln@diamondway-center.org](mailto:Koeln@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-koeln.de>

### **Buddhist Centre München**

Gabelsbergerstr. 52, R/GB

D-80333 München

Tel: 49-89-520463-30

Fax: 49-89-520463-40

E-mail: [Munich@diamondway-center.org](mailto:Munich@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-bayern.de>

URL: <http://www.mahamudra.de>

### **Buddhist Centre Nürnberg**

c/o Christian Götzenberger

Guntherstr. 3

D-90461 Nürnberg

Tel: 49-911-4610424

Fax: 49-911-4610425

E-mail: [Nuernberg@diamondway-center.org](mailto:Nuernberg@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-bayern.de>

### **Buddhist Centre Passau**

c/o Theresa & Charly Schaffer

Löwengrube 16

D-94032 Passau

Tel: 49-851-31195



Fax: 49-851-931100

E-mail: [Passau@diamondway-center.org](mailto:Passau@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-bayern.de>

**Buddhist Centre Stuttgart**

Esslinger Str. 22

D-70182 Stuttgart

Tel/Fax: 49-711-60 72 68

E-mail: [Stuttgart@diamondway-center.org](mailto:Stuttgart@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-stuttgart.de>

**Buddhist Centre Sylt**

c/o Sigrid Rothbart

Zum Wäldchen 3

D-25980 Morsum-Sylt

Tel: 49-4651-43135

E-mail: [Sylt@diamondway-center.org](mailto:Sylt@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-nord.de>

**Buddhist Centre Villingen-Schwenningen**

c/o Beate & Manfred Maier

Brühlstr. 76

D-78056 Villingen-Schwenningen

Tel: 49 - 7720 - 65951

Fax: 49 - 7720 - 65900

E-mail: [Schwenningen@diamondway-center.org](mailto:Schwenningen@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-schwenningen.de>

URL: <http://www.buddhismus-villingen.de>

**Buddhist Centre Wuppertal**

Heinkelstr. 27

D-42285 Wuppertal

Tel: 49-202-84089

Fax: 49-202-82845

E-mail: [Wuppertal@diamondway-center.org](mailto:Wuppertal@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhismus-wuppertal.de>

## **NORVÉGIA**

### **Buddhist Group Oslo**

c/o Mirka Kraus  
Bygdoy Alle 9  
N-0257 Oslo  
Tel: 47-9525-4721  
Fax: 47-2252-3162  
E-mail: [Oslo@diamondway-center.org](mailto:Oslo@diamondway-center.org)

## **OLASZORSZÁG**

### **Buddhist Centre Bari**

c/o Italo & Francesca Cillo  
Via dei Gerani 11, Parchitello  
I-70016 Noicattaro (BA)  
Tel: 39-080-5430825  
Fax: 39-080-5434035  
E-mail: [Bari@diamondway-center.org](mailto:Bari@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.buddhism.it/activity/actBari.htm>

### **Buddhist Group Bologna**

c/o Marzia Salini  
Via E. Duse 14  
I-40127 Bologna  
Tel: 39-051-503165  
E-mail: [Bologna@diamondway-center.org](mailto:Bologna@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.buddhism.it/activity/actBologna.htm>

### **Buddhist Group Brescia**

c/o Marco e Irma Calipari  
Via Venturoli 3  
I-25080 Mazzano  
Tel: 39-030-21 20 555  
E-mail: [Brescia@diamondway-center.org](mailto:Brescia@diamondway-center.org)  
URL: <http://www.buddhism.it/activity/actBrescia.htm>

### **Buddhist Group Firenze**

c/o Cristina Frullo  
Via del Pellegrino 47

I-50100 Firenze

Tel: 39-0333-4901690

E-mail: Firenze@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhism.it/activity/actFirenze.htm>

**Buddhist Group Milano**

c/o Rita Nichele

Via Beata Vergine 58

I-20025 Arconate (MI)

Tel: 39-339-2712737

E-mail: Milano@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhism.it/contact/conMilano.htm>

**Buddhist Group Roma**

c/o Roberto Capuani

Via della Giuliana 26

I-00100 Roma

Tel: 39-0347-0660579

E-mail: Roma@diamondway-center.org

**Buddhist Group Udine**

c/o Fabrizio Furlani

via dei Molini 5

I-33050 S.Maria La Longa (UD)

Tel: 39-0349-6368993

E-mail: Udine@diamondway-center.org

**OROSZORSZÁG**

**Buddhist Centre Elista**

c/o Sanal Batyrov

ul. Lermontova 54

358 000 Elista

Tel: 7-84722-60869

E-mail: Elista@diamondway-center.org

URL: <http://www.geocities.com/tokyo/pagoda/1218/>

### **Buddhist Centre Irkutsk**

c/o Alexandr Vychougdjanin

Shevtsova 68

664 035 Irkutsk

Tel: 7-3952-337853

E-mail: [Irkutsk@diamondway-center.org](mailto:Irkutsk@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru/irkutsk/>

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

### **Buddhist Centre Kaliningrad**

c/o Nikolay Ksendsov

ul. Polotskaya 4-9

236039 Kaliningrad

Tel + Fax: 7-0112-441502

E-mail: [Kaliningrad@diamondway-center.org](mailto:Kaliningrad@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

### **Buddhist Centre Moscow**

c/o Lena Leonteva

Petrovsky blvd. 17/1 apt.35

103 051 Moscow

Tel: 7-095-9251681

Fax: 7-095-9251681

E-mail: [Moscow@diamondway-center.org](mailto:Moscow@diamondway-center.org)

URL: <http://www.mahamudra.ru>

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

### **Buddhist Centre Nizhny Novgorod**

pr. Korablestroitjeley 22/2-13

603 057 Nizhny Novgorod

Tel: 7-8312-276253

E-mail: [NizhnyNovgorod@diamondway-center.org](mailto:NizhnyNovgorod@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

### **Buddhist Centre Samara**

c/o Hubita Dorjievich Lamazhapov

ul. Osipenko 144-21

443 013 Samara

Tel: 7-8462-368370

E-mail: [Samara@diamondway-center.org](mailto:Samara@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

**Buddhist Centre St. Petersburg**

c/o Sasha Koibagarov

Nikolskiy per. 7 - 26

198 068 St. Petersburg

Tel: 7-812-3100179

Fax/Tel: 7-812-1134265

Tel + Fax: 7-812-1429883 (Grisha)

E-mail: [Petersburg@diamondway-center.org](mailto:Petersburg@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

**Buddhist Centre Vladivostok**

c/o Ruslan Fjodorow

ul. Derzhavina, 3

690 014 Vladivostok

Tel: 7-4232-405233

Tel: 7-4232-324042 (Dima)

Tel: 7-4232-313245 (Lena)

E-mail: [Vladivostok@diamondway-center.org](mailto:Vladivostok@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

**Buddhist Centre Volgograd**

c/o Alexander Dudkin

ul. Fadejeva 43-25

400 082 Volgograd

Tel: 7-8442-672218

Tel./Fax: 7-8442-675109

E-mail: [Volgograd@diamondway-center.org](mailto:Volgograd@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>

## **PERU**

### **Buddhist Group Lima**

c/o Carlos Vega

Calle E. Plascencia 103 Dpt. 4

Lima 27

Tel: 51-1-4421292

E-mail: [Lima@diamondway-center.org](mailto:Lima@diamondway-center.org)

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/peru>

## **ROMÁNIA**

### **Buddhist Centre Oradea**

c/o Tünde & Jozsef Kadar

Pc. Petofi 13

RO-3700 Oradea

Tel: 40-59-414117 vagy 40-94-218166 (mobile)

Fax: 40-59-414117

E-mail: [Oradea@diamondway-center.org](mailto:Oradea@diamondway-center.org)

URL: <http://www.buddhism.ro>

### **Buddhista Retreat Oradea Retreat**

Str. Fagetului 7

RO-3700 Oradea

Tel: 40-94-21 81 66

Fax: 40-59-41 41 17

E-mail: [Oradea@diamondway-center.org](mailto:Oradea@diamondway-center.org)

URL: <http://www.karma-kagy.u.oradea.net>

## **SPANYOLORSZÁG**

### **Buddhista Retreat Karma Guen**

Atalaya Alta, Apartado 17

E-29700 Velez-Malaga

Tel: 34-95-2030352, Fax: 34-95-2115197

E-mail: [KarmaGuen@diamondway-center.org](mailto:KarmaGuen@diamondway-center.org)

URL: <http://www.karmaguen-spain.dk>

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/espana>

### **Buddhist Centre Madrid**

c/o Joanna Ilczuk

Calle Cabeza No. 15, 2.Dcha

E-28010 Madrid

Tel: 34-91-447 65 35

E-mail: Madrid@diamondway-center.org

URL: [http://www.geocities.com/kagyu\\_madrid/](http://www.geocities.com/kagyu_madrid/)

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/espana>

### **SVÁJC**

#### **Buddhist Centre Basel**

c/o Hanspeter Escher

St.-Alban-Anlage 63

CH-4052 Basel

Tel + Fax 41-61-272 02 23

E-mail: Basel@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhistaische-zentren.ch>

#### **Buddhist Centre Zürich**

Hammerstr. 9a

CH-8008 Zürich

Tel: 41-1-3820875

Fax: 41-1-3800144

E-mail: Zurich@diamondway-center.org

URL: <http://www.buddhismus.org>

### **SVÉDOTSZÁG**

#### **Buddhist Group Stockholm**

c/o Evelyn Gerndt

Valhallavagen 140 1

S-11459 Stockholm

Tel: 46-8-6610262, 46-70-55 31 319

E-mail: Stockholm@diamondway-center.org

URL: <http://w1.870.telia.com/~u87000042>

## **SZLOVÁKIA**

### **Buddhist Group Bratislava**

c/o Ján Kysucký  
Bakošova 42  
SK-841 03 Bratislava  
Tel: 421-7-64 78 18 02  
E-mail: Bratislava@diamondway-center.org  
URL: <http://www.budhismus.cz>

### **Buddhist Centre Trencin**

c/o Petra Petrova & Peter Fekete  
Zilinska 8  
SK-91101 Trencin  
Tel: 421-831-522801 vagy 421-903-393450  
E-mail: Trencin@diamondway-center.org  
URL: <http://www.budhizmus.sk>

## **ÚJ-ZÉLAND**

### **Buddhist Group Christchurch**

c/o Manfred Ingerfeld  
Flat 1, Number 11 Beverley Str  
Merivale, Christchurch  
Tel: 64-3-3550453  
E-mail: Christchurch@diamondway-center.org

## **UKRAJNA**

### **Buddhist Centre Kharkov**

c/o Sergey Belichenko  
ul. Geroev Truda 2/48-87  
UKR-61019 Kharkov  
Tel: 38-0572-670153 vagy 922144 vagy 648956  
E-mail: Kharkov@diamondway-center.org  
URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ru>



**Buddhist Centre Kiev**

c/o Vladimir Zakharov

pereulok Rylskiy, 3-48

UKR-01025 Kiev

Tel: 38-044-2134978 vagy 2091772

Fax: 38-044-2282448

E-mail: [Kiev@diamondway-center.org](mailto:Kiev@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ua>

URL: <http://www.is.svitonline.com/yaro>

**Buddhist Group Sevastopol**

c/o Sergey Golikov

ul. A. Tolstogo 60-45

UKR-99003 Resp. Crymea, Sevastopol

Tel: 38-0692-525770 vagy 410156

E-mail: [Sevastopol@diamondway-center.org](mailto:Sevastopol@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway.org/sebastopol/>

**Buddhist Centre Uzhgorod**

c/o Thomash Fridman

ul. Shevchenko 41-A

UKR-88017 Uzhgorod

Tel: 38-03122-42692

Fax: 38-03122-42692

E-mail: [Uzhgorod@diamondway-center.org](mailto:Uzhgorod@diamondway-center.org)

URL: <http://www.diamondway-buddhism.org.ua>

**URUGUAY**

**Buddhist Group Montevideo**

c/o Eduardo Pintos

Magarinos Cervantes 1972 Bis

Montevideo

Tel: 598-2-4878255

E-mail: [Montevideo@diamondway-center.org](mailto:Montevideo@diamondway-center.org)

## **VENEZUELA**

### **Buddhist Centre Caracas**

c/o Dilia, Mazo & Arturo

P.O.Box 88520

Caracas 1080

Tel + Fax: 58-212-9458669

E-mail: [Caracas@diamondway-center.org](mailto:Caracas@diamondway-center.org)

URL: <http://www.budismo-camino-del-diamante.org/venezuela>

## **JUGOSZLÁVIA**

### **Buddhist Centre Beograd**

c/o Vesna Cavic & Srdjan Ivanovic

Jug Bogdanova 24/III-6

YU-11000 Beograd

Tel + Fax: 381-11-625384

E-mail: [Beograd@diamondway-center.org](mailto:Beograd@diamondway-center.org)

### **Buddhist Group Novi Sad**

c/o Milan Majkic

Heroja Pinkija 63A

YU-21000 Novi Sad

Tel: 381-21-360949

### **Buddhist Group Subotica**

c/o Gábor & Gordana Babinsky

Celjska 5

YU-24000 Subotica

Tel: 381-24-50223